

BODHISATVA UNIVERSITY

วารสารโพธิศาสตร์วิชาการ

Academic Journal of Bodhisatva

ISSN: 2651-1452

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 พฤศจิกายน 2562 – กุมภาพันธ์ 2563

Vol.1 No 3 November 2019 – February 2020

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ และมหาวิทยาลัยทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานทางวิชาการ ผลงานสารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และดุขฎิณิพนธ์ รวมถึงงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อื่น ๆ มาเผยแพร่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

คำชี้แจง

ความคิดเห็นใด ๆ ในวารสารวิชาการโพธิศาสตร์ฉบับนี้ เป็นของผู้เขียน มุลนิธิโพธิศาสตร์ และบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องแต่อย่างใด

เจ้าของวารสาร

มูลนิธิโพธิศาสตร์

บรรณาธิการ

ศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ.ดร.กนกศักดิ์ ลิขิตไพรวลัย

กองบรรณาธิการบริหาร

ศ.ดร.ศักดิ์ ประสานดี

รศ.ดร.กนกศักดิ์ ลิขิตไพรวลัย

อ.จันทมาศ วงษ์เสรี

ศ.ดร.ทองหล่อ เทียงธรรม

ดร.ชลพันธ์ุ เชิดผล

คณะกรรมการกลั่นกรอง (Peer Review)

ศ.ดร.ศักดิ์ ประสานดี
รศ.ดร.กนกศักดิ์ ลิขิตไพรวลัย
รศ.ดร.ปรีดี โชติช่วง
รศ.ดร.พ.ต.อ.วิรัตน์ ลิธิสวัสดิบุตร
ผศ.ดร.ณัฐวดี วัชรกุลดิลก
รศ.ดร.ธีรวิทย์ ภิญโญธัญญานต์
ดร.พระดาเวสดีด เลิศมณี
รศ.ดร.ดะโต๊ะ สรี ลัมพันธ์ รัฐแพทย์
ผศ.ดร.พระครูพิศาลธรรมจารี
ดร.ร.ต.ต.ปัญญวัฒน์ กระทุ่มเขต
ดร.ประยงค์ หนูบุญคง
ดร.สำราญ ผัดผล
ดร.ยุทธ บัญเกษ
ดร.สมเกียรติ ภูธรธรรมศิริ
ดร.พระมหาสุภภักดิ์ อุ่มพิมาย
ผศ.ดร.วุฒิพงศ์ ถายะพิงค์
ดร.ชลพันธ์ุ์ เชิดผล
ผศ.ดร.พระครูสุตธรรมวิวัฒน์ ชัยวัฒน์

ศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ
ศ.ดร.ทองหล่อ เทียงธรรม
ดร.พระมหาภักดิ์วัฒน์ บุญเศษ
รศ.ดร.สยันต์ พรหมดี
ดร.นิพัทธ์ ชัยวรมุขกุล
ดร.เอกภพ เหล่าลาภะ
ดร.อาลี หย้าปริง
ดร.มิน ตรัง
ดร.จรี ธรรมตระการ
รศ.ดร.ขจิต ชัยนิคม
ดร.มณฑิยา สอดเนื่อง
ดร.ชำนาญ พึ่งถิ่น
ดร.สุนทรา ภาคเจริญ
ดร.สุพรรณิ นพสิทธิพล
ผศ.ดร.ธรรมพล ศรีสุวรรณ พรชฎาธร
ผศ.ดร.กฤษ พงเดชะวิสัย
ผศ.ดร.สุระชัย พิชัยช่วง
ผศ.ดร.เกียรติกมล คำวิมล

สำนักงานมูลนิธิโพธิศาสตร์

117/241 หมู่ 9 ต.บางรักพัฒนา อ.เมือง จ.นนทบุรี 11110

เว็บไซต์วารสาร:

www.bodhisastra.com

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิโพธิศาสตร์ 117/241 ม.9 ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

สำนักพิมพ์

บริษัท โมเดอร์น ฟิล์ม เซ็นเตอร์ จำกัด 122/15-16 ลาดพร้าว 37 แขวงจันทระเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 02 938 0403-4

กำหนดออกวารสาร

กำหนดออกวารสารทุก 4 เดือน จำนวนพิมพ์ 200 เล่ม

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความฉบับนี้

ศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ
ดร.ชลพันธ์ุ์ เชิดผล
ศ.ดร.ทองหล่อ เทียงธรรม

ศ.ดร.ศักดิ์ ประสานดี
รศ.ดร.กนกศักดิ์ ลิขิตไพรวลัย

Model of The Construction of King Rama1st Monument in Ratchaburi Province

รูปแบบของการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช ที่จังหวัดราชบุรี

Dr. Chaowarin Latthasaksiri

ดร. เชาวริน ลัทธศักย์ศิริ

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Social Development
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

Model of construction of King Rama 1st monument in Ratchaburi province is the thing that a person in Thai nation established for praise and worship. The King has the highest absolute power in period of the administration Royal Kingdom with absolute monarchy model. When there is the change of the rule in 1932 to be democracy where the King is a head of state, there is the King beneath the constitution and stay over politics too.

The Royal monument means ‘The Great King who made the King’, multifarious duties to be great please for Thailand. They have the stories and his name appears in documents of history evidence and archaeology. In building of the Royal monument of the great King Rama I in Ratchaburi province, His majesty the King Bhumibol Adulyadaj was kind to give His Royal Highness Crown Prince Maha Vajiralongkorn process as His majesty’s representative to open the Royal monument of the great King Rama I in Ratchaburi province on Saturday, 16 May 1998.

Keywords: Model of The Construction of King Rama1st Monument in Ratchaburi Province

บทคัดย่อ

สถาบันกษัตริย์ หมายถึง สิ่งที่คนไทยจัดตั้งขึ้นเพื่อยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ อันทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดในสมัยการปกครองราชอาณาจักรด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และทรงอยู่เหนือการเมืองด้วย

พระบรมราชานุสาวรีย์ หมายถึง อนุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ซึ่งได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเป็นพระมหากษัตริย์คุณยิ่งใหญ่แก่ชาติไทย มีเรื่องราวหรือมีพระนามปรากฏในเอกสารหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ณ จังหวัดราชบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชการที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช วันเสาร์ที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2541

คำสำคัญ: รูปแบบของการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่จังหวัดราชบุรี

ความเป็นมา สถานการณ์และแนวคิดทั่วไป

นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย เมื่อแรกก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยมีอาณาเขตไม่กว้างขวาง ยังมีจำนวนพลเมืองไม่มากนัก กำลังอยู่ระหว่างก่อร่างสร้างเมืองเพื่อความเป็นปึกแผ่น มีการปกครองแบบความสัมพันธ์ทางครอบครัว กษัตริย์สุโขทัยทรงวางพระองค์จุติดาของประชาชน ทรงปกครองดูแลราษฎรอย่างใกล้ชิดดังพ่อบ้านเอาใจใส่ลูกบ้านของตน ในขณะเดียวกันก็มีอำนาจเหนือชีวิตลูกบ้านด้วย เป็นการปกครองแบบบิดาธิปไตย ซึ่งมักใช้คำนำหน้าพระนามว่า พ่อขุน เป็นราชาธิปไตยแบบพ่อปกครองลูก ต่อมาเมื่อสภาพการเมืองทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดและฐานะของกษัตริย์สุโขทัยวิวัฒน์ไปสู่ความเป็น ‘ธรรมราชา’ ผู้ทรงแผ่อำนาจทั้งทางโลกและทางธรรม ทรงยอมรับการปกครองโดยธรรมโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดเงื่อนไขเป็นคุณค่าที่ผู้ปกครองพึงปฏิบัติ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชจริยานวัตร

ต่อมาถึงอาณาจักรอยุธยา สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันสูงสุดด้านการเมืองการปกครอง เป็นเนื้อหาสาระของรัฐ รัฐและพระมหากษัตริย์มีความแนบแน่นสืบเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สถาบันพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยาเริ่มมีฐานะเป็นพระโพธิสัตว์แต่หลังจากอาณาจักรอยุธยาแผ่ขยายอำนาจไปยังดินแดนของเพื่อนบ้านจนมีอาณาเขตกว้างขวางมากขึ้นจึงได้ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงมาผูกพันกับศาสนาพราหมณ์ กล่าวคือพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะสมมติเทพ เป็นผู้ทรงบุญญาธิการเสมอด้วยองค์เทวะ คือแนวคิดการปกครองแบบเทวราชา ที่รับมาจากเขมรซึ่งได้รับจากอินเดียอีกต่อหนึ่ง เทวราชาของอยุธยามีลักษณะปานกลาง ไม่เป็นเทพเจ้าที่สูงส่งมากอย่างเขมร แต่ในขณะเดียวกันก็มีได้มีคุณลักษณะเรียบง่ายดังเช่นกษัตริย์สุโขทัย ทั้งนี้เป็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบสถาบันพระมหากษัตริย์ให้สอดคล้องกับสภาพอำนาจทางการเมืองที่แผ่ขยายออกไป จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปีแรกของการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้ประชุมพระสงฆ์แต่งคัมภีร์ไตรภูมิถาวรขึ้นใหม่ในปีพ.ศ. 2325 อธิบายถึงการเกิดโลกและมนุษย์ ที่สำคัญคือการกำเนิดกษัตริย์และการปกครอง โดยถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นพระโพธิสัตว์และเปลี่ยนแปลงความคิดจากเดิม คือ

“..เปลี่ยนหลักของโลกจากพระสุเมรุมาเป็นโพธิบัลลังก์.. เพราะเท่ากับเป็นการเปลี่ยนศูนย์กลางของโลกหรือจักรวาล กษัตริย์มิได้เป็นเทวะของโลกที่สถิตอยู่เหนือเขาพระสุเมรุ แต่กษัตริย์เป็น ‘พุทธ’ ซึ่งจะยังความหลุดพ้นแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งทางร่างกายและทางวิญญาณ..”

นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2523 : 57

สถานการณ์เฉพาะในประเทศ หรือในท้องถิ่น

สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย ไม่เพียงแต่กำหนดในรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่เนื่องด้วยพระบารมีแห่งองค์พระมหากษัตริย์ไทยที่สั่งสมมาตั้งแต่โบราณกาล ด้วยทรงตั้งมั่นในทศพิธราชธรรม ดูแลทุกข์บำรุงสุขปวงอาณาประชาราษฎร์ คึกฤทธิ์ ปราโมชกล่าวถึงรัชกาลที่ 9 ว่า “เท่าที่ผมทราบไม่มีอะไรที่จะทำให้ทั้งสองพระองค์สำราญพระราชหฤทัยเกินไปกว่าการที่จะได้ทรงพบปะกับราษฎรของพระองค์ แม้จะใกล้หรือไกลก็ตามที”

ผู้ศึกษาเกิดและเติบโตมาในครอบครัวชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ด้วยเหตุที่มีความยากจนเกิดความอดอยากซึ่งเกิดขึ้นในประเทศจีนกบฏกับการปกครองลัทธิคอมมิวนิสต์ บิดาของผู้ศึกษาเป็นคนต่างด้าวคือคนต่างประเทมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนที่มาอย่างหิวเดียวกระเทียมลิบไม่มีญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมเดินทางทุกอย่างไปหาเอาดาบหน้าได้เข้ามาอาศัยอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ที่ถือว่ามิชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานมากเป็นอันดับต้น ๆ ของไทย (ตัวชี้วัดจากโรงเรียนและศาลเจ้าในอำเภอดำเนินสะดวกที่มีมากเป็นอันดับหนึ่ง: กระทรวงมหาดไทย)

ที่จังหวัดราชบุรีผู้ศึกษาในวัยเด็กยึดอาชีพขายไอศกรีมด้วยการเข็นรถไปขายตามชุมชนในราชบุรีได้พบเห็นหลากหลายชีวิตทุกรูปแบบ วันหนึ่งขณะที่ขายไอศกรีมมาถึงสี่แยกในตัวเมืองถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสั่งให้หยุดและเห็นรถอื่น ๆ บนท้องถนนก็พากันหยุดด้วยคำสั่งพร้อมเพรียงกัน สักครู่ก็แลเห็นเหล่านักเรียนเป็นจำนวนมาก เดินเรียงแถวเป็นขบวน มีวงดุริยางค์บรรเลงดนตรีนำหน้า ในเวลาต่อมาจึงทราบว่าเป็นแถวขบวนลูกเสือของโรงเรียนในราชบุรี เพื่อไปวางพวงมาลาถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ทรงสถาปนากิจการลูกเสือไทยขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 ในตอนเย็นวันนั้นเมื่อกลับบ้าน ผู้ศึกษาได้รับแรมารดาและคนในครอบครัวขอเรียนหนังสืออย่างเด็กคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกันซึ่งมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ภาพเหตุการณ์นี้เป็นที่มาของการรักในกิจการลูกเสือ เครื่องแบบ และมีแนวคิดพัฒนาตนเองมาจนถึงทุกวันนี้

ผู้ศึกษาได้รับอนุญาตให้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในเงื่อนไขว่า จะต้องทำงานหาเงินเรียนเอง จากการขายไอศกรีมในวันหยุดไม่ได้ไปเรียน กับตอนเช้าก่อนไปเรียน บางวันขายปาตองโกทำให้มีรายได้วันละ 5-7 บาท เลิกเรียนตอนเย็นบางวันไปขายโอเลี้ยง ข้าวหมูแดง ตามท่ารถโดยสารที่วิ่งผ่านจังหวัดราชบุรีไปยังจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง ฯลฯ การทำงานพร้อมกับการเรียนเป็นผลให้การเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจนัก

ข้อมูลและข้อเท็จจริง

เมื่อผู้ศึกษาตัดสินใจออกจากราชการตำรวจ ไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดราชบุรีอันเป็นบ้านเกิดและเติบโตมาในวัยเยาว์ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้ศึกษาได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรีในปีพ.ศ. 2522

ผู้ศึกษาขอศึกษาประวัติศาสตร์ทั้งสากลและประวัติศาสตร์ไทยมาตั้งแต่สมัยเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำได้ว่าช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวปี พ.ศ. 2301 รัชสมัยพระเจ้าอู่ทองทรงแต่งตั้งมหาดเล็กคนใกล้ชิดไปรับราชการในตำแหน่งสำคัญทางหัวเมืองรอบนอกกรุงศรีอยุธยาราชธานี และทรงแต่งตั้งนายสินเป็นพระยาตาก เมื่อมีสงครามพม่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนที่เป็น พระยากำแพงเพชร ส่วนนายทองด้วงโปรดเกล้าฯ เป็นหลวงยกกระบัตรราชบุรี เมื่อพระเจ้าตากสินขับไล่พม่าแล้วขึ้นครองราชย์ พระมหามนตรี (บุญมา) กราบทูลขอตัวหลวงยกกระบัตรราชบุรีผู้เป็นพี่ชายเข้ามาถวายตัวรับราชการทรงโปรดฯ ตั้งให้เป็นพระราชวรินทร์-พระยาอภัยรณฤทธิ์-พระยาอมราช (ว่าที่สมุหนายก)-เจ้าพระยาจักรี-เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก จนมาถึงปลายสมัยกรุงธนบุรีเกิดจลาจลบรรดาลูกขุนปรึกษาสำเร็จโทษพระเจ้ากรุงธนบุรี ข้าราชการทั้งปวงพร้อมกันถวายราชสมบัติแก่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

จากเหตุการณ์สำคัญประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาสนใจและเมื่อได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยพบว่าทรงมีพระราชกรณียกิจมากมายอันมีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและปวงชนเป็นที่ยิ่ง

ผู้ศึกษาจึงเกิดความคิดในการสร้างพระบรมรูปอันจะก่อประโยชน์ต่อการศึกษาและความเข้าใจอันดีของประชาชนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ขยายผลไปสู่ความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเป็นศรีสง่าแห่งบ้านเมือง ทั้งยังเป็นการแสดงออกซึ่งพลังแห่งศรัทธาที่จะถวายความจงรักภักดีต่อปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทุกพระองค์สืบมาถึงรัชกาลที่ 10 เป็นการแสดงออกซึ่งกตัญญูกตเวทิตาคุณรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงสร้างสรรค์บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองร่มเย็นผาสุกและสถาพรปลอดภัยมาจนตราบนานเท่านาน

กระบวนการและขั้นตอน

การขออนุญาตก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ มีหน่วยงานกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบ

1. ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 1 หนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1

สภาผู้แทนราษฎร

๑๑ กรกฎาคม ๒๔๒๒

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายละเอียดพระราชประวัติและการก่อสร้าง

ข้าพเจ้า ร.ค.พ. เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดราชบุรี และประชาชนชาวจังหวัดราชบุรี มีความประสงค์ จะดำเนินการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมบรมจักรีวงศ์ ประดิษฐานในจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นจุดรวมใจของประชาชนชาวจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและน้อมรำลึกถึง พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์และบรมจักรีวงศ์ ที่ไต่ทรงบำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่ชาติไทย และที่ไต่ทรงปกครองประเทศไทยด้วยพระปรีชาสามารถ จงมีความมั่นคงต่อพระราชวงศ์สืบมาจนถึงปัจจุบันสมัย อีกทั้งจะได้เป็นที่เคารพสักการะของชาวไทยทุกคนที่ได้มีโอกาสผ่านมายังเมืองนี้เช่นเดียวกับชาวราชบุรี ประกอบกับพระองค์ท่าน เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในเมืองนี้มาก่อน กล่าวคือทรงเริ่มรับราชการในแผ่นดินของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เป็นหลวงยกกระบัตร เมืองราชบุรีก่อนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าชาติก

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีประวัติศาสตร์สืบต่อมายาวนาน ยังหาได้มีอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญหรือพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ พระองค์ใดในอดีตประดิษฐานเป็นที่ระลึกแก่บ้านเมืองและประชาชนแต่อย่างใด ข้าพเจ้าและประชาชนชาวเมืองราชบุรี จึงได้ปรึกษาร่วมกันเห็นพ้องว่าสมควรจะได้จัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระองค์ท่านไว้ในเมืองราชบุรี

ฉะนั้น จึงเรียนเสนอมาเพื่อขอได้โปรดขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อจักได้ดำเนินการต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบรายละเอียดมา เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ร้อยตำรวจโท

(เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดราชบุรี

2. กรมศิลปากรอนุญาต

หนังสืออนุญาต กรมศิลปากรให้นายสนั่น ศิลากรณ์ เป็นผู้ออกแบบ

ที่ ศธ. ๐๓๐๖/๒๕๖๙

กรมศิลปากร

๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

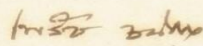
เรียน ร้อยตำรวจโทเชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ

ตามที่เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรพร้อมด้วย นายสนั่น ศิลากรณ์ ได้เดินทางมาสำรวจสถานที่
ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ณ จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่
๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และให้พิจารณาปรึกษาเลือกสถานที่ร่วมกับท่านและนายทหารจากค่ายภาณุรังษี
มีมติเลือกสถานที่ภายในบริเวณสวนรุกขชาติเชิงเขาแก่นจันทร์ ในแนวตรงกับวิหารพระพุทธนิโรธคันทราย
ชัยวัฒน์จตุรทิศ อาณาบริเวณรอบพระบรมราชานุสาวรีย์ ๔๐ ตารางเมตร โดยมีจุดศูนย์กลางห่างจาก
รั้วสวนรุกขชาติประมาณ ๕ - ๑๐ เมตร นั้น

คณะกรรมการพิจารณาการสร้างอนุสาวรีย์ กรมศิลปากร มีมติรับรองสถานที่แล้วและ
มอบให้ นายสนั่น ศิลากรณ์ ดำเนินการออกแบบพระบรมราชานุสาวรีย์ได้ ซึ่งการออกแบบพื้นฐาน
และบริเวณนั้นจำเป็นต้องอาศัยแบบพิมพ์เขียวผังบริเวณด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอความกรุณาส่งแบบพิมพ์เขียวผังบริเวณ จำนวน ๕ ชุด
ให้กรมศิลปากรโดยด่วน เพื่อการออกแบบจะได้สำเร็จลุล่วงโดยเร็ว.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายไพรัช ชุตikul)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

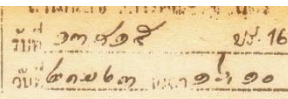
อธิบดีกรมศิลปากร

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.

โทร. ๒๔๑๑๕๓

3. ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

สำนักราชเลขาธิการ

เรื่อง พระราชนิพนธ์พระบรมราชานุญาตให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ณ เมืองเชาแก่นจันทร์ จังหวัดราชบุรี

จด. รพ. ๑๑๑๑
 วันที่ ๑๑/๑๑/๑๑
 เวลา ๑๑.๑๑

อ้างถึง หนังสือที่ สร ๐๒๐๑/๒๑๒๑๐ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เวลา..... น. ๑๐ ๕

ตามที่ขอให้มีความกราบบังคมทูลพระกรุณา เรื่อง กรมศิลปากรได้รายงานต่อ
กระทรวงศึกษาธิการ ว่า กรมศิลปากรได้พิจารณาเห็นควรขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้
ดำเนินการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ณ เชียง
แก่นจันทร์ จังหวัดราชบุรี ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรดำเนินการตามที่
กรมศิลปากรรายงาน ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ในเรื่องนี้ โค้วอินให้นักรบราชวงศ์จิ้นรณาค่ายอีกทางหนึ่งแล้วเห็นว่า การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ที่ซื่อหนี่ เป็นการแสดงความจงรักภักดี ระลึกถึงพระบรมราชูปถัมภ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งผู้ก่อสร้างก็ได้ดำเนินการถูกต้องตามเบ็ดเตล็ดธรรมเนียมเกี่ยวกับการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์แล้ว และกรมศิลปากรยืนยันเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ ก็ได้เห็นชอบในหลักการ สถาปัตย์และรูปแบบแล้วด้วย จึงเป็นการสมควรที่จะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ดำเนินการได้ แต่ควรจะแก้ไขให้การแกะสลักบริเวณท่อนโหล่มกับพระบรมราชอิริยาบถที่ ถ้าว้าคือ คำจารึกในบรรทัดที่ ๒ ซึ่งต้นร่างเขียนไว้ว่า "ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี" นั้น ยังไม่เหมาะสม ควรใช้ว่า "ปฐมบรมกษัตริย์ในมหาจักรีบรมราชวงศ์" อันเป็นคำที่เคยใช้ในประกาศพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นตราพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์มีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่ง มหาจักรีบรมราชวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔ ซึ่งความหมายน่าจะของสุลชีพบาทแล้ว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ดังกล่าว่า ตามที่ขอพระมหากรุณา และมีพระราชกระแสว่า ให้แก้ไขคำจารึกตามที่สำนักพระราชวังเสนอด้วย

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๕๑ - ๕ กบ ๒๐, ๒๑ และ ๕๕

ขั้นตอนการดำเนินการต่อไป

เมื่อได้รับแจ้งว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชาอนุญาตให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ผู้ศึกษาจึงได้เชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการประกวดบทกลอนเทิดพระเกียรติและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น ในที่สุดก็ได้บทกลอนเทิดพระเกียรติเพื่อใช้อธิบายความสำคัญในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

บทกลอนเทิดพระเกียรติ ในวโรกาสสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ณ จังหวัดราชบุรี

๑ ด้วยสวรรค์บัญชาลงมาเกิด	จึงประเสริฐสูงค่าสูงราศี
จากหลวงยกกระบัตรราชบุรี	สู่จักรวังค์สวรรค์ราชบัลลังก์
เป็นพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก	ทรงดับโศกสืบไทยได้สมหวัง
สร้างกรุงเทพฯ ธานีดีเด่นดัง	เลิศด้วยวังวัดงามอร่ามตา
รวมผไทให้มีเสรีภาพ	ด้วยคมดาบดุเดือดด้วยเลือดกล้า
ด้วยเดชพระคุณด้วยบุญญา	ด้วยความสามารถยิ่งทุกสิ่งอัน
ตลอดรัชสมัยไม่ว่างศึก	ทรงสำนึกหน้าที่มิเคยหวั่น
ศึกเก้าทัพรบรุกบุกประจัญ	แตกพ่ายพลันผองไทยได้รี้นรมย์
บำรุงชาติศาสนาประชารัฐ	ศิลปวัฒนธรรมนำสุขสม
ทรงสร้างเสริมเศรษฐกิจผลิตอุดม	ต่างชาติชมชื่นใจเชื่อมไมตรี
จึงนับว่าพระคุณอดุลติลก	เกินสาธกเทิดทั้นล้นเกศี
เพราะทองดั่ง หลวงยกกระบัตรราชบุรี	เราจึงมีเมืองไทยคู่ไตรรงค์

ส. เชื้อหอม

คณะกรรมการโครงการฯ ตรวจสอบแบบแปลน ณ สถานที่ก่อสร้าง

เริ่มสร้างฐานพระบรมราชานุสาวรีย์

ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ประธานพิธีวางศิลาฤกษ์

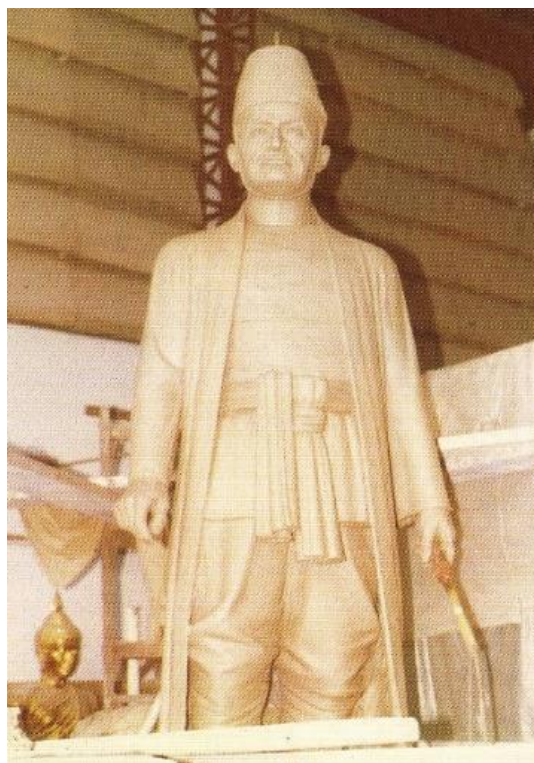
พิธีวางศิลาฤกษ์แทนฐานพระบรมราชานุสาวรีย์

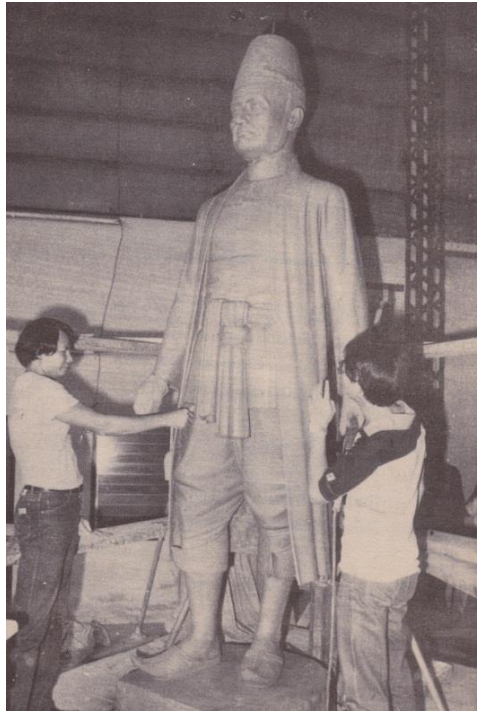
ผู้ศึกษา (ส.ส. จังหวัดราชบุรี) กล่าวรายงานต่อประธานพิธี

แบบร่างพระบรมรูปรัชกาลที่ 1 สำหรับพระบรมราชานุสาวรีย์

ประเทือง ธรรมรักษ์ ประติมากรผู้ปั้นพระบรมรูป

หนังสือขอพระราชทานข้อมูลนิ

ที่ รล ๐๐๐๒/๐๕๕

๒๙ มกราคม ๒๕๒๕

เรื่อง พระราชทานข้อมูลนิ

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือที่ มท ๐๒๐๑/๘๐๔ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๒๕

ตามที่ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานข้อมูลนิ
ที่จังหวัดราชบุรีจะเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อเป็นแกนกลางในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เพื่อประดิษฐาน ณ เมืองเก่า
แก่นจันทร์ จังหวัดราชบุรี ในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ความละเอียด
แจ้งอยู่แล้ว นั้น

ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว
โปรดเกล้าฯ พระราชทานข้อมูลนิซึ่งกล่าวว่า "มูลนิธิปรมบรมราชานุสรณ์"

สำนักงานเลขาธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย
วันที่.....
รับเลขที่.....
เวลา.....

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๕๑-๕ ต่อ ๒๐, ๒๑ และ ๕๙

ที่ มท.๐๒๐๑/.....
เสนอ ปมท.

เพื่อโปรดทราบ เห็นควรแจ้ง จว.ราชบุรีทราบ
ได้เสนอหนังสือ มาเพื่อโปรดลงนามพร้อมนี้.

(นายคำม ณัฐเชิด)
มย.กก.มย

10๐๖๖๖
(นายพิศาล มุตสาธิต)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

หนังสือตอบรับจากสำนักราชเลขาธิการ

ถ่านที่สด

ที่ รล ๐๐๒/๑๐๖๓๔

สำนักราชเลขาธิการ

๒ กันยายน ๒๕๒๕

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ไปทรงเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

เรียน ร้อยตำรวจโท เชาวรินทร์ สัตยศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดราชบุรี อ้างถึง หนังสือลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๒๕

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานบังคับบัญชาของพระองค์ท่าน ขอพระราชทานอัญเชิญ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในวันศุกร์ ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๕.๐๔ น. - ๑๕.๓๔ น. ณ กองทัพอากาศ กรมศิลปากร เพื่อเชิญประดิษฐาน ณ เชิงเขาแก่นจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ความละเอียดแจ้ง อยู่แล้ว นั้น

โดยที่ความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปในการนี้ในวันและเวลาดังกล่าว

ขอได้โปรดให้เจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง และเจ้าหน้าที่แผนกรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ประจำกรมราชองครักษ์ เพื่อร่วมกันพิจารณา จัดทำกำหนดการ แล้วรีบจัดส่งไปยังสำนักราชเลขาธิการโดยด่วนที่สุดด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายภาวาส บุนนาค)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๕๑ - ๕ ทอ ๒๐,๒๑ และ ๕๔

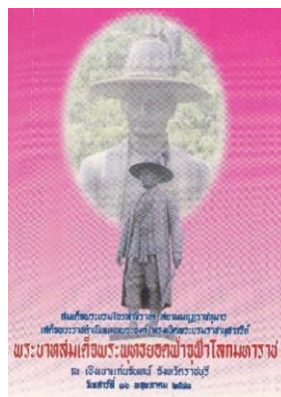
ภูมิทัศน์ด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ภูมิทัศน์ด้านข้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

สุจิตร์เนื่องในวโรกาสพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์
ไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

พระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิด
พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ณ เชียงใหม่แก่นจันทร์จังหวัดราชบุรี วันเสาร์ที่ 6 พฤษภาคม 2541

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
(ประสูติ 28กรกฎาคม พ.ศ. 2495เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 10
เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559จนถึงปัจจุบัน)

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิ
ราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ณ เชียงใหม่แก่นจันทร์จังหวัดราชบุรี วันเสาร์ ที่ 6 พฤษภาคม
2541

ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไข

เมื่อโครงการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ณ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย วันเสาร์ ที่ 6 พฤษภาคม 2541 สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยดีแล้ว เสียงส่วนใหญ่ของชาวเมืองราชบุรีต่างพากันชื่นชมยินดีร่วมบริจาคสนับสนุนโครงการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ ฝ่ายที่ชื่นชอบนิยมพระเจ้าตากสินไม่บริจาคไม่สนับสนุน ปัญหานี้ทำให้จะต้องหาผู้บริจาคสนับสนุนเพิ่มเป็น 2 เท่ากล่าวคือ แทนที่จะขอบริจาคได้จากทุกหมู่เหล่า แต่จะมีผู้ที่ไม่เห็นชอบด้วยราวร้อยละ 20

การตัดสินใจให้สำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินผู้ทรงกอบกู้เอกราชชาติไทยนั้น เป็นไปตามโบราณราชประเพณีซึ่งมีปรากฏบ่อยครั้งในสมัยอยุธยา ทั้งนี้เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเมืองของไทยในเวลานั้น ซึ่งถ้าไม่มีการสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินแล้ว อาจจะนำมาซึ่งความแตกแยกทางการเมืองได้อีก บรรดาขุนนางข้าราชการ และประชาชนจึงได้พร้อมใจกันอัญเชิญสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์สืบต่อมา

ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไขมีดังนี้

ปัญหา	การแก้ไข
1. มีบันทึกว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินเป็นลูกจีนแซ่แต้ ชาวจีนแต่จิวเรียก ‘แต้อ้วง’ ชาวไทยเชื้อสายแต้จิว เช่นมักต่อต้านวางเฉย ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่บริจาค	-ผู้ศึกษาพยายามให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ว่า การเปลี่ยนแปลงดินเนื่องจากเหตุจลาจลขึ้นในกรุงธนบุรี ลูกขุนปรึกษาโทสมเด็จพระเจ้าตากสินก็รับผิดชอบทั้งสิ้นทุกประการ
2. ช่วงเวลาก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์มีเวลาจำกัด ขณะนั้นเป็นวโรกาสเฉลิมฉลอง 200ปีกรุงรัตนโกสินทร์ และราชวงศ์จักรีทั่วประเทศให้เสร็จในปี พ.ศ. 2525	-ผู้ศึกษาเข้าเฝ้าสมเด็จพระญาณสังวร (ต่อมาทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อพ.ศ. 2532)ได้เมตตาประทานแนะนำว่า ประธานพิธีเททองรูปหล่อพระรูปสมควรเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงประกอบพิธีเททอง ณ กรมศิลปากร
3. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการปั้น หล่อ และการก่อสร้างแทนพระบรมราชานุสาวรีย์ดำเนินการโดยกรมศิลปากรมูลค่าสูงกว่าเอกชนราว 3-4เท่าเพราะตรวจแบบ-อนุมัติสะดวกกว่า	-ภายหลังผู้ศึกษาไปทำความเข้ากัับนายกสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีนและสมาคมเตชะสัมพันธ์แห่งประเทศไทย (แซ่แต้) และสามารถระดมทุนทรัพย์เพียงพอใช้จ่ายแก่กรมศิลปากร
4. ปัญหาสำคัญคือเมื่อพระบรมราชานุสาวรีย์เสร็จแล้ว จะต้องมีการทำนุบำรุง ดูแลรักษาความสะอาด และรดน้ำทั้งไม้ดอกไม้ประดับ	-ผู้ศึกษาก่อตั้งมูลนิธิ (พระราชทานชื่อ ปฐมบรมราชานุสรณ์)เพื่อเป็นองค์กรทำนุบำรุงดูแลรักษาพระบรมราชานุสาวรีย์ให้สะอาดสวยงามเสมอ

5. ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งเพื่อให้ประชาชนยอมรับน้อมรำลึกพระมหากรุณาธิคุณผ่านพระบรมราชานุสาวรีย์	-ผู้ศึกษาได้กราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2541
--	--

ถึงปัจจุบันมีการประกอบพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะในวันจักรี 6 เมษายน ซึ่งมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนไปร่วมพิธีเป็นจำนวนมากทุกปี จึงถือเป็นผลสำเร็จตามที่คุณศึกษาได้ตั้งใจไว้ทุกประการ

การสังเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่ จังหวัดราชบุรี

1. ต้องมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงรับราชการในตำแหน่งหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ระหว่างปีพุทธศักราช 2301ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอู่ทองพร จนถึงปีพุทธศักราช 2310 เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงก่อกองราชจากทัพพม่า และหลวงยกกระบัตร เมืองราชบุรีได้มาเข้าทำราชการอยู่กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต่อมาปี พ.ศ. 2325 ได้ปราบดาภิเษกเป็น กษัตริย์

2. ต้องมีความสำคัญต่อประเทศชาติ เมื่อหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีมาทำราชการด้วยสมเด็จพระ เจ้าตากสินมหาราช หลังการก่อกองราชแล้ว ต่อมาได้รับการอวยยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก และ ตอนปลายรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์และทรงย้ายเมืองหลวง จากกรุงธนบุรีข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาสร้างกรุงเทพมหานครเป็นราชธานีใหม่อีกทั้งสถาปนาพระมหาจักรีบรม ราชวงศ์ ในปี พ.ศ. 2325 ทรงวางรากฐานการปกครองบ้านเมืองจนเป็นปึกแผ่นสถิตย์สถาพรถึงปัจจุบัน เป็น เวลาต่อเนื่องถึง 237 ปี มีพระมหากษัตริย์สืบราชสันตติวงศ์ต่อเนื่องถึงรัชกาลที่ 10

3. ต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉพาะการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของบุรพกษัตริย์ในพระมหา จักรีบรมราชวงศ์ โดยมีระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการกำกับวิธีการและการขอพระราชทานพระบรมราชา อนุญาต

4. สถานที่ประดิษฐานต้องมีความเหมาะสม เป็นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าชมและสักการะได้ โดยมีประวัติผูกพันกับพระมหากษัตริย์ที่จะสร้าง

5. การทะนุบำรุงต้องสง่างามสมพระเกียรติยศ ซึ่งผู้ศึกษาได้ก่อตั้งมูลนิธิปฐมบรมราชานุสรณ์ ซึ่งเป็น นามพระราชทานเป็นองค์การดูแลบำรุงรักษา

6. มีคณะกรรมการโครงการตรวจสอบแบบแปลน การดำเนินการตามพิธีกรรม

7. การสร้างแบบจำลอง และโครงการหล่อรูป

Model of Management of Aluminium Recycling Business of Metalcom Company Limited

รูปแบบการบริหารงานธุรกิจรีไซเคิลอลูมิเนียม ของ บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด

Dr. Guntapit Thanalertlap

ดร. ก้นตพิชญ์ ธนเลิศลาภ

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Business Administration
At Bodhisastra University, Florida State, USA
Academic Year 2019

Abstract

This dissertation prepared to present a model of management of aluminium recycling business, case study of Metalcom Company Limited.

Based on past management experiences and sharing experiences from the CEO himself cultivated him to become better at managing and pushing his potential to the fullest.

The result of work and success in the management of METALCOM COMPANY LIMITED, aluminium recycling business is 1) Quality control and product quality 2) Environmental control 3) Technology advancement 4) Human resources management 5) Corporate social responsibility 6) Management

Keywords: business management, aluminium recycling business, the best factory

บทคัดย่อ

งานดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานธุรกิจรีไซเคิลอลูมิเนียม ของบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด จากการบริหารจัดการในประสบการณ์จริงโดยตรง โดยนักศึกษาซึ่งได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากการทำงาน และจากประสบการณ์ของประธานบริษัท

ผลของการทำงานและความสำเร็จของบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด ประกอบด้วย 1) การควบคุมคุณภาพสินค้า 2) การควบคุมมลพิษทางอากาศ 3) เทคโนโลยีในโรงงาน 4) การบริหารพนักงานในองค์กร 5) การช่วยเหลือสังคม และ 6) ผู้บริหาร

คำสำคัญ: การบริหารงานธุรกิจ, รีไซเคิลอลูมิเนียม, สถานประกอบการดีเด่น

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

ความเป็นมาของอลูมิเนียม

โลหะอลูมิเนียมมีสีขาวเงิน ไม่เป็นสนิม น้ำหนักเบา ความหนาแน่นต่ำ นำไฟฟ้าได้ดี สามารถขึ้นรูปได้ง่าย ไม่เป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์ สะท้อนแสงได้ดี และมีคุณสมบัติต้านทานการกัดกร่อน ได้ดีมาก สามารถทนต่อทุกสภาพภูมิอากาศ ด้วยคุณสมบัติพิเศษต่าง ๆ ของอลูมิเนียมทำให้ทุกวันนี้มีการนำอลูมิเนียมมาใช้ในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์, อุตสาหกรรมก่อสร้าง, อุตสาหกรรมขนส่ง, อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์, อุตสาหกรรมไฟฟ้า และอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์กีฬา เฟอร์นิเจอร์ตกแต่ง เครื่องจักร เป็นต้น

ความสนใจ ที่ทำธุรกิจรีไซเคิล

ทางบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด ซึ่งประธานบริษัท คือ นาย ถกล ธนเลิศลาภ เป็นผู้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2544 ณ ตอนนั้นกำลังการผลิตของบริษัทอยู่ที่ 1200 ตัน/เดือน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดขยะอลูมิเนียมในประเทศและทำขยะให้กลับมามีมูลค่าอีกครั้ง ทางบริษัทมีความประสงค์ให้อลูมิเนียมหมุนเวียนในประเทศไทยได้เพียงพอ หากไม่มีการจัดตั้งบริษัท ผู้ขายอลูมิเนียมก็ต้องส่งเศษออกนอกประเทศ และประเทศไทยต้องนำเข้าวัตถุดิบอลูมิเนียมมาผลิต จึงทำให้ราคาอลูมิเนียมในประเทศไทยสูงขึ้น ปัจจุบัน บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด เป็นบริษัทของคนไทยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีกำลังการผลิตมากถึง 120,000 ตัน/ปี

แรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจในการทำเรื่องนี้ คือ นายกันตพิชญ์ ธนเลิศลาภ นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ (Bodhisastra University) รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา สาขาผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อขอเสนอรับปริญญาบัตรดุษฎีบัณฑิต

ความสนใจในการทำเรื่องนี้ นักศึกษาเป็นทายาทธุรกิจของบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด โรงงานรีไซเคิลอลูมิเนียม มีความประสงค์ในการให้สังคมตระหนักว่า บริษัท เมทเทิลคอม จำกัดนั้นไม่แพ้บริษัทต่างชาติ และอยากให้คนไทยเห็นความสำคัญของขยะมากขึ้น เพราะขยะที่พวกท่านทิ้งในแต่ละวันมีมูลค่ามหาศาล และนักศึกษามีความประสงค์ในการช่วยให้สินค้าหลายๆชนิดที่มีอลูมิเนียมเป็นส่วนประกอบมีราคาถูกลงและมีคุณภาพมากขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น รถยนต์ ถ้าหากประเทศไทยซื้ออลูมิเนียมได้ในราคาถูก เราสามารถจำหน่ายสินค้า Aluminium Ingot ให้กับอุตสาหกรรมยานยนต์ได้ในราคาถูก แล้วผู้ซื้อต่อก็สามารถจำหน่ายต่อให้ โตโยต้า หรือบริษัทที่ทำยานยนต์ในราคาที่ถูกลง และจะทำให้ราคารถถูกลง โดยดำเนินการธุรกิจให้เป็นธุรกิจต่อเนื่อง ทั้งนี้ทั้งนั้นทุกอย่างนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ธุรกิจนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับหลาย ๆ คนในประเทศได้ เนื่องจาก การรับซื้อเศษอลูมิเนียมของบริษัทต้องมีการคัดแยกก่อนและหลายท่านไม่ทราบว่าต้องคัดอย่างไร บริษัทจึงกำหนดนโยบายสอนเรื่องการคัดแยกให้แก่ผู้สนใจ เพื่อเวลาขายจะได้ในราคาที่เหมาะสมมากขึ้น

อุตสาหกรรมหลอมหล่อเศษอลูมิเนียม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่เดียวกันในหลาย ๆ ความคิดก็เป็นอุตสาหกรรมที่อาจสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีรูปแบบเสี่ยงต่อความปลอดภัย และมีผลกระทบกับสังคมก็เป็นได้ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้คนรับรู้ถึงข้อเท็จจริงและนโยบายของธุรกิจโรงหลอม ดังนี้

1. อยากแสดงให้เห็นว่าบริษัทรีไซเคิลอลูมิเนียมของคนไทยไม่แพ้ชาติใดในโลก
2. อยากแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเศษอลูมิเนียมในประเทศ
3. อยากให้สังคมตระหนักถึงมาตรฐานของโรงงานหลอมอลูมิเนียมว่าไม่ได้ทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างที่คนอื่นกล่าวถึงกัน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ใช้สอยบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด

บริษัท เมทเทิลคอม ตั้งอยู่เลขที่ 119 หมู่ที่ 9 ตำบลหัวถนน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี บนถนนหัวถนน-แปลงกระถิน แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 331 ประมาณ 500 เมตร ทางบริษัทนั้นก่อตั้งมาแล้ว 25 ปี เนื้อที่ 400 ไร่ เป็นโรงงาน 75 ไร่ และพื้นที่สีเขียวจำนวน 325 ไร่ เงินทุนจดทะเบียน 400 ล้านบาท ได้รับรอง ISO 9001 และ ISO 14001 และมีการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย และ EIA มีการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับรางวัลธรรมมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และรางวัลระดับเหรียญทองโครงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์กากของเสีย จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ภายในพื้นที่ของโรงงาน ประกอบด้วยโรงงานหลอมอลูมิเนียมอินกอต (Aluminium ingot) และอลูมิเนียมบิลเล็ต (Aluminium Billet) อยู่ภายในบริเวณเดียวกัน แบ่งการใช้ประโยชน์ออกเป็นส่วนของอาคารสำนักงาน อาคารโรงนา ลานจอดรถ บ่อเก็บน้ำทิ้งขนาด 98,500 ลูกบาศก์เมตร และบ่อเก็บน้ำธรรมชาติขนาด 116,000 ลูกบาศก์เมตร อย่างละ 1 บ่อ และบ่อฝังกลบแบบปลอดภัย ขนาดความจุ 24,000 ลูกบาศก์เมตร

ส่วนประกอบของโรงงานแบ่งตามนี้

อาคารสำนักงาน: ขนาดพื้นที่ใช้สอย 450 ตารางเมตร อยู่บริเวณด้านหน้าของโรงงาน

อาคารโรงงานมีทั้งหมด จำนวน 5 หลัง แบ่งเป็นส่วนของการกระบวนการผลิตอลูมิเนียม 2 หลัง และเก็บผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 1 หลัง

อาคารโรงงาน 1: อาคารเก็บผลิตภัณฑ์ มีลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียวเปิดโล่ง มีหลังคาหลุมตลอด ขนาดพื้นที่ใช้สอย 1800 ตารางเมตร

อาคารโรงงาน 2: อาคารผลิตอลูมิเนียม มีขนาดพื้นที่ใช้สอย 1800 ตารางเมตร ประกอบด้วยเตาหลอม ขนาด 12 ตัน เตาหลอมขนาด 20 ตัน และเตาหลอมขนาด 30 ตันอย่างละ 1 เตา

อาคารโรงงาน 3: มีขนาดพื้นที่ใช้สอย 1800 ตารางเมตร ประกอบด้วย เตาไฟฟ้าเหนี่ยวนำขนาด 1 ตัน จำนวน 1 ชุด 2 เบ้าหลอม

อาคารโรงงาน 4 หรือโรงโรตารี: อาคารผลิตอลูมิเนียม มีขนาดพื้นที่ใช้สอย 800 ตารางเมตร ประกอบด้วยเตาโรตารี ขนาด 3 ตัน จำนวน 2 เตา และเตาโรตารีขนาด 5 ตัน 1 เตา

โรงค้อน: อาคารสำหรับแยกกากอลูมิเนียม มีขนาดพื้นที่ใช้สอย 800 ตารางเมตร, มีหลังคาคลุม ประกอบด้วยเครื่องจักรในการแยกกากอลูมิเนียม

โรงงาน 5: อาคารหล่อและอบแห้งอลูมิเนียมบิลเลท ขนาดพื้นที่ 5,200 ตารางเมตร ภายในอาคาร ประกอบด้วยเตาหลอม ขนาด 12 ตัน และเตาหลอม ขนาด 20 ตันอย่างละ 1 เตา และเครื่องหล่อและอบแห้ง อลูมิเนียม จำนวน 1 ชุด

อาคารเก็บวัตถุดิบ: ขนาดพื้นที่ 2,400 ตารางเมตร มีลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว แบ่งเป็นช่องๆ สำหรับเก็บวัตถุดิบแต่ละประเภท

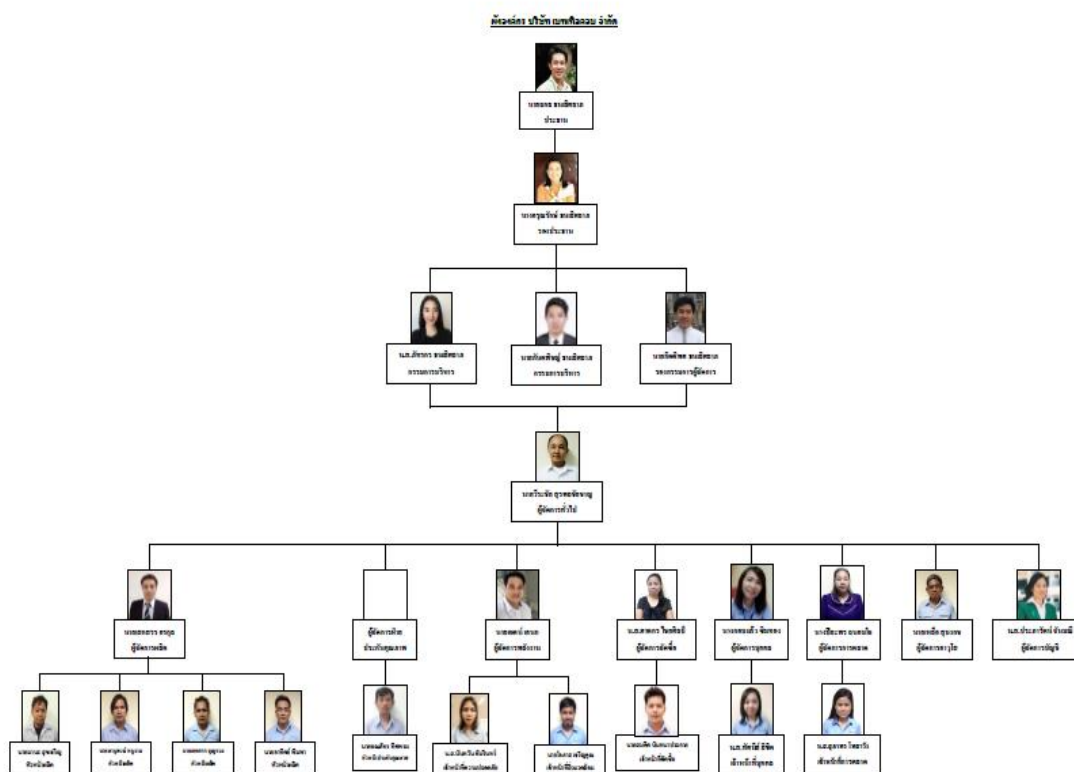

ภาพที่ 4 รวมโรงงาน

ฝ่ายบริหารงานองค์กร (โครงสร้างขององค์กร บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด)

บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด ประกอบด้วย คุณถกล ธนเลิศลาภ ดำรงตำแหน่งประธานบริษัท, คุณ อรุณรักษ์ ธนเลิศลาภ ดำรงตำแหน่ง รองประธานบริษัท, คุณภัทรกร ธนเลิศลาภ คุณกันตพิชญ์

ธนเลิศลาภ (นักศึกษา) คุณกิตติพิศ ธนเลิศลาภ ดำรงตำแหน่ง กรรมการบริหาร และ คุณวีระชัย สุรพลชัยชาญ ดำรงตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป ส่วนบุคคล 2 แอวล่างในแผนผังองค์กรประกอบด้วย บุคลากร 8 ตำแหน่ง คือ ผู้จัดการทั่วไป, ฝ่ายการผลิต, ฝ่ายคุณภาพ, ฝ่ายพลังงาน, ฝ่ายจัดซื้อ, ฝ่ายบุคคล, ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายบัญชี และพนักงานทั่วไปรวม 180 คน โดยมีโครงสร้างขององค์กรตามรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 6 โครงสร้างขององค์กร บริษัท เมทเทคคอม จำกัด

ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมและกำลังการผลิต

ผลิตภัณฑ์ของบริษัทมี 2 ชนิดด้วยกัน

1. อลูมิเนียมอินกอต: มี 2 ขนาดด้วยกัน คือ ขนาดน้ำหนัก 5 กิโลกรัม (กว้าง 6.3 เซนติเมตร x ยาว 10 เซนติเมตร) และน้ำหนัก 5-7 กิโลกรัม (กว้าง 7.4 เซนติเมตร x ยาว 10.5 เซนติเมตร) แบ่งตามเกรดต่างๆตามองค์ประกอบมาตรฐานอลูมิเนียมอัลลอยด์ของประเทศอเมริกาและประเทศอังกฤษ **ดังตารางที่ 2** กำลังการผลิตอยู่ที่ 1260 ตัน/ เดือน ส่วนใหญ่ 70% จะจัดส่งให้ลูกค้าภายในประเทศ และส่วนที่เหลือประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ส่งออกไปต่างประเทศ

ภาพที่ 7 รูปผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมอินกอต

2. อลูมิเนียมบิลเลท: มีลักษณะเป็นแท่งหน้าตัดกลม ๆ ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง และความยาวต่าง ๆ เส้นผ่านศูนย์กลาง: 76 มิลลิเมตร (3"), 101 มิลลิเมตร (4"), 114 มิลลิเมตร (4.5"), 127 มิลลิเมตร (5"), 152 มิลลิเมตร (6"), 178 มิลลิเมตร (7") และความยาวขึ้นอยู่กับที่ลูกค้าต้องการ และมีคุณลักษณะเฉพาะให้เลือก 3 แบบ คือ: สเปค 6060 6061 และ 6063

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของอลูมิเนียม

JIS	U.S.A.	U.K.	CHEMICAL COMPOSITION (ส่วนสมทางเคมี)										
			Si	Fe	Cu	Mn	Mg	Ni	Zn	Su	Pb	Cr	Ti
ADC1	-		11.0-13.0	0.9 max.	1.0 max.	0.3 max.	0.3 max.	0.5 max.	0.5 max.	0.1 max.	-	-	-
ADC6	-		1.0 max.	0.8 max.	0.1 max.	0.4-0.6	2.6-4.0	0.1 max.	0.4 max.	0.1 max.	-	-	-
ADC10	-		7.5-9.5	0.9 max.	2.0-4.0	0.5 max.	0.3 max.	0.5 max.	1.0 max.	0.3 max.	-	-	-
ADC12	-		9.6-12.0	0.9 max.	1.5-3.5	0.5 max.	0.3 max.	0.5 max.	1.0 max.	0.3 max.	-	-	-
ADC12Z	-		9.6-12.0	0.9 max.	1.5-3.6	0.5 max.	0.3 max.	0.5 max.	3.0 max.	0.3 max.	-	-	-
AC2B	-		5.0-7.0	1.0 max.	2.0-4.0	0.5 max.	0.5 max.	0.35 max.	1.0 max.	0.1 max.	0.2 max.	0.2 max.	0.2 max.
AC3A	-		10.0-13.0	0.8 max.	0.25 max.	0.35 max.	0.15 max.	0.1 max.	0.3 max.	0.1 max.	0.1 max.	0.15 max.	0.2 max.
AC4C	-		6.5-7.5	0.55 max.	0.25 max.	0.35 max.	0.2-0.45	0.1 max.	0.35 max.	0.05 max.	0.1 max.	0.1 max.	0.2 max.
AC8A	-		11.0-13.0	0.8 max.	0.8-1.3	0.15 max.	0.7-1.3	0.8-1.5	0.15 max.	0.05 max.	0.05 max.	0.1 max.	0.2 max.
-	A360		9.0-10.0	1.3 max.	0.6 max.	0.35 max.	0.4-0.6	0.5 max.	0.5 max.	0.15 max.	-	-	-
-	A380.0		7.5-9.5	1.3 max.	3.0-4.0	0.5 max.	0.3 max.	0.5 max.	3.0 max.	0.35 max.	-	-	-
-	A380.1		7.5-9.5	1.0 max.	3.0-4.0	0.5 max.	0.1 max.	0.5 max.	2.9 max.	0.35 max.	-	-	-
-	A383		9.5-1.5	1.3 max.	2.0-3.0	0.5 max.	0.1 max.	0.3 max.	3.0 max.	0.15 max.	-	-	-
-	-	LM4	4.0-6.0	0.8 max.	2.0-4.0	0.2-0.6	0.15 max.	0.3 max.	0.5 max.	0.1 max.	0.1 max.	-	0.2 max.
-	-	LM6	10.0-13.0	0.6 max.	0.1 max.	0.5 max.	0.1 max.	0.1 max.	0.1 max.	0.5 max.	0.1 max.	-	0.2 max.
-	-	LM24	7.5-9.5	1.3 max.	3.0-4.0	0.5 max.	0.3 max.	0.5 max.	3.0 max.	0.2 max.	0.3 max.	-	0.2 max.
-	-	LM26	8.5-10.5	1.2 max.	2.0-4.0	0.5 max.	0.5-1.5	1.0 max.	1.0 max.	0.1 max.	0.2 max.	-	0.2 max.

ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมบิลเลท

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมบิลเลท

เส้นผ่าศูนย์กลาง (นิ้ว)	ความยาว (ม.)	น้ำหนัก (กก.)
3	5.8	70.00
4	5.8	124.00
4.5	5.8	155.63
5	5.8	192.94
6	5.8	279.74
7	5.8	384.26

การจัดการน้ำเสีย

1. นำน้ำเสียจากระบบหล่อเย็นมาใช้ใหม่และมีการเปลี่ยนน้ำหล่อเย็นเป็นประจำทุก ๆ 6 เดือน
2. น้ำเสียจากอาคารและจากพนักงานจะบำบัดในถังบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูปที่ติดตั้งในอาคารนั้น ๆ เพื่อบำบัดและจึงระบายลงระบบน้ำไปยังบ่อน้ำทั้งหมด 98,500 ลบ.ม. ด้านหลังโรงงาน
3. นำน้ำที่เก็บไว้ในบ่อเก็บน้ำทิ้งและบ่อน้ำธรรมชาติกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ โดยนำมารดน้ำต้นไม้พื้นที่สีเขียว ล้างทำความสะอาดพื้น และ นำมาเลี้ยงปลา เพื่อเป็นการประหยัดน้ำ
4. การเก็บน้ำใต้ดินไปตรวจวิเคราะห์เป็นประจำทุกเดือน เพื่อตรวจหาปริมาณทางสารเคมีในน้ำของชั้นดินในแต่ละชั้น

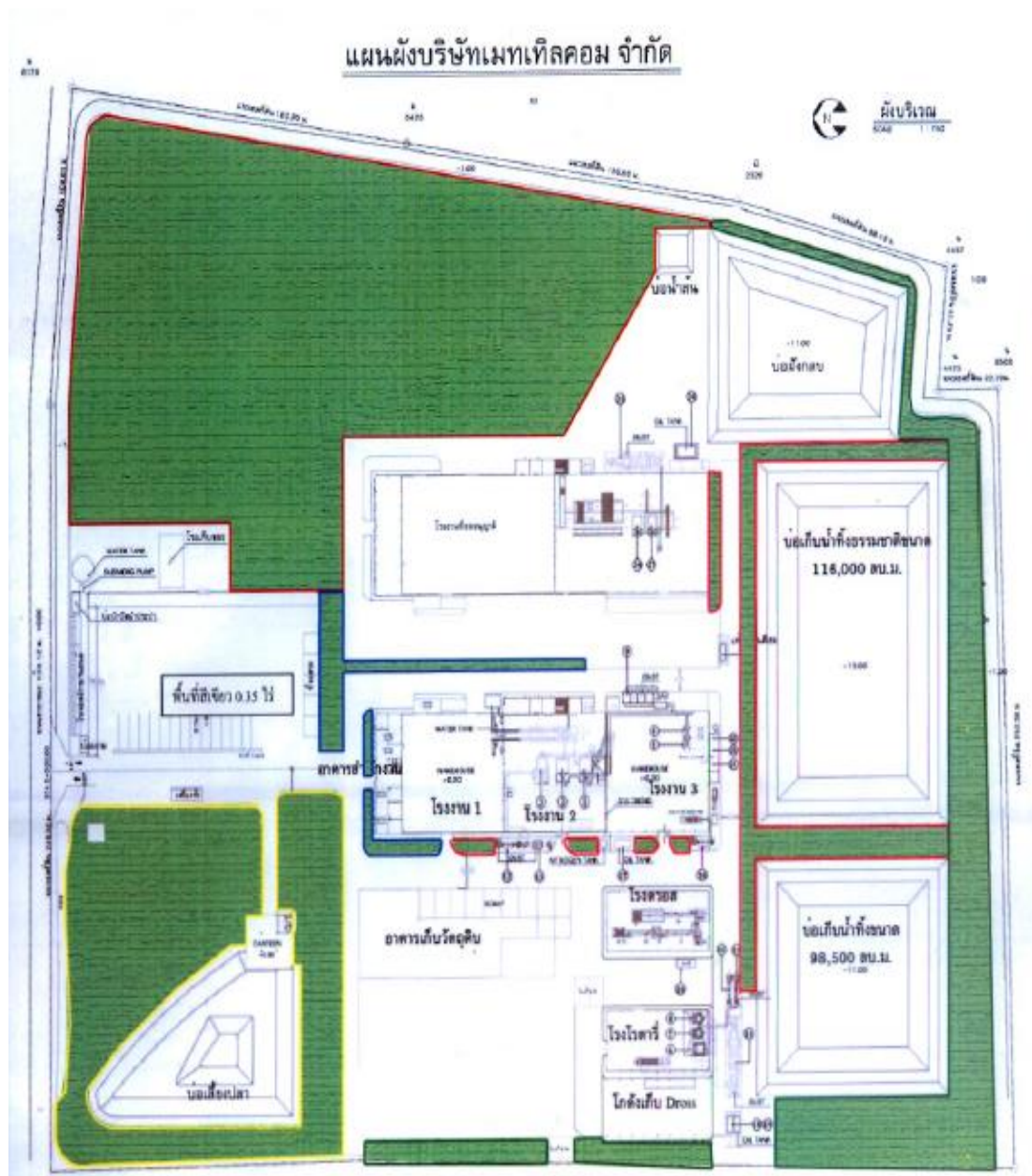
ภาพที่ 28 บ่อเก็บน้ำตามธรรมชาติ ขนาด 116,000 ลบ.ม. & บ่อเก็บน้ำทิ้ง ขนาด 98,500 ลบ.ม

ภาพที่ 29 การเก็บน้ำใต้ดินไปตรวจวิเคราะห์

พื้นที่สีเขียว

ปัจจุบันโรงงานมีพื้นที่สีเขียวประมาณ 350 ไร่ โดยรอบโรงงาน และ พื้นที่เขียวประมาณ 32 ไร่ในพื้นที่โรงงาน (พื้นที่รวม 75 ไร่) ประกอบด้วยการปลูกไม้ยืนต้นบริเวณรอบโรงงาน เช่น มะม่วง ขนุน ยูคาลิปตัส เทียบกับโรงงานหลอมส่วนใหญ่จะเน้นใช้พื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่โรงงาน ไม่สนใจในการปลูกต้นไม้สร้างพื้นที่สีเขียว

ภาพที่ 30 แผนที่พื้นที่สีเขียวของโรงงาน

ภาพที่ 31 สวนยูคาลิปหลังโรงงาน

รูปแบบการดูแลความปลอดภัยและสวัสดิการพนักงาน

บริษัทตระหนักเสมอว่าพนักงานของบริษัท ทุกคน คือ สมบัติอันล้ำค่าของบริษัท ดังนั้นความปลอดภัยในการทำงานและสุขภาพของพนักงาน จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญของฝ่ายบริหาร จึงได้กำหนดนโยบายดังนี้

1. นโยบายความปลอดภัยในการทำงานถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอันดับแรกในการปฏิบัติงานของพนักงานทุกคน
2. บริษัทสนับสนุนให้มีการปรับปรุงสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย
3. บริษัทจะสนับสนุน ส่งเสริม ให้มีกิจกรรมความปลอดภัยต่างๆที่จะช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของพนักงาน เช่น การอบรม การจูงใจ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
4. ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำอบรม ฝึกสอน ให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยวิธีที่ปลอดภัย

ภาพที่ 32 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

ภาพที่ 33 การฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ

รูปแบบการดูแลและการบริหารพนักงาน

1. เบื้องขึ้น: 300 – 1000 บาท (ไม่ขาด ลา มาสาย ป่วย ยกเว้นพักร้อน)
2. ชุดยูนิฟอร์ม: ทำงานครบ 1 ปี แจกฟรี 2 ชุด

3. รองเท้าเซฟตี้: ทำงานครบ 1 ปี แจกฟรี 1 ชุด
4. ค่าทำงานกะ: ให้ค่าล่วงเวลา 1 ชั่วโมง
5. ค่าถุงมือ: ให้คู่ละ 5 บาท/วัน
6. ค่าขับโฟคลิฟ: ให้ 30 บาท/ วัน (เฉพาะมีชื่อ รูปถ่าย ติดที่โฟคลิฟ)
7. ค่าร้อน: ให้ 20บาท/ วัน (เฉพาะพนักงานฝ่ายผลิต)
8. ค่าตำแหน่ง: 1000 - 5000 บาท/เดือน (เฉพาะตำแหน่งหัวหน้า)
9. ค่าแนะนำผู้สมัครงาน: 1000 บาทต่อคน
10. โบนัสประจำปี: ตามผลกำไรของบริษัท
11. **ท่องเที่ยวประจำปี: ปี ละ 1 ครั้ง**
12. ประกันชีวิต (อุบัติเหตุ): 100,000 บาท/คน
13. งานฌาปนกิจ:
14. ค่ารักษาบิดา - มารดา: อายุงานการทำงานครบ 5 ปี
15. หอพักพนักงานฟรี
16. ค่าอุปกรณ์การศึกษาบุตร: อายุงานการทำงานครบ 5 ปี
17. ค่าอายุงาน

สรุปสถานการณ์ในปัจจุบันและผลสำเร็จของการดำเนินงาน

หลังจากการเปลี่ยนแปลงในการลงทุนเครื่องจักรและเพิ่มเทคโนโลยีเข้ามาในบริษัททำให้:

1. กำลังการผลิตของแท่งอลูมิเนียม (Aluminium Ingot) เพิ่มจาก 9,000 ตัน/ เดือน เป็น **12,000 ตัน/ เดือน** และ กำลังการผลิตของแท่งอลูมิเนียม (Aluminium Billet) เพิ่มจาก 0 ตัน/ เดือน เป็น **9,000 ตัน/ เดือน**
2. ยอดขายของบริษัท เมทเทลคอม จำกัด จากปี 2560 จาก **2,838 ล้านบาท** เพิ่มเป็น **3,120 ล้านบาท** ในปี 2561 และกำไรบริษัทเพิ่มขึ้นเป็น 10%

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบความสำเร็จของการบริหารงานธุรกิจรีไซเคิลอลูมิเนียมของบริษัท เมทเทลคอม จำกัด

3.1 การควบคุมคุณภาพสินค้า

บริษัท เมทเทลคอม จำกัด ได้เข้าสู่ระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐาน ISO 9001 ตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2546 ทำให้มีการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์อย่างเคร่งครัด โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การตรวจรับวัตถุดิบ: เมื่อวัตถุดิบมาถึงบริษัท เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องมีการตรวจสอบสินค้าตามมาตรฐานของบริษัทก่อนนำเข้าคลังสินค้าเพื่อเก็บวัตถุดิบ และสินค้าบางชนิดทางเราอาจต้องทำการตรวจวิเคราะห์ทางเคมี เราจะส่งต่อไปให้แผนก QA ทำการสุ่มตัวอย่างไปตรวจสอบ

2. การตรวจสอบและทดสอบระหว่างการผลิตในขณะทำการหลอมจะมีการทดสอบเปอร์เซ็นต์ค่าส่วนผสมของน้ำอลูมิเนียมจำนวน 8 ครั้ง ระหว่างการผลิต โดยทำการตักน้ำอลูมิเนียมและนำไปทดสอบด้วยเครื่อง Spectrophotometer

3. การตรวจสอบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพจะทำการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปตามมาตรฐานโดยเครื่อง Spectrophotometer ทุกครั้งก่อนจะส่งสินค้าให้กับลูกค้า

คุณภาพสินค้าของเราผ่านมาตรฐานโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์อันดับต้น ๆ ของญี่ปุ่น ยืนยันได้ว่าคุณภาพสินค้าของบริษัทน่าเชื่อถือ และลูกค้าของบริษัทเป็นกระบอกเสียงที่ดีแก่ลูกค้ารายอื่น ๆ ทางบริษัทมีนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพ ดังนี้

1. จะให้ความสำคัญกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอก เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเต็มที่ อันมีจุดประสงค์สูงสุด คือ ความพึงพอใจจากลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ
2. ให้ความสำคัญกับการบริหารที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการหรือข้อกำหนดจากลูกค้า

3.2 การควบคุมมลพิษทางอากาศ

บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด มี การควบคุมมลพิษทางอากาศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการลงทุน หลายโรงงาน โดยปิดเพราะไม่มีระบบการควบคุมมลพิษที่ได้มาตรฐาน เพราะหลายโรงงานไม่ต้องการลดทุนกับเครื่องมือสำหรับควบคุมมลพิษ เพราะส่งผลโดยตรงเป็นเพิ่มต้นทุนการผลิตให้แก่โรงงาน

1. ทางโรงงานลงทุนเครื่อง **Dust Collector** รวม 9 โดยการใช้ปล่องควันเพื่อระบายควันออกจากกระบวนการ ผลิตแต่ละส่วน โดยมีมลพิษทางอากาศจะต้องผ่านระบบควบคุมสารทางอากาศ โดยมีระบบดูดอากาศ

2. ฝุ่นจากการแยกกากอลูมิเนียมที่เหลือจะนำไปฝังกลบที่บ่อฝังกลบแบบปลอดภัย โดยบริษัทได้สร้าง**บ่อฝังกลบ** จำนวน 1 บ่อ ขนาดความจุ 24,000 ลูกบาศก์เมตร ไม่ไปทิ้งให้เป็นปัญหา

3. มีการกักน้ำเสียมาบำบัด แล้วจึงระบายลงระบบน้ำไปยังบ่อน้ำทิ้งขนาด 98,500 ลูกบาศก์เมตร

4. มีปอด: บริษัทมีพื้นที่สีเขียวปลูกต้นไม้จำนวนเยอะ เพื่อให้เป็นแหล่งผลิต Oxygen ซึ่งโรงงานส่วนใหญ่เน้นใช้พื้นที่สร้างโรงงานทั้งหมด โดยไม่สนใจในการปลูกต้นไม้ แต่ทางบริษัทใช้พื้นที่ 75% เพื่อใช้ในการปลูกต้นไม้

ทางบริษัทมีนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย เพื่อการควบคุม และพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
3. ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด
4. ถ่ายทอดนโยบายสิ่งแวดล้อม ให้กับพนักงานทุกคนได้เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งเผยแพร่นโยบายต่อสาธารณชนด้วย

3.3 เทคโนโลยีในโรงงาน

ทางบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด มีทีมงาน Engineer ในการสร้างเครื่องจักรเอง สามารถสร้างเครื่องจักรหลอม หรือเครื่องดูดควันได้ด้วยตัวเอง ทางเรามีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ใช้ระบบหลอมที่ไม่ใช้เผาไหม้โดยใช้เชื้อเพลิงไปเผาเศษโลหะโดยตรง โดยใช้เครื่อง **EMP Electronic Magnetic Plump** หรือ **EMP** เครื่อง EMP เป็นการหลอมอลูมิเนียมได้น้ำโลหะ ลดการเกิด Oxide ช่วยให้อลูมิเนียมคุณภาพดีขึ้นและมลภาวะลดลง
2. ใช้ระบบ **Oxy burner** ทำให้ลด Nitrogen Oxide (NOx)
3. ในการผลิตแท่ง Alloy เราใช้ระบบ **PMS - Permanent Magnetic Stirrer** และ **EMS Electromagnetic Stirrer** ส่วน **Hydro test** และ เครื่อง **Spectrotest oxide** ทดสอบส่วนผสมของส่วนประกอบอลูมิเนียม
4. **เทคโนโลยีในการรีไซเคิล Dross** มีกลไกการรีไซเคิล Dross แบบสมบูรณ์ โดยมาทั้งระบบ **Hammer Mill** และ **Ball Mill** ปกติโรงงานเกิด Dross แล้วนำไปขายต่อ ทางบริษัทจะบดจนเป็นผงแล้วเอาไปฝัง โรงงานอื่นไม่มีใครทำแบบนี้เพราะลงทุนสูงถึง 10 ล้านบาท หลายบริษัทเลือกที่จะนำ Dross ไปบำบัดในสถานที่อื่นมากกว่า
5. **เทคโนโลยีในการคัดแยกเศษโลหะ** มีระบบคัดแยกเศษโลหะด้วยวิธี **Eddy Current** เป็นการคัดแยกเศษโลหะออกจากกัน เมื่อโลหะนอกกลุ่มอลูมิเนียมผ่านมายังสนามแม่เหล็กชนิดนี้ จะเกิดสถานะภาพ eddy current ขึ้น ซึ่งจะเกิดแรงผลัก และเหวี่ยงโลหะชนิดนี้ออกไป

3.4 การบริหารพนักงานในองค์กร

บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด ตระหนักเสมอว่าพนักงานของบริษัท ทุกคน คือ สมบัติอันล้ำค่าของบริษัท ดังนั้น ความปลอดภัยในการทำงานและสุขภาพของพนักงาน จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญของบริษัทอย่างยิ่ง ฝ่ายบริหารจึงดูแลพนักงานเหมือนคนในครอบครัว มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกันในพนักงานทุกระดับ จะเห็นได้ว่าพนักงานส่วนใหญ่ของเราล้วนทำงานกับทางบริษัทมากกว่า 10 ปี และเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พนักงาน บริษัทจึงได้สร้างบ้านพักคนงาน บริเวณทิศตะวันตกของพื้นที่ ประกอบด้วย บ้านแฝดชั้นเดียว และเรือนแถวชั้นเดียว และกำลังก่อสร้าง หอพักพนักงาน ห้องรวม จำนวน 75 ห้อง

การมีส่วนร่วมของพนักงาน ในการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ในการบริการ มีความพยายามในการนำผู้มีส่วนร่วมในงานต่างๆที่เกี่ยวข้องมาประชุมหารือในการประชุมกำหนดทิศทาง และกลยุทธ์ และชี้แจงปัญหาในการทำงานพร้อมหาวิธีการแก้ไข

มีความเข้าใจในขีดความสามารถของพนักงานเพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม การพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ จึงมีการคัดสรรและพัฒนาพนักงาน ให้พร้อมรองรับกลยุทธ์ที่วางไว้ และมีการสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการให้บริการแก่พนักงานใน มุมมองต่าง ๆ และมีขั้นตอน การควบคุมผลการดำเนินงานของพนักงานทุกระดับ

3.5 การช่วยเหลือสังคม

บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด มีการเข้าไปร่วมในกิจกรรมของชุมชนต่างๆอย่างสม่ำเสมอ เช่น การทำบุญ แจกทุนการศึกษา และร่วมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อีกทั้งทางบริษัทมีการจัดจ้างคนงานในท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน โดยให้พนักงานปัจจุบันประสานงานแก่ผู้ที่สนใจเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ความเดือดร้อนของประชาชนในละแวกนี้ และ CSR ช่วยเหลือสังคม การบริจาคมอบทุนการศึกษา บริจาคอุปกรณ์การเรียน มอบคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ บริจาคเงินให้โรงพยาบาล

3.6 ผู้บริหาร

ทัศนคติและการทำงานของผู้บริหาร บริษัท เมทเทิลคอม จำกัด เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของการเป็นผู้บริหาร

1. ผู้บริหารมีการประเมินตลาดของอลูมิเนียมอยู่ตลอดเวลา ติดตามกระแสราคาอลูมิเนียม เพื่อประเมินราคาซื้อเศษอลูมิเนียมและราคาขายแท่งได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้บริหารเป็นคนหนักแน่นในคำพูด พูดคำไหนคำนั้น เช่น ผู้บริหารเคยขาดทุน 200,000,000 บาท ในเวลาข้ามคืนเพราะซื้อวัตถุดิบตอนที่ราคาขึ้น ในขณะที่ผู้ซื้อรายอื่น ๆ ต่างพากันยกเลิกการสั่งซื้อ มีเพียงบริษัท เมทเทิลคอม จำกัด เพียงบริษัทเดียวที่ยึดมั่นในคำพูดและยอมขาดทุน ส่งผลให้ทาง Supplier ยินยอมที่จะล๊อคโควตากับราคาให้ทางบริษัทแต่เพียงผู้เดียว
3. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง มีความสามารถในการทำให้ลูกน้องนับถือและสามารถคุมคนได้อย่างดี และมีการสร้างวิสัยทัศน์ให้องค์กรอย่างชัดเจน ให้ลูกน้องมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน
4. ผู้บริหารเป็นผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงด้านอลูมิเนียมและเรื่องธุรกิจการรีไซเคิล เป็นผู้ก่อตั้งและผู้คิดค้นจึงสามารถสอน ให้คำแนะนำ แก่ลูกน้องและช่วยแก้ไขทุกปัญหาที่ผู้ขายเผชิญได้อย่างดีเยี่ยม

ข้อเสนอแนะต่อยอดธุรกิจในอนาคต

1. เปิดศูนย์รับซื้อเศษรีไซเคิล

การเปิดศูนย์รวบรวมเศษอลูมิเนียมเพื่อแก้ไขปัญหาวัตถุดิบขาดแคลน โดยการรวบรวมส่งสินค้าให้บริษัท และเพื่อให้ราคาอย่างเป็นธรรมทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ไม่ให้โดนผู้ค้าคนกลางฉวยโอกาสโก่งราคาผู้ซื้อและกดราคาผู้ขาย

2. เปิดศูนย์ศึกษาด้านรีไซเคิลแก่ชาวบ้านและชุมชน

ปัญหาหลักของประเทศไทย คือ การขาดแคลนเศษอลูมิเนียมในประเทศ ซึ่งการควบคุมไม่ให้มีการส่งออกเป็นเรื่องยาก ควรใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจและการสร้างความร่วมมือกันระหว่างผู้ผลิต เพื่อเป็นการเหมาะสม ดังนั้น การจัดเก็บอลูมิเนียมในประเทศอย่างเป็นระบบ น่าจะเป็นทางเลือกที่ช่วยลดการขาดแคลนเศษอลูมิเนียมในประเทศ และลดปริมาณการนำเข้าเศษอลูมิเนียมจากต่างประเทศได้ด้วย และอีกทั้งนักศึกษาได้สานต่อธุรกิจโดยการลดการนำเข้าเศษด้วยการเปิดศูนย์รับซื้อเศษอลูมิเนียมและขยะเพื่อเป็นวัตถุดิบให้โรงหลอม โดยการจัดตั้งศูนย์กลางรีไซเคิล (Recycle Center) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการขยะครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะ เพื่อประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยกำจัดให้ถูกวิธี แยกตามชนิดและประเภทของขยะที่ไม่ได้ใช้ ซึ่งขยะบางชนิดสามารถนำมาใช้ใหม่ได้หรือนำมากำจัดให้ถูกวิธี อีกทั้งการเปิดศูนย์กลางรีไซเคิลเป็นการส่งเสริมการสอนให้ชาวบ้านสามารถคัดแยกอลูมิเนียมได้ถูกต้อง เพื่อเป็นการเพิ่มกำไรแก่ผู้ขายแทนที่จะโดยผู้ค้าคนกลางซื้อราคาเหมาหรือราคาถูกไป เพราะไม่มีความรู้ด้านการคัดแยกขยะ

3. กระจ่ายแฟรนไชส์ (Franchise) รับซื้อเศษอลูมิเนียม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, และขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่ภาคละ 1 ศูนย์, ขนาดกลาง จังหวัดละ 1 ศูนย์ และ ขนาดเล็ก อำเภอละ 1 ศูนย์ การเปิดรับสมัครแฟรนไชส์เป็นการสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการที่สนใจ

4. เปิดสายงานผลิตเพื่อผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลิตเหรียญอลูมิเนียม หรือ Aluminium Slugs

การผลิต Aluminium Slugs เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ผลิตหลอดยาอลูมิเนียม ตอนนี้อยู่ในประเทศไทยยังไม่มีบริษัทของคนไทยรายใดที่ผลิต Aluminium Slugs ได้ ทางบริษัทจึงมีเป้าหมายที่จะเป็นบริษัทไทยบริษัทแรกที่ผลิต Aluminium Slugs เพื่อต่อยอดธุรกิจอลูมิเนียม

5. ขยายสายงานผลิตเพื่อผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลิตอลูมิเนียมเส้นหน้าต่าง และ ขึ้นรูปอลูมิเนียม

การขยายสายงานนี้เป็นการต่อยอดธุรกิจ และทำให้ผู้ซื้อได้สินค้าคุณภาพดีและถูกลง เพราะทางบริษัทเองก็เป็นธุรกิจต้นน้ำและปลายน้ำของอลูมิเนียม

Model of Business Management Secondhand Car rent, Kanchana Eight-Wheeled House

รูปแบบการบริหารงานธุรกิจเต็นท์รถยนต์มือสอง กาญจนารถบ้านแปดล้อ

Dr. Mongkol Dumrongsutipong

ดร.มงคล ดำรงค์สุทธิพงศ์

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Business Administration
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

This dissertation was prepared for In offering a business management model, a second hand car tent, Kanchana, an eight-car home From the actual experience of the students, Mr. Mongkol Dumrongsuthipong Has presented the history of secondhand car tent business Statistics for used cars in Thailand and in Chachoengsao Students were inspired by the accident of motorcycle users. Some minor injuries, some very serious If those people change to use cars for travel Will make it safer than riding a motorcycle for sure But the current red car has a very high price Students therefore intend to find good quality and affordable second-hand cars to offer as an alternative to those interested in buying a car. To create safety And not a burden to send the car installments much

Work procedures Of the caravan tent, car home Individual responsibilities in detail To be a guideline for those interested in doing secondhand car tent business Students have gathered problems, obstacles, and methods to solve the pros and cons, as well as the ways to succeed in the used car tent business as follows.

1. Meditation training model by reciting the Aamahang, 2. Somsin Maneeboon, 3. Integrated sales team management, 4. Creating stability with couples. With life insurance (PA) bought three hundred and five hundred thousand and three hundred thousand cars, 5. Create peace of mind to return profits to customers. After the contract has been made, the customer will drive for free for 3 months, 6. Build confidence for the customer with a 1 year full engine warranty. 7. Morality brings success.

Key words : Model of business management second hand car tent Kanchana eight wheeled house

บทคัดย่อ

คุษณินพนธ์เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อ ในเสนอรูปแบบบริหารงานธุรกิจเด่นที่รถมือสองกาญจนารถบ้านแปดริ้ว จากประสบการณ์จริงของนักศึกษา นายมงคล ดำรงค์สุทธิพงศ์ ได้เสนอประวัติความเป็นมาของธุรกิจเด่นที่รถยนต์มือสอง สถิติเด่นที่รถยนต์มือสองในประเทศไทยและในจังหวัดฉะเชิงเทรา นักศึกษาได้แรงบันดาลใจมาจากภาพการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้รถมอเตอร์ไซด์ บางรายบาดเจ็บน้อยบางรายสาหัสมาก ถ้าผู้คนเหล่านั้นเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ในการเดินทาง จะสามารถสร้างความปลอดภัยได้มากกว่าใช้รถมอเตอร์ไซด์แน่นอน แต่รถยนต์ป้ายแดงในปัจจุบันมีราคาสูงมาก นักศึกษาจึงความตั้งใจที่จะหารถยนต์มือสองคุณภาพดีและราคาไม่แพงมาเสนอเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่สนใจอย่างจะซื้อรถ เพื่อสร้างความปลอดภัย และไม่เป็นภาระในการส่งค่าวตรถมากนัก

ขั้นตอนการทำงาน ของเด่นที่รถกาญจนารถบ้าน หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจจะทำธุรกิจเด่นที่รถยนต์มือสอง นักศึกษาได้รวบรวมปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไข ข้อดีข้อเสีย รวมถึงแนวทางที่จะประสบความสำเร็จในธุรกิจเด่นที่รถยนต์มือสองไว้ดังนี้

1. รูปแบบการฝึกสมาธิ โดยการท่อง สัมมาอะระหัง , 2. กระบุงอมสิน มณีบุญ ,3.การบริหารจัดการทีมงานขายแบบบูรณาการ, 4.สร้างความมั่นคงกับคู่รัก ด้วยประกันชีวิต (PA)ซื้อรถสามแสนห้าแสนสามแสน, 5.สร้างความอุ่นใจคืนกำไรให้กับลูกค้า หลังทำสัญญาแล้วลูกค้าขับรถฟรี 3เดือน, 6.สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า ด้วยการรับประกันเครื่องยนต์เป็นเวลา 1ปีเต็ม 7.การมีคุณธรรมนำมาซึ่งความสำเร็จ

คำสำคัญ รูปแบบบริหารธุรกิจเด่นที่รถมือสองกาญจนารถบ้านแปดริ้ว

1. ความสำคัญและความเป็นมาของเรื่อง

1.1ความเป็นมาสถานการณ์ทั่วไป คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบันนี้รถยนต์เป็นสิ่งจำเป็นในการเดินทาง เพราะทำให้เราสามารถเดินทางไปด้วยความสะดวกรวดเร็วความหมายของรถมือสอง (Used car) เป็นรถที่ผ่านการเป็นเจ้าของมาแล้วมากกว่า 1ครั้ง รถมือสองมีจำหน่ายทั่วไปตามเด่นที่รถมือสอง บริษัทรถเช่า แพรนไฮส์ ของตัวแทนจำหน่ายรถใหม่ ผู้ขายบางรายจะมีการรับประกันให้เพิ่มเติมในบางส่วน รวมไปถึงการซ่อมบำรุงและอะไหล่ (แล้วแต่จะตกลงกัน) สำหรับการขายรถโดยเจ้าของรถเองเรียกว่า “รถบ้าน” ในสภาวะปัจจุบันธุรกิจเด่นที่รถยนต์มือสองกำลังเป็นที่นิยมเพราะสภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดี คนส่วนใหญ่จึงไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อรถยนต์มือหนึ่ง ดังนั้นการซื้อรถยนต์มือสองจึงเป็นทางเลือกที่ดีในการที่คนจะมีรถไว้ใช้งานในราคาที่ไม่แพง

ตารางข้อดี - ข้อเสียของการเลือกซื้อรถยนต์มือสอง

ลำดับที่	ข้อดี	ข้อเสีย
1	มีราคาที่ถูกลงกว่ารถป้ายแดงมาก	ไม่สามารถรู้ได้ว่าตัวรถมีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2	เมื่อซื้อรถแล้วสามารถออกรถได้ทันทีไม่ต้องรอนาน	ไม่สามารถทราบปัญหาขัดข้องหรือการชำรุดก่อนหน้านี้นี้

3	สามารถซื้อรถรุ่นที่มีราคาแพงได้ หรือ เปลี่ยนรุ่นรถได้บ่อย	เสียค่าซ่อมบำรุงและซ่อมแซมตัวรถบ่อยครั้ง
4	เวลาขายต่อจะไม่ขาดทุนมาก	จ่ายดอกเบี้ยสูง เฉลี่ยร้อยละ 6-8บาท ต้องเสียVAT ในแต่ละงวดที่ผ่อน
5	ถ้าเราถูกรถเป็นในการซื้อรถยนต์มือสองจะ ได้ของดีราคาถูก	ตาดีได้ ตาร้ายเสีย ถ้าไม่มีความรู้เรื่องรถมือสอง อาจ ถูกหลอก

ข้อมูลจากเว็บไซต์ www.one2car.com แจ้งว่าธุรกิจเดินรถมือสองในประเทศไทย มีประมาณ 25,000
เดินท์ เป็นในส่วนของกรุงเทพและปริมณฑล 1,800เดินท์ และในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีเดินท์รถมือสองทั้งขนาดเล็ก
ขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 63 เดินท์

ลำดับที่	อำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา	จำนวนเดินรถยนต์มือสอง
1	เมืองฉะเชิงเทรา	27 เดินท์
2	อำเภอบางคล้า	14 เดินท์
3	อำเภอแปลงยาว	5 เดินท์
4	อำเภอบ้านโพธิ์	4 เดินท์
5	อำเภอนวมสารคาม	3 เดินท์
6	อำเภอบางน้ำเปรี้ยว	3 เดินท์
7	อำเภอบางปะกง	2 เดินท์
8	อำเภอคลองเขื่อน	2 เดินท์
9	อำเภอท่าตะเกียบ	1 เดินท์
10	อำเภอรสาธิน	1 เดินท์
11	อำเภอสนามชัยเขต	1 เดินท์

ตารางเดินรถมือสองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ข้อมูลจากธนาคารเกียรตินาคินแผนกสินเชื่อรถยนต์

1.2 สถานการณ์เดินรถมือสองในฉะเชิงเทรา

กาญจนารถบ้านตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกข้าว พืชผัก ผลไม้ เลี้ยง
กึ่ง เลี้ยงปลา ณ ปัจจุบันยังเป็นพื้นที่สีเขียวอยู่มาก

เดินรถมือสองในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอัตราการขยายตัวสูง ยกตัวอย่าง

ปี 2558 ถนน314 (บางปะกง-ฉะเชิงเทรา) มีเดินรถมือสองอยู่ 6 เดินท์

ถนน304 (สามแยกบางพระ-สามแยกบางคล้า) มีเดินรถมือสองอยู่ 10เดินท์

ปี 2562 ถนน314(บางปะกง-ฉะเชิงเทรา) มีเด่นรถมือสองรวมทั้งหมด 12 คัน

ถนน304(สามแยกบางพระ-สามแยกบางคล้า) มีเด่นรถมือสองทั้งหมด 18คัน
จะเห็นได้ว่าการเจริญเติบโตของผู้ประกอบการเด่นรถมือสองสูงมาก ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการขยายตัวส่วนหนึ่งมาจากโครงการของรัฐบาลที่ชื่อว่า ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก **Eastern Economic Corridors หรือ EEC**ครอบคลุมพื้นที่ 3จังหวัดภาคตะวันออกได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา จะถูกพัฒนาไปภายใต้แนวทาง **Thai way of life**เป็นเมืองแห่งการอยู่อาศัยที่มีความทันสมัย สะดวกสบาย สมาร์ทซิตี้ **Smart city**ในปัจจุบันฉะเชิงเทรามีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ 6 แห่งนอกจากนี้ภายใต้แผนพัฒนา สมาร์ทซิตี้ ในโครงการ อีอีซี ฉะเชิงเทราจะถูกพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านการสื่อสาร โทรคมนาคมและความปลอดภัย เข้ามาใช้งาน รวมถึงระบบขนส่งคมนาคมใหม่ ที่จะทำให้ฉะเชิงเทราอยู่ห่างจากกรุงเทพเพียงแค่ 20นาทีก่อน โดยผ่าน โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3สนามบิน ได้แก่ สนามบินดอนเมือง สนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินอู่ตะเภา

1.3 ความน่าสนใจของธุรกิจเด่นรถมือสอง

รถมือสองเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ณ ปัจจุบัน และธุรกิจนี้ก็ยังมียอดมหาศาล จึงทำให้เกิดเด่นรถมือสองขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเด่นขนาดใหญ่(มีรถอยู่มากกว่า50คันขึ้นไป) เต้นท์ขนาดกลาง(มีรถอยู่ประมาณ20-50คัน) และเด่นขนาดเล็ก (ตั้งแต่5-20คัน) และยังมีรถที่ตั้งกล่องขายเองอยู่ริมถนนด้วย ลองมาดูความน่าสนใจของการซื้อรถยนต์มือสอง

1.3.1 สามารถซื้อรถที่มีคุณภาพเหนือกว่าได้ในราคาที่เท่ากันกับรถมือ1 หากเรามองเรื่องงบประมาณและความคุ้มค่าเป็นสิ่งสำคัญ เช่นคุณมีเงินซื้ออยู่ 600,000บาท ถ้าเป็นรถยนต์ป้ายแดงจะได้เพียงแค่ รถยนต์โตโยต้าวิโอสเครื่อง 1,500cc แต่ถ้าเป็นรถยนต์มือสอง คุณจะได้ใช้รถโตโยต้าคัมรี่เครื่อง 2,000cc ซึ่งดูแล้วสวยงามน่าใช้กว่ามาก

1.3.2 งบประมาณในการออกรถมาขับที่ไม่แพงจนเกินไป เพราะด้วยเป็นรถมือสอง ผู้ขายต้องการจัดโปรโมชั่นแข่งขัน ทำให้เรตราค่าในการออกรถต่ำมากหากเทียบกับรถป้ายแดง

1.3.3สามารถทดลองขับและมีตัวเลือกให้เยอะกว่า ตรงจุดนี้เป็นข้อได้เปรียบมากของรถมือสอง โดยเฉพาะเด่นที่มีขนาดใหญ่

1.3.4 ไม่ต้องรอนาน เมื่อท่านเจอรถที่ถูกใจแล้วสามารถซื้อรถกลับบ้านได้ใช้ทันที ถ้าเปรียบเทียบกับรถป้ายแดง ซึ่งอาจต้องรอนานหลายอาทิตย์หรือบางรุ่นต้องรอเป็นเดือน

1.3.5 ราคาไม่ตกจากตอนที่ซื้อมากนัก ข้อดีข้อนี้มีความสำคัญที่สุดสำหรับคนที่ซื้อรถมือสองอย่างจริงจัง เพราะหากเราจะเปลี่ยนรถคันใหม่ ก็ไม่บาดเจ็บเยอะเหมือนรถป้ายแดง

นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่นร้านเอเชียเซนเตอร์ จำหน่าย เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชุดนักเรียน อุปกรณ์การเรียนและอุปกรณ์กีฬา ร้านมงคลการไฟฟ้า จำหน่าย อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ประปา และฮาร์ดแวร์เครื่องมือช่าง และร้านกาญจนากรบ้าน จำหน่ายรถยนต์มือสอง

เหตุผลที่นักศึกษาสนใจเลือกเดินที่รถมือสองกาญจนาภิเษกบ้านแปดริ้ว เป็นหัวข้อในการทำงานวิจัยครั้งนี้ มีเหตุผลดังต่อไปนี้

1. การทำเดินที่รถมือสองเริ่มต้นง่าย ๆ เริ่มจากหาทำเลที่ตั้งของเดินที่ต้องมีความเหมาะสม เห็นชัดเจน ซึ่งเรามีความพร้อมมากและนักศึกษายังมีตัวช่วยที่ดีนั่นคือ ภรรยาเคยมีประสบการณ์ในการขายรถยนต์มือสองมาก่อน
2. รายได้ดี ธุรกิจเดินที่รถมือสอง มีกำไรต่อคันอยู่ระหว่าง 30,000-50,000บาท (ขึ้นอยู่กับรุ่นรถปีค.ศ และต้นทุนที่ซื้อเข้า) จะเห็นได้ว่าเป็นธุรกิจที่น่าสนใจมีผลตอบแทนสูงในเวลาอันสั้น สามารถทำเป็นธุรกิจสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวได้
3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไม่สูง การเริ่มต้น ไม่จำเป็นต้องสร้างตึกหรือสิ่งปลูกสร้างใหญ่โต เพียงซื้อเดินที่ผ้าใบมาตั้งเพื่อใช้กันแดดกันฝนให้กับรถยนต์ และทำออฟฟิตเล็กๆเพื่อเจรจาซื้อขายเท่านั้นพอ เพียงเท่านั้นก็เริ่มต้นธุรกิจได้แล้ว
4. ได้มีส่วนช่วยให้ผู้มีรายได้น้อย ที่อยากได้รถมือสองคุณภาพดี ได้นำรถไปใช้ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีในการเดินทาง และการประกอบอาชีพของตนเอง
5. ได้สร้างรายได้ที่ดีให้กับบุคคลกรในกิจการเดินที่รถมือสองของร้านกาญจนาภิเษกบ้านแปดริ้ว และนำรายได้ไปดูแลครอบครัวอย่างมีคุณภาพ
6. เพื่อเป็นการพิสูจน์ตัวนักศึกษาว่าสามารถประกอบการเดินที่รถมือสองให้ประสบความสำเร็จได้จริง
7. ต้องการสร้างมาตรฐานการมีคุณธรรมในการจำหน่ายรถมือสอง ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แร้งบันทาลใจในการทำเรื่องนี้

นักศึกษามองเห็นถึงปัญหาความไม่ปลอดภัยของการขับซึรถมอเตอร์ไซค์บนท้องถนน(เปรียบได้กับเนื้อหุ้มเหล็ก) ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวัง การบาดเจ็บระดับชาติ ในปี 2559 พบว่า รถมอเตอร์ไซค์เป็นพาหะที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ สูงสุดถึงร้อยละ 83%รองลงมาคือรถกระบะ 6.56% ซึ่งเรามักจะเห็นภาพของการประสบอุบัติเหตุ รถเฉี่ยวชน เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เกิดการบาดเจ็บ หรือแม้กระทั่งเสียชีวิตกับผู้ขับขี่และซ้อนท้าย นักศึกษามองว่าการส่งค่างวดรถมอเตอร์ไซค์ต่อเดือนประมาณ3,000-4,000บาทนั้น แล้วมีโอกาศที่จะเกิดอุบัติเหตุสูงขนาดนี้ น่าจะหันไปซื้อรถยนต์มือสองมาใช้แทน(เปรียบได้กับเหล็กหุ้มเนื้อ) ด้วยเหตุผลที่ว่ามีความปลอดภัยสูงกว่า ฝนตกก็ไม่เปียก ไปกันได้ทั้งครอบครัว และที่สำคัญสามารถผ่อนเริ่มต้นได้ในราคา4,000-5,000บาทต่อเดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ดีที่จะเปลี่ยนมาใช้รถยนต์มือสอง

คนที่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย นักศึกษาคิดว่าการที่เราทำธุรกิจเดินที่รถมือสอง หารถมือสองสภาพดี และราคาไม่แพง มาบริการ จะสามารถช่วยให้ผู้ที่สนใจอยากเปลี่ยนมาใช้รถยนต์มือสอง เข้าถึงได้ง่าย ได้ใช้รถยนต์มือสองคุณภาพดีและราคาสมเหตุผล ทั้งยังมีส่วนในการช่วยลด อุบัติเหตุที่เกิดจากการขับซึรรถจักรยานยนต์ได้อีกทางหนึ่ง ฉะนั้นการที่เราขายรถยนต์มือสองด้วยความซื่อสัตย์และ

ยุติธรรม เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง นักศึกษาขอยกย่องกับผู้ประกอบการที่ดีๆ มีความรับผิดชอบกับธุรกิจ และพร้อมลงมือทำตามนโยบายของรัฐฯ ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อใคร แต่เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในธุรกิจของเด็นท์รถยนต์มือสอง

2.2 ข้อมูลเรื่องราว และข้อเท็จจริง กาญจนารถบ้านแปดริ้ว ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 24/18 หมู่6 ถนนฉะเชิงเทรา-บางปะกง ตำบลบางพระ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000 เริ่มเปิดกิจการ โดยจดทะเบียนพาณิชย์ วันที่ 29 เมษายน 2557 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ด้วยทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 1,000,000 (หนึ่งล้านบาท) และได้รับใบอนุญาตค้าของเก่า(ใบอนุญาตเลขที่ ๐๐๐๐๐๒๕) ประกอบอาชีพ ค้าของเก่าประเภท รถยนต์

ที่มาของชื่อกาญจนารถบ้าน คือ กาญจนา แปลว่า “ทอง” เวลาทำธุรกิจแล้วจะได้มีเงินมีทอง และกาญจนายังเป็นชื่อของแม่ยายนักศึกษาอีกด้วย นักศึกษาได้ปรึกษากับภรรยาแล้วจึงเห็นสมควรตั้งชื่อว่า “เด็นท์กาญจนารถบ้านแปดริ้ว”

ร้านกาญจนารถบ้านจัดว่าเป็นเด็นท์ขนาดกลาง เรามีรถยนต์ไว้บริการลูกค้าโดยเฉลี่ยประมาณ 20-25 คัน บริหารงานโดยนายมงคล และ นางศรัณญา ดำรงค์สุทธิพงศ์ เรามีนโยบายขายรถยนต์มือสองคุณภาพดี “เป็นรถบ้าน” โดยเราซื้อรถยนต์จากผู้ใช้โดยตรง มิได้ไปซื้อจากลานประมูล เรารับประกันในส่วนของการยนต์ว่า รถบ้านเรา ไม่มีชนหนัก ไม่มีพลิกคว่ำ ไม่มีน้ำท่วม ไม่เคยไฟไหม้ เด็นท์เรามีทีมงานที่มีคุณภาพคอยให้คำปรึกษาในเรื่องข้อมูลรถยนต์ การวิเคราะห์สินเชื่อ แนะนำการใช้รถและการดูแลรักษารถยนต์

แผนผังการจอดรถประจำวันบริเวณหน้าร้านกาญจนารถบ้าน

2.3 ขั้นตอนการทำงานเด็นท์รถมือสองกาญจนารถบ้านแปดริ้ว

1. หารถเข้าเด็นท์รับผิดชอบโดยนายมงคล

เราไปหารถมือสองจากที่ไหน? นักศึกษาได้มีโอกาสไปทำความรู้จักและแลกเปลี่ยนกับเชลยขายรถยนต์ป้ายแดงในโชว์รูมรถต่างๆในจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่นโชว์รูมรถยนต์โตโยต้าอู่ชูช ฮอนด้า มิตรบุษิ นิสนัน เซฟโลเลต มาสด้า ฟอรัค ซูซูกิ อย่างนี้เป็นต้น เพราะเชลยเหล่านี้จะมีรถเก่าที่ลูกค้าเอามาเทรินรถป้ายแดงยกตัวอย่าง โชว์รูมรถยนต์มิตรบุษิ ไทยธาดามอเตอร์ฉะเชิงเทรา เราได้ติดต่อกับผู้จัดการ เมื่อผู้จัดการขายรถยนต์มิตรบุษิป้ายแดงได้และมีรถมาเทริน จะโทรตามนักศึกษาให้ไปตีราคาซื้อรถเก่า โดยที่เจรจากับลูกค้าได้

โดยตรง หลังจากตกลงราคาซื้อขายรถเก่าเรียบร้อยแล้ว นักศึกษาจะทำหนังสือสัญญาจะซื้อขายและวางมัดจำไว้กับลูกค้า และนัดมารับรถเก่าในภายหลัง ตามวันเวลาที่ตกลงกัน (ส่วนใหญ่จะนัดวันที่ลูกค้ามารับรถใหม่ป้ายแดงที่โชว์รูม) พร้อมทั้งชำระเงินที่ค้างไว้ทั้งหมด (เมื่อจบกระบวนการซื้อรถมือสองจากลูกค้าแล้ว เราควรมีสินน้ำใจมอบให้กับผู้จัดการ เรียกว่าค่าแนะนำอยู่ในระหว่าง 2,000-3,000 เพื่อเป็นกำลังใจในการแนะนำลูกค้าในครั้งต่อไป)

ต้องมีความเป็นมืออาชีพในเรื่องการดูแล นักศึกษาได้ไปศึกษาดูงานที่ศูนย์บริการซ่อมรถยนต์ อีซูซุแสงหงส์ เรียนรู้จากหัวหน้าช่างเครื่องยนต์ และซ่อมสีตัวถัง และศึกษาจากในคลิปวิดีโอ youtube และเพื่อนๆ ในวงการรถยนต์ คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการตรวจดูรถมือสอง ประสบการณ์ที่สะสมมาทำให้นักศึกษาดูรถยนต์มือสองได้ด้วยความรู้รอบคอบและไม่ผิดพลาด

เอกสารสำคัญที่ใช้ในการซื้อขายรถยนต์มีดังนี้

1. หนังสือสัญญาซื้อขายรถยนต์	1 ชุด
2. หนังสือสัญญาโอนรถยนต์	2 ใบ
3. หนังสือมอบอำนาจจากผู้ขายรถยนต์	3 ใบ
4. สำเนาบัตรประชาชนของเจ้าของรถยนต์	3 ใบ
5. สมุดเล่มทะเบียนประจำรถ	1 เล่ม

หมายเหตุ : ในกรณีที่เล่มทะเบียนอยู่ที่บริษัทไฟแนนซ์ ต้องขอเพิ่มหนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประชาชนเพิ่มอีก 1 ฉบับ

2. ขั้นตอนเก็บงานและทำความสะอาด สีรถ ตัวถังและห้องเครื่อง รับผิดชอบโดยนายอาคม และนายสมร

ขั้นตอนนี้เรียกว่า การซงรถ คือการทำความสะอาดทุกซอกทุกมุม เบาะ พรหม หน้า ภายในทั้งหมด ห้องเครื่องล้างทำความสะอาด ล้างสี ขัดเคลือบ ให้มีความสวยงาม ก่อนที่จะนำไปขาย

3. ตั้งราคาขาย หาลูกค้า จัดโปรโมชั่น จัดกิจกรรมโฆษณาสื่อ Social รับผิดชอบโดยนางศรัณญาและนางสาวแพรวา

นางสาวแพรวา ตันติวิกรม ถ่ายรูปกับรถที่เข้ามาใหม่พร้อม โปรโมทลงสื่อ FACEBOOK

ร้านกาญจนาารถบ้านเราขายรถยนต์มือสองคุณภาพดีและราคาไม่แพง ในการตั้งกำไรจากการขาย (Margin) จะอยู่ในระหว่าง 30,000-50,000บาท ขึ้นอยู่กับราคารถ สภาพความสวยงาม และต้นทุนที่ซื้อเข้า

เดนท์กาญจนาารถบ้านมีการจัดโปรโมชั่นอยู่เป็นประจำทุกเดือน เช่น ออกรถฟรีดาวน์ 0 บาท ทุกคันในกรณีที่ลูกค้ามีประวัติดีและไม่ติดแบล็กลิส มีโปรโมชั่นแถมทองคำ 50สตางค์ หรือ 1 บาท แล้วแต่รุ่นรถ มีแถมประกันภัยรถยนต์2+ ให้กับลูกค้าที่มาออกรถกับเดนท์กาญจนา มีเล่นเกมส่ปาลูกดอกเพื่อรับส่วนลดพิเศษในการจองรถ

การโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญในการเติบโตของธุรกิจ เราได้จัดให้มีการเล่นเกมส่และทำกิจกรรมผ่าน FACEBOOK LIVE โดยฟรีตี้สาวสวย โดยแนะนำสินค้าที่เข้ามาใหม่ มีการเล่นเกมส่แจกของรางวัล ปัจจุบันมียอดติดตามเพจกาญจนาารถบ้านฉะเชิงเทรา ประมาณ11,000 คน

จัดกิจกรรม FACE BOOK LIVE เล่นเกมส์แจกของรางวัล

4. วิเคราะห์สินเชื่อบุคคล ติดต่อธนาคารจัดไฟแนนซ์รับผิดชอบโดยนางวิภาพร

อันดับแรกเลยการจะดูว่าเราจัดไฟแนนซ์ได้หรือไม่นั้นหลังจากที่รู้ประวัติสินเชื่อของตนเองแล้ว อีกประการสำคัญเลยที่จะดูคือ คือรายได้ และอาชีพ ที่ประกอบซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้

1. กลุ่มพนักงานประจำ/พนักงานบริษัท/รับราชการ : กลุ่มนี้เป็นกลุ่มอาชีพที่พิจารณาอนุมัติในการจัดไฟแนนซ์ได้ ง่ายสุดเพราะมีข้อมูลอาชีพและรายได้ยืนยันชัดเจน ตัวอย่างก็ได้แก่ พนักงานบริษัททั่วไป ข้าราชการ หรือลูกจ้างรัฐ

2. เกษตรกร : การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร การประมงหรือฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์ต่างๆ รายได้ของการเกษตรจะได้อาจจากการขายผลผลิต ดังนั้น ต้องมีเอกสารเช่นบิลขายสินค้าที่เราขายให้นายทุนหรือพ่อค้าคนกลาง รวมถึงบิลที่ซื้อวัตถุดิบหลักในการประกอบอาชีพอาหารสัตว์ ซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อปุ๋ย เป็นต้น

3. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

หลักการง่ายๆ เพียงแค่ตอบคำถามหลักๆ 3 ข้อต่อไปนี้

1. มีรายได้จากอะไร เป็นเงินต่อเดือน เท่าไร ??
2. ได้อย่างไร??

3. ประกอบกิจการที่ไหน ระยะเวลาเท่าใด ??

ถ้าตอบคำถามทั้งหมดนี้ได้ ก็ไม่ใช่เรื่องยาก สำหรับกลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ที่จะขอสินเชื่อเพื่อรถในฝันของคุณ

เอกสารจัดไฟแนนซ์ กรณีบุคคลธรรมดา	ผู้ซื้อ	ผู้ค้า
1 สำเนาบัตรประชาชน	3 ชุด	3 ชุด
2 สำเนาทะเบียนบ้าน	3 ชุด	3 ชุด
3 สลิปเงินเดือน/หนังสือรับรองเงินเดือน	1 ชุด	1 ชุด
4 สำเนาบัญชีธนาคารย้อนหลัง 6 เดือน	1 ชุด	1 ชุด
5 แผนที่บ้าน/ที่พักปัจจุบัน	1 ชุด	1 ชุด
6 แผนที่ที่ทำงาน	1 ชุด	1 ชุด

กาญจนากรบ้านแปดริ้วเราได้ติดต่อกับสถาบันการเงินชั้นนำไว้หลากหลายเพื่อให้เหมาะกับข้อมูลส่วนตัวและอาชีพของแต่ละบุคคล

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารเกียรตินาคิน

ธนาคารธนชาติ

ธนาคารไทยพาณิชย์

4. เมื่อทราบผลการขอสินเชื่อแล้วแจ้งลูกค้ามารับรถพร้อมกับถ่ายรูปเป็นที่ระลึก รับผิดชอบโดยนายมงคล และนางศรินทร์ญา

นางสายใจ สุขคำตวลจากอำเภอพนมสารคามได้มาออกซอนด์กับร้านกาญจนา

คุณวิบูรณ์ ชาวสำองจากตลาดบ้านใหม่ฉะเชิงเทรา มาออกรถอีซูซุี่ประตูกับร้านกาญจนา หลังจากธนาคารอนุมัติสินเชื่อให้กับลูกค้าแล้ว เราจะติดต่อกับลูกค้าและนัดวันเวลาที่เหมาะสมมาออกรถที่เด่นท์

ในการตรวจสอบความเรียบร้อยครั้งสุดท้ายทำความสะอาดทั้งภายในและภายนอกพร้อมทั้งอธิบายการใช้รถและวิธีการดูแลรักษาเบื้องต้น ขั้นตอนการถ่ายรูป เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการออกรถ และส่งสถาบันการเงินหรือไฟแนนซ์

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงานร้านกาญจนารถบ้านแปดริ้ว

- ปี2557 เริ่มเปิดกิจการด้วยการจดทะเบียนผู้ค้าของเก่า ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา และจดทะเบียนพาณิชย์ที่พาณิชย์จังหวัดฉะเชิงเทราทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 1,000,000 บาท และซื้อเต็นท์มือสองมาตั้ง 1หลังในราคา 18,000บาท พร้อมกับมีรถยนต์จอดอยู่ 3-4 คัน เป็นเต็นท์บ้านขนาดเล็ก โดยนักศึกษาและภรรยาขายเองไม่ได้จ้างพนักงาน
- ปี2558 เริ่มสร้างออฟฟิศกาญจนารถบ้าน เนื่องจากได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีเพราะเรามีค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจต่ำ ไม่ต้องเสียค่าเช่าที่เป็นบ้านของนักศึกษาเอง ไม่ได้จ้างพนักงานขายเราจึงขายรถได้ในราคาที่ถูกลงและมีการแนะนำจากลูกค้าที่ออกรถไปแล้ว (ปากต่อปาก) ยอดขายรถยนต์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เราจึงตัดสินใจสร้างออฟฟิศขึ้นมาใหม่ ด้วยเงินลงทุนอีก 1ล้านบาท โดยมียอดขาย 60คันต่อปี เริ่มจ้างพนักงานขาย 1คน และพนักงานทั่วไปอีก 1คน
- ปี2559 ขอขอบคุณ SOCIAL MEDIA ต่างๆเช่น FACEBOOK @LINE* ที่ทำให้ยอดขายของเราเติบโตขึ้นอย่างมาก นักศึกษาและภรรยาเริ่มมองเห็นช่องทางการขายรถผ่านระบบออนไลน์ เราจึงเข้ามาศึกษาในสื่อ SOCIAL เช่น FACEBOOK และ LINE ขอคำปรึกษาจากน้องสะใภ้ ช่วยทำเพจเฟสบุ๊ค “กาญจนารถบ้านฉะเชิงเทรา” และแนะนำให้ลูกค้าของเราช่วยกด LIKE กดSHARE จะได้เป็นการโฆษณาอีกช่องทางหนึ่ง เมื่อมีรถใหม่ๆเข้ามาเราก็จะถ่ายรูปแล้ว อัปโหลดลงใน FACEBOOK ทันที
- ปี2560 สร้างโรงเก็บรถไว้ทำสต็อกรถ เพื่อรอการขาย และเป็นการรองรับการขายตัวของธุรกิจ นักศึกษาได้ลงทุนสร้างโรงจอดรถเพิ่มอีก 1หลัง ในวงเงินประมาณ 300,000บาท และสามารถรองรับการจอดรถได้เพิ่มอีก 15คัน
- ปี2561 “FACEBOOK LIVE” ร้านกาญจนารถบ้านนัดให้มีการถ่ายทอดสด ผ่านFACEBOOK ณ ปัจจุบันนี้กำลังเป็นที่นิยม ของคนทั่วไป เราจัดให้มีการไลฟ์สดอยู่เป็นประจำ โดยพริตตี้สาวสวยน่ารัก ***น้องเดียร์*** มีการเล่นเกมสแจกของรางวัลและแนะนำสินค้า (รถที่เพิ่งเข้ามาใหม่) มีการกดติดตามและกดแชร์เป็นจำนวนมากเป็นที่น่าพอใจและที่สำคัญเราได้ปิดการขายจากลูกค้า FACEBOOK เป็นประจำ และต่อเนื่อง ปัจจุบันกาญจนารถบ้านมีรถอยู่ที่เต็นท์ 20คัน และมียอดรวมการขายรถยนต์ 120คันต่อปี

3.การสังเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการบริหารธุรกิจเต็นท์มือสองกาญจนารถบ้านแปดริ้ว

1. การฝึกสมาธิโดยท่อง “สัมมาอะระหัง” เมื่อก่อนนี้พนักงานในร้านกาญจนาแปดริ้ว หลายคนเป็นคนใจร้อน พุดจาไม่เพราะ และมีการทะเลาะกันอยู่บ่อยครั้ง นักศึกษาได้จัดให้พนักงานได้ฟังธรรมะในตอนเช้าก่อนเริ่มงาน อาทิตย์ละ 3วัน และมีการท่องคาถาแห่งความสำเร็จ5คำคือ “สัมมาอะระหัง” ผ่านลูกปะคำดิจิทัล ผลปรากฏว่า พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นมาก ใจเย็น มีเหตุผล และมีสติในการทำงาน ซึ่งเป็นผลมาจากการได้ฟังธรรมะอยู่เป็นประจำ

2. **กระปุกออมสิน มณีทวีบุญ** ในทุกวันต้นท์กาญจนารถบ้านได้ให้พนักงาน ส่งการบ้านในการ ท่อง สัมมาอะระหัง วันละ 300จบ(โดยตรวจสอบจากลูกปะคำดิจิตอล) และมีการให้เงิน คนที่ทำสำเร็จ 50บาท/ คน ต่อ1วัน เมื่อครบ 1สัปดาห์และจ่ายเงินให้ 1ครั้งเป็นเงิน350บาท และเชิญชวนให้พนักงาน แบ่งเงินส่วนหนึ่ง ร่วมทำบุญหยอดกระปุกออมสิน มณีทวีบุญ ซึ่งจะรวบรวมเงินที่ได้ไปบริจาคให้กับวัด พนักงานได้ทั้งเงินและได้ ทั้บุญ

3. **บริหารจัดการทีมงานขายแบบบูรณาการ** กาญจนารถบ้านเราได้ตั้งเป้าหมายให้พนักงาน สามารถทำงานได้อย่างน้อย 2 แผนก(ONE MAN TWO JOB) อย่างแรกคือ งานหลักที่ได้รับมอบหมาย อย่างที่สองเป็นการจับคู่ BUDDY เพื่อเรียนรู้งานจากเพื่อนเพิ่มเติมและสามารถทำหน้าที่แทนได้ในกรณีที่เกิดปัญหา เช่น พนักงานขาย สามารถไปทำธุรกรรมที่ขนส่งจังหวัด(ทำแทนแผนกโอนซึ่งลาป่วยไม่ได้มาทำงาน) หรือแผนก ชงรล สามารถมาต้อนรับลูกค้าและตอบคำถามเบื้องต้นแทนแผนกขาย เหตุเพราะลูกค้ามาพร้อมๆกันหลายราย จนแผนกขายดูแลไม่ทัน ในการทำงานถ้าพนักงานเข้าใจในหน้าที่และคอยช่วยเหลือ ร่วมมือแก้ปัญหา งานจะ ประสบความสำเร็จ

4. **สร้างความมั่นคงกับคู่รัก ด้วยประกันชีวิต (PA) ซื้รถสามแสนห้าแสนสามแสน** ลูกค้าซื้อรถ ร้านกาญจนารถบ้าน มูลค่า 350,000 บาท ทางร้านแถมความคุ้มครองประกันชีวิตให้กับคู่รัก300,000บาท เช่น ภรรยาซื้อรถ เราแถมให้สามี ถ้าสามีซื้อจะแถมให้ภรรยาบุตร หรือใครก็ได้ ซึ่งตัวผู้ซื้อเป็นผู้เลือก รับความ คุ้มครองเป็นเวลา 1ปีเต็ม ทางต้นท์จ่ายเบี้ยประกันปีละ 1,400บาท

5. **สร้างความอุ่นใจคืนกำไรให้กับลูกค้า หลังทำสัญญาลูกค้าขับรถฟรี 3 เดือน** ลูกค้าประวัติดี หลังทำสัญญา ลูกค้าขับรถฟรี 3 เดือน แล้วเริ่มผ่อนในเดือนที่ 4 (สามเดือนแรกต้นท์เป็นผู้ส่งให้) เป็นการสร้างความอุ่นใจและมีเวลามากขึ้นในการหาเงินมาผ่อนรถ และยังเป็นการแก้ปัญหาของเจ้าของต้นท์รถ เพราะถ้า ลูกค้าออกรถไปแล้วไม่ยอมส่งค่างวดรถ ทางไฟแนนซ์มีข้อสัญญาให้เจ้าของต้นท์ร่วมรับผิดชอบค่างวดรถ ภายใน3เดือนแรก

6. **สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าด้วยการรับประกันเครื่องยนต์เป็นเวลา 1ปี** ร้านกาญจนารถบ้าน เรานำรถยนต์มือสองคุณภาพดีมาบริการ และเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า ภายใน 1ปี นับจากวัน ออกรถ เรารับประกันในส่วนของเครื่องยนต์ว่าสามารถใช้งานได้ปกติและถ้าเกิดปัญหายินดีซ่อมให้ใช้งานได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย (ยกเว้นเหตุเกิดจากการชน ไฟไหม้และน้ำท่วม)

7. **การมีคุณธรรมนำมาซึ่งความสำเร็จ** นักศึกษาให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรม ในการทำธุรกิจ ต้นท์รถมือสองจะประสบความสำเร็จที่มั่นคงและยั่งยืน เจ้าของกิจการต้องคำนึงถึงคุณธรรม ไม่เอาเปรียบ ลูกค้า ต้องมีซื่อสัตย์ และจริงใจ

8. **ต้องมีความเชี่ยวชาญในการดูรถเก่า** นักศึกษาให้ความสำคัญกับการหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ รถยนต์มือสอง ทุกยี่ห้อ จากเพื่อนในวงการรถเก่า จากช่างซ่อมรถที่อู่ซ่อมรถและ ศึกษาเพิ่มเติมจากคลิปวิดีโอ ทั้งหมดที่กล่าวมาจะเพิ่มประสบการณ์และทำให้นักศึกษาเกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในการดูรถมือสอง

บทสรุปของธุรกิจเต็นท์รถมือสองกาญจนารถบ้านแปดริ้วที่ทำให้เราสามารถสร้างธุรกิจได้ประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบันมีสามส่วนคือ

ส่วนพนักงาน เราดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ให้สวัสดิการ ให้ความมั่นคงทางรายได้ ในการที่เราเป็นผู้ให้ก่อน จึงเป็นผลให้พนักงานรักเราและอยู่กับเราได้นาน

ส่วนลูกค้า เต็นท์กาญจนารถมีความเก่งในด้านการแก้ปัญหาให้ลูกค้า สามารถแก้ปัญหาลูกค้าจนทำให้ลูกค้าสามารถออกรถได้ ถ้าลูกค้ามีความตั้งใจจริงที่จะมีรถไว้ใช้

ส่วนของเต็นท์กาญจนารถ เราไม่หยุดที่จะพัฒนาเต็นท์รถ โดยการเพิ่มช่องทางการขายผ่านระบบออนไลน์ การจัดทำเพจ FACEBOOK ให้ดูน่าสนใจมีการจัดกิจกรรมเล่นเกมแจกของรางวัล หาซื้อรถที่มีคุณภาพดีโดยการที่นักศึกษาได้ไปซื้อและตรวจสอบเอง

ข้อเสนอแนะและแผนงานที่จะทำในอนาคต

ข้อ1 ตั้งเป้าหมาย ONE STOP SERVICE เนื่องจากเต็นท์รถโดยทั่วไปมักจะขายแต่รถเพียงอย่างเดียว เมื่อซื้อรถมือสองเข้ามา การเก็บงานก็มักจะส่งเข้าอู่ซ่อมรถทำ เต็นท์กาญจนารถบ้านแปดริ้วมีความตั้งใจที่จะให้บริการซ่อมรถ ทำสี ประพูนและทำความสะอาดรถยนต์ภายนอกภายใน ONE STOP SERVICE (โดยได้มีการส่งพนักงานไปศึกษาและอบรมหลักสูตรดังกล่าว) เป้าหมายนี้ เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของร้านและยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับพนักงานได้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อ2 มีแนวความคิดที่จะดำเนินการรับจัดไฟแนนซ์ด้วยตนเอง การรับจัดไฟแนนซ์ด้วยตนเองมีผลตอบแทนสูง ถ้าเราหาลูกค้าที่ดีมีความมั่นคงทางอาชีพ และมีคนค้ำประกัน โอกาสประสบความสำเร็จก็มาก แต่ในทางกลับกันเหรียญย่อมมีสองด้าน ถ้าศึกษาไม่รอบคอบและเกิดความผิดพลาด โอกาสที่จะเสียหายก็มีสูงเช่นกัน โครงการนี้จึงอยู่ในขั้นตอนการศึกษาและการเก็บข้อมูล

บทกลอนประจำเต็นท์รถยนต์มือสอง กาญจนารถบ้านแปดริ้วคือ

“กาญจนารถบ้านแปดริ้วชาวยุทธ
ความซื่อสัตย์ปรากฏเป็นศักดิ์ศรี
คุณภาพทุกคันการันตี
รถมือสองต้องที่นี่ ดีถูกใจ”

แต่งบทกลอนโดย อาจารย์โชคชัย บัณฑิต กวีซีไรต์ ปี2544

Model of Rehabilitation Services Business Management for Elderly and Patients “PLAN B”

รูปแบบของการให้บริการศูนย์พักฟื้น สำหรับผู้สูงอายุและผู้ป่วย “PLAN B”

Dr. Rajhaniran Pheewsok

ดร.รัชต์นิรันดร์ ฬิวสุข

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Business Management
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

This thesis is considered a fine works. It is written from the real successful work experience which can be applied to various related situation such as family and close acquaintance. It can be used in various contexts such as social, economic, and environment. Now a days, communication and information technology have advanced drastically. Medical technology has also become advanced. The Ministry of Public Health has analyzed Thai Population Health Situation and its Future Events and Driving Forces which the analysis shows that Thailand is on its way path to elderly society, ranked 19th of world ranking. Thus, the concept of achieving a Quality Elderly Society.

"Plan B" is the administrative model to manage the health recovery center to support the elderly, patients without disabilities, patients with disabilities, non-contagious chronic diseases and inneed of long-term cared. (1) P=PARTNERSHIP meaning cooperation to build and promote benefits to eachother. (2) L=LOCATION meaning finding the suitable location for the health recovery center. (3) A=ACADEMY meaning scientific and artistic aspect of the team that working az a professional. (4) N=NURSING meaning professional care from medical doctor. (5) B=BUDDHISM meaning follwing Buddhism practice of body, speech, and mind, the 4 noble thruth which are Dhukka, Samudaya, Nirodha, and Magga. The teaching of the Buddha's enlightment brought to the elders to self realization. One who is in control of their own action, speech, and mind will achieve timely happiness. One who studies this teaching can apply it on crisis and turn it to opportunity to understand the problem and analyze the root cause then synthesize solutions and preventive measures which will prevent reoccurrence of the problem. Also create reminder which will leads to success in form of "PLAN B".

Keyword: "PLAN B" MODEL is an administrative form used of managing health recovery center to support elderly people and patients

บทคัดย่อ

การจัดทำดัชนีพันธกิจครั้งนี้เป็นนวัตกรรมการทำงานวิจัย ที่ได้จากประสบการณ์การทำงานจริงที่ ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในครอบครัว บุคคล ใกล้ชิด ด้วยบริบทของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การสื่อสาร เทคโนโลยี สารสนเทศได้เปลี่ยนไปมาก ทั้ง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์ กระบวนการสาธารณสุข ได้ทำการวิเคราะห์ด้านภาวะการณ์สุขภาพ ประชากรไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Future events and Driving Forces) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นอันดับ ที่ 19 ของโลก จึงต้องสร้างรูปแบบการจัดการที่ทำให้สังคมผู้สูงอายุเป็นสังคมที่มีคุณภาพ

“PLAN B” MODEL คือรูปแบบการบริหารการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพ เพื่อรองรับ ผู้สูงอายุและผู้ป่วยทั้งผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้และไม่ได้หรือผู้ป่วยที่มีโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ต้อง ดูแลระยะยาวโดยมีการจัดการดังนี้คือ (1) P=PARTNERSHIP หมายถึงการร่วมมือกันสร้าง เสริมประโยชน์ซึ่งกันและกัน (2) L=LOCATION หมายถึงการจัด หาทำเลที่เหมาะสมในการตั้งศูนย์พักฟื้นสุขภาพ (3) A=ACADEMY หมายถึง ความเป็นศาสตร์และศิลป์ของทีมงานที่เป็นมืออาชีพ (4) N= NURSING หมายถึงการบริการทางการแพทย์ การแพทย์อย่างมืออาชีพ (5) B=BUDDHISM หมายถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งกาย วาจา ใจ “อริยสัจ 4” อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรจ มรรค ธรรมที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ นามานำให้ผู้สูงอายุและผู้ป่วยได้ปฏิบัติเป็นผู้ ประพฤติดี วาจาดี และมีจิตใจดีงามย่อมมีความสุขตามกาลและเวลา ผู้ศึกษานำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งวิกฤตปัญหา และสถานการณ์แวดล้อมเหล่านั้นมาเป็นโอกาสทำความเข้าใจและนำปัญหานั้นมา วิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้วิธีในการใช้เป็นแนวทางใน การป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีกและสร้างขบวนการในการย้ำเตือน (REMINDER) นำไปสู่ ความสำเร็จโดยการจัดการในรูปแบบ “PLAN B” MODEL

คำสำคัญ: “PLAN B” MODEL คือรูปแบบการบริหารการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพ เพื่อ รองรับผู้สูงอายุและผู้ป่วย

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

ปัจจุบันบริบทของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุขระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้หญิงเริ่มมีบทบาททางสังคมมากขึ้นทำให้ผู้หญิงมีทัศนคติต่อการแต่งงานเป็นด้านลบประชากรมีความรู้เรื่องสุขอนามัยมากขึ้นส่งผลให้จำนวนประชากรวัยเด็กลดน้อยลงและอัตราการเกิดและการตายมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนประชากรในทุกประเทศทั่วโลกซึ่งองค์การสหประชาชาติโดยกองทุนประชาชาติเพื่อประชากร United Nations Population FUNDS (UNFPA)ได้ประกาศให้วันที่ 11 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันประชากรโลกจากการประเมินประชากรโลกนั้นมีแนวโน้มว่าจะมีวัยเด็กลดน้อยลงขณะที่จำนวนของประชากรสูงอายุมิแนวโน้มที่จะสูงขึ้นแสดงว่าโครงสร้างของประชากรได้เปลี่ยนแปลงเข้าไปสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่ง

ขณะนี้ยุโรปกลายเป็นภูมิภาคที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในโลกโดยเฉพาะอิตาลี กรีซ เยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ ในส่วนของประชากรชาวเอเชียก็มียอดสูงถึงร้อยละ 60 ของจำนวนประชากรโลก จีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก และตามมาด้วยประเทศอินเดียหลายประเทศจึงพยายามศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพกลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” ต่อไปในอนาคต

ส่วนประเทศไทยนั้นอยู่ในอันดับที่ 19 มีประชากรจำนวน 60 ล้านคน (พ.ศ. 2539) ซึ่งคาดการณ์เอาไว้ว่าในปี พ.ศ.2562 ประชาชนชาวไทยจะมีจำนวน 70 ล้านคนในประเทศไทยโครงสร้างประชากรไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นจากผลของการคมนาคมที่เชื่อมโยงทุกภูมิภาคของโลกการบาดเจ็บจากการจราจรและสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่มีการโฆษณาสินค้าและเวชภัณฑ์ต่างๆที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อสุขภาพประชาชนไทยเช่นเดียวกับหลายประเทศ และประเทศไทยก็มีปัญหาเกี่ยวกับอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรไทยลดลงเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ที่ทำให้มนุษย์มีอายุยืนยาวขึ้น อัตราการตายลดลง มีการวางแผนครอบครัวมากขึ้นซึ่งพบว่าปัจจุบันประชากรไทยมีอัตราเจริญพันธุ์โดยรวมลดลงต่ำกว่าระดับทดแทนถึงประมาณ 1.8 คนหรือผู้หญิงหนึ่งคนจะมีลูกไม่เกิน 2 คน

ความสำคัญยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งจำนวนและสัดส่วน โดยพบว่าผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ของประชากรทั้งประเทศและ พ.ศ.2552 ร้อยละ 11.47 คาดว่าอีก 20 ปีข้างหน้าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมิใช่มีความสำคัญในประเด็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียวสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยแสดงว่าในอนาคตประเทศไทยน่าจะมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็กเพราะฉะนั้นจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างขอประชากรไทย

ความต้องการในการดูแลและการบริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

สาเหตุจากภาวะโรคและปัจจัยเสี่ยงต่อระบบสุขภาพประชากรกลุ่มผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความต้องการในการดูแลและการบริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากนั่นเองจึงสมควรจะต้องมีแผนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจเพื่อรองรับระบบสังคมในอนาคตต่อไปด้วยเล็งเห็นความสำคัญในการดูแลและการบริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุโดยกรุงเทพมหานครจึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ผู้สูงอายุขึ้นซึ่งเป็นโรงพยาบาลผู้สูงอายุแห่งแรกในประเทศไทยแต่ไม่เพียงพอกับความต้องการ ผลที่ตามมาคือทำให้เกิดธุรกิจให้บริการรับดูแลสำหรับผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชุมชนโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และมีโอกาสที่ทำให้ธุรกิจนี้เป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะลูกค้าเป้าหมายกลุ่มนี้มีขนาดใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ และในอนาคตยังสามารถที่จะต่อยอดทางธุรกิจนี้เพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงจากต่างประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูง เพราะผู้สูงอายุต่างก็ต้องการใช้ชีวิตบั้นปลายที่มีความสงบ ปลอดภัย ผู้คนมีน้ำใจไมตรี มีธรรมชาติที่ดี เหมาะแก่การพักอาศัยหรือท่องเที่ยวพักผ่อนและศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือชุมชนอีกด้วย

ในปัจจุบันธุรกิจบริการผู้สูงอายุมักเป็นแบบศูนย์สุขภาพของคนสูงอายุและศูนย์ดูแลคนสูงอายุ ในส่วนธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้นยังมีไม่หลากหลายมากนักแต่ที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นก็คือธุรกิจการท่องเที่ยวในเชิงสร้างเสริมสุขภาพและทำนุบำรุงศาสนา หากจะพิจารณาโดยรวมแล้วยังถือว่าธุรกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มของผู้สูงอายุทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งมาตรฐานของการบริการ ตลอดจนการบริหารจัดการองค์การยังอยู่ในระดับที่ลูกหลานของผู้สูงอายุยังไม่พึงพอใจเท่าที่ควร และค่าบริการที่มีราคาแพง ทำให้ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยไม่สามารถเข้าใช้บริการในศูนย์บริการดังกล่าวได้จะเห็นได้ว่าปัจจุบันธุรกิจบริการผู้สูงอายุมักเป็นแบบศูนย์สุขภาพของคนสูงอายุ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาสนใจในการค้นหาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่เริ่มจากการช่วยเหลือตนเองได้บ้างบางครั้งจึงต้องมีผู้ดูแลคอยช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและสภาพร่างกายของผู้สูงวัยเริ่มถดถอยลงไปเรื่อยๆและจนกลายเป็นผู้สูงอายุต้องนอนป่วยติดเตียงและไม่สามารถช่วย ตนเองได้

คุณแม่ฮุยฮวง แซ่ลิ้ม คุณแม่ของภรรยาผมที่ผมเคารพและรักท่านเหมือนกับแม่ผมเองท่านคือแรงบันดาลใจและถือว่าทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และปัจจุบันที่ผมได้เห็นและช่วยดูแล ท่านมาจนทุกวันนี้ ท่านคือต้นแบบของการที่ทำให้ผมสนใจในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยโดย แท้จริง นี่คือรูปถ่ายของท่านที่คุณมนตรีตรีเจิตลาภ ลูกชายคนโตของท่านได้ถ่ายไว้พร้อมใส่กรอบ ไม้ลายสวยงามมากขนาดกว้าง 12 x ยาว150 เซนติเมตร

คุณแม่ฮุยฮวง แซ่ลิ้ม

และในงานฉลองวันเกิดคุณแม่ คุณมนตรีถือมาเป็นของขวัญให้กับท่าน นั่นคือภาพแห่งความทรงจำย้อนหลังไปประมาณ 20 ปีกว่า ตอนนั้นพวกลูกๆหลานๆจัดงานฉลองวันเกิดท่านอายุครบ 60 ปี ให้ท่านครับ

วันหนึ่งที่ท่านเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มในห้องน้ำจนทำให้กระดูกตรงสะโพกหักมันหลังจาก การผ่าตัดเสริมเหล็กแล้วก็ไม่อาจทำให้การเดินได้ตามปกติเหมือนก่อนจากที่เคยเดินยกเท้าก้าว เดินมั่นคงก้าวจะสั้นก็จะเห็น ท่านเดินลากเท้าชอยเท้าช้าๆและต้องมียี่เท้าคอยช่วยพยุงเวลา เดินทางไปทำธุระนอกบ้านหรือพาท่านไปเที่ยวตามช่วงเทศกาลต่างๆ ทั้งการพาไปทานอาหาร อร่อยๆในที่ต่างๆที่มีชื่อ และไปเที่ยวทะเลสวยในภาคใต้ ลงเรือขึ้นเกาะ ว่ายน้ำริมหาด อย่างมี ความสุขหลังจากนั้นอีกปีกว่า เหตุการณ์เริ่มแย่งลงคือหลังจากนั้นอีกปีกว่าท่านก็เกิดอุบัติเหตุลื่นอีก ครั้นคราวนี้ท่านแย้งว่าเดิมคือสะโพกอีกข้างหนึ่งกระแทกพื้นจนทำให้กระดูกเชิงกรานแตกร้าว และไม่สามารถผ่าตัดตามเหล็กที่บริเวณกระดูกเชิงกรานได้ท่านต้องกลายเป็นผู้ป่วยติดรถวีลแชร์ และต้องเป็นผู้ป่วยนอนติดเตียงจนปัจจุบันนี้ท่านอายุได้ 89 ปี ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี ที่ได้ให้ ความช่วยเหลือให้ ความดูแลและให้ท่านนั่งบนรถวีลแชร์และคอยช่วยกันยกรถวีลแชร์จากชั้น 4 ของ บ้านลงมาชั้นล่าง

2.2 จุดเริ่มต้นของการเป็นสถานที่ดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วย

จากแนวความคิดได้เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส มันเป็นคำพูดที่ใช้ได้จริงๆ 2 ปีเต็มที่เราเห็นความเปลี่ยนแปลงคุณแม่ไปในทางที่ดีมากๆ ทั้งอารมณ์ และการมีความสุขที่พวกเราจัดงานวันเกิดให้ท่าน มีลูกๆและหลานๆมาร่วมในงานกันครบถ้วนนับได้เกือบ 30 คน

ด้วยความโชคดีหรือเป็นเพราะกุศลผลบุญที่พวกเราได้ช่วยกันดูแลคุณแม่เป็นอย่างดีตลอดมา ในที่หญิงสาวรับใช้ที่บ้านที่มาทำงานบ้านอยู่กับเรามากกว่า 6 เดือน ชื่อนางอำนวย สุดสังข์ (นวน) ผู้หญิงหม้ายสามีเสียชีวิตไปนานแล้วอายุประมาณ 40 ปี ครั้งแรกที่เจอและรับได้คือเสื้อผ้าสวมใส่ดูสะอาดดีและดูท่าทางเป็นคน ที่คุยเข้าใจสำคัญที่ไม่มีภาระทางบ้านและครอบครัวนั้นหมายถึงว่ามาอยู่ประจำที่บ้านเราได้เลย วันหนึ่งเธอเดิน มาบอกผมว่าเธออยากช่วยดูแลคุณแม่ช่วยพวกเราเพราะเธอเห็นว่าบางครั้งคุณแม่จะต้องเข้าห้องน้ำ หรือ ทำธุระส่วนตัว ผมจะช่วยภรรยาเขี่ยรถวีลแชร์คุณแม่เข้าไปในห้องน้ำ หลังจากนั้นก็เป็นหน้าที่ภรรยาผม เธอต้องช่วยคุณแม่ทำธุระส่วนตัวจนแล้วเสร็จ แต่บางครั้งจะต้องอาบน้ำและสระผมในทุกอาทิตย์คงต้องใช้เวลา นานมาก

ต่อมาผู้ศึกษาทราบข่าวโฆษณาจากรายการว่าโรงเรียนวิชาชีพสุขภาพเบญจรัศรัสมชัย รับสมัครเปิดอบรมให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าฝึกอบรมระยะสั้น 1 เดือน เป็นหลักสูตรผู้ช่วยดูแลผู้สูงอายุ และค่าฝึกอบรมก็ไม่สูงมากผมจดหมายเลขเบอร์โทรศัพท์ แล้วโทรไปสอบถามเบื้องต้น ก็เกิดความประทับใจเมื่อได้รับการเชิญเข้ามาเยี่ยมดูกิจการที่โรงเรียนก่อน ผมตอบตกลงทันทีแล้วนัดหมายเวลากัน 10 โมงตรง แถวถนนบางนา-ตราด ก.ม. ที่ 28-29 ผมใช้เวลาเกือบ 1 ชั่วโมงที่โรงเรียนแห่งนั้นแล้วบอกกับตนเองว่า “เรามีทางออกแล้ว” เย็นนั้นผมกลับบ้านสิ่งแรกเลยคือเล่าให้ภรรยาผมฟังว่าวันนี้ผมไปเจออะไรมา และจะสานต่อเรื่องนี้อย่างไร เราตกลงกัน และเรียก นางอำนวย สัตสังข์ มาคุย พร้อมทั้งจะส่งเธอไปอบรมหลักสูตรผู้ช่วยดูแลผู้สูงอายุ ที่โรงเรียนวิชาชีพสุขภาพเบญจรัศรัสมชัย และยังจ่ายเงินเดือนแม่บ้านให้ตามปกติ

“สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นโอกาสทองของผู้ศึกษาที่ได้มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศในการเข้าไปมีส่วนเรียนรู้ และเห็นการปฏิบัติงานของทีมงานแพทย์และหัตถการทางการแพทย์ และการพยาบาล ตลอดจนทีมผู้ช่วยพยาบาล เห็นความมีจิตใจที่เอื้ออาทรและการมุ่งมั่นในการให้ความดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ป่วย”

ผลจากการฝึกอบรมมาแล้ว เราก็คอยสังเกตและติดตามว่าเขาสามารถดูแลท่านด้วยความรักและความห่วงใยท่าน คอยเป็นหลักรับช่วงดูแลท่านในเวลากลางคืนได้อย่างต่อเนื่องซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องง่าย และก็ไม่ใช่แต่บางครั้งเราก็ต้องเชื่อใจในความที่เป็นคู่บารมีหรือความผูกพันกันเท่านั้นที่จะอยู่ได้ยืนนานกว่า 10 ปี มาจนปัจจุบันนี้คุณแม่ฮวยฮวง แซ่ลิ้ม มีอายุผ่าน 90 ปีมาเมื่อเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2562

คุณแม่ฮวยฮวง แซ่ลิ้ม กับลูกๆ

คุณแม่ฮวยฮวง แซ่ลิ้ม กับหลานๆเหลนๆ

เหตุการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นนี้คือสาเหตุและแรงบันดาลใจให้ผมมีความสนใจและ อยากจะเห็นแนวทางการให้การดูแลและความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และ ต้องนอนเป็นผู้ป่วยติดเตียงนั้นเป็นเช่นไรและมาตรฐานแนวทางหรือรูปแบบการให้บริการ ดูแลที่ดีและมีคุณภาพอย่างไร “ที่จะทำให้ญาติพี่น้องและลูกๆของผู้ป่วยมีความรู้สึกว่าเขาส่งคุณ พ่อหรือคุณแม่ของเขาให้เข้ามาใช้บริการแล้วทำให้ญาติพี่น้อง

น้องและลูกๆของผู้ป่วยเขามี ความรู้สึกอบอุ่นเสมือนว่าเขาได้เป็นผู้ดูแลคุณพ่อหรือคุณแม่ของเขาเองและนี่แหละคือรูปแบบ ของ PLAN B โมเดลที่เป็นรูปแบบของการให้บริการศูนย์พักพิงสำหรับผู้สูงอายุและผู้ป่วย”

2.3 ขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติการตาม “PLAN B” MODEL

ในการจัดการตั้งศูนย์พักพิงดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์

ด้วยการออกแบบทั้งด้านภูมิสถาปัตยกรรมและตัวอาคารแบบบ้านทรงไทยประยุกต์เพื่อให้ได้ บรรยากาศในศูนย์พักพิงดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร่เหมือนอยู่บ้านตนเอง

โครงการก่อสร้างและบริหารจัดการศูนย์พักพิงผู้สูงอายุและผู้ป่วย เป็นโครงการสถานดูแลฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร่ ร่วมกับ บริษัทแม็กซ์ดอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้มองเห็นถึงโอกาสเหล่านี้และได้ร่วมมือกับพันธมิตร โดยในการก่อสร้างจะให้ทางบริษัท ออกแบบด้านภูมิสถาปัตยกรรมและแบบตัวอาคารในรูปแบบทรงไทยประยุกต์ให้ผู้สูงอายุและผู้ป่วย ได้บรรยากาศในศูนย์พักพิงเหมือนอยู่บ้านตนเองผู้ดูแล และในด้านการบริหารจะทำโดย ผู้บริหารที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับธุรกิจนี้มาก่อน โครงการนี้มุ่งเป้าหมายตลาดในกลุ่มคนชั้น กลางในกรุงเทพมหานครที่มีรายได้มากขึ้น และมีเวลาน้อยลง ซึ่งโดยบริบทคนไทย ที่การดูแล ผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้ธุรกิจนี้มีความน่าสนใจ รวมไปถึงการตรวจสอบตลาดที่เกี่ยวกับ ธุรกิจ พบว่า มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีช่องว่างทางธุรกิจในการเข้าถึงของธุรกิจนี้ อยู่โดยเฉพาะตลาดที่มีการให้บริการที่มีคุณภาพสูง

สถาบันบำบัดฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร่ ผู้ศึกษาตัดสินใจที่จะเข้ามาลงทุนในธุรกิจนี้ให้เป็นการบริการศูนย์พักพิงผู้ป่วยผู้สูงอายุในปีพ.ศ.2557 พร้อมจำนวนเตียงรองรับผู้ป่วยได้กว่า 200 เตียง เริ่มตั้งแต่ 1) การเป็นศูนย์รับดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ 3) จนกลายเป็นผู้ป่วยติดเตียง ตลอดระยะเวลากว่า 3 ปีที่ผ่านมาจากประสบการณ์และการให้บริการแก่ผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มนี้ เราได้สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียกว่า “PLAN B” Model โดยที่ทางสถาบันบำบัดฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร่และบริษัทแม็กซ์ดอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด จนประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการนอกจากปัจจัยสำคัญดังกล่าวแล้ว “PLAN B” Model มีหลักการบริหารจัดการและกลยุทธ์ทาง

การตลาดที่มีประสิทธิภาพจนได้รับรางวัล BEST PRACTICE จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2558

ศูนย์พักฟื้นดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร์และบริษัทแม็กซ์ดอน คอร์ปอเรชั่น ประสบผลสำเร็จ ด้วย “PLAN B” Model ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพได้รับ รางวัล Best Practic จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ใน ปีพ.ศ. 2558

สภาพแวดล้อมภายในที่ดูสะอาดและเป็นระเบียบให้บรรยากาศเหมือนอินอยู่บ้านตนเองของ

ศูนย์พักฟื้นดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร์ “PLAN B” MODEL

รวมไปถึงการตรวจสอบตลาดที่เกี่ยวกับธุรกิจพบว่ายังมีช่องว่างทางธุรกิจในการเข้าถึงของธุรกิจนี้อยู่ โดยเฉพาะตลาดที่มีการให้บริการที่มีคุณภาพสูงสำหรับผลตอบแทนลงทุนโครงการสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นความท้าทายในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุและกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้แก่ปัจจัยทางด้านการตลาดและความละเอียดอ่อนทางด้านจิตใจที่ทำให้ผู้สนใจในธุรกิจนี้จะต้องมีความชัดเจนทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์และประโยชน์จากการทำธุรกิจนี้เสียก่อนและยังต้องเข้าถึงลักษณะความคิดความรู้สึกของคนไทยที่มีต่อการเลี้ยงดูบุพการีให้สามารถสอดคล้องกับความเป็นอยู่ในแบบวิถีของคนไทยได้อย่างลงตัว

1. การจัดการด้านการตลาด (Marketing Management)

การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing strategy)

1.1 STP Marketing

1.1.1 Segmentation

การแบ่งส่วนตลาดเจาะกลุ่มลูกค้าจากรูปแบบเกณฑ์ภูมิศาสตร์ เนื่องจากบริษัทฯ ไม่เพียงแต่เล็งเห็นแต่กลุ่มผู้สูงอายุที่ลูกอาจจะมีเวลาดูแล แต่ยังมองถึงกลุ่มผู้ป่วยที่ต้องการคนดูแลระยะยาว ซึ่งจะเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากในโรงพยาบาลเอกชน และถึงจะมีโรงพยาบาลรัฐบาลซึ่งราคาอาจจะต่ำกว่า แต่ยังมีขาดศักยภาพที่เพียงพอในการรองรับผู้ป่วย บริษัทฯจึงเห็นว่าทำเลที่ตั้งใกล้โรงพยาบาลเอกชนและรัฐบาลนั้นจะเป็นข้อได้เปรียบ โดยข้อมูลส่วนแบ่งตลาดจะเป็นไปตามข้อมูลดังนี้

1.1.1.1 ตำแหน่งที่ตั้ง – บริเวณติดหมู่บ้านศุภาลัย ในซอยเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซอย 28 แยก 3-2 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250

1.1.1.2 ตลาดเป้าหมาย 1 – บริเวณพื้นที่รอบตำแหน่งที่ตั้ง รัศมีประมาณ 1 กิโลเมตร หรือ ผู้ที่มีบ้านอาศัยใกล้เคียงบ้านจัดสรรเช่น หมู่บ้านเปรมประชา หมู่บ้าน กฤษดานคร หมู่บ้านนิรันดร์แกรนด์ หมู่บ้านมณฑนา เป็นต้น

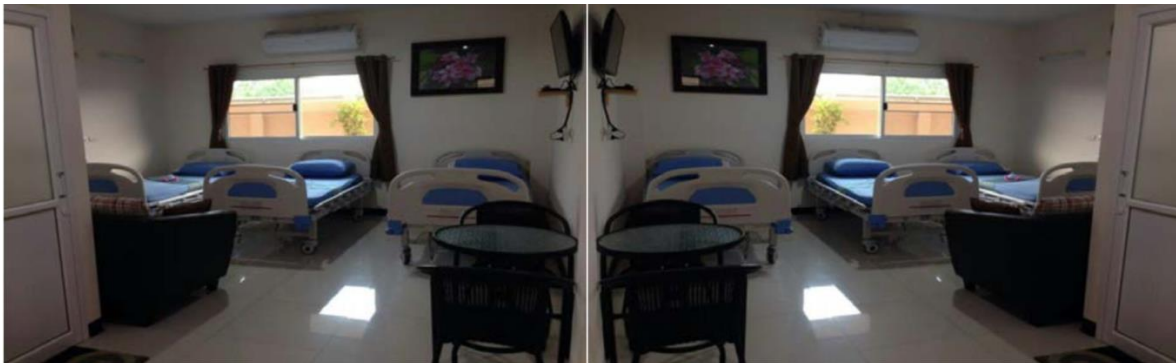
1.1.1.3 ตลาดเป้าหมาย 2 –บริเวณพื้นที่รอบตำแหน่งที่ตั้ง รัศมีประมาณ 10 กิโลเมตร หรือ ผู้ที่เข้าพักรักษาอยู่โรงพยาบาลใกล้เคียงเช่น โรงพยาบาลไทยนครินทร์ โรงพยาบาลวิภาราม โรงพยาบาลปรีณัฐวรรณภูมิ เป็นต้น

1.1.2 Targeting

การกำหนดตลาดเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายหลักของธุรกิจฯ จะเป็นครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป โดยอยู่ในรัศมี 10 กิโลเมตรจากตำแหน่งที่ตั้ง โดยเป้าหมายรองของธุรกิจ ได้แก่ กลุ่มครัวเรือนภายในเขตกรุงเทพมหานคร (อ่อนนุช, ศรีนครินทร์, บางนา, ลาดกระบัง), สมุทรปราการ (สุวรรณภูมิ, สำโรง) ที่มีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป การกำหนดตลาดเป้าหมายตามนี้กำหนดตามหลักเกณฑ์ภูมิศาสตร์เป็นหลัก และ การให้บริการประเภทนี้เป็นประเภททางเลือกของบริการที่มี

ความ Premium มากขึ้น จึงต้องตั้งระดับรายได้ของลูกค้า เพื่อให้สะท้อนกับบริการ รวมไปถึง เป้าหมายรองที่เน้นการขยายกลุ่มลูกค้าออกไปรอบบริเวณในรัศมีไม่เกิน 30 กิโลเมตร ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ทั้ง กรุงเทพมหานคร และบางส่วนของจังหวัดสมุทรปราการ

อุปกรณ์ใช้มาตรฐานโรงพยาบาลในห้องผู้สูงอายุ (Elderly) และ ห้องผู้ป่วย (Patients)

ผู้บริหารเข้าเยี่ยม ผู้สูงอายุ (Elderly) ผู้ป่วย (Patients)

1.1.3 Positioning

การวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์หรือบริการการวางตำแหน่งของบริการของธุรกิจจะอิงจากคุณภาพของบริการและสถานที่ที่แตกต่างจากศูนย์พักฟื้นผู้ป่วยผู้สูงอายุแบบที่มีอยู่ โดยเน้นในส่วนบริการที่ครบและเหนือกว่าคู่แข่ง จากการตรวจสอบธุรกิจประเภทเดียวกัน ภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บริการส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบครัวเรือน หรือ ธุรกิจขนาดเล็ก สถานที่ไม่สะอาด และไม่มีมาตรฐานซึ่งการวางตำแหน่งของบริการของบริษัทฯ จะเน้นให้มีความครบวงจรของการบริการ ความสะอาด

การยกระดับมาตรฐานการบริการ และสถานที่ เช่น การมีบุคลากรที่ดูแล ประจำอยู่ในศูนย์พักฟื้น การมีนักกายภาพบำบัดและพยาบาลประจำศูนย์ และในบางตำแหน่งเช่น แพทย์ จะมีการจ้างมีการจ้างในรูปแบบสัญญาจ้าง เพื่อมาตรวจเช็คให้กับผู้ป่วยเป็นบางวัน มีโรงพยาบาลฉุกเฉินประจำศูนย์ การ

ตกแต่งให้เหมือนบ้านและการจัดอาหารที่มีคุณภาพและสดใหม่ทุกวันโดยคำนึงถึงอาการของผู้พักอาศัยแต่ละคน รวมไปถึงบริการด้านอื่นเพื่อสร้างความผ่อนคลาย เช่น สวนหย่อม การนวดคลายเส้น ห้องทำกายภาพบำบัด และกิจกรรมบำบัด ฯลฯ

1.2 Marketing Mix

1.2.1 กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product Strategy)

สำหรับบริการจะเน้นในส่วนภาพลักษณ์ที่การให้การใส่ใจในการดูแล และบริการที่ครบวงจร และได้มาตรฐานเทียบเท่าสถานพักฟื้นที่ต่างประเทศ

1.2.2 กลยุทธ์ราคา (Price Strategy)

สำหรับด้านราคาจะเน้นการเปรียบเทียบราคากับคู่แข่งทางการค้าที่มีระดับการให้บริการที่ใกล้เคียงกัน และสามารถแข่งขันกับคู่แข่งภายในพื้นที่ใกล้เคียงได้ โดยราคาจะไม่รวมค่ายารักษาโรค หรือ ค่าบริการบางอย่างที่อยู่นอกเหนือจากเนื้อหาของการให้บริการ เช่น ค่ารถฉุกเฉินสำหรับพาไปโรงพยาบาล ค่าอาหารพิเศษ ค่ารถรับส่งเพื่อพาผู้ป่วยไปตามนัดแพทย์ตามสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล

1.2.3 กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy)

การส่งเสริมการตลาดสำหรับธุรกิจ จะเน้นการประชาสัมพันธ์ภายในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก เช่น ป้ายโฆษณาตามถนน หรือ บริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ และผ่านรูปแบบ Search Engine และรูปแบบ Social Media ซึ่งสามารถระบุ Location Service Base ได้ และมีการแจกแผ่นพับตามสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาลรัฐบาล ห้างสรรพสินค้า และหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ จะแสดงในรูปแบบวิดีโอและภาพนิ่ง ที่แสดงถึงความสะอาด ความรู้สึกรอบอุ้มเหมือนบ้านของสถานที่ และความดูแลเอาใจใส่ ความเป็นมืออาชีพของบุคลากรและอุปกรณ์ที่ครบครันสำหรับในช่วงแรกจะมีการลดราคาสำหรับลูกค้ารายเดือนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ในการใช้บริการและการให้การลดราคากับลูกค้าที่ได้รับการส่งต่อจากโรงพยาบาลในเครือข่าย

1.2.4 กลยุทธ์ด้านสถานที่ (Place Strategy)

ในส่วนสถานที่ที่มีความสำคัญมาก ทั้งในด้านทำเล และในแง่ของการยกระดับการให้บริการ โดยสถานที่ตั้งของธุรกิจจะอยู่ติดกับถนนใหญ่ บนถนนประชาชื่นซึ่งสะดวกต่อการเดินทางเป็นอย่างมากบริเวณย่านใกล้เคียงสนามบินสุวรรณภูมิ ย่านอ่อนนุช, ย่านศรีนรินทร์, ย่านบางนา และยังสามารถเชื่อมต่อไปยังจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นโซนที่มีอยู่อาศัยเป็นบ้านจัดสรรในส่วนพื้นที่ต้องมีบริเวณโล่งสะดวกสบายตัวอาคารต้องมีลักษณะคล้ายเรือนไทยประยุกต์ จะมีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดประมาณ 3,000 ตารางเมตร โดยตัวอาคารพร้อมที่จอดรถเพื่อรับส่งคนไข้ และที่จอดรถพยาบาล

ผู้บริหารเข้าเยี่ยม ผู้สูงอายุ (Elderly) ผู้ป่วย (Patients)

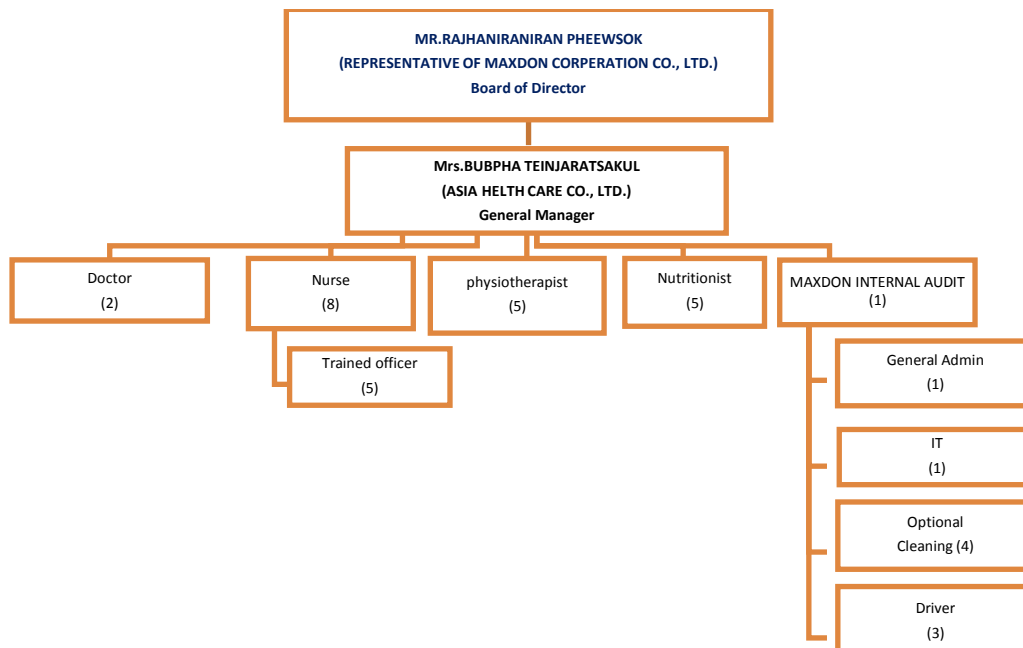
2. ขั้นตอนการจัดการทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management)

2.1 การกำหนดกลยุทธ์ด้านองค์กร (Organization Strategy)

ในการจัดการศูนย์พักฟื้นดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตนเองได้และไม่ได้ เนื่องจากธุรกิจส่วนใหญ่คือการให้หรือผู้ที่มีโรคติดต่อเรื้อรัง ที่ต้องการการดูแลระยะยาว เช่น ให้การบริการรับดูแลผู้ป่วยมีโรคติดต่อไม่เรื้อรังจึงต้องจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับจำนวนปริมาณเตียงต่อจำนวนผู้ช่วยพยาบาลในสัดส่วน 10 เตียงต่อ 1 ผู้ช่วยพยาบาล

ผังทรัพยากรบุคคล

ศูนย์ดูแลฟื้นฟูผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอชไอวีและเอดส์ ร่วมกับ บริษัทแม็กดอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ศูนย์พักฟื้นดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและผู้ป่วยเอเชียเฮลท์แคร์ “PLAN B” MODEL

เรามีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีมาตรฐานการดูแลและบริการโดยทีม งานสหวิชาชีพประกอบด้วย แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด นักสาธารณสุข นักโภชนาการ ผู้ช่วยพยาบาล และทีมรถพยาบาลเคลื่อนที่ 2 หน่วย ไว้ ตลอด 24 ชั่วโมง

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน “PLAN B”

2.4.1 สรุปจากผลการดำเนินงานด้านรายรับ และ รายจ่าย ในปี พ.ศ. 2561 รายรับ

- 1) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ-ผู้ป่วยพักฟื้นระยะยาว รองรับลูกค้าได้ 200 เตียง

2.4.2 สรุปจากพัฒนาการในการบริหารการจัดการขององค์กรจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561)

1) P=PARTNERSHIP หมายถึง การร่วมมือกันสร้างเสริมประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ในการบริหารจัดการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพให้ประสบความสำเร็จนั้นกล่าวคือ การประสานสร้างเสริมประโยชน์ร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนผลประโยชน์(PARTNERSHIP) นอกเหนือจากการมีความพร้อมในด้านบุคลากร มีมาตรฐานการดูแลและการบริการ หุ้นส่วน ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักฟื้นสุขภาพโดยตรงและทางอ้อมประกอบด้วย 5 ฝ่าย ดังต่อไปนี้

1.1) ฝ่ายบริหาร(Managements) ทีมงานคณะกรรมการด้านนโยบาย การตลาด บัญชี และการเงิน และควบคุมดูแลค่าใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กร

1.2) ฝ่ายปฏิบัติการ(Operations) หรือทีมงานบริการ(ServiceTeam) ประกอบด้วย

1.2.1) ทีมงานสหวิชาชีพ คือแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด นักสาธารณสุข นักโภชนาการ ผู้ช่วยทางการแพทย์ ที่มีความชำนาญแบบมืออาชีพ

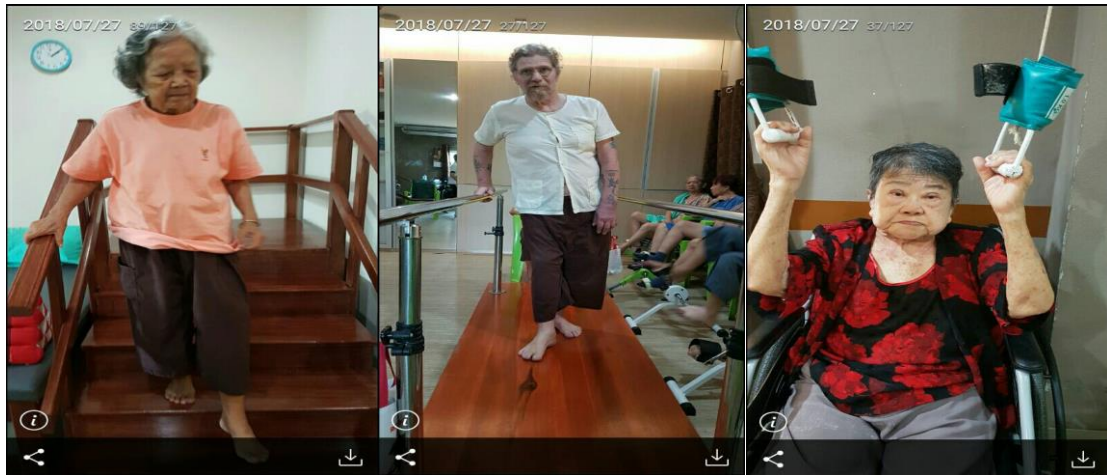
1.2.2) ทีมรพพยาบาลเคลื่อนย้าย ไว้บริการรับ-ส่งฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง

1.3) ฝ่ายลูกค้า(Customers) ได้แก่ ผู้สูงอายุ (Elderly) ผู้ป่วย (Patients) และญาติ

1.4) ฝ่ายสนับสนุนเพื่อเรียก (OutSources) ได้แก่นักศึกษาที่รับมาฝึกงาน เช่นนักศึกษาวิชาชีพสุขภาพจากโรงเรียนวิชาชีพสุขภาพเบญจรักษ์ธรรมชัย (Benjarak Ruamchai School of Healthcare Training) รับรองหลักสูตรโดยกระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้ามาฝึกงานในลักษณะ On the Jobs Training เหมือน

การปฏิบัติงานจริง และเมื่อเรียนจบแล้วก็มีความพร้อมที่จะสมัครงานเข้ามาเป็นพนักงานทดลองงานและผ่านการทดลองงานจนกลายเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ได้ทันที

1.5) ฝ่ายชุมชนใกล้เคียง (Communities) โรงพยาบาล สถานีตำรวจ รถโดยสารสาธารณะ วัด สุเหร่าและศูนย์การค้าที่อำนาจในการประชาสัมพันธ์ด้านการขายและการตลาด

ลูกค้า (Customers) ได้แก่ ผู้สูงอายุ (Elderly) ผู้ป่วย (Patients)

2) L= LOCATION หมายถึง การจัดหาทำเลที่เหมาะสมในการตั้งศูนย์พักฟื้นสุขภาพ

ในการบริหารจัดการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพให้ประสบความสำเร็จนั้นกล่าวคือเริ่มต้น ตั้งแต่การจัดหาทำเลที่เหมาะสมเพื่อตั้งศูนย์พักฟื้นสุขภาพนับว่าเป็นความสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง ถือเป็นกลยุทธ์ที่ผู้บริหารจัดการจะต้องมีวิสัยทัศน์และมีหลักการและเทคนิคในการเลือกหาทำเล ที่เหมาะสมในการจัดตั้ง ศูนย์พักฟื้นสุขภาพ และสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดว่าผู้สูงอายุและผู้ป่วยและญาติจะตัดสินใจตกลงใช้บริการเพราะผู้บริหารจัดการต้องตระหนักว่าการจัดตั้งศูนย์ดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุและผู้พักฟื้นผู้ป่วยนั้น ศูนย์นี้ไม่ใช่โรงพยาบาล แต่มีศักยภาพในการดูแลฟื้นฟูสุขภาพ ผู้ป่วยในกรณีที่ต้องการการผ่าตัด เป็นสถานที่รองรับผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่พร้อมจะส่งต่อไป โรงพยาบาลโดยเรามีทีมรถพยาบาลเคลื่อนย้ายเตรียมพร้อมได้ทันที

เทคนิคการจัดหาทำเลที่ตั้ง 4 ประการโดยลำดับตามความสำคัญดังต่อไปนี้

2.1) ต้องเป็นทำเลที่อยู่ในแหล่งชุมชนเมืองที่มีความสะดวกสบายและมีความหลากหลายของระบบการจราจรทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว รถยนต์สาธารณะ รถไฟฟ้ารถโดยสารประจำทาง และระบบสาธารณูปโภคที่มีมาตรฐานทั้ง ไฟฟ้า ประปา และ หน่วยงาน การบริการของรัฐ

2.2) ต้องเป็นทำเลที่ตั้งอยู่บนถนนเส้นทางหลัก (Main Route) กล่าวคือเป็นเส้นทางที่ทุกการเดินทางในข้อ (1) จะต้องผ่านเส้นทางนี้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการวกกลับมา เหตุเพราะบนเส้นทางหลักส่วนมากจะมีตึกสำนักงานตั้งอยู่มากมาย นั้นหมายถึง กลุ่ม ลูกค้าที่ส่วนใหญ่จะพิจารณาเป็นอันดับแรกว่า หากจะต้องส่งคุณพ่อคุณแม่ หรือ ผู้สูงอายุให้ศูนย์พักฟื้นดูแลแล้วจะต้องมีความสะดวกในการแวะไปเยี่ยมก่อนหรือ หลังเลิกงานและวันหยุดได้อย่างสะดวก เพราะอยู่บนเส้นทางเดียวกัน กับที่เป็นเส้นทางไปทำงาน

2.3) ต้องเป็นท่าเทที่ตั้งอยู่ในรัศมีวงกลม 3-10 กิโลเมตรจะต้องมีโรงพยาบาลที่สามารถรับการรักษาผู้ป่วยหนักได้ทันทีหรือท่าเลที่ตั้งใช้เวลาลำเลียงส่งผู้ป่วยจากศูนย์พักฟื้นส่งไปถึงโรงพยาบาลให้อยู่มือแพทย์ไม่เกิน 30 นาทีถือได้ว่าเป็นท่าเลที่มีความเหมาะสมกับการลงทุนตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและพักฟื้นผู้ป่วย

2.4) ต้องเป็นสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่หรือหลายแหล่ง เพราะโอกาสสูงมากที่จะได้รับลูกค้าที่มีรายระดับกลางอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร เช่นลูกค้ารายวัน หรือรายสัปดาห์เป็นหลักประกันลูกค้าสามารถที่จะจ่ายค่าบริการจากศูนย์พักฟื้น

2.5) ต้องเป็นท่าเลที่มีพื้นที่กว้างขวางมีอากาศถ่ายเทสะดวกไม่อยู่ใกล้ท่าเลที่มีกลิ่นเหม็นของสารเคมีและเสียงสงบปราศจากมลพิษจากกลิ่นและเสียงเหมาะสมและสะดวกต่อการเข้า-ออกของรถยนต์ที่มาใช้บริการรับและส่ง พร้อมทั้งจอดรถของทีมงานไม่น้อยกว่า 2 ที่ เป็นอย่างน้อย

3) A=ACADEMY หมายถึง ความเป็นศาสตร์และศิลป์ของทีมงานที่เป็นมืออาชีพ

ในการบริหารจัดการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพให้ประสบความสำเร็จนั้นการที่ได้ทีมงานที่มีความรู้ผ่านการฝึกอบรมมีทักษะและความชำนาญในสายวิชาชีพมีความรัก ในงานบริการที่ดี แก่ผู้สูงอายุเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งในการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า ความเป็นศาสตร์ และศิลป์ในทีมงานที่เป็นมืออาชีพ

3.1) ทีมงานบริการ (Service Team) “องค์ความรู้เกิดจากการสั่งสมทักษะและความชำนาญ” ประกอบด้วยทีมงานสหวิชาชีพ คือแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด นักสาธารณสุข นักโภชนาการ ผู้ช่วยทางการแพทย์ และทีมงานรถพยาบาลเคลื่อนย้าย

3.2) ทีมฝ่ายสนับสนุนเพื่อเรียก (OutSources) “ความรู้ดี ฝีมือเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ล้ำเลิศบริการ ประสานงานการแพทย์ไทย” ประกอบด้วย ทีมวิชาชีพผู้ช่วยประจำโรงพยาบาล (patient's Healthcare) มีบทบาทและความสำคัญในการช่วยงานทีมแพทย์ พยาบาล การเตรียมผู้ป่วย การปฐมพยาบาลผู้ป่วยในกรณีฉุกเฉิน การถ่ายภาพ ล้างฟิล์ม X-Ray การช่วยงานวิทยาศาสตร์ การแพทย์ในห้องทดลอง

4) N=NURSING หมายถึง การบริการหัตถการทางการแพทย์อย่างมืออาชีพ

สำหรับพยาบาลวิชาชีพทางการแพทย์ การบริการหัตถการทางการแพทย์ ด้วยทุกคนมีพื้นฐานของความเป็นพยาบาลคือ N=Knowledgs คือมีองค์ความรู้ U=Unity=ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน R=Registered=ผ่านการสอบรับรองมาตรฐาน S=Smart=ฉลาด หลักแหลม E=Empathy=ความเอื้ออาทร และทีมงานผู้ช่วยทางการแพทย์ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ทางการแพทย์ เช่น ให้คำปรึกษา และร่วมวางแผนการรักษาพยาบาล การทำแผล การเปลี่ยนสายยางให้อาหาร การเปลี่ยนสายยางสวนปัสสาวะ และชุดปัสสาวะ การดูดเสมหะ

ทีมวิชาชีพผู้ช่วยงานการพยาบาล (Elderly's Healthcare) มีบทบาทและความสำคัญที่สุดต่อการช่วยหัตถการทางการแพทย์ในหอผู้ป่วย (ward) เช่น วัดไข้ วัดความดัน วัดชีพจร ปฐมพยาบาล ชักประวัตีผู้ป่วย เตรียมชุดน้ำเกลือ เบิกยา ช่วยทำแผล และเตรียมชุดเครื่องมือพยาบาล

5) B=BUDDHISM หมายถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งกาย วาจา ใจ

“อริยสัจ 4” คือพระธรรมที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ดีแล้วอันได้แก่

ทุกข์ คือ การมีอยู่ของทุกข์ที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก เสียใจ ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความผิดหวัง การยึดมั่นถือมั่นในความ เป็นตัวตนของตน ล้วนแต่เป็นทุกข์

สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ เพราะความไม่รู้จึงไม่สามารถเห็นความจริงของชีวิต ทำให้ ตกอยู่ในเปลวเพลิงแห่งตัณหาในใจ จนเกิดความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความเศร้าโศก เสียใจ และความกลัว ความ ผิดหวังล้วนเป็นเหตุแห่งทุกข์

นิโรธ คือ ความดับทุกข์การทำสมาธิเพื่อสะสมพลังจิต เพื่อเกิดสติและเกิดปัญญาใน การเข้าใจความจริงของชีวิต สามารถนำไปสู่การดับความเศร้าโศกทั้งหมด อันยังให้เกิด ความสงบและความเบิกบาน รับอารมณ์กับสิ่งใหม่ในมุมมองของความป็นจริง

มรรค คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ให้ชีวิตสามารถหล่อเลี้ยงด้วยการดำรงชีพ อย่างมีสติและเกิดปัญญาในหนทางที่จะนำไปสู่การปลดปล่อยตนให้พ้นจากความทุกข์ นั่นเอง

PLAN B Model เน้นการเอาหลักธรรมทั้ง 4 เป็นธรรมนำออกจากทุกข์ได้จริง พระธรรมนำมาซึ่ง ประโยชน์โลกนี้และโลกหน้าและที่เป็นประโยชน์ยิ่งคือทำให้ผู้ปฏิบัติ ได้รู้จักตนเองเข้าใจตนเอง และเข้าใจ

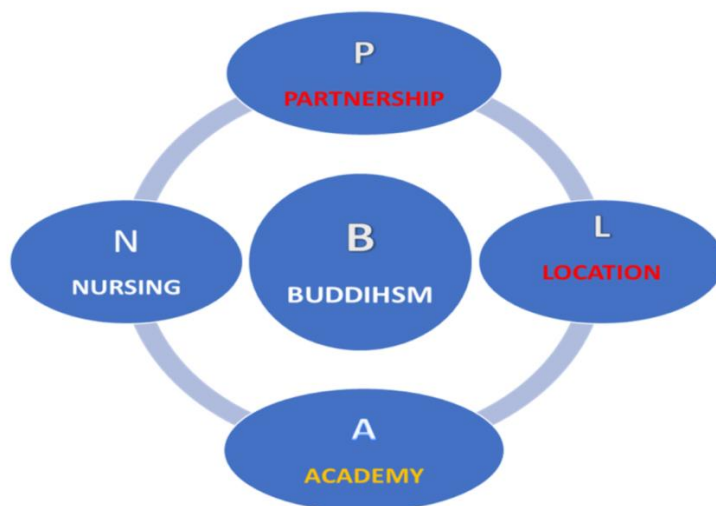
ผู้อื่นได้มากขึ้นสิ่งดีควรทำ สิ่งใดควรละเว้น ย่อม ถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติดี วาจาดี และมีจิตใจดีงามย่อมมีความสุขตามกาลและเวลา โดยมากผู้สูงอายุมักจะใจน้อยและมีความคิดว่าตนเองเป็นภาระของลูกๆและความเป็นจริงในรายที่มีลูกหลานอยู่แยกคนละที่ ย่อมทำให้ชีวิตมีแต่ความซึมเศร้าและขาดผู้คนสนใจดูแล การได้มีโอกาสฟังธรรมะ และปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ แล้วทำให้ผู้สูงอายุมีเป้าหมายที่จะต้องกระทำในแต่ละวัน จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าและเป็นที่ยอมรับในสังคมผู้สูงวัยด้วยกัน สุดท้ายก็จะส่งผลต่อการชะลอสภาพการณ์ของโรคในผู้สูงวัย นั้นหมายถึงการชะลอวัยให้กับตนเองด้วย

การได้มีโอกาสฟังธรรมะ และปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ แล้วทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขทางด้านอารมณ์และทำให้เกิดความสงบทางด้านจิตใจ

3.การสังเคราะห์ข้อมูล

PLAN B MODEL ผลการวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบของการบริหารจัดการ “PLAN B” MODEL

“PLAN B” MODEL คือรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุและผู้ป่วยทั้งผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้และไม่ได้หรือผู้ป่วยที่มีโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ต้องการการดูแลระยะยาวโดยการให้บริการดูแลด้านการบำบัดและการบำรุงตลอดจนการฟื้นฟูสุขภาพโดยเน้นด้านคุณภาพการบริการแบบครบวงจรเพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้สูงอายุและญาติผู้ป่วยทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศในการเลือกตัดสินใจเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ประหยัดกว่าที่จะต้องไปใช้บริการของโรงพยาบาล ให้ความรู้สึกเหมือนเป็นบ้านพักผู้สูงอายุเองและมีความพร้อมในการให้บริการครบวงจรการดูแลแบบองค์รวม ทั้งด้านสถานที่ที่สะอาดน่าอยู่และด้านบริการที่ครบวงจร โดยมีทีมงานที่มีประสบการณ์ และทีมงานสหวิชาชีพ คือทีมแพทย์พยาบาล วิชาชีพ นักกายภาพบำบัด นักสาธารณสุข นักโภชนาการ ผู้ช่วยทางการแพทย์ ทีมรถพยาบาลเคลื่อนย้ายผู้ป่วย “PLAN B” MODEL คือรูปแบบการบริหารจัดการโดยมีขั้นตอนในการบริหารจัดการประกอบด้วย

(1) **P = PARTNERSHIP** หมายถึง การร่วมมือกันสร้างเสริมประโยชน์ซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพความสำเร็จประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่าย บริหาร (Managements) และฝ่ายปฏิบัติการ (Operations) ผู้สูงอายุ (Eldely) และผู้ป่วย (Patients) ฝ่ายสนับสนุนเพื่อเรียก (OutSources) ฝ่ายชุมชนใกล้เคียง (Communities) ต้องร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกติกาข้อตกลงในการสร้างเสริมประโยชน์ร่วมกัน

(2) **L = LOCATION** หมายถึง การจัดหาทำเลที่เหมาะสมในการตั้งศูนย์พักฟื้นสุขภาพในการจัดหาทำเลที่เหมาะสมเพื่อตั้งศูนย์พักฟื้นสุขภาพนับว่าเป็นความสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่เป็นตัวชี้วัดว่าผู้สูงอายุและญาติจะตัดสินใจตกลงใช้บริการมีศักยภาพในการดูแลฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยในกรณีที่ต้องการรักษาโดยการผ่าตัดเป็นสถานที่รองรับผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่พร้อมจะส่งต่อไปโรงพยาบาลโดยเรามีทีมรถพยาบาล เคลื่อนย้ายเตรียมพร้อมได้ทันที

(3) **A = ACADEMY** หมายถึง ความเป็นศาสตร์และศิลป์ของทีมงานที่เป็นมืออาชีพ การที่ได้ทีมงานที่มีความรู้ผ่านการฝึกอบรมมีทักษะและความชำนาญในสายวิชาชีพมีความรักในงานบริการที่ดีแก่ผู้สูงอายุเป็นเหตุผลแรกสุดในการตัดสินใจใช้บริการ ตรงกับคำกล่าวที่ว่า “ในความเป็นมืออาชีพของศิลปินที่ย่อมแฝงไปด้วยองค์ความรู้ที่เกิด จากการสั่งสมทักษะและความชำนาญ”

(4) **N = NURSING** หมายถึง การบริการทางการแพทย์อย่างมืออาชีพ ในความเป็นพยาบาลวิชาชีพทางการบริการทางการแพทย์ และทีมงานผู้ช่วย ทางพยาบาลที่มีความชำนาญและประสบการณ์ทางการพยาบาล เช่น ให้คำปรึกษา และร่วมวางแผนการรักษาพยาบาล การทำแผล การเปลี่ยนสายยาง ให้อาหาร การเปลี่ยนสายยางสวนปัสสาวะ และชุดปัสสาวะ การดูดเสมหะ ฯลฯ

(5) **B = BUDDHISM** หมายถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมะทั้งกาย วาจา ใจ

“อริยสัจ 4” อันได้แก่ **ทุกข์ สมุทัย นิโรจ มรรค** พระธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้วพระธรรมนำมาซึ่งประโยชน์โลกนี้และโลกหน้าคือทำให้ผู้ปฏิบัติได้รู้จักตนเองเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้นสิ่งดีควรทำสิ่งใดควรละเว้น ย่อมถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติดี วาจาดี และมีจิตใจดีงามย่อมมีความสุขตามกาลและเวลา

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานในกิจการการบริหารการจัดการศูนย์พักฟื้นสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุและ ผู้ป่วยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันได้พบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและ ทางอ้อม แต่ด้วยการนำเอาองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้จากองค์ความรู้อื่นๆหลายแห่ง นั้น ทำให้ผู้ศึกษานำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งวิกฤตปัญหา และสถานการณ์แวดล้อมเหล่านั้นมาเป็น โอกาส รวมถึงการนำเอาหลักธรรมมาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดสติปัญญา มีความเข้าใจ และนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้วิธีการ ในการใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก และสุดท้ายเมื่อปัญหานั้นได้รับ การแก้ไขได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว จึงสร้างขบวนการในการย้ำเตือน (REMINDER) จนนำไปสู่หลักการ และกลายเป็นกลยุทธ์ ในการนำเข้าสู่นโยบายในการบริหารจัดการเพื่อสร้างเป็น องค์ความรู้ (KNOWLAGSE) ไว้ใน “PLAN B” MODEL

Model Marketing management of Thai herbal scrub products of Kate cosmetic

รูปแบบการบริหารการตลาดผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพรไทยของ KATE COSMETIC

Dr. Sakunkade Jaipukdee

ดร.สกุลเกษ ใจักดี

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Enterprise
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

In marketing management of herbal scrub products 1. Create a networked system Links of Kate Cosmetic. Apply for farmers who grow pineapple and jasmine rice as members of Kate Cosmetic and make Mou to insure the price of agricultural products to prevent farmers from selling the products to other agencies. 2. Use raw materials for non-toxic production. There is an organic fertilizer service to produce products for farmers who are members. By deducting the organic fertilizer return when purchasing the product from the farmers 3. using ceramide and omega-6, which has the properties that help nourish the skin to be soft, youthful Remove wrinkles, wrinkles, reduce dark spots, freckles and freckles and in jasmine rice with omega-6, which helps to brighten and moisturize the skin. Marketing management 1 province 1 Dealer using the district district, each province is the location of the dealer to make it easy to check and control the price. 5. Transportation of Kate Cosmetic products with passenger van systems. Use the transport system via the passenger van to each province.

From making a jasmine rice scrub, herbs help the skin with dark spots gradually. Fades and makes the skin Species look radiant With more water And jasmine rice also have many benefits such as jasmine rice, nourishing the skin This benefit is considered to be a good vote from girls, because in jasmine rice, there is a substance called "ceramide". Fade wrinkles, reduce dark spots, freckles as well.

Key words: Marketing management of Thai herbal scrub products of Kate Cosmetic

บทคัดย่อ

ในการบริหารการตลาดผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพร 1. สร้างระบบเครือข่ายแบบเชื่อมโยงของ Kate Cosmetic สัมผัสเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดและข้าวหอมมะลิเข้าเป็นสมาชิกของ Kate Cosmetic และทำ Mou เพื่อประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรป้องกันไม่ให้เกษตรกรนำผลผลิตไปจำหน่ายให้กับหน่วยงานอื่น 2. ใช้วัตถุดิบในการผลิตปลอดภัย มีบริการปุ๋ยอินทรีย์บำรุงผลผลิตให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิก โดยหักค่าปุ๋ยอินทรีย์คืนเมื่อมีการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร 3. ใช้สาร เซราไมด์ และ โอเมก้า 6 ซึ่งสารตัวนี้มีคุณสมบัติที่ช่วยบำรุงผิวพรรณให้นุ่มนวลอ่อนเยาว์ ลบเลือนริ้วรอยเหี่ยวย่น ลดจุดต่างด่าง ฝ้า และกระ และในข้าวหอมมะลิมีโอเมก้า 6 ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผิวพรรณสดใสมีน้ำมีนวล 4. การบริหารการตลาด Kate Cosmetic 1 จังหวัด 1 Dealer มีการกำหนดพื้นที่ในการบริหารการตลาด 1 จังหวัด 1 Dealer โดยใช้อำเภอเมืองแต่ละจังหวัดเป็นที่ตั้งของ Dealer เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจเช็คและควบคุมราคา 5. การขนส่งสินค้า Kate Cosmetic ด้วยระบบรถตู้โดยสาร ใช้ระบบขนส่งผ่านรถตู้โดยสารไปยัง Dealer แต่ละจังหวัด

จากการทำสครับขัดผิวข้าวหอมมะลิสมุนไพรช่วยให้ผิวที่มีจุดต่างด่างค่อยๆ จางหายไปและทำให้ผิวพรรณแลดูเปล่งปลั่ง มีน้ำมีนวลขึ้น และข้าวหอมมะลียังมีประโยชน์มากมาย เช่น ข้าวหอมมะลิช่วยบำรุงผิวพรรณ ประโยชน์ในข้อนี้ถือว่าเรียกคะแนนเสียงจากสาว ๆ ได้ทีเดียว เพราะในข้าวหอมมะลีสารชนิดหนึ่งชื่อว่า “เซราไมด์” สารตัวนี้มีคุณสมบัติที่ช่วยบำรุงผิวพรรณให้นุ่มนวลอ่อนเยาว์ ลบเลือนริ้วรอยเหี่ยวย่น ลดจุดต่างด่าง ฝ้า กระ ได้ดีอีกด้วย

คำสำคัญ : การบริหารการตลาดผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพรไทย ของ Kate Cosmetic

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

จากปัญหาสภาพอากาศและมลภาวะในปัจจุบัน ส่งผลเสียให้กับผิวพรรณของเราในแต่ละวันอย่างมาก ทั้งมลพิษที่มาจากควันรถยนต์ สภาพแวดล้อมในอากาศ การใช้ชีวิตในสังคมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อันก่อให้เกิดเซลล์ผิวที่หยابกร้าน ลอยดำคล้ำจากแสงแดด และในปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอก และการดูแลผิวพรรณเป็นอย่างมาก จึงมีการใช้ผลิตภัณฑ์มากมายในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครีมอาบน้ำ น้ำแร่ ครีมทาผิว โลชั่นบำรุงผิวต่างๆ สบู่ สครับขัดผิว เป็นต้น แต่หากผลิตภัณฑ์ที่ใช้นั้นมีการใช้สารเคมีมากเกินไป ซึ่งผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะสังเกตด้วยตาเปล่าและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดจากสารเคมีนั้น คำนึงเพียงว่าผลิตภัณฑ์นี้จะช่วยให้ผิวขาวใสอย่างที่ต้องการได้รวดเร็วเพียงใด แต่สารเคมีที่ผสมอยู่ในผลิตภัณฑ์อาจเป็นตัวทำให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวของผู้ใช้และก่อให้เกิดอาการแพ้ต่อผู้ใช้ได้ ในระยะยาวอาจเกิดเป็นมะเร็งผิวหนังได้

ประเทศไทยประเมินว่า ตลาดเครื่องสำอางในประเทศไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องจากแรงหนุนทั้งแหล่งอุปสงค์อุปทาน หลังจากในปี 2560 ตลาดเครื่องสำอางไทยมีมูลค่าประมาณ 2.51 แสน

ล้านบาท แยกเป็นตลาดในประเทศ 1.68 แสนล้านบาท เติบโตร้อยละ 7.8 โดยมีผลิตภัณฑ์ดูแลผิว ครองส่วนแบ่งตลาดเครื่องสำอางมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.8 ขณะ

เดียวกัน การส่งออกเครื่องสำอางไทยไปยังตลาดโลกมีมูลค่าประมาณ 0.83 แสนล้านบาท โดยมีตลาดส่งออกหลักที่สำคัญ ได้แก่ อาเซียน ญี่ปุ่น และจีน

ความสนใจในการทำเรื่องนี้

จากสภาพผิวของนักศึกษาที่เคยเกิดปัญหา กระแดด ที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีฟอกขาว จึงทำให้นักศึกษาหันมาดูแลผิวพรรณด้วยสมุนไพรไทย และคิดค้นสูตรสครับขัดผิวสมุนไพรเพื่อที่จะใช้ดูแลผิวพรรณด้วยตัวเอง จึงคิดที่จะต่อยอดธุรกิจโดยการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาให้ผู้บริโภคที่ต้องการรักษาผิวพรรณให้ขาวใสมีสุขภาพดี นักศึกษาจึงจัดการบริหารความสำเร็จเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ดังนี้

1. ต้องการให้คนไทยรู้คุณค่าของสมุนไพรไทย และให้ทราบถึงสรรพคุณที่มีอยู่ในตัวของสมุนไพรแต่ละชนิด
2. ต้องการให้ผู้บริโภคที่ต้องการดูแลผิวพรรณ ให้อ่อนเยาว์ ขาวใส มีสุขภาพผิวที่ดีโดยการไม่ใช้สารเคมีเจือปน
3. ต้องการให้เกษตรกรได้มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร
4. ช่วยให้ตัวแทนหรือดีลเลอร์ มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง

วิธีการศึกษา

นักศึกษาได้คิดค้นผลิตภัณฑ์ดูแลผิวพรรณจากธรรมชาติ โดยการใช้สมุนไพรไทยแท้ 100% ปลอดภัย สารเคมีและสารฟอกขาว ในรูปแบบของ “สครับข้าวหอมมะลิ น้ำผึ้งสับปะรด สมุนไพรสูตรพิเศษ” ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาผิวที่ดำคล้ำจากมลภาวะ แสงแดด ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เป็นฝ้า กระ จุดต่างดำ และการ สครับผิวยังช่วยผลัดเซลล์ผิวเก่าออกไปทำให้ผิวพรรณดูขาวกระจ่างใส อ่อนเยาว์เนียนนุ่มอย่างเป็นธรรมชาติ และช่วยให้จุดต่างดำที่เกิดจากแผลเป็นต่างๆ ค่อยๆ จางหายไป เหมาะกับทุกเพศทุกวัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แรงบันดาลใจในการทำเรื่องนี้

นักศึกษาเองชอบที่จะดูแลผิวพรรณและสครับผิว เนื่องจากผิวเคยมีปัญหา กระแดด สิวไม่สม่ำเสมอเนื่องจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีและสารฟอกขาวเจือปน นักศึกษาจึงคิดค้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้วยได้ความรู้จากคุณพ่อเกี่ยวกับสมุนไพรไทย เนื่องจากที่บ้านคุณพ่อปลูกสมุนไพรเป็นยา นักศึกษาจึงปรับปรุงสูตรและลองผิดถูก จนได้ผลิตภัณฑ์ “สครับข้าวหอมมะลิ น้ำผึ้งสับปะรด สมุนไพรสูตรพิเศษ” ในการดูแลผิวพรรณตัวเองทำให้กระแดดที่เคยเป็น สิวไม่สม่ำเสมอ และรอยดำที่เกิดขึ้นค่อยๆ จางหายผิวกลับมาดี สุขภาพดีและสดใสอ่อนเยาว์ยิ่งขึ้นและด้วยการต่อยอดธุรกิจนักศึกษาจึงผลิตผลิตภัณฑ์สครับออกมาจำหน่าย

เพื่อเพิ่มรายได้อีกช่องทางหนึ่ง และยังทำให้คนที่รักสุขภาพผิว หันกลับมาดูแลและรู้คุณค่าในสมุนไพรไทยอีกด้วย

สถานการณ์ การเริ่มต้น

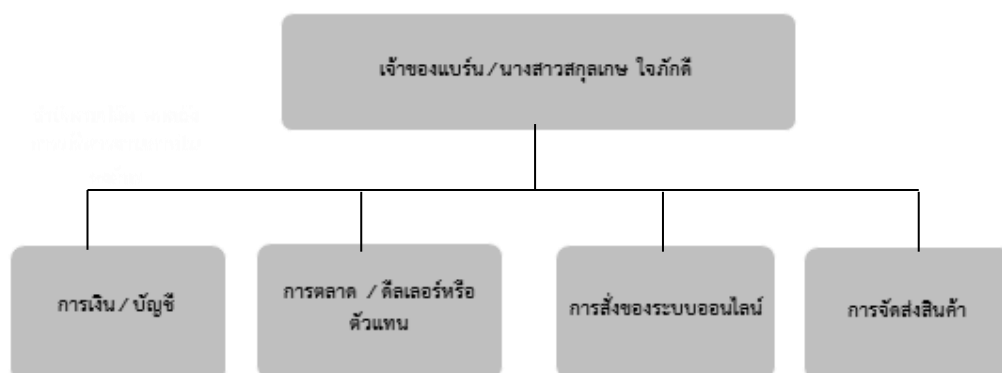
แบรนด์ Kate cosmetic ได้เริ่มดำเนินการก่อตั้งเมื่อ มกราคม 2016 จากการจัดตั้งแบรนด์ โดยริเริ่มจากการทำใช้เองและบอกต่อเพื่อนที่มีปัญหาด้านผิวพรรณให้ทดลองใช้และเพื่อนที่ได้ทดลองใช้แล้วเห็นผลจึงขอซื้อใช้ผลิตภัณฑ์และเป็นตัวแทนในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สครับข้าวหอมมะลิ น้ำผึ้งสับปะรด จากนั้นจึงมีตัวแทนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เห็นผลว่ามีคุณภาพและเห็นผลความขาวใสอย่างเห็นได้ชัด จึงจัดตั้งสถานที่ประกอบธุรกิจและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการขยายตลาด โดยมีดีลเลอร์มีการขายทางการตลาดออนไลน์ และหลายช่องทางการจัดจำหน่าย

ชื่อผลิตภัณฑ์ (TH) เคท คอสเมติก สครับสมุนไพร ชื่อผลิตภัณฑ์ (EN) KATE COSMETIC BODY HERBAL SCRUB เลขที่ขออนุญาต 10-1-6100029085

สถานที่ตั้งเลขที่ 69 หมู่ 15 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ผู้บริหารคือ นางสาวสกุลเกษ ใจภักดี ซึ่งเป็นตัวนักศึกษาเอง และจึงหยิบเรื่องนี้เพื่อถ่ายทอดให้กับคนที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ต่อยอดทางธุรกิจ นักศึกษาได้ทำการขอเลขที่จดแจ้งเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ได้คุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด

ผังการบริหารภายในงานองค์กร KATE COSMETIC

หน้าที่การบริหารภายในองค์กร

หน้าที่การบริหารงานภายในองค์กรของนักศึกษา

หน้าที่การบริหารงานของนักศึกษา คือการบริหารจัดการโดยรวมภายในองค์กรของแบรนด์ Kate Cosmetic ผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพร นักศึกษาได้มุ่งเน้นดูแลในเรื่องการเลือกบรรจุภัณฑ์และการผลิตที่ได้มาตรฐาน การทำแบรนด์โลโก้ให้เหมาะกับยุคสมัยเพื่อที่จะเป็นที่ดึงดูดของลูกค้าตั้งแต่แรกเห็นผลิตภัณฑ์ ติดตามผลและดูแลตัวแทนหรือดีลเลอร์ว่ามีความต้องการหรือมีปัญหาที่จะช่วยเหลือแก้ไข ตอบสนองความ

ต้องการของลูกค้า โดยมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกและรวดเร็ว มุ่งเน้นที่จะให้ลูกค้าได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพ

ขั้นตอนที่นักศึกษาได้ทำ เช่น

1. สำรวจตรวจสอบความต้องการของลูกค้า ตั้งแต่ความคาดหวังที่ลูกค้าต้องการจากผลิตภัณฑ์ จนถึงความพึงพอใจเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าหรือบริการแล้ว
2. ประเมินผลความพึงพอใจของลูกค้า ต้องปรับปรุงในเรื่องใด
3. สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับดีลเลอร์ โดยการจัดระบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์
4. สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพรไทย ของ Kate Cosmetic

ส่วนผสมของผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพรไทย หลักๆ มีดังนี้

1. สับปะรด
2. น้ำผึ้ง
3. ข้าวหอมมะลิ
4. ขมิ้น
5. นม
6. น้ำมันมะกอก

สรรพคุณของสับปะรด

- วิตามิน C ในสับปะรดมีมาก จึงสามารถทำให้ผิวมีความขาวใส
- ช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายให้แข็งแรง
- ช่วยลดอัตราการเสี่ยงจากการเกิดโรคมะเร็ง
- ช่วยบรรเทาและรักษาอาการหวัดได้
- ช่วยให้เลือดลมไหลเวียนได้ดีมากขึ้น
- ช่วยแก้อาการท้องผูก ขับถ่ายไม่สะดวก
- ช่วยลดเสมหะในลำคอได้
- ช่วยรักษาโรคความดันโลหิตสูง
- ช่วยบรรเทาอาการของโรคบิด
- ช่วยรักษาอาการแผลเป็นหนอง

สรรพคุณของน้ำผึ้ง

- ช่วยบำรุงเส้นผมให้นุ่มนวลและเงางามเป็นธรรมชาติช่วยกำจัดสิวเสี้ยนและบำรุงผิวหน้า
- ช่วยบำรุงผิวพรรณให้มีความชุ่มชื้น
- มีสรรพคุณที่ช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ
- ช่วยรักษาโรคผิวหนังจากเชื้อรา กลาก เกลื้อน
- น้ำผึ้ง มีสรรพคุณในการรักษาแผล เนื่องจากความเข้มข้นของน้ำผึ้งจะทำให้เชื้อโรคฝ่อตาย
- ช่วยต่อต้านและลดอาการข้ออักเสบ
- ช่วยแก้อาการท้องผูกและท้องเสีย โดยน้ำผึ้งที่เก็บจากรังใหม่ๆ จะมีสรรพคุณเป็นยาระบาย
- ช่วยแก้อาการท้องผูก ส่วนน้ำผึ้งที่มีการเก็บ 1 ปีขึ้นไป จะช่วยแก้อาการท้องเสีย
- น้ำผึ้ง ช่วยบรรเทาอาการไอ แก้เจ็บคอ ลดเสมหะและอาการหอบ
- ช่วยบำรุงสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อีกทั้งยังช่วยบำรุงเลือดด้วย

สรรพคุณของข้าวหอมมะลิ

- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยบำรุงผิวพรรณ ประโยชน์ในข้อนี้ถือว่าเรียกคะแนนเสียงจากสาว ๆ ได้ดีทีเดียว เพราะในข้าวหอมมะลีสารชนิดหนึ่งชื่อว่า “เซราไมด์” ซึ่งสารตัวนี้มีคุณสมบัติที่ช่วยบำรุงผิวพรรณให้นุ่มนวลอ่อนเยาว์ ลบเลือนริ้วรอยเหี่ยวย่น ลดจุดต่างด่าง ฝ้า และกระ

- สรรพคุณข้าวหอมมะลิโอเมก้า 6 ประโยชน์ในข้อนี้เป็นเรื่องที่ทั้งคุณผู้หญิงและคุณผู้ชายในข้าวหอมมะลิโอเมก้า 6 ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผิวพรรณสดใสมีน้ำมีนวล ทั้งประจำเดือนก็มาเป็นปกติ นี่จึงเป็นคุณค่าที่เหมาะสมสำหรับคุณผู้หญิง ข้าวหอมมะลีสมีส่วนช่วยให้การทำงานของระบบสืบพันธุ์เป็นปกติ นอกจากนี้ยังช่วยบำรุงชาย – หญิง วิตามินอี ช่วยลดภาวะการมีบุตรยากได้

- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยลดระดับไขมันคอเลสเตอรอลในเส้นเลือด

- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยลดอัตราการเกิดโรคต่างๆ ได้ ทั้งโรคหัวใจ โรคตับ โรคไต โรคเบาหวาน โรคภูมิแพ้ และโรคความจำเสื่อม
- สรรพคุณข้าวหอมมะลิช่วยเพิ่มระดับ HDL ข้าวหอมมะลมีส่วนในการช่วยเพิ่มระดับ เอส ดี แอล คอเลสเตอรอล
- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยให้ระบบเผาผลาญทำงานได้ดี ข้าวหอมมะลิมีคุณสมบัติในการช่วยลดไขมันที่สะสมอยู่ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย และช่วยให้ระบบเผาผลาญทำงานได้ดีขึ้น
- สรรพคุณข้าวหอมมะลิโอเมก้า 3 เป็นการบำรุงสมองของเราเองอีกด้วย ไม่เพียงแต่จะช่วยบำรุงแต่ยังช่วยป้องกันภาวะเสื่อมของสมองได้ ซึ่งภาวะความเสื่อมนี้เป็นสาเหตุของโรคความจำเสื่อม โรคอัลไซเมอร์
- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน เนื่องจากในข้าวหอมมะลิมีวิตามินอีในรูปของโทโคเฟอรอล และโทโคไทรอินอล ซึ่งทั้งสองตัวนี้ช่วยยับยั้งการเกิดอนุมูลอิสระ
- ประโยชน์ของข้าวหอมมะลิช่วยลดอาการอักเสบ ในข้าวหอมมะลิมีสารไตรกรีเซอไรด์ ที่ช่วยลดอาการอักเสบ ลดอาการบวม และยังช่วยสลายลิ่มเลือดได้อีกด้วย จึงทำให้เลือดของเราไหลเวียนได้ปกติไม่จับตัวเป็นลิ่ม นอกจากนี้ผู้ป่วยไขข้ออักเสบ หรือเป็นโรคเกาต์จะเห็นผลได้ดีมาก

สรรพคุณของขมิ้น

- ขมิ้นชันรักษาสิวได้ เป็นอีกหนึ่งคุณประโยชน์ของขมิ้นชัน โดยนำมาเป็นทรีทเม้นท์รักษา สิวเสี้ยน สิวผด สิวอุดตัน หรือจะนำผงขมิ้นชันผสมน้ำแต้มห้วสิว ก็ช่วยให้สิวยุบ
- ผงขมิ้นชันนำมาใช้พอกหน้าและขัดผิวกาย ช่วยให้ผิวพรรณผ่องใส เ่งตึง และยังช่วยรักษาสิวเสี้ยน สิวผด สิวอุดตัน
- ขมิ้นชันช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกายแข็งแรง ลดโอกาสการเกิดโรคได้หลายชนิด และภูมิคุ้มกันที่ดียังทำให้สุขภาพของผิวหนังแข็งแรงตามไปด้วย
- ขมิ้นชันช่วยแก้อาการผื่นคัน รวมถึงช่วยรักษากลากเกลื้อนได้ โดยนำผงขมิ้นชันผสมกับน้ำ ทาบริเวณที่เป็นกลากเกลื้อน เช้า-เย็น หลังอาบน้ำเสร็จ กลากเกลื้อนก็จะค่อยๆ หายไป
- ขมิ้นชันช่วยป้องกันการเกิดโรคมะเร็ง โดยจะยับยั้งการเติบโตและการกระจายตัวของ เซลล์มะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งลำไส้ มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด และมะเร็งเม็ดเลือดขาว และมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านโรคที่มีสาเหตุมาจากความเสื่อมของร่างกาย
- ขมิ้นชันมีสรรพคุณช่วยลดการอักเสบ โดยในขมิ้นชันมีสารสำคัญที่มีฤทธิ์ในการลดอาการอักเสบและสามารถลดความเจ็บปวดที่รุนแรงให้เบาลงได้ทุกชนิด ที่เห็นเด่นชัดคือมีคุณสมบัติช่วย บรรเทาอาการอักเสบของโรคข้อเข่าเสื่อมและโรคไขข้ออักเสบ
- การกินขมิ้นชันเป็นประจำจะช่วยลดการบีบตัวของลำไส้ ช่วยในการขับลม ทำให้ระบบการขับถ่ายเป็นปกติ และยังช่วยทำความสะอาดลำไส้ ไม่ให้มีขยะตกค้าง ซึ่งจะส่งผลให้ไม่เกิดแก๊สพิษที่เป็นสาเหตุของกลิ่นตัว ป้องกันการเกิดโรคริดสีดวงทวารด้วย

- ไขมันชั้นช่วยสมานแผลในกระเพาะอาหาร โดยสารสำคัญคือน้ำมันหอมระเหยจากไขมันชั้น
แกมป้องกันกาเกิดแผลในกระเพาะอาหารได้เป็นอย่างดี
- สรรพคุณไขมันชั้นลดคอเลสเตอรอล
- ไขมันชั้นมีฤทธิ์ช่วยในการขับและกระตุ้นการสร้างน้ำดี โดยน้ำดีนั้นมีบทบาทสำคัญในการช่วย
ย่อยอาหารและดูดซึมอาหารในร่างกายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงลดอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด
- ประโยชน์ของไขมันชั้นบรรเทาอาการของโรคเบาหวานได้ เพราะในไขมันชั้นสามารถควบคุม
ระดับของอินซูลินให้เหมาะสม
- ไขมันชั้นมีส่วนช่วยเพิ่มการไหลเวียนของน้ำดี ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการสลายไขมันในอาหาร
ส่งผลดีต่อคนที่ต้องการควบคุมน้ำหนักหรืออยากลดน้ำหนัก
- ไขมันชั้นมีประโยชน์ต่อดับ บำรุงตับ และป้องกันตับอักเสบ ช่วยขจัดสารพิษต่างๆ ในตับ
อย่างการกินยาพาราเซตามอลมากเกินไปทำลายตับได้
- ไขมันชั้นช่วยบำรุงปอด ให้มีสุขภาพดีและแข็งแรง ลดอาการของโรคภูมิแพ้ทางจมูกที่หายใจ
ไม่สะดวก ให้หายใจได้สะดวกขึ้น
- สรรพคุณของไขมันชั้นช่วยบำรุงหัวใจ การกินไขมันชั้นอย่างสม่ำเสมอส่งผลดีต่อคนที่ป่วย
เป็นโรคหัวใจ ระบบต่างๆ เกี่ยวกับหัวใจจะแข็งแรงขึ้น
- ไขมันชั้นมีฤทธิ์ในการช่วยบำรุงสมอง โดยจะเพิ่มประสิทธิภาพการไหลเวียนของออกซิเจนให้ดี
ขึ้นจึงช่วยชะลอและป้องกันโรคความจำเสื่อม
- ไขมันชั้นช่วยดูแลกระเพาะปัสสาวะให้แข็งแรง ลดปัญหาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่
- ประโยชน์ของไขมันชั้นต่อหญิงให้นมบุตร โดยไขมันชั้นมีส่วนช่วยขับน้ำนมของมารดาหลัง
คลอดบุตรได้
- ไขมันชั้นช่วยแก้อาการตกขาว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสรรพคุณของไขมันชั้นที่สาวๆ ไม่ควรมองข้ามเลย

สรรพคุณของนม

- ช่วยบำรุงผิวพรรณให้เนียนนุ่ม ชุ่มชื้น มีน้ำมีนวล
- นำนมมีสารอาหารครบ 5 หมู่จึงช่วยในการเจริญเติบโตของร่างกาย
- ประโยชน์ของการดื่มนม ช่วยทำให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค
- ช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกายในวัยผู้ใหญ่
- มีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการทางร่างกายและสมองของเด็ก ๆ
- ประโยชน์ของนม ช่วยให้กระดูกเจริญเติบโตและแข็งแรง ซึ่งจำเป็นอย่างมากโดยเฉพาะเด็ก
ในช่วงก่อนเข้าวัยรุ่นและช่วงวัยรุ่น
- ช่วยเพิ่มความหนาแน่นของมวลกระดูกในวัยเด็ก

- ตึมนมในช่วงวัยเด็กหรือวัยรุ่นแล้วจะช่วยให้ตัวสูงขึ้น
- ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคกระดูกพรุน กระดูกเปราะมีส่วนช่วยลดความดันโลหิต
- ช่วยลดความเสี่ยงของมะเร็งลำไส้ใหญ่ (แคลเซียม)
- ช่วยทำให้ระบบประสาทไวต่อสิ่งเร้ามากขึ้น (แคลเซียม)
- ช่วยทำหน้าที่ยึดและหดตัวของกล้ามเนื้อ (แคลเซียม)
- ช่วยในการทำงานของระบบขับถ่าย (วิตามินบี 1)

สรรพคุณของน้ำมะกอก

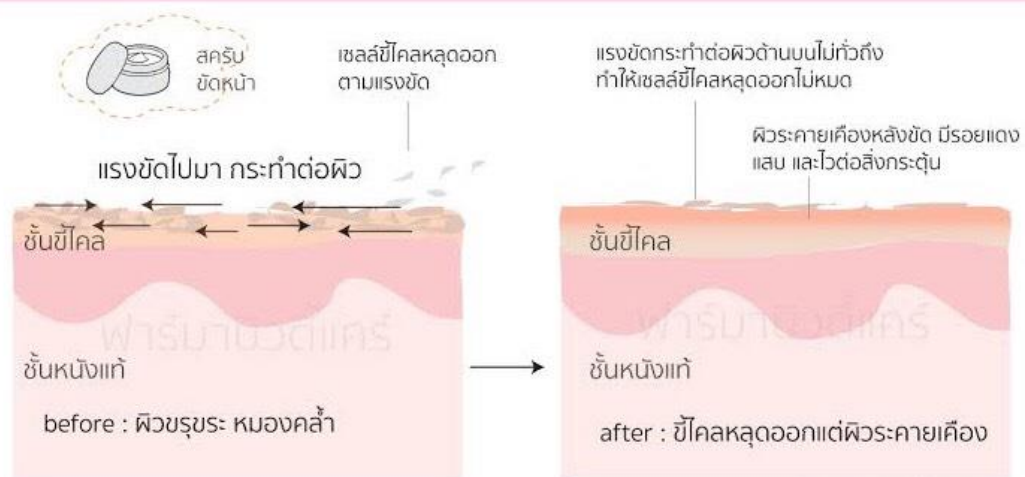
- ทำให้ผิวมีความนุ่มลื่น ชุ่มชื้น
- อุดมไปด้วยสารต้านอนุมูลอิสระ
- มีไขมันชนิดดีต่อสุขภาพหัวใจ
- ป้องกันการเกิดความดันโลหิตสูง
- ป้องกันการเกิดอาการซึมเศร้า ช่วยให้มีความสุขที่ดีได้
- ป้องกันโรคกระดูกพรุน
- ลดความเสี่ยงที่จะเป็นโรคอัลไซเมอร์
- บรรเทาอาการอักเสบ

ทำไมจึงสครับผิว ?

เป็นคำถามที่มักจะพบบ่อย ?

ตอบ : เพราะปกติเซลล์ผิวคนเราจะมีระยะเวลาที่เซลล์ผิวผลัดออกเป็นระยะเวลา 28 วัน เพราะฉะนั้นการได้สครับเอาเซลล์ผิวที่เสียหรือเสื่อมสภาพออก จึงเป็นวิธีที่ทำให้ มีสุขภาพผิวที่ดี และยังช่วยทำให้ผิวขาวใสดูอ่อนเยาว์อีกด้วย

การทำงานของผลิตภัณฑ์ผลัดเซลล์ผิวประเภท mechanical exfoliant เช่น การสครับ การขัด ถู

การทำงานของผลัดเซลล์ผิว

กระบวนการผลิตสครับขัดผิวสมุนไพรไทย

วัสดุที่ใช้

1. N 70 (ขำระล้าง)	1	กิโลกรัม
2. เกลือ (ปรับความชื้น)	3	ลิตร
3. สับปะรด (บำรุงผิว)	3	ลิตร
4. น้ำผึ้ง (บำรุงผิว)	200	ซีซี
5. ขมิ้น	3	ลิตร
6. น้ำมัน	5	ลิตร
7. น้ำมันมะกอก	3	ลิตร

ขั้นเตรียม

1. เติมน้ำเกลือ 3 ช้อน ผสมกับน้ำ 1 ลิตร
2. สับปะรด 1 กิโลกรัม เติมน้ำ 3 ลิตร คั้นเอากากออก ผสมนมสดคนให้ทั่วกันแล้วนำไปนึ่งให้สุก
3. ขมิ้น 0.5 – 1 กิโลกรัม จะบด, ชูบ หรือปั่นก็ได้ผสมน้ำ 3 ลิตร กรองเอาแต่น้ำ
4. น้ำเปล่า 5 ลิตร

วิธีทำ

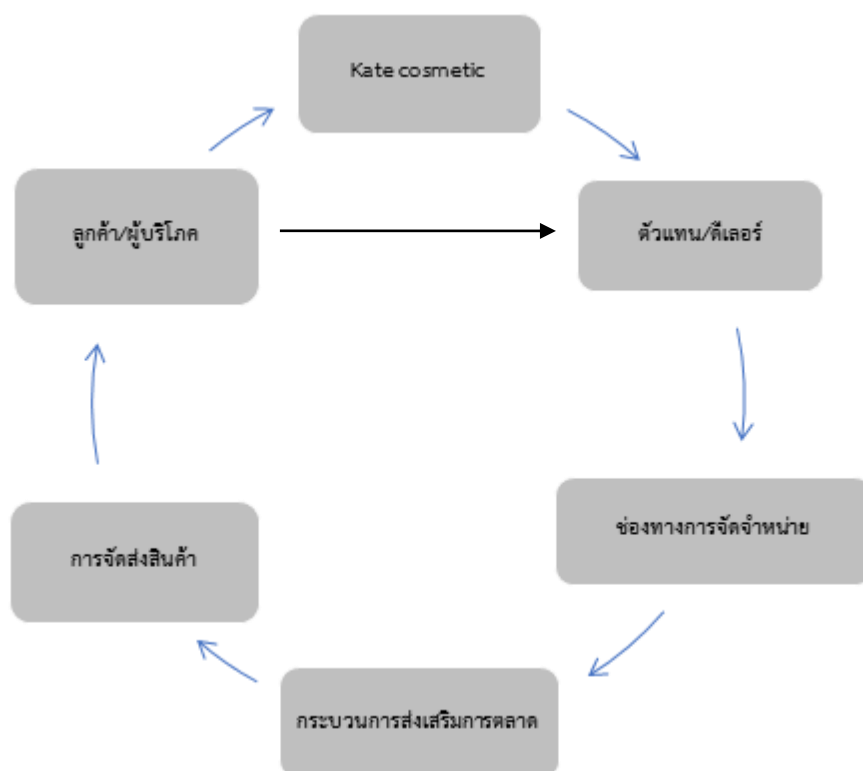
1. กวนเฉพาะ N 70 ประมาณ 5 นาที
2. เติมน้ำเกลือที่เตรียมไว้ 2 ลิตร (เตรียมไว้ทั้งหมด 3 ลิตร) กวนอีก 5 นาที
3. เติมหุ่กอย่างในขั้นเตรียม ได้แก่ สับปะรดที่นึ่งเสร็จแล้ว, น้ำสมุนไพร, น้ำเปล่า, น้ำผึ้ง กวนอีก 10 นาที
4. เติมน้ำเกลือส่วนที่เหลือ 1 ลิตร กวนไปอีก 5 นาที

5. พักไว้อย่างน้อย 4 – 6 ชั่วโมง เพื่อเซให้ฟองยุบตัว
6. ใช้ KD ปรับความเข้มข้นก่อนบรรจุ

รูปแบบขั้นตอนและกระบวนการผลิต

รูปแบบขั้นตอนการบรรจุภัณฑ์

กระบวนการทางการตลาดของแบรนด์ KATE COSMETIC

ตัวแทน / ดีลเลอร์

ตัวแทนขายหรือดีลเลอร์ มีหน้าที่จัดจำหน่ายสินค้าตามช่องทางต่างๆ ได้หลายช่องทาง มีการวางระบบไม่จัดจำหน่ายข้ามเขตพื้นที่ของตนเอง เช่น มีการเปิดเพจขายออนไลน์ หรือขายในเพจ Facebook,lg หรือช่องทางอื่นๆ การมีหน้าร้านในการจัดจำหน่าย หรือการจัดส่งตามร้านสปาต่างๆ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความสามารถของแต่ละบุคคล

ช่องทางการจัดจำหน่าย

การส่งช่องทางระบบออนไลน์ในยุคปัจจุบันสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ระบบการขายออนไลน์ เพราะปัจจุบันเราไม่ต้องมีหน้าร้านก็สามารถขายสินค้าได้ โดยขายผ่านระบบต่างๆ ที่มีมากมายในปัจจุบัน “แค่คลิกชีวิตก็จบ”

กระบวนการส่งเสริมการตลาด

เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่าง ผู้ซื้อ กับผู้ขายเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมในการซื้อการติดต่อสื่อสาร

1. การโฆษณา โดยใช้ช่องทางเพจ Facebook,lg หรือช่องทางอื่นๆ
2. การขายโดยใช้ดีลเลอร์ การขายปลีกโดยดีลเลอร์/ตัวแทนรายใหญ่ที่รับออเดอร์ตั้งแต่ 100 ชุด/350 บาท และมีการส่งตามร้านสปาในราคากิโลกรัม 550 บาท
3. ส่งเสริมการขาย คือการจัดโปรโมชั่นสะสมยอด 100,000 บาท/รับทอง 1 สลึง

ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า

การจัดส่งสินค้า

การจัดส่งสินค้าออกจากคลัง จะทำการจัดส่งสินค้าออกจากคลังสินค้าภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากคำสั่งซื้อสินค้าสมบูรณ์เรียบร้อย(เฉพาะในวันทำการ) สินค้าของ Kate Cosmetic ทุกสาย การจัดส่งโดยระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะดำเนินการจัดส่งสินค้าใน วันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 09.00 – 15.00 น. และวันเสาร์ เวลา 09.00 - 12.00 น. ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าการจัดส่งสินค้าดำเนินการด้วยระบบร่วมกับผู้ให้บริการจัดส่งสินค้า เพื่อให้เราแน่ใจได้ว่าสินค้าจะจัดส่งถึงมือลูกค้าอย่างรวดเร็ว โดยใช้ระยะเวลาจัดส่งสินค้าถึงมือลูกค้าไม่เกิน 2-3 วันทำการในเขตกรุงเทพ และ 3-5 วันทำการ ในเขตปริมณฑล

กระบวนการจัดส่งสินค้า

ผลงานของนักศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตำแหน่ง	องค์กร
1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. ครูพี่เลี้ยง	โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทอง
3. หลักสูตรการจัดดอกไม้สด	วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี
4. เข้ารับการอบรมของธนาคารไทยพาณิชย์	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน)
5. วิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสครับสมุนไพร	CEO Kate cosmetic

ประสบการณ์ของนักศึกษา

ตำแหน่ง	องค์กร
1. เกสซ์กรรมไทย	สถาบันภัทรเวชสยาม
2. ผดุงครรภ์ไทย	สถาบันภัทรเวชสยาม
3. ผู้ประณีประนอม	ศาลแรงงานภาค 1
4. CEO Kate cosmetic	KATE COSMETIC

นักศึกษารีวิวสินค้าด้วยตัวเอง

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

เนื่องจากปัจจุบันผลิตภัณฑ์สครับได้มีออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมากในท้องตลาด ยิ่งการขายในภาวะที่มีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น และหลักสำคัญอย่างหนึ่งที่เจ้าของผลิตภัณฑ์ควรคำนึง ในการขายให้ได้มากขึ้นเป็นที่พอใจแก่ลูกค้า และลูกค้ากลับมาใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำอีกอย่างต่อเนื่องผลิตภัณฑ์ก็ต้องมีคุณภาพมากตามไปด้วยจากการสำรวจพบว่าลูกค้าอาจจะเปลี่ยนแปลงการซื้อขายได้ทันทีเมื่อพบว่าสินค้าไม่เป็นที่พอใจและจะแสวงหาผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่า สินค้าที่ดีต้องสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้กับลูกค้า ผลิตภัณฑ์จะได้รับผลเสียหากไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ดังนั้นเจ้าของผลิตภัณฑ์ต้องตระหนักและระลึกอยู่เสมอว่า “ผลิตภัณฑ์ที่ดีต้องมีคุณภาพ เห็นผลและไม่มีสารเคมีเจือปน”

จากการเริ่มศึกษากระบวนการในการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน นักศึกษาได้ลองผิดลองถูกเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ การบริหารงานตั้งแต่การคิดค้นและออกแบบผลิตภัณฑ์ ลองผิด

ลองถูกส่วนผสม จนสินค้าที่ได้นำมาจำหน่ายในท้องตลาดต้องมีคุณภาพที่ดี และเป็นสมุนไพรไทยที่ไม่มีสารเคมีเจือปน และทำให้ปัจจุบันมียอดขายและตัวแทนเพิ่มมากขึ้น

และที่สำคัญยิ่งผลิตภัณฑ์ของนักศึกษาได้จดทะเบียนพาณิชย์ และมาตรฐานในการผลิตเลขที่จดทะเบียนถูกต้อง จึงไม่มีผู้ใดสามารถลอกเลียนแบบได้ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจมากในอีกระดับหนึ่ง

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบของการบริหารการตลาดผลิตภัณฑ์สครับขัดผิวสมุนไพรไทย ของ Kate Cosmetic ที่ประสบผลสำเร็จ

1. **สร้างระบบเครือข่ายแบบเชื่อมโยงของ Kate Cosmetic** เปิดรับสมัครเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดและข้าวหอมมะลิเข้าเป็นสมาชิกของ Kate Cosmetic และทำ Mou เพื่อประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรป้องกันไม่ให้เกษตรกรนำผลผลิตไปจำหน่ายให้กับหน่วยงานอื่น ทำให้ Kate Cosmetic ผลิตสครับขัดผิวสมุนไพรสูตรข้าวหอมมะลิ น้ำผึ้งสับปะรด ได้อย่างต่อเนื่อง

2. **ใช้วัตถุดิบในการผลิตปลอดสารพิษ** Kate Cosmetic มีบริการปุ๋ยอินทรีย์บำรุงผลผลิตให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของ Kate Cosmetic โดยหักค่าปุ๋ยอินทรีย์คืนเมื่อมีการสั่งซื้อผลผลิตจากเกษตรกร จึงทำให้ผลผลิตที่นำมาใช้ในการผลิตสครับขัดผิวสมุนไพรสูตรข้าวหอมมะลิ น้ำผึ้งสับปะรด ปลอดสารเคมี 100%

3. **ใช้สาร เซราไมด์ และ โอเมก้า 6 เพิ่มสรรพคุณ** ในข้าวหอมมะลิมีสารชนิดหนึ่งชื่อว่า “เซราไมด์” ซึ่งสารตัวนี้มีคุณสมบัติที่ช่วยบำรุงผิวพรรณให้ นุ่มนวลอ่อนเยาว์ ลบเลือนริ้วรอยเหี่ยวย่น ลดจุดด่างดำฝ้า และกระ และในข้าวหอมมะลิมียโอเมก้า 6 ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผิวพรรณสดใสนุ่มนวล

4. **การบริหารการตลาด Kate Cosmetic 1 จังหวัด 1 Dealer** มีการกำหนดพื้นที่ในการบริหารการตลาด 1 จังหวัด 1 Dealer โดยใช้อำเภอเมืองแต่ละจังหวัดเป็นที่ตั้งของ Dealer เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจเช็คและควบคุมราคา

5. **การขนส่งสินค้า Kate Cosmetic ด้วยระบบรถตู้โดยสาร** ใช้ระบบขนส่งผ่านรถตู้โดยสารไปยัง Dealer แต่ละจังหวัด จากการที่เคยใช้ระบบขนส่งปกติ จะมีค่าใช้จ่ายสูง จึงปรับเปลี่ยนมาใช้ขนส่งระบบรถตู้โดยสารทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งลดลง 10%

ข้อเสนอการต่อยอดในอนาคต

1. ขยายตลาดออกไปต่างประเทศ ในระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ.2565
2. เปิด Center ประจำอำเภอ การตลาดขึ้นตรงกับ Dealer ประจำจังหวัด ปีพ.ศ. 2562–2565
3. เพิ่มสูตรที่ได้จากสมุนไพรไทยจากการต่อยอดการเรียนรู้เกษตรกรไทย เพื่อเพิ่มความต้องการของลูกค้าที่มากขึ้น และขยายในทางตลาด

A Model of Management in Outstanding Enterprises Safety, Health and Environment in Oil Depot, PTT Public Company Limited

รูปแบบการบริหารสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ของ คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)

Dr.Suton Chansamorn

ดร.สุธน ชาญสมร

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Enterprise
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

This Dissertation of the event prepared to present the form of outstanding workplace management in terms of safety, occupational health and working environment at the national level, in oil depots, PTT Public Company Limited from management in real experience directly of students which has been passed on to experience from work and act continuously over the course of over 38 years

Based on past management experience, unless students receive the transfer of professional work systems directly from the agency. Students also gain experience in human resource management. In the command line both direct and indirect which are all basic practice to enhance skills in personal management and modern technology and knowledge increased expertise make students has been cultured from a potential organization to drive pushing their potential to the fullest.

The results of work and success in the management of outstanding enterprises In terms of safety, occupational health and working environment at the national level, in the case of oil depot, PTT Public Company Limited is a proof of work successful affecting the ability of management until leading the organization to outstanding enterprises safety, occupational health and working environment at the national level, consisting of

1) Activity management guidelines according to the principles of PDCA 2) Knowledge Tank data collection management 3) Oil depot of happiness and safety 4) Professional problem solving at the premier level 5) Intelligent alarm system 6) Pre-birth cutting system Touching Stop

Key word: Outstanding enterprise, Oil depot management model

บทคัดย่อ

งานดัชนีนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ของคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จากการบริหารจัดการในประสบการณ์จริง โดยตรงของนักศึกษา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ จากการทำงาน และลงมือทำปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาในการทำงาน กว่า 38 ปี

จากประสบการณ์ในการบริหารงานที่ผ่านมา นอกจาก นักศึกษาจะได้รับ การถ่ายทอดระบบการทำงานอย่างมืออาชีพจากหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรงแล้ว นักศึกษายังได้รับประสบการณ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ในสายบังคับบัญชา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็น พื้นฐานในการฝึกปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมทักษะในการบริหารจัดการบุคลากร ประกอบกับ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และความรู้ เชี่ยวชาญที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักศึกษา ได้รับการหล่อหลอมวัฒนธรรมจากองค์กรที่มีศักยภาพ ในการขับเคลื่อน ผลักดัน ศักยภาพของตนออกมาอย่างเต็มกำลัง

ผลของการทำงาน และ ความสำเร็จ ในการบริหารงานสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ของ คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) จึงเป็นบทพิสูจน์ของการทำงาน ที่ประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อความสามารถในการบริหารงานจนนำพาองค์กร สู่สถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ประกอบด้วย 1) แนวทางการบริหารกิจกรรมตามหลักของ PDCA 2) การจัดการเก็บข้อมูลแบบ Knowledge Tank 3) คลังน้ำมันแห่งความสุขและปลอดภัย 4) การแก้ไขปัญหาอย่างมืออาชีพระดับพรีเมียร์ 5) ระบบเสียงเตือนอัจฉริยะ 6) ระบบตัดก่อนเกิดเหตุ Touching Stop

คำสำคัญ: สถานประกอบการดีเด่น, รูปแบบการบริหารคลังน้ำมัน

1. ความเป็นมา ความสำคัญ และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมา สถานการณ์ และแนวคิดทั่ว ๆ ไป

คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ระดับภูมิภาค ทุกคลังน้ำมันทั่วประเทศไทยมีกระบวนการผลิต-รับ-เก็บ-จ่ายน้ำมัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดอุบัติเหตุด้านความปลอดภัย ภายในและภายนอก คลังน้ำมัน ด้านอาชีวอนามัย มีผลกระทบกับสุขภาพพนักงานและชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบกับพนักงาน และชุมชนรอบคลังน้ำมัน เช่น มลพิษน้ำมันทางอากาศ การทิ้งน้ำเสียออกสู่ชุมชนภายนอก การทิ้งขยะน้ำมันอันตรายไม่เป็นระบบ และไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย เสียงดังจากปั๊มสูบ รับ-จ่ายน้ำมัน การปล่อยควันดำจากรถขนส่งน้ำมันที่วิ่งผ่านชุมชน และน้ำมันหกเลอะไหลลงพื้นไหลลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ และไหลลงสู่คลองสาธารณะชุมชน

สิ่งเหล่านี้ที่กล่าวข้างต้น ไม่เป็นที่พึงพอใจต่อชุมชน สร้างความเดือดร้อนเรื่องอุบัติเหตุ เรื่องปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ชุมชนอาจขับไล่คลังออกจากพื้นที่ได้ ฉะนั้นผู้บริหารคลัง

น้ำมันนั้น ๆ ต้องตระหนักและต้องใส่ใจลงมาบริหารแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ได้ และให้หมดไปจนทำให้ชุมชนเกิดความพึงพอใจ และอยู่ร่วมกับชุมชนรอบคั้งน้ำมันได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ปัจจุบันคั้งน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ระดับภูมิภาค เริ่มประสบกับปัญหาสถานที่ก่อดั้งคั้งน้ำมันที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนแออัด ซึ่งแต่เดิมเริ่มก่อดั้งคั้งน้ำมัน ตอนนั้นยังไม่มีชุมชนแออัด คั้งน้ำมันจะยึดที่ก่อดั้งติดกับสถานีรถไฟ และรอบข้างไม่มีชุมชนแออัด ต่อมาชุมชนแออัดมาเกิดขึ้นเรื่อย ๆ รอบคั้งน้ำมันมากขึ้นทุก ๆ ปี สมัยนั้นจะให้การขนส่งทางรถไฟเป็นหลัก 90-100% ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2525 เริ่มมีการขนส่งทางรถยนต์ มากขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันการขนส่งทางรถยนต์เพิ่มขึ้นประมาณ 90 % สาเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุทางรถยนต์ และปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุทำให้เกิดผลกระทบกับชุมชนรอบคั้งน้ำมัน

แนวคิดทั่วไป ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ทุกคั้งน้ำมัน ที่มีอยู่แล้วหรือที่จะก่อดั้งใหม่ ควรออกไปหาพื้นที่กว้างๆ ที่ไม่มีชุมชนข้างเคียง และกันอนาคตจะเกิดชุมชนแออัด ควรจะต้องออกแบบคั้งให้แก้ปัญหาชุมชนแออัดในอนาคต โดยการเว้นพื้นที่ว่างไว้หน้าคั้ง เพื่อไม่ให้ชุมชนมาสร้างบ้านติดหน้าคั้ง และรอบ ๆ คั้งน้ำมันจะต้องปลูกป่าเป็นแนวกัน (Buffer) ความห่างประมาณ 30-50 เมตร และมีคูน้ำล้อมรอบเพื่อกันการบุกรุกป่ารอบคั้งน้ำมัน ทำคล้ายๆการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่ไปก่อดั้งอยู่ในหุบเขา ถ้าแบบนี้คั้งน้ำมันก็จะหมดปัญหาชุมชนแออัด และหมดปัญหาถูกขับไล่ออกจากพื้นที่

1.2 สถานการณ์ในประเทศและสถานการณ์ท้องถิ่น

สถานการณ์ในปัจจุบันนี้ หากสถานประกอบการคั้งน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน)ทั่วประเทศไม่มีมาตรฐานการควบคุมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และด้านปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และจากปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อม คั้งน้ำมันมีสิทธิ์ถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ได้ ดังตัวอย่างเช่น คั้งน้ำมัน ปตท.จังหวัดนครราชสีมา และคั้งน้ำมันปตท.จังหวัดอุดรธานีที่ได้ปิดตัวลงไปแล้ว เนื่องจากอยู่ในเขตชุมชนแออัด ไม่มีมาตรฐานควบคุมด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (กล่าวไว้ในบทที่ 2)

นักศึกษาได้เป็นผู้บริหารคั้งน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี ได้ผลักดันการส่งประกวดสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับประเทศ จนได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น ระดับประเทศ จะแสดงถึงคั้งน้ำมันที่มีมาตรฐานการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับชุมชนรอบคั้งน้ำมัน ดังนั้นจึงทำให้คั้งน้ำมันอยู่คู่กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนจนถึงปัจจุบัน

1.3 ความสนใจของเรื่องนี้

นายสุรณ ชาญสมร นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ (Bodhisastra University) รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา สาขาการบริหารธุรกิจ เพื่อขอเสนอรับปริญญาบัตรดุษฎีบัณฑิต ปี 2019

ความสนใจในการทำเรื่องนี้ นักศึกษาในตำแหน่งผู้บริหารคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) เป็นคลังน้ำมัน ปตท.ระดับภูมิภาค นักศึกษามีความสนใจจะบริหารคลังน้ำมันให้มีมาตรฐาน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี สิ่งที่ต้องปฏิบัติมีดังนี้

1. ต้องการให้คลังน้ำมันปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกเรื่อง ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ต้องการสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนรอบคลังน้ำมัน ว่าเป็นคลังน้ำมันที่มีการควบคุมดูแล ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมที่มีมาตรฐาน และบริหารควบคุมไม่ให้มีข้อร้องเรียนจากชุมชนรอบคลังน้ำมัน
3. ต้องการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล และทรัพย์สินไม่ให้เกิดความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ และไม่ให้มีประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกคลังน้ำมัน
4. ต้องเป็นคลังน้ำมันที่ปลอดภัยเสถียร (โรงงานสีขาว) ส่งเสริมให้พนักงานและชุมชนรอบคลังน้ำมันร่วมออกกำลังกายกันสม่ำเสมอเพื่อสุขภาพ เพื่อมวลชนสัมพันธ์ ทำโครงการรณรงค์ด้านยาเสพติด และมีการตรวจสุขภาพพนักงานประจำทุกปี

นักศึกษาเป็นพนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ประจำการคลังน้ำมัน ระดับภูมิภาคหลายคลัง ซึ่งมีการโยกย้ายตามตำแหน่งงาน ต่อมาปี 2539 ได้รับตำแหน่งผู้บริหารคลังเป็นผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดพิษณุโลก จนย้ายไปประจำการที่คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2549-2552 นักศึกษาได้บริหารสถานประกอบการจนได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ติดต่อกัน 3 ปี (ปี 2549-2551)ที่ประจำการ สำหรับรูปแบบการดำเนินงาน ที่ทำให้เกิดความสำเร็จจนได้รับรางวัลดังกล่าว จะได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 และบทที่ 3 ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (PTT Public Company Limited) เป็นบริษัทด้านพลังงานของไทยที่แปรรูปมาจาก การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ซึ่งมาจากการรวมกิจการพลังงานของรัฐทั้ง 2 องค์กร คือ องค์กรเชื้อเพลิง และองค์กรก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย ประกอบธุรกิจก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน ปิโตรเลียมครบวงจร และธุรกิจปิโตรเคมีที่เน้นการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก รวมทั้งธุรกิจต่อเนื่อง มีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ 555 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

จากการสำรวจของนิตยสารฟอร์จูนในปี พ.ศ. 2555 บริษัท ปตท. ได้ถูกจัดอันดับให้เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่อันดับที่ 95 จาก 500 ของบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลก และในปี พ.ศ. 2555 ปตท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีรายได้สูงสุดของไทย รวมมูลค่ารายได้ 1,930,852 ล้านบาท ซึ่งสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ 555 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

2.1 องค์การเชื้อเพลิง

ในรัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่ไทยเริ่มมีถนน ไฟฟ้า รถราง และเมื่อปี พ.ศ. 2435 บริษัทน้ำมันต่างชาติ บริษัทแรกที่เข้ามาทำกิจการในไทย คือ บริษัท รอยัลดัทช์ ปิโตรเลียม จำกัด จำหน่ายน้ำมันก๊าดมีเขม่าควันน้อย และให้แสงสว่างกว่าน้ำมันมะพร้าว

ต่อมา พ.ศ. 2439 เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ นำรถยนต์คันแรกมาวิ่งบนถนน และอีก 6 ปีต่อมา ก็มีรถเมล์ขาว จึงเริ่มนำน้ำมันเบนซินมาใช้บริษัทต่างชาติ ก็นำน้ำมันต่าง ๆ มาจำหน่าย

พ.ศ. 2476 กระทรวงกลาโหม ได้จัดตั้งแผนกเชื้อเพลิง เพื่อจัดหาน้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด และน้ำมันหล่อลื่น จากนั้นอีก 4 ปี ก็เปลี่ยนเป็นกรมเชื้อเพลิง และก่อสร้างคลังเก็บน้ำมันที่ช่องนนทรีเพื่อขจัดปัญหาน้ำมันขาดแคลน

ในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 บริษัทน้ำมันต่างชาติหยุดค้าน้ำมันในไทย โรงกลั่นน้ำมันที่สามารถกลั่นได้ 1,000 บาเรลต่อวัน ถูกระเบิดเสียหาย เรือบรรทุกน้ำมัน "สมุย" ถูก ตอร์ปิโด จมลง

แต่หลังสงครามยุติ ไทยต้องยุบกรมเชื้อเพลิง ขยายกิจการ และทรัพย์สินทั้งหมดให้บริษัทน้ำมันต่างชาติ พร้อมสัญญาว่า รัฐบาลจะไม่ค้าน้ำมันอีก

ปี พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ได้ยกเลิกข้อผูกพันที่ทำไว้กับบริษัทต่างชาตินั้น และตั้งองค์การเชื้อเพลิง เป็นรัฐวิสาหกิจในวันที่ 27 มกราคม ปี 2503 โดยใช้สัญลักษณ์ตราสามทหาร เพื่อดำเนินสถานบริการน้ำมัน จัดหา และกลั่นน้ำมัน

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์องค์การเชื้อเพลิง
สามทหาร

ภาพที่ 2 สถานีบริการองค์การ
เชื้อเพลิงสามทหาร

ภาพที่ 3 ปิ๊มจ่ายน้ำมันและถังเก็บน้ำมันสถานีบริการองค์การเชื้อเพลิงสามทหาร

พ.ศ. 2520 ได้มีการจัดตั้งองค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทยขึ้น และในปี พ.ศ. 2521 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ตรา พ.ร.บ. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย นับเป็นองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปิโตรเลียมของไทยขึ้นโดยตรงเป็นครั้งแรก ปิมน้ำมันที่ใช้ตราสามทหารจึงค่อย ๆ เลือนหายไป

ปัจจุบัน ปิมน้ำมันสามทหาร เป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่สวนคุณธรรมสมานสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2.2 องค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย

องค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2520 เนื่องจากการได้มีการเจาะสำรวจพบแหล่งก๊าซธรรมชาติในประเทศไทยมีปริมาณมากพอในเชิงพาณิชย์ รัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร จึงได้จัดตั้งหน่วยงานรัฐวิสาหกิจขึ้น เพื่อเร่งรัดพัฒนาการนำก๊าซธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 มีพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 ประกาศบังคับใช้ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ให้โอนกิจการขององค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย ไปเป็นของ ปตท. กระทั่งมีการโอนกิจการอย่างสมบูรณ์ในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2522

2.3 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.)

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบ และส่งเสริมธุรกิจปิโตรเลียม รวมถึงดำเนินการธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับการประกอบธุรกิจปิโตรเลียมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ

ในระยะเริ่มต้นให้โอนกิจการของกรมการพลังงานทหาร และที่เกี่ยวข้องกับโรงกลั่นน้ำมัน กระทรวงกลาโหม องค์การเชื้อเพลิง และองค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย ไปเป็นของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ต่อมาวันที่ 1 ตุลาคม 2544 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท. วัตถุประสงค์เพื่อ

1. บริหารทุนด้วยตนเอง โดยการขายหุ้นให้กับผู้ถือหุ้นทั่วไป แต่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ยังขึ้นกับรัฐบาล โดยกระทรวงธุรกิจพลังงาน (ซึ่งมีกระทรวงการคลังถือหุ้น 51.11% เกินครึ่งมากที่สุดของผู้ถือหุ้น) ยังคงเป็นรัฐวิสาหกิจ (Government State Enterprise) เหมือนเดิม

2. เพื่อความคล่องตัวในการบริหารงาน ไม่ต้องผ่านการอนุมัติหลายขั้นตอนจากรัฐบาล ไม่มีแรงจูงใจให้พัฒนาอย่างยั่งยืน

3. เพื่อที่จะสามารถลงทุนได้ทันทีโดยไม่ต้องรออนุมัติงบประมาณจากรัฐบาล ปัจจุบัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีการขยายตัวเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมทั้งธุรกิจบริษัทในเครือของ ปตท.

ตารางที่ 1 รายชื่อผู้ถือหุ้น จำนวนหุ้นสามัญ และสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน)

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

PTT Public Company Limited

ผู้ถือหุ้นรายใหญ่

■ ข้อมูล ณ วันที่ 22 ตุลาคม 2561 [7]

ลำดับ ที่	รายชื่อผู้ถือหุ้น	จำนวนหุ้นสามัญ	สัดส่วน การถือ หุ้น
1	กระทรวงการคลัง	14,598,855,750	51.11%
2	บริษัท ไทยเอ็นวีดีอาร์ จำกัด	2,196,575,586	7.69%
3	กองทุนรวม วายุภักษ์ หนึ่ง โดย บลจ.เอ็มเอฟ ซี จำกัด (มหาชน)	1,736,895,500	6.08%
4	กองทุนรวม วายุภักษ์ หนึ่ง โดย บลจ.กรุง ไทย จำกัด (มหาชน)	1,763,895,500	6.08%
5	STATE STREET EUROPE LIMITED	572,054,528	2.00%
6	SOUTH EAST ASIA UK (TYPE C) NOMINEES LIMITED	547,412,451	1.92%
7	สำนักงานประกันสังคม	391,204,100	1.37%

สายปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน) ระดับภูมิภาค มีคลังน้ำมันอยู่ใน 5 ภูมิภาค 23 คลัง ดังนี้.- (คลังน้ำมันแถบสีแดง คือ คลังน้ำมันที่นักศึกษาไปประจำการ)

ภาคกลาง มี 5 คลัง

คลังน้ำมันพระโขนง

กรุงเทพฯ

คลังน้ำมันบางจาก	กรุงเทพฯ
คลังน้ำมันสระบุรี	จังหวัดสระบุรี
คลังน้ำมันลำลูกกา	จังหวัดปทุมธานี
คลังน้ำมันบางปะอินทร์	จังหวัดอยุธยา

ภาคตะวันออก มี 3 คลัง

คลังน้ำมันระยอง	จังหวัดระยอง
คลังน้ำมันศรีราชา	จังหวัดชลบุรี
คลังน้ำมันอากาศยานอู่ตะเภา	จังหวัดชลบุรี

ภาคเหนือ มี 7 คลัง

คลังน้ำมันนครสวรรค์	จังหวัดนครสวรรค์
คลังน้ำมันพิษณุโลก	จังหวัดพิษณุโลก
คลังน้ำมันเด่นชัย	จังหวัดแพร่
คลังน้ำมันลำปาง	จังหวัดลำปาง
คลังน้ำมันเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
คลังน้ำมันอากาศยานเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
คลังน้ำมันอากาศยานเชียงราย	จังหวัดเชียงราย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 คลัง

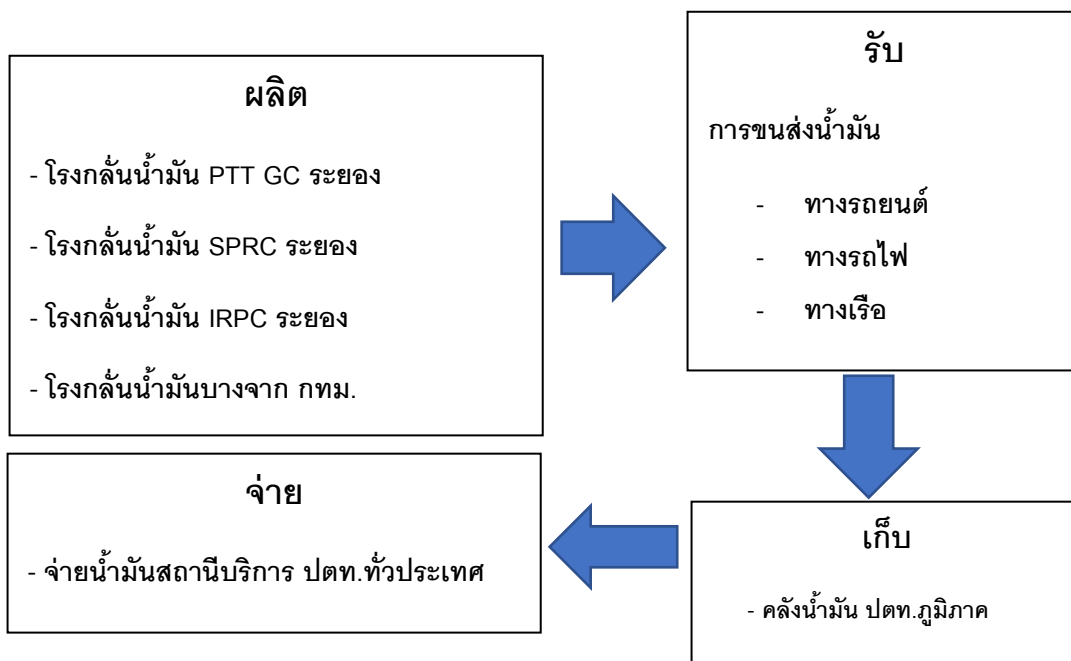
คลังน้ำมันนครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา (ปิดกิจการปี 2535 เนื่องจากอยู่ในชุมชนแออัด ให้ไปรับที่คลังน้ำมันสระบุรี จังหวัดสระบุรีแทน)
คลังน้ำมันอุดรธานี	จังหวัดอุดรธานี (ปิดกิจการปี 2557 เนื่องจากอยู่ในชุมชนแออัด ให้ไปรับที่คลังน้ำมันขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นแทน)
คลังน้ำมันขอนแก่น	จังหวัดขอนแก่น (ปิดกิจการเมื่อปี พ.ศ. 2557 เนื่องจากอยู่ในชุมชนแออัด และเปิดคลังน้ำมัน PTC เป็นของเอกชนแทน)

คลังน้ำมันอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี (กรณีศึกษา)

ภาคใต้ มี 4 คลัง

คลังน้ำมันสุราษฎร์ธานี	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
คลังน้ำมันป่าพ้าง	จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปิดกิจการปี พ.ศ.2556 น้ำทะเลท่วม)
คลังน้ำมันสงขลา	จังหวัดสงขลา
คลังน้ำมันอากาศยานหาดใหญ่	จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 4 กระบวนการผลิต-รับ-เก็บ-จ่าย ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม (น้ำมัน)
สายปฏิบัติการคลังน้ำมัน ปตท. ระดับภูมิภาค

กระบวนการดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดผลกระทบด้านความปลอดภัย กระบวนการสุภาพ และ กระบวนการสิ่งแวดล้อม โรงกลั่นการผลิตปล่อยควันก๊าซขึ้นกลางอากาศ การขนส่งน้ำมัน 3 ทาง สร้างปัญหาอุบัติเหตุ ควันดำ เสียงดัง น้ำมันหกรั่วไหลลงพื้นถนนระหว่างทางขนส่ง การเก็บน้ำมันเข้าถัง น้ำมันใหญ่ มีไอระเหย น้ำมันรั่วไหลลงพื้น น้ำมันหกหล่นลงพื้นจากการจ่ายน้ำมันลงรถน้ำมัน และน้ำมันไหลลง ท่อระบายน้ำออกสู่น้ำสาธารณะภายนอกทำให้เกิดประเด็นสิ่งแวดล้อมมากมาย

2.4 ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมประเภทน้ำมัน

- น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว
- น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91 (เบนซิน)
- น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 (ซูเปอร์)
- น้ำมัน E 20
- น้ำมัน E 85

2.5 ประสบการณ์การทำงานของนักศึกษา

ข้าพเจ้า นายสุธน ชาญสมร เกิดวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2499 ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 1/2 ถนนบรมไตรโลกนาถ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

เริ่มเข้าทำงานสายปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน) ระดับภูมิภาค ตั้งแต่ พ.ศ.2522 จนถึง พ.ศ.2559 เกษียณอายุการทำงานเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2559 โดยได้ประจำการคลังน้ำมันตลอดอายุการทำงาน ดังนี้.-

ตารางที่ 2 นักศึกษาได้ประจำการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ระดับภูมิภาค

คลังน้ำมัน	ตำแหน่ง	ปีการทำงาน
1. คลังน้ำมันนครสวรรค์	สมุห์บัญชี	ตั้งแต่ปี 2522-2530
2. คลังน้ำมันเด่นชัย	สมุห์บัญชี/ผจ.ปฏิบัติการคลัง	ตั้งแต่ปี 2530-2537
3. คลังน้ำมันนครสวรรค์	ผจ.แผนกบริหารทั่วไป	ตั้งแต่ปี 2537-2539
4. คลังน้ำมันพิษณุโลก	ผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน	ตั้งแต่ปี 2539-2549
5. คลังน้ำมันอุบลราชธานี	ผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน	ตั้งแต่ปี 2549-2552
6. คลังน้ำมันระยอง	ผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน	ตั้งแต่ปี 2552-2557
7. คลังน้ำมันลำลูกกา	ผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน	ตั้งแต่ปี 2557-2559

2.6 กรณีศึกษา (Case Study) คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี

คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่เลขที่ 302 ถนนกองทาง ตำบลวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มดำเนินการ พ.ศ.2508 นักศึกษาได้ประจำการอยู่เมื่อปี พ.ศ.2549-2552 นักศึกษาในตำแหน่งผู้จัดการส่วนคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี ได้บริหารจัดการสถานประกอบการคลังน้ำมัน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยนักศึกษได้กำหนดนโยบายของคลังน้ำมัน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม นอกเหนือนโยบายของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เพื่อส่งประกวดสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ ซึ่งการประกวดแบ่งออกเป็น 2 ระดับ

ระดับที่ 1 คือ ระดับจังหวัด หมายถึง มีผลการประเมินจากคณะกรรมการ ระดับจังหวัด โดยหน่วยงานสำนักงาน สวัสดิการ และคุ้มครองแรงงานจังหวัด คะแนนในการตรวจประเมินด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน 80% ขึ้นไป

ระดับที่ 2 คือ ระดับประเทศ หมายถึง หน่วยงานที่ส่งประกวดที่มีคะแนนมากกว่า 90% ขึ้นไป มีสิทธิ์ประกวดระดับประเทศ โดยคณะกรรมการตรวจประเมินจากสำนักงานสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน ส่วนกลาง กทม.

เหตุผลที่ส่งประกวดสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. เป้าหมายไม่ให้เกิดอุบัติเหตุทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพย์สินภายในคลังน้ำมัน และชุมชนรอบคลังน้ำมัน
2. สร้างความเชื่อมั่นให้กับพนักงาน และชุมชนรอบคลังน้ำมัน เรื่องความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. เคยมีประวัติคลังน้ำมัน 2 คลัง ถูกปิดกิจการลง เนื่องจากคลังน้ำมันดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบกับชุมชนรอบคลังน้ำมัน มีปัญหาเกิดอุบัติเหตุบ่อย ๆ และมีปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อมเรื่องควันดำ เสียงดัง ปล่อยน้ำเสียสู่ชุมชน กลิ่นน้ำมันมลพิษทางอากาศ ทิ้งขยะน้ำมันอันตรายไม่เป็นที่ หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย

2.7 ประวัติความเป็นมา คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี

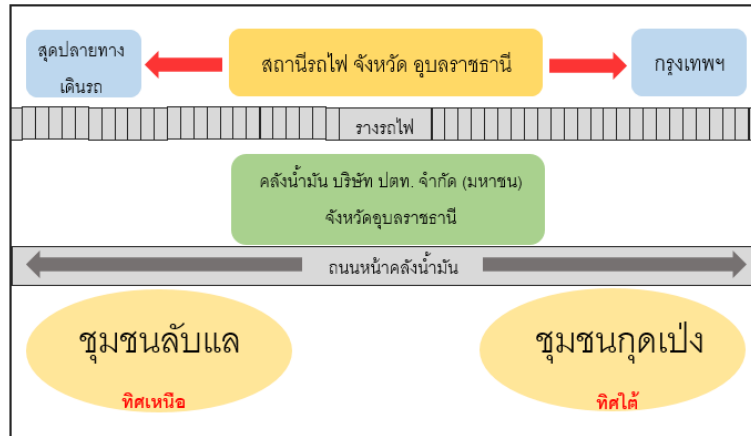
เริ่มดำเนินการ ปี พ.ศ. 2508 ที่ตั้ง เลขที่ 302 ถนนกองทาง ตำบลวารินชำราบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34190 Tel.054-223037 โทรสาร 054-226048

ภาพที่ 5 สำนักงาน คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี
ที่ตั้ง 302 ถนนกองทาง ตำบลวารินชำราบ อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2508

แผนที่คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จ.อุบลราชธานี |

และชุมชนรอบคลังน้ำมัน

ภาพที่ 6 แผนที่คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี และชุมชนรอบคลังน้ำมัน

คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี มีชุมชนข้างคลังน้ำมัน 2 หมู่บ้าน ชุมชนรวมประมาณ 500 คน เป็นชุมชนแออัดอยู่กันมานานกว่า 50 ปี

1. หมู่บ้านลิบแล ตั้งอยู่ด้านหน้าทิศเหนือของคลังน้ำมัน ปตท. ติดลานจอดรถน้ำมัน ปตท. หมู่บ้านนี้มีประมาณ 80 หลังคาเรือน ประชากรประมาณ 200 คน เดิมเป็นชุมชนที่มีปัญหาอาชญากรรม ทางคลังน้ำมัน ปตท. อุบลราชธานี จึงมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยการจัดการแข่งขันกีฬาประจำปี “โครงการแข่งขันกีฬาด้านภัยอาชญากรรม” ทำให้ชุมชนลิบแลปลอดภัยลดลงตามลำดับ

2. หมู่บ้านกุดเป่ง ตั้งอยู่ด้านข้างทิศใต้ของคลังน้ำมัน ปตท. หมู่บ้านนี้มีประมาณ 100 หลังคาเรือน ประชากรประมาณ 300 คน ซึ่งมีรถขนส่งน้ำมัน ปตท. วิ่งผ่านทุกวัน ทำให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัย และสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ทางคลังน้ำมันได้ประสานกับประธานหมู่บ้าน ชื่อจำแป่ ได้ตกลงร่วมกันหาทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยการจัดโครงการลดอุบัติเหตุ และมีมาตรการป้องกันปัญหาประเด็นสิ่งแวดล้อม

1. ลดความเร็วรถขนส่งน้ำมัน 50 กม./ชม. เขตชุมชน
2. ลดควันดำท่อไอเสีย และลดเสียงดังรถขนส่งน้ำมัน
3. มาตรการป้องกันน้ำมันหกเลอะไหลลงพื้นถนนหน้าหมู่บ้านชุมชน

2.8 โครงการส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพพนักงานกับชุมชนรอบคังน้ำมัน

ภาพที่ 7 นักศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการกิจกรรมการแข่งขันกีฬาสมัครเล่นหน้าคังน้ำมัน
ปีใหม่ประจำปี พนักงานกับชุมชนรอบคังน้ำมัน

2.9 โครงสร้างคังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี

2.10 ผลงานนักศึกษา ณ. คลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี

จากคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี ส่งประกวดสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งได้รับถ้วยรางวัลระดับประเทศ 3 ปี ติดต่อกัน (ปี พ.ศ. 2549-2551) โดยนักศึกษาได้นำนโยบายของคลังน้ำมัน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) มากำหนดกลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความสำเร็จ จนได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

3.การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบของ การบริหารสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของ บริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน)

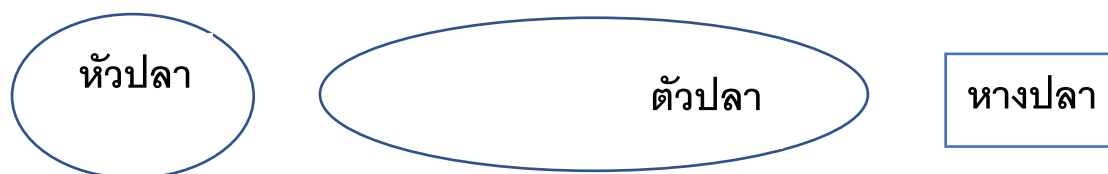

ภาพที่ 17 แสดงแบบจำลองความสำเร็จ (Success Model)

1. การบริหารกิจกรรมตามหลักของ PDCA ยกตัวอย่างกิจกรรมการซ่อมแผนฉุกเฉินระบบเหตุไฟไหม้ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อระบบเหตุเมื่อเกิดไฟไหม้ภายในคลังน้ำมัน ซึ่งมีความสำคัญกับคลังน้ำมันเป็นอย่างมาก คลังน้ำมันได้นำรูปแบบของ PDCA มาช่วยดำเนินการ เป็นกระบวนการการซ่อมแผนฉุกเฉินระบบเหตุไฟไหม้ โดยมีการวางแผนฝึกซ้อม ลงมือปฏิบัติติดตามแผน ติดตามประเมินการซ่อม ถ้าผ่านเกณฑ์จะกำหนดเป็นมาตรฐาน นำไปสู่การปฏิบัติในครั้งต่อไป

สรุปการนำรูปแบบ PDCA มาดำเนินการกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรม รูปแบบนี้จะเป็น Process เป็นขั้นเป็นตอน ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จแบบมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย เป็นรูปแบบที่ลดขั้นตอน และลดต้นทุน สามารถนำไปกำหนดมาตรฐานในการทำงานได้ทุกด้าน

2. การเก็บข้อมูลแบบ Knowledge Tank (ทฤษฎีปลา) ปลาจะมีส่วนประกอบ 3 ส่วน 1) หัวปลา 2) ตัวปลา 3) หางปลา

ส่วนหัวเป็นความรู้ของพนักงานที่เห็นชัดที่แสดงออกมา และความรู้แฝงเป็นความรู้ที่มองไม่เห็น ผู้บริหารสามารถทำการทดสอบให้แสดงความรู้ออกมา ส่วนตัวปลาเป็นความรู้ที่พนักงานมีอยู่ในตัวทั้งหมด ผู้บริหารได้กำหนดเป็น KPI นำเสนอคนละ 3 หัวข้อต่อปี ส่วนหางเป็นความรู้ที่ถูกเก็บไว้ในถังเก็บภูมิปัญญาของพนักงาน เก็บเป็นหมวดหมู่ สะดวกในการนำมาใช้

3. การบริหารคลังน้ำมันแห่งความสุข และปลอดภัย (Happiness on Depot and Safety) เป็นคลังน้ำมันที่พนักงานปฏิบัติงานแล้วมีความสุข เปรียบเสมือนบ้านหลังที่ 2 โดยนักศึกษาบริหารจัดการดังนี้

3.1 ปรับปรุงสถานที่ทำงานน่าอยู่น่าทำงาน โดยใช้ระบบ 5”ส.มาดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ปฏิบัติงาน ปรับปรุงอาคารสำนักงาน จัดทำห้องประชุม จัดทำห้องอาหาร จัดทำห้องพยาบาล จัดทำห้องออกกำลังกาย จัดทำสนามกีฬาข้างบ้านพักพนักงาน

3.2 แจกชุดปฏิบัติงานปีละ 2 ชุด และแจกอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล รองเท้านิรภัย หมวกนิรภัย และอุปกรณ์ต่าง ๆ ป้องกันด้านความปลอดภัย เช่น สิ้นลัม หัวชนเบย์จ่าย ตกจากที่สูง

3.3 กำหนดให้มีการออกกำลังกายทุกเช้าก่อนปฏิบัติงาน 5 นาที หน้าห้องทำงาน เพื่อเตรียมร่างกายให้พร้อมปฏิบัติงาน โดยให้พนักงานทุกคนคิดท่าออกกำลังกายหมุนเวียนกันทุกคนทุกวัน เพื่อทำงานอย่างปลอดภัยและมีความสุข

3.4 กำหนดให้เล่นกีฬาฟุตบอล ตะกร้อ และเปตองกับชุมชนทุกวันพุธ สนามข้างบ้านพักพนักงาน

3.5 จัดเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่พนักงาน และชุมชนรอบคลังน้ำมันทุกปี

4. ระบบเสียงเตือนอัจฉริยะ (Smart Alarm) คือ ระบบที่นักศึกษาได้นำมาติดตั้งเพื่อเป็นเสียงเตือนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (รปภ.) ที่ชอบหลับเผลอกลางคืนทุกคน โดยติดตั้ง Smart Alarm ที่จุดรอบคลังน้ำมัน 1 จุด และทุก 1 ชม. เสียง Smart Alarm จะดังในห้อง รปภ. รปภ. ต้องรีบไป Stop ติดตั้งวัตถุประสงค์เพื่อ

4.1 ป้องกัน รปภ. หลับเผลอกลางคืนทุกคน ทำให้ไม่ได้ตรวจสอบพื้นที่รอบคลังน้ำมัน อาจเกิดเหตุฉุกเฉิน และเหตุการณ์ไม่สงบได้

4.2 คลังน้ำมันกำหนดให้ รปภ. ตรวจสอบพื้นที่รอบคลังน้ำมันช่วงเวลากลางคืนทุก 1 ชม. รปภ. ชอบหลับเผลอ Smart Alarm จะมีหน้าที่ร้องเตือนทุก 1 ชม.

5. ระบบตัดก่อนวายเป็น (Touching Stop) ติดตั้งเพื่อป้องกันน้ำมันหกหล่นลงพื้นขณะ Loading น้ำมันลงช่องรถน้ำมันที่โรงจ่าย Touching Stop จะทำหน้าที่ตัดปั๊มจ่ายน้ำมันทันที เมื่อผิวน้ำมันมาแตะวงจ่าย จะแก้ไขปัญหาน้ำมันล้นหลังการถน้ำมันไหลลงพื้น ถ้าน้ำมันไหลลงพื้นจะทำให้เกิดผลกระทบดังนี้

5.1 ไฟไหม้คลังน้ำมัน และกระทบมาถึงชุมชนรอบคลัง

5.2 น้ำมันจะไหลลงคลองสาธารณะ ทำให้ พืช ผัก ปลาตายเสียหาย ชุมชนรอบคลังน้ำมันเดือดร้อน อาจถูกร้องเรียน และถ้าไม่แก้ปัญหา คลังน้ำมันอาจถูกชุมชนขับไล่ได้

6. การบริหารงานอย่างมืออาชีพระดับพรีเมียร์ (Professional Solving Problem Premier Level) หมายถึงผู้จัดการส่วนคลังน้ำมันเป็นผู้บริหารที่สามารถมองเห็นถึงปัญหาแบบทะลุปรุโปร่ง เนื่องจากเป็นผู้บริหารที่ได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานระดับประเทศ ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน และได้รับรางวัลเจ้าหน้าที่ประสานงานความปลอดภัยอันดับที่ 1 ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงสามารถแก้ไขปัญหาได้ทุก ๆ เรื่อง และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชุมชนร้องเรียนเรื่องรถน้ำมันเกิดอุบัติเหตุบ่อยในหมู่บ้านชุมชน และมีประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ นักศึกษาแก้ไขโดย ลงพื้นที่ทุกชุมชนเพื่อรับปัญหามาแก้ไข และเชิญชุมชนร่วมทำโครงการกับคลังน้ำมัน โครงการรณรงค์ลดอุบัติเหตุเขตชุมชน โครงการลดน้ำมันหกหล่นรั่วไหลลงคลองน้ำสาธารณะเขตชุมชน โครงการอบรมดับเพลิงขั้นพื้นฐาน โครงการมวลชนสัมพันธ์ แข่งขันกีฬาประจำปี แจกอุปกรณ์กีฬามวลชน แจกผ้าห่มชุมชนหน้าหนาวทุกปี และอื่น ๆ ที่มีความเห็นเป็นมิตรระหว่างคลังน้ำมันกับชุมชนรอบคลังน้ำมัน

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บทสรุปของแบบจำลองความสำเร็จ (Success Model) ของนักศึกษา ที่ได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี จนได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานระดับประเทศ ติดต่อกัน 3 ปี

นักศึกษาเห็นว่าการทำวิจัยในหัวข้อนี้มีประโยชน์มาก ๆ สามารถนำไปเผยแพร่สู่พนักงานรุ่นหลังได้ นักศึกษาจึงได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผลของการทำวิจัยหัวข้อนี้เป็นต้นแบบตัวอย่างที่ดี และสืบทอดแนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จให้กับคลังน้ำมัน และพนักงานรุ่นหลังต่อไป นักศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2 ข้อเสนอแนะในอนาคต

จากการบริหารความสำเร็จสถานประกอบการดีเด่น ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระดับประเทศ คลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จังหวัดอุบลราชธานี จะสามารถนำไปต่อยอดให้กับคลังน้ำมัน ปตท. อื่น ๆ

จึงขอเสนอแนะดังนี้

3.1.1 เสนอแนะให้ทำคู่มือแผนฉุกเฉินลง Application ในโทรศัพท์มือถือ ซึ่งสามารถเปิดคู่มือได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ปฏิบัติการทางออนไลน์ได้ทันทีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน แทนคู่มือแบบเป็นเล่มเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ค้นหา และไม่สามารถใช้ในการใช้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินนอกเวลาปฏิบัติงาน

3.1.2 เสนอแนะให้ติดตั้งระบบ Smart Alarm เสียงเตือน รปภ. ทุก 1 ชม. ขยายไปใช้กับคลังน้ำมัน ปตท.ทั่วประเทศ เป็นอุปกรณ์ช่วยเตือนให้ รปภ. เดินตรวจเวรทุก 1 ชม. เพื่อป้องกัน รปภ. หลับเผลอ เพื่อป้องกันเหตุการณ์ไม่สงบ เพื่อป้องกันการวางเพลิง เพื่อป้องกันการลักขโมยน้ำมัน อื่น ๆ

3.1.3 เสนอแนะให้นำระบบ Touching Stop ขยายไปใช้ติดตั้งคลังน้ำมัน ปตท.ทั่วประเทศ เพื่อลดปัญหา เรื่องน้ำมันไหลลงคลองสาธารณะชุมชน ที่ทำให้เกิดผลเสียหาย พืช ผัก ปลาตาย ชุมชนรอบคลังน้ำมันได้รับผลกระทบ อาจถูกร้องเรียนได้

Model of Integrated on Taking Care of Headache Patient without Using Medicine

รูปแบบการบูรณาการเพื่อดูแลรักษาและแก้ไขผู้ป่วยที่มีอาการปวดศีรษะเรื้อรัง
โดยไม่ต้องพึ่งยา

Assoc.Prof. Dr. Jidapha Chindaduangratn

รศ. ดร.จิตาภา จินดาตวงรัตน์

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Alternative Medicine
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

There are various treatments for headaches, chronic headaches and migraines such as the use of medications, acupuncture, operation, physiotherapy, and exercises, all of which would only aid the symptoms temporarily. Researcher have found that the root to headaches are from the **vertebral column**. The nerve roots play a vital role in this problem. They emerge out from the intervertebral foramina contains the nerve from the spinal nerve root blocks as well as sympathetic nerve root. An injury or compression upon the nerve root from C₂₋₃ or the sympathetic nerve root block or some abnormalities to the joint between the skull and the first cervical vertebra causes headaches. Researchers have utilized the holistic applied physiotherapy technique to treat headaches. It was found that this technique was able to permanently heal more than 70% of patients without the help of medication.

Keywords : headaches, migraine, vertebral column, spinal nerve, sympathetic nerve, holistic applied physiotherapy technique.

บทคัดย่อ

การรักษาโรคปวดศีรษะ ปวดศีรษะเรื้อรัง หรือไมเกรน มีหลายวิธี เช่น กินยา ฝังเข็ม ผ่าตัดเพื่อขยายหลอดเลือดในสมอง ทำกายภาพบำบัดโดยวิธีต่างๆและการให้ออกกำลังกาย และอื่นๆอีกหลายอย่างหลายวิธี แต่การรักษาโดยวิธีต่าง ๆ นั้น ก็ทำให้หายปวดศีรษะได้เพียงชั่วคราว ผู้วิจัยพบว่า **กระดูกสันหลัง** เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ ทั้งนี้เพราะรากประสาทไขสันหลังคออันที่ 2-3 และ รากประสาทอัตโนมัติ sympathetic ที่ออกจากช่องเล็ก ๆ (intervertebral foramina) สองข้างของกระดูกสันหลัง ถูกกดทับหรือ

เกิดการบกพร่องส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือ อาจเกิดจากความผิดปกติของข้อต่อ ระหว่างส่วนหลังล่างของกะโหลก ศีรษะและส่วนบนของกระดูกคออันที่ 1 จึงส่งผลทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ หากทิ้งไว้นานจะเป็นกลายเป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรังได้ ผู้วิจัยใช้วิธีการแก้ไขและรักษา แบบองค์รวม โดยใช้เทคนิคทางกายภาพบำบัดประยุกต์ จึงจะสามารถรักษาและแก้ไข ผู้ป่วยที่มีอาการปวดศีรษะเรื้อรังให้หายขาดได้มากกว่า 70% โดยไม่ต้องพึ่งยาต่อไป

คำสำคัญ : ปวดศีรษะ, ไมเกรน, กระดูกสันหลัง, รากประสาทไขสันหลัง, รากประสาทอัตโนมัติ sympathetic, องค์รวม, เทคนิคทางกายภาพบำบัดประยุกต์.

1. ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา และวิธีการศึกษา

ในยุคนปัจจุบัน มีคนเป็นโรคภัยไข้เจ็บ จำนวนมาก แต่โรคยอดนิยม ที่เป็นกันมากแทบทุกเพศ ทุกวัย คือ **โรคปวดศีรษะ** มีคนป่วยด้วยโรคนี้ มากเป็นอันดับ 3 ของโลก(1) เป็นนาน ๆ เข้า รักษาเท่าใดก็ไม่หายขาด กินแต่ยาแก้ปวด(3,23) บรรเทาอาการปวดไปเรื่อย ๆ หลายปีเข้า ก็กลายเป็นโรคเรื้อรัง แลมีโรคกระเพาะอาหารอักเสบ กรดไหลย้อนและอีกหลายโรคโดยไม่รู้ตัว จากการกินยาแก้ปวดชนิดต่าง ๆ มาก บางคนมีอาการปวดศีรษะเรื้อรัง จนเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นนานมาก บางคนนอนไม่หลับ ทำงานไม่ได้ ทุกข์ทรมาน สุดท่ายก็กลายเป็นโรค มีอาการผิดปกติตามร่างกาย เกิดความวิตกกังวล เจ็บปวด บางคนคิดมากจนคิดว่าตัวเองเป็นมะเร็งหรือเนื้องอกในสมอง เกิดความทุกข์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ รักษาอย่างไรก็ไม่หาย ถ้าเป็นไม่มารักษาหาย ก็ถือว่าโชคดี ส่วนใหญ่เป็นๆหายๆตลอดมา อาการของโรคอาจแย่งๆ พยายามหาหนทางรักษา เสียเงินทองมากมาย ก็ยังมีอาการปวดอยู่

ตราบดีที่ยังไม่ได้ แก้ไข กำจัด สาเหตุจริง ๆ ของอาการ นี้ เราก็ไม่สามารถแก้อาการของโรคปวดศีรษะได้สำเร็จ พระพุทธเจ้าตรัสด้วย หลักธรรม **อริยสัจ 4** ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา โดยอาศัยหลักของ เหตุและผล โยงเอาความจริงจากธรรมชาติ มาสู่การใช้ประโยชน์ นำมาจัดรูป วางระบบไว้ให้ เป็นทั้งวิธีการสอน ทั้งวิธีแก้ปัญหา และวิธีที่จะลงมือทำ สิ่งที่ยากก็เลยง่ายไปหมด อาการปวดศีรษะเป็น **ทุกข์** เราจำเป็นต้องหา **สาเหตุ** ของ การปวดศีรษะ นั้นให้ได้ ไม่เช่นนั้นก็จะแก้ได้แค่เฉพาะอาการ ยาที่นำมารักษาก็แค่ บรรเทา ระวัง อาการปวดศีรษะได้เพียงชั่วคราว ฉะนั้น การ**กำจัดสาเหตุ** จึงเป็นจุดเป้าหมายที่เราต้องการ คือ ต้องการหายจากอาการปวดศีรษะ สำหรับข้อสุดท้าย ของอริยสัจ 4 ก็คือ **มรรค** เป็นวิธีปฏิบัติ ให้เข้าถึงจุดหมายนั้น **หาหนทาง หาวิธี กำจัด แก้ไข หรือ รักษา โรคปวดศีรษะเรื้อรังนั้นให้หาย** เป็นหนทาง **แห่งการดับทุกข์ที่แท้จริง**

ตรงกับ การรักษาทางการแพทย์ ถ้าเรานำมาใช้ นำมาปฏิบัติ ตามหลักอริยสัจ 4 เราก็สามารถ แก้ไขปัญหาได้ โดยอาศัยหลัก **ไตรสิกขา ใช้ ศิล สมาธิ ปัญญา** เข้ามาช่วยร่วมในการพิจารณา แก้ไข ปัญหาโรคปวดศีรษะเรื้อรังนี้ด้วย

จากประสบการณ์ การทำงาน การสอนทางด้านวิชากายวิภาคศาสตร์ (anatomy) ที่คณะวิทยาศาสตร์ ม.มหิดล มา 30 กว่าปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ให้แก่ นักศึกษาแพทย์รามาริบัติ

มหาวิทยาลัยมหิดล นักศึกษาแพทย์กรุงเทพมหานคร นักศึกษาเภสัชศาสตร์ นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ นักศึกษาสาธารณสุข และ นักศึกษาพยาบาล ของมหาวิทยาลัยมหิดล และ นักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประกอบกับความรู้ความชำนาญ ด้านการวิจัยในเรื่องกระดูกเข้า กระดูกสันหลัง และการรักษาผู้ป่วยทางด้านกายภาพบำบัด มา 47 ปี จึงได้รวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็นต่าง ๆ ความสำคัญของที่มา และสาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด เจ็บป่วย ตามบริเวณต่าง ๆ ของร่างกาย ออกมาได้หลายประเด็น จึงพอสรุปได้ว่า **กระดูกสันหลัง** เป็นตัว **ต้นเหตุ** ที่ทำให้เกิดภาวะผิดปกติ ของการเจ็บป่วย เจ็บปวด ต่าง ๆ ของหลายๆโรค โดยเฉพาะโรคปวดศีรษะเรื้อรัง ปวดต้นคอ ปวดไหล่ ไหล่ติด นิ้วล็อก ปวดหลัง ปวดตะโพก ปวดเข้า ปวดสันเท้า ปวดในฝ่าเท้า โรคความจำเสื่อม หรือ แม้แต่ อัมพฤกษ์ อัมพาต เป็นต้น

ผู้วิจัยได้พยายาม ค้นหา วิธีรักษาโรคปวดศีรษะเรื้อรัง โดย เชื่อมระหว่าง ความจริงตามธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ ทางกายวิภาคศาสตร์ (anatomy) และสรีรวิทยา (physiology) กับ วิธีทางกายภาพบำบัดประยุกต์ (applied physical therapy) นำมาประยุกต์ใช้ในการรักษาโรคปวดศีรษะเรื้อรังให้หายได้ เพื่อผู้ป่วยจะได้ไม่ต้องพึ่งยาและหายทุกข์ทรมาน

ปัจจุบัน ทางวงการแพทย์ คิดว่าพบ **สาเหตุ** มากมายหลายอย่าง ของโรคปวดศีรษะเรื้อรัง หรือบางคนเรียกว่า ไมเกรน (migrane) (3, 22, 23) แต่ **ผลการรักษา หรือ วิธีการรักษา** ในปัจจุบันส่วนใหญ่ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ฉะนั้นผู้วิจัย จึงพยายามค้นหา วิธีการ ขบวนการในการรักษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้จำนวนมาก หายได้ หรือ หายขาด **พ้นจากความทุกข์** ซึ่งปัจจุบัน เทคนิคการรักษา ของผู้วิจัย ก็ประสบผลสำเร็จมาก รวมทั้งยังได้ รับผลพลอยได้ ทำให้สุขภาพร่างกายส่วนอื่น ๆ ที่บกพร่อง ดีขึ้นตามมไปด้วย จึงทำให้ กินได้ นอนหลับ ขับถ่ายสะดวก

ผู้วิจัย ใช้เทคนิคการรักษา แบบ **องค์รวม (holistic)** ซึ่งยังไม่มีใครในวงการแพทย์คิดถึงเรื่องนี้เลย....เป็นการรักษา จาก **ศีรษะถึงปลายเท้า-ปลายเท้าถึงศีรษะ(Head to Feet- Feet to Head)** ไม่ใช่รักษาเฉพาะจุด เฉพาะปลายเหตุ หรือ รักษาตามอาการตรงบริเวณของโรคที่ปรากฏเท่านั้น **เราต้องรู้ ให้เท่าทันปัญหาของความเสื่อม ของจุดต้นเหตุของ ปัญหา ของโรคปวดศีรษะเรื้อรัง** เพื่อจะได้ แก้ไข กำจัด หรือรักษา ต้องดับความ ทุกข์ ทั้งหมดนั้นให้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาวิธีในการป้องกัน แก้ไข และรักษา อาการปวดศีรษะเรื้อรังให้หาย เป็นวิธีการการดับทุกข์
2. เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ในการรักษาโรคเรื้อรัง ระยะยาวให้กับผู้ป่วย
3. เพื่อประหยัดงบประมาณแผ่นดิน ที่รัฐบาลต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล ให้แก่ ข้าราชการ และ ข้าราชการที่เกษียณอายุ ที่มีความเจ็บปวด เจ็บป่วยจากโรคต่างๆ และ จากโรคปวดศีรษะเรื้อรัง จำนวนมากมายมหาศาล
4. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐบาลต้องสั่งยา จากต่างประเทศเข้ามา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรคปวดศีรษะ (headache) – โรคที่มีอาการปวดที่บริเวณศีรษะ ขมับ ท้ายทอย
2. เรื้อรัง (chronic) – อาการที่เกิดขึ้นนาน รักษาเท่าใดก็ไม่หาย กลายเป็นโรคเรื้อรัง
3. ไมเกรน (migraine) – เป็นโรคที่มีการปวดศีรษะข้างเดียว
4. คลัสเตอร์ (cluster) หมายถึง อาการผิดปกติเบื้องต้นของการปวดศีรษะอย่างรุนแรง (severe primary headache disorder) ลักษณะคล้ายมีอะไรมาทิ่มแทง และอาจจะปวดแบบเต้นตุบๆ แสบๆ ในขณะที่มีอาการปวดศีรษะข้างเดียว มักจะรุนแรง แสบบางคนปวดเป็นเวลาด้วย
5. กระดูกสันหลัง (vertebral column) – เป็นกระดูกรูปแปลก (irregular bone) มีทั้งหมด 26 ชิ้น ประกอบด้วย กระดูกคอ 7 ชิ้น กระดูกอก 12 ชิ้น กระดูกเอว 5 ชิ้น กระดูกกระเบนเหน็บ 1 ชิ้น และกระดูกหาง 1-3 ชิ้น
6. รากประสาท (nerve root) – เส้นประสาทตอนต้น ที่ออกมาจากสมอง และ ไขสันหลัง
7. เส้นประสาท (nerve) – เป็นตัวนำสัญญาณประสาท (impulse) ออกจากระบบประสาทส่วนกลาง (สมอง และไขสันหลัง) ไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และนำสัญญาณจากส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อ ผิวหนัง กระดูก ข้อต่อ อวัยวะภายใน ฯลฯ ผ่านกลับไปไขสันหลัง และไปแปรผลที่สมอง
8. เส้นประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nerve) – เป็นตัวนำสัญญาณ ออกจากไขสันหลังโดยตรง สมองควบคุมไม่ได้ มันทำงานตามแบบแผนของมัน ทำงานเองโดยอัตโนมัติ ผูกไปกับเส้นประสาทธรรมชาติทุกเส้น โดยถูกส่งไปเลี้ยงผิวหนัง กระดูก และอวัยวะภายใน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ผู้ที่ป่วยเป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรัง หายจากความทุกข์ทรมานที่ได้รับ ซึ่งถือว่าการทำให้เกิดความสุขกาย สุขใจ คลายทุกข์ อย่างแท้จริง
2. เป็นการช่วยเหลือให้ ผู้ป่วยด้วยโรคปวดศีรษะเรื้อรังมีความปลอดภัย ไม่ต้องรับประทานยามาก เพราะยาเป็นสารแปลกปลอม เข้าไปในร่างกายเกินความจำเป็น จะมีผลข้างเคียง ไม่ดี ต่ออวัยวะอื่นในร่างกายด้วย
3. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ป่วย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาในระยะยาว
4. เป็นการประหยัดงบประมาณของประเทศชาติ ทำให้รัฐบาลไม่ต้องสั่งซื้อยาแพงๆ จากต่างประเทศเข้ามา และยังประหยัดงบประมาณ ไม่ต้องจ่าย เพื่อการรักษาพยาบาล ให้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้าง ข้าราชการบำนาญ ที่ป่วยเรื้อรังด้วยโรคปวดต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคปวดศีรษะเรื้อรัง ซึ่งมีจำนวนมาก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้พยายามค้นคว้า หาข้อมูลต่าง ๆ จากนักวิจัยและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้าน สมอง ประสาท กระดูก และ จากงานวิจัยของนักวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดย นักวิชาการทางการแพทย์ ได้

ให้ความเห็นต่าง ๆ กัน ในเรื่องของอาการปวดศีรษะ ในระยะ 10 กว่าปี ย้อนหลัง พบว่า สาเหตุต่าง ๆ ของโรคปวดศีรษะเรื้อรังนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ (8) ดังนี้

ในทางการแพทย์ แบ่งอาการปวดศีรษะ ออกเป็น 2 ประเภท คือ :

1. **ปวดศีรษะชนิดเฉียบพลัน** ซึ่งมักจะมีสาเหตุจากการอักเสบ หรือติดเชื้อในบริเวณโพรงจมูก คอ ปาก หู ตา และ ฟัน
2. **ปวดศีรษะเรื้อรัง** ซึ่งมักมีสาเหตุใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 โรคไมเกรน ความจริงไม่น่าจะจัด ว่าเป็นโรค แต่อย่างใด เพราะเป็นภาวะที่หลอดเลือดแดงในสมองบีบตัว และ คลายตัวมากกว่าปกติ ในคนปกติ หลอดเลือดแดง มีอยู่มากมายในสมอง จะมีการบีบตัวและคลายตัว อยู่เสมอ แต่ไม่มาก จึงไม่ปวดหัว ฉะนั้นในผู้ป่วยไมเกรน จะไม่พบพยาธิสภาพใด ๆ ในหลอดเลือดแดงในสมอง จึงไม่ต้องกังวลว่าจะเกิด อัมพฤกษ์ อัมพาต หรือ ความพิการแต่อย่างใด

อาการของโรคไมเกรน ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ปวดศีรษะครึ่งซีก (5) อาจเป็นบริเวณขมับหรือท้ายทอย แต่บางครั้งก็อาจเป็นสองข้างพร้อมกัน หรือ เป็นสลับข้างกันได้
2. ลักษณะการปวดศีรษะ ส่วนมากจะปวดตื้อๆ นาน ๆ ครั้งอาจปวดเกิน 20 นาที (ยกเว้นได้รับประทานยา) แต่บางครั้ง ถ้าเป็นรุนแรงมาก อาจปวดเป็นวันๆ หรือสัปดาห์ก็ได้ ผู้ป่วยบางราย อาจมีปวดตื้อๆสลับกับปวดตื้อๆในสมองก็ได้ อาการปวดศีรษะมักเป็นรุนแรง และส่วนมากจะมีคลื่นไส้ หรืออาเจียนร่วมด้วยเสมอ โดยอาจเป็นขณะปวดศีรษะ ก่อนหรือหลังปวดศีรษะก็ได้ บางรายมีอาการคลื่นไส้อาเจียนมากจนรับประทานอะไรไม่ได้ ส่วนใหญ่ของ ผู้ป่วยไมเกรน ก่อนจะมีอาการปวดศีรษะ จะมีอาการนำมาก่อน ได้แก่ เคืองตา น้ำตาไหล มีคลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ (3,6) ในบางรายอาจมีอาการตาพร่ามัว หรือเห็นแสงระยิบระยับร่วมด้วย หลังจากนั้นประมาณ 15-30 นาที จะเริ่มมีอาการปวดศีรษะ อาการปวด จะเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดสูงสุดในเวลาหลาย ชั่วโมง อาจถึงเป็นวัน และปวดเช่นนั้นไปเรื่อย ๆ กินเวลา 1-3 วัน หลังจากนั้นจะดีขึ้นเรื่อย ๆ จนหายไปได้ในเวลา 1-2 วัน(7,8,9)

ส่วนปวดศีรษะแบบ คลัสเตอร์ คล้าย ไมเกรน แต่จะมีลักษณะรุนแรง เหมือนมีอะไรแหลมคมมาทิ่มแทง อย่างรุนแรงในขณะที่มีอาการปวดศีรษะ ข้างเดียว และเด่นตื้อๆ และอาการปวดศีรษะแบบคลัสเตอร์ (22) ก็เป็นข้างเดียวได้ ตำแหน่งของอาการปวด อาจไม่สัมพันธ์กับตำแหน่งของพยาธิสภาพ ส่วนใหญ่จะปวดเป็นเวลาเดียวกันในทุกปี อาการปวดศีรษะแบบคลัสเตอร์นี้ ผู้วิจัยยังไม่เคยพบ ไม่เคยรักษามาก่อน

2.2 โรคปวดศีรษะจากความเครียด (2) ส่วนมาก แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสมอง และไขสันหลัง มักมีความเห็นว่า อาการปวดศีรษะไมเกรนจะถูกกระตุ้น ได้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความเครียด อดนอน ตื่นเต้น มีประจำเดือน และจากการรับประทานอาหารบางอย่าง ถ้าเด็กปวดหัวไมเกรนบ่อย อาจต้องให้พ่อแม่ จดรายการอาหารที่เด็กรับประทานใน 12 ชม.ก่อนเป็นไมเกรน การกระทบกระเทือนที่ศีรษะเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจกระตุ้นให้เกิดไมเกรนได้เช่นกัน

อาการปวดศีรษะ ที่เกิด เนื่องมาจากโรคอื่น ๆ สามารถแบ่ง ชนิดของการปวดศีรษะ ได้หลายอย่าง ดังต่อไปนี้คือ

1. ปวดศีรษะแบบเฉียบพลัน ครั้งแรก
2. ปวดศีรษะแบบเฉียบพลัน ที่เกิดซ้ำ
3. ปวดศีรษะแบบเรื้อรัง แต่ไม่ปวดมากขึ้น
4. ปวดศีรษะแบบเรื้อรัง ที่ปวดมากขึ้นเรื่อยๆ

2.3 ภาวะเนื้องอกในสมอง หรือการตกเลือดในสมองนั้น พบได้น้อยมาก ไม่ถึง 0.01 % ของผู้ที่มีอาการปวดหัวทั้งหมด ดังนั้น ถ้าใครปวดหัว และกังวลว่า ตัวเองจะมีเนื้องอกในสมอง หรือมีเลือดออกในสมอง นั้น มีโอกาสเป็นจริงน้อยมาก แต่มักจะปวดศีรษะจากความเครียด หรือจากโรคไมเกรน มากกว่า

มีคน **ถามว่า** โรคไมเกรน กับ โรคปวดศีรษะจากความเครียดนั้น อย่างไหนจะพบมากกว่ากัน **คำตอบ** คือ โรคไมเกรนจะพบราว 7% ของประชากร ส่วนโรคปวดศีรษะจากความเครียดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานะสิ่งแวดล้อม เศรษฐฐานะ และ สภาพของสังคมในเมืองหลวงจะพบประชากรเป็นโรคปวดศีรษะมากกว่าในชนบท

ปัจจุบันนี้ คงยอมรับว่า เกือบทุกคนมีความเครียด แต่ใครจะปวดหัวหรือไม่ ขึ้นอยู่กับรูปแบบต่างๆ ของการแสดงออก ของอาการเครียด เช่น ปวดหัว ปวดท้อง นอนไม่หลับ หงุดหงิด เบื่ออาหาร ท้องผูก ท้องอืดเพื่อ ตลอดจนท้อแท้ เบื่อหน่ายได้ แต่ในความเป็นจริง แทบจะทุกคนเคยปวดศีรษะ หรือ ปวดศีรษะบ่อย ๆ หรือ ปวดศีรษะเรื้อรัง

แม้ว่าปัจจุบันการแพทย์ตะวันตกได้เจริญก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม มีการค้นคว้า วิจัย แต่ก็ไม่สามารถค้นพบสาเหตุที่แท้จริง ที่จะแก้ไขอาการปวดศีรษะแบบไมเกรนให้หายขาดได้ ทำให้ต้องพยายามหาวิธีการรักษาและวินิจฉัย(6,13) ในรูปแบบต่าง ๆต่อไป จึงเพียงแค่สันนิษฐานว่า ไมเกรน หรือ คลัสเตอร์ อาจเกิดจาก การบีบตัว หรือ ขยายตัว หรือการอักเสบ ของหลอดเลือดในสมองมากกว่าปกติ(3) จึงเป็นผลทำให้เกิดอาการปวดศีรษะขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็ว เคยมีนักวิจัยบางท่าน ตั้งทฤษฎีว่า สาเหตุการปวดศีรษะเกิดจาก อาการตีตัวของกล้ามเนื้อบริเวณต้นคอและรอบศีรษะ แต่ปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปวดศีรษะ ต่างพาเชื่อกันว่า น่าจะมีสาเหตุเช่นเดียวกันกับการปวดศีรษะแบบไมเกรน และ คลัสเตอร์ เลิกคิดถึงเรื่อง การเกร็งตัว การผิดปกติ ของการทำงานของกล้ามเนื้อรอบศีรษะและคอ

ผู้วิจัย เชื่อว่า การแพทย์ตะวันตก ก็ยังไม่สามารถแก้ไขหรือรักษาอาการปวดศีรษะเรื้อรังให้หายขาดได้อย่างยั่งยืน นอกจากให้กินยาชนิดต่างๆ เพื่อลดอาการปวดชั่วคราว(9,13) จนกระทั่งอาหารมีปัญหา บางท่านก็เชื่อว่า ไมเกรน มีปัญหาจากหลอดเลือดในสมองผิดปกติ(3,7) จึงใช้วิธีการผ่าตัดเส้นเลือดในสมอง เพื่อแก้ไขเส้นเลือดที่บกพร่อง แต่อาการปวดศีรษะ ก็ยังไม่หายขาด มีนักวิจัยหลายกลุ่มได้พยายามค้นหาความสัมพันธ์ของคนปวดศีรษะไมเกรนกับความเสี่ยงของการเป็น Stroke แต่ผล ออกมาว่า ไม่น่าจะเกี่ยวข้อง ยกเว้นคนปวดศีรษะไมเกรนที่มีอาการเห็นแสงแวบวาบ (Aura) อาจมีความเสี่ยงของการเป็น Stroke ได้บ้าง

(10) นอกจากนี้ ยังมีแพทย์และนักวิจัยบางท่าน พยายามใช้ คาร์บอนไดออกไซด์และออกซิเจน เอามาให้ ผู้ป่วย สูดดม (Inhale) แทน โดยพยายามไม่ใช้ยา แต่ก็แค่ทุเลาอาการเท่านั้น(14) มีนักวิจัยบางกลุ่มสรุปว่า คนที่ปวดศีรษะเรื้อรัง เกิดจากกรรมพันธุ์ ไม่มีทางรักษาให้หายได้ ต้องใช้ยา รักษา และอาจต้องเพิ่มยาเพื่อให้หาย ปวด เพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น(15) มีนักกายภาพบำบัดบางกลุ่มพยายามอธิบายเรื่องของ Articular (ข้อต่อ) และ Myofacial (พังผืดที่เกิดในกล้ามเนื้อ) Dysfunction ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะได้(16) และยังมีนักกายภาพบำบัดอีกหลายท่าน พยายามใช้การออกกำลังกายมาประกอบการรักษาอาการปวดศีรษะ แต่ก็ยังไม่ ได้ผลเท่าใด(17,19,20) นักวิจัยและแพทย์หลายท่านได้คิดไกลเข้ามา ว่าอาการปวดศีรษะเรื้อรัง น่าจะ เกี่ยวข้องกับข้อต่อตรงกระดูกสันหลังและกระดูกคออันที่ 1 จึงพยายามรักษาแบบพื้นฐาน โดยให้ ผู้ป่วย พักผ่อน ใส่ปลอกคอ และออกกำลังกายกล้ามเนื้อคอให้แข็งแรง เมื่อไม่ได้ผล ก็ผ่าตัดยึด โดยใส่ Screw และ Rod Fixation เลย การผ่าตัดมีผลเสียมากมาย เกิดอันตราย และค่าใช้จ่ายสูง บางคนฉีด Stem cell ให้ด้วย (18) จากความพยายามค้นคว้า หาวิธีการรักษาและแก้ไขอาการปวดศีรษะเรื้อรังหลายๆด้าน ก็ยังไม่ได้ผลเป็นที่ พอใจ

ผู้วิจัยได้ ประยุกต์เทคนิคทางกายภาพบำบัดมาใช้ ในการรักษาและแก้ไขอาการปวดศีรษะเรื้อรัง โดยอาศัย หลักพื้นฐานความจริง ทางกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา แต่ การแก้ไข รักษา จำเป็นต้องแก้ไข **ทั้งระบบ ทุกส่วน โดยเฉพาะกระดูกสันหลัง ไม่ใช่แก้ไข แค่จุดใดจุดหนึ่ง** หากเราเอาพื้นฐานของร่างกาย มนุษย์ มาคิด ตามหลักวิชาการ โดยใช้เหตุและผล ก็คิดว่า **กระดูกสันหลังและเนื้อเยื่อที่อยู่รอบตัวมัน เป็น ต้นเหตุ** ของโรคนี้ แน่نون เมื่อหาเหตุได้แน่ๆแล้วก็ต้องสามารถแก้ไขอาการปวดศีรษะให้หายได้ โดยค่อยๆลด ยาลง จนไม่ต้องใช้ยา และส่วนใหญ่ 70% ไม่ค่อยกลับมาเป็นอีกเลย

อะไรเล่า ที่เป็นต้นเหตุที่แท้จริง

ผู้วิจัยคิดว่า สาเหตุต่าง ๆ ของโรคปวดศีรษะเรื้อรังนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ โดยอาศัยปัจจัย และ ข้อมูลต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้

1. ระบบการไหลเวียนของโลหิต

นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์หลายท่าน ให้ความเห็นในเรื่องของโรคปวดศีรษะเรื้อรัง ที่มี ลักษณะเฉพาะตัวที่สำคัญคือ **โรคไมเกรน (3,7)** คือ โรคที่เกิดจากการบีบตัว และคลายตัว ของหลอดเลือดแดง ในสมอง มากกว่าปกติ ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ลักษณะการปวดอาจเป็นแบบ ตุ่ม ๆ คล้ายการเต้นของหัวใจ เนื่องจากความผิดปกติอยู่ที่หลอดเลือด ซึ่งไปเลี้ยงในสมอง

โรคไมเกรนนี้ รู้จักมาตั้งแต่สมัยกรีก Hippocrates บิดาแห่งการแพทย์ ราวสองพันปีมาแล้ว คำว่าไมเกรน (Migrane) นี้มาจากคำสองคำคือ HEMI + CRANIUM คำว่า HEMI แปลว่า ครึ่งซีก ส่วน CRANIUM แปลว่า ศีรษะหรือหัว เมื่อเอาคำสองคำ มาผสมกันเป็น HEMICRANIUM แต่ยาวเกินไป จึงตัด "HE" ส่วนหน้า และ "IUM" ส่วนหลังทิ้ง จึงเหลือ "MICRAN" ในภาษาละติน ภาษาอังกฤษจึงมาแปลงใหม่เป็น MIGRANE ในภาษาไทยมีคำแปลว่า "โรคตะกั๊ก" แต่ไม่เป็นที่นิยมใช้กัน จึงมักเรียกทับศัพท์กันว่า "โรค

ไมเกรน " ในสหรัฐอเมริกาพบว่า ไมเกรน เป็นโรคที่ทำให้คนเจ็บป่วยมาก จนไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ ติดอันดับ 6 ของโลก(2) จนถึงปัจจุบันวงการแพทย์ก็ยังไม่รู้สาเหตุที่แท้จริงของการเกิดอาการปวดศีรษะ ฉะนั้น การวินิจฉัยและการรักษา ก็ยังต้องทำกันต่อไป(5)

2. ระบบประสาท นับเรียง ตั้งแต่ ตัวเนื้อสมองลงมา จนถึง เส้นประสาทต่าง ๆ ที่มาเลี้ยงบริเวณ ศีรษะ ใบหน้า ต้นคอ แผ่นหลัง ก็มีผล อาจทำให้เกิด อาการปวดศีรษะได้ ได้แก่

2.1 เกี่ยวกับ สมอง อาจเกิดจากการติดเชื้อ เนื้องอก มะเร็ง หรือ การบวมพร่งของโพรงใน สมอง หรือน้ำในโพรงสมอง ความดันภายในกะโหลกศีรษะ เกิดการบีบตัว และคลายตัว ของหลอดเลือดแดงใน สมอง มากกว่าปกติ

2.2 เกี่ยวกับ เส้นประสาท เช่น เกิดการอักเสบ หรือมีการบวมพร่ง ของปมประสาท (ganglion) รากประสาท (nerve root) หรือ เส้นประสาท(nerve fiber) ซึ่งส่งไปเลี้ยงบริเวณต่าง ๆ ที่ ใบหน้า หนังศีรษะ กล้ามเนื้อต้นคอ และแผ่นหลัง ฯลฯ

2.3 เกี่ยวกับความผิดปกติ ของระบบประสาทรับสัมผัสพิเศษต่างๆ (sensory organs) เช่น ตา หู จมูก ลิ้น เป็นต้น ก็ทำให้ปวดศีรษะได้เช่นกัน

2.3.1 การอักเสบของไซนัส ในโพรงจมูก ก็ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะบริเวณจมูก โหนก แก้ม หน้าผาก หรือรอบเบ้าตาได้

2.3.2 ความผิดปกติ ของระบบการรับรู้ในการทรงตัวของหูชั้นใน ที่เรียกว่า semicircular canal แพทย์ส่วนใหญ่ เชื่อว่า หาก semicircular canal เกิดผิดปกติ จะมีผล ทำให้เกิดอาการ เวียนศีรษะ หน้ามืด ตาลาย บ้านหมุน ปวดศีรษะได้ โดยทั่วไปทางการแพทย์ มักคิดว่า ถ้ามีอาการเวียน ศีรษะ คล้ายบ้านหมุน คลื่นไส้ อาเจียน รักษาไม่หายสักที ต้องเกี่ยวข้องกับ **น้ำในหูผิดปกติ** ซึ่งบางครั้งการ วินิจฉัย อาจมีการผิดพลาดได้ หากไม่ตรวจร่างกายให้ละเอียด เพราะ ประมาณ พศ. 2551 สิบกว่าปีมาแล้ว ผู้วิจัยเกิดมีอาการเหล่านี้ ไปนอนรักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ให้นอนหงายบนเตียง ห้อยหัวลงข้างเตียง และ แพทย์ก็เอามือประคองที่คางและหัว จับหมุนศีรษะไปมา 45 องศา โดยแพทย์ทาง หู คอ จมูก บอกว่า หมุนคอ เพื่อปรับน้ำในหูให้เท่ากัน อาการเวียนหัว บ้านหมุนก็ทุเลาลง และให้ยามาทานต่อ ผู้วิจัยสนใจเรื่องนี้มากอยู่ แล้ว สังเกตว่าหากทำแค่นี้เพื่อให้ semicircular canal ซึ่งฝังอยู่ในหูชั้นใน และภายในท่อของมันมีน้ำอยู่ เกิด การปรับตัว ทำให้เส้นประสาทส่วนที่รับการทรงตัว รู้สึกดีขึ้น หายเวียนศีรษะบ้านหมุนได้จริง... *เท่านั้น* จริง หรือ... ไม่น่าเป็นไปได้ ไม่น่าเกี่ยวกันมากนัก ไม่น่าจะเป็นสาเหตุที่แท้จริง

จากการเป็น อาจารย์สอนผ่าศพมาตั้งแต่ พศ. 2515 จึงลองมาพิจารณา ดู เวลาให้ นักศึกษาแพทย์แกะ ดู semicircular canal ในหูชั้นใน ตอนผ่ากะโหลกในศพ กว่าจะสกัดมันออกมาได้ทั้ง 3 อันแบบสวยๆ ก็ทำกันแสนลำบากยากเย็น ภายในท่อคล้ายหลอดของ semicircular canal จะมีน้ำขังอยู่ จึง พากันเรียกว่า น้ำในหู ไม่น่าจะเกี่ยวอะไร ถ้าไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุ กะโหลกศีรษะร้าว แตก บวมพร่ง หรือ ติด เชื้อ

2.3.3 ความผิดปกติ ของเส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 ส่วนที่รับรู้การทรงตัว มีแพทย์ทางระบบประสาทหลายท่าน คิดไปอีกแนวว่า น่าจะเกี่ยวกับเส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 ส่วนที่รับรู้เกี่ยวกับการทรงตัว (Vestibular nerve) เกิดการบกพร่องมากกว่าจะเป็นน้ำในหูผิดปกติ

หากกระดูกคอมีปัญหา เคลื่อนหรือบิดตัว จะมีผลทำให้เยื่อหุ้มสมองถูกดึงรั้งมาก จนถึงรังไปถูกเส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 ซึ่งมีชื่อเรียกว่า Vestibulo-Cochlear nerve ก็อาจจะเกิดอาการวิงเวียนศีรษะ การทรงตัวไม่ดี แต่ถ้าเกิดจากอันนี้ น่าจะมีการผิดปกติของการได้ยินผิดปกติไปด้วย..บ้าง.. เช่น ได้ยินเสียงมดเดินในหู เสียงคล้ายรถไฟวิ่ง ฯลฯ เพราะเส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 เรียกว่า Vestibulo-Cochlear nerve ซึ่งเป็นเส้นประสาทสมอง ที่รับความรู้สึกจากภายนอก เข้ามาแปรผลที่สมองเท่านั้น มี 2 ส่วน ได้แก่ Vestibular part รับรู้เกี่ยวกับการทรงตัว และ Cochlear part รับรู้เกี่ยวกับการได้ยิน หากส่วนของการทรงตัวหากบกพร่อง ส่วนของการได้ยินก็อาจจะมีผิดปกติ..บ้าง... เพราะเส้นประสาท ทั้งสองส่วนแนบติดชิดกันมาก ฉะนั้น อาการวิงเวียนศีรษะ คล้ายบ้านหมุน คลื่นไส้ อาเจียน ก็ไม่น่าจะมีผลจากน้ำในหู หรือจากส่วนของเส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 ผิดปกติ..แน่นอน เหตุและผล...ตกไป

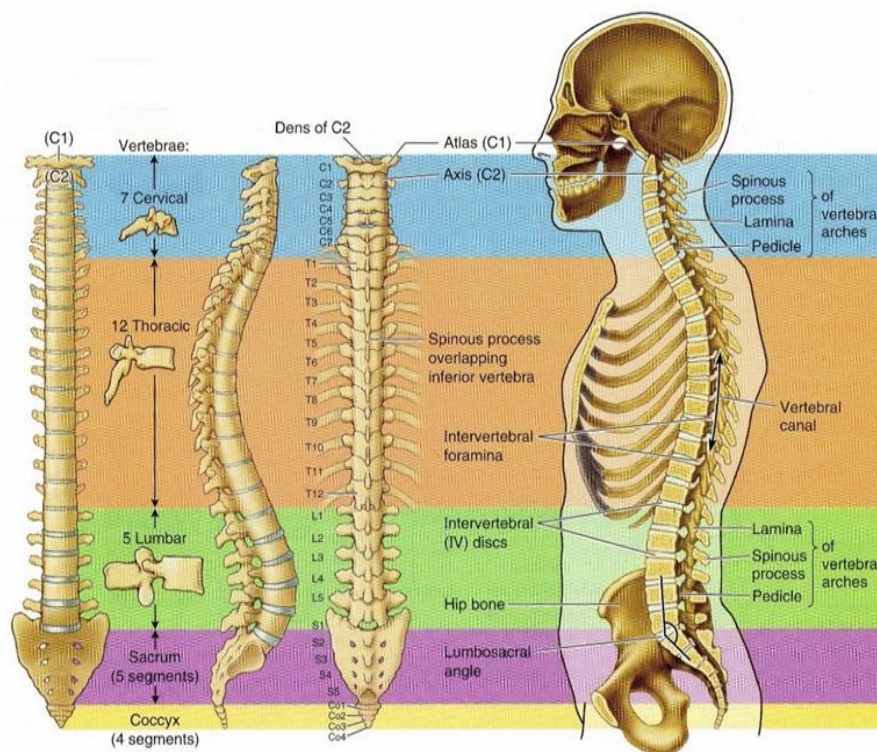
แต่การจับผู้ป่วยนอนหงายบนเตียง ห้อยหัวลง และแพทย์ก็เอามือประคองที่คางและหัว หมุนไปมา 45 องศา นี่ต่างหาก เป็นการปรับให้ข้อต่อ ตรงกระดูกคอและกะโหลกศีรษะ(Atlanto-Occipital Joint) เคลื่อนเข้าล็อก สวมกันได้ ก็จะทำให้เยื่อหุ้มสมอง (Meninges) ซึ่งแนบชิดติดกับเนื้อของก้านสมอง(brain stem) หย่อนลง หายตึงตัว ไม่กระชากเนื้อของก้านสมอง อาการวิงเวียนศีรษะ คล้ายบ้านหมุน คลื่นไส้ อาเจียน ก็จะหายไป อาจมีส่วนทำให้ เส้นประสาทสมองเส้นที่ 8 หายจากการถูกระชากด้วย แบบเดียวกับที่ผู้วิจัยใช้รักษา แก่ไขผู้ป่วย ที่มีอาการดังกล่าว ที่คลินิกเป็นประจำ แต่ผู้วิจัยจะทำในท่านั่งหรือนอนก็ได้ ถ้าการที่ข้อต่อระหว่างกะโหลกศีรษะและของกระดูกสันหลังคออันที่ 1 เกิดบกพร่อง มีการบิดตัว เอียงตัว หรือ เคลื่อนออกจากเบ้า โดยไม่รู้ตัว ตาเรามองไม่เห็น การตรวจดูด้วย Xray ธรรมดา ก็เพียงพอ ไม่ต้องทำ MRI ให้เปลืองค่าใช้จ่าย เมื่อเยื่อหุ้มสมอง เข้าสู่ภาวะปกติ สัญญาณที่ส่งจากก้านสมอง ซึ่งเป็นศูนย์รวมของชีวิต (vital center) ก็เข้าสู่ภาวะปกติ จะแปรผลปกติ **จึงไม่น่าเป็นความผิดปกติของ ระบบการรับรู้ในการทรงตัวของหูชั้นใน** เพราะผู้วิจัยได้รักษา แก่ไขตามวิธีที่ทำมา โดยอาศัยหลักความจริง ตามธรรมชาติ ตามหลักพื้นฐานทางกายวิภาคศาสตร์ ส่วนใหญ่ก็สามารถรักษาอาการเวียนศีรษะ บ้านหมุน คลื่นไส้ อาเจียน ให้หายได้ในทันที โดยไม่ต้องทานยาด้วย ทุกอย่างก็เข้าสู่สภาวะปกติได้ แต่หากมีอาการปวดมานาน ก็ต้องรักษาแบบองค์รวม ด้วย

2.3.4 มีแสงวูบวาบต่าง ๆ ที่ตา (4,22) ปกติตรวจในดวงตา แล้ว ไม่น่าจะมีอะไรผิดปกติแน่นอน ผู้วิจัยคิดว่า ขณะที่เกิดแสงวูบวาบ น่าจะเกิดจากบริเวณก้านสมอง เกิดการบกพร่องของเยื่อหุ้มสมองตึง กระชากก้านสมอง คงเกิดการผิดปกติจากการเคลื่อน หรือ เลื่อนตัวของกระดูกสันหลังส่วนคอ อันที่ 1 หรือ 2 ไปกดทับเส้นเลือด vertebral artery ที่ร้อยในกระดูกคอ หรือมีการกระชากถูกเยื่อหุ้มสมอง ที่แนบติดกับก้านสมอง จึงทำให้การแปรผลจากสมอง ส่วน occipital lobe (การมองเห็น) ให้เห็นแสงวูบวาบ คล้าย แฟลช

ได้ ผู้วิจัยได้รับการรักษา แก้ไขตามเทคนิคที่ทำมา ก็ได้ผลหลายราย แต่คนไข้ประเภทนี้มักไปโรงพยาบาล ไม่ค่อยมาถึงมือผู้วิจัยมาก

3. ระบบกล้ามเนื้อ หากกล้ามเนื้อเกิดการอักเสบ มีการเกร็งตัว (spasm) รอบบริเวณคอ สะบัก ไหล่ แขน หรือ ปวดหลังเรื้อรัง นาน ๆ ก็อาจมีผล กระแทกไปบีบรัด รากประสาทไขสันหลังคอ (C₂₋₃) ช่วงบนๆ (ดูภาพผนวก 1) ซึ่งไปเลี้ยงด้านข้างของหนังศีรษะตรงขมับ(ภาพที่ 2) ก็จะทำให้ปวดศีรษะได้เช่นกัน วิธีแก้ไขตามหลักพื้นฐานโดยอาศัยความจริงตามหลักกายวิภาคศาสตร์ของผู้วิจัย คือ แก้ไขการอักเสบ การเกร็งตัว ของกล้ามเนื้อบริเวณคอ สะบัก ไหล่ แขน และหลังให้หาย รากประสาทไขสันหลังคออันที่ 2-3 ก็ไม่ถูกกด หายอักเสบ ก็จะหายจากการปวดศีรษะได้แน่นอน

4. ระบบโครงกระดูก (ดู ภาพที่1) สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ ส่วนมากมักเกิดจาก ปัญหาความบกพร่อง มีสิ่งผิดปกติ หรือมีการเคลื่อนตัวของ กระดูกสันหลัง หรือ หมอนรองกระดูกปลิ้นไปกดทับ รากประสาท โดยเฉพาะกระดูกสันหลังส่วนคอ (cervical vertebrae) อันที่ 2-3 ซึ่งซ่อนอยู่ภายใน ตามองไม่เห็น ทำให้เราคิดไม่ถึงว่า มันจะเป็น **ตัวต้นเหตุ** ที่ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะได้เลย

ภาพที่1. ภาพด้านต่าง ๆ ของกระดูกสันหลัง
จาก Clinically Oriented Anatomy. 6th ed.

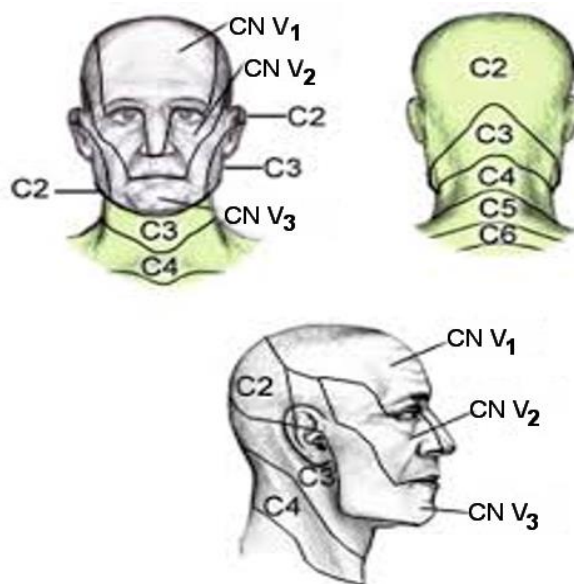
มีนักวิจัยบางท่าน ก็ มีรายงานว่า *กระดูกสันหลังส่วนคอ* น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของต้นเหตุ แห่งการปวดศีรษะได้ แต่หลังจากการรักษาด้วย ยาชนิดต่าง ๆ ไปนาน ก็ไม่หายสักที บางท่านก็ใช้ วิธีฝังเข็ม ผ่อนคลายกล้ามเนื้อตรงคอ ก็หายไปชั่วคราวบ้าง แต่ก็ยังเป็นกลับมาอีก ทั้งนี้เพราะไป **รักษาแต่ปลายเหตุ เฉพาะบริเวณที่ปวดโดยไม่รักษาแบบ องค์กรวม ก็ไม่หายจริง** จึงไม่มีผู้ อยากคิด ค้นคว้า เรื่อง กระดูกสันหลังคอต่อ มากนัก

เราทราบแล้วว่าอาการปวดศีรษะนั้น มีสาเหตุต่าง ๆ หลายอย่าง เรารู้ว่า อาการปวดศีรษะแบบต่าง ๆ นั้นเป็น ทุกข์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณ ถ้าสังเกตให้ดีจะพบว่า ในยุคปัจจุบัน มีคนเป็น *ทุกข์* จากโรคปวดศีรษะเรื้อรังนี้มาก โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว ที่ทำงานออฟฟิต เป็นโรคนี้นอกจากคนในสมัยโบราณ จึงเรียกโรคนี้ว่า Office Syndrome ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น น่าจะเป็นได้ว่า คนโบราณมักอาศัยอยู่กับที่ไม่เดินทางไปไหนมาไหนมาก ถึงจะเดินทางมาก ก็ไม่ใช่ เทคโนโลยีต่าง ๆ มาก ส่วนใหญ่เป็นการเดินเท้า แต่ปัจจุบันมี รถยนต์ รถเมล์ โดยสาร เครื่องบิน ฯลฯ การเดินทางอาจมีการกระทบกระแทก กระแทก การเดินทางไกล นั่งนาน ง่วง นอนหลับคอเอียง พับ ตะแคง ในรถที่กระเทือนบ้าง ในเครื่องบินที่ขึ้นลง กระชากบ้าง การหยุด การจอด การกระทบ ของเครื่องบิน รถยนต์ และ เครื่องเล่นต่างๆ กระแทกกระเทือนต่อ กระดูกสันหลังส่วนคอ ส่วนอก และส่วนเอว ของผู้โดยสาร และ ของผู้เล่น อย่างมาก อาจแรงหรือเบา แล้วแต่กรณี เด็ก ๆ และหนุ่มสาว มักชอบนั่งก้มหน้าเล่นโทรศัพท์มือถือ จึงมีผล ทำให้กระดูกสันหลังส่วนคอผิดปกติได้ อาจจะทำให้ เป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรังได้ในระยะยาว

จากรายงานต่าง ๆ มักพบอาการปวดศีรษะนี้มาก ในคนวัยทำงาน ในผู้หญิงเป็นมากกว่าผู้ชาย เป็นไปได้ไหมว่า ผู้หญิงทำงานบ้านมาๆ ก้มๆเงยๆ ยกของหนัก จึงเกิดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อแผ่นหลัง ไหล่ ต้นคอ ส่วนคนในวัยทำงาน ก็ใช้กล้ามเนื้อคอ และหลังมากเช่นกัน โดยเฉพาะพวกที่ใช้อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ (12,21) คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ แล้วยังนั่งผิดสุขลักษณะอีกด้วย เช่น นั่งไขว่ห้าง นั่งทำงานตัวเอียง เป็นต้น

ในฐานะที่ผู้วิจัย ได้รักษาผู้ป่วยปวดศีรษะเรื้อรัง มากกว่า 40 ปี พอจะลงความเห็นได้ว่า สาเหตุของโรคปวดศีรษะเรื้อรัง มี **สาเหตุหลัก** หมายจากความผิดปกติ บกพร่องบริเวณ **กระดูกสันหลัง** อย่างแน่นอน โดยเฉพาะ**กระดูกสันหลังส่วนคอ** ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของงานวิจัย เรื่องนี้

จากการติดตามวรรณกรรมต่าง ๆ (References) ตามที่นักวิจัย ทั้งในและต่างประเทศรวมทั้ง แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนี้หลายท่าน ได้ให้ความเห็นว่า การนอนหลับพักผ่อนให้พอเพียง ไม่เครียด กินยาระงับปวด

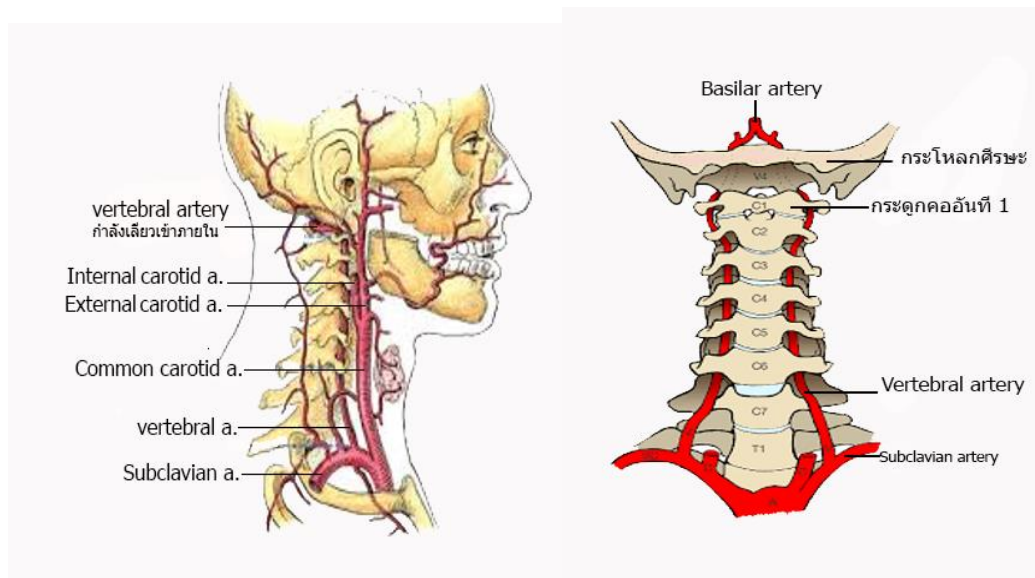

ภาพที่ 2. แสดงแผนภาพการจัดเรียงของเส้นประสาทคอและเส้นประสาทสมองเส้นที่ 5
(ภาพจาก Google)

หรือแม้แต่ฝังเข็ม ก็เพียงแค่ให้อาการปวดทุเลาลงเท่านั้น หากไม่ปรับเปลี่ยนแก้ไข ต้นเหตุ ของการกดทับของรากประสาท C₂₋₃ (ดู ภาคผนวก 1) และ ทำการแก้ไขแบบองค์รวม ก็จะไม่มีความปวดศีรษะได้ เพราะบริเวณที่เส้นประสาทที่ไปเลี้ยงตรงศีรษะยังถูกกดทับอยู่ อาจจะหายปวดได้เพียงชั่วคราว แต่ไม่มีความปวดได้อย่างยั่งยืนแน่นอน

มีนักวิจัยและแพทย์หลายท่านลงความเห็น เกี่ยวกับ การตีบ หรือ อุดตัน โป่งพอง ของเส้นเลือดฝอยเล็กๆ ในสมอง ซึ่งอาจทำให้เกิดการปวดศีรษะอย่างรุนแรงได้ แต่ไม่มีใครคิดว่า อะไรคือ **ต้นเหตุ** คิดถึงแต่ปลายเหตุ แก้ไขโดยการให้ยาระงับปวด สุดท้ายก็ จะลงเอยด้วยการผ่าตัด คนไข้ก็ยังคงปวดศีรษะอยู่ แลมีบาดแผลเพิ่ม และเสียค่าใช้จ่ายไปมากมาย

ลองพิจารณาดู กระดูกสันหลังส่วนคอ มี **vertebral artery** (ภาพที่ 3) ซึ่งเป็นเส้นเลือดเล็ก ๆ รั้อยอยู่ในปีกของกระดูกคอ (foramen transversarium) จะเห็นว่า vertebral artery มีความสำคัญ เพราะมันต้องส่งเลือดไปเลี้ยงสมองส่วนหลังเกือบทั้งหมด (ดูภาคผนวก 2) ฉะนั้น หากเส้นเลือดเส้นนี้เกิดการตีบหรือ อุดตัน เพราะการบดบังของกระดูกสันหลังส่วนคอ (อาจเกิดจากกระดูกสันหลังส่วนคอ ตรงหรือแอ่นมากไป เลื่อนหรือ หักงอ) ก็จะมีผลทำให้เลือดไปเลี้ยงสมองไม่พอ เกิดภาวะ ตีบหรืออุดตัน ของเส้นเลือดฝอยเล็ก ๆ ในสมองได้ อาจทำให้เกิดอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรงได้ จึงแนะนำให้พิจารณา **แก้ไขตรงนี้ก่อน**ที่จะให้กินยา ฉีดยา ซึ่งมีอันตรายต่ออวัยวะภายใน

ภาพที่ 3. แสดงเส้นเลือด Vertebral Artery ร้อยอยู่ในปีกของกระดูกคอ
(ภาพจาก Google)

หากต้องใช้ ยาระยะยาว อย่า รับประทาน ผ่าตัด เพราะอันตราย และเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งไม่ใช่หนทางแก้ไข ที่ถูกต้องอย่างแน่นอน

เมื่อทราบว่าการปวดศีรษะเป็น ทุกข์ ต้นเหตุของทุกข์ คือ **กระดูกสันหลัง** ตามเหตุและผล ตามความจริงทางกายวิภาคศาสตร์ ถ้าแก้ต้นเหตุแห่งทุกข์นั้นได้ ก็จะต้องทุกข์ได้อย่างยั่งยืน เราจึงเมื่อแก้จุดแห่งทุกข์ได้ เราก็จะเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการได้ แต่ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยการ **ลงมือทำ=มรรค** ในอริยสัจ 4 ข้อสุดท้ายคือ **มรรค** โดยอาศัย หลักความจริงของธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น วางใจ หาทางปฏิบัติต่อมันให้ถูก เพื่อ**กระดูกสันหลังทุกส่วน กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ให้ได้** ตามที่มันควรจะเป็น หรือเท่าที่จะทำได้ ต้องแก้ไขข้อต่อต่าง ๆ การเรียงตัวของกระดูกสันหลังทุกส่วน ให้เข้าที่ ให้หายจากการอักเสบ แก้ไขเนื้อเยื่อโดยรอบกระดูกสันหลัง ได้แก่ กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น ฟังซีต เส้นประสาท และ เส้นเลือด ที่อยู่โดยรอบกระดูกสันหลังทั้งแห่ง ให้หายจากการอักเสบ ให้เข้าสู่ภาวะปกติให้ได้ รวมทั้ง คลาย หรือ ยืด กล้ามเนื้อส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย ที่มีส่วนมายึดติด มาเกาะที่กระดูกสันหลัง เช่น จากบริเวณสะบัก ไหล่ ตะโพก แขน และขา ถึงจะสามารถทำให้หายปวดศีรษะได้ ตรงตามธรรมชาติของแพทย์จีน ที่คิดว่า การปวดศีรษะ สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมในร่างกาย เกิดจากสภาวะการเสื่อมโทรมของตับ ที่ส่งความร้อน (หยาง) ไป กระทบศีรษะ ไตไม่สามารถส่งความเย็น(หยิน)ไปช่วยแก้ไข ปรับสมดุลภายในร่างกายได้

การกินยา หรือ ฉีดยา ก็เป็นขบวนการที่เอาสารเคมีไปกด หรือ บีบการทำงานของระบบประสาทให้หยุดสั่งการชั่วคราว พอฤทธิ์ยาหมดก็จะปวดตามเดิม หรือ แม้แต่การผ่าตัดหลอดเลือดในส่วนลึกของสมอง เพื่อให้มีการไหลเวียนของเลือดในสมองดีขึ้น ซึ่งจะเห็นจากการทดลอง และวิจัยจากคณะวิจัยหลายสถาบันได้ ทำมาแล้ว ก็ยังไม่สามารถแก้ไขสาเหตุของการ ปวดศีรษะอย่างยั่งยืนได้ แม้แต่ การใช้กัญชามารักษา ก็ยังไม่ ได้ผลเต็มที่(11) ได้มีหลักฐานทางวิชาการใหม่ๆของ นพ.แอนดรูว์ ดาวนสัน ผู้อำนวยการแผนกบริการรักษา

เกี่ยวกับโรคปวดหัวของโรงพยาบาลคิงส์ คอลเลจ ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กล่าวให้เห็นว่า “เป็นที่สงสัยกันมาเป็นเวลาหลายปีแล้วว่าไฮโปทาลามัส (Hypothalamus) น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องในช่วงต้นๆ ของการเกิดไมเกรนกำเริบ แต่ยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการเกิดไมเกรนกำเริบในระยะต้นๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่ง นพ.ดาวน์สัน ว่า มีหลักฐานทางวิชาการใหม่ ที่ระบุถึงการกระตุ้นของสมองส่วนไฮโปทาลามัสน่าจะเป็นคำอธิบายว่า ทำไมยาไมเกรนบางชนิด เป็นต้นว่า **triptans** (ดูภาคผนวก 3) ถึงสามารถหยุดไมเกรนกำเริบได้ในบางกรณี จะเห็นว่าการศึกษากลุ่มผู้ป่วยโรคปวดศีรษะส่วนใหญ่ ใช้แต่ ยา ระบุปลายเหตุซึ่งจะมีผลเสียต่อสุขภาพร่างกายอย่างมากในระยะยาว

ผู้วิจัยใช้เวลายาวนาน ในการสังเกต ทดลอง แก่ไข กว่าจะค้นพบหนทาง ในการพัฒนา รักษาโรคปวดศีรษะเรื้อรัง มุ่งกำจัดต้นเหตุ ที่ทำให้เกิดความทุกข์นั้นให้ได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ สุขภาพ ปลอดภัย และประหยัด ค่าใช้จ่าย ไม่ต้องกินยานาน แก่ผู้ป่วยเป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรัง โดยใช้เทคนิคการดูแลกระดูกสันหลัง การดูแลรักษาร่างกาย ต้องดูแลตั้งแต่บนลงล่าง ลงขึ้นบน ไม่ใช่ **ปวดศีรษะ** ก็ดูแลตรงที่ปวด และกระดูกคอ เท่านั้น ต้องตรวจดูทุกส่วนของร่างกาย เพราะเวลาร่างกายทำงาน ทุกส่วนต้องสัมพันธ์กัน และจะต้อง**ออกกำลังกาย**ทุกส่วนของร่างกายให้แข็งแรง การออกกำลังกาย ก็ต้องให้ถูกต้อง และถูกวิธี ตามหลักวิชาการ ทางกายวิภาคศาสตร์

การกินยา หรือ ฉีดยา ก็เป็นขบวนการที่เอาสารเคมีไปกด หรือ บีบการทำงานของระบบประสาทให้หยุดสั่งการ หายปวดได้ชั่วคราว พอฤทธิ์ยาหมดก็จะปวดตามเดิม หรือ แม้แต่การผ่าตัดเส้นเลือดในส่วนลึกของสมอง เพื่อให้มีการไหลเวียนของเลือดในสมองดีขึ้น ซึ่งจะเห็นจากการทดลอง และวิจัยจากคณะวิจัยหลายท่านได้ทำมาแล้ว ก็ยังไม่สามารถแก้ไขสาเหตุของการปวดศีรษะนั้นอย่างยั่งยืนได้

ฉะนั้น งานวิจัยนี้ น่าจะเป็น **หนทาง** เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ดูแล รักษา แก่ไข อาการปวดศีรษะเรื้อรัง เป็นการมุ่ง ดูแลรักษาและ แก่ไข กระดูกสันหลัง และเนื้อเยื่อโดยรอบกระดูกสันหลัง ให้หายอักเสบ รวมทั้งการปรับจัดกระดูกสันหลัง ให้เข้าที่ เพื่อให้เส้นประสาททั้ง 3 ชุด รอดพ้นจากการถูกกดทับ สัญญาณที่ส่งไปเลี้ยง กล้ามเนื้อแผ่นหลังทั้งสองชั้น ก็ คลายตัว หดตัวตามปกติไม่แข็งขึ้น ทำงานได้ตามปกติ นี่เป็นหนทางกำจัดต้นเหตุ แห่ง ทุกข์ นั้นได้ ผู้ป่วยจะหายจากโรคปวดศีรษะเรื้อรังได้ สุดท้ายไม่ต้องพึ่งยาเลย จะเห็นว่าเทคนิคการรักษา แบบ **องค์รวม (holistic)** ไม่ใช่การรักษาเฉพาะจุด เฉพาะปลายเหตุ หรือ รักษาตามอาการตรงบริเวณของโรคที่ปรากฏเท่านั้น แต่เป็นการรักษาทั้งระบบของร่างกาย ยังได้รับผลพลอยได้ อวัยวะภายในปรับตัวได้ ทำงานตามปกติ ร่างกายก็เข้าสู่ภาวะปกติ กินได้ นอนหลับสบาย ขับถ่ายสะดวก ผิวหนังสดใส มวลกระดูกแข็งแรงขึ้น เท่านั้น ผู้ป่วยก็มีความสุขมากพอแล้ว

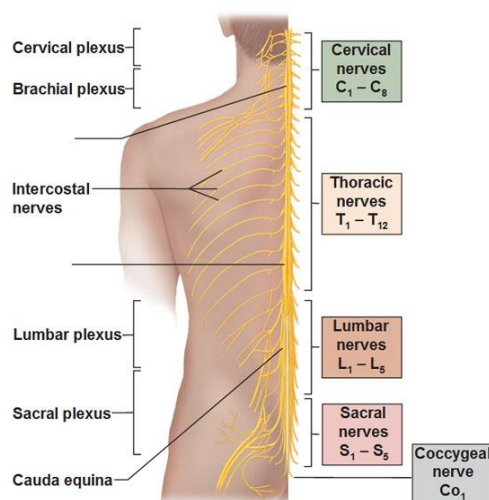
3. สรุป และ สังเคราะห์

ผลจากการรักษา ได้รับผลดี ตามขั้นตอน ดังนี้

1. **Relaxation** การใช้ เครื่องไฟฟ้ากระตุ้นที่แผ่นหลัง กระแสไฟที่ออกมาจะไปกระตุ้นสัญญาณประสาท ที่ออกมาสองข้างของกระดูกสันหลัง ซึ่งมี 2 ชุด

ก. **Spinal nerve** มี 31 คู่ (ภาพที่ 5) เป็นเส้นประสาทธรรมดา วิ่งออกมาจาก ช่องเล็ก ๆ เรียก Intervertebral Foramen ออกจากด้านข้างของกระดูกสันหลัง 2 ข้าง ส่งไปเลี้ยง ผิวหนัง กล้ามเนื้อ ตามรูปแบบทางกายวิภาคศาสตร์ เส้นประสาทธรรมดา ออกจากไขสันหลัง มีส่วนประกอบ 3 ส่วน Motor ,Sensory, และ Autonomic part ฝักมา ส่งงานจากสมอง ส่งไป ผิวหนัง รับความรู้สึกต่าง ๆ จากผิวหนัง และกล้ามเนื้อ หาก Spinal nerve เกิดทำงานบกพร่อง

Spinal Nerves Posterior View

ภาพที่ 5. Spinal nerve มี 31 คู่ มองทางด้านหลัง

(ภาพจากGoogle)

- ในส่วนที่ไปเลี้ยงกล้ามเนื้อ แรกๆ จะทำให้กล้ามเนื้อเกิดอาการแข็งเกร็ง ปวดเมื่อย หากปล่อยทิ้งไว้นาน ไม่รักษาให้ถูกต้องถูกวิธี หรือได้รับการรักษาแต่ไม่แก้ไขต้นเหตุจริงๆ อาจทำให้เกิดกล้ามเนื้ออ่อนแรง ลีบลงได้

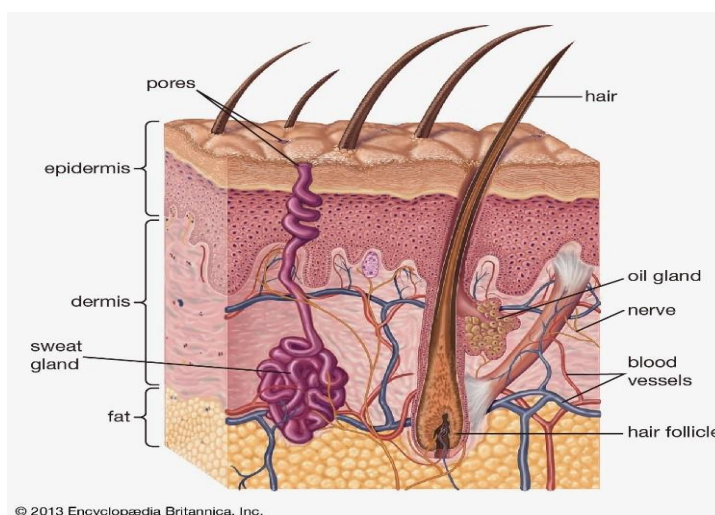
- ในส่วนที่ไปเลี้ยง ผิวหนัง สัญญาณประสาท จะไปรับความรู้สึกที่ผิวหนัง เช่น ร้อน เย็น สัมผัส ความเจ็บปวด หรือ ชา เป็นต้น หากเส้นประสาทเกิดปัญหา ระยะแรกอาจทำให้เกิดอาการปวด หากปล่อยไว้นานโดยไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง อาจจะทำให้เกิดอาการชาได้

- ส่วนของเส้นประสาทอัตโนมัติซิมพาเทติก ที่ฝักมา จะกล่าวต่อไปในข้อ ข.

ฉะนั้นการรักษาด้วยการผ่อนคลายโดยส่งผลไปทางเส้นประสาทธรรมดา วิธีนี้ จะเกิดผลดีต่อ ผิวหนัง และกล้ามเนื้อ รวมทั้งกระดูก และอวัยวะภายในทั้งหมด ซึ่งมีผลจากเส้นประสาทอัตโนมัติซิมพาเท

ติก ทั้งหมดนี้ ใครจะเถียงไม่ได้เลย เพราะมันคือ หลักพื้นฐาน ความจริงทางวิชาการ ทางกายวิภาคศาสตร์ (anatomy) อย่างแท้จริง

ข. **Sympathetic nerve** (ภาพที่ 7) รากของเส้นประสาทนี้ ออกจากด้านข้างของไขสันหลังตรง Lateral horn of spinal cord ของกระดูกอก อันที่ 1 ถึง กระดูกเอว อันที่ 1 หรือ 2 เส้นประสาทอัตโนมัติ ซิมพาเทติก ทำงานเองโดยอัตโนมัติ สมองควบคุมการทำงานไม่ได้ มันจะสั่งการเอง โดยการส่งสัญญาณ ประสาทอัตโนมัติไป 3 แห่ง คือ **ผิวหนัง กระดูก และอวัยวะภายในทั้งหมด** โดยฝาก ร่วมไปกับ เส้นประสาท Spinal nerve ไปเลี้ยงตามแบบแผนของมัน โดยรวมๆ จะไปเลี้ยงดังนี้

ภาพที่ 6. แสดงส่วนประกอบต่างๆของผิวหนัง
(ภาพจาก Google)

1. ในส่วนที่ส่งไปเลี้ยง**ผิวหนัง** (ภาพที่6) จะต่างจากเส้นประสาทธรรมดา สัญญาณประสาทอัตโนมัติ ซิมพาเทติก จะส่งไปเลี้ยง ต่อมเหงื่อ(Sweat gland) ต่อมไขมัน(Oil or Sebaceous gland) กล้ามเนื้อที่ทำให้ขนตั้ง (Arrector Pili muscle) และหลอดเลือดต่าง ๆ (Blood vessels) หากเกิดบกพร่อง จะทำให้ต่อมไขมันขับของเสีย ทำงานได้ไม่ดี เช่น ต่อมไขมันขับไขมันไม่สะดวก ไขมันจับเป็นก้อนไหลออกไม่ได้ เกิดการอุดตัน จะทำให้เกิดเป็น สิวที่ใบหน้า บริเวณหน้าอก ท้องแขน หลัง หรือบริเวณอื่น ขึ้นอยู่ว่าเกิดความบกพร่องที่เส้นประสาทรากตรงส่วนไหน แต่ถ้าไปกระทบถูกกล้ามเนื้อที่ทำให้ขนตั้ง ขนจะลุกตั้ง รุขนกจะกว้าง ผิวหนังเป็นตุ่มเห็นได้ชัดเจน หากไปกระทบหลอดเลือดฝอยที่ส่งไปยังผิวหนังก็ จะทำให้เกิดผื่นแดง เป็นแผลง่าย หากไม่รักษาอาจทำให้เกิดแผลเรื้อรัง รักษายาก ถ้ามีผลต่อต่อมเหงื่ออาจทำให้เหงื่อไหลออกมาก

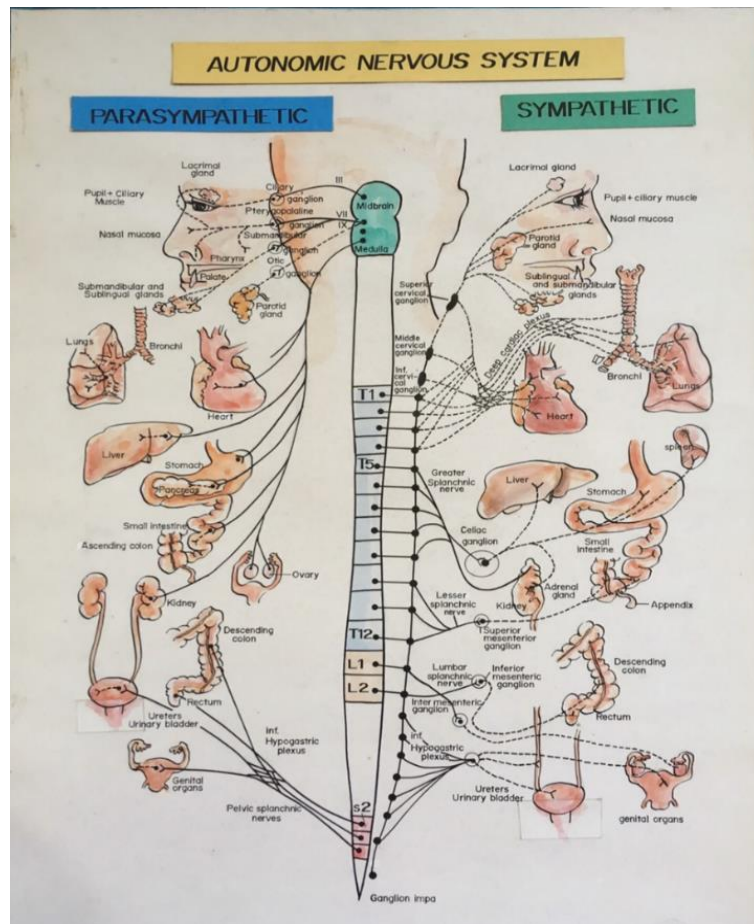
2. ในส่วนที่ส่งไปเลี้ยง**กระดูก** ถ้าเส้นประสาทอัตโนมัติเกิดบกพร่อง หากยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว ยังแข็งแรง จะเป็นแค่สิ่ว รุขนกกว้าง ผิวหนังเป็นตุ่ม รักษาไม่ค่อยยอมหาย แต่เมื่ออายุมากขึ้น เส้นประสาทอัตโนมัติยังบกพร่อง จะทำให้เส้นเลือดฝอยหดตัว ทำให้เส้นเลือดที่นำเลือดไปเลี้ยงเนื้อกระดูกไม่พอ เนื้อ

กระดูกจะค่อย ๆ บางลง กลายเป็นโรคกระดูกบาง นานไปจะเป็นโรคกระดูกพรุนเมื่ออายุมากขึ้น จากการรักษาด้วย**เทคนิคแบบ องค์กรวม ของผู้วิจัย** พบว่าคนที่กลายเป็นโรคกระดูกบางหรือกระดูกพรุน (มีผลตรวจมวลกระดูกมาก่อนรักษา) จะมีความหนาแน่นของมวลกระดูกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยได้รับประทานแคลเซียมร่วมด้วย ซึ่งเดิม ก่อนได้รับการรักษาเทคนิคของผู้วิจัย ผู้ป่วยนั้นได้รับประทานยาเพิ่มมวลกระดูกพร้อมแคลเซียม มาหลายปี ผลตรวจมวลกระดูกก็เพิ่มเพียงเล็กน้อย แบบไม่เป็นที่น่าพอใจ แสดงว่าการ กระตุ้นสัญญาณประสาทอัตโนมัติ**ซิมพาเทติก** จะส่งผลไปเลี้ยงหลอดเลือด ที่ส่งไปเลี้ยงเนื้อกระดูก ทำให้มีอาหารเข้าไป เลี้ยงในเนื้อกระดูกได้ ผลการตรวจมวลกระดูกหลังการรักษาด้วย**เทคนิคแบบ องค์กรวม ของผู้วิจัย** จึงพบว่ามวลกระดูกเพิ่มขึ้นอย่างเป็นที่น่าพอใจ

3. ในส่วนที่ไปเลี้ยงต่อมต่าง ๆ และ กล้ามเนื้อเรียบ ของ **อวัยวะภายใน** ภายในร่างกาย จะมีผลทำให้เซลล์ในอวัยวะภายใน มีการขยับทำงานได้เอง

ดูภาพที่ 7 ด้านล่าง ตรงแกนกลางคือไขสันหลัง สองด้าน มีรากประสาทออกมา ดูที่ไขสันหลังระดับ T1-4 มีแขนงของรากประสาทมารวมตัวกันเป็นแผง เรียก Plexus มาเลี้ยง หัวใจ ปอด และหลอดเลือด ฉะนั้น หากมีปัญหาบกพร่องตรงกระดูกอกนี้ เช่น มีการอักเสบ กด งอ หรือ ตรงเกินไป จะเกิดโรคตามมา อาทิเช่น

1. โรคหัวใจ ถ้ากระดูกสันหลังอก เกิดปัญหา เส้นประสาทซิมพาเทติก ถูกกดแรง สัญญาณมันจะวิ่งไปกระตุ้นที่หัวใจแรง หัวใจก็จะเต้นแรง อัตราการเต้นของหัวใจจะเร็ว ถี่ขึ้น ความดันโลหิตจะสูง ถ้าสัญญาณที่ไปกระตุ้นที่หัวใจต่ำ หัวใจก็จะเต้นเบา ความดันโลหิตจะต่ำ นานๆเข้า ซิมพาเทติก จะทำงานผิดปกติ พาราซิมพาเทติก ก็จะทำงานผิดปกติไปด้วย การทำงานของหัวใจเริ่มบกพร่อง ขณะเดียวกันหลอดเลือดที่นำอาหารมาเลี้ยงหัวใจก็จะถูกกระทบ มันจะหดตัวแรง

ภาพที่ 7. แสดงส่วนประกอบของเส้นประสาทอัตโนมัติ

และนาน เพราะสัญญาณซิมพาเทติก ไปกระตุ้นที่หลอดเลือดทำให้มันหดตัวบีบเลือดออก ส่วน พาราซิมพาเทติก (Parasympathetic = Vagus nerve = ตัวห้าม ชะลอการทำงานของ Sympathetic n.)ไม่สามารถไปชะลอหรือทำให้ซิมพาเทติกลดการบีบตัวได้ ทำให้การหด ขยายของหลอดเลือดผิดปกติ กลายเป็นเส้นเลือดหัวใจตีบ หัวใจจะขาดเลือดมาเลี้ยง ส่งผลให้กล้ามเนื้อหัวใจอ่อนแรง ต้องทำงานหนัก นานๆไปมีไขมันมาเกาะแข็งตัว เลยไปกันใหญ่ ถึงขั้นต้องผ่าตัดเปลี่ยนหลอดเลือดหรือขยายหลอดเลือด หรือลิ้นหัวใจรั่ว

2. โรคเกี่ยวกับปอด ถ้าสัญญาณประสาทซิมพาเทติก ทำงานผิดปกติ จะทำให้เราเหนื่อยง่าย หายใจไม่ทั่วท้อง เป็นที่บ่งบอกว่าระยะยาวเราจะขาดออกซิเจน จะอ่อนเพลีย ออกกำลังไม่ได้ นี่เป็นสัญญาณเตือนภัยแล้ว การแลกเปลี่ยนออกซิเจนและคาร์บอนไดออกไซด์ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้การหายใจผิดปกติ ถ้าสูบบุหรี่มาก อาจทำให้ถุงลมโป่งพองง่าย หากเส้นประสาทซิมพาเทติก ที่ส่งมาบกพร่อง ก็จะทำให้หลอดลม ปอด ขั้วฝุ่นออกมาไม่ได้ ถ้าทิ้งไว้นานอาจเกิดเนื้อร้ายได้ ควรหาโอกาส ไปตรวจการนอนหลับบ้าง

3. โรคเกี่ยวกับหลอดเลือด จะอีกเสบ เป็นหวัตบ้อย ๆ เรื้อรัง รักษาอย่างไรก็ไม่หายจนในที่สุด อาจเป็น ไชเนสได้ ท่านคงสงสัยกันละ...เอ...แค่ กระตุกอก มีปัญหา..ทำไม..เกี่ยวกับการเป็นหวัด เป็นไชเนสได้ เพราะสัญญาณประสาทซิมพาเทติก ที่มาเลี้ยงหลอดลมบกพร่อง เส้นประสาทซิมพาเทติกตรงอก ถูกกด จะส่งสัญญาณมาแรง ไม่หยุด มันจะไปกระตุ้นให้เยื่อหุ้มหลอดลม หลั่งน้ำเมือกออกมามากเกินไป ถ้ามีฝุ่นละอองแม้เพียง

เล็กน้อยมาเกาะ ก็จะทำให้เกิดการแพ้ ระคาย อาจเกิดอาการสำลัก ไอ หรือจาม ส่วนพาราซิมพาเตติกก็ไม่สามารถ เอาชนะ ห้ามไม่ไหว จึงทำให้ระบบทางเดินหายใจผิดปกติพิการได้ หากเป็นเรื้อรังจะลามเข้าไปในโพรงจมูก เข้าไปในโพรงไซนัส ทำให้เป็นโรคไซนัสอักเสบเรื้อรัง เป็นหวัดไม่หายสักที จึงนิยมเรียกกันว่า **โรคภูมิแพ้** ที่คิดว่ารักษาแสนยาก หากหลอดลมอักเสบก็จะไอเรื้อรังได้ หากรักษากระดูกสันหลังและรากประสาท ที่ส่งมาที่หลอดลมให้เข้าสู่ภาวะปกติได้ อาการของโรคภูมิแพ้จะค่อยๆทุเลาลง จนในที่สุดก็หายไปได้ ฉะนั้น ผลพลอยได้จากการรักษาโรคปวดศีรษะเรื้อรัง โรคภูมิแพ้จะค่อยๆหายไปด้วย ให้สังเกตดูว่า คนที่เป็นโรคภูมิแพ้ มักมีอาการปวดศีรษะร่วมด้วยประจำ

T5-9 (ดูภาพที่ 7) ส่งไปเลี้ยง ตับ ไต ม้าม ตับอ่อน ลำไส้ ไส้ติ่ง และ กระเพาะอาหาร หากเกิดความบกพร่องจะส่งผลต่ออวัยวะเหล่านี้ ได้แก่

1. **ตับ** เป็นอวัยวะสำคัญและใหญ่ที่สุด ทำหน้าที่คล้ายโรงงานเก็บกักขยะ ทำลายของเสียและสารพิษต่างๆที่เข้ามา บางส่วนคอยกำจัดเชื้อโรคที่เข้ามาในร่างกาย เป็นแหล่งสะสมธาตุเหล็ก ผลิตน้ำดี ไข่วัชยย่อยไขมัน หากสัญญาณประสาทที่ส่งมาเลี้ยงบกพร่อง ของเสียที่มากับคั่งค้างอยู่ขับออกไม่ได้ ถ้าเซลล์ตับเกิดความผิดปกติขึ้นมา อาจจะทำให้เซลล์เกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นมะเร็งได้

2. **ไต** ทำหน้าที่ดูแลปริมาณน้ำในร่างกายที่เกินความต้องการ ไตมีโรงงานเล็ก ๆ (Glomerulus) คอยตรวจเก็บสารที่ถูกทิ้งมา เช่นโปรตีน คีโตน (Ketone) เป็นต้น นำกลับไปใช้ได้ใหม่ กำจัดเพียงน้ำส่วนเกินทิ้งออกมา หากสัญญาณประสาทที่ส่งมาเลี้ยงไตบกพร่อง การทำงานของโครงสร้างในไตจะเสีย วันใดที่ตรวจปัสสาวะแล้วพบสิ่งผิดปกติออกมา หมายถึง ภาวะการทำงานของโครงสร้างในไตเริ่มเสียแล้ว ปัจจุบันโรคไตเป็นโรคที่พบมากที่สุดโรคหนึ่ง และผู้ป่วยต้องทนทุกข์ทรมานกับการฟอกไตและสุดท้ายก็ต้องจากไปด้วยความทุกข์ทรมาน แถมต้องเสียเงินทองมากมายด้วย

3. **ม้าม** เป็นอวัยวะที่ดูแลเม็ดเลือดของเรา เป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกัน เก็บสะสมธาตุเหล็ก หากสัญญาณประสาทที่ส่งมาเลี้ยงม้าม เกิดการบกพร่อง เราจะเสียภูมิคุ้มกันไป ทำให้เจ็บป่วย ติดเชื้อง่ายด้วย

4. **ตับอ่อน** ทำหน้าที่ผลิตอินซูลินเกี่ยวกับน้ำตาลในเลือด หากสัญญาณประสาทที่ส่งมาเลี้ยงบกพร่องจะทำให้เป็นโรคเบาหวานได้ง่าย

5. **ลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่** ลำไส้เล็กทำหน้าที่ดูดซึมเอาอาหารไปเลี้ยงร่างกาย ส่วนลำไส้ใหญ่ทำหน้าที่เก็บกักของเสียเพื่อรอเวลาขับถ่ายออกไป หากสัญญาณประสาทที่ส่งมาเลี้ยงบกพร่อง ร่างกายอาจได้สารอาหารเข้าไปเลี้ยงร่างกายไม่เพียงพอ และอาจมีผล ทำให้ท้องผูกหรือท้องเสีย เป็นเนื้องอก หรือ กลายเป็นเนื้อร้ายได้ง่าย

6. **กระเพาะอาหาร** เป็นอวัยวะแรกๆที่บอกได้ว่า กระดูออกเริ่มมีปัญหาแล้ว สัญญาณประสาทซิมพาเตติกที่ส่งออกมาเลี้ยงเริ่มบกพร่อง เริ่มจากการมีแก๊สมาก ท้องจะอืด ผายลมบ่อย อยู่นานเข้า จะเริ่มเรอ มากขึ้นเรื่อยๆหากปล่อยเอาไว้นาน เพราะสัญญาณประสาทอัตโนมัติซิมพาเตติก จะทำให้กระเพาะอาหารหลั่งกรดออกมา (โดยปกติกระเพาะอาหารจะหลั่งกรดเพียง 3 เวลาก่อนอาหาร เพื่อใช้กรดนั้นออกมาช่วยย่อยอาหาร)

ถ้ากรดถูกหลั่งออกมาตลอดเวลา เพราะเส้นประสาทอัตโนมัติซิมพาเทติกเกิดปัญหา ถูกกด หรืออักเสบ ในกระเพาะอาหารไม่มีอาหารให้อย่อย น้ำย่อย เป็นกรด จะย่อยเนื้อเยื่อในกระเพาะอาหารเอง ช่วงแรกจะทำให้กระเพาะอาหารเริ่มแดง ค่อยๆอักเสบ จะปวดท้อง นานไปจะทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหาร จากนั้นหูดระหว่างกระเพาะอาหารและหลอดอาหารก็จะอักเสบตาม มีผลทำให้เวลานอน กรดและอาหารที่เหลือค้างในกระเพาะอาหาร จะไหลย้อนขึ้นมาที่หลอดอาหาร ขึ้นมาถึงหลอดคอ (Pharynx) ทำให้เกิดการระคายคอ กล้องเสียงแดง อักเสบ ไอ ตอนกลางคืนจะไอมาก เรื้อรัง รักษาเท่าใดไม่หาย บางคนไอมาก ไอทั้งวัน แม้จะกินยาแก้ไอ ก็ไม่หยุดไอ จนไม่สามารถทำงานได้ เพราะไม่ได้แก้ที่ต้นเหตุคือ กระดุกสันหลัง หากเกิดอาการ ท้องอืด ผายลมบ่อย ๆ เรอ หรือมีกรดไหลย้อน เบื้องต้นขอแนะนำให้จิบน้ำบ่อย ๆ เพื่อให้กรดที่หลั่งออกมาเจือจาง ไม่กัดเนื้อเยื่อในกระเพาะอาหารมาก และไม่ควรรับประทานอาหาร 2-3 ชั่วโมงก่อนนอน และถ้ามีอาการมาก ควรปรึกษาแพทย์ หรือ ผู้ชำนาญการแก้ไขที่กระดุกสันหลัง

ไม่ว่าจะเป็นกรดไหลย้อน ไขมันพอกตับ เนื้องอกในมดลูก ปวดท้อง การขับถ่ายผิดปกติ ปวดประจำเดือน สุดท้ายจะทำให้นอนไม่หลับ การรักษาด้วย **เทคนิคแบบ องค์กรวม ของผู้วิจัย** พบว่าผู้ป่วยจะสามารถนอนหลับได้ในเร็ววัน อย่างเป็นที่น่าพอใจ

T10-12 (ดูภาพที่ 5) ถ้าบกพร่องจะมีการปวดหลังตรงบั้นเอว (สังเกตให้ดี ตามหลักกายวิภาคศาสตร์ การปวดหลัง ไม่เกี่ยวกับกระดุกเอวหรือเส้นประสาทเอวเลย) เพราะมีเส้นประสาทไขสันหลัง ออกมาเลี้ยงหลังตรงบั้นเอว ทำให้ปวดหลังได้ และเส้นประสาทนี้จะวิ่งลงไปเลี้ยงจนถึงหน้าท้อง ช่วงตรงระหว่างสะดือถึงหัวเข่า หากมีปัญหาบกพร่อง อาจจะมีการคล้ายปวดหน่วงในท้อง จนทำให้เข้าใจผิด คิดว่า มีสิ่งผิดปกติในช่องท้อง ระวังการวินิจฉัยผิดพลาด

จะเห็นได้ว่า เมื่อเรากระตุ้นแผ่นหลังไม่ว่าจะใช้ไฟฟ้า(ES) หรือออกกำลังกาย หรือนวดด้วยมืออย่างถูกต้อง ถูกวิธี ก็จะมีผลต่อเส้นประสาททั้งสองชนิดนี้ มันจะส่งผลดี ไปที่ผิวหนัง กระดุก กล้ามเนื้อ และอวัยวะภายใน แน่นนอน การกระตุ้นเส้นประสาทอัตโนมัติ Sympathetic ตามส่วนต่าง ๆ จะทำให้อวัยวะภายในแข็งแรง ทำงานได้เต็มที่ มีผลทำให้ร่างกายสดชื่น ผิวพรรณนวลเนียน ชุ่มชื้น กระดุกแข็งแรงด้วย ฉะนั้น **การรักษาแบบ องค์กรวม ด้วยเทคนิคของผู้วิจัย** จะเห็นผลเช่นนี้แน่นอน

4. Strengthening muscle การออกกำลังกายด้วยตนเองมีความสำคัญ จำเป็นอย่างมากที่ต้องสอนให้ผู้ป่วยนั้นออกกำลังกายด้วยตนเอง เพื่อรักษาสมรรถภาพการทำงานของกล้ามเนื้อให้แข็งแรง แต่ต้องสอนแบบง่ายๆ สะดวกและทำได้ทุกสถานที่ (ผู้ป่วยถึงจะทำ) และควรให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและพยาธิสภาพของผู้ป่วยนั้น ๆ เราสามารถใช้ไฟฟ้า ES ช่วย หากผู้ป่วยนั้นไม่สามารถออกกำลังกาย เองได้ หรืออยู่ในสภาพนอนติดเตียง จะสามารถช่วยให้ผิวหนัง กระดุก กล้ามเนื้อ และอวัยวะภายใน แข็งแรงได้ดีเช่นกัน หากทำการรักษาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องกัน ก็สามารถช่วยฟื้นฟูผู้ป่วยนั้นให้ค่อยๆดีขึ้น จนสามารถออกกำลังกายด้วยตนเองได้

5. Rearrange Vertebral Column

การจัดเรียงกระดูกสันหลัง (vertebral column) ให้เข้าสู่ภาวะปกติ ต้องจัดทั้งกระดูก คอ ออก และเอว ให้ข้อต่อต่างๆ ที่ติดปกติเข้าที่ เพื่อให้ช่องเล็ก ๆ (intervertebral foramen) ที่อยู่ระหว่างตัวกระดูกสันหลัง ที่เป็นทางออกของเส้นประสาทขยายใหญ่ขึ้น ไม่กดทับเส้นประสาท เส้นประสาทก็สามารถส่งสัญญาณไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ได้เต็มที่ ทุกอย่างก็จะเข้าสู่ภาวะปกติเอง

การจัดเรียงกระดูกคอ (cervical vertebrae) ให้เข้าสู่ภาวะปกติ สำคัญมาก จะทำให้เส้นเลือด vertebral artery (ดู ภาพผนวก 2) ที่ร้อยอยู่ภายในกระดูกคออันที่ 1-6 ไม่บิด ไม่หักงอ ไม่ตีบ เลือดก็สามารถวิ่งขึ้นไปเลี้ยงสมองส่วน occipital lobe , cerebellum และ brain stem (ภาพที่ 8) ได้เต็มที่ หากบกพร่องจะมีผลเสียดังนี้

ก. **occipital lobe** มีเซลล์สมองที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น หากขาดเลือด เท่ากับการขาดอาหาร ถ้าเซลล์สมองพวกนี้ขาดอาหาร จะเสื่อมสภาพ ตาจะฝ้าฟาง มัว ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ตรวจทุกอย่างในลูกตาก็ไม่พบความผิดปกติ

ข. **cerebellum** ทำหน้าที่ควบคุมความสมดุลของร่างกาย (equilibrium and balance) หากขาดเลือดไปเลี้ยง เซลล์ขาดอาหาร จะทำงานไม่ได้ดี จะเดินสะดุด เตะโน่นนี่ ให้สังเกต ถ้ามีรอยเขียวตามตัวโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า สมองส่วนนี้เริ่มแย เซลล์เริ่มขาดอาหารแล้ว

ค. **brain stem** คือ ก้านสมอง จะมีหน้าที่ในการรับข้อมูลจากภายนอก เข้าไปยังสมอง และส่งข้อมูลต่าง ๆ จากสมองถ่ายทอดไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จึงมีบทบาทสำคัญในการทำงานของสมอง เช่น การมีสติรู้สึกตัว การรับรู้ และการเคลื่อนไหวร่างกาย หากเลือดมาเลี้ยงส่วนนี้ไม่พอ เซลล์ขาดอาหาร เราก็จะอาการไม่ค่อยดี และหากสมองส่วนนี้ตาย เราก็ก็นอนนิ่ง แต่จะรู้สึกตัว เป็นเจ้าชาย เจ้าหญิง นิทรา

ยังมีผลเสียมากกว่านี้อีก หาก vertebral artery ที่ร้อยอยู่ภายในกระดูกคออันที่ 1-6 บิด หักงอ ตีบ เลือดไปเลี้ยง สมอง 3 ส่วนหลังนี้ ได้ไม่เต็มที่ ธรรมชาติของร่างกายจะสั่งให้หัวใจบีบแรงๆ เพื่อส่งเลือดให้ผ่านเส้นเลือดใหญ่ที่คอ เรียก common carotid artery (ภาพที่ 3,4) ส่งเข้าสมองโดยผ่านทาง Internal carotid artery เพื่อเข้าไปเลี้ยงสมองส่วนที่เหลือนั่นหน้าทั้งหมด หัวใจจะบีบแรง เพื่อเพิ่มเลือดให้ไหลไปช่วย vertebral artery (ภาพที่ 3) แทนที่ จะเกิดแรงดันสูง ความดันโลหิตจะสูงตาม นานเข้า ถ้าหลอดเลือดในร่างกายตีบ หรือ เริ่มอุดตันจะกลายเป็นโรคความดันโลหิตสูงตามมา หากหลอดเลือดฝอยในสมองเปราะ (aneurysm) ความดันโลหิตที่บีบมาแรงๆ ก็อาจทำให้หลอดเลือดฝอยในสมองแตกได้ กลายเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาตได้เลย ซึ่งเป็นกันมาก เพราะไม่รู้สาเหตุว่า กระดูกต้นคอมีปัญหา

การดูแลรักษาร่างกายต้องดูแล จากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบนไม่ใช่แค่โรคปวดศีรษะก็ดูแลรักษาแค่ต้นคอ กระดูกคอเท่านั้น ต้องตรวจดู รักษาทุกส่วนที่บกพร่อง และออกกำลังกระดูกสันหลังให้ถูกต้อง และถูกวิธี ตามหลักวิชาการ การกินยาหรือ ฉีดยา ก็เป็นขบวนการที่เอาสารเคมีไปกด หรือ บีบการทำงานของระบบประสาทให้หยุดสั่งการ จะทำให้หายปวดได้ชั่วคราว พอฤทธิ์ยาหมดก็จะปวดตามเดิม หรือ แม้แต่การ

ผ่าตัดหลอดเลือดในสมอง เพื่อให้มีการไหลเวียนของเลือดในสมองดีขึ้น ซึ่งจะเห็นจากการทดลอง และงานวิจัยจาก คณะนักวิจัยหลายท่านได้ทำมาแล้ว ก็ยังไม่สามารถแก้ไขสาเหตุของการปวดศีรษะนั้นได้

ทำไมจึงต้องออกกำลังกาย???...มีคนใช้ชอบถามว่า เสียเงินรักษาหายแล้ว ทำไมยังต้องออกกำลังกายอีก..ทั้งนี้..เพื่อคงสภาพการเรียงตัวของโครงสร้างของกระดูกสันหลังไว้ไม่ให้เคลื่อนออกไปอีก ไม่ให้หมอนรองกระดูกฉีกขาด จะได้ไม่ปลิ้นออกมากดทับเส้นประสาทได้ เพราะกระดูกสันหลังจะต้องมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง มีพังผืด มีเอ็นมายึดกระชับเอาไว้ จึงจะทำงานได้ปกติ ฉะนั้นจึงต้องออกกำลังกายสม่ำเสมอ เพื่อเสริมความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อ แต่การออกกำลังกายอย่างเดียวโดยรับประทานอาหารไม่เพียงพอ ก็ไม่ถูกต้อง อาหารที่สำคัญในการเพิ่มกล้ามเนื้อคือโปรตีน ถ้าโปรตีนไม่เพียงพอ กล้ามเนื้อ และ เซลล์สมองก็พัฒนาไม่ดี กล้ามเนื้อก็ไม่แข็งแรง แกรมจะเป็นโรคสมองเสื่อมเมื่ออายุมากขึ้นเช่นกัน

ฉะนั้น การพัฒนาเพื่อ ดูแล รักษา แก้ไข ผู้ป่วยที่มีอาการปวดศีรษะเรื้อรัง จะต้องรู้ให้เท่าทันปัญหาของความเสื่อม ต้องแก้ไข ต้นเหตุ ที่เกิดจาก**ความบกพร่องบริเวณกระดูกสันหลัง** ให้เข้าสู่ภาวะปกติ หรือใกล้เคียงให้ได้ เพื่อให้ผู้ที่ป่วย ที่เป็นโรคปวดศีรษะเรื้อรัง หายจากโรค โดยพึ่งยาน้อยที่สุด จนสุดท้ายไม่ต้องพึ่งยาเลย ด้วย วิถีทางธรรมชาติและความเป็นจริงตามหลักกายวิภาคศาสตร์โดยใช้ **เทคนิคทางกายภาพบำบัดประยุกต์ แบบ องค์กรรวม** ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการทดลองมาแล้ว

เอกสารอ้างอิง (References)

1. The Journal of Headache and Pain | Articles, <https://thejournalofheadacheandpain.biomedcentral.com/articles> by C Piccinni - 2019 - Cited by 1 - Related articles Correction to: Galcanezumab in episodic migraine: subgroup analyses of efficacy by high versus low frequency of migraine headaches in phase 3 studies
2. Migraine Facts - Migraine Research Foundation <https://migraineresearchfoundation.org/about-migraine/migraine-facts/> 12% of the population suffers from migraine, the 6th most disabling illness in the world. Migraine is an extraordinarily prevalent neurological disease.
3. Migraine Headache | Headache | JAMA | JAMA Network <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/184146> by CJ Hildreth - 2009 - Cited by 10 - Related articles Jun 24, 2009 - Migraine is a recurrent headache disorder with intense pain that may be unilateral ... Current research suggests that inflammation in the blood vessels of the brain causes them ...
4. What are Migraines? , <https://www.news-medical.net/health/What-are-Migraines.aspx> Feb 27, 2019 - Migraine is a severe form of headache felt as a throbbing pain at the front or side of ... Study shows abnormal cardiovascular response to nitroglycerin in ... http://www.acponline.org/patients_families/pdfs/health/migraine.pdf ...
5. MIGRAINE IS NOT JUST A HEADACHE – ResearchGate, https://www.researchgate.net/publication/322498801_MIGRAINE_IS_NOT_JUST_A_HEADACHE Jan 15, 2018 - PDF | Migraine is an abnormal headache which usually occurs on one side of ... Find, read and cite all the research you need on ResearchGate.
6. The diagnosis and treatment of chronic migraine – NCBI, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4416971/> by MW Weatherall - 2015 -

Cited by 69 - Related articles 2010. Migraine affects over 20% of people at some point in their lives; epidemiological studies have shown that 4.5% of the population of Western Europe has ...

7. An update on migraine: current understanding and future ..., <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5587613/> by F Puleda - 2017 - Cited by 48 - Related articles Mar 20, 2017 - Migraine is a common brain disorder with high disability rates which ... Much research has focused on specific brain structures thought to be at ...
8. Headache - The American Journal of Medicine, [https://www.amjmed.com/article/S0002-9343\(17\)30932-4/fulltext](https://www.amjmed.com/article/S0002-9343(17)30932-4/fulltext), Sep 19, 2017 - Chronic daily headaches of long duration include chronic migraine, chronic techniques, including physical therapy and other manual therapies, various , J. Physiotherapy for tension type headache: a controlled study.
9. Acute Migraine Headache: Treatment Strategies - American ..., <https://www.aafp.org/afp/2018/0215/p243.html>, Feb 15, 2018 - Migraine is a primary headache disorder characterized by recurrent attacks. ... PDF; Print page A Cochrane review (nine studies, N = 4,373) comparing ibuprofen with placebo concluded that the number needed to treat...
10. Migraine and risk of stroke : a national population-based twin ..., https://www.google.co.th/search?q=pdf+research+on+migraine+headaches&sxsrf=ACYBGNT3ker0BiE6XX-itCXH3mcXlvvWRA:1578210252174&ei=zJMRXvGsCuK_8QOy8riYCg&start=50&sa=N&ved=2ahUKEwjxwtir--vmAhXiX3wKHTI5DqM4KBDy0wN6BAgMEDk&biw=805&bih=678 by M Lantz - 2017 - Cited by 12 - Related articles Sep 26, 2017 - Studies have shown an increased risk of stroke related to migraine; however it is unclear whether the association differs by migraine subtype. In a population-b. ... PDF; Split View. Views. Article contents. Cite. Citation.
11. The Use of Cannabis for Headache Disorders - Mary Ann ..., <https://www.liebertpub.com> > doi > pdf > can.2016.0033 , by BC Lochte - 2017 - Cited by 18 - Related articles, research on its use, specifically for headache disorders. This review considers historical ... response to stress.10 Regardless of origin, headaches usually involve Gowers WR. A manual of diseases of the nervous system (American edition).
12. Smartphone-based migraine behavioral therapy: a single , arm...<https://www.nature.com/articles/s41746-019-0116-y>by MT Minen - 2019 - Cited by 2 - Related articles, Jun 4, 2019 - In this single-arm pilot study, adults with ICHD3 migraine, 4+ HA days/month, a smartphone, and no prior behavioral migraine ... Download PDF
13. Acute treatment of migraine in adults – UpToDate, <https://www.uptodate.com/contents/acute-treatment-of-migraine-in-adults>, Nov 15, 2019 - Migraine is a common episodic disorder, the hallmark of which is a disabling ... One problem with this study is that the 50 mg dose of sumatriptan used is
14. Migraine can be treated without medicine, pilot study finds ..., <https://www.sciencedaily.com/releases/2018/10/181004110050.htm>, Oct 4, 2018 - Some migraine patients can cut down on medication or stop using it ... This is shown by a pilot study which has been published in the scientific
15. Archive of "The Journal of Headache and Pain".- NCBI – NIH, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/journals/1613/> The Journal of Headache and Pain

Vols. 1 to 20; 2000 to 2019. 2018 to 2019. v.19(1) 2018 · v.19(Suppl 1) 2018 · v.20(1) 2019 · v.20(Suppl 1) 2019. 2015 to ...

16. Orthopedic Interventions for the Physical Therapist Assistant,
https://www.google.co.th/search?sxsrf=ACYBGNQjxd2c1a3p_hDwMso3dxQetyvx7g%3A1578221481863&source=hp&ei=qb8RXoyuMsKzmged-77oAw&q=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+..&oq=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+...&gs_l=psy-ab.12...34293.34293..37024...6.0..0.96.96.1.....0....2j1..gws-wiz.....10..35i362i39.YuYf5w6zSaI&ved=0ahUKEwjMprSWpezmAHCmeYKHZ29Dz0Q4dUDCAk Maureen Raffensperg - 2019 - Medical, The association between head and cervical posture and temporomandibular disorders: A ... Journal of Orthopaedic and Sports Physical Therapy, 38, A1–A34. 5
17. Cervical Headache | Journal of Orthopaedic & Sports Physical ...,
https://www.google.co.th/search?sxsrf=ACYBGNQjxd2c1a3p_hDwMso3dxQetyvx7g%3A1578221481863&source=hp&ei=qb8RXoyuMsKzmged-77oAw&q=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+..&oq=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+...&gs_l=psy-ab.12...34293.34293..37024...6.0..0.96.96.1.....0....2j1..gws-wiz.....10..35i362i39.YuYf5w6zSaI&ved=0ahUKEwjMprSWpezmAHCmeYKHZ29Dz0Q4dUDCAk by GG Nicholson - 2001 - Cited by 17 - Related articles , This commentary overviews some common forms of headache and specifically addresses cervical headache as a possible beneficiary of physical therapy intervention. Details of the history and physical examination, which is designed to diagnose cervical headache and rule out potential serious pathologies, are presented.
18. Cervicogenic Headache – Physiopedia,
https://www.google.co.th/search?sxsrf=ACYBGNQjxd2c1a3p_hDwMso3dxQetyvx7g%3A1578221481863&source=hp&ei=qb8RXoyuMsKzmged-77oAw&q=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+..&oq=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+...&gs_l=psy-ab.12...34293.34293..37024...6.0..0.96.96.1.....0....2j1..gws-wiz.....10..35i362i39.YuYf5w6zSaI&ved=0ahUKEwjMprSWpezmAHCmeYKHZ29Dz0Q4dUDCAk
 The International Headache Society (IHS) has validated cervicogenic headache as a ... Of all chronic headaches, the incidence of cervicogenic headache has been The exercise is progressed by gradually increasing the range to which the head Physiospot – Physiotherapy and Physical T
19. Craniocervical instability – Mepedia, https://mepedia.org/wiki/Craniocervical_instability, Dec 22, 2019 - Craniocervical instability (CCI) is a pathological condition of increased mobility at the Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapytherapy in the Spotlight It has ...,
20. Orthopaedic Manual Physical Therapy From Art to Evidence,
<https://books.google.co.th/books?id=Ce9vCAAAQBAJ&pg=PA435&lpg=PA435&dq=Cervical+Headache+%7C+Journal+of+Orthopaedic+%26+Sports+Physical+...&source=bl&ots=SO3mttowX7&sig=ACfU3U1vPAYcVxCSceEaFJo8MtvoQlfbggg&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjSoN7fpuzmAHCmeYKHZ29Dz0Q4dUDCAk#v=onepage&q=Cervical%20Headache%20%7C%20Journal%20of%20Orthopaedic%20%26%20Sports%20Physical%20...&f=false>, Christopher H Wise - 2015 - Medical, Physical therapists' use of interventions with high evidence of effectiveness in the ... trial of exercise and manipulative therapy for cervicogenic headache. Spine.

21. Medical research - Latest research and news | Nature, <https://www.nature.com/subjects/medical-research> , Latest Research and Reviews. Research. 20 December 2019| Open Access. Research | 20 December 2019. A model combining clinical and genomic factors to predict response to PD-1/PD-L1 blockade in advanced urothelial carcinoma. Research. 20 December 2019 | Open Access. Research | 20 December 2019. Research. Research.
22. What are Migraines? <https://www.news-medical.net/health/What-are-Migraines.aspx>, Dr. Ananya Mandal, MD, Migraine is a severe form of headache felt as a throbbing pain at the front or side of the head. Migraines may also be accompanied by other symptoms such as a sensitivity to light or nausea. Migraine is a common condition affecting millions worldwide and in ...
23. The diagnosis and treatment of chronic migraine , Mark W. Weatherallcorresponding author, Author information Copyright and License information Disclaimer, This article has been cited by other articles in PMC. Go to: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4416971/>

Model of Leadership Model Used in Community Development in Pa Daet Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

รูปแบบ ของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

Dr. Weerachai Chaimongkon

ดร. วีระชัย ไชยมงคล

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Development
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

Research of Leadership Model Used in Community Development in Pa Daet Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, aims to search for leadership model in community development by sharing work experience, work procedures that result in community development until success. The researcher has been working as a community leader, sub-district headman of Pa Daet Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, for 8 years. Data has been collected from direct experience of the researcher himself by working with villagers and community leaders, leaders from various organizations in the area.

The tools for collecting data are the researcher himself and various collecting forms. Analyze and synthesize the data by categorizing and looking at the interrelationship of each step to form the successful leadership model of community development with success is evident.

The research found that there are 7 important components leading to leadership model used in community development: (1) being a leader resulting from community development; (2) being a leader to resolve problems rigorously that never discourage problems and obstacles; (3) being a leader who gives importance to the people as a center; (4) being a leader that values the goals of work, then goes back to the budget; (5) being an integrated leader for maximum effects; (6) being a network leader; (7) being a leader who focuses on continuous learning in various fields.

Key Words: Leadership model of community development refers to leadership used in community development administration of Mr. Wirachai Chaimongkol, Pa Daet Sub-district Headman.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบ ของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ค้นหาแนวทาง ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน โดยได้ถ่ายทอด ประสบการณ์การทำงาน ขั้นตอนการทำงาน ที่ส่งผล การพัฒนาชุมชน จนประสบความสำเร็จ โดยผู้วิจัยมี ประสบการณ์ในการทำงานในหน้าที่ เป็นผู้นำชุมชน ในตำแหน่งกำนันตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ มา ตลอด 8 ปี โดยเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยเองที่ทำงานร่วมกับชาวบ้านและผู้นำชุมชน ผู้นำ จากองค์กรต่างๆ ในพื้นที่

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ ตัวผู้วิจัยเองและแบบบันทึกข้อมูลต่างๆ วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่และดูความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแต่ละขั้นตอนจนเกิดเป็นรูปแบบ ภาวะผู้นำ ของการ พัฒนาชุมชน ที่ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

จากผลการ วิจัย พบว่า รูปแบบ ของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ (1) เป็นผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาชุมชน (2) เป็นผู้นำ กับการต่อสู้ เมื่อเกิดปัญหา *ไม่ย่อท้อต่อ* ปัญหาและอุปสรรคสรรค์ (3) เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับประชาชน เป็นศูนย์กลาง (4) เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญ ต่อเป้าหมายของการทำงาน แล้วถึงย้อนกลับมาในเรื่องของงบประมาณ (5) เป็นผู้นำแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดผลสูงสุด (6) เป็นผู้นำที่สร้างเครือข่าย (7) เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในด้านต่างๆ

คำสำคัญ : รูปแบบของ ภาวะผู้นำ ของการพัฒนาชุมชน หมายถึง ภาวะผู้นำ ที่ใช้ในการบริหารงานในการ พัฒนาชุมชน ของ นายวีระชัย ไชยมงคล กำนันตำบลป่าแดด

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมาของผู้นำชุมชน

การอยู่ในชุมชนสังคมมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งในด้านของความรู้สึกนึกคิดความต้องการ ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและจะทำให้เกิดการพัฒนา ในขณะที่เดียวกันก็เกิดปัญหาระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อบรรลุประโยชน์และความสำเร็จที่เป็น จุดหมาย ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ สื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนใน ชุมชนให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ คือ “ผู้นำชุมชน” มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคมมีการดำรงชีพเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความแตกต่างกันหลากหลายทางสังคมทั้งในด้านความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด มนุษย์จึงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไปในทางที่ดี สนองต่อความต้องการและบรรลุถึงประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นจุดหมาย ต้องอาศัยความสามัคคีระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนให้บริหารงานได้อย่างสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม นั่นก็คือ “ผู้นำ” ซึ่งเป็นบุคคลที่จะมาช่วยเป็นกำลังแรงใจและมั่นคงในการปฏิบัติงานร่วมกัน เหตุนี้ในการพัฒนาชุมชน ผู้นำ

ชุมชนถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่จะระดมพลและทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหาร การพัฒนาหรือร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้การพัฒนานั้นไปสู่จุดมุ่งหมายได้ดียิ่งขึ้น

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จ ขององค์การทั้งนี้ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้ บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ปัญหาที่เป็น ที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า ผู้นำทำอะไรหรือมีวิธีการบางอย่างไรจึงทำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้วทุ่มเทความสามารถ และพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จ ด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ผู้นำบางคนอย่างไร นอกจากผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่เต็มใจในการปฏิบัติงานให้ สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเกลียดชังและพร้อมที่จะร่วมกันขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์การ การมีภาวะ ความเป็นผู้นำ (Leadership) นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้องค์กรพร้อมรับกับการ เปลี่ยนแปลง (Change) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในขณะนี้ นิยาม “ผู้นำ” ในด้านต่างๆ มีมากมาย หลากหลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับว่าใครจะชอบแบบไหน และแต่ละคนนั้นก็ยังมี Style ของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกันดังนั้น การจะบอก ว่าผู้นำแบบไหนดีที่สุดหรือดีกว่ากันนั้นคงไม่สามารถบอกได้แน่ชัด และไม่สมควรที่จะนำมาพูดกันด้วย เพราะ ผู้นำแต่ละแบบก็มีข้อดี-ข้อเสียที่มีความแตกต่างกันออกไป รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ต่างกันไป ความ เป็นผู้นำก็อาจแตกต่างกันไปด้วย

1.2 ความสนใจของผู้ศึกษา

การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเสริมสร้างความรู้และ พัฒนาทักษะจะทำให้ผู้นำชุมชนมีโลกทัศน์ใหม่ต้องงานพัฒนา การพัฒนาความรู้ ทักษะของผู้นำจึงเป็นสิ่งจะต้อง นำมาพิจารณาควบคู่ไปกับการทำงานพัฒนาชุมชนมาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชุมชนผู้นำโดย ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีความสนใจใฝ่รู้ศึกษาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จะศึกษาด้วยตนเอง วิธีการศึกษาด้วย ตนเองนั้น อาจเป็นการสังเกตสิ่งที่ตนเองพบเห็น แล้วจดจำมาทดลองปฏิบัติ หรือผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับบุคคลต่างๆจัดกลุ่มพูดคุยสนทนา หลังจากผ่านการไปศึกษาดูงานภายนอกลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนสถานการณ์ของชุมชนของตน536 วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 6 ฉบับ พิเศษหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากแนวคิดพื้นฐาน หลักการพัฒนาได้นำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงาน พัฒนาชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด และต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะ ปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง
2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน ยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชน พึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และ ช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชน จะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจและทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตาม วิถีทางแห่งประชาธิปไตย กระแสในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำหัวข้อวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน ว่าภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic leadership) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ได้พยายามอธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูงในการจูงใจสมาชิก ความผูกพันต่อองค์กร ความเคารพนับถือ ความไว้วางใจ ความชื่นชมในตัวผู้นำ การอุทิศตนในการทำงาน ความจงรักภักดี และการปฏิบัติงานของสมาชิกได้อย่างไร และยังพยายามอธิบายอีกว่า ผู้นำบางคนสามารถนำองค์กรหรือหน่วยงานของตนประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมได้อย่างไร เนื่องจากการดำเนินธุรกิจขององค์กรในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจข้ามประเทศ ทำให้หลายๆองค์กรมุ่งสร้างผู้นำที่สามารถบริหารจัดการและจัดการคนในประเทศที่ไปลงทุนหรือดำเนินธุรกิจ ประกอบกับแนวคิดที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น ผู้นำชุมชนจึงต้องมีการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.3 วิธีการศึกษา

เนื่องด้วย ผู้วิจัย เป็นดำรงตำแหน่งกำนันตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งนายกสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ฯ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น งานวิจัย เรื่อง รูปแบบ ของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น จึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยเอง ที่ทำงานร่วมกับชาวบ้านในชุมชน มานานมากกว่า 8 ปี โดยมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือตัวผู้วิจัยเอง และบันทึกข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดหมวดหมู่ และดูความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแต่ละขั้นตอน จนเกิดเป็นรูปแบบ ของ รูปแบบของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน เกิดขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสนใจค้นหาแนวทาง รูปแบบ ของภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน เพื่อขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น นั้น เริ่มจากตัวผู้วิจัยเอง ที่มีโอกาสได้เรียน คณะ

ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างที่เรียนก็ได้มีโอกาส ทำงานด้านกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา ได้ทำกิจกรรมทั้งในรั้วมหาวิทยาลัย และกิจกรรมร่วมกับชุมชน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจว่า การทำงานร่วมกับคนผู้ใหญ่มาก และการทำงานร่วมกับชุมชน เป็นการท้าทายอย่างหนึ่ง เป็น งานที่ไม่ซ้ำซาก มีปัญหาที่ให้อะไรเฉพาะหน้าตลอดเวลา และเป็นงานที่เราสามารถจะแสดงศักยภาพของเราได้อย่างเต็มที่ และสิ่งที่มีความสุขที่สุดของตัวผู้วิจัยเอง คือ การได้ ออกแบบ นวัตกรรม ใหม่ ๆ ขึ้นมา ทั้งด้านการบริหารงานในชุมชนตามฉบับแนวคิดของตัวเอง ทั้งในรูปของ สิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นนั้น เป็นความสุขที่สุดของตัวผู้วิจัย

ตัวผู้วิจัยเอง เกิดมาจากครอบครัวชาวนไร่ชาวนา ได้ผ่านชีวิตที่ขาดความพร้อม และการที่ครอบครัวเราไม่มีความพร้อม ประสบการณ์ที่เราได้พบเจอก็คือ การที่เราได้รับการช่วยเหลือจาก คนรอบข้าง เพื่อนบ้าน ญาติ และผู้นำชุมชนนั้น มันคือการหยิบยื่นโอกาส ให้เราได้เดินไปถึงเป้าหมายที่สำเร็จในชีวิต ได้ในทางตรงข้ามถ้าเรา ขาดผู้นำชุมชนที่ดี มีความตั้งใจในการทำงาน ชุมชนนั้น ๆ รวมถึงประชาชนในพื้นที่นั้น ก็ขาดโอกาส ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ สิ่งอำนวยความสะดวก ทั้ง อุปโภค บริโภค จะสังเกตได้ว่าทุกประเทศ ในโลกนี้ ความเจริญก็จะอยู่ในบางพื้นที่ หรือบางเมืองเท่านั้น นั้นไม่ได้หมายความว่าชุมชนนั้นมีทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติที่ดี หัวใจสำคัญคือผู้นำนั้น คือการนำทรัพยากร ตามพื้นที่เหล่านั้นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้ได้มากที่สุด หาก จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้วิจัย ในฐานะผู้นำชุมชนนั้น เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นหัวใจหลักหัวใจสำคัญของความเป็นอยู่ของประชาชน การมีผู้นำเป็นแค่คนดีนั้นยังไม่พอ แต่จะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาด้วย ส่วนความดีนั้นเป็นองค์ประกอบของการไม่ทุจริต ซื่อตรง โปร่งใส อย่างที่เคยพบเห็นผู้นำบางองค์กร มีประวัติเป็นคนดี แต่การทำงานหรือหน่วยงานองค์กรกับไม่ได้รับการพัฒนา นั้นหมายความว่า ผู้นำ จะต้องมีความดี มีความรู้ มีความเข้าใจ ชยัน และหมั่นพัฒนาตัวเอง หากความรู้หาข้อมูลต่างๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ นำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบกับการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้อง กับบริบทของพื้นที่ตัวเอง

แรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็คือตัว ผู้วิจัย เป็นผู้นำชุมชน ดำรงตำแหน่งกำนันและผู้บังคับบัญชา ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 13 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลป่าแดด โดยศึกษาว่า ระดับการศึกษาและวุฒิการศึกษาของผู้นำ ไม่ได้บ่งบอกชี้ชัดได้ว่า ผู้นำจะต้องจบการศึกษาด้านพัฒนาชุมชน หรือรัฐศาสตร์ ด้านการเมือง การปกครอง แต่การจะเป็นผู้นำชุมชนนั้นสามารถจะจบการศึกษาด้านใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ ความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาชุมชน ความมุ่งมั่น และรักในงานจิตอาสา มีภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะตัวผู้วิจัยเอง ก็ได้จบการศึกษา ศักยภาพ แต่ก็ได้ใช้ความศาสตร์ความเป็นครู นำมาปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้นำชุมชน จนประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้รับรางวัล ระดับประเทศ หลากหลายรางวัล ได้อย่างไร จึงเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้

2.3 กิจกรรมหรือขั้นตอนที่ดำเนินการแต่ละขั้นตอน หรือ แต่ละเรื่อง

ผู้วิจัยก็ได้เรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มีความรู้ในศาสตร์ของครูในการสอน ซึ่ง ผู้วิจัยเองจะต้อง นำความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพทางด้านครู แต่โดยความรักในการทำงานในภาคชุมชน จึงได้อาสาตัวเอง ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้ใหญ่บ้านเดือน พฤษภาคม พศ.2555 จากนั้นในปีเดียวกัน ก็ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลป่าแดด ในเดือน กันยายน 2555 จนถึงปัจจุบัน

เมื่อผู้วิจัย ได้รับให้ดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลป่าแดด ซึ่งเหลือระยะเวลา แค่ 3 เดือน ก็ได้เริ่มวางแผนการพัฒนาโดยการ เข้าพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน ทั้ง 13 หมู่บ้าน ทั้งในรูปแบบทางการคือการเรียนประชุม และในรูปของการไปพบปะพูดคุยแบบกันเอง ถึงในที่พักอาศัยของชาวบ้าน เพื่อเก็บรวบรวมปัญหาต่างๆ โดยการพูดคุยสนทนานั้น ทางผู้วิจัย โดยการซักถาม จะไม่ไปชี้นำทาง แต่ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้พูดได้ระบายออกมา เพราะจะได้ข้อมูลที่แท้จริง เพราะการไปให้หัวข้อและชี้นำนั้น ผู้วิจัย มองมุมต่างว่า ประเทศไทยก็ตามจะพัฒนาด้านไหน ย่อมมีข้อด้อย ข้อเด่น ไม่มีอะไรสมบูรณ์ แบบ 100 % เพราะชาวบ้านมีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงใช้วิธีให้ชาวบ้านได้ เลือก ความต้องการและความเดือดร้อน มากที่สุด อย่างน้อยมา 3 ประเด็น และตัวผู้วิจัย เองก็จะเข้ามาสอบถามเป็นประจำทุกๆ ปี ช่วงนี้ปี 2555 เป็นช่วงที่ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาของชาวบ้าน ทั้ง 13 หมู่บ้าน

เมื่อผู้วิจัย ได้รับข้อมูลจากการลงพื้นที่พบปะชาวบ้านแล้ว ก็ได้นำ ข้อปัญหาต่างๆ โดยแยกออกเป็นแต่ละหมู่บ้าน มาจัดเรียง และตรวจสอบ ว่าปัญหาใดที่มีความต้องการกันมากกว่าครั้ง หนึ่ง หรือ 6 หมู่บ้าน และปัญหาใดเป็นปัญหาเฉพาะของหมู่บ้านนั้น เช่น หมู่บ้านอมรนิเวศน์ หมู่ที่ 10 เป็นหมู่บ้านจัดสรร ก็ต้องการในเรื่องของความปลอดภัยในเรื่องทรัพย์สิน และเรื่องของขยะ แต่ถ้าเป็นหมู่บ้าน วงศ์สิงค์คำ หมู่ที่ 6 จะเป็นหมู่บ้านดั้งเดิม ก็ยังประกอบอาชีพทำงานเกษตรกร ต้องการในเรื่องของน้ำที่ใช้ในการทำพืชไร่ พืชสวน และไม่มีเรื่องใดที่มีความต้องการเช่นเดียวกัน ทั้ง 13 หมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าถึงแม้จะอยู่ในตำบลเดียวกันนั้น ความเดือดร้อน ความต้องการก็แตกต่างกันออกไป นั้นหมายถึงว่าการพัฒนา หรือการช่วยเหลือ ไม่สามารถจะทำได้ในภาพระดับตำบลได้ ต้องแก้ปัญหาในระดับหมู่บ้านก่อน

สิ่งที่ผู้ประวิจักษ์ จะต้องดำเนินการในขั้นต่อไป ก็ต้องมาแยกหมวดหมู่ถึงความเดือนร้อนและใช้การวิเคราะห์ว่า แต่ละโครงการนั้นต้องใช้งบประมาณเท่าไร เพราะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะไม่ใช้งบประมาณ แตกต่างกันแค่ว่าใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใดเท่านั้น โดยผู้วิจัย ได้ศึกษาระเบียบของหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลตำบลป่าแดด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้อระเบียบของอำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการใช้งบประมาณการบริหารงานในการพัฒนาชุมชนตามโครงการต่างๆ และแผนงานในการพัฒนาแต่ละปี เพื่อนำมาเทียบเคียงปัญหาและความเดือนร้อนของชาวบ้านนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวม แบ่งหมวดหมู่ปัญหาเอาไว้

เมื่อทราบถึง ปัญหาแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ภาครัฐในพื้นที่ ได้จัดตั้งเอาไว้ ตามแผนการพัฒนา ผู้วิจัยก็ คัดปัญหาความเดือนร้อนประสานแจ้งไปยังหน่วยงานต่างๆ ในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้ว เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล อีกครั้งว่าปัญหาเหล่านี้ทางหน่วยงาน

ของภาครัฐสามารถจะแก้ปัญหาได้ ผู้วิจัยใช้เวลาช่วง ปี 2556 ในการส่งเรื่องปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน ที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในช่วง ปี 2555 ไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ ในฐานะกำนันตำบลป่าแดดนั้น ก็ต้องทำหน้าที่ตามปกติ ตามหนังสือสั่งการของทางภาครัฐและปฏิบัติหน้าที่ ตาม นโยบายของรัฐบาลไปด้วย พร้อม ๆ กัน

จากการทำงาน ลงพื้นที่พบปะ ชุมชน ในปี 2555 และปี 2556 ก็ได้ดำเนินประสานงาน ส่ง เรื่องปัญหาต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานต่างๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น แต่ที่น่าสนใจ ที่ผู้วิจัยได้พบปัญหาความ เดือดร้อนที่มีข้อจำกัดของภาครัฐ ติดขัดในข้อระเบียบต่างๆ สามารถแก้ไขช่วยเหลือในช่วงเวลา สั้นๆ ใน ระยะเวลา 3-5 ปี สิ่งที่ผู้วิจัยได้พบปัญหา พอสรุปได้ ดังนี้ คือ

1. ปัญหาด้านสุขภาพ ในการรับบริการ การรักษา สถานพยาบาลที่อยู่ไกล จากพื้นที่ ทำให้ต้องตื่น แต่เช้า และกลับมาบ่น เสียเวลาทั้งวัน และต้องหยุดงาน กรณี ผู้สูงวัย เป็นเรื่องจำเป็นที่ญาติๆ ก็ต้องหยุดงาน เพื่อนำส่งญาติไปมอบแพทย์เพื่อตรวจรักษา
2. ด้านอาชีพ ที่รองรับผู้วัยเกษียณ แต่ไม่ใช่ข้าราชการ ไม่มีรายได้จากเงินเกษียณอายุ แต่ยังมีสุขภาพ ที่แข็งแรง และยังต้องมีการเลี้ยงดูครอบครัว
3. บ้านพักฉุกเฉิน กรณีที่ ญาติพี่ต้องเสียชีวิตอย่างกะทันหัน ไม่มีใครดูแล ไม่มีที่พักอาศัย
4. เรื่องของกลิ่นน้ำเน่าเสียจากลำคลองแม่ข่า ที่ไหลผ่านชุมชน จำนวน 7 ชุมชน
5. น้ำดื่มที่ต่างจากเมื่อก่อนที่ใช้น้ำใต้ดิน แต่ขณะนี้ไม่สามารถนำน้ำใต้ดินมาใช้ดื่มกินได้ เป็นภาระที่ จะต้องหาค่าใช้จ่ายมาซื้อน้ำดื่มในการบริโภค อุปโภค

จะเห็นได้ว่าทุกพื้นที่ ทุกชุมชนทุกองค์กร ตั้งแต่ระดับชุมชน ถึงระดับประเทศ ถ้าไม่มีงบประมาณใน การเข้ามาสนับสนุนแล้ว ทุกอย่างจะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ปัญหาความเดือดร้อนก็ไม่สามารถจะแก้ไขได้ ประชาชน ชาวบ้านในพื้นที่ที่ต้องใช้ชีวิต อายากล้าปาก ไม่มีความสุขเท่าที่ควร โดยผู้วิจัยต้องการให้เกิด แนวคิดทางสังคมและทฤษฎีสังคม ใหม่ขึ้นมาคือ การรู้จักพึ่งพาตนเอง การที่ชุมชนรู้จักการรวมตัวเพื่อสร้าง สิ่งประดิษฐ์นวัตกรรม หรือโครงการต่าง ที่มาแก้ไขความเดือดร้อนในชุมชน ของตัวเอง เพื่อเป็นประโยชน์ของ ตัวเอง โดยมีหลักการที่ว่า การจะทำโครงการใดๆ นั้น จะไม่เอางบประมาณเป็นที่ตั้ง และน้อมนำเอาหลักของ แนวคิดและทฤษฎี ศาสตร์พระราชา ราชการที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ได้นำมาเป็นแนวทาง ดำเนินการ โดยเฉพาะ เรื่องของการระดมจากข้างใน ก็คือชุมชนช่วยคิด ช่วยทำ ลงมือทำเองก่อน แล้ว ส่วน ไหนที่เกินกำลัง ถึงจะเกิดการร้องขอไปยังภาครัฐ

จากปัญหาดังกล่าว ช่วงในปี 2557 นี้ผู้วิจัย จึงได้เริ่มเขียนโครงการ เพราะโครงการทุกอย่งนั้น ต้อง จะต้องมีการมีที่ไป เหตุผล วัตถุประสงค์ ที่จะเป็นเอกสารให้เกิดการประชุมประชาชนในพื้นที่ ซึ่ง ก็ใช้เวลา พอสมควรในการดำเนินงานเขียนโครงการ เพราะต้องทำงานตามภารกิจหน้าที่หลัก ที่ได้รับคำสั่งมาจากทาง รัฐบาลผ่านมายังจังหวัด และงานในเรื่องของกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ เพราะในรอบ 1 ปี ก็จะมีงานกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบทุกอย่างเช่น งานเข้าเวรตรวจตราความเรียบร้อย การเดินทางบนท้องถนน ในช่วงต้นปี คือ เรียนโครงการนี้ว่า 7 วันอันตราย พอช่วงเดือน เมษายน ก็จะมีงานประเพณี สงกรานต์ ถัดมาก็มีงานลอย

กระทรวง งานไม้ดอกไม้ประดับ และการกาชาดในช่วงฤดูหนาว งานทอดกฐิน และร่วมถึงงานเทศกาลคริสต์มาส เพราะผู้นำชุมชนต้องเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกศาสนา ซึ่งงานประเพณีเหล่านี้ ผู้วิจัษณ์ และผู้นำชุมชนไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ เป็นงานที่ต้องกระทำให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป และทุกๆ เดือน ก็มีกิจกรรมด้านการณรงค์ ในการป้องกันปราบปรามในเรื่องของยาเสพติด มีการประชุมภายในหมู่บ้านทุกๆ เดือน และที่ขาดไม่ได้ในสังคมไทยก็คือ งานสูญเสียชีวิต ที่ผู้นำชุมชนจะต้องเข้าไปดูและทั้งการจัดสถานที่ จนถึงพิธีการต่างๆ จนถึงสิ้นสุดพิธีการ นี่คือนงานส่วนหนึ่งที่ ผู้วิจัษณ์ ในฐานะผู้นำ จะต้องปฏิบัติ ขาดเว้นไม่ได้

แต่อย่างไรก็ต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เพราะการดำรงตำแหน่งกำนัน ไม่มีเงินเดือนประจำ แต่เรียกว่า ค่าตอบแทน เดือนละ 10,000 บาท ไม่มีสวัสดิการใดๆ เหมือนข้าราชการทั่วไป จะเห็นได้ว่าในรอบ 1 ปี มีหน้าที่งาน ในการปฏิบัติไม่ได้น้อยเลย ถ้าผู้นำ ชุมชนไหน ไม่มีความเข้มแข็ง ไม่ทำงานให้หนัก ไม่คิดการวางแผนการ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการเข้ามาทำงานตรงนี้ นั่นหมายความว่า ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น เช่นเดียวกับผู้วิจัษณ์ จะต้องมีความพร้อม ทั้งด้านความคิด พร้อมทั้งความรู้ พละกำลังที่แข็งแรง คือมีสุขภาพที่ดี นั่นเอง ซึ่งก็มีน้อยมาก ที่จะประสบความสำเร็จ แล้วการที่จะ บ่งบอกว่า ทำงานพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จนั้น ก็คือการได้รับรางวัล ประกาศนียบัตร นั่นเอง

ผู้วิจัษณ์ทำโครงการต่างๆ โดยจะไม่คำนึงถึงงบประมาณของภาครัฐ จะระดมทุนกันเองในพื้นที่ เช่น ทอดผ้าป่า จัดกิจกรรมมกรกุศล และยังดำเนินการเขียนโครงการของงบประมาณไปยัง ชาวสวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland) โดยผ่านกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ ตลอดระยะเวลาที่ผู้ประวิจัษณ์ ได้ทำหน้าที่ผู้นำชุมชนในตำแหน่ง กำนัน ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง เชียงใหม่ ได้ดำเนินการโครงการที่ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ได้รับรางวัล ต่างๆ ดังนี้

เรื่องที่ 1 เริ่มดำเนินการ ปี 2555 เป็นผู้คิดเริ่มพัฒนาชุมชน คลินิกใกล้บ้านใกล้ใจ และบ้านพักฉุกเฉินจนได้รับ รางวัลชุมชน ตำบลต้นแบบ ห่วงใยไม่ทิ้งกัน ระดับประเทศ ผลงาน คลินิกใกล้บ้านใกล้ใจ และ บ้านพักฉุกเฉิน ของ กระทรวงพัฒนาสังคม ฯ ปี 2560 โดยมีผลงานดังนี้

ผู้วิจัษณ์ ได้ทำงานช่วยเหลือชุมชน และช่วยเหลือ ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ ของตำแหน่ง กำนัน โดยถือคติว่า “เมื่อเคยผ่านความจนความอยากลำบากมา เราก็ต้องหัดช่วยเหลือผู้อื่นต่อ” ผู้วิจัษณ์ ได้เสียสละทั้งแรงกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญา ที่มีอยู่ช่วยเหลือ ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก โดยใช้บุคคลกร ที่เป็น คนในครอบครัวของผู้วิจัษณ์ ทั้งคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องของตัวผู้วิจัษณ์ เป็นกำลังหลักในการทำงาน แบ่งหน้าที่การทำงาน เช่น คุณพ่อทำหน้าที่ เป็นคนสวนดูแลอาคารสถานที่ คุณแม่ทำหน้าที่ เป็นฝ่ายทำความสะอาดอาคารห้องพัก และจัดเตรียมทำอาหารให้ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ที่เข้ามาอาศัยในบ้านพักฉุกเฉิน และให้พี่ชาย ก็ทำหน้าที่ เป็นผู้ดูแลรักษาความปลอดภัย โดยผู้วิจัษณ์ มีเป้าหมาย ดังนี้

1. การช่วยเหลือ ในด้าน ลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาส การเข้าถึงบริการของรัฐ เช่น การช่วยสงเคราะห์เด็กพิการ เด็กนักเรียนยากจน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส

2. โครงการ ให้การศึกษาและ การเรียนรู้ ฝึกอาชีพ ต่างๆ การทำ เกษตรพอเพียง ให้กับ ชาวบ้านที่ ยากจน คนเร่ร่อน ผู้พันโทษ และครอบครัวผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี (HIV) เป็นต้น

3. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพประชาชน เช่น การจัดทำ ศูนย์ คลินิก ชุมชน ตรวจรักษาโรค การเฝ้าระวังโรคระบาด การรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ เพื่อลดผู้พิการในสังคม

โครงการนี้เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ดังนี้

1. โครงการ : บ้านพักฉุกเฉิน พักฟรี สำหรับผู้อยู่ในภาวะลำบาก โดยไม่ใช้งบประมาณจากภาครัฐ

ขั้นที่ 1 จัดทำโครงการ โดยการ ขอคำแนะนำ จาก พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ขั้นที่ 2 เริ่ม ก่อสร้าง ห้องพักจำนวน ๑๐ ห้อง ห้องตรวจรักษาโรค ห้องฝึกอาชีพ ห้องน้ำ ห้องอ่านหนังสือ โดยการประสานงานของหน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัวเชียงใหม่ จึงได้รับงบประมาณ จากชาวต่างชาติมาบางส่วน และใช้เงินส่วนตัวของครอบครัวของผู้วิจัย งบประมาณในก่อสร้าง 800,000 บาท ได้รับการช่วยเหลือแรงงานก่อสร้างจากชาวบ้านในพื้นที่ เริ่มก่อสร้าง ในช่วง เดือน กุมภาพันธ์ 2556

ขั้นที่ 3 เริ่ม เปิดดำเนินการบ้านพักฉุกเฉิน ในช่วงเดือน ตุลาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นมา

ขั้นที่ 4 ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และผู้อยู่ในภาวะลำบาก ดังนี้

- จัดกิจกรรม ฝึกอาชีพ ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้อยู่ในภาวะลำบาก มีอาชีพ มีรายได้
- จัดทำสวนเกษตรตัวอย่าง ตามแนวเกษตรพอเพียง ให้เป็นแบบอย่าง
- สร้างภาคีเครือข่าย เพื่อการช่วยเหลือ ผู้อยู่ในภาวะลำบาก ในการส่งต่อการดูแล เช่น หน่วยงานธรรมปกครอง เชียงใหม่ บ้านพักเด็กและครอบครัว หน่วยงานบ้านหยาดฝน เป็นต้น
- ออกช่วยเหลือ ออกพื้นที่ตามชุมชน และสานหน่วยงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ ในพื้นที่ เพื่อการช่วยเหลือผู้อยู่ในภาวะลำบาก ได้อย่างทันทั่วถึง และเหมาะสม

2. โครงการ คลินิกตรวจรักษา “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” และตรวจรักษาฟรี สำหรับผู้อยู่ในภาวะลำบาก โดยไม่ใช้งบประมาณจากภาครัฐ

ขั้นที่ 1 จัดทำโครงการ ในช่วง เดือน กุมภาพันธ์ 2556 ขอคำแนะนำ จาก หน่วยงาน พัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสาธารณสุขจังหวัด ได้รับความร่วมมือจาก โรงพยาบาลใกล้หมอ และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผลัดเปลี่ยนกันมาตรวจรักษา โดยบุคคลทั่วไป ใช้สิทธิ บัตรสุขภาพ หรือ ประกันสังคม แต่ ผู้อยู่ในภาวะลำบาก ให้ตรวจรักษาฟรี

ขั้นที่ 2 เริ่ม ก่อสร้าง อาคารคลินิกตรวจรักษา _และจัดหาอุปกรณ์ ทางกายภาพ ในช่วง เดือน เมษายน 2556

ขั้นที่ 3 เริ่ม เปิดดำเนินการ คลินิกตรวจรักษา “ใกล้บ้านใกล้ใจ” ตรวจรักษาฟรี สำหรับผู้ป่วยในภาวะลำบาก ในช่วง เดือน ธันวาคม 2556 เป็นต้นมา

ขั้นที่ 4 ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และผู้ป่วยในภาวะลำบาก ดังนี้ จัดหาเครื่องมือแพทย์ ให้ยืมฟรี สำหรับผู้ป่วยที่นอนติดเตียง และผู้ป่วยระยะสุดท้าย สาเหตุเพราะไม่มีเงินซื้อเครื่องมือแพทย์ เริ่มดำเนินการ ปี 2557 คือ โครงการให้ยืมเครื่องมือแพทย์ ฟรี บริการให้ยืมเตียงนอน ถึงออกซิเจน ไม้พยุง ที่นอนเตียงลม พร้อมกับรับบริจาคเครื่องมือแพทย์ โดย ให้บริการให้ยืมฟรี ทั่วจังหวัด เชียงใหม่

เรื่องที่ 2 เริ่มดำเนินการ ปี 2560 เสนอของบประมาณจากมูลนิธิคริสตจักร ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในการผลิตน้ำดื่มเพื่อให้ชาวบ้านได้มีน้ำดื่มในราคาถูก และช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม

เรื่องที่ 3 ผู้วิจัยฯ ทำหน้าที่ประธานการศึกษาโรงเรียนวัดป่าแดด โดยทำ โครงการ อินเทอร์เน็ต ปลอดภัยและป้องกันการค้ำมนุษย์ โรงเรียนสีขาว และ ระดมทุนสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน พร้อมกับหาทุนการศึกษา

เรื่องที่ 4 โครงการ นวัตกรรม การบำบัดน้ำเสีย ๓ ระบบ ของกระทรวงทรัพยากรฯ

เรื่องที่ 5 เริ่มดำเนินการ ปี 2556 เป็นผู้คิดเริ่มพัฒนาชุมชน โดยก่อตั้ง กลุ่ม “เฮฮากคลองแม่ข่า” ในพื้นที่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ อำเภอแมริม อำเภอหางดง ที่มี คลองแม่ข่าไหลผ่าน โดยเป็นตัวแทน เข้านำเสนอ ปัญหาในการพัฒนาคลองแม่ข่า ต่อท่านรัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสภาพทั่วไปของลำน้ำแม่ข่า

น้ำแม่ข่าเป็นทางน้ำธรรมชาติมีสภาพคดเคี้ยวไปมาและลาดไหลลงจากทางทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ อยู่ระหว่างกลางของบริเวณที่ดินนอกกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านตะวันออกกับแม่น้ำปิง ต้นกำเนิดของน้ำแม่ข่าเริ่มจากลำธารและลำเหมืองด้านทิศตะวันตก ซึ่งรับน้ำมาจากห้วยแม่หยวก ห้วยแม่ข่มง ห้วยช่างเคียน และห้วย

แก้วจากดอยสุเทพ จากนั้นไหลมารวมเป็นทางน้ำใหญ่ที่ หนองน้ำใหญ่ บริเวณทุ่งป่าแพ่ง ในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ด้านเหนือฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง

นอกจากน้ำที่ไหลมาจากห้วยด้านทิศตะวันตกแล้ว น้ำแม่ข่ายังมีต้นน้ำมาจากทางทิศเหนือ ได้แก่ น้ำแม่สาและน้ำแม่ชะเอืองซึ่งมีแหล่งต้นน้ำมาจากดอยสูงในเขตอำเภอแม่ริมไหลผ่านมายังตำบลแม่สา และตำบลดอนแก้ว ซึ่งในอดีตปริมาณน้ำนั้นมีมาก แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความทันสมัยทางเทคโนโลยีที่ต้องการป้องกันน้ำท่วมเมืองเชียงใหม่ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของน้ำแม่ข่าไม่ได้รับการดูแลรักษา ลำน้ำขาดหายและไม่มีน้ำดังเช่นในอดีต

โดยสรุป น้ำแม่ข่าในช่วงต้นจะมีลำน้ำสาขาย่อยซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำจำนวนหลายสาย ได้แก่ น้ำแม่หยวก ห้วยแม่ข่มง ห้วยช่างเคียน น้ำแม่สา น้ำแม่ชะเอือง และมีลำน้ำสาขาย่อยที่ไหลมาบรรจบในช่วงกลางน้ำ เช่น ลำเหมืองกาง ร่องกระแจะ และลำคูไหว ซึ่งน้ำแม่ข่าสายหลักจะไหลผ่านตำบลดอนแก้ว เขตอำเภอแม่ริม ไหลผ่านเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลตำบลป่าแดด เทศบาลตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จากนั้นไหลเรื่อยไปจนถึงเขตเทศบาลตำบลสันผักหวาน และไหลลงสู่แม่น้ำปิงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง

จุดเริ่มต้นหรือแรงบันดาลใจในการดำเนินงานอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (กลุ่ม) หรือเครือข่ายชุมชน

คลองแม่ข่าหรือที่คนเชียงใหม่เรียกว่า “น้ำแม่ข่า” เป็นหนึ่งในไข่มงคลเจ็ดประการของการเลือกพื้นที่ในการสร้างเมืองเชียงใหม่โดยพญามังราย เมื่อปี พ.ศ. 1839 หรือ 716 ปีมาแล้วมีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ในฐานะเป็นคูเมืองชั้นนอกของเมืองเชียงใหม่ทางด้านตะวันออกและด้านใต้ ในอดีตได้อื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงในด้านการระบายน้ำจากเขตเมืองสู่แม่น้ำปิง เป็นแหล่งน้ำใช้เพื่อเกษตรกรรม การอุปโภค บริโภค และการสัญจรทางน้ำ เอื้อต่อวิถีวัฒนธรรมตลอดจนการดำเนินชีวิตของชาวเมืองเชียงใหม่มาช้านาน ซึ่งในอดีตปริมาณน้ำนั้นมีมาก แต่ในช่วงระยะเวลา 20-30 ปี ที่ผ่านมา การเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนเข้ามาอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นมากกว่า 20 ชุมชน ได้ทำให้น้ำแม่ข่าถูกทำลาย มีการรุกรานน้ำ การทิ้งขยะ ระบายน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือนและสถานประกอบการ ทำให้เกิดสภาวะเสื่อมโทรมทางด้านกายภาพ และระบบนิเวศของแหล่งน้ำธรรมชาติไม่ได้รับการดูแลรักษา ลำน้ำธรรมชาติจึงขาดหายและไม่มีน้ำไหลผ่านดังเช่นในอดีตไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางระบายน้ำหลาก สร้างความเสียหายและผลกระทบต่อเขตเมืองชั้นในซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยสำคัญ และก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำที่เน่าเสียอย่างรุนแรงเป็นแหล่งมลพิษทางน้ำและมลพิษที่คั่งอยู่กลางเมืองโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่น้ำมีปริมาณน้อย ทำให้คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพและประวัติศาสตร์ที่เคยมีอย่างสูงในอดีตได้สูญหายไป

ในปัจจุบันคนเชียงใหม่ได้เกิดการเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีต ได้เกิดกระแสความตื่นตัว ความตระหนักและพลังความร่วมมือของคนเชียงใหม่ทุกหมู่เหล่า ทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทุก

ระดับทุกภาคส่วน ที่จะร่วมกันอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูคลองแม่ข่าให้กลับมามีคุณค่า เป็นไฮมงคลและเป็นเอกลักษณ์ของเมืองขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง และที่สำคัญเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ทั้งด้านน้ำท่วม น้ำเน่าเสีย และมลพิษของเมือง ทั้งนี้เพื่อให้เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองน่าอยู่และมีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ในวาระโอกาสที่เมืองเชียงใหม่จะมีอายุครบ 720 ปี หรือ 60 รอบนักษัตร ในปี พ.ศ. 2559 ที่จะถึงนี้ จึงถือเป็นกาลเวลาอันเหมาะสมและเป็นมงคลที่คนเชียงใหม่ร่วมกับภาครัฐจะอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาคลองแม่ข่าและเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งไฮมงคลเพื่อประชาชนทุกหมู่เหล่าจะได้มีความสุขอย่างยั่งยืนสืบไป

จากข้อความข้างต้น จึงเป็นที่มาของ กลุ่ม ชาวบ้าน ทั้งผู้ได้รับความเดือดร้อน และประชาชนริมคลองแม่ข่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงร่วมตัว โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน มีการประชุมชาวบ้าน และก่อตั้ง กลุ่ม “เฮฮักคลองแม่ข่า” เพื่อทำกิจกรรมต่างให้คลองแม่ข่ามีน้ำใสกลับคืนมา เป็นเวลา 5 ปี แล้ว

รูปแบบ กิจกรรมที่ดำเนินงาน

หลักการทำงานนั้น ทำงานแบบบูรณาการทำงานร่วมกับทุกๆ ฝ่าย ทุกองค์กร ทั้งภาครัฐ เอกชน และ ชาวบ้านในชุมชน โดยชุมชนตำบลป่าแดด จะมีเป้าหมายหลัก คือ การร่วมกลุ่ม “เฮฮักคลองแม่ข่า”

1. ฟื้นฟูปรับปรุงทางน้ำและทางระบายน้ำ ขุดลอกขจัดสิ่งกีดขวางในคูคลองแม่ข่าและทางน้ำสาขารวมทั้งทางระบายน้ำอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำและบริหารจัดการน้ำหลากและน้ำแล้งในพื้นที่ ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับระบบนิเวศธรรมชาติและสภาพภูมิทัศน์

2. พัฒนาและจัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์และพัฒนาคูคลองแม่ข่าในระดับชุมชนท้องถิ่นและจังหวัด รวมทั้งระดับประเทศและเครือข่ายนานาชาติ โดยประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมวางแผน พัฒนาฟื้นฟูและบริหารจัดการ

ข้อมูลหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหัวข้อการประกวด คือ “วิถีพอเพียง แบ่งปัน ผูกพัน ดิน น้ำ ป่า” การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อมในเมือง การสร้างพื้นที่สีเขียว การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการปัญหาภาวะมลพิษด้านน้ำ อากาศ ขยะ และการอนุรักษ์พลังงาน รวมไปถึงกิจกรรมสร้างจิตสำนึก การสร้างประชาสังคม

รูปภาพประกอบ ในกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่ม“เฮฮากคลองแม่ข่า” ได้ดำเนินการ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงาน

1. เพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งปลูกสร้างเดิม เช่น ประตูละบายน้ำ ระบบดักขยะในน้ำ คันป้องกันน้ำท่วม ตลิ่ง สะพานคนเดิน ทางเดินเท้า เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งและน้ำเน่าเสียในเขตเมืองเชียงใหม่และเขตชุมชนที่น้ำแม่ข่าไหลผ่าน โดยให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับระบบนิเวศธรรมชาติและสภาพภูมิทัศน์

2. เพื่อฟื้นฟูปรับปรุงทางน้ำและทางระบายน้ำ ขุดลอกขจัดสิ่งกีดขวางในคูคลองแม่ข่ายและทางน้ำสาขา รวมทั้งทางระบายน้ำอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำและบริหารจัดการน้ำหลากและน้ำแล้งในพื้นที่

3. เพื่อ พัฒนาและจัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์และพัฒนาคูคลองแม่ข่ายในระดับชุมชนท้องถิ่นและจังหวัด รวมทั้งระดับประเทศและเครือข่ายนานาชาติ โดยประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมวางแผนพัฒนาฟื้นฟู และบริหารจัดการ

4. เพื่อ กำหนดมาตรการทางกฎหมายและข้อบังคับใช้ต่างๆ ในการใช้ประโยชน์น้ำแม่ข่ายและพื้นที่ริมฝั่งน้ำ ให้รัดกุมและมีผลบังคับใช้ได้จริงในระยะยาว จัดให้มีระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่น้ำแม่ข่าย การทิ้งน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล

5. เพื่อ กำหนดมาตรการในการบริหารจัดการ และจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ประสานงาน การดำเนินงาน และติดตามประเมินผล ที่บูรณาการมาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า อย่างยั่งยืน และการดำเนินกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม

คลองแม่ข่าย เป็น แหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ การจัดการสิ่งแวดล้อมในเมือง ตลอดจนระบบนิเวศธรรมชาติ มีการฟื้นฟูมิติด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี วิถีชีวิตของผู้คนกับสายน้ำ เป็นแหล่งเศรษฐกิจของชุมชน และสะท้อนภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมที่บูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม คลองแม่ข่าย ทรงคุณค่า สามารถฟื้นฟู อยู่ได้ทุกๆ คน ทุกๆ ภาคส่วน ช่วยกันดำเนินการตามแผนแม่บทอย่างต่อเนื่อง

สุขภาวะและสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น ระบบสาธารณสุข การจัดการขยะ น้ำเสีย

การตั้งกลุ่ม“เฮฮากคลองแม่ข่าย” คือการ สร้างความตื่นตัว ในความพยายามบริหารจัดการ “คลองแม่ข่าย” ของหลายๆ ภาคส่วนที่ร่วมสานพลังเป็นคณะทำงาน ”จัดทำแผนพัฒนาคลองแม่ข่ายแบบบูรณาการ” อีกครั้งน่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดี ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฟื้นฟู พัฒนาคลองแม่ข่าย คลองแห่งประวัติศาสตร์ที่ มีสภาพเหมือนลมหายใจรายวัน ให้มีสีสันมีชีวิตเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นสู่เป้าหมายที่ว่าดวงกันไว้คงไม่ต้องย้อนรอยอดีต บอกเล่าความสำคัญของ 1 ใน 7 ไข่มุกของ องค์ประกอบหนึ่งของชัยภูมิสร้างเวียงเชียงใหม่ เพราะคลองแม่ข่าย ตั้งแต่อดีต จนถึงวันนี้ ได้ทำหน้าที่ อย่างสมบูรณ์แบบแล้ว กับการรับใช้เมือง ในการเป็น “แหล่งน้ำ...เพื่อชีวิตคนเมือง

ต้นตอของปัญหาคลองแม่ข่ายเกิดจาก จิตสำนึกของผู้คนในสังคม ที่ไม่ร่วมดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หากติดตามข้อมูลจากการนำเสนอของ ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ..วิจัยเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้โครงการ “อนุรักษ์ ฟื้นฟูคลองแม่ข่าย” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจะพบว่า ข้อมูล

สภาพปัญหาคลองแม่ข่า ระบุชัดเจน ลำน้ำแม่ข่ามีวัชพืชขึ้นตลอดสาย ปริมาณไม่มากแต่ สภาพน้ำมีสีดำและส่งกลิ่นเหม็น

กระบวนการถ่ายทอดรู้ สู่รุ่น

1. คณะกรรมการจะผลัดเปลี่ยนกันเป็น ทุก 2 ปีโดยส่งตัวแทนหมู่บ้าน ละ 6 คน และคณะกรรมการจะต้องมีเยาวชนไม่น้อยกว่า 50 % ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

2. กิจกรรมทุกกิจกรรม จะต้องเชิญชวนให้เยาวชนเข้าร่วม สถาบันการศึกษาต่างๆ เข้าร่วม

3. ศูนย์ กศน.อำเภอเมืองเชียงใหม่ เปิดหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแก้ไขปัญหาหน้าเฝ้าเสียในแม่น้ำลำคลอง : คลองแม่ข่า ปลุกฝังให้นักศึกษา กศน.มีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น

4. ปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมและวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ คงเป็นงบประมาณในการจัดซื้ออาหารเครื่องดื่ม ที่เราจะต้องดูแลเยาวชน นักเรียนนักศึกษา แต่ชาวบ้านเองหาทานกันเองได้ และเครื่องมือในการใช้รณรงค์ แต่เราก็แก้ปัญหาได้ทุกครั้งจากการร่วมด้วยช่วยกัน การของน้ำดื่มจากหน่วยงานต่างๆ ที่เขาทำแจกอยู่แล้ว ส่วนอาหารเราก็ใช้เงินทอดผ้าป่าบ้าง ช่วยๆ กันเอามาจากบ้านบ้าง

5. การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ การทำงานเป็นแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดผลสูงสุด เราเชิญทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตามแต่เขาจะสะดวกมาหรือไหม เพราะเราทำบ่อย เขาจะมาร่วมทุกครั้งก็คงไม่ใช่ เหมือนเราเชิญ ปตท. แต่เราไม่ได้ไปของงบประมาณ เราคิดว่าอันไหนทำก่อนได้ทำไปก่อน

6. การขับเคลื่อนขยายการอนุรักษ์ไปสู่ชุมชนข้างเคียงหรือองค์กรอื่นๆ ในชุมชน/การสร้างเครือข่าย เป็นเป้าหมายภารกิจหลักอยู่แล้ว เราเขียนระเบียบไว้ว่าสมาชิกทุกคนต้องเพิ่มเครือข่ายเพิ่มสมาชิก และสืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง เพราะคลองแม่ข่าเป็นคลองที่ยาว เป็น ๗ สิ่ง ชัยมงคลของเมืองเชียงใหม่ ทุกคนต้องมาร่วมกัน รักและหวงแหน เพราะเป็นมรดกของทุกคน

7. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน วันนี้ เราสำเร็จแล้ว เราทำให้คนเชียงใหม่ จนถึง รัฐบาลทราบแล้วว่าเรามีปัญหาคลองแม่ข่าเน่าเสีย คนเชียงใหม่ทุกคนรู้แล้วทราบแล้วว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คลองแม่ข่าเน่าเสีย แต่ขั้นตอนต่อไปจะอย่างไร จะทำให้น้ำเน่าเสียน้อยลง หรือไม่ปล่อยน้ำเน่าเสียลงคลองแม่ข่าน้อยลง นั่นคือภารกิจของเราต่อไป

8. จุดเด่นของผลงานสะท้อนวิถีพอเพียง แบ่งปัน ผูกพัน ดิน น้ำ ป่า” การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

8.1. เราเริ่มทำจากผู้นำชุมชน และผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะเรา เน้นการมีส่วนร่วมเน้นทำงานเป็นทีม มากกว่าเป็น one แมนโซว์ เพราะเราทำกับธรรมชาติ ที่เป็นแม่น้ำที่ยาว

8.2. เราประชุมทำความเข้าใจ โดย มีมติในที่ประชุมในหมู่บ้าน ว่าทุกคนในพื้นที่ คือสมาชิก ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติศาสนา เป็นสมาชิก กลุ่ม “เฮ้ออีกคลองแม่ข่า” เท่ากับ เรามีสมาชิก ๑๓ หมู่บ้าน 17,000 คน

8.3. เราทำงานเราทำกิจกรรมไม่มุ่งเน้นแต่งงบประมาณเป็นที่ตั้ง ไม่มีเราก็ทำกิจกรรมได้ ช่วงแรกๆ เราทำกิจกรรมงบไม่มีเลยแม้แต่บาทเดียว เพราะนานไปเราได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อสมาชิก เพราะเขาไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมเขานำเงินมาช่วยซื้ออาหาร

8.4. เราไม่ดำเนินใคร บางครั้งเราพบเขากระทำผิดทำไม่ถูกต้องเราก็นิ่งเฉย เราให้เขารู้ตัวเอง เราใช้กิจกรรมเป็นตัวกำหนดทุกอย่าง ใช้กิจกรรมเป็นตัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคน

8.5. จุดเด่นของเรา ผ่าน สโลแกน คือเราบอกชาวบ้านว่า “คืนน้ำใสให้คลองแม่ข่า” เพราะทุกคนรู้ว่าคลองแม่ข่าสำคัญกับเราอย่างไร ทั้งใช้บริโภค และการทำเกษตร

ส่วนรัฐบาล เราให้ สโลแกนบอกไปว่า “การลงทุนพัฒนาคลองแม่ข่า คือกำไรประเทศชาติ”

แผนงานในอนาคต

แผนชุมชนเรา เราทำไปอย่างต่อเนื่องไป ช่วงไหนว่างวันจากภารกิจก็มาร่วมทำกิจกรรมกัน ไม่หนักเกินไป ไม่หย่อนเกินไป และเราพยายามให้เป็นกิจกรรมหลักในชุมชน หรือเป็นประเพณีที่ทำกันอย่างต่อเนื่องในเรื่องของพัฒนาคลองแม่ข่า หน้าที่ผู้ใหญ่ในวันนี้ คือปลูกฝังให้ลูกหลาน เยาวชนเรา ให้รู้ให้ทราบ ว่าไม่ให้แม่น้ำเน่าเสียลงสู่คลองแม่ข่าหรือแม่น้ำลำคลองทุกที่ เราไม่มีงบประมาณ หรือเองงบประมาณเป็นที่ตั้ง ทางเราเสนอของพัฒนาคลองแม่ข่า เป็น 1,000 ล้าน เป็นเรื่องของเข เราคิดอยู่อย่างเดียวว่าเราจะ สร้าง จิตได้สำนึกมากกว่า ที่ยั่งยืน และยาวนาน เพราะมันมาจากพฤติกรรมที่ทำให้แม่น้ำเน่าเสีย

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ผู้วิจัยค้นพบประสบความสำเร็จในการวางแผนการคิดการดำเนินงานนี้

1. ผู้วิจัยเริ่มทำจากผู้นำชุมชน และผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะเน้นการมีส่วนร่วมเน้นทำงานเป็นทีม มากกว่าเป็น one แมนโซว์

2. ผู้วิจัยประชุมทำความเข้าใจ โดย มีมติในที่ประชุมในหมู่บ้าน ว่าทุกคนในพื้นที่ คือสมาชิก ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติศาสนา

3. ผู้วิจัยทำกิจกรรมไม่มุ่งเน้นแต่งงบประมาณเป็นที่ตั้ง ไม่มีเราก็ทำกิจกรรมได้ ช่วงแรกๆ ทำกิจกรรมงบไม่มีเลยแม้แต่บาทเดียว ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อสมาชิก เพราะเขาไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมเขานำเงินมาช่วยซื้ออาหาร

2.5 ผลกระทบของงานที่เกิดขึ้น

2.5.1. การสร้างคลินิก ใกล้บ้าน ใกล้ใจ สร้างความสะดวกสบายต่อคนไข้ และไม่ต้องเดินทางไกล และไปรอคิวนานในการรักษา ทำให้ส่งผลกระทบต่อ คลินิกหมอเอกชน โรงพยาบาลเอกชน เพราะชาวบ้านเลือกที่จะใช้บริการของทางภาครัฐที่เราทำ คือโครงการ คลินิก ใกล้บ้านใกล้ใจ ที่อยู่ใกล้บ้าน จากเมื่อก่อนเลือกไปโรงพยาบาลเอกชน และคลินิกเอกชน

2.5.2.โครงการให้ยืมเครื่องมือแพทย์นั้น ก็คือการนำกลับมาใช้ใหม่ ผลัดเปลี่ยนกันยืม ส่งผลกระทบต่อบริษัทห้างร้าน ผู้ผลิต และจำหน่าย เครื่องมือแพทย์ เพราะประชาชนเลือกจะยืมมากกว่าจะซื้อของใหม่มาใช้

2.5.3.โครงการพัฒนาคลองแม่ข่า การเรียกร้องการทำงานของวิจักขณ์ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ออกมาใช้กฎหมาย บังคับอย่างจริงจัง ในเรื่องของการควบคุมการปล่อยน้ำเน่าเสีย และการบุกรุกลักลอบคลอง ส่งผลกระทบกับชาวบ้านผู้ที่อาศัยริมคลอง ต้องรื้อถอนบ้าน รื้อรั้วบ้าน ต้องสูญเสียทรัพย์สิน

2.5.4.โครงการน้ำดื่ม ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ เป็นโรงงานผลิตน้ำดื่ม เพราะชุมชนเราผลิตกันเอง และจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่า เกิดการแย่งตลาด แย่งลูกค้า

2.5.5. ผลกระทบกับนักการเมือง และผู้นำชุมชนข้างเคียง การที่ผู้วิจักขณ์ ทำงานในชุมชนและมีผลงาน โดดเด่นนั้น ก็เกิดข้อเปรียบเทียบ ระหว่าง ผู้นำชุมชนข้างเคียง ทำให้ผู้นำชุมชนข้างเคียงถูกชาวบ้านตำหนิ เช่นเดียวกัน ผู้วิจักขณ์ ก็เคยถูกเปรียบเทียบและถูกชาวบ้านตำหนิเช่นกัน ว่าเหตุใดถึงไม่ทำโครงการ แบบชุมชนข้างเคียง และผลกระทบกับนักการเมืองในพื้นที่ เพราะความเป็นจริงแล้วนักการเมืองต้องการผลงาน ชื่อเสียง และต้องการความนิยมจากชาวบ้าน การที่ผู้วิจักขณ์ไม่ได้เชิญนักการเมืองในพื้นที่ เข้าร่วมทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ทำให้นักการเมืองเกิดผลกระทบในเรื่องของความนิยม และสร้างผลงาน

2.6 ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไข

2.6.1 ปัญหาขาดงบประมาณ ทั้งการก่อสร้างอาคาร การจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะการจัดซื้ออาหารเครื่องดื่ม ที่เราจะต้องดูแลเยาวชน นักเรียนนักศึกษา และชาวบ้านที่มาช่วยในการทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน แต่ผู้วิจักขณ์ ก็จะแก้ไขปัญหาได้ทุกครั้ง จากการร่วมด้วยช่วยกัน การขอรับการช่วยเหลือ น้ำดื่มจากหน่วยงานต่างๆ ที่เขาทำแจกอยู่แล้ว ส่วนอาหารเราก็ใช้เงินทอดผ้าป่าบ้าง ช่วยๆ กันเอามาจากบ้านบ้าง ผู้วิจักขณ์ พยายาม ทำโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ค่อยๆ คิดทำไป ไม่รีบร้อนเพราะงบประมาณเราไม่มี ช่วงไหนว่างเว้นจากภารกิจก็มาร่วมทำกิจกรรมกัน ไม่หนักเกินไป และเราพยายามให้มีกิจกรรมหลักในชุมชนอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นประเพณีที่ทำกันอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจักขณ์กล่าวในที่ประชุมชาวบ้านเสมอ ว่าหน้าที่ผู้ใหญ่ในวันนี้ คือปลูกฝังให้ลูกหลานเยาวชนเรา เสียสละเพื่อชุมชน และอย่าได้กังวลเรื่องไม่มีงบประมาณ ไม่ควรเอางบประมาณเป็นที่ตั้ง หรือเห็นว่าไม่มีงบประมาณ ก็ไม่ดำเนินการใดๆ เลย ควร สร้าง จิตใต้สำนึกมากกว่า ที่ยั่งยืน และช่วยผลักดันให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง

2.6.2 ปัญหาจากตัวนักพัฒนา ช่วงแรกๆ ผู้วิจักขณ์ยังมีความรู้ความเข้าใจ และอุดมการณ์การพัฒนาไม่ดีพอ เมื่อต้องเข้าไปอยู่ในชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากของประชาชนจึงขาดขวัญ-กำลังใจ ไม่สามารถดำเนินการ และหรือเกิดความท้อถอยหรือไม่สามารถทำงานอุทิศทุ่มเทให้กับการพัฒนาได้ แต่ผู้วิจักขณ์ เข้าปรึกษา และพูดคุยกับผู้นำองค์กรต่างๆ และผู้นำชุมชน ที่มีผลงาน และประสบความสำเร็จ เพื่อเข้าปรึกษา และขอคำแนะนำ แล้วนำมาปรับใช้ และที่สำคัญคือกำลังใจของคนรอบกาย ครอบครัว ญาติ ๆ ของตัวผู้วิจักขณ์เอง

2.6.3 **ปัญหาจากวิธีการดำเนินงานของรัฐบาล** ซึ่งมีทั้งในแง่การพัฒนาและระเบียบมากมาย รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้จัดการทำให้หมดเหมือนแม่ที่ดูแลปกป้องลูกจนในที่สุดก็ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ โดยเฉพาะการใช้งบประมาณ การใช้พื้นที่สาธารณะ บางอย่างการพัฒนานั้น ประชาชนต้องริเริ่มและดำเนินการเอง จึงทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และไม่อยากเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา ยกให้เป็นหน้าที่ของภาครัฐ เพราะชุมชนทำอะไรก็ติดขัด ตีระเบียบไปหมด โดยผู้วิจักษณ์ ใช้วิธีการแก้ไข ด้วยดำเนินการทางงบประมาณด้วยตนเอง และการศึกษาหาช่องทางที่ดี และไม่กระทบกับภาครัฐและไม่ผิดระเบียบ และให้กำลังใจชาวบ้านว่าเราทำได้ ผู้วิจักษณ์ ทำหน้าที่เหมือน คนกลางเชื่อมโยงระหว่าง ชาวบ้าน กับภาครัฐ

2.6.4 **ปัญหาความซ้ำซ้อนของกิจกรรมการพัฒนา** ความสับสน ซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการเรื่องเดียวกัน จนส่งผลให้เกิดปัญหาการเกี่ยงและการไม่รับผิดชอบเมื่อเกิดปัญหา มีหน่วยงานองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่เข้ามาทำงานเดียวกันในชุมชน แต่ขาดความรู้ความเข้าใจบริบทในพื้นที่ ไม่ประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่น ซึ่งอาจมีรูปแบบวิธีการทำงานที่เหมือนหรือต่างกัน ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วยความสับสนและในขณะเดียวกันหน่วยงานนั้นก็แก่งแย่งงานและหรือโยนความรับผิดชอบไปให้หน่วยงานเมื่อเกิดปัญหา ผู้วิจักษณ์ แก้ปัญหาโดยการเชิญมาร่วมประชุมว่าจะแบ่งหน้าที่กันทำอย่างไร เปิดใจรับฟัง ใครรับผิดชอบอย่างไร ทำได้ในส่วนไหน โดยเฉพาะ กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำท้องถิ่น กับเทศบาลซึ่งเป็นผู้ท้องถิ่น แต่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ภาระหน้าที่ เป้าหมายเดียวกัน ถ้าไม่มีการพูดคุย ก็จะเกิดปัญหา แย่งชิงมวลชน และแย่งชิงผลงานแต่สุดท้ายก็จะมีผลงานที่ไม่สำเร็จเพราะผู้นำเกิดการความขัดแย้งกันเสียมากกว่า

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบ ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน

3.1 ผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาชุมชน ทำให้ชาวชุมชนเชื่อมั่นและเข้าร่วมกิจกรรม ตลอด เน้นการประชาสัมพันธ์ การประชุม การประสานกับเพื่อนชุมชนอื่นๆ และพยายามถ่ายทอดเรื่องราวข้อราชการ หรือเนื้อหาโครงการ ที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้าน และชุมชน ชาวบ้านเข้าใจง่าย มีความโปร่งใส เคารพกติกาที่วางร่วมกัน

3.2 เป็นผู้นำ กับการต่อสู้ เมื่อเกิดปัญหา *ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค* ผู้วิจักษณ์ ต้องเจอสถานการณ์ต้องเผชิญหน้ากับทางราชการ หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้เสียผลประโยชน์ และพยายามหาทางออกเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยมุ่งความสำเร็จเป็นสำคัญ ประโยชน์ ต้องพยายามให้สำเร็จและต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีคนขัดขวาง หรือคนส่วนน้อยไม่เห็นตามเพราะเสียผลประโยชน์ ผู้วิจักษณ์ ก็ไม่ย่อท้อ บางเรื่องบางโครงการ ผู้วิจักษณ์เองต้องถูกร้องเรียน แต่ในเมื่อเราทำจริงไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ ใดๆ เราก็ไม่ผิด การทำงานต้องรอบคอบ รู้เรื่อง กฎระเบียบ และข้อกฎหมายด้วย ผู้วิจักษณ์ ใช้การศึกษาที่เรียนจบมาคือวิชาชีพครู ทั้งการใช้จิตวิทยา การสื่อสารที่ถูกต้อง ตลอดจนกระตุ้นและเร้าให้ประชาชนมองเห็นปัญหา

ของตนเองการพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ง่ายๆ คือผู้ที่สามารถชักจูงคนในสังคมของตนได้

3.3 เป็นผู้ที่ทำให้ความสำคัญกับประชาชน เป็นศูนย์กลาง ผู้วิจักษณ์ มีหลักการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเอง คือการรับฟังประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การรู้จักเข้าพบปะถึงที่พักอาศัย การพัฒนาชุมชนจะมีปัจจัยหลายอย่างที่จะส่งผลให้ชุมชนพัฒนาแต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ถ้าขาดสองอย่างนี้ก็จะพัฒนาไม่สำเร็จ การกำหนดความต้องการ แล้วร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้นๆ สิ่งที่ต้องคำนึงในการพัฒนาชุมชนอีกอย่างคือ ปัจจัยที่สามารถทำให้ชุมชนพัฒนา ได้แก่ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจักษณ์ทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และต้องทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน ข้อดีของการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือสามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างตรงจุดและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจริงไม่ใช่เป็นแผนพัฒนาจากภาครัฐ

3.4 เป็นผู้ที่ทำให้ความสำคัญต่อเป้าหมายของการทำงาน แล้วถึงย้อนกลับมาในเรื่องของงบประมาณ ถึงแม้ว่าบางชุมชนจะมีโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนดีสภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนสมบูรณ์ มีทุนในชุมชนมากมาย แต่ถ้าผู้นำชุมชนบริหารจัดการไม่ได้ ทำไม่เป็น สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเหล่านั้นก็สูญเปล่า ทำให้การพัฒนาชุมชนจะต้องมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนในทุกๆ และการทำ การคิดทำสิ่งใดๆ นั้น อย่าได้เอา งบประมาณเป็นที่ตั้ง เพราะถ้างบประมาณไม่มี ทุกอย่างจะจบลงทันที หยุดทำ ทำที่ แบบนี้ภาวะผู้นำไม่มี ผู้นำที่ดี ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านหัดช่วยตัวเองก่อน ร่วมกลุ่มช่วยตัวเองกันก่อน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพึ่งตนเอง พึ่งสิ่งรอบตัวก่อน และมีความสุขกับสิ่งที่มี พอใจในสิ่งที่มี แบบนี้ชีวิตก็เป็นสุข หลังจากนั้น ถ้าขาดสิ่งใดก็ค่อยร้องขอไปยังส่วนราชการ

3.5.เป็นผู้นำแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดผลสูงสุด ผู้วิจักษณ์ เชิญทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตามแต่เขาจะสะดวกมาหรือใหม่ เพราะเราทำบ่อย เขาจะมาร่วมทุกครั้งก็คงไม่ใช่ เราควรเข้าหา เข้าพบทุกหน่วยงานในพื้นที่ ตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ และควรเข้าหาภาคเอกชน การเข้าไปพบปะ การนำตัวผู้วิจักษณ์เองไปเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และกิจกรรมของทุกๆ ศาสนา และควรเข้าร่วมกิจกรรมกับพื้นที่รอบๆ ข้าง ชุมชน ตำบลอื่น ต่างอำเภอด้วย และรู้จักให้การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนอื่น และที่ขาดไม่ได้ ก็คือการนำชาวบ้านในพื้นที่ของผู้วิจักษณ์เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นอกพื้นที่

3.6. เป็นผู้ที่ทำให้สร้างเครือข่าย เป็นเป้าหมายภารกิจที่ต้องทำอย่างเนื่อง ผู้วิจักษณ์ได้ย้ากับชาวบ้านทุกคนต้องเพิ่มเครือข่ายเพิ่มสมาชิก และสืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง ภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic leadership) ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูง ในการจูงใจสมาชิก ความผูกพันต่อองค์กร ความเคารพนับถือ ความไว้วางใจ ความชื่นชมในตัวผู้นำ การอุทิศตนในการทำงาน

3.7. ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นำหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากแนวคิดพื้นฐาน นำหลักการพัฒนามาใช้เป็นหลักในการ

ดำเนินงานพัฒนาชุมชน และในยุคปัจจุบัน ผู้นำจะต้องเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 **มุ่งมั่นในการทำงาน** ภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ต้องมีพลังในการทำงาน มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อนทีมให้กระตือรือร้นไปพร้อม ๆ กัน ผู้นำที่ดีต้องเป็นนักสื่อสารที่ดีด้วย สื่อสารได้ตรงประเด็น แม่นยำ ไม่อ้อมค้อม ไม่ว่าจะเป็นการชมเชย วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ การบอกเป้าหมายและสิ่งที่ควรทำอย่างชัดเจน และควรสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี มีการลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสม

3.2.2 **กล้าหาญและตรงไปตรงมา** ภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ต้องกล้าเผชิญกับปัญหา กล้าพูดให้ทีมรู้ถึงจุดอ่อนของตัวเอง หรือสิ่งที่งานออกมาไม่ได้อย่างที่คาดหวัง เพื่อที่ทีมจะช่วยแก้ปัญหาได้ชัดเจนและไม่สับสน มีส่วนร่วมกับทีมการเป็นผู้นำไม่ใช่ว่าการสั่งการหรือควบคุมเท่านั้นแต่ต้องมีส่วนร่วมร่วมกับทีม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ และที่สำคัญคือต้องแน่ใจว่า ทีมเข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่ร่วมกัน

3.2.3 **เป็นผู้ฟังที่ดี และเป็นผู้ตามที่ดี** ภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ที่ดีจะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ต้องฟังเป็นและถามเป็น เพื่อที่จะได้ข้อมูลและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นช่วยตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าถึงประเด็นต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ตามที่ดีด้วย ด้วยการให้ค่าของทุกคนในทีม สร้างแรงบันดาลใจร่วม ส่งเสริมให้ลูกทีมสื่อสาร ระดมความคิดและเปิดกว้าง เพราะไม่อย่างนั้นผู้นำจะกลายเป็นผู้บังคับบัญชา

3.2.4 **รู้จักลูกทีม** ภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ต้องรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของลูกน้อง และรู้ว่าทำอะไรบ้างที่ทำให้ทีมทำงานได้ดี ผู้นำควรจะต้องรู้ถึงชีวิตส่วนตัวลูกทีมด้วย เพราะจะช่วยให้เข้าใจและผลักดันได้อย่างเหมาะสม เป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบถึงจะมีการแบ่งงานให้ลูกน้องในทีมไปแล้ว แต่ผู้นำยังคงความเป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ตลอดเวลา ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ตามที่ดีด้วย ด้วยการให้ค่าของทุกคนในทีม สร้างแรงบันดาลใจร่วม ส่งเสริมให้ลูกทีมสื่อสาร ระดมความคิดและเปิดกว้าง เพราะไม่อย่างนั้นผู้นำจะกลายเป็นผู้บังคับบัญชา

3.2.5 **มีระบบและระเบียบ** ภาวะผู้นำที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน ที่มีระบบและระเบียบจะช่วยทำให้ทุกอย่างชัดเจน ไม่วุ่นวายไม่สับสน ช่วยให้ทีมงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ มอบหมายงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดีไม่ต้องทำเองหมดทุกอย่าง เมื่อมอบหมายงานให้ทีมหลักสำคัญคือควรทำให้ลูกทีมรู้สึกว่าเขามีความสำคัญ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

3.3 คุณธรรมจริยธรรมที่ใช้ในการทำงาน

3.3.1 **หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากแนวคิดพื้นฐาน** หลักการพัฒนาได้นำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด และต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน ยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ตัดสินใจวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชน จะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจและทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

3.3.2 ผู้วิจัยฯ ได้ยึดหลัก ธรรมนูญการบริหารจัดการที่ดี เป็นหลักของภาวะผู้นำ การนำมาปกครองชาวบ้านในชุมชน ให้เกิดความสงบสุขโดยยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การกำหนดกฎ กติกา ทั้งในส่วนของกฎกติกาที่ในชุมชนกำหนดขึ้นมาเอง และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้ชาวบ้าน มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัย

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกระดับให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่นๆที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระทำความผิดในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนในชุมชน มีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ และมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม (Bibliography)

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์จร. (2553). ผู้นำการบริหารยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทกษัตริย์ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต.
กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

สุภาว อารสกูลสุทธิ. (2552). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาลโรงพยาบาล
ชุมชน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนารัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคาแหง.
สำนักงานบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. [ออนไลน์]. (2553). การปกครอง
ท้องถิ่น. เข้าถึงได้จาก : <http://pab.dopa.go.th>

Laksila, P. (1992). *Thai Society and Culture*. Bangkok: Pikanet Printing.

Thammachati, R. (2017). *Leadership and Community Development*. Source <https://>

Model of library development at KhukhanRatbamrung School to be a learning center for local wisdom

รูปการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Dr.Jintana Srijak

ดร.จินตนา ศรีจักร

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Development
At Bodhisattra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

The Vijarakrung Festival, the model of library development at KhukhanRatbamrung School to be a learning center for local wisdom. To be a source of learning local wisdom the illustrator has more than 40 years of library experience and local wisdom in the community, using methods based on his own library local community experience.

The results showed that Model of development of Khukhan Ratbamrung School Library to be a learning center for local wisdom.

The key elements that contribute to success are as follows: 1) Faith 2) Participation 3) Perseverance 4) Sacrifice 5) Transparency 6) Using the principles.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง รูปการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานด้านห้องสมุดและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมากกว่า 40 ปี ใช้วิธีการศึกษาจากความรู้ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวกับห้องสมุดและชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง

ผลจากการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จดังนี้ 1) ความศรัทธา 2) การมีส่วนร่วม 3) ความวิริยะอุตสาหะ 4) การเสียสละ 5) ความโปร่งใส 6) การใช้หลักธรรม

คำสำคัญ: รูปแบบความสำเร็จ หมายถึง หลักการที่เป็นแบบแผนเกี่ยวข้อกันชัดเจนที่นำไปสู่ความสำเร็จ, การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ความเป็นมา ความสำคัญของวิธีโครงการการศึกษา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเมือง

ผู้วิจัย เมื่อศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงสอบเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา และเมื่อศึกษาจบเสียบรรจุเป็นข้าราชการ ตำแหน่งครู ที่โรงเรียนนิคม 3 (กรมประชาสัมพันธ์) ตำบลหนองผ่อง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัด ศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2512 ต่อมาได้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ที่วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิชาเอกบรรณารักษ์ และทำหน้าที่เป็นครูบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนนิคม 3 (กรมประชาสัมพันธ์) ด้วย เมื่อเกษียณอายุราชการ ได้มาดำรงตำแหน่งครูที่ปรึกษาผู้บริหารโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุง ตำบลห้วยเหนือ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแลห้องสมุดโรงเรียน และเป็นครู บรรณารักษ์ มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การใช้ห้องสมุดอย่าง ต่อเนื่อง จึงเกิดแนวคิดที่จะนำเอาผลงานนักเรียนที่ยอดเยี่ยม และนำขึ้นงานดีเด่น และประวัติของปราชญ์ ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมารวบรวมไว้ในห้องสมุดของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน ชุมชน และผู้สนใจ เข้ามา ศึกษาหาความรู้ได้ อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ต่างๆอีกด้วย โดยจัดเป็นอีกส่วนหนึ่งของห้องสมุดที่มีพื้นที่ห้องใกล้เคียง เพื่อสะดวกในการศึกษาค้นคว้า

การอ่านมีความสำคัญและเป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง ประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะเยาวชน ส่วนใหญ่กลับละเลยการอ่าน ไม่มีนิสัยรักการอ่านเป็นพื้นฐานของชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบ ต่อการศึกษาของประเทศในภาพรวม ในประเทศไทยต้องผลักดันการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการทุ่มเทงบประมาณในการพัฒนาให้เยาวชนไทย มีนิสัยรักการอ่าน อีกทั้งส่งเสริมในการเรียนรู้ สภาพความเป็นอยู่ ในชุมชน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคอีสานใต้ มีทั้งหมด 22 อำเภอ อำเภออุบลรัตน์เป็น อำเภอหนึ่งที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นอำเภอที่ประชากรใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา เช่น ภาษาถิ่นสว ภาษา ถิ่นเขมร ภาษาถิ่นส่วย และภาษาไทยกลางบางส่วน

โรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุง เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองอุบลรัตน์นักเรียนมีจำนวน 2,500 คน ซึ่งมาจากหลายพื้นที่ ส่วนมากอยู่ตะเข็บชายแดนประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้พบเห็นภูมิปัญญาของชุมชนแต่ละชุมชน เนื่องจากขาดโอกาสและงบประมาณ ด้วยแรงบันดาลใจที่อยากให้นักเรียนได้รู้จักอนุรักษ์ พื้นฟู ฝึกทำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะเลือนหายไป เพราะเทคโนโลยีใหม่ได้เข้ามาตามยุคสมัยให้ได้ยู่สืบสานถึงรุ่นลูกหลาน จึงได้รวบรวมหัตถกรรมหลากหลาย ของแต่ละชุมชน อีกทั้งนำวัสดุในท้องถิ่นและเศษวัสดุมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้สอยในครัวเรือน โดยใช้ ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชน

1.2 สถานการณ์เฉพาะในท้องถิ่นเทศบาลเมืองสุพรรณ

ในการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแหล่งรวบรวมวิทยาการหลักของโรงเรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีส่วนปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาให้ก้าวหน้า โดยผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ สดชื่น แจ่มใส หรือที่เรียกว่าห้องสมุดมีชีวิต มิใช่เป็นเพียงห้องสมุดที่รวบรวมหนังสือไว้ให้บริการแต่อย่างเดียว แต่จะต้องทำหนังสือให้มีชีวิต มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีการจัดอาคารสถานที่ที่หน้าเข้าใช้ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสภาพห้องสมุดของแต่ละสถานที่

นอกจากการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิตแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ กำหนดนโยบายการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งค้นคว้าของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ โดยการกำหนดแนวทางให้เป็นห้องสมุด 3 ดี ที่เน้นการพัฒนา ใน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี ทั้งนี้ เนื่องจากห้องสมุดในโรงเรียน เปรียบเสมือนชุมทรัพย์ทางปัญญา เป็นแหล่งความรู้ทุกแขนง ทุกศาสตร์ และห้องสมุดยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วย สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ห้องสมุดจึงเปรียบเหมือนโลกใบใหญ่แห่งการเรียนรู้ เป็นแหล่ง บันทึกรวบรวม ประเด็นปัญหา ห้องสมุดจึงควรที่จะดำเนินการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ บรรณารักษ์เป็นมิตร กับผู้ใช้ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทันสมัย น่าสนใจใคร่ครวญเรียนรู้ สถานที่ และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มีหนังสือหลากหลายประเภทอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการ

1.3 ความสนใจในการศึกษา

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนได้เข้าร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน การร่วมงานบุญ ประเพณี งานจิตอาสา ได้เห็นสภาพจริง ได้เห็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน กำลังจะเลือนหายไปจากชุมชน จึงเกิดแนวความคิดสนใจที่จะนำผลงานปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเชื่อมโยงกันกับห้องสมุดให้เป็นหนึ่งเดียว โดยได้รับความเห็นชอบและให้ความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน เป็นต้น ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงจึงเป็นที่รู้จักในชุมชน เป็นแหล่งค้นคว้าด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาเป็นเวลามากกว่า 3 ปี นอกจากการสำเร็จด้านการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนแล้ว ยังสร้างความรัก สมัครสมานสามัคคี ประองดองระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน อีกด้วย

1.4 วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้รู้รูปการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากประสบการณ์การทำงานบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่

เป็นเวลานานมากกว่า 40 ปี และมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านภูมิปัญญาในชุมชนมาโดยตลอด และผู้วิจัยก็มีภูมิปัญญาในเขตอำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงมีความรู้ด้านภูมิปัญญาและมีความรู้จักคุ้นเคยกับปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างดี ได้นำความรู้ประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขุขันธ์ราชูร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจนประสบผลสำเร็จ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แร้งบันดาลใจ

ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจจากที่ตนเองรับราชการครูถึงเกษียณอายุราชการ และเป็นครูต่อที่โรงเรียนขุขันธ์ราชูร์บำรุงถึงปัจจุบันมากกว่า 10 ปี เกิดที่อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามให้คงอยู่กับลูกหลานสืบไป กอปรด้วยผู้ศึกษาจบการศึกษาวิชาเอกบรรณารักษ์ และทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมาโดยตลอด จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาไว้ห้องสมุดจัดเป็นห้องสมุดภูมิปัญญาไทยอีกห้องหนึ่ง ติดกับห้องสมุดเพื่อให้นักเรียน ผู้สนใจเข้าไปใช้บริการได้ให้บริการเช่นเดียวกับห้องสมุด จึงได้ดำเนินการจนสำเร็จเป็นประจักษ์ และพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนขุขันธ์ราชูร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 บริบทของเรื่อง สถานการณ์ การเริ่มต้น

ผู้วิจัยเริ่มรับราชการครู เมื่อปี พ.ศ. 2512 ที่โรงเรียนนิคม 3 (กรมประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองฉลอง อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ และไปศึกษาต่อปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์) เอกบรรณารักษ์ศาสตร์ และสำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2524

ได้หน้าที่เป็นผู้ดูแลห้องสมุด ซึ่งเป็นห้องสมุดขนาดกลาง ผู้เขียนได้นำความรู้ ความสามารถ ที่ได้รับมาทุ่มเทให้กับห้องสมุดอย่างเต็มความสามารถ มีการพัฒนา ปรับปรุง ตามหลักการและรูปแบบการจัดห้องสมุดมีชีวิต มี นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนโรงเรียนใกล้เคียงได้ศึกษา ดูงานอยู่เนืองๆ ส่งผลให้เป็นห้องสมุด แบบอย่าง และได้รับรางวัลดีเด่น จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ทำให้โรงเรียนนิคม 3 (กรม ประชาสงเคราะห์) เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สร้างความภาคภูมิใจให้กับคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นอย่างยิ่ง และส่งผลพลอยได้ คือ ผู้เขียนได้รวบรวมผลงานและขอเสนอตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 (ค.ศ. 3) ปรากฏว่า ผ่าน และได้รับบรรจุเป็นครู ค.ศ. 3 คนแรกของอำเภอขุขันธ์ระดับประถมของจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้เขียนเกษียณอายุราชการ เมื่อปี พ.ศ. 2551 ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่โรงเรียนขุขันธ์ราชูร์บำรุง ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียนแต่ละปีไม่น้อยกว่า 2.500 คน คร จำนวน 120 คน มีรถรับ - ส่งนักเรียน จำนวน 30 คัน จากการที่ฝ่ายบริหารเห็นว่าผู้เขียนเรียนจบเอกวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ จึงมอบหมายงานพิเศษให้ ดูแลห้องสมุดโรงเรียน

1) โรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุง มีนโยบายให้ครูทุกคนออกเยี่ยมบ้านนักเรียนภาคเรียนละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นการเชื่อมสัมพันธ์มิตรกับผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อทราบข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้เขียนได้รับคำสั่งให้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนตามวัน เวลาที่คำสั่งโรงเรียนกำหนด และได้ ออกปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สิ่งที่พบเห็นในชุมชนของนักเรียน คือ การดำเนินชีวิตของคนในแต่ละ หมู่บ้าน ซึ่งส่วนมากมีอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน และรับจ้างทั่วไป

สิ่งที่เป็แรงบันดาลใจและประทับใจ คือ ได้ดูบ้านแต่ละหลังคามีสู่เฒ่า ผู้แก่ ผู้สูงอายุ ซึ่งออกไปทำนา ทำไร่ ทำสวน ไม่ได้ เนื่องจากเดินไม่สะดวก กำลังเหลาไม้ไผ่เป็นตอก ตากแดดให้แห้งพองพองแล้วนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้สอยในครัวเรือน เช่น ตะกร้า กระบุง ครุ กระดุม เขียนหมาก กระติบข้าว ชะนาง ไชฆ้อง และอื่นๆ ที่นำมาใช้สอยและเป็นอุปกรณ์ในการทำมาหากิน

ผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่ทำอยู่นั้น เป็นศิลปหัตถกรรมหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งพวกเขา จะคิดเอง ทำเอง และสอนให้แก่กันและกันต่อมาเรื่อยๆ จนสามารถทำได้ ทุกหลังคาเรือน หากไม่มีใครสืบทอดสิ่งที่มีค่าเหล่านี้ก็จะสูญหายตามกาลเวลา

โรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุง เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองขอนแก่น 5 นักเรียนมีจำนวน 2500 คน ซึ่งมาจากหลายพื้นที่ ส่วนมากอยู่ตะเข็บชายแดนประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้พบเห็นภูมิปัญญาของชุมชนแต่ละชุมชน เนื่องจากขาดโอกาสแสง 99 แรงบันดาลใจที่อยากให้นักเรียนได้รู้จักอนุรักษ์ ฟื้นฟู ฝึกทำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื่องจากขาดโอกาสและงบประมาณ ด้วยเพราะเทคโนโลยีใหม่ได้เข้ามาตามยุคสมัยให้ได้ยู่สืบสานถึงรุ่นลูกหลาน จึงได้รวบรวมหัตถกรรมหลากหลายของแต่ละชุมชน อีกทั้งนำวัสดุในท้องถิ่นและเศษวัสดุมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้สอยในครัวเรือน โดยใช้ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชน

งานจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านทำเพื่อใช้ในครัวเรือนมาแต่โบราณแม้ในปัจจุบัน

งานจักสานหรือเครื่องจักสานจะมีอยู่น้อย แต่ก็ยังคงมีอยู่ทั่วไป ทุกภาคในประเทศ นอกเหนือจากประโยชน์ใช้สอยแล้ว งานจักสานยังสะท้อน วัฒนธรรม สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ และ ภูมิปัญญาของชาวบ้านได้อีกด้วย (บุญเลิศ มรกต 2545) ในขณะที่สภาพสังคม เศรษฐกิจปัจจุบันที่ เปลี่ยนไปจากเดิม การไปมาหาสู่กันระหว่างเมืองกับชนบทติดต่อกันได้สะดวก รวมถึงความ เจริญก้าวหน้าทางกระแสวัฒนธรรมตะวันตก เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมเดิมทำให้สภาพความเป็นอยู่ การ ดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีผลกระทบทำให้งานจักสานหรืออาชีพจักสานลดน้อยลง ไปเรื่อยๆ จนถึงเพื่อการส่งเสริมความรู้ด้านงานจักสาน แก่ผู้ที่สนใจในอาชีพ ได้สืบทอดงานจักสานให้คง อยู่ต่อไป การประกอบอาชีพในทุกวันนี้มีหลากหลายทางมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง มากมายและมีความสะดวกสบายมากขึ้นอยากกินปลา ก็เดินไปซื้ออยู่ตลาด จนคนในยุคปัจจุบันไม่รู้จัก กรรมวิธีขั้นตอนในอุปกรณ์ในการประยุกต์เลือกนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้จากไม้ไผ่เอาวัสดุธรรมชาติ อย่างไม้ไผ่มาใช้ในการทำมาหากินไม่รู้จักอุปกรณ์พื้นบ้านอีสาน ที่ปู่ย่าจรรสานขึ้น อย่างเช่น สุ่ม

ไก่ การ สานกระดัง กระตบข้าว อีโห่งไ้ร่อนปลา กระซังใส่ปลาซึ่งอุปกรณ์บางอย่างเราก็ไม่รู้จัก จึงจำเป็น
อย่างมากที่เราควรจะศึกษาขั้นตอนในการทำอุปกรณ์พื้นบ้านต่างๆเพื่อจะได้สืบสานต่อไปคู่ไว้ให้อยู่กับ คนไทย
ไปยาวนาน

2.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยหลังเกษียณอายุราชการได้ทำหน้าที่ครูสอนในระดับประถมศึกษาและทำหน้าที่
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงสอดคล้องกับนโยบาย สำนักงานการประถมศึกษาและนโยบาย
ของโรงเรียน ปลายปี 2558 ห้องสมุดภูมิปัญญาท้องถิ่นพร้อมกับการปรับปรุงห้องสมุดภูมิปัญญาท้องถิ่น
พร้อมกับการปรับปรุงห้องสมุดเดิมให้ดียิ่งขึ้น ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

การบริหารและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงนั้น ยึดแนวทางตาม
นโยบายจัดการศึกษาของรัฐบาล โดยเฉพาะตามกรอบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ดีและ
มี คุณภาพ ทั้งในด้านอาคารสถานที่ ครู บุคลากร สื่อ อุปกรณ์การเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่
กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบและกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดให้นักเรียนทุกคน ทุกระดับการศึกษาได้รับ
การบริการ การศึกษาอย่างมีคุณภาพ เสมอภาคในเรื่องโอกาส โดยไม่ต้องใช้จ่ายเงินเพิ่มเติมใดๆทั้งสิ้น ห้องสมุด
เป็นแหล่ง เรียนรู้ที่สำคัญที่นักเรียนจะได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงสมควรพัฒนาห้องสมุด
โรงเรียนให้เป็นแหล่ง เรียนรู้ที่ครบวงจร โดยทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณา
การอย่างมีระบบ

ประชุมคณะครู เพื่อเสนอแต่งตั้งคณะทำงานและมอบหมายงานรับผิดชอบ

ฝ่ายอาคารสถานที่ผู้ศึกษาได้ร่วมวางแผนในการดำเนินการดังนี้

1)สำรวจพื้นที่ เพื่อทำเป็นห้องภูมิปัญญา ใช้ห้องที่ติดกับห้องสมุดโรงเรียนเพื่อให้ผู้ใช้บริการ ได้รับ

ความสะดวก

2)วางแผนในการจัดวางตำแหน่งที่ตั้งสิ่งของต่างๆ

3) จัดแสดงผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตั้งผลงานนักเรียน

4) จัดบรรยากาศภายในห้องภูมิปัญญาให้เป็นระเบียบสวยงามสะอาด

ฝ่ายคัดเลือกและสรรหา มีหน้าที่สรรหาปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนและคัดเลือก
ผลงานนักเรียนมาจัดแสดงไว้ในห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) คัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ผู้รู้สาขาต่างๆที่มีในชุมชน เพื่อนำผลงาน ประวัติมาจัดไว้
ในห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) คัดเลือกผลงานนักเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มี
ผลงานดีเด่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดแสดง ไว้ที่ห้องภูมิปัญญาไทย จากกลุ่มประสบการณ์สาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี สารการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มประสบการณ์สาระภาษาไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ภูมิปัญญาด้านการทอ絲

นางมี พันธแก่น อายุ 50 ปี บ้านเลขที่ 25 หมู่บ้านเขวีก ตำบลสะเดาใหญ่ อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ อาชีพทำนา

การทอ絲เตยหนาม เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านเขวีก ตำบลสะเดาใหญ่ อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีผู้นำในหมู่บ้านเขวีก คือ นางมี พันธแก่น อายุ 50 ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ 25 หมู่บ้านเขวีก ตำบลสะเดาใหญ่ อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ

ด้านความรู้ความสามารถ

นางมี พันธแก่น จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนบ้านเขวีก ตำบลสะเดาใหญ่ อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อเรียนจบแล้วได้ออกมาอยู่บ้านและได้ช่วยพ่อแม่ทำนา ในช่วงหลังจากการทำนาก็จะไปรับจ้างตัดเตยหนามให้กับคนในหมู่บ้านเพื่อทอ絲 ต่อมาภายหลังเมื่อมีองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดาใหญ่ บ้านเขวีกจึงได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจในการทอ絲เตยหนามไปรับความรู้ และลงมือปฏิบัติจริง โดยมีผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรมาแนะนำและให้คำปรึกษา ซึ่ง นางมี พันธแก่น ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทน หมู่บ้านเขวีก เพื่อไปศึกษาหลักการและลงมือปฏิบัติร่วมกับตัวแทนในหมู่บ้านอื่นในเขตอำเภอลำดวน จากนั้น ได้นำความรู้ความสามารถที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับผู้สนใจในหมู่บ้านเขวีก โดยเฉพาะแม่บ้านวัย ทำงานอายุประมาณ 30 – 50 ปี โดยจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มทอ絲เตยหนามบ้านเขวีก จากนั้นได้มีผลงาน ปรากฏและเป็น 0 - TOP ของหมู่บ้านเขวีก ได้รับรางวัลจากนายอำเภอลำดวนในปี 2559 เป็นการฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่า และใช้ประโยชน์ได้ในครัวเรือนและทำได้ต่อเนื่อง สามารถถ่ายทอดถึงรุ่นลูกรุ่น หลานจนถึงทุกวันนี้

2. ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า

นางสมบัติ จันดำ อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 17 บ้านสนวน ตำบลสะเดาใหญ่ อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ มีอาชีพทำนา

ด้านความรู้ความสามารถ

นางสมบัติ จันดำ เป็นผู้มีความสนใจในด้านการทอผ้า หลังจากเสร็จภารกิจจากการทำนา ก็จะจับกลุ่มแม่บ้านภายในหมู่บ้านสนวนทำการทอผ้า เริ่มต้นจากการทำไว้ใช้เองจนมีชาวบ้านในเขตอำเภอไพรบึง มีความสนใจในการทอผ้า จึงได้เอาการทอผ้าที่เสร็จแล้วไปเป็นตัวอย่างและแนวทางต่อไป และด้วยความ สนใจ ความชอบ จึงทำให้งานทอผ้าหมู่บ้านสนวนมีผู้คนรู้จักมากขึ้น และมีการพัฒนาลายใหม่ๆขึ้นมา เพื่อให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และยังช่วยให้คนรุ่นหลังได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถถ่ายทอดถึงรุ่นลูกรุ่น หลานจนถึงทุกวันนี้

รางวัลได้รับ เคยได้เป็นตัวอย่างในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จากองค์กรบริหารส่วนตำบล สะเดาใหญ่และเป็นต้นแบบในการทอผ้าลวดลายต่างๆ

3. ภูมิปัญญาด้านการทำบายศรี

แม่กันยา พลภักดี อายุ 75 ปี อยู่บ้านเลขที่ 198 หมู่ 1 ตำบลห้วยเหนือ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ มีอาชีพทำนา

ภูมิปัญญาด้านการทำบายศรี

แม่กันยา พลภักดี เป็นผู้มีความสนใจในด้านงานใบตองโดยเฉพาะ ตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 เมื่อเรียนจบก็ไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากครอบครัวยากจน เมื่ออย่างเข้าสู่วัยสาวจึงได้แต่งงานมีครอบครัว และได้ รับจ้างทำบายศรีมาตลอดโดยมีพ่อบ้านหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ด้วยทำเนียบโบราณมักนิยมให้ผู้ที่ มี ความพร้อม เช่น มีสามี ภรรยา อยู่พร้อมหน้าจึงจะให้ทำบายศรี เพื่อเป็นสิริมงคลกับงานของตนเอง ดังนั้น แม่กันยา พลภักดี จึงมีคนรู้จักมากมายทั้งใกล้และไกล เมื่อมีคนหรือในชุมชนมีงานก็จะมาบอกกล่าวให้ไปเป็นผู้ จับ ใบตองที่จะทำบายศรีก่อน จากนั้นค่อยให้คนที่ไปช่วยทำต่อ และด้วยความสนใจ ความชอบ จึงทำให้งาน พัฒนาขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ จนได้เป็นตัวแทนจัดทำบายศรีของหมู่บ้านบก และได้เป็นจิตอาสาช่วยเหลืองานใน

ชุมชนในอำเภอ ของตนเองมาตลอด จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และได้รับความไว้วางใจให้เป็นแม่ดีเด่นของชุมชนบ้านบกในปี พ.ศ.2560 สร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวและญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อมีงานมงคลทุกครั้ง ก็จะเชิญ แม่กันยา พลภักดี ไปเป็นผู้จัดทำบายศรีจนทุกวันนี้

รางวัลที่ภาคภูมิใจ คือ ได้รับรางวัลแม่ดีเด่น (แม่ผู้ให้) จากชุมชนบ้านบก

4. ภูมิปัญญาด้านการจักสาน

นางสมัย ปานคำ อายุ 82 ปี ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 5 ตำบลดองกำเม็ด อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ อาชีพทำนา

ภูมิปัญญาด้านการจักสาน

นางสมัย ปานคำ ในสมัยเด็กเป็นคนขยันและมีความสนใจในด้านจักสาน เนื่องจากมีพ่อแม่เป็นภูมิปัญญาด้านจักสาน ครุ กระบุง ตะกร้า และของใช้ในครัวเรือนที่ใช้ไม้ไผ่ แม่สมัย ปานคำ จึงได้ช่วยเหลือครอบครัว และเรียนรู้จนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถสานตะกร้า ครุ กระบุงได้ สืบทอดจากพ่อแม่เนื่องจากนางสมัย ปานคำ เป็นผู้ที่มีมือจึงได้พัฒนางานจักสานมาเรื่อยๆ และต่อมาได้ทำจำหน่ายหารายได้เลี้ยงครอบครัวให้ มีฐานะดีขึ้น จากนั้นได้เป็นวิทยากรชาวบ้าน ฝึกให้ชาวบ้านที่สนใจได้มาเรียนรู้ และฝึกทำเครื่องจักสาน เพื่อ นำไปใช้ในครอบครัวและจำหน่ายได้ บางครั้งก็มีลูกค้าจากชาวบ้านอื่นมาสั่งทำในสิ่งที่ต้องการอยากได้ ซึ่งงานแต่ละ ชิ้นประณีต สวยงาม จึงเป็นการนำพาให้ลูกค้ามาสั่งงานเรื่อยๆ ทำให้ชาวบ้านดองกำเม็ดมีรายได้ทุกครัวเรือน เป็น การแบ่งเบาภาระครอบครัวได้อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการทำนา

ต่อมาเมื่อมีองค์การบริหารส่วนตำบลดองกำเม็ด เห็นความสามารถ ความถนัด ด้านการจักสานของชุมชนจึงจัดให้มีการตั้งชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดฝึกอบรมการปฏิบัติจริงเป็น 0 - TOP ของหมู่บ้าน และ มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของหมู่บ้าน ชุมชนใกล้เคียง ทำให้คุณภาพชีวิตของหมู่บ้านดีขึ้นตามลำดับ

จึงนับว่า นางสมัย ปานคำ เป็นผู้ที่มีความเจริญมาสู่ชุมชน และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเคยได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติให้กับโรงเรียนใกล้บ้าน ซึ่งเป็นรางวัลชีวิตที่มีค่ายิ่งแม้ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการทำความดีต่อไป

5. ภูมิปัญญาด้านพราหมณ์

นายบุญส่ง คำมัน อายุ 44 ปี ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ 198 หมู่ 1 ตำบลห้วยเหนือ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ อาชีพรับราชการครู

ด้านความรู้ความสามารถ

เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ สมองดี จดจำตำราได้อย่างแม่นยำ ชัดเจน เนื่องจากเคยบวชเรียน เป็นเจ้าอาวาส แล้วสึกออกมาสอบเป็นพนักงานราชการครู สอนอยู่โรงเรียนบ้านหัวเสือ อำเภออุซันต์ จังหวัด ศรีสะเกษ จนทุกวันนี้

นายบุญส่ง คำมัน เป็นบุคคลที่มีบุคลิก ท่าทาง แข็งแรง สมบูรณ์ พูดดังฟังชัด กล้าและมั่นใจ ในงานที่ได้รับมอบหมาย มีวาทศิลป์ในการพูด เมื่อครั้งบวชเรียนก็เป็นที่เคยพนันถือ ศรัทธา จากคนทั่วไป อยู่แล้ว และเมื่อสึกออกมาก็ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ที่ดูแลรักษายามและเป็นพราหมณ์ ตอนแรกก็ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่ ต่อมาได้ฝึกฝนในด้านพราหมณ์จนเป็นที่ยอมรับ และศรัทธาของคนในหมู่บ้าน โรงเรียน ตำบล อำเภอ และจังหวัด และงานที่ได้รับและเป็นเกียรติ คือ การได้เป็นพ่อพราหมณ์ในงานเกษียณอายุราชการของ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ใน จังหวัดศรีสะเกษ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจและกำลังใจในการที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา แม้รางวัลที่ได้รับไม่ได้ เป็นรูปธรรม แต่เป็นนามธรรมที่อยู่ใจ ที่สามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างเต็มความสามารถ และได้รับคำชมเชย จากคนทั่วไป

2.3 ฝ่ายห้องสมุด มีหน้าที่บริหารจัดการห้องสมุด และห้องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

2.3.1 การกำหนดหน้าที่ดูแลห้องสมุดโรงเรียนและห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย บรรณารักษ์ห้องสมุด

2.3.2 การกำหนดเวลาในการให้บริการ

2.3.3 กำหนดระเบียบการใช้ห้องสมุดและห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.4 จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ร่วมกับ ฝ่ายวิชาการ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน นโยบายของสำนักงานการศึกษาชาติ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เติบโตตามศักยภาพของบุคคล ให้มีความรู้ทักษะในการทำงานคิด เป็น แก้ปัญหาในการทำงานได้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้กำกับในการปฏิบัติ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเข้าร่วมการแข่งขันในระดับอำเภอ จังหวัดและประเทศได้ ผู้วิจัยจะขอกำลังถึงในบางส่วนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กลุ่มสาระการอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระภาษาไทย โดยเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ มาเป็นวิทยากร สาขาต่างๆ ดังนี้

1. การประดิษฐ์วัสดุจากธรรมชาติ
 - งานจักสาน
 - งานทอเสื่อ
 - งานทอผ้า
2. การประดิษฐ์วัสดุจากของเหลือใช้
3. การประดิษฐ์พานบายศรี
4. พิธีกรรมต่างๆ
 - พิธีบายศรีสู่ขวัญ
 - พิธีแซนโตนตา
5. การเขียนเรียงความ
6. การวาดภาพบายศรี
7. การพูด
8. การตอบปัญหา

การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางโรงเรียนได้มีนโยบายร่วม 3 ฝ่าย บ้าน โรงเรียน วัด มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมระหว่างผู้ปกครอง ครู พระสงฆ์ เป็นการสร้างความรักความสามัคคีร่วมระหว่างครูนักเรียน ผู้ปกครอง บุตรหลานสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาซึ่งกันและกัน

ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งได้จัดประเมินผลรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา และเผยแพร่ต่อชุมชน

2.4 ผลสำเร็จ

จากการที่พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ห้องสมุดได้รับการปรับปรุงพัฒนาดีขึ้น
2. มีห้องสมุดภูมิปัญญาเพิ่มอีก 1 ห้อง เพื่อให้บริการนักเรียนและผู้สนใจศึกษาในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เกิดการประสานสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน
4. ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้รับการยกย่องชมเชย
5. นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ภาคภูมิใจ รักท้องถิ่น ชุมชน โรงเรียน มากขึ้น
6. เกิดความรัก ความภูมิใจ ความศรัทธา ความสามัคคีต่อโรงเรียน บ้าน ชุมชน บรรพบุรุษของตนเอง

ตนเอง

2.5 ปัญหาและการแก้ไข

จากสภาพปัญหาที่พบดังนี้

ด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้จ่ายในการพัฒนา ซึ่งเกี่ยวกับระบบราชการ การพัฒนาจึงทำได้ด้วยความอดทน ค่อยเป็นค่อยไป ผู้วิจัยจึงต้องมีความเสียสละ เอาใจใส่จึงจะสำเร็จ

การทำความเข้าใจกับคณะบุคคลนั้นย่อมมีความคิดเห็นต่างกัน ต้องใช้ความพยายาม และระยะเวลาจึงสำเร็จ

3.การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบความสำเร็จการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากความรู้ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปี ปัจจุบันตำแหน่งครูโรงเรียนชุมชนราษฎร์บำรุง และทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดของโรงเรียนมีหลักการรูปแบบที่นำไปสู่ความสำเร็จดังนี้

1. ปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนและสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ นโยบายของโรงเรียนและนโยบายสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. มีเป้าหมายชัดเจน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดและรายงานผลการดำเนินงาน
3. มีข้อมูลที่เป็นจริง มีข้อมูลห้องสมุดโรงเรียนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงลึกเป็นปัจจุบัน
4. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน
5. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร มีความมานะ อดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน เป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่นได้
6. มีความเสียสละ เป็นผู้มีความเสียสละในการทำงาน ทั้งกำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์
7. มีหลักธรรมในการทำงาน ยึดหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท 4 (Basis for Success) คือ ฉันทะ (Wish Desire) วิริยะ (Effort Exertion) จิตตะ (A Thought) วิมังสา (Measurement Judgment)

3.2 ข้อเสนอแนะ

การปฏิบัติงานในระบบของทางราชการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบ ขั้นตอนในเรื่องนั้นๆ อย่างถูกต้อง ผู้ปฏิบัติต้องมีความอดทน ขยันหมั่นเพียร เสียสละ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อบุคคลต่างๆ จึงจะส่งผลให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

Model development of Baan Ta Pin Village with the Sandonta Tradition, Sangkha District, Surin Province

รูปแบบการพัฒนาบ้านต่าปิ่นด้วยประเพณีแซนโดนตา อำเภอสว่าง จังหวัดสุรินทร์

Dr.Prasathana Sriyakara

ดร. ประสาธน์ ศรีจักร

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Development
At Bodhisattra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

Model development of Baan Ta Pin Village with the Sandonta Tradition has a purpose To study the model of successful development of Ta Pin The performers have experience working in connection with local culture and traditions, especially Sandonta, as a local and cultural vice president of Khu khan District for more than 50 years. Using educational methods based on knowledge, work experience.

The results of the analysis showed that Ban Ta Pin development model With the Sandakan tradition There are important elements that will lead to success as follows: 1) Being honest 2) Knowledge 3) Participation 4) Knowing 5) Knowing the mind 6) Using knowledge 7) Knowing

Keyword : Success pattern means a clear and relevant pattern that leads to success. Ban Ta Pin Development With the Sandakan tradition

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เรื่อง รูปแบบการพัฒนาบ้านต่าปิ่น ด้วยประเพณีแซนโดนตามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบความสำเร็จการพัฒนาบ้านต่าปิ่น ผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะ แซนโดนตา ในฐานะคนในพื้นที่และตำแหน่งรองประธานวัฒนธรรมอำเภอยุซันต์ มากกว่า 50 ปี ใช้วิธีการศึกษาจากความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน

ผลจากการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาบ้านต่าปิ่น ด้วยประเพณีแซนโดนตา มีองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์ 2) มีความรู้ 3) การมีส่วนร่วม 4) การรู้จัก 5) การรู้จักใจ 6) การรู้จักใช้ 7) การรู้จักรักษา

คำสำคัญ : รูปแบบความสำเร็จ หมายถึง หลักการที่เป็นแบบแผนเกี่ยวข้อกันชัดเจนที่นำไปสู่ความสำเร็จ , การพัฒนาบ้านดาป็น ด้วยประเพณีแซนโดนตา

1. ความเป็นมา ความสำคัญของวิถีทรงการศึกษา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเมือง

เทศบาลเมืองซุซัน อำเภอสุซัน จังหวัดศรีสะเกษ บริเวณแห่งนี้ และจังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบันเป็นที่อาศัยของชนชาติเขมรและชนชาติกูย จนเรียกว่า เขมรป่าดง มีชุมชนที่สำคัญคือ บ้านปราสาทสี่เหลี่ยมโคกลำดวน และยกฐานะเป็นเมืองซุซัน ปี พ.ศ.2302 ในรัชสมัยพระเจ้าเอกทัศ แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีตากะจะ เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ขณะนั้นต่อมาพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้ตากะจะเป็นหลวงแก้วสุวรรณ ตำแหน่งหัวหน้ากองปกครองหมู่บ้าน พ.ศ.2306 ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ เป็นพระไกรภักดีศรีลดาวัน เจ้าเมืองซุซัน ต่อมา พ.ศ. 2318-2321 สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดเกล้าให้ พระยาจักรี (ทองด้วง) ไปทำสงครามกับเวียงจันทน์หลายครั้ง พระไกรภักดีศรีนครลำดวนได้เกณฑ์กำลังไปช่วยรบจนได้รับชัยชนะทุกครั้ง จึงโปรดเกล้าเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน เป็นบรรพบุรุษผู้สร้างเมืองซุซันถึงแก่อนิจกรรม ใน ปี พ.ศ.2321

อนุสาวรีย์พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (ตากะจะ)

ผู้สร้างเมืองซุซัน

เทศบาลเมืองซุซัน อำเภอสุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 6 ชุมชน ดังนี้ 1) ชุมชนบ้านภูมิเหนือ 2) ชุมชนบ้านภูมิใต้ 3) ชุมชนบ้านดาป็น 4) ชุมชน บ.ข.ส. 5) ชุมชนบ้านภูมิตะวันตก 6) ชุมชนบ้านห้วย ในชุมชนประกอบด้วยกลุ่มชนเผ่า เช่น ไทย ลาว กูย และเขมร วิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่า มีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน บางชนเผ่า เช่น เขมร เป็นชนเผ่าขนาดใหญ่บางชนเผ่า ก็มีขนาดเล็ก เป็นชนกลุ่มน้อย เป็นธรรมชาติของมนุษย์กลุ่มที่ใหญ่กว่า แข็งแกร่งกว่า ย่อมได้เปรียบทางสังคม มีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ไม่ถึงกับฆ่าฟันเพื่อชัยชนะ ทุกชนเผ่าที่กล่าวมาล้วนยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา จารีตประเพณีไปปฏิบัติสืบทอดจากบรรพบุรุษปู่ย่าตายาย ประเพณีแซนโฌนตา เป็นประเพณีกราบไหว้หรือ เช่นไหว้บรรพบุรุษ ทุกชน

เผ่ายึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ประเพณีชนโขนตาจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี เรียกอีกชื่อหนึ่งคือวันสารทเขมร บุตรหลานที่ไปประกอบอาชีพไปเรียนหนังสือ นอกพื้นที่จะต้องกลับมาร่วมพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อให้การประกอบอาชีพมีความเจริญยิ่งขึ้น

1.3 ความสนใจในการศึกษา

ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อเรียนสำเร็จ ได้รับบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการในจังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการชี้แจงวัฒนธรรมของชาวเขมร สืบทอดตามบรรพบุรุษปู่ย่าตายาย ในปี พ.ศ.2536 ได้เข้ารับตำแหน่งสายบริหารในตำแหน่ง ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภออุทุมพรพิสัย มีความผูกพันด้านวัฒนธรรมประเพณี จากวัยเด็กถึงวัยทำงาน มีความผูกพันโดยเฉพาะสายบริหารผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งรับผิดชอบด้านวัฒนธรรมประเพณีโดยตรง ร่วมกับองค์กร หน่วยงาน ชุมชน เป็นผู้นำด้านศาสนพิธี พิธีกรรมต่างๆ พิธีกร ทำหน้าที่อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในปี พ.ศ. 2545-2553 ทำหน้าที่วิทยากรบรรยายที่มหาวิทยาลัยรังสิต ในปี 2552-2554 และทำหน้าที่วัฒนธรรม อำเภออุทุมพรพิสัย ในปี พ.ศ. 2536-2544 เมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว ได้ทำงานร่วมกับชุมชนเทศบาลเมืองอุทุมพรพิสัย ซึ่งเป็นชุมชนที่ผู้วิจัยคุ้นเคยกับครอบครัว เป็นผู้นำเป็นที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนและอำเภอ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวัฒนธรรมประเพณีโดยเฉพาะเรื่องพิธีชนโขนตา ที่มีความสำคัญต่อชาวเขมรในชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองอุทุมพรพิสัย

1.4 วิธีการศึกษา

งานวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาบ้านตาปิ่น ด้วยประเพณีชนโขนตา ใช้วิธีการศึกษาจากประสบการณ์ความรู้ของผู้วิจัยที่ได้ทำหน้าที่ผู้นำทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมตลอดระยะเวลามากกว่า 50 กว่าปี ถึงปัจจุบันก็ยังดำเนินการอยู่ด้วยตำแหน่งหน้าที่ ครู รองประธานวัฒนธรรมอำเภออุทุมพรพิสัย และมีครอบครัวอยู่ในพื้นที่ทำการพัฒนาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่นำไปสู่ผลสำเร็จ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่ได้เห็นการดำเนินชีวิตของชุมชน ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเมืองอุทุมพรพิสัย ได้รู้เห็นถึงความร่วมมือ ความสามัคคี ในการร่วมกิจกรรม ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ที่ตั้งงามของแต่ละชุมชนมาตลอด มีความประทับใจในกิจกรรมของแต่ละชุมชนปฏิบัติ และคิดในใจว่า ถ้าผู้วิจัยมีโอกาสได้ร่วมในการจัด กิจกรรมวันสำคัญหรือวัฒนธรรมประเพณี ก็จะร่วมกิจกรรม และแสดงความคิดเห็นและนำพาให้พัฒนาขึ้น เมื่อ ผู้วิจัยได้เปลี่ยนสายงานราชการจากข้าราชการครู มาอยู่สำนักงานศึกษาธิการ ได้สัมผัสกับงานวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนมากขึ้น จึงคิดอยู่เสมอว่า เมื่อเกษียณอายุราชการ จะเข้าไปช่วยเหลือวัฒนธรรม

ประเพณี เพราะคิดว่า การที่ประชาชน คนไทย จะอยู่ดีมีสุข ต้องมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นการขัด เกลาจิตใจให้ใสสะอาด และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

และเมื่อเกษียณอายุราชการ ผู้วิจัฯ ได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานสภาวัฒนธรรมอำเภออุซัน ซึ่งเป็นการที่อยู่นอกใจของผู้วิจัฯ อยู่แล้ว จึงได้ทุ่มแรงกายแรงใจมาด้านวัฒนธรรมประเพณีเป็นสำคัญ โดยนำ ประเพณีแซนโฎนตาของชุมชนเทศบาลตำบลเมืองอุซันเป็นกิจกรรมเด่น และดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้เป็น ที่รู้จักของคนทั่วไป ด้วยการที่เห็นชุมชนแต่ละชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร เห็นความตั้งใจ และมีความสามัคคี ในการที่ได้ร่วมจัดทำวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน โดยเฉพาะในเรื่องประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งมีความเชื่อว่าถ้าครัวเรือนใดไม่ได้กระทำในกิจกรรมนี้ก็จะมียันเป็นไป โดยจะถูกบรรพบุรุษสาปแช่ง ไม่ให้ทำมาหา กินเจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าหากครอบครัวใดที่ได้เช่นไหว้แซนโฎนตา ก็จะพบแต่สิ่งที่ดีงามและเจริญรุ่งเรืองในด้าน ต่างๆ ดังนั้น แต่ละครัวเรือนในอำเภออุซันจึงยึดถือเป็นประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่า ลูกหลาน หรือสมาชิกในครอบครัวจะไปทำมาหากินที่ใดก็จะต้องนัดหมายกันกลับมาทำประเพณีแซนโฎนตาด้วยกันให้ได้ ถ้าไม่ใดมาจริงๆ ก็จะฝากเป็นสิ่งที่ของหรือเงินทองมาวางเซ่นที่บ้านของตัวเอง

ประเพณีแซนโฎนตา

ประเพณี “แซนโฎนตา” ของชาวอำเภออุซัน ซึ่ง 80% ของประชากรจะเป็นชนเผ่าเขมร ส่วย และเยอร์ นั้นจะถือ ปฏิบัติในชนบประเพณีเดียวกัน ทุกเทศกาลทั้งจารีตและประเพณีเกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศล ทางศาสนา และระเบียบพิธีในการดำเนินชีวิต เพื่อความสงบสุขเป็นสิริมงคล เช่น พิธีสู่ขวัญบายศรีให้แก่ ลูกหลานญาติมิตร ในโอกาสที่มีการเปลี่ยนแปลงชีวิตใหม่ทั้งในด้านบวกและลบ เช่น การประกอบพิธีสู่ขวัญ บายศรีให้ลูกหลานในพิธีแต่งงาน พิธีอุปสมบท พิธีขึ้นบ้านใหม่ หรือการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ส่วนใน ด้านตรงกันข้ามนั้นก็หมายถึง ในกรณีที่ลูกหลานญาติมิตร ได้ประสบเคราะห์กรรมต่างๆ เช่น ได้รับอุบัติเหตุ ร้ายแรงแทบเอาชีวิต ไม่รอดหรือพินิจจากการป่วยหนักหรือได้รับหมายเรียกเกณฑ์ทหาร เป็นต้น ญาติผู้ใหญ่ หรือบิดามารดาจัดทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้ ลูกหลาน เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองแสดงความยินดี และรับขวัญให้ กำลังใจในโอกาสดังกล่าว

ส่วนการพิธีบำเพ็ญกุศลตามคติทางพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะมีการทำบุญเลี้ยงพระ ตก บาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร ในเทศกาลประจำปีแล้ว “ประเพณีแซนโฎนตา” ก็เป็นอีกพิธีหนึ่งที่ลูกหลานชาวอำเภออุซัน รวมไปถึงอำเภอใกล้เคียงยังคงให้ ความสำคัญยิ่ง ที่แม้ตัวเองจะเดินทางไปประกอบ อาชีพอยู่ห่างไกลเพียงใดก็ต้องหาโอกาสกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อไปร่วมพิธีนี้กับ ครอบครัวให้จงได้ แม้ กาลเวลาและยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์ เช่น ในยุคปัจจุบันนี้ ก็หาได้ทำให้ ความสำคัญของประเพณีแซนโฎนตา เสื่อมคลายลงไปไม่ได้ไม่ ลูกหลานรุ่นหลังกลับจะนำระบบเทคโนโลยี สมัยใหม่เข้าไปประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์ในพิธีการนี้ได้เป็นอย่างดี เช่น การใช้โทรศัพท์นัดหมายเรียกเครือ ญาติเตรียมการอย่างไร เป็นต้น และบางครอบครัวบาง ตระกูลก็สามารถจัดบันทึกภาพกิจกรรมสำคัญในวันนี้ ให้ลูกหลานที่อยู่ไกลให้มีโอกาสได้รับรู้รับชมด้วย เรียกได้ว่าระบบการสื่อสาร สมัยใหม่ยังอำนวยความสะดวกให้

ลูกหลานสามารถรวมตัวกันได้ดียิ่งขึ้น และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดหรือปลูกฝังค่านิยมประจำถิ่น ประจำเผ่าได้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

เทศกาลโคนตออยู่ระหว่างวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 10 ถึงวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งก็คือวันสารทของ พุทธศาสนิกชนนั่นเองแต่ว่าพุทธศาสนิกชนอื่นนั้นจะให้ความสำคัญของวันนี้แค่การไปทำบุญที่วัดธรรมดาๆ เท่าๆ กับวันสำคัญทาง ศาสนาอื่นๆ แต่ประชากรในท้องถิ่นที่อำเภออุซันต์และอำเภอใกล้เคียงดังกล่าว นั้น จะถือว่าเป็นพิธีสำคัญมากสำหรับสมาชิกทุกคนใน ครอบครัว แทบจะทุกครัวเรือนเลยทีเดียว ทั้งนี้ได้หมายรวมไปถึงประชากรบางส่วนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่ใหม่ทั้งพ่อค้าและราชการ หรือผู้ประกอบการอื่นๆ ที่เป็นคนต่างถิ่น ซึ่งถึงแม้จะมีส่วนร่วมในการประกอบพิธี แต่ก็สามารถใช้โอกาสนี้แสวงหาประโยชน์ด้วยการ จัดหาสินค้าในเทศกาลมาจัดจำหน่ายได้เป็นล่ำเป็นสันเลยทีเดียว

ที่มาของศรัทธาอันมั่นคง

ในสมัยโบราณปู่ ย่า ตา ยายจะให้ความเคารพนับถือศาสนาเป็นสิ่งสำคัญเหนือกว่าสิ่งอื่นใดทั้งหมด การใดที่จะเกี่ยวข้องกับวัด อาราม หรือกับพระสงฆ์องค์เจ้าแล้วละก็ จะต้องจัดทำด้วยความพิถีพิถัน ประณีตเป็นพิเศษตามอัตภาพของตนๆ เช่น การเตรียม อาหารที่จะนำไปวัด ปิ่นโตที่ทำสะอาดดีแล้วและจะนำมาตักอาหารใส่จะต้องมีภาชนะรองอีกทีหนึ่งแล้วก็จะตักข้าวปากหม้อ ตักแกงถ้วย แรก หรือน้ำพริกผักต้มก็จะจัดทำด้วยความประณีตเรียบร้อยคัดแต่สิ่งที่ดีพิเศษลงสำหรับเสร็จแล้วตั้งไว้ในที่สูงป้องกันมิให้ลูกหลานหยิบยื่นสิ่งของข้ามไปข้ามมาอันจะเป็นบาปแก่ลูกหลานได้

ในเทศกาลวันสารทหลัง “ประเพณีแซนโถงตา” แล้วเช้าวันรุ่งขึ้นจะมีการจัดเตรียมของไปใส่บาตรและเลี้ยงพระ ช่วงนี้จะมีการชัก บังสุกุลอุทิศส่วนกุศลร่วมกันทั้งหมู่บ้าน โดยลูกหลานจะนำปัจจัยใส่ของพร้อมด้วยรายชื่อบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย และญาติในสาย ตระกูลของใครของมันใส่พานจัดวางบนผ้าขาวที่ปูเตรียมไว้ด้านหน้า พร้อมด้วยสารับกับข้าวขนม ผลไม้ต่างๆ เมื่อผู้นำหมู่บ้านจัดตั้งสายสัญญาณเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์จะสวดมาติกาบังสุกุลให้ จากนั้นผู้นำหมู่บ้านก็จะนำรายชื่อของญาติโกโหติกาทั้งหลายออกมาจุดไฟ ใส่ลงในภาชนะ เช่น นำถาด เป็นต้น แล้วพระสงฆ์ก็จะกวตน์ล้างบนถาดกระดาษารายชื่อ ที่เผาไฟแล้วนั้นอีกทีหนึ่ง หลังจากนั้นก็จะมีการแสดงธรรมเทศนาเกี่ยวกับเรื่องราวในเทศกาลวันสารทว่ามีความเป็นมาอย่างไร และทำไมจึงต้องทำไม่ทำไม่ได้หรือ ใจความโดยสรุปตามพระคัมภีร์ที่พระสงฆ์ท่านแสดงในวันนั้นมีดังนี้

อันมนุษย์ชาติ ทุกศาสนา ทุกภาษา ทั่วโลกนั้นเมื่อต่างคับจิตละสังขารไปแล้วจิตวิญญาณก็จะถูกดูดดึงไปตามอำนาจของกรรม ที่ทุกคนได้กระทำไว้ก่อนตาย เมื่อทำดีมีกุศลสั่งสมไว้มากจิตวิญญาณนั้นก็จะมีอุปนิสัยไปในทิพยสถานตามลำดับแห่งภพภูมิของตน แต่ก็มีเป็น ส่วนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายที่ถูกบาปอกุศลดูดรั้งไปสู่อบายภูมิโดยไม่มีอำนาจใดตัดทานได้ จำนวนสัตว์นรกในอบายภูมิแต่ละ ขมนั้นจึงมีมากมายมหาศาล แออัด ยัดเยียด เปียดเสียดกันอยู่ในท่ามกลางความเจ็บปวดทรมานจากการลงทัณฑ์ของเหล่านายนิริยะบาลที่ไม่การยกเว้นหรือให้อภิสิทธิ์แก่ใครทั้งสิ้น

การเวลาในอเวจีมหานรกนั้น นานนับเป็นอสงไขยกับปีกลปีเดียว แต่ในรอบ 1 ปี นักขัตของ โลกมนุษย์พระยายมราช ท่านจะอนุญาตให้นายนิริยะบาลปล่อยสัตว์นรกทั้งหลายให้ขึ้นไปรับบุญกุศลจากลูก

หลานญาติมิตรพี่น้องได้ 1 ครั้ง ใน 10 เดือน นับตั้งแต่วันขึ้น 14-15 ค่ำ เป็นต้นไปจนถึงวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 แล้ว จึงค่อยกลับไปรับโทษในอเวจีมหานรกต่อไปจนกว่า จะสิ้นกรรม เหล่ามนุษย์ที่เป็นสัตว์นรกทั้งหลายนี้ เมื่อได้รับอนุญาตให้กลับไปหาลูกหลานญาติพี่น้องก็ดีใจ ความที่ต้องทนอดอยากหิว โหยอยู่ในรกเป็นเวลานาน เมื่อขึ้นมาเห็นข้าวปลาอาหาร ขนมนมเนย พร้อมด้วยผลไม้เพื่อกมอันอุดมสมบูรณ์ที่ลูกหลานจัดเตรียมไว้ ให้ก็ปลื้มอกปลื้มใจ พอใจสมปรารถนา เมื่อถึงกำหนดที่จะต้องกลับไปรับโทษต่อ ก็จะอำนวยอวยพรให้ลูกหลานประสบแต่สิ่งที่ดีงามที่ เป็นสิริมงคลไปบุญพูนผลด้วยจตุรพิธพรชัยห่างไกลจากสรรพอันตรายทั้งปวง

ส่วนพวกที่ขึ้นมาแล้วเมื่อได้เที่ยวเดินหาตามบ้านเรือนของลูกหลานคนโน้นคนนี้ทั่วทุกคนแล้วก็ สอดสายสายตาแลลอดตามช่อง ประตูหน้าต่าง หรือตามรอยแยกช่องโหว่ของฝาบ้านนั้นๆ ไม่เห็นลูกหลานตั้ง สำหรับค้ำคั้นไว้ให้ เลยก็เกิดความกำสรดโศรก เสียใจด้วย ความผิดหวังแล้วก็เลยพาพาโลภระเคืองให้ลูกหลานที่ใจจัดใจคำที่แม้จะเลี้ยงดูป่อย่าตาหวดสักปีละครั้งก็ทำให้ไม่ได้ สัตว์นรกเหล่านี้ก็ จะลุแก่อโทษะ กล่าววาจาอันเป็นโทษ สาปแช่งลูกหลานให้มีอันเป็นไป ให้ได้รับความเดือนร้อนนานาประการ ขาดแคลนในเครื่อง อุปโภค บริโภคมีอุปสรรคขัดข้องในการดำเนินชีวิต จะคิดจะทำสิ่งใดก็มีแต่ความล้มเหลว จนกว่าจะสิ้นอายุขัย....ดังนี้ เป็นต้นไป

เนื้อหาโดยสรุปจากพระคัมภีร์ที่พระสงฆ์ได้แสดงในวันนั้นเอง คือ หัวใจเรื่องราวความเป็นมาของ ประเพณี “แซนโฎนตา” ที่ ได้รับการถ่ายทอดสู่บุตรหลานรุ่นหลังต่อเนื่องยาวนาน รุ่นต่อรุ่นตราบนานเท่าทุกวันนี้ ซึ่งทั้งหมดคือกุญแจไขปริศนาที่ว่า “ทำอะไรเหมือน งามายทำให้สิ้นเปลืองเปล่าๆ ญาติปีศาจ ไม่ได้มีจริงทุกสิ่ง ล้วนสมมุติเหลวไหลทั้งสิ้น” ปริศนาเหล่านี้มีคำตอบจากลูกหลานที่ยังให้ความ ศรัทธา เชื่อถือในพระคัมภีร์ทาง ศาสนาอย่างแน่วแน่นมั่นคงหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็ยังให้ความเคารพรักเมตตาสงสารญาติโกโหติกา เหล่านั้นอย่าง เต็มเปี่ยม เขาเหล่านั้นคิดง่ายๆ ว่า ความสิ้นเปลืองทั้งหมดในวันนี้ 1 วัน สำหรับญาติผู้สูงอายุสงสาร มิได้ทำให้ ลูกหลานถึงทำ ล้มละลายอย่างแน่นอน ทุกคนยินดีและเต็มใจ ที่จะแสวงหาสิ่งที่ป่อย่าตายาย เคยขอมาเตรียม ไว้อย่างเต็มที่ ภายหลังเมื่อส่งควงวิญญาณ เหล่านั้นกลับแล้ว ลูกหลานก็สามารถนำอาหารมาเลี้ยงคู่ร่วม รับประทานกันได้ ถือว่าเป็นอาหารมงคลที่ป่อย่าตายายมอบไว้ให้ลูกหลาน พร้อมกับคำอวยพร

ส่วนข้อที่ว่าไม่ทำไม่ได้หรือ? ตอบว่า ได้เหมือนกัน ถ้าลูกหลานกลุ่มใดเห็นเป็นเรื่องเหลวไหลไร้ สาระ สามารถทำจิตใจให้ มั่นคงไม่หวั่นไหว หวาดระแวงว่าจะต้องคำสาปจากบรรพบุรุษอันจะคอยทำให้ชีวิตไม่ สงบสุข ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของลูกหลานรุ่นใหม่ ของแต่ละตระกูลแต่ส่วนมากแล้วไม่กล้าเสี่ยงแม้ว่าจะมองไม่ เห็นเป็นรูปธรรม เพราะอุปนิสัยในโลกมนุษย์นี้มีให้เห็นอยู่ตลอดเวลา และ รุนแรงร้ายกาจกว่าสมัยโบราณหลาย เท่านัก ลูกหลานที่ต้องเดินทางไกลไปประกอบอาชีพเสี่ยงโชคยังต่างแค้นต่างจังหวัดตามโรงงาน อุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไปหรือเสี่ยงภัยเสี่ยงชีวิตในทะเลมหาสมุทรก็มากมาย ล้วนต้องการขวัญและกำลังใจเป็นอย่างยิ่ง อย่างน้อยก็ ขอให้มีความปลอดภัยประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงชีวิต จนเจ้าครอบครัวจะสามารถดำรงชีพอยู่ได้จนมี โอกาสได้กลับมาพบกันในรอบปีของ เทศกาลสารทศกัณฐ์หนึ่งก็ถือว่าเป็นพรอันประเสริฐยิ่งแล้วสำหรับพวกเขา

ถ้าจะถามว่าแล้วสังคมได้สาระอะไรจากประเพณีแซนโฎนตานี้บ้าง ก็จะต้องตอบได้ว่าสิ่งที่สังคมได้รับนั้นไม่สามารถจะประเมินได้ด้วย มาตราดวงวัดชนิดใดทั้งสิ้น ด้วยเป็นสิ่งผุดขึ้นในดวงจิตอันละเอียดอ่อนของลูกหลานเอง อันเป็นความดีงามเพียบพร้อมไปด้วย คุณลักษณะที่สังคมอื่นสัมผัสได้ยาก จนอาจจะมองผ่านเลยไปกลายเป็นเรื่องมง่ายไร้สาระ โดยแท้ที่จริงนั้น สาระสำคัญของพิธีการนี้ได้ สะท้อนให้เห็นคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณของบรรพบุรุษในสายตระกูลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงหมายถึงผู้สืบทอดสายโลหิต โดยอ้อมหมายถึงผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภายหลัง เช่น เขย สะใภ้ เป็นต้น

นอกจากสังคมจะได้รับรู้ถึงคุณธรรมความกตัญญูที่ถูกปลูกฝังสืบทอด เชื่อมโยงมาอย่างเหนียวแน่นไม่ขาดสายแล้ว ยังมี คุณธรรมพิเศษควบคู่กันมาอีกคู่หนึ่งซึ่งถือว่าเป็นคุณธรรมที่ล้ำจนโลก คือ ความเมตตาสงสาร ความเวทนาอาทร ห่วงใย ไม่อยากให้ บรรพบุรุษเหล่านั้นผิดหวังโศกเศร้าเสียใจ ความรู้สึกที่ดีงามเหล่านี้เองที่ผลักดันให้เกิดภาพรวมเป็นรูปธรรม ตามที่ปรากฏในสายตาของ สังคม ทำทนาย ยุคสมัยและกาลเวลาอย่างเด็ดเดี่ยวมั่นคง ประกาศเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้สังคมต้องยอมรับโดยไม่มีสิ่งใดมาโยกคลอนได้

เพราะฉะนั้น เราจึงจะมองเห็นภาพเขาเหล่านั้นอุ้มลูกหลานเข้าไปในเมืองเพื่อจับจ่ายซื้อหาสิ่งต่างๆ เตรียมไว้สำหรับพิธีแซนโฎน ตา โดยเฉพาะกล้วยนั้นจะเป็นธัญพืชที่สำคัญ ที่เขาจะนำไปแปรรูปเป็นข้าวต้มขนมชนิดต่างๆ ประชาชนที่อยู่ตามหมู่บ้านที่ห่างไกล และมีฐานะยากจน ไม่มีเงินทองที่จะซื้อหาอะไรได้นั้น อย่างน้อยก็ขอให้มิกกล้วยน้ำว้าสุก สำหรับห่อข้าวต้มต่างๆ ใส่สารพัดพร้อมด้วยไก่ อย่างๆ ปลาอย่าง เคียงน้ำพริกถ้วยเล็ก เท่านั้นลูกหลานก็ยังพอใจจะทำให้บรรพบุรุษของตนได้

จึงเมื่อถึงเทศกาลโคนตาจึงมีรถชนกลัวยทุกชนิด บ่ายหน้าเข้าสู่ตลาดชุมชน อย่างมากมายอย่างต่อเนืองและกองเป็นภูเขาเหล่ากา แล้วยังขายดิบขายดีเป็นเทน้ำเทท่าอีกต่างหาก นั่นคือสิ่งที่สังคมได้รับการสืบสานประเพณีนี้โดยตรง ขั้นตอนพิธีการ

ช่วงเวลาของเทศกาลสารท คือ ระหว่างวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 10 ถึงว่าเป็นวันสารทน้อย ชาวบ้านที่เป็นชนเผ่าเขมร ส่วย และเขอร์ จะเพียงแต่ไปทำบุญตักบาตรที่วัดธรรมคาเหมือนวันพระทั่วไป แต่ชนเผ่าลาวจะทำพิธีตรุษสารทในช่วงนี้ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่ง ว่าวันสารทลาว ส่วนชนเผ่าเขมร ส่วย และเขอร์นั้นจะไปทำพิธีตรุษสารทใหญ่ ที่เรียกว่า ประเพณีแซนโฎนตานี้ในช่วงวันแรม 14-15 ค่ำ ของเดือน 10 โดยจะเริ่มทำขนมข้าวต้มต่างๆ ให้เรียบร้อยตั้งแต่วันแรม 13 ค่ำ รวมทั้งการจัดเตรียมอาหารที่ปูย่าตายายชอบ ก็จะจัดเตรียมซื้อหาอุปกรณ์ไว้ให้พร้อมสรรพ ในสมัยก่อนนั้นทุกบ้านจะต่างคนต่างทำของใครของมัน ปัจจุบันนี้สะดวกขึ้น เพราะมีผู้รับทำ ขนมข้าวต้มต่างๆตามสั่ง แต่ราคาก็แพงกว่าปกติ เพราะแม่ค้าต้องทำส่งหลายราย จึงเรียกค่าแรงแพงเป็นพิเศษ แต่ผู้สั่งก็ยินดีจ่ายเพราะ สะดวกกว่าทำเองหลายเท่าตัว

ประเภทขนมต่างๆ ที่จะขาดไม่ได้ ได้แก่ขนมเทียน ทั้งไส้เค็มและไส้หวาน ไส้หวานต้องใช้มะพร้าวทึนทึก แต่ในปัจจุบันนี้ บางคนก็จะใช้ถั่วเพราะสะดวกกว่า นอกจากนี้ก็จะมีขนมแข่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตรุษจีนด้วย ในปัจจุบันนี้ก็มีขนมหลากหลายให้เลือก ซื้อไปเพิ่มเติม ข้าวเม่า ข้าวกระยาสารท ก็ขาดไม่ได้เช่นเดียวกัน

ประเภทข้าวต้ม ได้แก่ ข้าวต้มหมู ข้าวต้มกล้วย ข้าวต้มต่าง ข้าวต้มมะพร้าว (ใช้กะทิสดคลุกข้าวสารเหนียวที่แช่น้ำพอนิ่ม เคล้าเกลือให้พอดิแล้วห่อด้วยใบมะพร้าว)

ประเภทผลไม้เผือกและมัน ได้แก่ กล้วยสุกชนิดต่างๆ ทั้งกล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ กล้วยหอม เผือกต้ม มันต้ม ฟักข้าวโพดต้ม อ้อยคั่ว ส้มโอและผลไม้อื่นๆ ตามฤดูกาล ในปัจจุบันนี้แม่ค้าได้จัดใส่ถุงรวมกันขาย ในราคาถุงละ 10 บาท ก็ช่วยให้ความสะดวก ให้แก่ผู้ที่มีเบี้ยน้อยหอยน้อยได้มีโอกาสได้หาซื้อผลไม้ชนิดต่างๆ ไปเพื่อโดนตาของตนด้วย

อาหารต่างๆ ได้แก่ ข้าวสวย ข้าวเหนียว ประเภท แกงชนิดต่างๆ ผัด อย่างชนิดต่างๆ เช่น ปลาอย่าง ไก่อย่าง เป็ดอย่าง เนื้ออย่าง หมู อย่าง ฯลฯ

เครื่องดื่มต่างๆ เช่นที่ขาดไม่ได้คือ เหล้า น้ำอัดลม น้ำสะอาด ฯลฯ

เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งตัว เช่น ผ้านุ่ง โสร่ง เสื้อ กระจก แปะ หวี ทั้งหมดนี้ คือ สิ่งที่ต้องเตรียมไว้ตั้งแต่วันแรม 13 ค่ำ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ พอเช้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันแรม 14 ค่ำ ซึ่งเป็นวัน ประกอบพิธีเจ้าบ้านจะเตรียมปูลาดอาสนะ ด้วยที่นอนนุ่ม ปูทับด้วยผ้าขาว ละจัดวางเครื่องบัตพลี บำบวงทุกอย่างที่เตรียมไว้ให้เรียบร้อยเป็นหมวดหมู่ นับตั้งแต่ข้าวสารเจ้า ข้าวสารเหนียว ใส่ขันใบใหญ่ตั้งไว้เป็นประธานข้างประตูทางเข้า จะมีขันใส่น้ำลอยกลีบ ดอกไม้สำหรับปูย่าตายายจะได้ล้างหน้าล้างตา ล้างมือล้างเท้า แล้วสวมใส่ผ้าผ่อนท่อนสไบที่ลูกหลานจัดใส่พานเตรียมไว้ให้ พร้อมด้วย เครื่องหอมกระแจะจันทร์ เช่น น้ำอบไทย แป้งหอม และขมิ้นผง เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีสร้อยถนิมพิมพาภรณ์ ให้ท่านเลือกประดับ ตามอัธยาศัย ถัดจากนั้นไป ก็จะเป็นข้าวต้มขนมผลไม้ และสำหรับกับข้าวครบเครื่อง ส่วนเครื่องตีมานาชนิดพร้อมด้วยแก้วนั้นจะเตรียม ไว้หน้าสำหรับ ซึ่งจะมีทั้งตีกีรื้อน แก่ ตามรสนิยมของลูกหลานเองด้วย เพราะลูกหลานเตรียมตัวเป็นลูกศิษย์ของโคนตาอย่างเต็มที่ และ ถือเป็นโอกาสอันดีที่สมาชิกในครอบครัวยินดีและเต็มใจในการตีมกินของลูกหลานที่ชอบของมีนเมาเป็นกรณีพิเศษ เพราะนานๆ ลูกหลานหรือพี่ๆ น้อง ๆ จะมีโอกาสได้พบกันพร้อมหน้าพร้อมตากันสักครั้งซึ่งเป็นบรรยากาศที่ทำให้ประมุขของครอบครัว ความสุขมี ความสบายใจ อิ่มใจและปลื้มใจเป็นพิเศษ

เมื่อตั้งเครื่องพร้อมแล้วในช่วงที่รอเวลา ก็จะมีลูกหลานที่เกี่ยวข้องทยอยนำข้าวปลาอาหารและขนมมณเฑียรไปไหว้ปูย่าด้วย ของ เช่นไหว้ก็ยังมีจะอุดมสมบูรณ์ ตามจำนวนของสมาชิกในแต่ละครอบครัว แต่ละตระกูล พอถึงเวลาประมาณ 17 นาฬิกา ผู้เป็นประธาน ของตระกูลก็จะเรียกชุมนุมลูกหลานให้มานั่งพร้อมหน้ากันแล้ว ประธานก็จะจุดธูปเทียน ปักที่เชิงเทียน ส่วนรูปจำนวนหนึ่งก็ปักตาม เครื่องเช่นไหว้ต่างๆ จนครบ จากนั้นประธานก็จะนำลูกหลานในครั้งนี้อ่านคำบูชาพระรัตนตรัย พร้อมๆ กัน เมื่อจบคำบูชาพระรัตนตรัยแล้วประธานก็จะตั้งนะโม 3 จบ แล้วสวดชุมนุมเทวดาให้ท่านลงมารับรู้รับทราบเป็นสักขีพยานในการพิธี “แซนโหม่นตา” ของลูกหลานในครั้งนี้ พร้อมทั้งอนุโมทนาสาธุในมุทิตาจิตอันยิ่งใหญ่ของลูกหลานในครั้งนี้ ถัดจากนั้นผู้เป็นประธานก็จะเริ่มรินน้ำสะอาดลงในภาชนะเป็นประถม พร้อมทั้งกล่าวอัญเชิญดวงวิญญาณของปูย่าตาทวดทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้วทุกคน โดยระบุเชื้อและนามสกุล คณะชาติที่นั่งแวดล้อมก็จะช่วยกันเรียกขานเท่าที่ระลึกได้ ที่จำชื่อไม่ได้ก็จะระบุบรรพบุรุษรวมๆ ว่าโดนตา ซึ่งหมายถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในอดีตทุกรุ่นทุกวัยนั่นเอง ญาติๆ ที่มาร่วมพิธีก็จะผลัดเปลี่ยนกันเข้าไปกวาดน้ำพร้อมทั้งกล่าวเชิญโดนตาให้มารับ

เครื่อง สักการบูชาทั้งหลายที่ลูกหลานจัดตกแต่งไว้ ให้โดยทั่วกันจงทุกท่านทุกคนพร้อมทั้งจรรย์ชื่อของขนมผลไม้ อาหารคาวหวานต่างๆ ที่ ปู่ย่าตายายเคยชอบว่าลูกหลานได้ตระเตรียมไว้ให้แล้วอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ เชิญโดนตาทุกท่านได้เข้ามารับรู้รับทราบและรับเอาเป็น สมบัติทิพย์ของทุกท่านให้อิ่มเอมเปรมปรีดาสมาปรารถนาของทุกท่านเถิด การกรวดน้ำ ในพิธีตอนนี้จะเป็นพิธีเช่นไหว้ดวงสรวงคล้ายๆ กัน กับการกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลหลังจากการทำบุญทั่วไป แต่เป็นการเรียกชื่อจำเพาะจงให้ญาติโกโหติกาเหล่านั้นได้มารับเครื่องกระยาหารทั้งปวงจากลูกหลานโดยตรงเท่านั้น การกรวดน้ำลงภาชนะหน้าเครื่องเช่นไหว้ในพิธีนี้จะทำประมาณ 2-3 ครั้ง โดยประมาณว่าญาติแต่ละคนต่างก็เดินทางมาจากคนละทิศคนละทาง หรือคนละภพภูมิ ระยะทางใกล้ไกลไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น ลูกหลานจึงจะต้องเรียกเชิญอีก 2-3 ครั้ง เพื่อมิให้ผู้เดินทางมาถึงที่หลังเพื่อนเกิดความเก้อเขินกระด้างอาย ก็คงจะอนุมานเอาจากการ ดำเนินชีวิตของเราในโลกแห่งความเป็นจริงในปัจจุบันนั่นเองเป็นบรรทัดฐาน จากนั้นก็จะทั้งช่วงระยะหนึ่ง กะว่าโดนตาอืมนำสำราญ ทั่วหน้ากันแล้ว จึงกรวดน้ำอีกครั้ง เป็นการลาสำหรับบอกให้ปู่ย่าตายายล้างมือล้างปากเคี้ยวพริกขี้หนูให้สบายอกสบายใจ แล้วจึง ค่อยดาลูกหลานไปวัดเพื่อรับศีลและฟังพระเจริญพระพุทธมนต์

จากนั้นก็ถอยส้ารับกับข้าวลงมาเลี้ยงดูกันเอง เอาไว้เฉพาะสิ่งที่ไม่บูดไม่เสียเป็นบางอย่าง ส่วนหลังจากรับประทานอาหาร ร่วมกัน เสร็จแล้วผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะชวนลูกหลานไปวัดเพื่อฟังพระเจริญพระพุทธมนต์โดยไม่ลืมที่จะเชิญโดนตาไปด้วย

ในระหว่างเวลาว่างขณะที่รอลูกหลานนั้น เจ้าบ้านจะต้องจัดเตรียม สิ่งที่จะต้องใช้ในพิธีภาคกลางคืน ในช่วงเวลาตีกอง (ประมาณ 02.00 น.) กับภาคเช้าตรู่ (ประมาณ 05.00 น.) อีก 2 รายการ ดังนี้คือ

1. เย็บกระทงเล็กๆ ประมาณ 20-30 กระทง ใส่สิ่งของทุกชนิดที่รับประทานได้ เตรียมไว้อีกด้านหนึ่ง นอกจากนี้ก็เย็บ กระทงใบใหญ่สัก 2 ใบ บรรจุขนมผลไม้หมากพลู บุหรี่ และภาชนะใส่น้ำ ไปตั้งไว้นอกรั้วบ้าน (ใช้ไคร้สานแผ่นเล็ก ๆ ดอกติดกับที่ เป็นหลักหรือจะวางบนต้นไม้ก็ได้) สำหรับผีที่ไม่มีญาติทำให้แล้วจุติเทียนบอกกล่าว เชิญชวนให้เข้ามาดื่มกิน โภชนาอาหารต่างๆ ให้อิ่ม หนึ่พินันอย่าได้น้อยอกน้อยใจเลย เมื่ออืมนำสำราญแล้วก็ให้ไปวัดรับศีลฟังธรรมแล้วอำนวยวยพรให้ลูกหลานมีความสุข ความเจริญ วัฒนาถาวรสืบไปหรืออะไรในทำนองนี้ ซึ่งก็สุดแท้แต่จะสรรหาถ้อยคำที่เป็นมงคลที่เราต้องการหรืออีกนัยหนึ่งก็คือเราอวยพรให้ตัวเรา นั่นเอง

2. จัดของลงใส่ภาชนะอีกใบหนึ่งอาจจะใช้กาละมังใบย่อม ๆ ก็ได้ โดยจัดให้มีถ้วยใบหนึ่งใส่ไว้ตรงกลางเย็บกรวยด้วยใบตอง ข้างในกรวยใส่ข้าวเหนียวหนึ่งหรือหุงสุกแล้วปิดปากกรวยด้วยเงินเหรียญ สมัยแต่ก่อนเป็นเหรียญ 1 บาท ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น 5 หรือ 10 บาทตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป แล้วนำกรวยวางลงในถ้วยยอดกรวยคล้องด้วยฝ้าย 1 ไจรอบๆ ถ้วยที่ใส่กรวยก็จะจัดวางกลั้วน้ำว่าสุก 1 หวี ข้าวต้มค่าง 1 พวง ข้าวต้มผัดหรือข้าวต้มอื่น ๆ พร้อมด้วยขนมในพิธีอีกอย่างละ 2-4 อัน และที่ขาดไม่ได้คือ อาหารแห้งๆ เช่น ไก่ อย่างปลาหรือหมูย่างแล้วแต่ใส่ลงไปด้วย 2 รายการนี้เตรียมให้เรียบร้อยแต่ตอนเย็นก่อนไปวัด

กลับจากวัดแล้วก็เตรียมหุงข้าวเหนียวไว้ให้เรียบร้อย ตกตึกสงฆ์ประมุขของบ้านก็จะเรียกปลุกลูกหลานให้ลุกขึ้นมาจับ “บาย เป็น” (ข้าวเหนียวสุก 1 ถ้วย ที่ประมุขของบ้านเตรียมไว้) ใส่ลงในกระทงเล็กๆ ที่เตรียมไว้ทุกคนโดยการขาน ชื่อญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วทุกชื่อควบกับการหยิบข้าวเหนียวในกระทงทุกครั้ง สำหรับเด็กๆ ก็เพียงแต่ให้จับข้าวใส่ลงในกระทงให้ผู้ใหญ่เรียกชื่อแทน ระหว่างนั้นผู้เป็นประมุขของบ้านก็จะกรวดน้ำบอกกล่าวอีกครั้งหนึ่งให้ปู่ย่า ตายายทั้งหลายมารับเอาอานิสงส์ที่ลูกหลานได้ตั้งใจจัดทำให้ ในครั้งนี้โดยทั่วกัน เมื่อท่านได้รับแล้วก็ขอให้ท่านจงอำนวยการให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุขสวัสดิ์มีชัย ปราศจากพิบัติภัยอันตรายทั้งปวงจะ ประกอบกิจการงานใด ก็ขอให้เจริญรุ่งเรืองปราศจากอุปสรรคปัญหา จะยาตราไปในทิศทางใดทั้งใกล้และไกล ก็ขอให้ปลอดภัยในทุก สถานในกาลทุกเมื่อเทอญ เมื่ออวยพรลูกหลานเสร็จแล้วก็ให้ไปวัดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแห่ข้าว กระจยาสารท หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “บาย ตะเปิดตะโบร” (คำทำยอ่านออกเสียงกึ่งอักษรนำกึ่งตัวสะกด) พร้อมลูกหลานในตอนตี 5 ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่จะได้ยिनบ้านใกล้เรือนเคียง เรียกกันเกรียวกราว แล้วต่างก็จะประครองภาชนะทั้งสองอย่างเตรียมไว้แล้วนั้นไปวัดโดยไม่ลืมนที่จะเรียก “โคนตา” ไปด้วย เมื่อไป ถึงพร้อมหน้ากันแล้วประธานก็จะประกาศบอกเริ่มพิธี ทุกคนก็จะจุดเทียนปักในภาชนะของตน ไหว้พระรับศีลแล้วก็ทำพิธีประทักษิณ ด้วยการประครองภาชนะของตนแห่รอบอุโบสถ 3 รอบแล้วจึงถวายพระสงฆ์เฉพาะสิ่งของที่อยู่ในกาละมัง ส่วนกระทงเล็กๆ 20 -30 กระทงนั้น เมื่อพระสวดมาติกาบังสุกุลและอนุโมทนาให้แล้ว ก็จะนำกลับไปใส่ตามหัวไร่ปลายนา เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารต่อไป หลังจากนั้นก็จะกลับมาเตรียมข้าวปลาอาหารไปใส่บาตรเลี้ยงพระที่วัด ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของพิธี ในช่วงนี้ทางวัดเองก็ จะจัดให้มีการสวดมาติกาบังสุกุลอุทิศส่วนกุศลให้อิตเจ้าอาวาสผู้มีคุณูปการต่อหมู่บ้าน ต่อชุมชนร่วมกับบรรพชนอื่นๆด้วยในคราว เสากัน หลังจากเสร็จพิธีแล้วก็จะร่วมกันใส่บาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณร ลำดับต่อจากนั้นพระสงฆ์ก็แสดงพระธรรม เหมาเกี่ยวกับความเป็นมาของเทศกาลสารท ตลอดจนอานิสงส์และโทษของการจัดทำและไม่ได้จัดทำตามที่ได้กล่าวถึงในตอนต้น โดย สรุปแล้วในหัวข้อ “ที่มาของศรัทธาอันมั่นคง” เมื่อจบการแสดงพระธรรมเทศนาแล้วญาติโยมถวายปัจจัยไทยธรรมพระสงฆ์ อนุโมทนา เป็นอันเสร็จพิธีการทางศาสนาเพียงเท่านี้ แต่ทางบ้านจะยังไม่เก็บเครื่องเซ่น ในวันนั้นผู้เฒ่าผู้แก่บอกให้ตั้งไว้อีกก่อนสักวัน - สองวัน อ้างว่าปู่ย่าบางท่านมาถึงหลังเพื่อนอาจจะยังต้องการข้าวปลาอาหารอยู่ก็ให้รอไว้อีกก่อน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การพัฒนาชุมชนบ้านตาปิ่น ตำบลห้วยเหนือ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ผู้นำชุมชน องค์กร ผู้นำชุมชน องค์กรเครือข่ายในหมู่บ้านและประชาชนทุกคนในชุมชน

พิธีแซนโฎนตา เชมรเรียก “เบ็ญธม” ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ความสำคัญของประเพณีแซนโฎนตาได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษของชาวขุขันธ์ เชื่อว่า เป็นการแสดงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ก่อนวันงานพิธีแซนโฎนตา 1 วัน บุตรหลาน ญาติพี่น้องที่ไปประกอบอาชีพที่อยู่นอกเขตพื้นที่ ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลจะต้องกลับบ้านเพื่อมาร่วมพิธี

แซนโฌนาตา ที่ทุกคนชาวเขมร ลาว ไทย และกุ่ม อำเภอูซันต์ ให้ความสำคัญพิธีนี้มากที่สุด พิธีแซนโฌนาตา สะท้อนให้เห็นถึงความรักความสามัคคี ความผูกพันของสมาชิกทุกคน ในครอบครัวและชุมชน

ผู้วิจัยได้นำพิธีแซนโฌนาตามาพัฒนาชุมชนบ้านตาปิน ตำบลห้วยเหนือ อำเภอูซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้สำเร็จมีวิธีการขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

1) ร่วมคิด การมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดของผู้นำชุมชน ผู้รู้ ปราชญ์ องค์กรทุกคนในชุมชน ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

รู้จัก การทำความรู้จักกับประเพณีแซนโฌนาตานั้น อาจิวเคราะห์โดยใช้แผนภาพแสดงสภาพของ ประเพณีแซนโฌนาตาในอดีต และปัจจุบันได้ดังนี้

ประเพณีแซนโฌนาตาในอดีตนั้น จะจัดขึ้นในช่วงวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี โดยคนในครอบครัวจะช่วยกัน จัดเตรียมอาหารคาว หวาน และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธี ที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ปลาอย่าง ไก่ย่าง กุ้งย่าง ข้าวโพด อ้อย ข้าวสวย ข้าวเหนียว เหล้า น้ำสะอาด ผ้าถุง โสร่ง ฯลฯ รวมทั้งข้าวปลาอาหารสำหรับรับประทานร่วมกันในหมู่ญาติพี่น้อง ที่มาร่วมประกอบพิธี โดยจะร่วมกันจัดเตรียมให้เสร็จตั้งแต่วันแรม 13 ค่ำ

เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ แต่ละครอบครัว จะจัดสำหรับข้าวปลาอาหาร ขนมข้าวต้ม นำไปยังบ้านของผู้ อาวุโสใน ครอบครัว เช่น บ้านปู่ ย่า หรือ บ้านตา ยาย และจัดประกอบพิธีที่บ้านของตนกับลูกหลาน เสร็จก็จะไปร่วมประกอบพิธีที่บ้านผู้ อาวุโส ซึ่งนอกจากจะนำเครื่องเซ่นไหว้ไปแล้ว ยังนำอาหารไปรับประทานร่วมกัน นับเป็นโอกาสอันดีในการที่ลูกหลาน ญาติพี่น้องจะ ได้ทำความรู้จักกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรักความสามัคคีกัน ในครอบครัวและชุมชน

การประกอบพิธีเซ่นไหว้ที่บ้านผู้ อาวุโสในครอบครัวนั้น จะเริ่มทำในเวลาประมาณ 12.00 น. จะทำก็ครั้งก็ได้ไม่จำกัด แล้วแต่ว่ามีลูกหลานมาถึงเมื่อใด ก็จะเรียกญาติๆ รวมตัวกันเพื่อร่วมทำพิธีในตอนนั้น จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 15.00 น. หลังจากรับประทานอาหารเย็นร่วมกันแล้ว ก็จะไปวัดเพื่อฟังเจริญพระพุทธมนต์ ซึ่งลักษณะนี้อาจเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการ ควบคุมการดื่มเหล้า เพราะเมื่อญาติพี่น้องมารวมตัวกันมากๆ ก็จะพากันดื่มเหล้า แต่ถ้ามีพิธีในการไปวัดในตอนเย็นก็จะเป็นการควบคุม ว่าต้องไม่ให้เมาเพราะจะไปวัดไม่ได้

จากนั้น เวลาประมาณ 04.00 น. ของวันแรม 15 ค่ำ สมาชิกในครอบครัวก็จะนำ บายตะเบิดตะโบร หรือสำหรับข้าวปลาอาหารสำหรับถวายพระแท้ไปวัดเพื่อทำพิธี โดยเมื่อถึงวัดจะมีการแห่รอบโบสถ์ 3 รอบ จากนั้นจึงทำพิธีทางศาสนา และถวายพระต่อไป ส่วนบายเป็นที่ยี่เตรียมไปด้วยนั้นก็จะเป็นไปเช่นไหว้ผีไม่มีญาติ หรือผีตายโหง และผีตาแฮกตามไร่ นาเพื่อความอุดม สมบูรณ์ต่อไป

ส่วนประเพณีแซนโฌนาตาในปัจจุบันนั้น แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ พิธีกรรมที่ทำกันในครอบครัว และพิธีที่เป็นงานประจำปีของอำเภอ ดังนี้

1) พิธีกรรมที่ทำกันในครอบครัว

จะยังคงจัดในช่วงวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 นี้ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ 28 กันยายน 2551 และวันจันทร์ที่ 25 กันยายน 2551 จากอดีตที่เคยทำพิธีในทุกครอบครัว แล้วจึงไป รวมกัน ทำพิธีที่บ้านปู่ ย่า หรือ ตา ยาย นั้น ปัจจุบันก็เหลือเพียงการทำที่บ้านปู่ย่า หรือตายายเท่านั้น และจากการที่ สมาชิกใน ครอบครัวทุกคนต้องมาช่วยกันเตรียมข้าวปลาอาหาร และสิ่งของที่ต้องใช้ สมาชิกในครอบครัว บางคนที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นและ แต่งงานกับคน ต่างวัฒนธรรมก็อาจเพียงส่งเงินมาช่วยซื้อข้าวปลาอาหาร และสิ่งของเท่านั้น

ในส่วนของข้าวปลาอาหาร และสิ่งของในพิธี ซึ่งในอดีตสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นและไม่ต้องซื้อ หา เช่น กล้วย อ้อย น้ำสะอาด ไก่ ปลา ฯลฯ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของคนใน ชุมชน ปัจจุบันก็มีอาหาร และสิ่งของอื่นๆ ที่สามารถหาซื้อได้ในตลาดเพิ่มขึ้นมา เช่น น้ำอัดลม เครื่องดื่มชูกำลัง เปียร์ ผลไม้ที่ไม่ได้ปลูกในท้องถิ่น เช่น แอปเปิ้ล องุ่น และ อาหารคาว อื่นๆ เช่น เป็ดพะโล้ หมูหัน ขาหมูพะโล้ ฯลฯ เพิ่มขึ้นมา ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้เงินในการซื้อหา และการเตรียมเครื่องเซ่น ใหม่นั้น จากการที่ช่วยกันหา และห่อข้าวต้ม และทำกับข้าว ก็เปลี่ยนเป็นสั่งซื้อจากพ่อค้า แม่ค้า ในตลาดหรือผู้ที่รับจ้างทำ ส่วนจำนวน ที่ เตรียมขึ้นจากที่เคยเตรียมให้เพียงพอสำหรับรับประทานร่วมกันใน หมู่ญาติพี่น้อง ลูกหลานก็เตรียมเฉพาะพอ ทำพิธีเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้จะทำให้คุณค่า ของพิธีที่เป็นโอกาสในการสร้างความสามัคคีกันในครอบครัวและ ชุมชนขาดหายไป

สำหรับขั้นตอนในการประกอบพิธีนั้น การไปฟังเจริญพระพุทธมนต์เย็นที่วัดขาดหายไปโดยเฉพาะ ครอบครัวที่ อยู่ในเขตเทศบาล จะเหลือที่ยังทำอยู่ในหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ เพราะโดยมากจะ ถือเป็นงานที่เน้นความรื่นเริงจากการ ได้มาพบปะกันของญาติพี่น้อง การที่ต้องไปวัดตอนเย็นจะทำให้เสียเวลา ในการสังสรรค์ร่วมกัน และบางครอบครัวที่เดินทางมาจาก ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด และมีภาระ ในการ ประกอบอาชีพต้องรีบเดินทางกลับ

และในพิธีภาคเช้า จากการสังเกตจะพบเห็นเฉพาะคนในวัย กลางคน และสูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง จากการสัมภาษณ์บางครอบครัว ลูกหลานกลับต่างจังหวัดหมด ปู่ย่า ตายาย ที่สูงอายุมากๆ ไม่สามารถไปวัด ในตอนเช้าได้ ต้องว่าจ้าง/ให้ว่านลูกหลานบ้านอื่นนำบายตะเบ็ดตะโบรและ บายเป็นไปที่วัดแทน

2) งานเทศกาลกล้วยแสนหวี ประเพณีแซนโชนคา บูชาศาลหลักเมืองอำเภอขุขันธ์

ประเพณีแซนโชนคาได้รับการส่งเสริมให้จัดเป็นประเพณีประจำปี ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2554 โดยมี การทำประชา ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้อภิปรายร่วมกัน และมีมติเห็นชอบให้มีการจัดมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาวขุขันธ์ มีกำหนดจัด งานในวันแรม 13 ค่ำเดือน 10 ก่อน ะกอบพิธีในครอบครัว กำหนดจัดงาน ณ บริเวณสนามด้านหน้าและถนน โดยรอบที่ว่าการอำเภอขุขันธ์ ซึ่งการจัดงานในปีแรกมีงานขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกิจกรรม ดังนี้

- การประกอบประเพณีแซนโชนคา ซึ่งมีลักษณะเป็นการสาธิต
- การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสินค้าราคาถูก

- การประกวดทำข้าวต้มมัดชิงถ้วย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
- การแสดงบนเวทีของนักเรียน นักศึกษา และศิลปินอาชีพ

จนกระทั่งถึงปัจจุบัน คือ ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการจัดงานเทศกาลกล้วยแสนหวี ประเพณี แขน โขนตา บูชาศาลหลักเมืองอำเภอยะรัง มีกำหนดการจัดงานในวันที่ 25-26 กันยายน 2551 สถานที่จัดงาน ยังคงกำหนดเป็น บริเวณอนุสาวรีย์ตากะจะ และบริเวณถนนโดยรอบที่ว่าการอำเภอเช่นเดิมมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน จัดประชุมมอบหมาย ภารกิจ และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน มีการระดมทรัพยากร ทั้งงบประมาณ และบุคลากรจากหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและเอกชนในการจัดงาน และมีร้านค้า จำหน่ายสินค้าและผลไม้ตามถนนโดยรอบที่ว่าการอำเภอยะรัง

จะเห็นได้ว่าลักษณะการจัดงานประเพณีแห่นางแมวที่เป็นประเพณีประจำปีของอำเภอ มีความแตกต่างกับพิธีกรรมที่จัดใน ครอบครัว ซึ่งสามารถจำแนกความแตกต่างได้ ดังนี้

- สถานที่ในการเจริญพระพุทธมนต์เย็นเปลี่ยนจากทำที่วัดมาทำที่ปะรำพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จากหน่วยงานต่างๆ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมอำเภอ ฯลฯ

- วัตถุประสงค์การทำพิธีในครอบครัวจะเป็นการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ แต่งานประเพณี ประจำปีของอำเภอจะเป็นการเซ่นไหว้ศาลหลักเมือง ศาลพระภูมิ และควงวิญญาณเจ้าเมือง

- สถานที่ประกอบพิธี คือ บริเวณอนุสาวรีย์ ไม่ใช่บ้านหรือวัด - ผู้นำในการทำพิธี คือ พรหมณ์ ไม่ใช่ผู้สูงอายุในครอบครัว

- การแห่เครื่องเซ่นไหว้ซึ่งทำโดยคนในครอบครัวหรือญาติจากบ้านไปวัด กลายเป็นการแห่จากโรงเรียนมายังบริเวณ สนามหน้าว่าการอำเภอ มีการฟ้อนรำประกอบขบวนอย่างสวยงาม จัดขบวนช้างสำหรับประธานในพิธีเปิดนั่งร่วมในขบวนแห่ และมี การประการประกวดขบวนแห่จากแต่ละตำบลด้วย

- ลักษณะเครื่องเซ่นที่เตรียมทำพิธีในครอบครัวจะทำให้เพียงพอสำหรับทำพิธี รับประทานร่วมกันในหมู่ญาติพี่น้อง และทำบุญถวายพระ แต่ในงานประเพณีประจำปีจะต้องทำอย่างยิ่งใหญ่เพราะเป็นการประกวดชิงรางวัล

- มีการประกวดเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ การประกวดกล้วย และการประกวดข้าวต้มมัด - มีพิธีเปิดงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

- ลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีโดยรวมแตกต่างจากการประกอบพิธีในครอบครัวโดยสิ้นเชิง

เครื่องบวงสรวง เครื่องเซ่นไหว้

การเตรียมการก่อนถึงวันแห่นางแมว

เมื่อใกล้ถึงวันแห่นางแมวคือ วันแรม 14 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจะมีการเตรียม สิ่งของอุปกรณ์ เครื่องใช้ ต่างๆสำหรับประกอบพิธีในการแห่นางแมวก่อน 3-4 วัน โดยชาวบ้านจะจัดเตรียม ข้าวสาร ข้าวเหนียว) กล้วย สำหรับกล้วยนี้จะใช้เป็น จำนวนมากเพื่อนำไปทำบุญที่วัดและส่ง โขนตาด้วย นอกจากนี้จะมีการเตรียมใบกล้วย ใบมะพร้าวอ่อน สำหรับใช้ห่อข้าวต้มพร้อมทั้งเนื้อ หมู เนื้อวัว เป็ด ไก่ ปลา

ผลไม้ ขนมนมเนยทุกชนิด เพื่อใช้ในการเซ่นไหว้บรรพบุรุษและนำไปทำบุญที่วัดนับว่าเป็นการทำบุญที่ ยิ่งใหญ่ ที่สุดในรอบปี การทำบุญวันสารทและการแซนโชนตาจะต้องใช้กล้วยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จะเห็นว่า เมื่อถึง เดือน 10 จะมีเกษตรกรและพ่อค้ากล้วยบรรทุกกล้วยใส่รถสับล้อมาจำหน่ายให้กับประชาชนอำเภอ ขุขันธ์เป็น จำนวนมาก ทางเทศบาลจัด สถานที่ให้จำหน่ายเป็นแนวยาวตลอดเส้นทางหน้าตลาดสด

การห่อข้าวต้ม

ชาวบ้านจะเริ่มห่อข้าวต้มก่อนถึงวันสารทประมาณ 1 วัน ในวันนี้ชาวบ้านจะเริ่มทำการห่อข้าวต้ม ตั้งแต่เช้า พร้อมทั้ง เตรียมเนื้อหมู เป็ด ไก่ นำมาเสียบไม้ย่างเตรียมเอาไว้ ในวันนี้จะมีการฆ่าสัตว์เช่น วัว หมู ควาย เป็ด ไก่ ถ้าเป็นสัตว์ใหญ่จะนำไปแบ่งปัน กันเป็นกอง ๆ เพื่อเฉลี่ยเงินกัน ภาษาพื้นบ้านเขมรเรียกว่า “ตกรูท” หมายถึงการนำเนื้อมาแบ่งให้เท่า ๆ กันจากนั้นจึงนำเนื้อที่แบ่ง กันเสร็จแล้วไปประกอบอาหาร เพื่อเลี้ยงญาติพี่น้องในครอบครัวต่อไป การห่อข้าวต้มนี้จะเป็นหน้าที่ของฝ่ายสุภาพสตรีซึ่งเป็นแม่บ้าน พร้อมทั้งลูกหลาน มาช่วยกันทำเริ่มจากการเตรียมข้าวเหนียว และมะพร้าวซึ่งจะใช้เป็นจำนวนมาก พอสมควรนำมาขูดคั้นเอากะทิ เมื่อ ได้น้ำกะทิมาแล้วจะนำไปเคี่ยวในกระทะให้แตกมัน จากนั้นจึงนำข้าวเหนียวที่เตรียมไว้ใส่ลงไปผัดคลุกเคล้า ให้เข้ากับกะทิ เมื่อเข้ากันดี แล้วจึงนำถั่วดำที่คั่วสุกแล้วหรืองาหรือใบกระชาย (ภาษาไทยเรียกว่า กุ้ยช่ายเขียว) ใส่ลงไปผัดให้เข้ากัน จึงนำมาห่อในใบตองหรือใบ มะพร้าว บางคนก็ใส่กล้วยสุก โดยนำมาปาดแบ่งครึ่งทำเป็น ไส้ เมื่อห่อเสร็จแล้วจะใช้ตอกไม้ไผ่ซึ่งเตรียมไว้มามัดให้เรียบร้อย นำไปใส่ หม้อต้มให้สุกเป็นขั้นตอนสุดท้าย ส่วนผู้ชายซึ่งเป็นพ่อบ้านหรือคนหนุ่มก็จะเตรียมเนื้อหมู หรือเนื้อวัว เนื้อควาย เป็ด ไก่ ปู ปลา อาหารทุกอย่าง มาทำเตรียมไว้แต่สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ ไก่ย่าง จะต้องมีทุกบ้านทุกครอบครัว การย่างไก่นี้จะต้องนำมาย่างทั้งตัว หรือแบ่ง ครึ่งก็ได้ ส่วนมากจะย่างทั้งตัว ส่วนเครื่องในก็จะนำมาย่างต่างหาก รวมทั้งเนื้อหมู เนื้อวัว ปู ปลา ก็ จะนำมาหั่น หรือเสียบไม้ไผ่ย่าง เตรียมไว้เช่นเดียวกัน

ชุดสำหรับแซนโชนตาในหมู่บ้าน ในชนบท

สิ่งที่ต้องเตรียมไว้สำหรับไว้ในชุดเครื่องแซนโชนตา นางสาว มนต์ฤทธาณภาพ (อายุ 68 ปี) อธิบายไว้ดังนี้

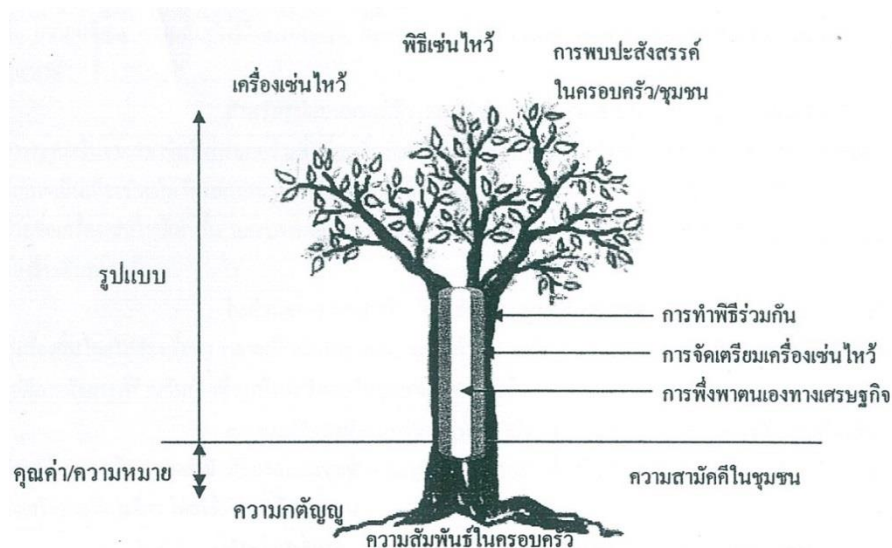
1. กระบุง (เขมรเรียกว่า กันจือ) หรือถาด ถาดใช้สำหรับเซ่นที่บ้านสำหรับใส่ข้าวต้ม หมูย่าง ไก่ ย่าง ปลาย่าง ผลไม้ กล้วย เผือก มัน
2. ข้าวต้มใช้สำหรับใส่กระบุงและนำข้าวต้มมาตัดแบ่งครึ่งสำหรับเซ่น
3. ไก่ย่าง เป็ดย่าง หมูย่าง ปลาย่าง เนื้อวัวย่าง เนื้อควายย่าง แล้วแต่จะเตรียมไว้ อาจมีบางอย่าง หรือทุกอย่างก็ได้ แต่ส่วนมากจะมี 2-3 อย่างขึ้นไป
4. กล้วยสุก จะต้องเตรียมไว้เป็นหวี
5. ผลไม้ต่าง ๆ เช่น เผือก มัน ส้ม อ้อย
6. ขนมนต่าง ๆ
7. ข้าวเหนียวหรือข้าวสวยและกับข้าวที่ใส่ในถ้วยใบเล็ก ๆ

8. รูป เทียน อย่างละ 1 ห่อ
9. สตางค์ 2 บาท หรือมากกว่านั้นก็ใส่ในซอง หมาก พลุ
10. น้ำ 1 แก้ว ไว้สำหรับเซ่น
11. เหล้า 1 ขวด ส่วนมากจะใช้เหล้าขาวแต่จะเป็นเหล้าอื่นหรือเบียร์ก็ได้ ใช้สำหรับเซ่นเซ่นเดียวกัน
12. น้ำอัดลม 1 ขวด ใช้สำหรับ เซ่น
13. ผ้าถุง (ผ้าไหม) ผ้าขาวม้า โสร่ง (ผ้าไหม) อย่างละ 1 ผืน พับอย่างดีใส่พานวางไว้ เตรียมไว้สำหรับใส่ไปวัดรับศีล รับพรที่วัด

ผู้วิจัยวิเคราะห์พีธีกรรมแซนโชนาตามแนวทางการ “รู้จัก” ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สถานภาพของพิธีแซน โชนาในปัจจุบันกำลังผิดเพี้ยนไปจากเดิม ถึงแม้การจัดงานในปีแรก พ.ศ.2554 จะมีการคัดค้าน เนื่องจากเกรงว่าจะ เป็นการล้อเลียนพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ผีบรรพบุรุษโกรธเคือง สาปแช่ง แต่จากการประเมินผลการจัดงาน โดยสุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมงานบางส่วนมีความพึงพอใจต่อการจัดงานโดยเฉลี่ย ในระดับมากแสดงว่าประชาชนเริ่มยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ จนกระทั่งในปัจจุบันถึงแม้รูปแบบการจัดงาน จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากแต่ไม่มีผู้คัดค้านการจัดงาน แสดงว่าประชาชนยอมรับ กับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ แต่ก็มีข้อเสนอแนะบางประการ ได้แก่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเกษตรของชาวอำเภออุ้มผางที่ จะ ส่งเข้าประกวดต้องเป็นกล้วยที่ปลูกในพื้นที่อำเภออุ้มผางเท่านั้น และเพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมทางด้าน อาหาร การประกวด ข้าวต้มมัดจะต้องมีการแสดงขั้นตอนในการทำเพื่อให้คณะกรรมการและผู้เข้าร่วมงานได้ ชมด้วย ไม่ใช่ข้าวต้มมัดที่สำเร็จแล้วมาส่ง เข้าประกวด

2) ร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจ ได้จัดประชุมคณะกรรมการ เพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน มอบหมายภารกิจ ตัดสินใจในการบริหารและระดมทรัพยากร งบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน

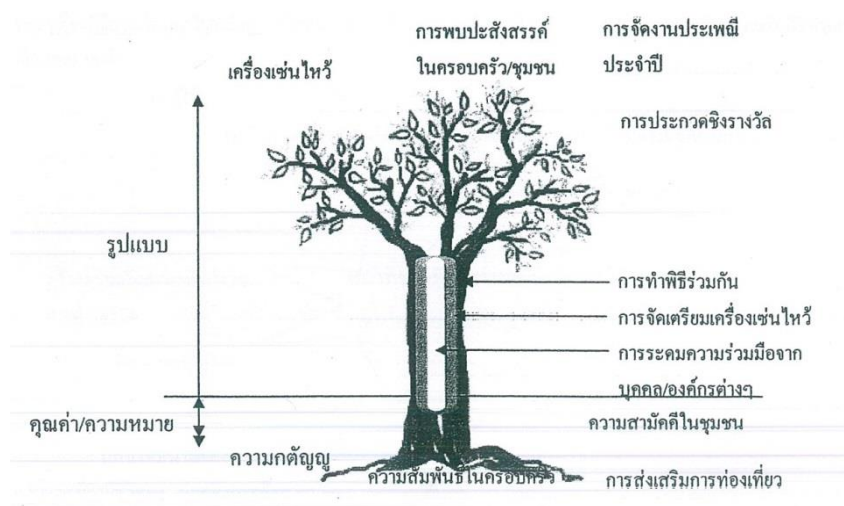
รู้ใจ จากการวิเคราะห์ส่วนเนื้อหาคุณค่า ความหมาย และส่วนที่เป็นรูปแบบของพิธีกรรม แซนโชนาในอดีต และปัจจุบัน ตามแนวคิด “ต้นไม้แห่งคุณค่า” ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

การวิเคราะห์พิธีกรรมแซนโฌนตาในอดีตโดยใช้แนวคิด “ต้นไม้แห่งคุณค่า”

พิธีกรรมแซนโฌนตามาจากความเชื่อในเรื่องผีโดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ ส่วนที่เป็นรากเหง้าของพิธีกรรม คือ การแสดงความกตัญญู การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสามัคคีในชุมชน สำหรับรูปแบบของพิธีกรรม แท้จริง ๆ ก็ คือ การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้จากเครื่องเซ่นไหว้ที่จำเป็นจะต้องมีในพิธีกรรม เช่น กล้วย เผือก มัน ปลาย่าง น้ำสะอาด ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ต้องมีในท้องถิ่น โดยอาจไม่ต้องซื้อหา ส่วนที่เป็นกระพี้ก็คือ การช่วยกันจัดหาหรือจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ ของญาติพี่น้อง ส่วนที่เป็นเปลือกของพิธีกรรม ก็คือ การทำพิธีร่วมกัน

ในส่วนของดอกและใบของพิธีกรรมก็คือ เครื่องเซ่นไหว้ในพิธี ขั้นตอนการทำพิธี และการพบปะสังสรรค์ของคนในครอบครัวชุมชน

การวิเคราะห์พิธีกรรมแซนโฌนตาในปัจจุบันโดยใช้แนวคิด “ต้นไม้แห่งคุณค่า

ประเพณีแซนโฌนตาในปัจจุบัน จากการวิเคราะห์อาจแยกได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. พิธีกรรมที่ทำกันในครอบครัว คุณค่า ความหมายของพิธีกรรมยังคงเหมือนเดิม คือ ความกตัญญู ความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสามัคคีในชุมชน เพียงแต่คุณค่า ความหมายเหล่านี้อาจ เลื่อนรางไปจนแทบ สูญหาย

สำหรับรูปแบบของพิธีกรรม ในส่วนของแก่นกลายเป็นการระดมความร่วมมือ คือ การระดมเงินจากสมาชิกในครอบครัวเพื่อซื้อเครื่องเซ่นไหว้ กระพี้ คือ การจัดเตรียมของเซ่นไหว้ เช่น จากที่เคยร่วมกันทำข้าวต้มมัด ก็กลายเป็นเพียงช่วยกันจัดใส่ภาชนะเท่านั้น และในส่วนของเปลือก จากที่สมาชิกทุกคนต้องมาร่วมพิธี บางคนอาจเพียงแค่ส่งเงินมา ช่วยซื้อเครื่องเซ่นไหว้เท่านั้น และบางคนอาจมาร่วมเฉพาะเซ่นไหว้แต่ไม่ร่วมในพิธีทำบุญที่วัดเนื่องจากอยู่ต่างจังหวัดมีภาระการทำงาน ต้องรีบเดินทางกลับ

ในส่วนของการคอกและใบ คือ ลักษณะของเครื่องเช่นไ่ว้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่หาได้ ในท้องถิ่น โดยไม่ต้องซื้อหา กลายเป็นสินค้าจากตลาดและห้างสรรพสินค้า ส่วนการพบปะสังสรรค์นั้นจะทำเฉพาะในครอบครัวตนเอง ไม่มีการสังสรรค์รวมกันกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนครอบครัวอื่น

2. การจัดงานประเพณีประจำปีของอำเภอ คุณค่า/ความหมายของพิธีกรรมถึงแม้จะ มีส่วนในการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน แต่จุดประสงค์หลัก เป็นเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีที่ดึงดูดให้สาธารณชนได้รู้จักและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้มิติทางวัฒนธรรม

สำหรับรูปแบบ แก่นของพิธีกรรม คือ เน้นการระดมความร่วมมือจากบุคคล/ องค์กร เป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการระดมงบประมาณเพื่อจัดงาน ในส่วนของกระท่อ คือ การระดมงบประมาณและคนในการจัดเตรียมเครื่องเช่นไ่ว้จำนวนมากซึ่งอาจมากเกินไปจนความจำเป็นแต่ก็ต้องทำอย่างยิ่งใหญ่เพื่อการประกวดชิงรางวัล และในส่วนของการเลือก คือ การระดมคนมาร่วมในขบวนแห่และการประกอบพิธี ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอชุมชน ซึ่งต้องใช้พาหนะจำนวนมากในการขนส่งคนทำให้เกิดความสิ้นเปลืองเพิ่มขึ้น

ในส่วนของการคอกและใบที่เปลี่ยนแปลงไป คือ รูปแบบของการจัดงานที่แตกต่างกับ การทำพิธีในครอบครัว และมีการประกวดชิงรางวัล ได้แก่ การประกวดขบวนแห่เครื่องเช่นไ่ว้ การประกวดกล้วย การประกวดข้าวต้มมัด ฯลฯ

ผู้วิจัยก็ได้วิเคราะห์ตามแนวคิดค้นคว้าคุณค่าในอดีตและปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนรับรู้ และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ประเพณีชนบทตามีความผิดเพี้ยนไป โดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน และพระภิกษุสงฆ์ เห็นว่าภาครัฐ และองค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญกับการจัดงานประเพณีประจำปีมากเกินไป จนละเลยความสำคัญของการทำพิธีในครอบครัวซึ่งเป็น คุณค่า ความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรม ดังนั้นจึงควรจะมีการส่งเสริมการทำพิธีในครอบครัวให้มากขึ้น เช่น สถานศึกษาควร จะ บรรจุเรื่องประเพณีชนบทตามีความผิดเพี้ยนไปในหลักสูตรท้องถิ่น มีการเรียนการสอนทำเครื่องเช่นไ่ว้ เช่น ข้าวต้มมัด ส่งเสริมพิธีทำบุญที่วัดทั้งในภาคเย็นและภาคเช้า

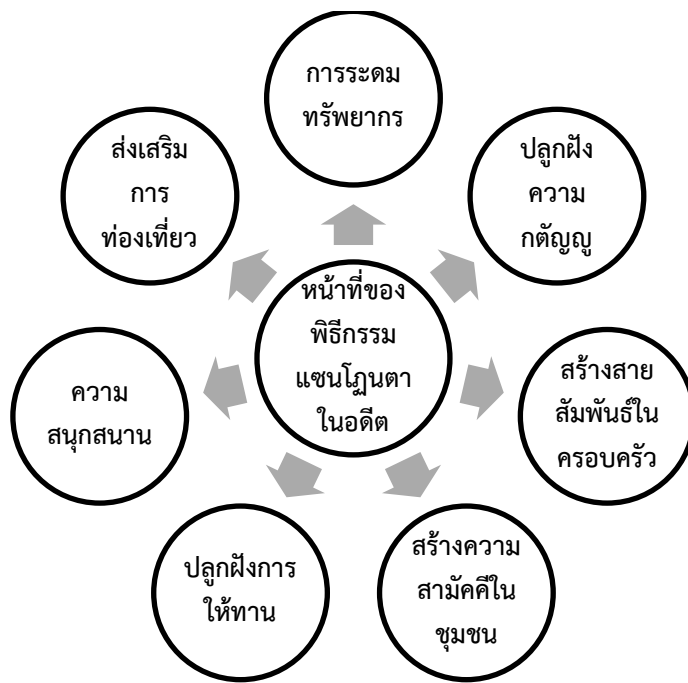
3. ร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

3.1 คณะทำงานร่วมศึกษาค้นคว้าข้อมูลร่วมกัน จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางการปฏิบัติ

3.2 คณะทำงานแต่ละคณะทำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์จัดเตรียมขั้นตอนเพื่อใช้ในพิธีชนบทตามีความผิดเพี้ยนประจำปี

4. รู้ใช้

การศึกษาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมชนบทตามีความผิดเพี้ยนในอดีตและปัจจุบัน ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมแซนโฌนาตาในอดีต คือ การปลูกฝังความกตัญญูทั้งต่อบรรพบุรุษและญาติมิตร ที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่ ปลูกฝังการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจโดยวิเคราะห์จากเครื่องเซ่นไหว้ที่มีในท้องถิ่น โดยอาจไม่ต้องซื้อหา การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจากการที่มาทำพิธีร่วมกันก็จะเป็นโอกาสให้ญาติพี่น้องได้ทำความรู้จัก พบปะพูดคุย หรือที่มีปัญหาตั้งก็จะเป็นโอกาสในการปรับความเข้าใจกัน การสร้างความสามัคคีในชุมชน การปลูกฝังการทำบุญ การให้ทาน ตลอดจนเป็น โอกาสที่ญาติพี่น้องและคนในชุมชนจะได้มีการพบปะสังสรรค์สร้างความสนุกสนานกัน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจใน การดำรงชีวิตด้วย จากความเชื่อที่พาให้ใครหรือครอบครัวใดได้ทำพิธี บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วก็จะอวยพรให้มี ความเจริญรุ่งเรือง หากใครหรือครอบครัวใดไม่ทำพิธีบรรพบุรุษก็จะสาปแช่งให้ประสบแต่ความหายนะ

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมแซนโฌนาตาในปัจจุบัน

บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมแซนโฌนาตาในปัจจุบัน คือ

บทบาทหน้าที่ ยังเหลืออยู่ คือ การปลูกฝังความกตัญญูทั้งต่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่ การสร้าง ความสัมพันธ์ในครอบครัว การสร้างความสามัคคีในชุมชน การปลูกฝังการทำบุญ การให้ทาน และเป็นโอกาสในการพบปะสังสรรค์ สร้างความสนุกสนาน

บทบาทหน้าที่ที่หายไป คือ การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการระดมเงินจากสมาชิกในครอบครัวเพื่อซื้อหา เครื่องเซ่นไหว้จากตลาดหรือห้างสรรพสินค้าหรือการระดมงบประมาณและกำลังคน เพื่อจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ในการประกวดขบวนแห่ และร่วมพิธี ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอ นอกจากนี้หน้าที่สร้างความมั่นคงทางจิตใจในการดำรงชีวิตก็สูญหายไป ดังจะเห็นได้ จากสมาชิกบางคนใน

ครอบครัวที่เดินทางไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัดก็ไม่ได้เดินทางมาร่วมพิธี หรือบางคนที่ตั้งงานกับคนต่างวัฒนธรรมก็ไม่ประกอบพิธีในครอบครัวแล้ว

บทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นมา คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีการส่งเสริมให้ประเพณีชนโขนตากลายเป็นงานประจำปีของ อำเภอ ซึ่งรูปแบบในการจัดงานแตกต่างไปจากรูปแบบของการทำพิธีในครอบครัว และการระดมความร่วมมือในการจัดงานโดยเฉพาะ การจัดงานประเพณีประจำของอำเภอซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมงาน ใช้งบประมาณและบุคลากรจำนวนมากในการจัดงาน

5. อนุรักษ์

จากการศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพของพิธีกรรมชนโขนตาก ตามหลัก “รู้จัก” ซึ่งปรากฏผลว่าสภาพของประเพณีชนโขนตาก ในปัจจุบันกำลังผิเปลี่ยนไปจากคุณค่าหรือความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรม ถึงแม้จะมีการส่งเสริม อนุรักษ์โดยองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน แต่ก็ไม่ได้ส่งเสริมในส่วนของคุณค่าที่แท้จริง ดังนั้นการที่จะอนุรักษ์ หรือรักษาพิธีกรรมชนโขนตากให้ยั่งยืนอย่าง แท้จริงนั้น ต้องใช้วิธี “ค้นไม้แห้งคุณค่า” เพื่อปลูกฝังให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้สืบสานพิธีกรรมต่อไปในอนาคต ได้เข้าใจในเนื้อหา คุณค่า ความหมายของพิธีกรรมอย่างแท้จริง และสามารถอนุรักษ์ สืบสานพิธีกรรมให้ยั่งยืนต่อไป

6. ร่วมติดตามประเมินผล ได้มีการติดตามและประเมินผล ตั้งแต่ระยะแรก คือ การร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจ ในระยะที่ 2 ร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนด คือวันจัดงานชนโขนตาก คือวันแรม 14-15 ค่ำเดือน 10 ของทุกปี มาสรุปผลการจัดพิธีชนโขนตาก เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอนุรักษ์พิธีชนโขนตากต่อไป

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองซุซันต์ด้วยประเพณีชนโขนตาก

ซึ่งมีประชาชนได้อาศัยอยู่ร่วมกัน ไทย ลาว เขมร ส่วน(กฺย) มีวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม ที่ใกล้เคียงกันคือพิธีชนโขนตาก และที่สำคัญคือ นับถือศาสนาพุทธ

การพัฒนาบ้านต่าปิ่น เทศบาลเมืองซุซันต์ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็ง มีความรักความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ชุมชนพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พิธีชนโขนตากเป็นพิธีที่เขมรปฏิบัติสืบทอดจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบันโดยเคร่งครัดจึงเป็นพิธีกรรมที่นำมาพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าได้สำเร็จ มีรายละเอียดดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และต่อผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของชุมชน มีจิตใจโอบอ้อมอารีย์ ให้คำแนะนำปรึกษากับทุกคน ทุกชนชั้นอย่างเท่าเทียมกัน
2. มีความรู้ มีความสามารถเป็นผู้นำด้านวิชาการ
3. การมีส่วนร่วม ให้โอกาสทุกคนในการมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

4. การรู้จัก รู้จักพิธีแผนโขนตาโดยทุกคนในครอบครัวจัดทำพิธีเพื่อแสดงความกตัญญูและความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยข้าวปลาอาหาร คาวหวานและเครื่องบวงสรวง เช่น ไห้ว

5. การรู้ใจ พิธีแผนโขนตามาจากความเชื่อเรื่องผี โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ เพื่อให้มีจิตใจมีความสุขสบายใจจึงต้องมีพิธีกรรมนี้ เพื่อการแสดงความกตัญญู การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสามัคคี ในชุมชน โดยการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ และเห็นได้จากเครื่องเช่น ไห้วที่จำเป็นจะต้องมีในพิธีกรรม ล้วนแต่มีในท้องถิ่นไม่ต้องซื้อหา ร่วมกันจัดหาจัดเตรียมเช่น ไห้วของญาติพี่น้อง มาร่วมทำพิธีกรรม

6. การรู้ใช้ คือการปลูกฝังความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและญาติมิตร ที่ล่วงลับไปแล้ว และยังมีชีวิตอยู่ปลูกฝังการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ สร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เป็นโอกาสให้ญาติพี่น้องได้ทำความรู้จักพบปะพูดคุย หรือมีปัญหาขัดแย้ง ก็จะเป็นโอกาสปรับความเข้าใจ ปลูกฝังการทำบุญให้ทาน สร้างความสามัคคี สร้างความมั่นคงทางจิตใจด้วย

7. การรู้รักษา รื้ออนุรักษ์และรักษาพิธีกรรมแผนโขนตาให้ยั่งยืน และเพื่อปลูกฝังให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งจะเป็นผู้สืบสานพิธีกรรมต่อไปในอนาคตได้เข้าใจในเนื้อหา คุณค่า ความหมายของพิธีกรรมอย่างแท้จริง และสามารถอนุรักษ์สืบสานให้ยั่งยืนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี เกี่ยวข้องกับความเชื่อ มีความละเอียดอ่อน การพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเกิดความรักความศรัทธาแล้ว การขับเคลื่อนก็เป็นไปได้เอง ทำให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ

ประเพณีแผนโขนตาอำเภอขุขันธ์ ประจำปี 2562

เครื่องเช่นไหว้

การแต่งกายชาย หญิง

ขบวนแห่พิธีแซนโตนตา

The development model of the Wat A woi Temple to be a learning center for the community of Aoi.

รูปแบบการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย

Dr. Phrakhru Sutthamwiwat

ดร.พระครูสุตธรรมวิวัฒน์

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Social Development
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

I have a measured approach to development centered learning community of Ban Awoi. From the study visit in the provinces of Northern, Central, Southern and Eastern provinces. When I came out of the temple, on June 1, 2543 he was appointed pastor on 14 July 2543. The action plan was developed in the steps below.

1. Meeting novice monks in temples and regulate the practice of the monks in the monastery as a line. 2. Ministry in a meeting with community leaders in the village. Qualifying for a churchwarden and temple committee. 3. Appointment of a representative of one of the residents in the development of measurement. The division is responsible for each segment. The village temple committee meetings clergy, teachers, schools and communities, Ban Awoi. Agreed to work together to develop a plan to measure four aspects: 1. Development of artifacts. 2. Development of Religious People 3. and 4. Development of Spiritual Development ordinances.

Method 1. Study the context of a community and its bay. 2. The advantage of the strengths of the community in the development of the temple. 3. The results of the 4 sides of a document and recording events in the development of measurement is central to the learning community of Ban Awoi . According to various online media relations

Keywords: participation and the development of a community-centered learning community.

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย จากการที่ได้ไปศึกษาดูงานในต่างจังหวัดทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสานหลายจังหวัด โดยเมื่อข้าพเจ้าออกมาอยู่จำพรรษา

เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2543 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 จึงได้ดำเนินการวางแผนงานในพัฒนาวัดตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมพระสงฆ์สามเณรในวัดและวางระเบียบการปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นแนวเดียวกัน
2. คณะสงฆ์ในวัดร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกเป็นไวยาวัจกรและกรรมการวัด
3. แต่งตั้งกรรมการวัดขึ้นมาคณะหนึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านในการพัฒนาวัด การแบ่งงานให้ได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ที่ประชุมพระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการวัดคณะครูโรงเรียนและชุมชนบ้านอวอยตกลงกันร่วมมือกันวางแผนการพัฒนาวัด 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.พัฒนาด้านศาสนวัตถุ 2.พัฒนาด้านศาสนบุคคล 3.พัฒนาด้านศาสนธรรม และ 4.พัฒนาด้านศาสนพิธี

วิธีการศึกษา 1. ศึกษาข้อมูลบริบทของวัดและชุมชนบ้านอวอย 2. ศึกษาข้อดีคือจุดแข็งชุมชนในด้านการพัฒนาของวัด 3. นำผลของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านมาจัดทำเอกสารและบันทึกภาพกิจกรรมในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย เพื่อประชาสัมพันธ์ตามสื่อออนไลน์ต่างๆ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมการพัฒนาของวัดและชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมา สถานการณ์ทั่วไป แนวคิดทั่วไป

ในอดีตวัดถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน รวมทั้งคนในชุมชนรอบๆ วัดยังใช้วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การประชุมราชการ หรือให้วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชน หันไปยึดติดในวัตถุนิยมมากเกินไป เป็นผลให้คนห่างไกลจากวัดโดยไม่รู้ตัว วัดจึงได้ลดบทบาทจากในอดีต สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่าง มี วัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติรวมของคนทั้งหมู่บ้าน วัดจึงเป็นศูนย์รวมประชาชนและมีบทบาทดังต่อไปนี้เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านจะส่งบุตรมารับการ ฝึกอบรม ทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ เป็นสถานสงเคราะห์ บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจน ได้มา อยู่ อาศัย เลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ เป็นสถานพยาบาล รักษาคนเจ็บป่วยตามแผนโบราณ เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่บันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับ ชาวบ้าน เป็นที่ใกล้เคียงข้อพิพาท คือ พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษา แก้ปัญหา ชีวิตครอบครัว เป็นศูนย์กลางศิลปะและวัฒนธรรม วัดเป็นที่รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ ซึ่งเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงานบ้านเป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมา

ประชุม เพื่อบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่อง ผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่าง ๆ ของชีวิต

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่ดูแลวัดบ้านอวอยในวันที่ 1 มิถุนายน 2543 นั้น รู้สึกว่าวัดนี้เศร้าหมองหมองมาก ภูมิ ศาสนา และเสนาสนะต่างๆ ผุพัง ไม่เจริญตาเหมือนเมื่อครั้ง 20 กว่าปีผ่านมา พออยู่ระยะหนึ่งก็เริ่มศึกษาบริบทของวัดและชุมชน เริ่มมีความคิดที่จะพัฒนาวัดและชุมชนที่เป็นบ้านเกิดของผู้วิจักขณ์

1.2 ความสนใจของการศึกษา

ผู้วิจักขณ์มีความสนใจที่จะศึกษาวัดบ้านอวอย ด้วยสาเหตุ 2 ประการ คือต้องการพัฒนาวัดบ้านอวอยให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เพราะจากสภาพที่เห็นในวันแรกที่มาภูมิทัศน์ไม่ดีสภาพกรุงรัง ศาสนสถาน ผุพังไม่มีการบูรณะซ่อมแซมและเป็นบ้านเกิดของผู้วิจักขณ์เอง ประการที่สอง เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสแล้วต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาวัดให้มีความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับวัดอื่นๆทั่วไป เริ่มสนใจที่จะพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบจึงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ขึ้น

1.3 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลบริบทของวัดอวอยและชุมชนบ้านอวอยในการพัฒนา 4 ด้าน
2. ศึกษาข้อดีคือ จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาวัดและชุมชนบ้านอวอย
3. จากประสบการณ์ของผู้วิจักขณ์ที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีมาบูรณาการใช้ร่วมกันพัฒนาจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย การจะพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ต้องมีแรงบันดาลใจด้วยถึงจะสำเร็จ เคยมีคำคมหนึ่งกล่าวไว้ว่า “แรงบันดาลใจ” สามารถเกิดขึ้นจากสามสิ่ง หนึ่ง คือ “การเดินทาง” สอง “การอ่านหนังสือ” คือการได้ศึกษาเล่าเรียน การฟังและสาม คือ “ประสบการณ์ตรง” เหตุเพราะหนังสือ ไม่ใช่แค่กระดาษปึกหนึ่งที่ไร้ชีวิต ทว่ากลับเต็มไปด้วยเรื่องราวของผู้คน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมากมาย ซึ่งทำให้เราสามารถเรียนรู้โลกกว้างผ่านความคิดที่ถูกถ่ายทอดลงในหน้ากระดาษ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นหน้าจอโทรศัพท์ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกนัก หากหนังสือเล่มหนึ่งจะสามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักอ่านที่เป็นเด็ก ซึ่งจะเติบโตขึ้นเพื่อเป็นบุคคลของสังคมต่อไปในอนาคต พวกเขาเหล่านั้นจึงจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ การเดินทาง เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ได้รู้ได้เห็นสิ่งต่างๆ

2.1 แรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจทำให้ข้าพเจ้าได้คิดวิจัยเรื่องนี้ เนื่องในช่วงที่ไปโรงเรียน ช่วยพ่อแม่ไปส่งปิ่นโตที่วัดด้วย เพราะท่านเป็นผู้อุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรในวัดด้วย เพราะในหมู่บ้านจะมีการแบ่งการอุปถัมภ์พระเณรกัน ถ้ามีลูกหลานบรรพชาอุปสมบท ก็จะไปรับเป็นผู้อุปถัมภ์ ถวายข้าวปลาอาหารและปัจจัยสี่ ตลอดที่พระภิกษุสามเณรรูปนั้นยังดำรงเพศบรรพชิตอยู่ พอลาสิกขาบทแล้วก็ถือว่าสิ้นสุดกันไป แล้วก็อุปถัมภ์รูปอื่นต่อไปอีก ความคิดก็แวบขึ้นมาเมื่อเห็นพี่ชายบวชก็อยากจะบวชด้วย แต่แม่ไม่ให้บวชเพราะยังเด็กอยู่ ก็เลยช่วยทำงานทำไร่ ไถนาตามประสาเด็กบ้านนอก เมื่ออายุ 15-19 ปี แม่ก็ให้บวชไปบวชที่วัดขุน โดยมิพระครูพิทักษ์คณานุศิษย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ตำบลโสน อำเภอู่ขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ในขณะที่บวชโยมแม่ก็จะบอกแต่จะให้เรียน ให้เรียน ท่านไปเจอพระกัมมัฏฐานมีกตมิมাত্রใหญ่ นั่งอยู่ใต้ต้นไม้ กล้วย บ้านสนาม แม่ก็มาเรียกให้เป็นเรียนกับพระกัมมัฏฐาน ก็เลยได้ตามพระที่แม่บอกไปถึงจังหวัดสุรินทร์ ท่านอยู่อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ แต่ก่อนถนนหนทาง ยังเป็นทางลูกรังและดินทรายอยู่ การไปเรียนแต่ก่อนก็ลำบากต้องเดินไป และต้องหาที่เรียนไปถึงอำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ตอนคำนอนจำวัดก็คิดว่าคงจะไม่ได้อะไรเพราะท่านไม่ได้มีคาถาอาคมอะไรมากนัก ก็ลาท่านไปวัดพรหมสุรินทร์ เพราะมีเณรวัดอาวอย อยู่รูปหนึ่งมาเรียนบาลี ก็คิดว่าจะเรียนบาลี การอยู่ที่วัดพรหมสุรินทร์นี้จะลำบากน้อยเพราะมีพระเณรจำนวนมาก การบิณฑบาตแต่ก่อน ต้องเดินบิณฑบาตเข้าไปในเมือง ถนนข้างทางจะมีป่าหญ้าขึ้นปรกคลุม หางตัวเมืองพอสมควร ไม่เหมือนปัจจุบันที่มีเมืองล้อมรอบเจริญไปหมด ตอนเพลการจัดภัตตาหารเพล ก็จะมีการหุงข้าวใส่กระทะใบใหญ่ ในแต่ละวันจะมีพระอาจารย์ดูแลให้พระเณร ทำงานหุงหาอาหาร ถวายเพลพระเณร เพราะมีพระเณรมาก 20-30 รูป มาเรียนบาลี รอการเปิดเรียนบาลีอยู่หลายอาทิตย์ โรงเรียนยังไม่ได้เปิดเรียน ก็เลยกับวัดบ้านอาวอย พอจะไปอีกก็มีพระบอกว่า ไม่ต้องไปหรอก อยู่วัดก็มีเรียนนักธรรม ดังนั้นจึงอยู่วัดเข้าพรรษาที่วัด ตอนเข้าพรรษาทางท่านเจ้าอาวาสก็เชิญอาจารย์เลื่อน สุวันที มาสอนนักธรรมชั้นตรี ประธานหน่วยสอบ อ่านคำปราชัยแม่กงสนามหลวง ประธานหน่วยสอบ คือพระครูโสภิตธรรมขันธ (เอี้ยง ผดุง) เจ้าคณะอำเภอู่ขันธ์ สอบที่โรงเรียนอู่ขันธ์ มีพระเณรที่เข้าร่วมสอบ ทั้งนักธรรมชั้นตรี โท เอก ประมาณ 700 รูป เมื่อประกาศผลสอบ ก็ปรากฏว่าสอบได้นักธรรมชั้นตรี จึงคิดว่าจะเรียนนักธรรมชั้นโทต่อ เมื่ออายุยี่สิบปี แม่ก็ให้อุปสมบท เมื่ออุปสมบทเสร็จก็ไปจำพรรษาที่ วัดบ้านแต้ ตำบลแต้ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ ตอนไปวัดบ้านแต้ เดินจากวัดไปศรีสะเกษ ได้เรียนแต่ไม่ใช้ทางโลก เรียนนักธรรมและได้ฝึกเป็นพระนักเทศน์ นักเผยแผ่ด้วย ในการเทศน์สมัยนั้นใช้การเทศน์เสียงหรือเทศน์แหล่ ท่านเจ้าอาวาส วัดบ้านแต้ ท่านเป็นนักเผยแผ่ชั้นเอกระดับต้นๆ ของจังหวัดเลยทีเดียว เรียกว่าหลวงพ่อบลา เป็นพระที่เทศน์แหล่เทศน์ได้ไพเราะ ในช่วงอยู่วัดบ้านแต้ อุทุมพรพิสัย ได้เรียนนักธรรมชั้นโทด้วย และได้สอบที่อำเภอกุสุมาลย์ และผลการสอบปรากฏว่าสอบนักธรรมชั้นโทผ่านอีก

akorกับแม่บอกให้เรียนอยู่แล้ว ไปอยู่ที่ไหนแม่ก็จะส่งคนนั้น คนนี้ไปบอกให้เรียน ถามท่านว่าเรียนอะไร แม่ตอบว่าเรียนอะไรก็เรียนไป จึงได้ออกจากวัดบ้านอาวอยไปเรียนหนังสือ โดยการแนะนำของน้องชาย คือ พระพล หรือนายหมู่ใหญ่พล รัตนา ที่บวชแล้วก็ได้ไปเรียน จำวัดที่วัดบ้านพายุห์ ตำบลพายุห์ อำเภอ

พายุห์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อไปถึงก็สมัครเรียน โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดพายุห์ การบินทบาทก็ลำบาก เหมือนกัน เพราะภิกษุสามเณรมาเรียนหนังสือศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 อยู่วัดพายุห์ได้ประมาณ 1 เดือน ก็เลย ย้ายไปอยู่วัดดงบัง ตำบลจาน อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านอวอย ตำบลโสน อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษแล้ว ก็ได้บวชเป็นสามเณรและได้ศึกษานักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และ ชั้นเอก ทางกรรมศาสนามีระเบียบว่าด้วยการเทียบระดับการเรียนนักธรรมได้นักธรรมชั้นเอก พอวันที่ 10 พฤษภาคม 2525 ก็ได้เข้าไปเรียนในตัวเมืองศรีสะเกษ เข้าพักที่วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม โดยพระอธิการเหล็ก มหาบุญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านดงบัง ท่านนำไปฝากไว้ ที่วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม กับ พระเดชพระคุณพระ เกษตรศีลาจารย์ เจ้าอาวาสและรองเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ ท่านรับไว้ แล้วให้ไปพักอยู่กับพระปลัดทอง อินทร์ อินทบุญโญ หรือพระครูศรีมงคลสาร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้ที่พักแล้ว การเรียนบาลีเรียนที่วัดเจียงอีศรี มงคลวราราม โดย พระอาจารย์มหาสนอง อาทโร พธ.บ., ป.ธ.6 เป็นอาจารย์สอนที่วัด ส่วนวิชาสามัญ ไปเรียนอยู่โรงเรียนวัดหลวงวิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4- 6 หลังจากสอบได้ ป.ธ.1-2 แล้วและ สอบได้ เปรียญธรรม สามประโยค สอบจบ แล้วหลวงเจ้าคุณก็ไม่ให้ไปเรียนต่อ แต่ท่านให้สอนที่โรงเรียนศรีเกษตร วิทยา ในวิชาธรรมวินัย ศาสนพิธี แม่โยมแม่ก็มาเสียชีวิต ช่วงที่กำลังเริ่มทำงาน โดยยังไม่มีปัจจัยอะไรเลย แม้น แต่กลับบ้านมางานศพแม่อีกยังลำบาก ศึกษาเล่าและสอบ พ.ม.ได้ หลวงพ่อเจ้าคุณเกษตรศีลาจารย์ก็บอกให้ ช่วยสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่วัด เพราะครูสอนไม่มาก นักเรียนก็มากขึ้นและได้ศึกษา ต่อจนจบปริญญาตรี เมื่อจบปริญญาตรีแล้ว ก็ได้เข้าเป็นครูสอนใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนศรีเกษตรวิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อีกเหมือนเดิม

ในขณะที่อยู่วัดเจียงอีศรีมงคลวรารามนั้น หลวงพ่อเจ้าอาวาส คือ พระเกษตรศีลาจารย์ ท่านเป็น นักพัฒนา โดยเฉพาะวัดเจียงอีฯ มีพระภิกษุสามเณรมาก เป็น 100 รูป แบ่ง เป็น 3 คณะ แต่ละคณะ จะมี หัวหน้าคณะช่วยดูแลพระภิกษุสามเณร คณะละ 30-40 รูป และจะช่วยกันพัฒนา กุฏิ วิหาร อุโบสถ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ กำแพงวัด พัฒนาวัดให้ร่มรื่น ร่มเย็น ก่ออิฐ ฉาบปูน ตีตะปู เลื่อยไม้ สร้างกุฏิ เรียนหนังสือไปด้วย ช่วยหลวงพ่อเจ้าอาวาสพัฒนาวัดไปด้วย ส่วนงานด้านเอกสารก็ได้มีโอกาสจากโรงเรียนศรี เกษตรวิทยา และเมื่อปี พ.ศ.2530 หลวงพ่อเจ้าคุณเกษตรศีลาจารย์ มรณภาพลง ทางกรมคณะสงฆ์ก็ได้แต่งตั้ง พระเทพวรมนี ขึ้นเป็นเจ้าอาวาสแทน และท่านก็ได้บริหารงานวัดและงานคณะสงฆ์ด้วยดีตลอดมา

พอปี 2543 พระเทพวรมนี เจ้าอาวาสวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม ได้ให้ออกไปปฏิบัติศาสนากิจ ช่วย ดูแลวัดอวอย เพราะมีญาติโยมไปอาราธนาให้ไปจำพรรษาและดูแลวัดอวอย เมื่อมาเห็นวัดอวอยแล้ว เห็น ว่าเสนาสนะเก่าชำรุดทรุดโทรม การสร้างเสนาสนะยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ระเกะระกะ สิ่งที่มาตราฐานที่ เห็นก็คืออุโบสถ เมรุ เป็นทรงไทยนิยม ศาลาการเปรียญเก่ารั่ว ถ้าฝนตกเวลาประกอบกิจกรรมทำวัตร สวดมนต์ ทำบุญก็จะหลบหาที่ไม่ว่าง อุโบสถก็เก่าและรั่ว คิดในใจที่ออกไปอยู่วัดอวอย ตามที่พระเทพวรมนี หลวงพ่อ เจ้าอาวาสวัดเจียงอีฯ ท่านบอกว่าให้ไปอยู่สักพักหนึ่งแล้วจึงกลับเพื่อเป็นกำลังใจญาติโยม แต่เมื่อมาคิดว่าเราได้ ฝึกการทำงานมาอย่างดีแล้ว จบที่ตั้งปริญญาตรีมาแล้ว ถ้าจะกลับเข้าไปวัดที่พัฒนาแล้ว คนอื่นเขาจะหัวเราะ

เอาไว้ว่า ไม่มีความสามารถ แต่ก็นึกเสียดายโรงเรียนที่เคยสอน ครูอาจารย์ ผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคยพบกันในช่วงนั้น ลูกศิษย์ที่เคยดูแล อุปถัมภ์อุปฐาก และญาติโยมที่คุ้นเคยสนิทสนม และก็สถานที่เคยอยู่อาศัยมาตั้งนาน 20 กว่าปี หลวงพ่อเจ้าอาวาสท่านบอกว่า ถ้าหลวงพ่อกำลังคิดถึงถ้าโยมที่จังหวัดศรีสะเกษ ก็เข้าไปเยี่ยมหรือเขาจะออกมาเยี่ยมเอง ไหมๆ ก็เป็นเช่นที่คิด แต่นานๆ ไปก็คงห่างเหินกันไปเอง และเราก็เข้าไปเยี่ยมกราบท่านและพบญาติโยมเป็นบางครั้ง

เมื่อข้าพเจ้าออกมาอยู่จำพรรษาที่วัดอวอยตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2543 ก็ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทำอะไรได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสแล้ว จึงจะประชุมสงฆ์วัดอวอยและตั้งคณะกรรมการวัด และประชุมชาวบ้านร่วมกัน และ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จึงได้ดำเนินการวางแผนงานในพัฒนาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมพระสงฆ์สามเณรในวัด จำนวน 21 รูป เพื่อวางระเบียบการปฏิบัติของพระเณรในวัดให้ไปในแนวเดียวกัน ลงทำวัตรสวดมนต์ร่วมกัน
2. ร่วมประชุมกับผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. บ้านอวอย เพื่อคัดสรรคนที่จะเป็นไวยาวัจกรและกรรมการวัดเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวัด
3. แต่งตั้งกรรมการวัดขึ้นมาคณะหนึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านในการพัฒนาวัด แบ่งงานให้กรรมการวัดได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน
4. ที่ประชุมพระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. กรรมการวัดและคณะชาวบ้านตกลงกันและร่วมมือกันคิดดำเนินการวางแผนการพัฒนาวัด 4 ด้านด้วยกัน คือ
 1. พัฒนาด้านศาสนวัตถุ
 2. พัฒนาด้านศาสนบุคคล
 3. พัฒนาด้านศาสนธรรม และ
 4. พัฒนาด้านศาสนพิธี โดยขอแยก การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย เป็นต้นๆ อีกนัยหนึ่งก็ได้ไปศึกษาดูงานในวัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แม้แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้ไปดูมาแล้ว

2.2 บริบทของเรื่องที่ทำ สถานการณ์ การเริ่มต้น

เมื่อปี 2543 พระเทพวรมนี เจ้าอาวาสวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม ได้ให้ข้าพเจ้าออกไปปฏิบัติศาสนากิจช่วยดูแลวัดอวอย เพราะมีญาติโยมไปอาราธนาให้ไปจำพรรษาและดูแลวัดอวอย เมื่อมาเห็นวัดอวอยแล้วเห็นว่าเสนาสนะเก่าชำรุดทรุดโทรม การสร้างเสนาสนะยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งที่มาตราฐานที่เห็นก็คืออุโบสถ เมา เป็นทรงไทยนิยม ศาลาการเปรียญเก่ารั่ว ถ้าฝนตกเวลาประกอบกิจกรรมทำวัตร สวดมนต์ทำบุญก็จะหลบหาที่ไม่ว่าง อุโบสถก็เก่าและรั่ว การปลูกต้นไม้ก็ไม่ถึงเมตร สถานที่ที่ทรุดทรน ไม่เป็นที่เป็นที่ทาง ตามที่พระเทพวรมนี หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดเจียงอีฯ ท่านบอกว่าให้ไปอยู่สักพักหนึ่งแล้วจึงกลับเพื่อเป็นกำลังใจญาติโยม แต่เมื่อมาคิดว่าเราได้ฝึกการทำงานมาอย่างดีแล้ว จบก็ตั้งปริญาตรีมาแล้ว ถ้าจะกลับเข้าไปวัดที่พัฒนา

แล้ว ตอนอยู่ที่วัดอวอยก็ได้ศึกษาบริบทของวัดและชุมชนบ้านอวอยมาตลอดเวลาและคิดที่จะพัฒนาสิ่งใดก่อนหลัง อีกนัยหนึ่งก็ได้ไปศึกษาดูงานในที่วัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แม้แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้ไปดูมาแล้วและเมื่อข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสโดยสมบูรณ์ บริบทวัดอวอยและชุมชนบ้านอวอย โดยได้ศึกษาข้อมูลวัดอวอย

ข้อมูลวัดอวอย

วัดอวอย ตั้งอยู่ เลขที่ 150 หมู่ที่ 2 ตำบลโสน อำเภอู่ซัน จังหวัดศรีสะเกษ สร้างก่อน พ.ศ. 2484 มีเนื้อที่ 9 ไร่ 3 งาน 2 ตารางวา ได้รับวิสุงคามสีมา ประมาณ พ.ศ. 2508

ทิศเหนือ จด โรงเรียนบ้านอวอย

ทิศตะวันออก จดที่ นางถาวร น้อยสงวน

ทิศใต้ จดถนนสาธารณะของหมู่บ้าน

ทิศตะวันตก จดถนนสาธารณะของหมู่บ้าน

สาเหตุการสร้างวัด เมื่อประมาณก่อน ปี พ.ศ. 2484 คนเฒ่าแก่พ่อแม่รุ่นปู่ย่า ตา ยาย ชักชวนหาที่ดินสร้างวัด โดยมีพ่อกำนันทองคำ จินดาวงษ์เป็นผู้นำ และมี คุณยายเนียม อัจฉา และคุณยายเข็มมา น้อยสงวน พร้อมครอบครัว บริจาคที่ดินสร้างวัด 6 ไร่ ซื่อเพิ่มเติม ปี 2558 อีก 2 ไร่ เดิม กำนันทองคำ จินดาวงษ์พร้อมทายาททายาทโดยและพ่อพราหมณ์คุณ พื่อพราหมณ์ผาย ถือศีลแปด ได้นุ่งขาวห่มขาว เข้าวัดปฏิบัติธรรมตลอดมา เมื่อสร้างวัดโดยชาวบ้านละลมได้บริจาคบ้านให้หนึ่งหลัง ชาวบ้านได้นำเกี่ยวไปรื้อชนมาสร้างกุฏิศาลา 1 หลัง แล้วชาวบ้านก็ไปนิมนต์พระฤกษ์ มาอยู่จำพรรษา และมีหลวงปู่มาอยู่จำพรรษาด้วย ต่อมาก็สลับเปลี่ยนพระมาจำพรรษามากบ้าง น้อยบ้าง ตามฐานะของวัด สมัยสร้างสนามบ้านอวอย คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า มีประชาชนมาพักทำงานสร้างสนามเต็มสนามวัด ไม่ว่าจะเป็นบนศาลา ได้ศาลาการเปรียญมีแต่คนมาพักเพราะมากันทุกอำเภอทุกหมู่บ้านโดยเกณฑ์มาสร้างสนามอวอยหมด ในสมัยนายอำเภอต้น สุวรรณกุด

ปัจจุบัน วัดบ้านอวอยได้เริ่มพัฒนา มาตั้งปี พ.ศ.2543 ได้ก่อสร้างถาวรวัตถุที่มั่นคงแข็งแรงปราณีตสวยงามมากขึ้น เป็นลักษณะวัดและวังมากขึ้น คือลักษณะทรงไทยประยุกต์ หลายหลัง ก่ออิฐฉาบปูน โครงเหล็ก โดยอาศัยความศรัทธาและการนำของเจ้าอาวาสแต่ละรูปพร้อมพระภิกษุสามเณรได้นำพาพุทธศาสนิกชน ประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม ประกอบกิจกรรม ตามประเพณีต่าง ๆ โดย แบ่งการจัดทำรูปแบบการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ด้านศาสนวัตถุประกอบไปด้วย 1) อุโบสถ 2) ศาลาการเปรียญ 3) กุฏิ 4) ศาลาหอนัน 5) หอระฆัง 6) หอสรง 7) เมรุ 8) ศาลาบำเพ็ญกุศล 9) ห้องน้ำ ห้องส้วม 10) พระพุทธรูป 11) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ 1 ศูนย์ 12) ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 1 ศูนย์

2. การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอยด้านศาสนบุคคล ประกอบด้วย 1) พระภิกษุ 2) สามเณร 3) แม่ชี 4) ศิษย์วัด

3. การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ด้านศาสนธรรม ประกอบด้วย 1)พระไตรปิฎก 2)ตู้พระไตรปิฎก 3)ใบลาน จารึก พระธรรม 4)พระพุทธรูป หลายรุ่น หลายขนาด

4. การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ด้านวัฒนธรรมประเพณี และศาสนพิธี วัดอวอยจัดพิธีกรรมประจำตลอดทั้งปี อันประกอบด้วย

- 1) บุญ ไหว้พระทำวัตรสวดมนต์วันประจำวัน
 - 2) บุญตักบาตร ปีใหม่
 - 3) บุญกองข้าวใหญ่เดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ทุกปี
 - 4) บุญตักบาตรวันสงกรานต์ สรงน้ำพระทุกปี
 - 5) บุญตักบาตรเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา
 - 6) บุญแห่เทียนเข้าพรรษาทุกปี
 - 7) บุญประเพณีบุญสลากภัต เดือน 9
 - 8) บุญประเพณีบุญสารทเดือน 10
 - 9) บุญประเพณี ออกพรรษา
 - 10) ตักบาตรเทโวโรหณะ
 - 11) บุญกฐิน
 - 12) ประเพณีลอยกระทง
 - 13) บุญตักบาตรเวียนเทียนวันมาฆบูชา
 - 14) บุญตักบาตรเวียนเทียนวันวิสาขบูชา
5. การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย จัดกิจกรรมวันสำคัญชาติ
- 1) บุญตักบาตร ถวายราชสักการะ วันแม่แห่งชาติทุกปี
 - 2) บุญตักบาตร ถวายราชสักการะ วันพ่อแห่งชาติทุกปี

ปูชนียวัตถุ ที่สำคัญในวัด มีพระพุทธรูปสำริด 3 องค์ พระประธานปางมารวิชัย จำนวน 1 องค์ ประดิษฐานในอุโบสถ 1 องค์ ศาลาการเปรียญ 1 องค์ ศาลาบำเพ็ญกุศล 1 องค์ เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองในด้านทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาวัดอวอย ตั้งอยู่ในหมู่บ้านดั้งเดิมที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งทางทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดจึงมีศักยภาพสูงในพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้และศูนย์กลางทางวัฒนธรรม ของหมู่บ้าน และอำเภอในอนาคตแต่ต้นและกำลังดำเนินไปในอนาคต

ในด้านทุนทรัพยากรสนับสนุนฝ่ายฆราวาส วัดอวอยมีคณะศรัทธาสนับสนุนวัดในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสาธารณูปการและการศาสนศึกษาของวัดซึ่งทำอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม และต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่ในปัจจุบัน วัดอวอย มีอุปสรรคในการพัฒนาวัดในหลายด้าน เพื่อให้การพัฒนาวัดในระยะต่อจากนี้

สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของคณะสงฆ์ การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาวัด ตามแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาจังหวัด คณะสงฆ์ กรรมการวัด ทายก ทายิกา สัปบุรุษ ประชา สังคม และปราชญ์ชุมชน จึงได้ร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดอวอย ให้สอดคล้องกับศักยภาพของวัดและหมู่บ้าน พร้อมทั้ง กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยได้ จัดทำแผนพัฒนาวัด (พ.ศ.2543-2566) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารยุทธศาสตร์ และบูรณาการการพัฒนา งาน 6 ด้านคือ งานปกครอง งานศาสนศึกษา งานเผยแผ่ งานศึกษาสงเคราะห์ งานสาธารณูปการ และ งาน สาธารณสงเคราะห์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ และระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

2.3 กิจกรรมหรือขั้นตอนที่ดำเนินการแต่ละขั้นตอน หรือแต่ละเรื่อง

การจะพัฒนาวัดให้เป็นผลสำเร็จ ต้องมีส่วนร่วมจากหลายส่วนด้วยกันโดยเฉพาะกรรมการวัด ไวยาวัจกรวัด ผู้นำหมู่บ้าน เยาวชนในหมู่บ้านและโรงเรียน เพราะวัดบ้านโรงเรียนต้องร่วมมือกันจึงจะพัฒนาได้ เริ่มจากการประชุมกรรมการวัด เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน บ้านอวอยความมุ่งหมาย เพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมสร้างวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนหรือสังคม ผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบต่อไป กิจการของพระภิกษุสามเณรและคณะกรรมการวัดที่จะร่วมมือ เพื่อการพัฒนา 3 ข้อดังนี้

1. การบูรณะและพัฒนาวัด
2. การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
3. การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ต้องมีการบูรณะและพัฒนาวัด วัดวาอารามเมื่อสร้างขึ้นแล้วจำเป็นต้องดูแลรักษาอยู่เสมอ เสนาสนะศาสนวัตถุใดที่ชำรุดทรุดโทรม ก็บูรณ ซ่อมแซมให้คือคงสภาพเดิมสมควรรื้อปลูกสร้างใหม่ก็ต้องรื้อ เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่จะต้องยึดหลักอุปฐาน สัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น อารักขาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา วัดอาศัยสมภาร วัดสวย สมภาร อาศัยวัด วัดเสื่อม เพราะนิ่งดูตาย เนื่องจากขาดอุปฐานสัมปทา และอารักขาสัมปทานั้นเอง

ก่อนการพัฒนาวัดต้องเริ่มจากสิ่งที่ตั้งวัดก่อน สถานที่ตั้งมีที่ดินถูกต้องหรือไม่และมีเอกสารสำคัญ หรือไม่ ถ้ามีแล้วเอกสารอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร เช่น โฉนดที่ดิน ต้องสำรวจดังนี้

1. ที่ดินที่ตั้งวัด ควรจัดให้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินไว้เป็นหลักฐานลงทะเบียนไว้
2. ป้ายชื่อวัด ก่อนที่จะเข้าไปในวัดไหนมักจะมองหาป้ายชื่อวัดก่อน แต่บางวัดก็ไม่เขียนชื่อป้ายวัดไว้

จึงควรทำเสียทุกๆ วัด ป้ายชื่อวัด หากเป็นวัดที่อยู่ไกลจากถนนหลวงหรือห่างจากคลองใหญ่ ควรติดป้ายชื่อวัด ไว้ที่ปากทางเข้าอีกป้ายหนึ่ง ควรระบุตำบล อำเภอ จังหวัด ของวัดไว้ที่ป้ายวัดดังนี้ “วัดอวอย ตำบลโสน อำเภอู่ขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ”

3. เขตวัด อาณาเขตของวัดควรมีกำแพงหรือวัดอุ้งอื่นบอกสัญลักษณ์ว่า เป็นเขตแดนของวัดวัดใดไม่มีกำลังทุนทรัพย์เพียงพอ ที่จะก่อกำแพงหรือทำรั้วถาวร จะปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้ผล เช่น

4. แผนผังวัด วัดที่สร้างขึ้น ต้องมีแผนผัง สิ่งก่อสร้างของวัดสร้างตามแผนผังแบบ ส่วนที่สร้างมาก่อน ควรทำแผนผังวัดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยป้องกันการโต้แย้งที่จะเกิดขึ้นว่า อะไรควรปลูกสร้างใหม่จะสร้างที่ตรงไหนแผนผังวัดควรกำหนดการปลูกสร้างภายในวัด

5. บริเวณวัด ควรปลูกต้นไม้ผล ไม้ดอก ไม้ใบ ที่เกี่ยวกับการเรียนพุทธประวัติ หรือต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ของชื่อวัดชื่อหมู่บ้านและควรมีป้ายบอกชื่อต้นไม้ที่ควรศึกษา

6. ลานวัด ควรปิดกวาดให้สะอาดหรือทำเป็นสนามหญ้า ลาดปูน กำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลมีถึงรับรองเผายะตั้งไว้เป็นระยะ

เมื่อออกมาอยู่จำพรรษาที่วัดอาวอยตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2543 ก็ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทำอะไรได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสแล้ว จึงจะประชุมสงฆ์ วัดอาวอยและตั้งคณะกรรมการวัด และประชุมชาวบ้านร่วมกัน และ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2543 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จึงได้ดำเนินการวางแผนงานในพัฒนาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมพระสงฆ์สามเณรในวัด จำนวน 21 รูป เพื่อวางระเบียบการปฏิบัติของพระเณรในวัดให้ไปในแนวเดียวกัน ลงทำวัตรสวดมนต์ร่วมกัน

2. ร่วมประชุมกับผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. บ้านอาวอย เพื่อคัดสรรคนที่จะเป็นไวยาวัจกรและกรรมการวัดเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการวัด

3. แต่งตั้งกรรมการวัดขึ้นมาคณะหนึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านในการพัฒนาวัด แบ่งงานให้กรรมการวัดได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน

อีกนัยหนึ่งก็ได้ไปศึกษาดูงานในที่วัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แม้แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้ไปดูมาแล้ว ที่ประชุมพระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต.กรรมการวัดคณะครูโรงเรียนและคณะชุมชนบ้านอาวอยตกลงกันและร่วมมือกันคิดวางแผนการพัฒนาวัด 4 ด้านด้วยกัน ประกอบด้วย

1. พัฒนาด้านศาสนวัตถุ
2. พัฒนาด้านศาสนบุคคล
3. พัฒนาด้านศาสนธรรม และ
4. พัฒนาด้านศาสนพิธี

โดยขอแยก การพัฒนาวัดอาวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอาวอย ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาด้านศาสนวัตถุ

อาศัยอำนาจที่เป็นเจ้าอาวาสเรียกให้มีการประชุมคณะกรรมการวัดกรรมการหมู่บ้านอาวอย เพื่อร่วมกันในการพัฒนาวัดอาวอยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านอาวอย โดยการวางนโยบายและการก่อสร้างเสนาสนะและเสนาสนะใดที่มีอยู่ก่อนแล้วเก่าผุพังก็รื้อทำใหม่ปรับสถานที่ จัดภูมิทัศน์ใหม่ ทั้งหมดดังต่อไปนี้

1.1 ปี พ.ศ. 2543 สร้างกุฏิพักพระภิกษุสามเณร อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นคอนกรีต ชั้นบนเป็นไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ มีห้องน้ำในตัว ขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 10 เมตร รวมเงินทั้งสิ้น 981,983 บาท

1.2 ปี พ.ศ. 2544- 2545 สร้างศาลาบำเพ็ญกุศล 1 หลัง ชั้นเดียว ขนาดกว้าง 18 เมตร ยาว 36 เมตร อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ ปูพื้นด้วยกระเบื้องเซรามิค รวมเงินทั้งสิ้น 1,584,569 บาท

1.3 ปี พ.ศ. 2545 สร้างกุฏิ 1 หลัง ลักษณะทรงไทย หลังคามุงกระเบื้อง มีมุขหน้า ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร รวมค่าก่อสร้าง รวมเงินทั้งสิ้น 834,500 บาท

1.4 ปี พ.ศ.2546 สร้างหอฉันภัตตาหารเป็นอาคารคอนกรีต ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 22 เมตร ลักษณะทรงไทยประยุกต์ ปูพื้นกระเบื้อง 1 ชั้น รวมเงินทั้งสิ้น 589,981 บาท

1.5 ปี พ.ศ.2546 สร้างกุฏิ 2 ชั้นชั้นล่าง เป็นคอนกรีต ชั้นบน ไม้ กว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะทรงไทยประยุกต์ รวมเงินทั้งสิ้น 989,981 บาท

1.6 ปี พ.ศ. 2547 ปรับปรุงภูมิทัศน์ ภายในวัด เทถนนคอนกรีต เสริมเหล็ก ขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 430 เมตร รวมเงินทั้งสิ้น 452,000 บาท

1.7 ปี พ.ศ. 2547 สร้างหอรบขัง คอนกรีต เสริมเหล็ก 3 ชั้น ขนาดกว้าง 4 เมตร สูง 12 เมตร รวมเงินทั้งสิ้น 492,000 บาท

1.8 ปี พ.ศ. 2549 สร้างกุฏิคอนกรีต 2 ชั้น ขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 16 มีห้องน้ำในอาคาร ทรงไทยประยุกต์ หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีแพ็ค รวมเงินทั้งสิ้น 1,654,899 บาท

1.9 ปี พ.ศ. 2552- 2554 สร้างศาลาการเปรียญ เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีมุขหน้า หลังคาทรงไทยประยุกต์ มุงกระเบื้องซีแพ็ค รวมเงินทั้งสิ้น 9,536,879 บาท

1.10 ปี พ.ศ.2555 - 2556 สร้างกำแพงแก้วรอบอุโบสถ พร้อมประดับลาย ทาสีทอง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 435,651 บาท

1.11 ปี พ.ศ.2557 สร้างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทรงไทย ขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร มีมุขหน้า 3 เมตร หลังมุงสันโท รวมเงินทั้งสิ้น 354,989 บาท

1.12 ปี พ.ศ. 2558-2559 สร้างกำแพงรอบบริเวณวัด สูง 2 เมตร ยาว 380 เมตร รวมเงินทั้งสิ้น 692,560 บาท

1.13 ปี พ.ศ.2560 สร้างอาคารภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดอ่าววย ขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 5 เมตร ลักษณะทรงไทยประยุกต์ หลังคามุงสันโท รวมเงินทั้งสิ้น 295,439 บาท

1.14 ปี พ.ศ. 2561 ซ่อมประตูวัดด้านตะวันออก 6 เมตรสูง 12 เมตร รวมเงินทั้ง 636,984 บาท

1.15 ปี พ.ศ. 2562 ก่อสร้าง เจดีย์ศรีมงคลปัทมจินตवारาม วัดอ่าววย ขนาดกว้าง 10 เมตร สูง 29 เมตร ใช้บในการดำเนินทั้ง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,850,543 บาท

รวมการพัฒนาาร่วมกันระหว่างวัดอวอยและชุมชนบ้านอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย 15 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นเป็น 22,400,975 บาท (ยี่สิบสองล้านสี่แสนเก้าร้อยเจ็ดสิบห้าบาทถ้วน)

พัฒนาบูรณปฏิสังขรณ์ด้านศาสนวัตถุ

การบูรณปฏิสังขรณ์วัด ด้านอาคารเสนาสนะเพื่อให้เสนาสนะมั่นคงแข็งแรงให้ใช้ได้ทนทานและรักษาศิลปไว้ จึงได้ดำเนินการบูรณอาคารเสนาสนะดังนี้

2.1 ปี พ.ศ.2546 บูรณะห้องน้ำห้องส้วม หลังเก่า จาก 5 ห้อง เป็น 10 ห้อง มุงหลังสันไทเปลี่ยนโถส้วมและทาสีใหม่ รวมเงินบูรณะทั้งสิ้น 432,579 บาท

2.2 ปี พ.ศ.2547 บูรณะกุฏิ เปลี่ยนเสาไม้เป็นเสาปูน ขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร ให้มั่นคงแข็งแรงขึ้นใหม่ เปลี่ยนมุงหลังคาสันไท 232,579 บาท

2.3 ปี พ.ศ.2548 ปรับพื้นอาคารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดยกพื้นให้สูงขึ้น 60 ซม. ขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 40 เมตร รวมเป็นเงินทั้ง 342,564 บาท

2.4 ปี พ.ศ.255 3 ปรับปรุง ศาลาบำเพ็ญกุศล ทำฟ้าเพดาน ทาสีใหม่ จัดทำฐานพระพุทธรูปใหม่พร้อมทาสี ติดลวดลายสวยงาม รวมเงินบูรณะทั้งสิ้น 518,954 บาท

2.5 ปี พ.ศ.2557 บูรณะอุโบสถ เปลี่ยนกระเบื้องใหม่ ทำฟ้าเพดาน ทาสีใหม่ ปรับปรุงพื้นบริเวณรอบอุโบสถใหม่ รวมเงินบูรณะทั้งสิ้น 789,529 บาท รวมการบูรณะพัฒนาร่วมกันระหว่างวัดอวอยและชุมชนบ้านอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย 5 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นเป็น 2,316,205 บาท (สองล้านสามแสนหนึ่งหมื่นหกพันสองร้อยห้าบาทถ้วน)

รวมเงินในการพัฒนาด้านศาสนวัตถุ ทั้งการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 24,717,180 บาท (ยี่สิบสี่ล้านเจ็ดแสนหนึ่งหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยแปดสิบแปดบาทถ้วน)

สรุปได้ว่า การพัฒนาด้านศาสนวัตถุ มีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ได้อาคารเสนาสนะที่มั่นคงถาวรสวยงาม ภูมิทัศน์ภายในวัดร่มรื่น สมกับเป็นวัด เพราะชุมชนให้ความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ จนได้เป็นวัดแก่นำในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของเขตตำบลโสน และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดระดับภาค เมื่อ พ.ศ. 2558 และเป็นหมู่บ้านพัฒนาอยู่ดีมีสุข ปี พ.ศ.2559 และในปี พ.ศ.2560 ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน นววิถี หมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป

สรุปได้ว่า การพัฒนาด้านศาสนวัตถุ มีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ได้อาคาร เสนาสนะที่มั่นคงถาวรสวยงาม ภูมิทัศน์ภายในวัดร่มรื่น สมกับเป็นวัด เพราะชุมชนให้ความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ จนได้เป็นวัดแก่นำในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของเขตตำบลโสน และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดระดับภาค เมื่อ พ.ศ. 2558 และเป็นหมู่บ้านพัฒนาอยู่ดีมีสุข ปี พ.ศ.2559 และในปี พ.ศ.2560 ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน นววิถี หมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป

2. พัฒนาด้านศาสนบุคคล

การที่บุคคลจะมีความรู้มีความประพฤติงามนั้น ต้องอาศัยรูปแบบ หรือแบบอย่างที่ดี เมื่อแบบดี มันคงแข็ง การพัฒนารูปแบบก็จะดีไปด้วย การจะพัฒนาได้นั้นต้องอาศัยผู้มีความรู้ มีความสามารถในการแสดงธรรม การปฏิบัติธรรม การศึกษาดูงานและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นก่อน การประชุมร่วมกับ คณะกรรมการวัดกรรมการหมู่บ้านอวอย ก็เช่นเดียวกัน ในการพัฒนาบุคคลนั้น ต้องให้พระสงฆ์ได้เข้ารับการอบรมด้วย เพื่อพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นครูสอนศีลธรรมในวัดและโรงเรียน ลูกหลานเมื่ออุปสมบทมาแล้วต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และเข้าสอบธรรมสนามในแต่ละปี พร้อมกันนี้ได้เปิดศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น วัดอวอยและชุมชนบ้านอวอย มีศาสนบุคคลสำคัญที่จะต้องพัฒนา ประกอบด้วย 1) พระภิกษุ 2) สามเณร 3) อุบาสก 4) อุบาสิกา

เมื่อมีลูกหลานชาวบ้านบรรพชาอุปสมบทเข้ามาในวัด ทางเจ้าอาวาสก็จะให้การอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพระภิกษุ สามเณรที่ดี ปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัย เมื่อบวชเข้าสู่ร่มกาสาวพัสแล้วให้รู้จักหน้าที่ของพระสงฆ์ในการศึกษาปฏิบัติ พระสงฆ์ทุกรูปในพระพุทธศาสนา จะต้องปฏิบัติตามพระวินัยในพระพุทธศาสนา เพราะถือเป็นกฎระเบียบที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างสงบไม่สร้างความเสื่อมเสียให้แก่พระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นการสร้างศรัทธาให้แก่ผู้พบเห็นด้วย วินัยของสงฆ์ในสมัยพุทธกาลพระสงฆ์จะต้องมีกิจวัตร 2 อย่าง

1. นิสัย 4 หมายถึง ต้องอาศัยปัจจัย 4 อย่างในการดำเนินชีวิต คือ

1.1 บิณฑบาตเป็นกิจวัตร คือ ไม่ประกอบอาชีพใด ๆ นอกจากบิณฑบาตเลี้ยงชีพ

การบิณฑบาต รู้จักวิธีการเดินบิณฑบาต เส้นทางบิณฑบาต การสำรวมเมื่อเวลาเดินรับบิณฑบาต เช่น ไม่พูดคุยกันเสียงดัง ไม่เหลียวหน้าแลขวา แบบไม่สำรวม การล้างบาตร การฉันทข้าวในบาตร การเก็บรักษาบาตรของตนเอง เป็นต้น

1.2 ถือบ้างสกุลเป็นกิจวัตร คือ นำผ้าที่ทึงแล้วมาเย็บเป็นจีวร ต่อมาพระองค์อนุญาตให้รับผ้าที่มีผู้นามถวายได้ การนุ่งห่มผ้าไตรจีวรให้เรียบร้อย รู้จักผ้าจีวร ผ้าสังฆาฏิ และผ้าสบง อังสะ รัตประคต เหว การรักษาผ้าครองของตน การเก็บรักษา การซัก การย้อม การรู้จักพินทุ จีวร สังฆาฏิ สบง ใช้สอยในการพินทุ การห่มผ้าเข้าบ้านต้องห่มคลุมไหล่ การอยู่ในวัดและประกอบกิจกรรมสงฆ์ต้องห่มเฉวียงบ่า เป็นต้น

1.3 อยู่โคนต้นไม้เป็นกิจวัตร คือ อาศัยอยู่ตามถ้ำ ป่า โคนต้นไม้ จะอยู่ประจำเฉพาะฤดูฝน 3 เดือนเท่านั้น การอยู่โคนไม้ คือการรักษาความสะอาด ปัดกวาด อาวาสวิหาร ลานเจดีย์ รักษาความสะอาด กุฏิที่อยู่ของตน รักษาสถานที่บริเวณวัดให้สะอาด ร่มรื่น ดูแลต้นไม้ ปลุกเพิ่ม เสริมตรงที่ขาด เป็นการดูแลเสนาสนะของวัด ให้เกิดความสว่าง ความสงบ ร่มเย็นเป็นสุขใจ การอยู่โคนไม้ก็เหมือนกับการอยู่อาศัยกุฏิวิหาร ให้พระสงฆ์ ดูแลกุฏิ วิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เจดีย์และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ภายในวัดด้วย ให้มันคงถาวร ถือว่าบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ในปัจจุบันมีการก่อสร้าง เสนาสนะภายในวัด พระก็เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนา ทั้งภายในวัดและนอกวัด ดังนั้น จึงต้องศึกษาและมันคงในพระธรรมวินัยอย่างมาก

1.4 ฉันทาองค์ด้วยน้ำมูตรเน่า คือ ฉันทาสมุนไพรรักษาโรคตามที่ได้ การฉันทาในปัจจุบันนี้ ไม่ต้องดอง เพราะมียาแผนปัจจุบันให้รักษาโรคตามอาการที่เจ็บป่วย พระสงฆ์ที่บรรพชาอุปสมบทแล้ว เมื่อเวลาอาพาธ ก็ต้องรักษามีแพทย์คอยดูแลอาการและถวายยาให้เข้าไปฉันทาในวัด จึงไม่จำเป็นต้องฉันทาแบบสมัยก่อน

2. อกรณียกิจ 4 หมายถึง สิ่งที่พระสงฆ์ไม่ทำ 4 อย่าง คือ

2.1 ไม่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์

2.2 ไม่ลักทรัพย์

2.3 ไม่ฆ่าสัตว์

2.4 ไม่อวดคุณวิเศษที่ตนไม่มี

หน้าที่ของพระสงฆ์ในการศึกษาอบรม พระสงฆ์จะต้องฝึกอบรม กาย วาจา ใจ ให้ครบสมบูรณ์ 3 ด้าน คือ

1. ด้านศีล ต้องควบคุม กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย งดเว้นจากข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ศีลของพระสงฆ์มี 2 อย่าง คือ

1.1 ศีลในปาติโมกข์ คือ ศีล 227 ข้อ ของพระภิกษุและศีล 311 ข้อ ของภิกษุณี

1.2 ศีลนอกปาติโมกข์ คือ ศีลเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ข้อบัญญัติที่เกี่ยวกับมารยาทต่างๆ เพื่อความดีงามของสถาบันสงฆ์

2. ด้านสมาธิ พระสงฆ์ต้องฝึกฝนจิตใจด้วยการฝึกเจริญภาวนา เพื่อทำจิตใจให้สงบ ช่มกิเลสได้ทีละน้อย ๆ จนมากขึ้นถึงขั้นวิปัสสนา ภาวนา คือ เกิดปัญญา รู้แจ้ง แล้วสละกิเลสได้เด็ดขาด

3. ด้านปัญญา พระสงฆ์จะต้องศึกษาอบรมตนเองให้เป็นผู้มีปัญญา 2 ด้าน คือ มีปัญญาในสรรพวิทยาการทั้งหลายที่เป็นปัจจุบัน เช่น พระสงฆ์มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ก็จะช่วยอธิบายหลักธรรมได้กว้างยิ่งขึ้น นอกจากนี้พระสงฆ์จะต้องมีปัญญาในทางธรรมโดยเข้าใจโลกและชีวิตการปล่อยวางความติดยึดตามลำดับ แล้วพยายามลดละความโลภ โกรธ หลง ให้ลดลงจนกระทั่งหมดไปโดยสิ้นเชิง

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย พระภิกษุควรศึกษาปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน สืบต่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุที่สัมพันธ์กับคฤหัสถ์ ได้แก่ การให้ความอนุเคราะห์ชาวบ้าน ตามหลักปฏิบัติในฐานะที่พระภิกษุเป็นเสมือนทิศเบื้องบนได้แก่

1. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว คือ งดเว้นจากการเบียดเบียนกัน ไม่ทำลายทั้งชีวิตตนเองและผู้อื่น

2. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี งดเว้นอบายมุข 6

3. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดีด้วยน้ำใจอันงามโดยยึดถือหลักสังคหวัตถุ 4

4. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง คือ สอนให้รู้จักแยกแยะมิตรแท้ มิตรเทียม ให้คบบัณฑิตเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ

5. ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ในสิ่งที่สับสนได้เรียนมาแล้ว เช่น การแสวงหาทรัพย์โดยวิธีสุจริต การรู้จักรักษาทรัพย์ และการดำรงชีวิตตามฐานะ

6. บอกทางสวรรค์ให้ คือ การแนะนำวิธีครองตน ครองคน ครองงาน หรือวิธีครองชีวิตให้ได้รับผลดีมีความสุข

การพัฒนาอีกด้านหนึ่งก็ด้วยการตั้งศูนย์ขึ้นมา เพื่อให้บุตรหลานบ้านอวอยได้บรรพชาอุปสมบท หรือได้สมัครเรียนในวิชาธรรมศึกษา เบญจศีลเบญจธรรม ตลอดจนทั้งอบรมประชาชนชาวบ้านอวอยให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ไม่จำเป็นต้องไปนั่งเรียนให้ลำบาก เพราะปัจจุบันสื่อต่าง ๆ ในมือเราทั้งหมด มีการสอนธรรมศึกษาเพื่อขอ เข้าสอบธรรมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปัจจุบัน โดยขอยกตัวอย่าง 5 ย้อนหลัง 5 ปี ดังตารางต่อไปนี้

การพัฒนาการศึกษาในปี 2557 นี้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้าสอบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก 19 รูป มีนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก 99 คน มีสอบบาลีเปรียญธรรม 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค 5 รูป ส่งสอบทั้งหมด 123 รูป/คน โดยรวมคิดเฉพาะผู้คงสอบ 98 รูป/คน สอบได้ 50 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 40 % ผลการสอบได้น้อยเพราะขาดพระที่เป็นครูสอนและครูฆราวาสครูในโรงเรียนก็สอนไม่เข้าใจ ในหลักธรรม

การพัฒนาการศึกษาในปี 2558 นี้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้าสอบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก 19 รูป มีนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก 94 คน มีสอบบาลีเปรียญธรรม 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค 5 รูป ส่งสอบทั้งหมด 118 รูป/คน โดยรวมคิดเฉพาะผู้คงสอบ 100 รูป/คน สอบได้ 85 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 85 % ผลการสอบได้น้อยเพราะขาดพระที่เป็นครูสอนและครูฆราวาสครูในโรงเรียนก็สอนไม่เข้าใจ ในหลักธรรม

การพัฒนาการศึกษาในปี 2559 นี้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้าสอบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก 20 รูป มีนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก 92 คน มีสอบบาลีเปรียญธรรม 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค 2 รูป ส่งสอบโดยรวม 114 รูป/คน คงสอบ 97 รูป/คน ผลสอบได้ 71 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 73.19 % ผลการสอบได้น้อยเพราะขาดพระที่เป็นครูสอนและครูฆราวาสครูในโรงเรียนก็สอนไม่เข้าใจ ในหลักธรรม

การพัฒนาการศึกษาในปี 2560 นี้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้าสอบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก 15 รูป มีนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก 115 คน มีสอบบาลีเปรียญธรรม 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค 4 รูป คงสอบ 97 รูป/คน สอบได้ 50 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 51.54 % ผลการสอบได้น้อยเพราะขาดพระที่เป็นครูสอนและครูฆราวาสครูในโรงเรียนก็สอนไม่เข้าใจ ในหลักธรรม

การพัฒนาการศึกษาในปี 2561 นี้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้าสอบนักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก รวม 23 รูป มีนักธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก รวม 121 คน มีสอบบาลีเปรียญธรรม 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค - รูป ส่งเข้าสอบ 144 รูป/คน คงสอบ 134 รูป/คน สอบได้ 95 รูป/คน คิด

เป็นร้อยละ 70.89 % ผลการสอบจะได้น้อยเพราะขาดพระที่เป็นครูสอนและครูฆราวาส ครูในโรงเรียนก็สอนไม่เข้าใจ ในหลักสูตร

ดังนั้น การพัฒนาวัดอวอยให้เป็ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ด้านศาสนบุคคลนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 โดยมีการตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดบ้านอวอย มีครู 6 คน มีนักเรียนก่อนอนุบาล 150 คน แต่ปัจจุบันนี้เด็กลดลงเหลือ 69 คน และครูก็ลดลงเหลือ 3 คน โดยอีก 3 คนได้ย้ายไปประจำศูนย์อื่นๆ ต่อไป

3. ด้านศาสนธรรม

การพัฒนาด้านศาสนธรรม ต้องมีการวางแผนไว้ว่าจะดำเนินการทำอะไรก่อน อะไรหลัง เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกันในการทำงาน สำหรับพระสงฆ์ที่บรรพชาอุปสมบทมาแล้ว มีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและชุมชนบ้านอวอย ได้แก่ งานบริหารและเป็นครูสอนนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและนอกวัด
2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการปฏิบัติ
3. การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม
4. การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่างๆ เช่น การต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่างๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น
5. การจัดสั่หอกระจายข่าว ทำเอกสารธรรม การแสดงธรรมในงานต่างๆ

หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในวัดอวอย มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยตรง มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติมากมาย แต่กล่าวตามหน้าที่ทางศาสนาแล้ว มี 6 อย่าง ได้แก่

1. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
2. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
3. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
4. ให้ได้ฟัง ได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง
5. ชี้แจงอธิบาย ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
6. บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

สรุปว่า การพัฒนาด้านศาสนธรรมนี้ต้องมีการวางแผนไว้ว่าจะดำเนินการทำอะไรก่อน อะไรหลัง เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกันในการทำงาน สำหรับพระสงฆ์วัดและชุมชนบ้านอวอย มีหน้าที่และบทบาทร่วมกัน โดยให้

ชุมชนรักษาศีล 5 ตามอัตภาพของตน เช่นงานบวชปลอดเหล้าเป็นต้น ให้ชุมชนร่วมกันกับเจ้าอาวาสวัดในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ร่วมกันปฏิบัติ

การพัฒนาด้านศาสนธรรมนี้ต้องมีการวางแผนไว้ว่าจะดำเนินการทำอะไรก่อน อะไรหลัง เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกันในการทำงาน สำหรับพระสงฆ์วัดและชุมชนบ้านอวอย มีหน้าที่และบทบาทร่วมกัน โดยให้ชุมชนรักษาศีล 5 ตามอัตภาพของตน เช่นงานบวชภาคฤดูร้อน การอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน การร่วมดำเนินการกับ องค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้การอบรมการนำหลักธรรมไปเผยแผ่ได้กว้างขวางมากขึ้น เป็นต้น ให้ชุมชนร่วมกันกับเจ้าอาวาสวัดในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ร่วมกันปฏิบัติ

4. ด้านศาสนพิธี

ศาสนพิธี เป็นพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเป็นแบบเดียวกัน เหตุให้เกิดศาสนพิธีนี้คือความนิยมทำบุญของพุทธศาสนิกชนซึ่งไม่ว่าจะปรารถนาเหตุอะไรทำกัน ก็มักจะให้ตรงและครบตามหลักวิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ 3 หลัก คือ

1. ทาน การบริจาควัตถุสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
3. ภาวนา การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วยการอบรมให้สงบนิ่งและให้เกิดปัญญา

ศาสนพิธีมีในพระพุทธศาสนาแบ่งศาสนพิธีออกเป็น 4 หมวดใหญ่ๆ ดังนี้

1. กุศลพิธี เป็นพิธีเกี่ยวกับการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะบุคคล เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการรักษาศีลประเภทต่างๆ เป็นต้น

2. บุญพิธี เป็นพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัวซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปมี 2 ประเภท คือ

3. ทานพิธี เป็นพิธีถวายทานต่างๆ เช่น การถวายทาน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

4. ปกิณกะพิธี เป็นพิธีเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การอาราธนาศีล การประเคนของพระ เป็นต้นในบทนี้จะนำมาเฉพาะพิธีที่สำคัญๆ อันเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวพุทธเสมอๆ

ศาสนาพิธีในพระพุทธศาสนาประกอบด้วย ศาสนาพิธีอันเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ และศาสนาพิธีที่พระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนี้

การปฏิบัติตามศาสนาพิธีอันเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ ประกอบด้วย พิธีถวายสังฆทาน พิธีवारณา พิธีเวียนเทียน พิธีถวายผ้าอาบน้าฝน พิธีทอดกฐิน เป็นต้น การถวายสังฆทาน การถวายทานวัตถุที่ควรแก่สงฆ์ การถวายทานมี 2 ลักษณะ คือ

1) ถวายเจาจะจงเฉพาะรูปนั้น เรียกว่า ปาฏิบุคลิกทาน ไม่จำเป็นต้องมีพิธีกรรมอะไรในการถวาย เพราะผู้ถวายเกิดศรัทธา จะถวายสิ่งไร ก็จัดสิ่งนั้นมอบถวายเฉพาะรูปนั้น เป็นรายบุคคล สำเร็จเป็นทานแล้ว

2) ถวายไม่เจาะจงรูปใด มอบเป็นของกลางให้สงฆ์จัดเฉลี่ยกันใช้สอยเอง อีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า “สังฆทาน” เป็นการถวายสงฆ์เกี่ยวกับพระสงฆ์ส่วนรวมในวัด จัดเป็นการสงฆ์ไม่ใช่การบุคคลดังกล่าว

สังฆทานมีมาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล ผู้รับจะเป็นพระภิกษุหรือสามเณร วัตถุที่ถวายจะมากหรือน้อยตามแต่สมควร อันประกอบด้วยภัตตาหารและบริวารของใช้ที่เหมาะสมแก่สมณบริโภค ถวายก็รูปก็ได้ แล้วแต่ศรัทธา จะถวายที่วัดหรือสถานที่อื่น เช่น ที่บ้านหรือสถานที่ประกอบพิธี

พิธีเวียนเทียนพระภิกษุ สามเณรวัดและชุมชนบ้านอวอย

พิธีเวียนเทียน เป็นการที่ชาวพุทธนำดอกไม้ และจตุรปูเทียน ประนมมือเดินเวียนขวาที่เรียกว่า ประทักษิณ รอบปูชนียวัตถุในวัดหรือในสถานที่ที่ถือว่าเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า โดยเดินวน 3 รอบ น้อมระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย เสร็จแล้วนำดอกไม้รูปเทียนปักบูชาที่ปูชนียวัตถุที่เวียนนั้น ถือเป็นการแสดงสักการะบูชา

1. วันสำคัญที่เวียนเทียนมี 3 วัน คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ระเบียบของพิธีมีอยู่ว่าเมื่อถึงกำหนดวันสำคัญนั้น ให้ทางวัดประกาศให้ชาวบ้านทราบเรื่องกำหนดเวลาในประกอบพิธี

2. เมื่อถึงเวลากำหนด ทางวัดตระฆังสัญญาณให้มาประชุมพร้อมกันที่หน้าอุโบสถหรือลานพระเจดีย์ โดย 1) ภิกษุอยู่แถวหน้า 2) ถัดมาคือสามเณร 3) ท้ายสุดชาวบ้าน ทุกคนถือดอกไม้รูปเทียนแล้วประนมมือหันหน้าเข้าหาปูชนียสถานที่จะเวียน

พิธีถวายผ้าอาบน้ำฝนพระภิกษุ สามเณรวัดและชุมชนบ้านอวอย

ผ้าอาบน้ำฝน หรือเรียกว่า ผ้าวัสสิกสาฎก คือ ผ้าสำหรับใช้นุ่งเวลาอาบน้ำฝนหรือผ้าอาบน้ำ เดิมทีพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ทรงไว้แต่ผ้าสามผืน คือ ไตรจีวร ประกอบด้วย

1) สังฆาฏิ ผ้าคลุมชั้นนอก 2) อุตตาสงค์ ผ้าห่ม (จีวร) 3) อันตรวาสก ผ้านุ่งหรือสบง

สมัยนั้นยังไม่มีการอนุญาตเรื่องผ้าอาบน้ำฝน เมื่อเวลาฝนตกภิกษุบางรูปอยากจะอาบน้ำฝน จึงเปลือยกายอาบน้ำฝน ครั้งหนึ่งนางวิสาขาใช้นางทาสีไปย้งอาราม นางทาสีเห็นภิกษุเปลือยกายอาบน้ำฝนก็เข้าใจว่าเป็นชีเปลือย จึงกลับมาบอกนางวิสาขาว่าไม่มีภิกษุในอารามเลย ต่อจากนั้นนางวิสาขาจึงได้ทูลขอพรต่อพระพุทธเจ้าเพื่อจะถวายผ้าสำหรับผลัดอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลายพระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายรับผ้าอาบน้ำฝนได้ ทรงบัญญัติการสอยไว้ว่า

1. ตั้งแต่แรม 1 ค่ำเดือน 7 ถึงวันเพ็ญเดือน 8 (รวมเวลา 2 ปักษ์เป็นเวลา 1 เดือนในปลายฤดูร้อน) นี่เป็น เวลาแสวงหา

2. ตั้งแต่ขึ้น 1 ค่ำเดือน 8 ถึงวันเพ็ญ เป็นเวลาถึงเดือนท้ายฤดูร้อน เป็นเวลาทำนุบำรุง

3. ตั้งแต่แรม 1 ค่ำเดือน 8 ไปจนถึงสิ้นฤดูฝน คือ เพ็ญเดือน 12 รวมเวลา 4 เดือน นี่เป็นเวลาอธิษฐานใช้สอย

พิธีทอดกฐินพระภิกษุ สามเณรวัดและชุมชนบ้านอวอย

ความเป็นมา ครึ่งหนึ่งภิกษุประมาณ 30 รูปชาวเมืองปาฐา มีความประสงค์จะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ เมืองสาวัตถี จึงพากันเดินทางจากเมืองปาฐาไปเมืองสาวัตถี ระหว่างทางต้องผ่านเมืองสาเกต ซึ่งเป็นเวลาที่ตรงกับวันเข้าพรรษาพอดี จึงทำให้ภิกษุเหล่านั้นจะเดินทางต่อไปไม่ได้ แต่ระหว่างจำพรรษาเกิดความอยากเฝ้าพระพุทธเจ้าเร็วๆ พอออกพรรษาจึงเดินทางไปสาวัตถีทันที เวลานั้นฝนยังคงตกมาก ทางก็เต็มไปด้วยโคลนจึงพากันเลอะเทอะไปหมด เมื่อมาถึงสาวัตถีก็เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงทราบความลำบากของพระเหล่านั้น จึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุทำพิธีกรานกฐิน ในระยะเวลาภายหลังออกพรรษาไปแล้ว 1 เดือน พระภิกษุที่ได้รับกฐินและกรานกฐินแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ตามพระวินัย

การประกอบพิธีกรรมทุกประเภทควรคำนึงถึงหลักอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. ต้องประหยัด คือใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ทำแบบดำนน้ำพริกละลายแม่น้ำ ตัดสิ่งที่ไม่เกิดบุญไม่เกิดกุศลออกเสีย ยิ่งสิ่งที่เป็นอบายมุขต่างๆ ด้วยแล้วไม่ควรจัดให้มีขึ้นในพิธีกรรมเป็นเด็ดขาด เพราะนอกจากจะไม่เป็นบุญเป็นกุศลแล้ว ยังจะพลอยเป็นบาปเป็นกรรมไปเสียอีกด้วย
2. ต้องให้ได้ประโยชน์และคุ้มค่า คือสิ่งที่ทำที่ลงทุนไปนั้นต้องให้ได้ให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง หรือผู้อื่นที่เราต้องการให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ทำแล้วให้มากกว่าขาดทุนหรือให้เป็นกำไรทั้งหมด คือให้เป็นบุญมากกว่าเป็นบาป หรือให้เป็นบุญล้วนๆ ไม่มีบาปเข้ามาปน
3. ต้องถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม คือทำให้ถูกหลักเกณฑ์แห่งการทำบุญนั้นๆ ตัดพิธีกรรมส่วนเกินออกเสีย แต่เมื่อตัดแล้วต้องไม่เสียแบบแผนที่ดีงาม ที่มีเหตุผลมีผลดีปลายซึ่งนิยมกันมา ทั้งนี้มิใช่ว่าต้องทำตามอย่างที่เขามาทั้งหมดเสมอไป เพราะพิธีกรรมที่ทำตามอย่างกันมานั้นมักจะเป็นพิธีกรรมส่วนเกินเสียเป็นส่วนใหญ่ บางทีก็ทำกันไปโดยไม่รู้ว่าทำกันไปทำไมก็มี เห็นเขาทำก็ทำตามเขาบ้าง หรือทำไปด้วยความจำใจ ถ้าไม่ทำก็กลัวว่าเขาจะตำหนิหรือติฉินเขาก็มี
4. ต้องให้เหมาะสม คือเวลาทำต้องดูฐานะความเป็นอยู่กำลังของตัวก่อนว่าควรทำได้เพียงไรแค่ไหน มีแค่ไหนก็ควรทำแค่นั้น ไม่จำเป็นต้องทำให้เท่าเขาหรือให้เหมือนเขาเสมอไป อย่างถึงกับต้องไปกู้หนี้ยืมสินเขามาทำ เพราะจะทำให้เดือดร้อนในภายหลังได้ การประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ย่อมได้ผลไม่น้อยและทำได้ไม่ยากนัก เป็นทางบุญแน่แท้ ทำแล้วย่อมได้บุญสมประสงค์

สรุปว่า ศาสนพิธี เป็นพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเป็นแบบเดียวกัน เหตุให้เกิดศาสนพิธีนี้คือความนิยมทำบุญของพุทธศาสนิกชนซึ่งไม่ว่าจะปรารถนาเหตุอะไรทำกัน ก็มักจะให้ตรงและครบตามหลักวิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ 3 หลัก คือ

1. ทาน การบริจาควัตถุสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
3. ภาวนา การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วยการอบรมให้สงบนิ่งและให้เกิดปัญญา

การพัฒนาด้านศาสนพิธี ส่วนมากวัดอวอยและชุมชนบ้านอวอยจะประกอบพิธีตาม ฮีตสิบสอง คำว่า ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำได้แก่ ฮีต คือคำว่า จาริต ซึ่งหมายถึง ความประพฤติ ธรรมเนียม ประเพณี ความประพฤติที่ดี และ สิบสอง หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้นฮีตสิบสองจึงหมายถึงประเพณีที่ชาวลาวในภาคอีสาน และประเทศลาว ปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี เป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีและพิธีกรรมทางการเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนานักปราชญ์โบราณ มาแยกขั้นตอนปฏิบัติเป็น เดือนอ้าย - บุญเข้ากรรม เดือนยี่ - บุญคูณลาน เดือนสาม - บุญข้าวจี เดือนสี่ - บุญพระเวส เดือนห้า - บุญสงกรานต์ เดือนหก - บุญบั้งไฟ เดือนเจ็ด - บุญข้าชะ เดือนแปด - บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า - บุญข้าวประดับดิน เดือนสิบ - บุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ด - บุญออกพรรษา เดือนสิบสอง - บุญกฐิน การพัฒนาด้านศาสนพิธีนั้น จะได้นำเสนอ ฮีตสิบสอง ในรูปตารางดังนี้

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย กิจกรรมวัดอวอย การพัฒนาด้านศาสนพิธีวัดอวอยจัดพิธีกรรมประจำตลอดทั้งปี โดยมีส่วนร่วมของประชาชนชาวบ้านอวอย มีผลสำเร็จของการดำเนินงาน เช่น การสร้างกุฏิ ปรับปรุงภูมิทัศน์ สร้างโรงครัว สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม สร้างศาลาการเปรียญ สร้างศาลาบำเพ็ญกุศล สร้างถนนคอนกรีต โครงการต้นไม้พูดได้ ปรับปรุงบริเวณรอบวัด บูรณอุปสงฆ์หลังใหม่ สร้างเจดีย์ เป็นต้น

2.5 ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไข

ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย

1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเป็นพระวิทยากรในการดำเนินงานการวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย
2. ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบในงานการพัฒนา การดูแลรักษาเสนาสนะที่มีแล้วให้สะอาดในการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย
3. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในงานการก่อสร้าง การออกแบบ การวางแผนงานการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย
4. ขาดงบประมาณในการดำเนินงานการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย
5. พระที่อุปสมบทในปัจจุบัน ส่วนมาก มีแต่ลาบวช 5 วัน 7 วัน อย่างนานที่สุด 15 วัน นอกนั้นจะเป็นที่บวชเมื่ออายุมากแล้ว แม้แต่ท่องบ่นสาธยายมนต์ก็ยังลำบาก
6. เด็กและเยาวชนที่จะบวชสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ก็ไม่มี

แนวทางการแก้ไขปัญหา

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย พอมิแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการประชุมปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ในวัดคณะผู้นำหมู่บ้าน ครูในโรงเรียนและชุมชนเพื่อวางรูปแบบการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย ต่อไปนี้

1. ดำเนินการจัดกิจกรรมบรรพชาอุปสมบทสามเณรภาคฤดูร้อน ในช่วงเดือนเมษายนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว สังคม
2. ดำเนินการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัดเพื่อให้เยาวชนได้เข้าวัด ในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในวันเสาร์ อาทิตย์
3. ดำเนินการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนำลูกหลานมาศึกษาภายในวัด ได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมในงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและงานวัฒนธรรมประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่
5. ดำเนินการรับบริจาคงบประมาณจากประชาชนในหมู่บ้านและชาวพุทธทั่วไปที่มีศรัทธา ให้สนับสนุนกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น
6. ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมมรรคทายกน้อยและจัดบวชชีพรามณ์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
7. ดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของวัดและชุมชนผ่านทางสื่อดิจิทัล เช่น ประชาสัมพันธ์ทางเฟสบุ๊ค ทางไลน์ ทางจุลสาร เอกสาร ทางสถานีวิทยุ ทางหอกระจายข่าว

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย

การพัฒนาวัดอวอยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนบ้านอวอย จากประสบการณ์ในการทำงานการพัฒนาด้านการศึกษา ด้านพัฒนาชุมชน ด้านศาสนสถานและศาสนวัตถุมากกว่า 20 ปี ปัจจุบันผู้วิจัยดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอวอย รองเจ้าคณะอำเภอขุนยี่ มีหลักการและรูปแบบที่นำไปสู่ความสำเร็จดังนี้

1. ความศรัทธา ความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา มี 4 อย่างคือ กัมมัสัทธา วิบากัสัทธา กัมมัสสกตาสัทธาและตถาคตโพธิสัทธา และความสัทธาของชุมชนที่มีต่อผู้วิจัย
2. การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การปฏิบัติตามแผนงาน ยุทธศาสตร์มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน
3. การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ปัญหา เป็นการสร้างสมานฉันท์ในสังคมชุมชน
4. การพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อที่จะนำความรู้ นั้นๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา

5. การเสียสละ การทำงานใดๆที่จะให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นตนเองจะต้องมีความเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์
6. มานะอดทนขยันหมั่นเพียร เพื่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุจุดประสงค์จะ ต้องมีความตั้งใจทำงานที่ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรมีความอดทน
7. การใช้หลักธรรม การประพฤติปฏิบัติตนโดยเคร่งครัดตามหลักพระธรรมวินัยด้วยจิตอันบริสุทธิ์เป็นกุศล ให้โอกาสกับทุกคนอย่างเท่าเทียมจึงเกิดผลสำเร็จเกิดแรงเลื่อมใสศรัทธา

3.2 ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาวัดกับชุมชน ให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันนั้น ผู้นำชุมชนควรเห็นความสำคัญกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่กำหนดไว้เป็นหลักการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและร่วมมือพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม ภูมิทัศน์สะอาด สงบ สว่าง ร่มรื่น ร่มเย็นเป็นที่ประทับใจแก่พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาใช้บริการเกิดความรู้สึกอยากที่จะกลับมาอีก

Success model of HIV/AIDS organizational management case study :Mplus Foundation

รูปแบบความสำเร็จของการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์
และเอชไอวี กรณีศึกษา มูลนิธิเอ็มพลัส

Dr.Pongthorn Chanlearn

ดร.พงศธร จันทร์เลื่อน

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy In Social Change
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

The objective of this article is to study the success of HIV/AIDS organizational management at Mplus Foundation. The researcher helped found Mplus in 2002 and has acted as the director of Mplus Foundation for 17 years. All data in this research comes from his own actual work with Mplus, his observations, and case interviews with administrative and operative staff. This research is qualitative research with reliability and accuracy validated using the Triangulation method.

The results found that the success of HIV/AIDS organizational management at Mplus Foundation depend on internal and external factors. The internal factors consist of 1. Deliberation administration, 2. Culture and leadership, 3. Teamwork, 4. Opinion and perspective, 5. Generating activities for key population, 6. Employee motivation, and 7. Quality of performance. The external factors include 1. Networking with partner organizations, 2. Compliance of work with funding requirements, and 3. Growth of technology and innovation.

Keywords: Success model means to external and internal factors lead to success, HIV/AIDS organizational management, Mplus Foundation, HIV/AIDS organization

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของความสำเร็จในการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์และเอชไอวี โดยใช้มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ เป็นพื้นที่หรือขอบเขตในการศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิเอ็มพลัสตั้งแต่ ปี 2545 จนถึงปัจจุบันร่วมระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่งบริหารในมูลนิธิ

เป็นเวลา 17 ปี ผู้วิจัยเริ่มศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริง การสังเกต การศึกษาจากประสบการณ์ตรงทั้งในส่วนที่เป็นข้อผิดพลาดและข้อที่เป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสอบถามเจ้าหน้าที่ในมูลนิธิทั้งในระดับบริหารและ ระดับปฏิบัติการ การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพโดยทดสอบความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของความสำเร็จในการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ กรณีศึกษา มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ โดยแบ่งรูปแบบตามสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยรูปแบบของความสำเร็จที่เกิดภายใต้สภาพแวดล้อมภายในประกอบด้วย 1. การบริหารจัดการแบบปรึกษาหารือ 2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ 3. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4. วิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง 5. การออกแบบและสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย 6. การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 7. การรักษาและพัฒนาคุณภาพงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนรูปแบบความสำเร็จภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย 1. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการทำงาน 2. ความสอดคล้องของงานกับแหล่งทุน 3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

คำสำคัญ - รูปแบบของความสำเร็จ หมายถึง องค์ประกอบภายใน 7 ด้าน และภายนอก 3ด้าน ที่นำไปปฏิบัติสู่ความสำเร็จ, องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์และเอชไอวี, มูลนิธิเอ็มพลัส

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

1.1 โรคเอดส์สถานการณ์โรคการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่

(1) ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ยังมีชีวิตอยู่จำนวน 439,610 คน เป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จำนวน 5,529 คน (Spectrum-AEM,26 มีนาคม 2561) ช่วงระยะเวลานั้นพบว่าสัดส่วนผู้ติดเชื้อรายใหม่ วัยผู้ใหญ่(อายุ15 ปีขึ้นไป)ร้อยละ45เป็นกลุ่มประชากรหลักได้แก่ชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย(MSM)หญิงข้ามเพศ (TG) พนักงานบริการชาย (MSW) พนักงานบริการหญิง (FSW) รวมถึงผู้ขายด้วยวิธีฉีดยา(PWID) หากพิจารณาตามช่องทางการติดเชื้อพบว่า ช่องทางการติดเชื้อของผู้ติดเชื้อที่มากที่สุด คือ เพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับชาย ร้อยละ 41.8 หากรวมช่องทางที่มีความสัมพันธ์กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ การขายบริการทางเพศ และการแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยาแล้ว พบว่ามีสัดส่วนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.4) สอดคล้องกับผลการสำรวจอัตราความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรทั่วไปมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2560 อัตราความชุกในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ร้อยละ 0.5 และปี 2558 ชายที่มารับการเกณฑ์ทหารลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.6

(2) ข้อมูลจากระบบการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวีและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี (Integrated Biological Behavioral Surveillance : IBBS) ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าความชุกในกลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชายสูงถึงร้อยละ 21.6 ส่วนพนักงานบริการชายและกลุ่มหญิงข้ามเพศ มีความชุกของการติดเชื้อร้อยละ 10.2 ร้อยละ 14.1 ตามลำดับ ในขณะที่ กลุ่มพนักงานบริการหญิงที่สังกัดสถานบริการ มีความชุกร้อยละ 1.0 ส่วนความชุกของการติดเชื้อในกลุ่มผู้ขายด้วยวิธีฉีดยา ปี 2557 ร้อยละ 20 นอกจากนี้สถานการณ์การ

ถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีในเด็กทารก พบว่าลดลงอย่างมาก โดยอัตราการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูกใน ปี 2560 อยู่ที่ร้อยละ 1.7

ในปี พ.ศ. 2559 ความครอบคลุมของการรับบริการป้องกันและตรวจเอชไอวี (Reach) ในกลุ่มประชากรหลักยังต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มพนักงานบริการชาย (MSW) ได้ร้อยละ 72 ส่วนกลุ่มชายมีเพศสัมพันธ์กับชาย (MSM รวม TG) และกลุ่มผู้ต้องขัง ร้อยละ 59 ส่วนกลุ่มพนักงานบริการหญิง (FSW) ร้อยละ 22 และกลุ่มผู้ใช้ยา (PWID) ร้อยละ 36 ส่วนความครอบคลุมของการตรวจเอชไอวี (Test) ในกลุ่มประชากรหลัก พบว่ามีสัดส่วนต่ำมากในทุกกลุ่มเพียงร้อยละ 20 สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานครมีอัตราการตรวจหาเอชไอวีต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 17 สำหรับการรับบริการด้านป้องกันและการตรวจหาเอชไอวีของกลุ่มพนักงานบริการหญิงที่ไม่สังกัดสถานบริการ (nonvenue FSW) กับกลุ่มพนักงานบริการที่สังกัดสถานบริการ (Venue FSW) พบว่ากลุ่มที่สังกัดสถานบริการมารับบริการสูงกว่ากลุ่มที่ไม่สังกัดสถานบริการ (ร้อยละ 89 และ ร้อยละ 43) สอดคล้องกับสถานการณ์การติดเชื้อหนองใน ที่พบว่ากลุ่มที่ไม่สังกัดสถานบริการ มีการติดเชื้อหนองในสูงกว่ากลุ่มที่สังกัดสถานบริการ (ร้อยละ 7.3 และ ร้อยละ 4.2)

การดูแลรักษาและการเสียชีวิตจากเอดส์

จากข้อมูลการให้บริการผู้ติดเชื้อเอชไอวี (National AIDS Program : NAP) ในปี 2561 มีจำนวนผู้ที่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีสะสม จำนวน 577,250 ราย ได้รับยาต้านไวรัสเพียง 447,266 ราย (ร้อยละ 77.5) ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ยังไม่ลงทะเบียนและลงทะเบียนแต่ยังไม่ได้รับยาต้านไวรัส คิดเป็น ร้อยละ 36.5 และ 52.9 ขณะที่ผู้รับยาต้านไวรัสเสียชีวิตน้อยสุด คือ ร้อยละ 13.8 การเสียชีวิตในกลุ่มผู้รับยาต้านไวรัสส่วนใหญ่เสียชีวิตในหนึ่งปีแรกของการรักษา เหตุจากเข้าสู่ระบบบริการเมื่อภูมิคุ้มกันต่ำมากแล้ว โดยข้อมูลจาก NAP พบว่า ค่ามัธยฐานของ CD4 ในกลุ่มก่อนเริ่มยาต้านไวรัส พบว่า ยังคงต่ำกว่า 200 cells มาตลอด จาก ค่ามัธยฐาน CD4 ในช่วงปี 2557-2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเพิ่มจาก 129 cells เป็น 186 cells และ 194 cells แต่ในปี 2560 กลับลดลงเหลือเพียง 167 cells เมื่อพิจารณาร้อยละของ CD4 ครั้งแรก ในผู้ติดเชื้อราย ใหม่ พบว่า ร้อยละ 53.7 มีระดับ CD4 น้อยกว่า 200 cells เช่นเดียวกับผู้รับยาต้านไวรัสรายใหม่พบว่ามีระดับ CD4 ครั้งแรกขณะเริ่มยาน้อยกว่า 200 cells ร้อยละ 53.4

ประเทศไทยมีการรักษาด้วยยาต้านไวรัสมากกว่า 20 ปี และมีจำนวนสะสมของผู้ติดเชื้อที่กินยาต้านไวรัสเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่จะเกิดเชื้อดื้อยาก็มีมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ได้มีการเฝ้าระวังการเกิดเชื้อดื้อยาต้านไวรัสของประเทศไทย ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มของอัตราการเกิดเชื้อดื้อยาต้านไวรัสในกลุ่มผู้ติดเชื้อก่อนเริ่มยาสูงขึ้น โดยเพิ่มจากร้อยละ 2.0 ในปีพ.ศ. 2549 เป็นร้อยละ 5.6 ในปี พ.ศ. 2556 และเมื่อติดตามผู้ติดเชื้อที่กินยาต้านไวรัสไปข้างหน้าพบว่า อัตราการเกิดเชื้อดื้อยาเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเริ่มยา ปี พ.ศ. 2560 ได้มีการสำรวจความชุกของเชื้อเอชไอวี ดื้อยาต้านไวรัส ในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ก่อนเริ่มรับการรักษา พบว่าความชุกของการดื้อยาต้านไวรัสก่อนเริ่มการรักษาในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ร้อยละ 8.2 เมื่อแบ่งตามประวัติเคยรับยาต้านไวรัสมาก่อน พบว่า ในกลุ่มผู้ที่ยังไม่เคยกินยาต้านไวรัสมาก่อน (naïve) มีความชุกของการดื้อยา

ด้านไวรัสร้อยละ 7.3 และกลุ่มผู้ที่เคยกินยาต้านไวรัสมาก่อน (experienced) มีความชุกร้อยละ 19.3 เมื่อแบ่งตามกลุ่มยาต้านไวรัส พบความชุกของการติดยากลุ่ม NRTIs ร้อยละ 0.2 กลุ่ม NNRTIs ร้อยละ 8.1 กลุ่ม PIs ร้อยละ 1.2 ติดทั้งยากลุ่ม NRTIs และ NNRTIs ร้อยละ 0.1 และติดทั้งยากลุ่ม NNRTIs และ PIs ร้อยละ 1.1 อย่างไรก็ตาม ควรจะมีการเฝ้าระวังเชื้อติดยาก่อนเริ่มการรักษาอย่างต่อเนื่องทุกสามปี และมาตรการป้องกันและตอบโต้ต่อการเกิดเชื้อเอชไอวีดื้อยา

1.2 แรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยฯ ไม่เคยที่จะตั้งคำถามกับตัวเอง ในการที่สละอาชีพที่ตนเองรักและใส่ใจมาตลอดทั้งชีวิต ผู้วิจัยฯเองเฝ้าฝันมาตลอดตั้งแต่เด็ก ๆ ว่าอยากจะเป็นครูสอนหนังสือ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะบิดาของผู้วิจัยฯ เป็นข้าราชการครู และกว่าครึ่งหนึ่งของญาติทั้งฝ่ายผู้เป็นบิดา และมารดาแล้วแต่มีอาชีพสอนหนังสือ ผู้วิจัยฯเริ่มพยายามเป็นครูตั้งแต่จำความได้ก็ประมาณ อยู่. 1 อายุประมาณ 12-13 ปี ตอนนั้นทุกสิ้นเดือนผู้วิจัยฯจะเดินทางเข้าในเมือง (บ้านเดิมอยู่อำเภอ สารภี ห่างจากเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร) ไปกับปู่ผู้เป็นข้าราชการบำนาญ เข้าเมืองเพื่อไปรับเงินเดือนที่ศาลากลางจังหวัด ทุกๆ เดือน ซึ่งทุกครั้งเมื่อรับเงินเดือนแล้วก็มักจะแวะเข้าตลาดวโรรส เชียงใหม่ตลอด และปู่จะพาไปร้านเครื่องเขียนรัตนผล อยู่บ่อยๆ ผู้วิจัยฯก็จะซื้อแผ่นภาพรูปต่างๆ ติดมือกลับบ้านด้วย และรอบบ้านนั้นก็จะมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน มักมารวมตัวที่บ้านผู้วิจัยฯ เพื่อเล่นตามประสาเด็กๆ แต่สำหรับผู้วิจัยฯมักจะเล่นสอนหนังสือ ซึ่งกอบปรึบ้านปู่ของผู้วิจัยฯ เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กซึ่งปู่ลูกของปู่เป็นคนดูแล ผู้วิจัยฯจึงอาศัยสถานที่นี้เป็นที่เล่นสอนหนังสือ โดยอาศัยภาพเหล่านั้นอธิบายหรือเป็นอุปกรณ์ในการเล่น ตลอดจนมีการคิดค้นการเล่นใหม่ๆ ตามรายการบันเทิงจากโทรทัศน์ เช่นเกมใบ้คำ การตอบปัญหาต่างๆ แม่และปู่เป็นผู้สนับสนุนของรางวัล ส่วนใหญ่ก็เป็นขนมหรือลูกอม เด็กๆ รอบบ้านก็เล่นด้วยกันอย่าง สนุกสนาน และทุกๆ เดือนผู้วิจัยฯก็จะมีภาพใหม่ไปให้เพื่อนได้ดูกัน

ผู้วิจัยฯเองไม่เคยเรียนวิชาครู แต่ได้ประสบการณ์การสอน จากทั้งปู่ และพ่อ และถ้ามีโอกาสมักจะติดตามพ่อไปอยู่ในห้องเรียนกับพ่อ และทั้งปู่ น้า ก็มีการสอนพิเศษให้กับเด็กๆรอบบ้าน ดังนั้นบรรยากาศของการเรียนหนังสือมันจึงอยู่รอบๆ ตัว และแน่นอน อาชีพแรกของผู้วิจัยฯ คืออาจารย์ ทั้งๆ ที่สำเร็จการศึกษามาทางด้านบริหารธุรกิจ การตลาด แต่ก็มาสอนหนังสือในวิทยาลัยเอกชน ทางด้านบริหารธุรกิจ เรียกว่าไม่เคยทำธุรกิจใด ๆเลย ดังนั้นการสอนจึงเป็นหลักการหรือทฤษฎีล้วนๆ ในยุคนั้นไม่มี internet ใดๆ ทั้งสิ้น ความรู้จึงมาจากตำราเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยฯ ไม่เคยทำงานหรืออาชีพอื่น นอกจากสอนหนังสือ ตลอดระยะเวลา 12 ปี แต่แล้วก็มีจุดหักเหของชีวิตที่ทำให้ผู้วิจัยฯได้ใคร่ครวญกับชีวิตและตัดสินใจเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานของตน ปี 2546 พี่ชายของผู้วิจัยฯ ซึ่งเป็นคู่แฝดพี่ได้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ ซึ่งในขณะนั้นความก้าวหน้าในการรักษา ตลอดจนยารักษาเองไม่ได้มีประสิทธิภาพใดๆ ในยุคนั้นใครเป็นก็ จำเป็นต้องยอมรับเป้าหมายของชีวิต คือความตาย และแน่นอนพี่ชายของผู้วิจัยฯก็ต้องจบชีวิตเช่นกัน แต่ในขณะที่เขามีอาการเป็นโรคเอดส์นั้นผู้วิจัยฯเองได้มีโอกาสดูแล และที่สำคัญพยายามเรียนรู้กับโรคเหล่านี้ ผู้วิจัยฯ เข้าพบกับหมอ กับองค์กรต่างๆ ที่ทำงานด้านนี้เพื่อขอความรู้เรื่องโรคเอดส์ ในยุคนั้นข้อมูลความรู้เรื่องพวกนี้น้อย

มาก ร้อยอย่างเดียวคือเป็นแล้วตาย ในขณะที่ผู้วิจัยเองก็ยังสอนหนังสืออยู่ แต่มีช่วงหนึ่งมีองค์กระหว่งประเทศองค์กรหนึ่งชื่อ องค์กร PATH มาติดต่อให้ผู้วิจัยร่วมเป็นผู้ทำวิจัย สถานการณ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มผู้ชายในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเป็นโรคเอดส์ ซึ่งหลังจากเสียพี่ชาย โครงการนี้เข้ามาในชีวิตหลังจากนั้นอีกไม่กี่เดือน ผู้วิจัยไม่รู้โรยที่จะตัดสินใจ หากแต่ตอบตกลงเข้าร่วมทันที

การได้เริ่มทำงานด้านเอดส์ครั้งแรกในฐานะผู้ช่วยนักวิจัย ผู้วิจัยคิดว่าไม่ใช่เรื่องบังเอิญ หากแต่มันคือผลของการตั้งใจจัดอิฐฐานขอปวารณาตนเองทำงานเพื่อสังคมคือ การรณรงค์ป้องกันเอชไอวี และสุดท้ายงานนั้นก็อาชีพที่สอง ในฐานะนักพัฒนาสังคมด้านเอชไอวีและเอดส์ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งในความเป็นจริงก็ไม่พ้นจากการสอน หรืออบรม เพียงไม่ใช่อาจารย์ที่สอนหนังสือในระบบโรงเรียน แต่เป็นนักฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกัน ดูแลรักษา โรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ตลอดระยะเวลา 2546 จนถึงปัจจุบัน (2562) 16 ปี ของนักกิจกรรม นักขับเคลื่อน นักพัฒนาสังคมที่อยู่ในแวดวงเอดส์ สิทธิทางเพศ สิทธิมนุษยชน ถือเป็นประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าที่ผู้วิจัยได้รับ และคิดว่าจะยังคงทำงานแบบนี้ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 บริบทการทำงาน สถานการณ์ และการเริ่มต้น

ในช่วงเริ่มต้นองค์กร ย้อนกลับไปเมื่อ ปี พ.ศ. 2545 บริบทในการทำงานด้านเอดส์และเอชไอวีที่จำเพาะกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และผู้หญิงข้ามเพศ ยังไม่ปรากฏหรือเป็นเรื่องใหม่ในการริเริ่มที่จะทำในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ เชียงใหม่ถูกมองว่า หรือให้ค่าว่าเป็นเมืองวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยศีลธรรมคุณธรรมสูง ซึ่งกลายเป็นข้อกังวลสำหรับทีมงานในเรื่องที่จะริเริ่มโครงการ จำเพาะกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว การจะพูดถึงประเด็นเรื่องเพศ ความหลากหลายทางเพศ ที่โยงไปถึงโรคที่สังคมในขณะนั้นรู้สึกกลัว และรังเกียจยังเป็นข้อกังวล ยิ่งไปกว่านั้นทำกับกลุ่มผู้ชายที่ไม่ระบุความเป็นชายตามกระแสสังคมหลักด้วย ซึ่งความกังวลเหล่านี้ทำให้การออกแบบโครงการจึงเหมือนกับการโยนหินถามทาง ว่าถ้าโครงการจะดำเนินกิจการเกี่ยวกับประเด็นนี้ กับกลุ่มเฉพาะคนกลุ่มนี้ สังคม จะตอบสนองอย่างไร ซึ่งมันทำในช่วงปีแรกจึงเป็นเหตุให้โครงการระบุกลุ่มเป้าหมายกับชายทั่วไป และประเด็นก็ระบุเรื่องสุขภาพทางเพศ ในมิติของโรคมากกว่าประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นประเด็นนำ การสื่อสารสาธารณะต่อเรื่องกล่าวต้องระมัดระวังในเนื้อหาที่ไม่ไปกระทบต่อความรู้สึกของสาธารณะชน ไม่ไปกระทบต่อความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างองค์กร และภาครัฐ ดังนั้น บริบทแบบนี้ในเมื่อเกือบ 20 ปี ในเมืองเชียงใหม่

แต่หลังจากหนึ่งปี แรก องค์กรจึงตัดสินใจที่จะระบุความชัดเจนในการทำงาน พร้อมทั้งระบุกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน จึงมีการออกแบบโครงการใหม่ (Re-Designing Program) โดยกำหนดว่าคือประเด็นเรื่องการป้องกันเอดส์และเอชไอวีในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และผู้หญิงข้ามเพศ ในเมืองเชียงใหม่ ในช่วงแรกพื้นที่ทำงานส่วนใหญ่อยู่สถานศึกษา และชุมชนที่เป็นสถาบันบันเทิง และแหล่งพบปะของกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งปัจจัยที่ทีมงานตัดสินใจออกแบบโครงการให้สอดคล้องกับกับความต้องการขององค์กรด้วยนั้นคือ สาเหตุจากแหล่งทุนที่ใช้งบประมาณกำหนดเป้าหมายของทุนในประเด็นและกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ในขณะเดียวกันในช่วง

ปีแรกเราเห็นการตอบรับที่ดีจากชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย เราช่องทางที่จะสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน เพื่อสร้างการยอมรับ เราเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่เรากำหนดไว้มีมากพอที่จะกำหนดเป็นเป้าหมายทำงานด้วย และคนเหล่านี้สะท้อนปัญหา และความต้องการอย่างชัดเจน ทำให้การออกแบบโครงการสอดคล้องต่อสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายด้วย

ในช่วงเริ่มต้นความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูล นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนบุคคลกรที่สนใจ หรือเข้าไปประเด็นเรื่องเอดส์และเอชไอวีในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวนั้น ไม่มี การทำงาน การสร้างประสบการณ์ตรง ตลอดจนการสร้างเครือข่ายร่วมมือกับภาคเอกชน และภาครัฐ และการแสวงหาการมีส่วนร่วมจากองค์กรที่มีประสบการณ์ ต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เราสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับสังคม เราเชื่อว่างานป้องกันเอดส์และเอชไอวีจะสำเร็จได้ต้องทำงานแบบเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของแต่ละฝ่ายจึงจะสำเร็จได้ ในขณะที่เดียวกับ ความเข้มแข็งขององค์กร เป็นอีกมิติที่สำคัญต่อความสำเร็จ คนที่ริเริ่มโครงการทุกคนจากฝั่งชุมชนมีอัตลักษณ์เดียวกัน เผชิญเดียวกัน ต้องการแบบเดียวกัน และความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของปัญหาเดียวกัน (Sense of Belonging) แล้วมาร่วมตัวกัน ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นผู้อาวุโส การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การอยู่แบบพี่น้อง มากกว่าเจ้านายลูกน้อง วัฒนธรรมแบบเปิด ที่ทุกคนมีสิทธิ์พูดแสดงออก สะท้อนความรู้สึกปัญหาได้อย่างตรงไปตรงมา การสร้างระบบการรับฟังกัน การบริหารแบบทีมบริหาร มากกว่า คนเดียวบริหาร เหล่านี้คือได้สร้างบรรยากาศของการทำงานเอื้อเพื่อซึ่งกัน และกัน ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ทำหน้าที่ เหมือนผู้ประสาน และอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำงาน (Facilitator) แต่วัฒนธรรมองค์กรแบบนี้ไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ หากแต่เป็นฉันทามติของการอยู่กันแบบไม่ได้มีลายลักษณ์อักษรใดๆ คนทำงานรู้ เข้าใจและซึมซับกับมันได้ เพราะด้วยคนส่วนใหญ่ไม่มีการลาออกหรือ เปลี่ยนงานบ่อยในการทำงานที่ดี จึงเป็นเหตุให้เขาเหล่านี้จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และสิ่งแวดล้อมหรือบริบทที่ดี ต่อความสำเร็จของงานด้วยกัน

2.2 กิจกรรมหรือขั้นตอนที่ดำเนินการแต่ละขั้นตอน หรือแต่ละเรื่อง

2.2.1 การจัดทำแผนที่ชุมชน .เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามบริบทพื้นที่โดย

2.2.1.1 รวบรวมฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่ เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนการสำรวจชุมชน

2.2.1.2 สำรวจชุมชน ทำแผนที่ชุมชน เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยจะได้ข้อมูลประกอบด้วย

- จำนวนจุดรวมตัว ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย
- ประมาณการจำนวนกลุ่มประชากรเป้าหมายในแต่ละจุดรวมตัว
- แผนที่จุดรวมตัวของกลุ่มประชากรเป้าหมาย
- ช่วงเวลาที่มีการรวมตัวกลุ่มประชากรเป้าหมายหรือสามารถที่จะเข้าถึงได้

2.2.1.3 ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ในการวางแผนการทำงาน การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.2.2. การให้บริการเชิงรุกเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชากรหลัก)Reach (เพื่อให้กลุ่มประชากรหลักได้เข้าถึงบริการป้องกัน โดยผู้ให้บริการเชิงรุก หรือ เครือข่ายเพื่อน หรือโดยใช้สื่อสังคมทางอิเล็กทรอนิกส์)social mediaบริการประกอบด้วย (

2.2.2.1 การให้ข้อมูลความรู้เรื่องการป้องกันเอชไอวีเพื่อให้มีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และ ประโยชน์ของการตรวจเอชไอวี รวมถึงเรื่องการตรวจคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และ การลดอันตรายจากการใช้ยา

2.2.2.2. การกระจายถุงยางอนามัย สารหล่อลื่น MSMสำหรับ),TG(

2.2.2.3 การให้ข้อมูลว่าจะรับบริการตรวจเอชไอวี, ตรวจคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือส่งต่อไปรับบริการดังกล่าว

2.2.2.4.การลงทะเบียนรับบริการโดย หมายเลขประจำตัวประชาชน13 หลัก

2.2.3. การเข้าสู่ระบบบริการ)Recruit (โดยส่งต่อจากผู้ให้บริการเชิงรุก หรือเครือข่ายเพื่อน หรือผ่านการนัดหมายทางสื่อสังคมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเข้าสู่ระบบบริการด้วยตนเอง ไปที่สถานพยาบาล หรือ ศูนย์บริการชุมชน)Drop-in Centerหรือหน่วยบริการเคลื่อนที่ บริการได้แก่ (

2.2.3.1. บริการให้การปรึกษาเพื่อตรวจเอชไอวี)pre-test counseling (โดยอาจตรวจหรือยังไม่ตรวจHIV

2.2.3.2. บริการตรวจคัดกรองและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

2.2.4. การให้บริการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายเพื่อรับการตรวจเอชไอวี (Refer to Test) ดำเนินการ อชไอวี หนดหมายกลุ่มเป้าหมายและส่งต่อให้ได้รับบริการตรวจการติดเชื้อไคลนิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส ซึ่งเป็นสถานที่ส่งต่อ การให้บริการตรวจเอชไอวี ของโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่รวมถึงการออกนอก หน่วยโมบายบริการสุขภาพเคลื่อนที่ ให้บริการ และรับผลการตรวจแบบเป็นจำนวน positive กี่ราย Negative กี่ราย

2.2.5 วิธีการดำเนินโครงการ

2.2.5.1 วางแผนการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ข้อมูลจากการทำแผนที่ชุมชน มากำหนดพื้นที่ในการลงทำกิจกรรมแต่ละเดือน

2.2.5.2 กำหนดเป้าหมายในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละ ครั้งเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกรอบระยะเวลาของโครงการ และให้บริการ Retain ได้ตรงตามระยะเวลาและเป้าหมาย

2.2.5.3 จัดประชุมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาระบบบริการร่วมกัน ระหว่าง มูลนิธิเอ็มพลัส และ โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

2.2.5.4 จัดอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการเข้าถึง(Reach- Recruit) การให้คำปรึกษาและดูแลติดตามกลุ่มเป้าหมายหลังทราบผล

2.2.5.5 จัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำในชุมชนด้านการเข้าถึงกลุ่มเพื่อน(Reach- Recruit)

2.2.5.6 ลงพื้นที่เป้าหมายตามแผนให้ความรู้ด้านการป้องกันเอชไอวี/เอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แก่กลุ่มเป้าหมายทั้งแบบตัวต่อตัว และ จัดกิจกรรมเพิ่มสร้างการรวมตัว

2.2.5.7 ค้นหากลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ออนไลน์ผ่าน Application ที่เป็นที่ยอมรับในการใช้หาของกลุ่ม MSM/TG แนะนำบริการและส่งต่อเข้ารับบริการตรวจเอชไอวี โดยใช้กลยุทธ์การเข้าถึงและรูปแบบเฉพาะที่ทางมูลนิธิเอ็มพลัสออกแบบโมเดลการทำงานไว้

2.2.5.8 เจ้าหน้าที่เอ็มพลัส แกนนำในชุมชน ประเมินความเสี่ยง และแนะนำกลุ่ม MSM/TG เข้าสู่การตรวจ ที่ คลินิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส ที่มีบริการให้การปรึกษา ตรวจเอชไอวีและตรวจคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

2.2.5.9 ส่งต่อกลุ่มMSM/TG เข้าสู่ระบบบริการให้การปรึกษา ตรวจเอชไอวีและตรวจคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยความร่วมมือในการจัดการบริการโดย คลินิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส และโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ การให้บริการส่งต่อที่ดำเนินงานปัจจุบันประกอบด้วย ดังนี้

- บริการส่งต่อตรวจเอชไอวีและตรวจคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จันทร์-ศุกร์ 13.00- 19.30 น. ทุกวันจันทร์- วันศุกร์
- การจัดการบริการหน่วยบริการเคลื่อนที่ (mobile VCT) ความร่วมมือระหว่างคลินิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส และโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ไปยังจุดรวมตัวของกลุ่มเป้าหมาย หรือมีการนัดหมายรวมตัวผ่านแกนนำ และ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรวมกลุ่ม เช่น การจัดการแข่งขันวอลเลย์บอล และออกหน่วยบริการตามจุดรวมตัวตอนกลางคืน รวมถึงกิจกรรมภาคสนามแบบ กลุ่ม 10-15 คน เป็นต้น
- บริการประสานสิทธิและส่งต่อกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการรักษาด้วยยาต้านไวรัส โดยได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ จัดรูปแบบบริการ Same Day ART ให้สำหรับผู้รับบริการที่มีความพร้อมเริ่มการรักษาได้ โดยจะได้รับยาต้านไวรัสภายในวันเดียว
- บริการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีผลเลือดลบ มีความเสี่ยงสูง และมีความต้องการรับบริการยา PrEP โดยส่งต่อเข้าโครงการ เพรีพ พระองค์โสสม (Princess PrEP) ภายใต้การดูแลของศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย

2.2.5.10 แจกอุปกรณ์ป้องกัน ได้แก่ถุงยางอนามัย / สารหล่อลื่น / แผ่นพับและสื่อความรู้เกี่ยวกับเอชไอวี /เอดส์ และ เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึง สถานบริการที่เป็นมิตร

2.2.5.11 ติดตามกลุ่มเป้าหมายให้กลับมาตรวจซ้ำอย่างน้อยปีละ2 ครั้ง

ตัวอย่างภาพกิจกรรม

การตรวจประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยตรวจทางห้องปฏิบัติการเอชไอวี (Anti-HIV laboratory) มูลนิธิเอ็มพลัส จากคณะกรรมการตรวจประเมินห้องปฏิบัติการฯ โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 1 เชียงใหม่ วันที่ 2 เมษายน 2562 ณ คลินิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส

การแข่งขันMplus Volleyball League 2019
สนามที่ 3 สันผีเสื้อ วันที่ 20-22 มีนาคม 2562
และการออกหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่

การจัดกิจกรรม ประกวด ดาว)TG (7 สถาบัน
18 กุมภาพันธ์ 2562 อุทยานการค้ากาดสวนแก้ว
ซึ่งเป็นตัวแทนดาวของแต่ละสถาบันที่เป็นสาวประเภทสองเข้าร่วมการแข่งขันในครั้งนี้และมีกิจกรรมออกหน่วย
ตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ เพื่อความสะดวกสบายของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมกลุ่มสาวประเภทสอง ให้ความรู้เรื่องฮอร์โมน และชักชวนตรวจเอชไอวี 19 มิถุนายน 2562
ซึ่งเป็นกิจกรรมให้ความรู้และเทคนิคการดูแลตัวเอง โดยมี Net idol ที่มีความรู้และความสามารถ

กิจกรรม บน Social Network ผลิตสื่อออนไลน์ ต่างๆ
)Facebook , Application (เป็นการโปรโมทกิจกรรมและการให้ความรู้

การให้บริการตรวจ HIV และคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ของ คลินิกเทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส เปิดให้บริการทุกวันจันทร์ – วันศุกร์
และ วันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนเวลา 13.00 – 19.30 น.

การออกหน่วย บริการเคลื่อนที่ Mobile VCT ตามวาระ และกิจกรรมต่างๆ
เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและเพื่ออำนวยความสะดวกของผู้ที่มีความสนใจ

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

1. ปี 2560 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ประกาศเกียรติคุณ ให้มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ ผ่านการประเมินมาตรฐานศูนย์บริการชุมชน สำหรับการจัดบริการเอชไอวีและเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และวัณโรค โดยเป็นการรับรองในระดับเพชร (Diamond)

2. ปี 2560 สภาเทคนิคการแพทย์ ได้ให้การรับรองระบบบริหารงานคุณภาพ ห้องปฏิบัติ คลินิก เทคนิคการแพทย์เอ็มพลัส เชียงใหม่ (Laboratory Accreditation : LA) ซึ่งเป็นการรับรองระบบบริหารงาน คุณภาพมาตรฐานงานเทคนิคการแพทย์ 2560 สำหรับห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ รับรองรอบที่ 1 (วันที่ 7 สิงหาคม ถึง 6 สิงหาคม 2564)

3. ปี 2560 มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ ได้รับเลือกให้เป็นหน่วยบริการที่ให้บริการให้ยาต้านไวรัสเอดส์ ก่อนการ สัมผัสเชื้อ (PrEP) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เนื่องในโอกาสที่ทรงเจริญพระชันษาครบ 5 รอบ (โครงการเพ็พ พระองค์โสม)

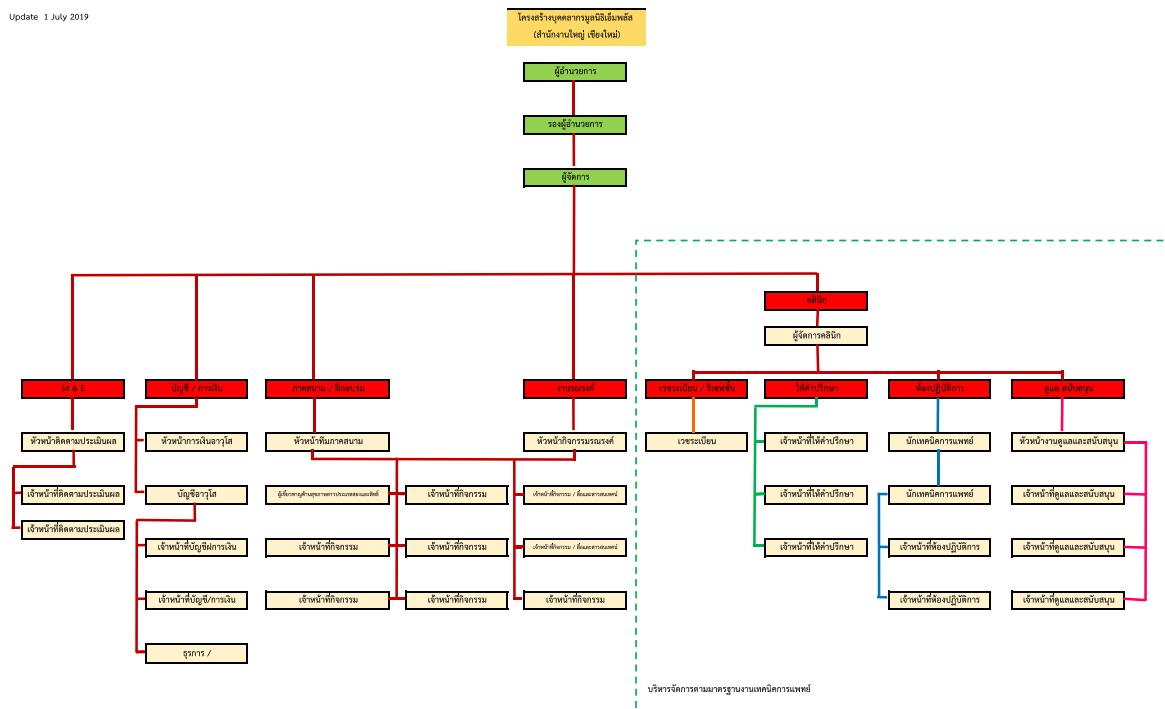
4. ปี 2562 คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ออก ประกาศ ขึ้นทะเบียนให้มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ เป็นหน่วยบริการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติ ประเภทหน่วยบริการที่รับการส่งต่อเฉพาะด้านเทคนิคการแพทย์

ความสำเร็จในการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ และเอชไอวี กรณีของมูลเอ็มพลัส เชียงใหม่ แบ่งได้ 2 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัย ภายนอก ซึ่งในแต่ละปัจจัยแยกได้ ดังนี้ คือ

ปัจจัยภายใน ได้แก่

1. การมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ซึ่งจัดการบนพื้นฐานของตำแหน่ง บทบาทภาระหน้าที่ ซึ่งเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการภายใน ซึ่งแบ่งออกเป็นฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายบัญชีและการเงิน, ฝ่ายภาคสนามหรือพื้นที่ และฝึกอบรม, ฝ่ายรณรงค์ทางสังคม, ฝ่ายติดตามและประเมินผล และในส่วนของศูนย์คลินิกเทคนิคการแพทย์ ประกอบด้วย งานเวชทะเบียน, งานให้คำปรึกษา, งานห้องปฏิบัติการและ งานดูแลรักษา เป็นต้น ดังแผนผังโครงสร้างการบริหารข้างล่างนี้

2. องค์กรมีระบบพัฒนาคุณภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ทางมูลนิธิฯ มีความร่วมมือกับศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จัดให้มีการรับรองคุณภาพบุคคลกร (Certified) ในระดับชุมชนที่ทำการปฏิบัติการในสถานประกอบการด้านสาธารณสุข เช่นคลินิกเทคนิคการแพทย์ โดยมีหลักสูตรอบรม มีการฝึกปฏิบัติ มีทดสอบความรู้และทักษะ การชั่วโมงในการทำงาน และกำหนดให้ยื่นขอใบอนุญาตในการประกอบกรเป็นเจ้าหน้าที่ให้บริการในคลินิกได้ โดยมีใบรับรองคุณภาพและมาตรฐาน

3. มีระบบการจัดการบริการใช้หลักผู้รับบริการเป็นสำคัญ ในการออกแบบกิจกรรม และการให้บริการในประเด็นการดูแลรักษา ทางองค์กรใส่ใจความสะดวกในการมารับบริการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การกำหนดเวลาให้สอดคล้องกับความต้องการ การเลือกของสมนาคุณหลังการตรวจตามความต้องการกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการที่หลากหลาย เพื่อรองรับกับทุกกลุ่ม

4. **มีวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคนเป็นสำคัญ** อาศัยแนวคิดมนุษยนิยม ที่เข้าใจในความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic human Needs) ของความเป็นมนุษย์ตามลำดับ ของมาสโลว์ ในเรื่องความต้องการด้านร่างกายหรือกายภาพ, ความต้องการด้านความมั่นคง, ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ, ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและ ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคคลขององค์กร เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้กับเจ้าหน้าที่เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

5. **กิจกรรมสร้างสรรค์และหลากหลายสนองตอบกับการแก้ปัญหา** จากลักษณะกลุ่มเป้าหมายมีหลายลักษณะ ดังนั้นความต้องการในการจัดกิจกรรมจึงหลากหลาย ซึ่งทางองค์กรเน้นการปรึกษาหารือกับกลุ่มเป้าหมายถึงกิจกรรมที่สอดคล้องต่อความต้องการอยู่ตลอดทุกช่วงของการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่แบ่งตามเวลาตามเทศกาล ปีปฏิทิน เป็นต้น

6. **การบริหารงานและการดำเนินงานเน้นความเป็นทีมเป็นหลัก** การบริหารเป็นลักษณะแนวนราบ (Horizontal) ไม่ใช่แนวตั้ง (Vertical) ลักษณะเป็นทีมในการบริหาร สมาชิกทีมบริหารก็มาจากตัวแทนหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่าย การบริหารเป็นระบบเปิด เน้นการปรึกษาหารือ เสียงข้างมาก และเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลซักถาม และเสนอความคิดเห็นมากกว่ามีสูตรสำเร็จตายตัว หากแต่ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา

7. **ระบบการให้บริการเป็นระบบเปิดเน้นการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน** การให้บริการขององค์กรต้องเชื่อมโยงการบริการกับหน่วยงานราชการของรัฐในแต่ที่ซึ่งมีลักษณะและเหมือนต่างกัน ทำให้การทำงานขององค์กรต้องปรับให้เข้ากับที่มี ตลอดจนยืดหยุ่น และเปิดกว้างในการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องระหว่างกันอย่างไม่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงการรับบริการของกลุ่มเป้าหมาย

8. **ระบบการบริการภายในองค์กรผ่านการกำหนดมาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ** เพื่อให้ได้มาตรฐานในการให้บริการทางการแพทย์ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการบริการทางองค์กรจึงเข้ารับการตรวจมาตรฐานจากสภาเทคนิคการแพทย์ จนได้รับมาตรฐาน LA : Laboratory Accreditation ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลในการให้บริการด้านเทคนิคการแพทย์

ปัจจัยภายนอก มีดังนี้

1. **การทำงานแบบความร่วมมือระหว่างองค์กร รัฐ เอกชน** ความสำเร็จของมูลนิธิฯได้เกิดจากการทำงานแต่เพียงลำพัง หากแต่ต้องร่วมมือ ประสาน และเชื่อมโยง กิจกรรม การบริการ ตลอดจนผลักดันในระดับนโยบายร่วมกัน ในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องเข้าใจระบบการทำงาน และมีความชัดเจนในระบบดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อสร้างกลไกในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอนในการบริการจากองค์กรสู่ระบบหรือแนวปฏิบัติแห่งรัฐ

2. **มีการผลักดันนโยบายที่เอื้อต่อการทำงานโดยภาคชุมชน** จากการทำงานในภาคปฏิบัติ มุ่งสู่การผลักดันนโยบายให้เข้ามารับรองการทำงานหรือแนวปฏิบัติในระดับชุมชน โดยชุมชนจำเป็นต้องแสดงความ

เชื่อมั่นในการจัดการบริการที่มีคุณภาพ ตลอดสามารถสร้างตนเองให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดและ เข้าสู่เกณฑ์เงื่อนไขในแนวปฏิบัติที่ดี ของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดไว้

3. มีการออกระเบียบข้อปฏิบัติมารับรองการบริการขององค์กร การรับประกันหรือการรับรองมาตรฐานการให้บริการนั้นจำเป็นจะต้องมีความชัดเจน ออกเป็นหนังสือระเบียบ เอกสารยืนยัน เพื่อเป็นหลักฐานที่ชัดเจนของการผ่านมาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้มารับบริการ สามารถอุ่นใจ และเชื่อมั่นในบริการที่มีอยู่ ซึ่งการพัฒนาเพื่อการรับรองนี้ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามเงื่อนไขของการตรวจสอบ ดังนั้นองค์กรจะหยุดนิ่งในการพัฒนาการบริการไม่ได้

4. ชุมชนกลุ่มเป้าหมายให้ความไว้วางใจ เชื่อมั่นในการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์อันดีตลอดจนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการขององค์กร เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ฉะนั้นการใกล้ชิดกับชุมชน การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรย่อมสร้างผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

5. การมีระบบการทำงานเชื่อมโยงระหว่างองค์กรกับภาครัฐอย่างชัดเจน มูลนิธิฯได้มีโอกาสนในการเซ็นสัญญาร่วมกันหรือทำข้อตกลงร่วมกันในการส่งต่อเคส และทำงานร่วมกันกับโรงพยาบาลนครพิงค์ เชียงใหม่ ซึ่งกลายเป็นตัวอย่างของการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมกับหน่วยภาครัฐ อย่างมีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งจะแบบอย่างให้โรงพยาบาลอื่น ๆ สามารถขยายการทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้น

6. มีการประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกอย่างสม่ำเสมอ การติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกที่ไม่มีส่วนได้เสียกับองค์กร นั้นช่วยให้องค์กร ได้เรียนรู้ข้อผิดพลาด และส่วนที่ต้องปรับปรุงตลอดส่วนที่ต้องรักษาจากการประเมินนั้นๆ ทั้งนี้ การประเมินย่อมมีกรอบเวลาการประเมินที่ชัดเจน ในขณะเดียวกัน การประเมินผลบนหลักฐาน เอกสารอ้างอิงต่างๆ ทำให้ระบบการจัดเก็บเอกสาร หลักฐานได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบไปด้วย ซึ่งเอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. มีการกำหนดข้อตกลงในการทำงานกับภาครัฐ (MOU) ภาควิชาความร่วมมือระหว่างรัฐกับองค์กร ที่ทำงานในฐานะเครือข่ายระหว่างกันจนไว้นับถือเชื่อใจ และผลสุดท้ายตกลงดำเนินกิจการร่วมกันนั้นถือว่าเป็นอีกตัวอย่างอย่างสำเร็จขององค์กรในการทำงานชุมชนที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาร่วมกัน

8. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนการทำงานและงานบริหารขององค์กร ผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนและสังคมในวงกว้างจนสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับโครงสร้างได้ จากการงานในระดับชุมชน เป็นข้อพิสูจน์ถึงความสำเร็จที่ท้ายสุด หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชนก็ร่วมส่วนหนึ่งของความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งด้วยเหตุนี้เราจะคำนึงถึงการทำงานบนฐานของ การทำความดี การมีคุณธรรมจริยธรรมที่จะสุุดพยุความมั่นคงและความยั่งยืนขององค์กรตลอดไป

2.5 ผลกระทบของงานที่เกิดขึ้น

เนื่องจากการดำเนินงานของมูลนิธิฯ มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมทั้งรูปแบบและเนื้อ เพื่อสร้างช่องทางหรือเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย บนฐานของความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็น

สำคัญซึ่งการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ส่งผลกระทบให้หลายหน่วยงานและองค์กรภาคประชาสังคมนำ เอารูปแบบ การดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายไปประยุกต์ใช้ในแต่ละพื้นที่ หรือองค์กร การดำเนินงานของมูลนิธิในส่วนของการจัดตั้งคลินิกเทคนิคการแพทย์ ถูกทำให้เป็นโมเดลการทำงานที่ให้บริการกลุ่มประชากรหรือกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลจากนักวิชาชีพทางการสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล นักเทคนิคการแพทย์ ภายใต้แนวคิด KPLHS : Key Population - Led Health Services ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ นโยบาย ที่เอื้อต่อการทำงานของชุมชน เช่น การออกกระเป๋ยบัตรวงสาธารณสุขให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจการทางแพทย์ ภายใต้การกำกับดูแลจากวิชาชีพอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และ มีการออกประกาศจาก สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รับรองให้มูลนิธิเอ็มพลัสเป็นหน่วยงานภาคีการทำงาน ร่วมการส่งต่อสู่หน่วยพยาบาล ภายใต้ โปรแกรมเอดส์แห่งชาติ (National Aids Program) ซึ่งถือเป็น หน่วยงานชุมชนแห่งแรกของประเทศไทยที่ได้รับการรับรอง ซึ่งจะเป็นตัวอย่างและแนวปฏิบัติให้กับหน่วย ชุมชนอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

2.6 ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไข

2.6.1 จากการจัดบริการในช่วงแรกโดยชุมชนถูกมองว่า เป็นการจัดการซ้ำซ้อนกับบริการของภาครัฐ ดังนั้น จึงดำเนินการแก้ไขโดย จัดเวทีปรึกษาหารือ และสร้างความเข้าใจระหว่างมูลนิธิฯ กับหน่วยงาน สถานพยาบาลจากทั้งภาครัฐเอกชน และแหล่งทุน ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน ในการจัดตั้งเป็น คณะทำงานร่วมระหว่างมูลนิธิกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

2.6.2 การดำเนินงานแหล่งทุนที่เป็นภาครัฐ ยังคงประสบปัญหาเรื่องการให้ทุน ไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์การดำเนินงานกับปัจจุบัน ตลอดจนไม่สอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม ส่งผลให้ งบประมาณกับการจัดสรรไม่ตรงกัน ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไข โดยมีการสรุปข้อปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน หรือจัดทำรายงานสะท้อนถึงสภาพปัญหาให้กับแหล่งทุน พร้อมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงสภาพการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

2.6.3 ความไม่ไว้วางใจหรือเชื่อใจคุณภาพของการให้บริการโดยชุมชนที่ไม่ได้เป็นนักวิชาชีพทางด้าน สาธารณสุข ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้จัดให้มีการร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพคนทำงานจากชุมชน โดยความ ร่วมมือ กับศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย และกองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขพัฒนา หลักสูตร และรูปแบบกิจกรรมเพื่อดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพและ คุณภาพของการให้บริการ โดยการให้ผู้เรียนทดสอบความรู้ ความสามารถ ตลอดจนฝึกงานตามเกณฑ์ของ หลักสูตรและเพื่อขอรับการรับรองหรือ Certified จากกระทรวงโดยตรงหลังจากเข้าเรียนในหลักสูตรต่างๆ จน ครบ

2.6.4 ขาดหลักฐาน และตัวอย่างที่ดีของการให้บริการโดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มประชากรหลัก ซึ่ง ในที่นี้คือ กลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และผู้หญิงข้ามเพศ ดังนั้นแหล่งทุนจึงสนับสนุนให้เกิดการให้บริการ

โดยชุมชน เพื่อสร้างตัวอย่างที่ดี หรือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินกิจการ อันเป็นเหตุการปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานที่ตอบสนองต่อการสร้างระบบ และวิธีการที่ดี ที่พัฒนาขึ้นบนฐานชุมชน

2.6.5 ความกังวลในคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการ ทั้งบุคลากร และองค์กร ซึ่งการสร้างคุณภาพและพัฒนาคุณภาพขององค์กร ทางแหล่งทุนทั้งที่เป็นภาครัฐ และองค์กรระหว่างประเทศจึงพัฒนาแนวทางการรับรององค์กร (Accreditation) ของหน่วยงานชุมชน โดยกำหนดมาตรฐานที่เป็นสากล ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติไปสู่มาตรฐานดังกล่าว และมีการประเมินการดำเนินงานและผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบและมาตรฐาน

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบของความสำเร็จในการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์และเอชไอวี ของมูลนิธิเอ็มพลัส

รูปแบบของความสำเร็จในการบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์และเอชไอวี กรณีศึกษามูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจักษณ์ ในการศึกษารูปแบบความสำเร็จในการบริหาร ได้ดังนี้

3.1.1.การบริหารจัดการแบบปรึกษาหารือ

กระบวนการบริหารจัดการเน้น การมีส่วนร่วมในการบริหารของเจ้าหน้าที่ ทุกฝ่ายตั้งแต่ทีมปฏิบัติการจนถึงหัวหน้างาน ทุกคนมีส่วนในการคิด วิเคราะห์ ออกแบบงานร่วมกันตั้งแต่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแบ่งปันข้อมูล ปรึกษาหารือ ตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ทีมงานหรือเจ้าหน้าที่ ร่วมกันกำหนดนโยบายแผนงานของแต่ละฝ่ายร่วมกัน ทั้งนี้ การปรึกษาหารือจะมีประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อมีบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน การให้อิสระภาพ และเสรีภาพในการคิด วิพากษ์ วิจัยร่วมกัน ตลอดจนหาข้อสรุปหรือหาทางออกร่วมกันโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3.1.2 สร้างวัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ

วัฒนธรรมองค์กร เป็นเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่า วิถีปฏิบัติหรือพฤติกรรมของบุคลากรที่ปฏิบัติกันจนเป็นลักษณะเดียวกันหรือเข้าใจไปในแนวทางเดียวกันภายในองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรของมูลนิธิเอ็มพลัส มีลักษณะขององค์กรแบบเปิดกว้าง การทำงานเป็นแบบพี่น้อง มากกว่าเจ้านายและลูกน้อง การให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน การรับฟัง และพูดคุยกัน ตลอดจนการอาศัยวัฒนธรรมองค์กร เป็นฐานรากในการสร้างผู้นำ ซึ่งในระยะแรกการเป็นผู้นำของทีมงานมีลักษณะเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ หลังจากนั้นเมื่อมีระบบโครงสร้างการบริหารแบบฝ่ายงานที่เป็นทางการ จึงเริ่มนำเอาผู้นำธรรมชาติดังกล่าวมาเข้าสู่ระบบทั้งนี้ ผู้นำเหล่านี้จะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และเป็นทางการมากขึ้น ทั้งยังมีส่วนสนับสนุนในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ต่อเนื่องและเข้มแข็งมากขึ้น ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรกับการสร้างผู้นำจึงมีส่วนเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน

3.1.3 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

ลักษณะการทำงานของมูลนิธิเอ็มพลัส เน้นและให้ความสำคัญกับความเป็นทีม ดังนั้น ผลจากการทำงานของทีมงาน จึงเป็นบทเรียนร่วมกันในทีม ซึ่งมีทั้งระดับความรู้ภายในตน และความรู้ร่วมกัน หรือความรู้ขององค์กร ซึ่งความรู้ทั้งสองลักษณะเน้น การลงมือปฏิบัติจริง จากประสบการณ์ตรง แล้วจึงค่อยนำมาสรุปเป็นบทเรียน หรือหลักการ แนวทางที่ดีร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การทำงานในครั้งต่อไป ดังนั้น การทำงานในลักษณะดังกล่าวจึงอนุญาตให้เกิดผิดพลาดได้ หากแต่ต้องมีกระบวนการหรือพื้นที่ ที่เปิดโอกาสให้นำความผิดพลาดนั้นมาเรียนรู้กันแก้ไข อย่างปราศจากการเพ่งโทษ หรือกล่าวโทษในตัวผู้กระทำแต่อย่างใด

3.1.4 วิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง

การเปิดโอกาส และสร้างพื้นที่ หรือสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างความคิดที่เปิดกว้างนั้น มีความจำเป็นต่อความคิดสร้างสรรค์อย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่จะได้รับแรงกระตุ้นในการทำงานจากหลายปัจจัย เช่น เป้าหมาย การเข้าถึง การสร้างมาตรฐานในการงาน คุณภาพที่คาดหวัง เป็นต้น แต่หากความคิดใหม่ ๆ หรือความคิดสร้างสรรค์ ต้องไม่อยู่ภายใต้ภาวะกดดัน แต่ต้องเป็นภาวะที่เปิดกว้าง อิสระในการคิด ออกแบบอย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดี สิ่งสำคัญคือทีมงานต้องเห็นภาพความสำเร็จร่วมกัน เชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย หรือเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในขณะเดียวกันการติดตามสถานการณ์ หรือรอบรู้กับเปลี่ยนแปลงความรู้ใหม่ ๆ จะช่วยให้ความคิดและมุมมองเปิดกว้าง ทันสมัย และทันเหตุการณ์ เพราะงานรณรงค์จำเป็นต้องได้ความใหม่ของข้อมูลอยู่เสมอ

3.1.5 ออกแบบและสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย

กิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ หรือตอบโจทย์วิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายได้นั้น ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ความซ้ำซากจำเจ ย่อมไม่ก่อให้เกิดความสนใจ หรือขาดแรงกระตุ้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นนอกจาก กิจกรรมที่หลากหลายแล้ว ทางทีมงานต้องเข้าใจในวิถีชีวิต ตลอดจนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเพื่การออกแบบกิจกรรมนั้นต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ

3.1.6 สร้างแรงจูงใจในการทำงาน

ลักษณะของการสร้างแรงจูงใจของมูลนิธิเอ็มพลัส อาศัยแนวคิด เรื่อง การมีความสุขจากการทำงาน (Happy workplace) นอกจากเป้าหมายคือความท้าทายที่ต้องไปถึงร่วมกันแล้ว ท่ามกลางเส้นทางของการเดินทางไปสู่ความสำเร็จ ย่อมต้องเป็นเส้นทางแห่งความสุขด้วย การทำงานด้วยความสนุกสนาน ทำงานบ้างเล่นบ้าง ร่วมทั้งฉลองความสำเร็จร่วมกันเป็นระยะ ในขณะเดียวกันความรักความสามัคคี ความเป็นพวกเดียวกันย่อมทำ

ให้ความรู้สึกผูกพัน ความเป็นครอบครัว จึงเกิดการแบ่งแยกหรือขัดแย้งกันเอง ดังนั้น ความสุขจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน

3.1.7 รักษาและพัฒนาคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

คุณภาพของงานเป็น ผลลัพธ์ที่ดีของการทำงาน ในการทำงานถูกกำหนดเป้าหมายทั้งในส่วนเป้าหมายเชิงคุณภาพ และเป้าหมายในเชิงปริมาณ ซึ่งการเข้าถึงเป้าหมายทั้ง 2 ลักษณะ อย่างต่อเนื่องนั้น ทีมงานต้องรักษามาตรฐานในงานและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ที่เข้าใจสถานการณ์และสภาพปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ การละทิ้งคุณภาพนั้นหมายถึงการยุติในการพัฒนา ดังนั้นจึงเชื่อมโยงถึงคุณภาพของคนทำงานเช่นกัน ซึ่งเป็นเหตุให้มูลนิธิต้องรักษาคนทำงานที่มีคุณภาพ และมีความรู้ไว้ด้วย และนั่นเป็นข้อดีที่ทำให้มูลนิธิมีอัตราการออกงาน หรือการ turn over ต่ำ

3.1.8 สร้างและพัฒนาเครือข่ายการทำงาน

เป้าหมายในการทำงานขององค์กร คือเป้าหมายร่วมของประเทศในการยุติปัญหาเอดส์ในสังคมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนการทำงาน องค์กรจึงต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และร่วมกันพัฒนาเครือข่ายในการทำงานกับองค์กรอื่น เครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการพัฒนารูปแบบการทำงานภายใต้ รูปแบบที่เรียกว่า KPLHS Model : Key Population-led health services หรือ การให้บริการด้านสุขภาพ ที่นำโดยกลุ่มประชากรหลัก ซึ่งได้แก่ กลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศ เป็นสำคัญ

3.1.9. ความสอดคล้องของงานกับแหล่งทุน

การทำงานที่กำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างแหล่งทุน และองค์กร บนฐานของการประเมินศักยภาพร่วมกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายของงานในแต่ละส่วน ดังนั้นการทำงานหรือการออกแบบกิจกรรมใดๆ ก็เป็นไปเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ทางมูลนิธิได้รักษามาตรฐานการทำงานตามเป้าหมายมาโดยตลอด ซึ่งเป็นเหตุให้ทางแหล่งทุนได้ร่วมสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

3.1.10. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สังคมปัจจุบันถูกขับเคลื่อนไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การติดต่อสื่อสารที่ ความสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนการให้บริการหรือการเข้าถึงบริการของกลุ่มเป้าหมายก็ให้ความสำคัญในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นจึงร่วมกับแหล่งทุนในการพัฒนารูปแบบการให้บริการใหม่ ๆ ที่ทันสมัย เข้าถึงง่าย สะดวกรวดเร็ว เช่น การใช้รูปแบบการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านรูปแบบที่เรียกว่า Enhance peer mobilizer, Index testing , Self testing และการสื่อสารผ่าน Application ใหม่ ๆ ที่กลุ่มเป้าหมาย เช่น Blued , Hornet , Grinder เป็นต้น มี

การให้บริการนัดหมายการตรวจสุขภาพผ่าน Online การให้คำปรึกษาผ่าน line App. ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการและวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนไปตามการเติบโตของเทคโนโลยีต่างๆ เป็นสำคัญ

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 ในการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ ในทุกระดับของการดำเนินต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทีมงาน และทีมงานต้องสามารถเห็นภาพของความสำเร็จเป็นภาพเดียวกันของทีมงานนั้นผู้บริหารต้องสื่อสารทิศทางทำงานที่ชัดเจน เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

3.2.2 การออกแบบระบบงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติผู้บริหารต้องมีทักษะในการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นในการจัดการ ประเมินความคุ้มค่าได้ในแต่ละกิจกรรม

3.2.3 การกำกับไม่ใช้การควบคุม ดังนั้นต้องให้อิสระกับทีมงานในการทำงาน ผู้บริหารเพียงช่วยกำกับแนะนำ ทิศทางที่ควรจะเป็น ในขั้นตอนนี้ ควรมีการกระจายอำนาจตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.4 การวัด วิเคราะห์ ทบทวนผลการดำเนินงาน ต้องอยู่บนฐานของข้อมูล ข้อเท็จจริงที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ การกำหนดกิจกรรมหรือดำเนินงานใดๆ ควรอาศัยข้อมูลดังกล่าว ไม่ลดความเสี่ยงในความไม่คุ้มค่าในการจัดการทรัพยากร และการวิเคราะห์ต้องอาศัยการปรึกษาหารือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2.5 การสร้างแรงจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึง นอกจากการเข้าถึงเป้าหมายที่กำหนดแล้ว การสร้างบรรยากาศของความสำเร็จก็เป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารควรสร้างความร่วมและการมีส่วนร่วมระหว่างกัน ในการสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจร่วมกันกับทีมงาน

3.2.6 การทบทวน ปรับปรุงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง หาแนวทางในการดึงเอาศักยภาพ หรือความรู้ภายในตนของแต่ละคนมาเป็นชุดความรู้ร่วมกัน หรือบูรณาการความรู้ที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปปรับปรุงงานที่ทำอยู่

3.2.7 การสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงอย่างต่อเนื่องนั้น ผู้บริหารต้องมีแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยเรื่องดังกล่าว และแสวงหาโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนใหม่ ตลอดจนจัดการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมิให้เกิดการทรัพยากรในการบริหารงาน

3.3 คุณธรรม จริยธรรมที่ใช้ในการทำงาน

จากการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ได้ดำเนินงานบนฐานของหลักการบริหารที่สอดคล้องกับการจัดการของแหล่งทุนเป็นสำคัญ ซึ่งมูลนิธิฯ ได้ใช้แนวคิดในเรื่องของหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน ที่ประกอบไปด้วยหลักการ ดังนี้

3.3.1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

3.3.2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต จงเป็นนิตย์

3.3.3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3.3.4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่นๆที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

3.3.5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

3.3.6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- (1) ข้อมูลคาดประมาณจาก Spectrum -AEM , 26 มีนาคม 2561
<https://www.Chiangmaihealth.go.th>document>
- (2) กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค สำนักโรคบาติวิทยา. (2559).การเฝ้าระวังความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีปี พ.ศ.2559.กรุงเทพมหานคร.
- (3) ธรรมนูญการบริหารจัดการบ้านเมือง, 21 ตุลาคม 2562
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมนูญการบริหารจัดการบ้านเมือง>

Model of Management for Thaisaeree newspapers

Support Online media stream

รูปแบบบริหารจัดการของหนังสือพิมพ์ไทยเสรีรองรับกระแสสื่อออนไลน์

Dr. Suputtra Sukkho

ดร. สุพัตตรา สุขโข

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Social Enterprise
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

During the past 5 years, rapid communication technology development has dramatically changed on mass media and relating activities for general people. One of the highest impact is online technologies that induced various changes or dilemma of relating counterparts for their survival under the changes.

This thesis has been a demonstration of adaptive strategies of a local newspaper “Thaisaeree” located in Khon Kaen city, under the global “online” changes. The changes have directly affected the survival of the newspaper and management team. There are numbers of the adaptive strategies which included adoption of local news to attract local people, instead of general national news of bigger newspaper (of the national newspapers). Moreover, the news has been shifted from mostly social news to micro-economics, local businesses, local trading and local investment. This adaptation has been coincided with online activities. As a result, reduction of newspaper reproduction number was done for diversion of the cost to support an additional online administration staff. The changes has increased the visitors through smart phones and facebook. Besides, there have been creations of the webpage “Thaisaeree” management, online newspaper, Line application with more than 115 Line groups and more than 200 members within each group. As a result, there were increasingly online news readers with time. On the advertisement aspect, the newspaper has also created services through newspaper and more than 30 LED smart boxes and signs with an expectations of more than 2 million of Khon Kaen citizens as customers.

Moreover adaptation of the newspaper was also on production system for smaller and higher printing quality for carrying and keeping quality. However, problems of the newspapers were still on continue stable income development which is under negotiations

with supporters and additional beneficial both short and longterm promotions. All of those strategies have been under trials and investigations for adaptive survivals of the local newspaper and hopefully the expectations could be achieved.

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เรื่อง รูปแบบของการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับสื่อออนไลน์ ที่ผู้ศึกษาได้ทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสื่อออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้นในปัจจุบัน และปัญหาด้านธุรกิจที่เกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม การปรับแนวคิด การทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เพื่อให้สามารถรับมือกับวิกฤตต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นอย่างมีสติ และก้าวผ่านวิกฤตวงการสื่อสารมวลชน เพื่อยืนอยู่ได้ในยุคสื่อสังคมออนไลน์

กลยุทธ์การทำงาน เริ่มด้วยการเปิดศูนย์ข่าวท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความสนใจและใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นมากขึ้น และ ปรับปรุงจากเดิมเป็นข่าวสังคม เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ก็เปลี่ยนมานำเสนอข่าวด้านเศรษฐกิจในระดับจุลภาค ข่าวธุรกิจ การค้า การลงทุน การปรับรูปแบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสื่อออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในสังคม ได้สร้างเว็บไซต์ไทยเสรี ขึ้นทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายช่องทางการนำเสนอข่าวสาร และรองรับข่าวจากการนำลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยเสรี โดยขยายช่องทางการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ และ โดยการลดยอดพิมพ์ลง เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแล เว็บไซต์ ไทยเสรี ซึ่งเพิ่ม จนท. มาทำหน้าที่จัดการดูแลปรับปรุง เว็บไซต์ ไทยเสรี ให้ทันสมัย และอัพข่าวสารประจำวันอย่างต่อเนื่อง พร้อมเพิ่มการนำเสนอ “ข่าวด่วนไทยเสรี” เพื่อเป็นการนำเสนอข่าวอย่างทั่วถึงทุกภูมิภาค ทำให้จำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์เพิ่มขึ้นมากไปด้วย เพื่อรองรับการใช้งานบนสมาร์ตโฟน และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงให้มากขึ้นใน เฟซบุ๊ก

นอกจากนี้ ยังได้มีการสร้าง เพจไทยเสรี และกลุ่มข่าวไทยเสรีออนไลน์ ในไลน์กลุ่มต่างๆ และยังได้เข้าร่วมในกลุ่มข่าว และกลุ่มหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั่วประเทศอีก รวมทั้งสิ้น 115 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณกลุ่มละ 200 รายขึ้นไป ทำให้มีผู้เข้ามาอ่านข่าวในเว็บไซต์ไทยเสรีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลิตสื่อโฆษณาทุกรูปแบบครบวงจรทั้งแบบป้าย ป้ายไฟ LED Smart BOX ซึ่งเป็นนวัตกรรมสื่อประชาสัมพันธ์ ทำให้รูปแบบการเข้าถึงผู้คนมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าถึงประชากรได้เกือบสองล้านคนทั้งจังหวัดขอนแก่น และมีจุดแสดงมากกว่า 30 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ยังมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหนังสือพิมพ์ให้เป็นฉบับที่ผู้บริโภคสามารถพกพาได้สะดวก เช่น มีรูปแบบกะทัดรัด ตัวหนังสือไม่เลอะ สามารถเก็บไว้ได้นาน ก็เป็นการจัดการอีกด้านหนึ่ง

การแก้ไขปัญหาของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ผู้ศึกษามองหาเห็นโอกาส และผลกระทบที่ต้องตามมาอย่างแน่นอน จึงเตรียมสถานการณ์รองรับ โดยสร้าง เว็บไซต์ ไทยเสรีออนไลน์ เป็นการเพิ่มช่องทาง และทำควบคู่กับหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เพื่อเป็นการขยายช่องทางการนำเสนอข่าว เพิ่มทางเลือกให้ผู้สนับสนุนที่ลงโฆษณาทั้งหนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ และยังขยายฐานผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ได้เข้าไปเยี่ยมชมที่เว็บไซต์ และผู้เข้ามาอ่าน

ข่าวที่เว็บไซต์ ได้รู้จักและเห็นหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อ่านและผู้ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น

1.ความเป็นมาความสำคัญของหนังสือพิมพ์ และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมา สถานการณ์ทั่วไป

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานหลายทศวรรษ และมีบทบาทที่สำคัญหลากหลายรูปแบบในการชี้นำสังคม และเปลี่ยนแปลงสังคมในบางบริบท ทำหน้าที่แจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบ สืบเสาะหาข้อเท็จจริง และรายงานแบบเจาะลึก รวบรวมข้อมูล เปิดโปงการทุจริต และยังมีบทบาทการเป็นสุนัขเฝ้ายาม จับตาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทำหน้าที่พิทักษ์ ปกป้อง ผลประโยชน์ของประชาชน จากกลุ่มอิทธิพล นักการเมือง

บทบาทของหนังสือพิมพ์ ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือภาคเอกชน ดังนั้น สื่อสิ่งพิมพ์จึงมีบทบาทที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อสังคม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม ให้ประโยชน์ทางการศึกษา ทำให้คนเกิดความรู้อย่างกว้างขวาง ช่วยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารทั้งในภาคธุรกิจเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ เป็นสื่อในการช่วยเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในวิถีทางที่ถูกต้องยุติธรรม

1.2 ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เกิดมาจากจิตสำนึกของคนท้องถิ่น ที่มุ่งแสวงหาความถูกต้องในสังคม และใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้สังคมรับรู้ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิด เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนในท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญและสำนึกรักในชุมชน เกิดความหวงแหน เก็บรักษาไว้ให้เป็นวิถีของชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคให้คงอยู่สืบต่อไป

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการนำเสนอ เรื่องราว ข่าวสาร โฆษณา ประชาสัมพันธ์ต่างๆ การถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญๆ ของท้องถิ่น ของชุมชน การสืบทอดกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และยังเป็นสื่อกลางในการร่วมแก้ปัญหาช่องว่างระหว่างภาครัฐ กับประชาชน ร่วมสร้างสรรค์ ในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทำให้เกิดเป็นความ สมานสามัคคีในระดับชุมชน

1.3 ความน่าสนใจ ข้อดี ข้อเสีย

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่เราต้องเห็นและสัมผัสอยู่แทบทุกวัน เป็นสื่อที่สังคมให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้บริโภคอย่างมาก โดยเฉพาะในชีวิตประจำวันของคนในสังคมเมืองที่

มีความเจริญ จะได้รับความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย และยังใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเพื่อการโฆษณากิจกรรมต่างๆ หรือ นำเสนอข่าวสาร ข่าวประชาสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

ข้อดีของหนังสือพิมพ์ คือสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่มอย่างกว้างขวาง เป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือจากคนทั่วไป และยังสามารถเก็บบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ชาวโลกได้รับรู้ ใช้เป็นสื่อที่ถ่ายทอดศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่งดงามหลายยุค หลายสมัย ให้เป็นที่รู้จัก เป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงและสะท้อนสังคมในทุกด้าน เป็นเอกสารหลักฐานที่ใช้เก็บไว้อ้างอิงถึงเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา

ข้อเสียของหนังสือพิมพ์ เมื่อสังคมเปลี่ยน ความนิยมในการอ่านหนังสือพิมพ์เริ่มลดน้อยลงไปอย่างมาก แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา ที่มีหลายกลุ่ม หลากหลายอาชีพ นิยมเลือกเสพข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เพื่อติดตามข่าวสารในทุกเช้า สังคมให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวจากหนังสือพิมพ์ทุกสำนัก เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข่าวจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด ปัจจุบัน เมื่อมีสื่อออนไลน์เข้ามา และขยายการเข้าถึงประชาชนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้พฤติกรรมของกลุ่มคนอ่านเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้หนังสือพิมพ์หลายสำนักต้องทยอยปิดตัวเองไป

1.4 วิธีการศึกษา

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ในอดีตที่นิยมการอ่านข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ จากหนังสือพิมพ์ ปัจจุบัน ก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีที่มีดาวเทียมและการสื่อสารแบบออนไลน์ ให้ความสะดวก รวดเร็ว สามารถส่งข่าวสารให้รับรู้ทันทีทั่วโลกในเวลาเพียงเสี้ยววินาที การอ่านเรื่องราวข่าวต่างๆบนสมาร์ทโฟน หรือมือถือ จึงเป็นกระแสที่มาแรงมาก ทั้งยังสร้างผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่อาจทำให้หมดยุคสื่อหนังสือพิมพ์ได้ในอนาคต

ผู้ศึกษาเลือกการเข้าถึงสื่อออนไลน์โดยการเปิดเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ www.thaisaeree.info เป็นการปรับตัวเพื่อให้สามารถเชื่อมโยง และคงความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้ และยังรักษารฐานผู้อ่านเดิม เพิ่มขยายช่องทางการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงกันได้ทั้งหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์ เป็นกรณีศึกษาในการปรับตัวของ “หนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับกระแสสื่อออนไลน์” เพื่อรองรับผู้อ่านหนังสือพิมพ์ชุดเดิม และเป็นการเพิ่มผู้อ่านที่นิยมเสพข่าวบนมือถือให้มีโอกาสเข้าถึงหนังสือพิมพ์มากขึ้น

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

2.1 แรงบันดาลใจ

ผู้ศึกษาเห็นว่า “หนังสือพิมพ์” เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมโดยส่วนรวมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็น “นักข่าว” ผู้นำเสนอเรื่องราวข่าวสารต่างๆ ให้สังคมทั่วไปรับทราบ จำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ในการนำเสนอข่าวสารอย่างถูกต้องและ เป็นธรรม เพราะ มีบทบาทสำคัญมากที่สุด ในการทำ สื่อหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดแนวคิดขึ้นว่า ในขณะที่ หนังสือพิมพ์ส่วนกลางจำกัดด้วยเงื่อนไขหลายประการ จำกัดด้วยเวลาที่ต้องรวดเร็วทั้งในการพิมพ์ การขนส่ง และจำกัดด้วยพื้นที่นำเสนอข่าว ทำให้การนำเสนอ

เรื่องราวข่าวต่างๆ ล้วนเป็นข่าวที่เกิดขึ้นรวมกระจุกอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือจังหวัดหัวเมืองหลักที่มีความเจริญเติบโตสูง การจะรับรู้ข่าวสารในแต่ละจังหวัดมีโอกาสน้อยมาก

แรงบันดาลใจที่ต้องการเป็นผู้นำสาร ด้วยการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และนำเสนอข่าวในท้องถิ่น เพื่อช่วยกระตุ้นสังคมเมือง และยังเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ เรื่องราว ข่าวสาร ต่างๆ การถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญๆ ของท้องถิ่น ของชุมชน การสืบทอดกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และยังเป็น สื่อกลางที่ร่วมแก้ปัญหาในชุมชนท้องถิ่น การแก้ปัญหาช่องว่าง ระหว่างภาครัฐ กับประชาชน และยังเป็นสื่อกลางในการสร้างกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์แก้ปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ ในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทำให้เกิดเป็นความสมานสามัคคีในระดับชุมชน เป็นที่มาของการขจัดตั้งเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยใช้ชื่อว่า “หนังสือพิมพ์ไทยเสรี”

หนังสือพิมพ์ไทยเสรี มี Motto ในการทำงานว่า “อิสระทางความคิด ในการทำงาน” เพราะการทำงานด้านสื่อมวลชน จะต้องปราศจากการครอบงำทางความคิด ไม่มีการชี้นำในการนำเสนอข่าวสาร แต่ทุกเรื่องที่น่าเสนอต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง และประชาชนได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร

ผู้ก่อตั้ง หนังสือพิมพ์ไทยเสรี มี 3 ท่าน คือ 1.ร.อ.พิสิษฐ์ ขาญเจริญ , 2.นายยุทธพงษ์ พึ่งแรงตน (เสียชีวิตแล้ว) และตัวผู้ศึกษา คือ นางสาวพัชรา ศุโข คำว่า “ไทยเสรี” เครื่องหมาย “ไ” มาจากสัญลักษณ์ “บูมเมอแรง” (boomerang) 3 ตัวรวมกัน บูมเมอแรง คืออาวุธล่าสัตว์ของชนพื้นเมืองในประเทศออสเตรเลีย ที่ขว้างไปแล้วจะวกกลับมาหาผู้ขว้าง การทำหน้าที่สื่อมวลชน จึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมให้คนทั่วไปได้รับทราบเรื่องราวต่างๆ ได้ หากสิ่งที่เรากระทำเป็นเรื่องดี ก็จะได้รับชื่นชม คำสรรเสริญ แต่หากเราประพฤติตนไม่ดี ไร้จรรยาบรรณ ไม่มีจริยธรรม สิ่งสะท้อนกลับมาก็จะเป็นเรื่องไม่ดีงาม ขาดความน่าเชื่อถือ และสุดท้ายจะไม่มีที่ยืนในสังคม

ความภาคภูมิใจในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ได้นำเสนอเรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวิถีชุมชนเมืองที่งดงาม สืบทอดต่อกันมา หลายยุค หลายสมัย การได้เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนที่หาเช้ากินค่ำ การได้ร่วมกันสืบค้น ตรวจสอบ เผื่อระวังการทำงานที่อาจนำมาซึ่งการคอร์รัปชันของหน่วยงานต่างๆ และการได้เชิดชูบุคคลที่มีผลงานดีเด่น เป็นที่ประจักษ์ในชุมชน เป็นกระบอกเสียงเชิดชูคนดี และตรวจสอบคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจในสังคม ทำให้สังคมได้รับรู้ว่า ในหลายจังหวัดยังมีนักธุรกิจ ที่ประสบความสำเร็จ ที่น่ายกย่องอีกมาก ในชุมชนท้องถิ่นยังมีเรื่องราวดีๆ ที่เกิดขึ้น และพร้อมช่วยกันกระจายสู่สังคมในวงกว้างผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ไทยเสรี

2.2 บริบทของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี

หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนการพิมพ์ ต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์จังหวัดขอนแก่น และได้รับใบอนุญาต ลงวันที่ 14 มกราคม 2548 โดยมี นายพิสิษฐ์ ขาญเจริญ เป็นเจ้าของ นางสาวพัชรา ศุโข เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และบรรณาธิการ มีวัตถุประสงค์เผยแพร่ข่าวสารทั่วไปให้ประชาชนได้รับทราบ ภาษาที่หนังสือพิมพ์จะออก ภาษาไทย ขนาดตัด 2 ไม่เย็บเล่ม เป็นหนังสือพิมพ์รายเดือน สำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ตั้งอยู่

เลขที่ 76 ถนนกสิกรทุ่งสร้าง ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น และพิมพ์ที่ รุ่งกิจการพิมพ์ เลขที่ 55/28 ถนนดาวดึงส์ ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ.นครสวรรค์

คณะกรรมการของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ประกอบด้วย ที่ปรึกษา ได้แก่ พล.ต.อ.ศักดิ์ดา เตชะเกรียงไกร, รศ.ดร.ธีระ ฤทธิรอด, ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ กองบรรณาธิการ ได้แก่ น.ส.เพ็ญศิริ นาคทน, นายรณชิต ชาญเจริญ, นายอนุสรณ์ สุขโข, นายประคอง หนูราช, นายพันธ์ศักดิ์ วีระชัย และนายภัทรวิรินทร์ ลีปาน ยอดพิมพ์ครั้งละ 2,000 ฉบับ ใช้กระดาษปอนด์ขาว ขนาด 80 แกรม 12 หน้า (3 คู่) พิมพ์สี 1 คู่ ที่เหลือเป็นสีขาว/ดำ ราคาจำหน่าย ฉบับละ 10 บาท ฉบับปฐมฤกษ์วางแผงจำหน่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2548

ผู้ศึกษา เป็นผู้ได้รับอนุญาตในการจัดตั้งหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ในตำแหน่ง บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา โดยตั้งศูนย์รวมข่าวที่จังหวัดขอนแก่น ณ เลขที่ 76 ม. 20 ถนนกสิกรทุ่งสร้าง ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น และจัดตั้งศูนย์ข่าวเพิ่มที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย นอกจากทำหน้าที่บรรณาธิการแล้วยังทำหน้าที่ในการเดินตลาด เพื่อหาโฆษณานำมาบริหารจัดการเป็นค่าใช้จ่ายของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี และยังมีบุคลากรอื่นๆ ที่รับหน้าที่ต่างๆ ในสำนักพิมพ์ อาทิ ผู้สื่อข่าว จนท. นำส่งหนังสือพิมพ์วางแผงจำหน่ายในเขตจังหวัดที่ประจำ และแจกจ่ายให้กับหน่วยงาน ส่วนราชการ โรงพยาบาล ธนาคาร สถานีรถประจำทาง ท่าอากาศยาน และห้างร้านต่างๆ เพื่อเป็นการขยายพื้นที่ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ

การบริหารจัดการค่าใช้จ่าย ในการจัดพิมพ์แต่ละเดือน และค่าการดำเนินงาน โดยมีต้นทุนหลักได้แก่ ค่าพิมพ์ ฉบับละ 35 บาท พิมพ์ครั้งละ 2,000 ฉบับ เป็นเงิน 70,000 บาท พนักงานประจำ 2 คน คนละ 7,500 บาท/เดือน เป็นเงิน 15,000 บาท ค่าใช้จ่ายสำนักงาน ไฟฟ้า โทรศัพท์ ไวไฟ เครื่องดื่ม และอื่นๆ เดือนละ 15,000 บาท รวมค่าใช้จ่ายเดือนละประมาณ 100,000 บาท ทั้งนี้ มีรายได้หลักจากผู้สนับสนุน ลงโฆษณา จำนวน 22 ราย เป็นเงินรวม 120,000 บาท ส่วนการวางแผงจำหน่ายนั้น เป็นการฝากวางจำหน่ายด้วยการมอบหนังสือพิมพ์ให้กับร้านค้า ไม่คิดค่าหนังสือเป็นการสร้างพันธมิตร สร้างเครือข่าย และเป็นการขยายช่องทางให้ผู้บริโภคเข้าถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากขึ้น

การวางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบนแผงจำหน่ายหนังสือทุกประเภท นอกจากจะทำให้บุคคลทั่วไปได้พบเห็น ยังเป็นการขยายฐานด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์จากอวกาศในท้องถิ่น ที่ต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในพื้นที่แต่ละจังหวัด ได้ติดต่อขอลงโฆษณา เพื่อประชาสัมพันธ์งาน จึงเป็นการเสริมรายได้เพิ่มอีกส่วนหนึ่งด้วย โดยหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้กำหนดราคา ค่าโฆษณา มีรายการดังนี้

1. เต็มหน้า ขาว-ดำ ราคา 10,000 บาท/เดือน หน้า 4 สี ราคา 20,000 บาท/เดือน
2. ครึ่งหน้า ขาว-ดำ ราคา 5,000 บาท/เดือน หน้า 4 สี ราคา 10,000 บาท/เดือน
3. ขนาด ขาว-ดำ 7 x 9 นิ้ว ราคา 3,000 บาท/เดือน หน้า 4 สี ราคา 6,000 บาท/เดือน
4. ขนาด ขาว-ดำ 5 x 7 นิ้ว ราคา 2,000 บาท/เดือน หน้า 4 สี ราคา 3,000 บาท/เดือน

2.3 ขั้นตอนการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับสื่อออนไลน์

เมื่อหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้รับความเชื่อมั่นในผลงานและคุณภาพของการนำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่นผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้ว ผู้ศึกษาและทีมบริหารจึงวางแผนขยายเขตพื้นที่บริการจากเดิมที่นำเสนอข่าวเฉพาะในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้หาผู้สื่อข่าวเพิ่มในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย โดยใช้ถนนมิตรภาพเป็นหลักเพราะสะดวกในการส่งหนังสือให้กับศูนย์ข่าวทั้ง 2 แห่ง

2.3.1 การเปิดศูนย์ข่าวเพิ่มขึ้น ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นพันธมิตรที่มีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับ ทีมข่าวในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย อยู่แล้ว โดยผู้สื่อข่าวแต่ละศูนย์ข่าวได้ทำหน้าที่เป็นสติงเกอร์ นักข่าวอิสระส่งข่าวให้กับสำนักข่าวทีวี และหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง คนละหลายฉบับ ซึ่งการนำเสนอข่าวส่วนกลางและท้องถิ่นจะต่างกันที่รายละเอียด เนื้อหา เนื่องด้วยพื้นที่หนังสือพิมพ์ส่วนกลางจะจำกัดด้วยพื้นที่ ทำให้รายละเอียดไม่สมบูรณ์เท่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่สามารถลงรายละเอียดของข่าวนั้นๆ ได้ อย่าย่ครบถ้วน อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนประเด็น แบบเจาะลึกถึงมุมมองที่แตกต่างระหว่างสังคมเมือง และสังคมท้องถิ่น

2.3.2 ได้มีการปรับรูปแบบข่าวที่นำเสนอจากเดิมเป็นข่าวสังคม เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ก็เปลี่ยนมานำเสนอข่าวด้านเศรษฐกิจในระดับจุลภาค ข่าวธุรกิจ การค้า การลงทุน เนื่องจากผู้ศึกษาเล็งเห็นว่า หนังสือพิมพ์ไทยเสรี จะวางบนแผงจำหน่ายหนังสือทุกวันทั้ง 5 ของเดือน และจะอยู่บนแผงจำหน่ายยาวนานถึง 30 วัน จึงได้เปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวใหม่ โดยข่าวที่นำลงตีพิมพ์ จะต้องเป็นข่าวที่ตกผลึกแล้ว เป็นข่าวที่ไม่ตาย สามารถหยิบมาอ่านได้ตลอดเวลา นำเสนอข้อมูลแบบเจาะลึกเพื่อใช้เป็นฐาน และแนวทางให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่น ที่ต้องการศึกษาแนวทางก่อนการลงทุนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และภาคอีสานตอนบน

2.3.3 จากสถานการณ์สื่อสังคมออนไลน์ เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคม และได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมาจากการใช้งานที่ง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้ทุกกลุ่ม มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็วตลอดเวลา เทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกกลุ่ม ทำให้วงการสื่อสารทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ต่างได้รับผลกระทบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น แต่หมายถึงผลกระทบต่อวงการสื่อสารมวลชนทุกแขนง ผู้ศึกษาเล็งเห็นว่า หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ต้องได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์อย่างแน่นอน จึงมีการปรับปรุงแบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสื่อออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในสังคม

ในปี พ.ศ. 2555 หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้สร้างเว็บไซต์ ไทยเสรี www.thaisaeree.com ขึ้น โดยมีผู้ศึกษา ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยเสรี มาทำหน้าที่บรรณาธิการข่าว บนเว็บไซต์ “ข่าวไทยเสรีออนไลน์” อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยในเบื้องต้น www.thaisaeree.com ใช้โปรแกรมสร้างเว็บสำเร็จรูป Joomla เป็นตัวเขียนเนื่องจากเป็นโปรแกรมที่มีการทำงานไม่ยุ่งยาก และเป็นโปรแกรมฟรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายช่องทางการนำเสนอข่าวสาร และรองรับข่าวจากการนำลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยเสรี โดยมีสมาชิกเข้าเยี่ยมชมวันละประมาณ 18,000 – 20,000 คน ภายในระยะเวลา 1 ปีที่เปิด เว็บไซต์ ไทยเสรี มียอดคนดูมากกว่าหนึ่งล้านหกหมื่นเก้าพันราย

2.3.4 หนังสือพิมพ์ไทยเสรี และเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ ยังได้มีการพัฒนาเว็บไซต์ต่อไปอีกอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความสามารถในการแข่งขัน และนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ควบคู่ไปกับการจัดพิมพ์รูปเล่ม โดยขยายช่องทางการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์

2.3.5 มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบหนังสือพิมพ์ให้เป็นฉบับที่ผู้บริโภคสามารถพกพาได้สะดวก เช่น มีรูปแบบกะทัดรัด ตัวหนังสือไม่เลอะเทอะ สามารถเก็บไว้ได้นาน นำเสนอข่าวเชิงรุก เจาะประเด็นข่าวร้อนให้คนในท้องถิ่นได้มีเวทีแสดงความคิดเห็น

2.3.5 มีการปรับลดปริมาณการผลิตหนังสือพิมพ์ไทยเสรีในรูปแบบ News Paper โดยลดยอดพิมพ์ลงจากเดิม 2,000 ฉบับต่อเดือน มาเป็น 1,000 ฉบับต่อเดือน เพื่อนำรายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลเว็บไซต์ ไทยเสรี ซึ่งเพิ่ม জনท. มาทำหน้าที่แอดมิน ดูแลปรับปรุงเว็บไซต์ ไทยเสรี ให้ทันสมัย และอัปเดตข่าวสารประจำวันอย่างต่อเนื่อง พร้อมเพิ่มการนำเสนอ “ข่าวด่วนไทยเสรี” เพื่อเป็นการนำเสนอข่าวอย่างทั่วถึงทุกภูมิภาค ทำให้จำนวนผู้เข้าชมเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์เพิ่มขึ้นมากไปด้วย

2.3.6 เมื่อเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับ จึงได้มีการปรับปรุงแบบ ข่าวไทยเสรีออนไลน์ ที่นำเสนอบนเว็บไซต์ไทยเสรี โดยเปลี่ยนโดเมน และชื่อพื้นที่เพิ่ม เพื่อรองรับภาพข่าวกราฟฟิก และวิดีโอ คลิปข่าว โดยจากเดิม www.thaisaeree.com จดเพิ่มเดิมอีก 1 เว็บไซต์ คือ www.thaisaeree.info เพื่อรองรับการใช้งานบนสมาร์ตโฟน และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงให้มากขึ้นใน เฟสบุ๊ก

2.3.7 ได้มีการสร้างเพจไทยเสรี และกลุ่มข่าวไทยเสรีออนไลน์ ในไลน์กลุ่มต่างๆ และยังได้เข้าร่วมในกลุ่มข่าว และกลุ่มหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั่วประเทศอีก รวมทั้งสิ้น 115 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณกลุ่มละ 200 รายขึ้นไป ทำให้มีผู้เข้ามาอ่านข่าวในเว็บไซต์ไทยเสรีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.3.8 นอกจากจะผลิตข่าวเผยแพร่ทางเว็บไซต์ ไทยเสรี www.thaisaeree.com แล้ว ในปี 2557 ได้ร่วมมือกับ นายอภิชา กิตติสุวรรณ กรรมการบริหาร บริษัท โฟกัสแอดเวอร์ไทซิง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทรับผลิตสื่อโฆษณาทุกรูปแบบครบวงจรทั้งแบบป้าย ป้ายไฟ LED Smart BOX ซึ่งเป็นนวัตกรรมสื่อประชาสัมพันธ์ ทำให้รูปแบบการเข้าถึงผู้คนมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าถึงประชากรได้เกือบสองล้านคนทั้งจังหวัดขอนแก่น และมีจุดแสดงมากกว่า 30 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ในขณะนั้นจอ LED กำลังเริ่มเข้ามามีบทบาทในการโฆษณาของเมืองไทย ซึ่ง บริษัท โฟกัสแอดเวอร์ไทซิง จำกัด เป็นเจ้าแรกที่มียจอ LED ในจังหวัดขอนแก่น และมีทีมงานพัฒนาสินค้าในแบรนด์ “Foco Digital Signage” ซึ่งใช้ควบคุมจอ LED ทุกจอ และพัฒนาระบบ CLOUD SERVER เพื่อขยาย และควบคุมจอได้ทั่วโลกโดยผ่าน Internet และยังสามารถถ่ายทอดสดผ่านจอ LED

การนำ “ข่าวด่วนไทยเสรี” ขึ้นเป็นข่าวตัววิ่งบนจอ LED ซึ่งติดตั้งในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นกว่า 30 แห่ง มีการเพิ่มปริมาณข่าวที่นำเสนอทุกต้นชั่วโมง เป็นการแข่งขันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การเพิ่มช่องทางนำเสนอข่าวทำให้ “หนังสือพิมพ์ไทยเสรี และ เว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์” เป็นที่รู้จักทั่วทุกภูมิภาคทั้งในและต่างประเทศ

2.4 ผลสำเร็จของการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับสื่อออนไลน์

2.4.1 จากอดีตที่ผ่านมาผู้ศึกษาเห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นผู้เลือกที่จะนำเสนอข่าวและนำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จึงได้รับข่าวสารที่อาจไม่ตรงกับความต้องการที่อยากทราบ รับรู้เรื่องราวต่างๆ แต่ในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ และการนำเสนอข่าว เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและผู้อ่าน ที่เป็นฝ่ายชี้แนะให้หนังสือพิมพ์ควรนำเสนอเรื่องนั้น เรื่องนี้ ตามที่ผู้อ่านสนใจ จึงเป็นผลให้การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ไทยเสรีได้รับความนิยมต่อไป

2.4.2 ในยุคความเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้สอดคล้องกับผู้อ่านในปัจจุบัน และ สามารถยืดหยุ่นจำนวนการผลิตตามกำลังในแต่ละเดือน จึงเป็นความมั่นคงที่หนังสือพิมพ์ไทยเสรี สามารถรักษฐานผู้อ่านไว้ได้เป็นผลสำเร็จ และยังสามารถขยายฐานผู้อ่านเพิ่มขึ้น เมื่อมีผู้อ่านข่าวบนเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ สนใจเนื้อหาและเข้ามาสืบค้นข้อมูลตามลิงค์ที่แนบ จึงเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้อ่าน โดยขยายฐานผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ไปที่เว็บไซต์ และมีผู้อ่านข่าวบนเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ มาที่หนังสือพิมพ์

2.4.3 การที่สื่อออนไลน์ เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมปัจจุบัน และยังเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ และทุกวัย การทำสื่อหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ควบคู่ กับสื่อไทยเสรีออนไลน์ เป็นการบริหารจัดการที่สามารถเข้าถึงยุค “สื่อสังคมดิจิทัล” โดยไม่ต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง มีบุคลากรในองค์กรน้อย แต่สามารถเพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ทั้งเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ และกลุ่มไลน์ กว่า 115 กลุ่ม ที่สามารถเข้าถึงเว็บไซต์ข่าวของไทยเสรีออนไลน์ และเป็นผลสำเร็จแบบคู่ขนาน ของการปรับตัวหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับสื่อออนไลน์

2.5 ผลกระทบของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ในการปรับตัวสู่สื่อออนไลน์

หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้รับการสนับสนุนจากสปอนเซอร์ ร้อยละ 90 เป็นบริษัท ห้างร้าน หรือคนที่รู้จักมักคุ้น เป็นผู้ที่เอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้หนังสือพิมพ์ไทยเสรีอยู่มาได้ท่ามกลางวิกฤติของการสื่อสาร และตัวผู้ศึกษายังได้ปรับกลยุทธ์ในการเจาะตลาดหาผู้สนับสนุนรายใหม่ๆ โดยใช้ความน่าเชื่อถือ และความเป็นเอกลักษณ์ของตัวบุคคลและสื่อหนังสือพิมพ์เป็นใบเบิกทาง

นอกจากรายได้หลักผู้สนับสนุนรายเดือนแล้ว ยังมีลูกค้าจากส่วนกลางที่ลงพื้นที่ภูมิภาคจัดกิจกรรม ส่งเสริมการขาย ลูกค้ายุ่มมอแกลนเซอร์ที่มีความเชื่อถือ ศรัทธา เชื่อมั่นในการวางแผนหนังสือพิมพ์ที่ตรงเวลา และลูกค้าที่จัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์องค์กร และยังมีงบประมาณในการสนับสนุนจากบริษัท ห้างร้าน ห้างหุ้นส่วน ที่ต้องมีการประชาสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ประชุมประจำปีของหุ้นส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นภาคบังคับจากกระทรวงพาณิชย์ที่ให้มีประกาศโฆษณาให้ประชาชนได้รับทราบการทำงานของคณะกรรมการของบริษัท ห้างร้าน ซึ่งเป็นการลงประกาศประจำปี เป็นรายได้เสริมจากการจัดกิจกรรมประจำปี

เมื่อรูปแบบการสื่อสารเปลี่ยนไป ผู้บริโภคมีการปรับตัวพฤติกรรมโดยให้ความสนใจในสื่อออนไลน์มากขึ้น จึงเกิดผลกระทบจากโฆษณาในหนังสือพิมพ์ตามไปด้วย ลูกค้าจาก บริษัท ห้างร้าน รวมไปถึงร้านค้าเล็กๆ ที่มีหน้าร้านและไม่มีหน้าร้าน ต่างใช้สื่อโซเชียลออนไลน์โฆษณาประชาสัมพันธ์ขายสินค้าโดยไม่ต้องเสียงบประมาณในการลงโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ และยังทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป โดยการสั่งซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ ที่อำนวยความสะดวก

สะดวก รวดเร็ว ในการจัดส่งสินค้าถึงบ้านโดยไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง ทำให้ยอดโฆษณาเดิมที่เคยจัดสรรให้การสนับสนุนหนังสือพิมพ์เริ่มลดจำนวนลงไป

ผู้ศึกษา ได้เห็นผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงพฤติกรรมของคนอ่านหนังสือพิมพ์ก็ลดลงไปด้วยเช่นกัน การประกาศปิดตัวของหนังสือพิมพ์ที่เคยได้รับความนิยมอย่างมาก ถึงมากที่สุดหลายฉบับโดยหันไปพัฒนาสื่อออนไลน์แทน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้บริโภคที่เปลี่ยนการอ่านหนังสือพิมพ์ ไปอ่านข่าวบน โทรศัพท์มือถือแทน ทำให้เกิดวิกฤติผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์โดยรวม เพราะ ต้องแบกภาระต้นทุนที่สูง สัดส่วนรายรับ กับรายจ่าย ไม่สมดุลกัน เป็นสถานการณ์ผลที่เกิดขึ้นจาก สื่อออนไลน์ และส่งผล กับ หนังสือพิมพ์โดยรวม

2.6 อุปสรรคและการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นตัวขัดขวางหนังสือพิมพ์ไทยเสรียังคงอยู่ต่อไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับรายได้หลักจากการลงโฆษณาประชาสัมพันธ์ ของบริษัทห้างร้าน ที่ให้การสนับสนุน โดยมีความเชื่อมั่นต่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งปัญหาของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี คือยังไม่สามารถดำเนินการหารายได้หลักให้เป็นไปตามเป้าที่ต้องการได้ จำเป็นต้องมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้การสนับสนุน หรือการทำโปรโมชั่นลดราคาโฆษณาแบบเหมาจ่ายรายปี

ปัญหาจากผู้บริโภคชาวหนังสือพิมพ์ลดลง เยาวชนคนรุ่นใหม่ ไม่นิยมอ่านหนังสือที่มีรายละเอียดมากนัก หรืออ่านหนังสือไม่เกิน 3 บรรทัด จึงหันไปอ่านข่าวบนสื่อออนไลน์แทนทำให้เกิดวิกฤติผลกระทบที่เป็นปัญหาใหญ่ของสื่อหนังสือพิมพ์โดยรวม เพราะต้องแบกภาระต้นทุนที่สูง สัดส่วนรายรับ กับรายจ่ายไม่สมดุลกัน เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากสื่อออนไลน์ เข้ามามีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน

การแก้ไขปัญหาของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี ผู้ศึกษามองหาเห็นโอกาส และผลกระทบที่ต้องตามมาอย่างแน่นอน จึงเตรียมสถานการณ์รองรับ โดยสร้าง เว็บไซต์ ไทยเสรีออนไลน์ เป็นการเพิ่มช่องทาง และทำควบคู่กับหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เพื่อเป็นการขยายช่องทางการนำเสนอข่าว เพิ่มทางเลือกให้ผู้สนับสนุนที่ลงโฆษณาทั้งหนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ และยังขยายฐานผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ได้เข้าไปเยี่ยมชมที่เว็บไซต์ และผู้เข้ามาอ่านข่าวที่เว็บไซต์ ได้รู้จักและเห็นหนังสือพิมพ์ไทยเสรี เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อ่านและผู้ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น

3.การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบของการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ไทยเสรี รองรับกระแสสื่อออนไลน์

3.1.1 หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ได้มีการนำเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์ มาตั้งแต่ ปี 2555 ซึ่งเป็นช่วงที่สื่อออนไลน์เริ่มเข้ามามีบทบาททางสังคมมากขึ้น โดยสร้างเว็บไซต์ไทยเสรีออนไลน์ เพื่อเป็นการขยายช่องทางการนำเสนอข่าว เพิ่มทางเลือก และขยายฐานผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ไปที่เว็บไซต์ และที่เว็บไซต์ มาอ่านหนังสือพิมพ์

3.1.2 การนำเสนอเรื่องราวข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงสำคัญ ในการนำเสนอปัญหา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม

3.1.3 หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ ไทยเสรีออนไลน์ ที่นำเสนอบนเว็บไซต์ไทยเสรี ได้มีการปรับโดเมน และซื้อพื้นที่เพิ่ม เพื่อรองรับการนำเสนอภาพข่าว ภาพ VDO และคลิปข่าว โดยมีเจ้าหน้าที่เฉพาะ ที่เป็นผู้ดูแลเพจ และทำหน้าที่คัดกรอง ตรวจสอบความถูกต้องของข่าว ก่อนนำเสนอทุกครั้ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เข้ามาสืบค้นข้อมูลข่าวจาก เว็บไซต์ไทยเสรี

3.1.4 ปรับรูปแบบ ออนไลน์ โดยจดโดเมนจากเดิมที่ใช้ www.thaisaeree.com เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งโดเมน www.thaisaeree.info เพื่อเป็นเวปสำรอง และรองรับการใช้งานบนสมาร์ตโฟน ทั้งยังเป็นการเพิ่ม Platform ช่องทางการเข้าถึง บน Facebook โดยสร้างกลุ่ม “ข่าวไทยเสรีออนไลน์” และเพจ ที่สามารถเข้าถึงเว็บไซต์ไทยเสรีได้ทุกช่องทาง

3.1.5 การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี มีกองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงของข้อมูล ก่อนนำเสนอและเผยแพร่ออกไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.1.6 หนังสือพิมพ์ไทยเสรี ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน ในการตรวจสอบการทำงาน และการใช้งบประมาณของภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานมีการทบทวนในการใช้งบประมาณ และยังเกรงกลัวต่อการถูก

ตรวจสอบจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะมีการนำเสนอข้อคิดเห็นในเรื่องผลกระทบ และความเดือดร้อนของชุมชนในพื้นที่ เป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญของการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยเสรี

3.1.7 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ให้กะทัดรัดสามารถพกพาได้สะดวก นอกจากเป็นการลดต้นทุนการผลิตแล้ว ยังเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะ

หากย้อนหลังกลับไป 3-5 ปี วงการสื่อสารมวลชนมีความเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมแบบรวดเร็ว หนังสือพิมพ์คือผู้ที่มีอิทธิพลทางสังคม เป็นกระบอกเสียงแทนประชาชนในการตรวจสอบอำนาจการใช้จ่ายเงินภาษี ตรวจสอบการบริหารประเทศเพื่อไม่ให้ร่วมกันคอร์รัปชัน ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการนำเสนอข่าวอย่างถูกต้องและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ เป็นที่ยอมรับจากประชาชน

ปัจจุบัน สื่อสิ่งพิมพ์หลายสำนักออกมาประกาศปิดตัวเหลือไว้เพียงตำนาน สาเหตุมาจากสถานการณ์ที่ไม่สามารถรองรับภาวะ ‘ขาดทุน’ ได้ ขณะที่ส่วนหนึ่งมาจากภาวะ ‘Digital Disruption’ ที่ ‘พ่นพิษ’ ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ รวมถึงสื่อโทรทัศน์ที่ประชาชนเริ่มเข้าถึงน้อยลงไปเรื่อยๆ คนรุ่นใหม่หันมาเสพสื่อออนไลน์เป็นหลัก และนับวันยังมีอิทธิพลต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น และสื่อที่มาแรงที่สุดคือสื่อออนไลน์ที่มีจำนวนผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้ศึกษาเห็นว่า การใช้สื่ออย่างชาญฉลาดจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดี และแปลกใหม่ให้กับผู้บริโภคได้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใดๆ ผ่านสื่อต้องรับผิดชอบต่อ Content ที่นำเสนอออกไป ที่ผ่านมาการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยเสรีคือการคัดกรอง / ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอทุกประเด็น เพราะเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ในยุคสื่อออนไลน์ ข่าวสารแพร่กระจายไปเร็วมาก หากไม่ระวังในเรื่องข้อมูล ความถูกต้องให้ดี “ชื่อเสียง” ที่สร้างมาอาจกลายเป็น “ชื่อเสียง” ในเสียวินาที

ที่สำคัญ เมื่อสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในสังคม และสามารถขยายฐานการเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มทุกเพศ ทุกวัยอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกรับสื่อ และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์บนสื่อออนไลน์จึงเป็นการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลายหลายอารมณ์ แต่ละคนจะเลือกใช้เลือกแสดงในแบบที่ตนเองชื่นชอบ การแสดงความรุนแรง การใช้คำพูดที่ก้าวล่วง และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้ามาควบคุมผู้ใช้งานบนสื่อออนไลน์ได้เลย

หนังสือพิมพ์ไทยเสรี เป็นเหมือนสัญลักษณ์ของเมืองขอนแก่น ที่เป็นมากกว่าการนำเสนอข่าวท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ได้สร้างมาตรฐานความน่าเชื่อถือให้เกิดกับคนในท้องถิ่น จึงสามารถฝ่าฟันวิกฤตและอยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้ ร่วม 20 ปีที่นำเสนอข่าวสารสาธารณะ และยังพัฒนาการนำเสนอข่าวและการเข้าถึงสื่อบนออนไลน์ เพื่อให้ทันต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

Model of Success of Debt management NPL of the Government Housing Bank

รูปแบบความสำเร็จของการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

Dr. Phanpaphorn Surinmongkhon

ดร.พรรณปพร สุรินทร์มงคล

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Social Economic
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

The objective of research of “Model of Success of Debt management NPL of the Government Housing Bank” is to study the Model of Success of Debt management NPL of the Government Housing Bank. Which the researcher has experienced for over 26 years. Qualitative data are formally collected at Government Housing Bank Chiang Mai Branch, from June 2019 to September 2019. The collected data tools were Self-evident then analysed and synthesized by qualitative methods. Important tools for collecting data for reliable research results and resulting in trust in the quality of qualitative research. The researcher used the method of data validation before analysis. With a triangular inspection method. It consists of the following steps: 1) Examining the data triangles by considering different time sources, sources, locations, and personal sources. Will be the same or not If the information in different locations is the same or not and if the person who gave the information changed the information will be the same or not 2) Researcher triangle about the researcher. By changing observers or interviews and 3) checking the triangles on how to gather data. By using different data collection methods in order to gather the same information, such as using observation methods along with questioning

The research shows there are 7 patterns of Model of Success of Debt management NPL of the Government Housing Bank as follows 1. Knowing the Bank's products 2. Knowing the problem of debt occurrence 3. Target customers clearly 4. The form of debt collection 5. Focusing on building organizations to have good governance. 6. Modern service forms. 7. To be a financial institution with international quality

Key Word: Success Model means principle patterns which correlated distinctively to the ultimate goal. Debt management NPL means Debt management of the Government Housing Bank

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เรื่องรูปแบบความสำเร็จของการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในธนาคารอาคารสงเคราะห์ มาตลอด 26 ปี และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นทางการที่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึง เดือนกันยายน 2562 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ ตัวผู้วิจัยเอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และเกิดความไว้วางใจในคุณภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ประกอบด้วยขั้นตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลา กันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสำเร็จของการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 6 ประการ คือ 1. รู้จักผลิตภัณฑ์ของธนาคาร 2. รู้จักปัญหาของการเกิดหนี้ 3. กลุ่มเป้าหมายลูกค้าชัดเจน 4. วิธีการติดตามหนี้ 5. มุ่งสร้างองค์กรให้มีธรรมาภิบาล 6. รูปแบบการบริการที่ทันสมัย 7. เป็นสถาบันการเงินที่มีคุณภาพในระดับสากล

คำสำคัญ : รูปแบบความสำเร็จ หมายถึง หลักการที่เป็นแบบแผนที่เกี่ยวข้องกันชัดเจนที่นำมาสู่ความสำเร็จ, การจัดการหนี้ NPL หมายถึง การจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมา สถานการณ์ทั่วไป แนวคิดทั่วไป

“หนี้สิน” เป็นคำที่คุ้นหูกันกับวิถีชีวิตของทุกคนมาช้านาน หลายคนรู้เหตุของการก่อเกิดและเพิ่มพูนปัญหาหนี้สิน แต่ก็ยังไม่เห็นหนทางที่จะหลุดจากวังวนของหนี้สินทำได้เพียงดำเนินชีวิตต่อไป เงินที่หามาได้นอกจากใช้จ่ายในครอบครัวแล้วยังต้องนำไปใช้เจ้าหนี้ บางคนหาไม่ทันก็ต้องกู้หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ กลายเป็นปมหนี้สินที่ยากจะหลุดพ้น

บางคนมีการปรับเปลี่ยนมุมมอง ทศนคติ วิธีคิด พฤติกรรมต่อการดำเนินชีวิตที่พยายามพึ่งพิงทุนเดิมของตนเองให้มากที่สุด ขณะเดียวกันหลายคนเกิดความทุกข์ร้อนกับวงจรหนี้สินที่ยังไม่หลุดพ้นจึงเกิดความสนใจและปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต โดยการทำบัญชีครัวเรือน การลดต้นทุนทางการผลิต การใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

วันนี้จากโจทย์เรื่องหนี้สิน สามารถสานต่อแตกยอดไปสู่การดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายและตอบ โจทย์วิถีชีวิตที่พยายามดำเนินตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียง พยายามที่จะปรับตัวท่ามกลางกระแสการ เปลี่ยนแปลงโดยการประยุกต์ภูมิปัญญาและความรู้สมัยใหม่มาผสมผสานเป็นความรู้ในการดำเนินชีวิตบนฐาน ทุนเดิม ทั้งทุน ความรู้ ทุนทรัพยากร และทุนบุคคลที่ได้ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ด้วย ความรู้สึกความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง

สรุปผลจากการดำเนินงานจัดการหนี้สิน ด้วยการปรับโครงสร้างหนี้สินของลูกค้าย่างมีส่วนร่วมเพื่อ แก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน ทำให้ผลจากการดำเนินการนั้นได้รูปแบบ/วิธีการในการจัดการและปรับโครงสร้าง หนี้สินอย่างมีส่วนร่วมของลูกค้ำ ความพยายามในการลดภาระหนี้สินให้กับคนในครอบครัว ด้วยการคลี่คลาย ปมหนี้สินการจัดการหนี้เสีย ซึ่งเสี่ยงสะท้อนจากลูกค้ำที่ได้เข้าร่วมกระบวนการครั้งนี้เห็นประโยชน์อย่างมาก และเป็นการช่วยคลี่คลายปัญหาหนี้สินได้อย่างแท้จริง แต่การดำเนินงานก็ยังคงต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง และทำให้เป็นเรื่องของลูกค้ำ NPL ทุกคนต้องให้ความสำคัญและทำความเข้าใจด้วยจิตสาธารณะ

1.2 สถานการณ์เฉพาะในประเทศ หรือในท้องถิ่น

ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัย และยังเป็น สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ทำหน้าที่ให้บริการด้านสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่าง เหมาะสม รวมทั้งกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ธนาคารดำเนินนโยบายโดยยึด หลักการและเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางให้สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ด้วย เงื่อนไขที่ผ่อนปรนโดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำ เพื่อช่วยเหลือและลดภาระผู้กู้ รวมถึงออกผลิตภัณฑ์สินเชื่อ รูปแบบใหม่เพื่อสามารถให้บริการเข้าถึงกลุ่มลูกค้ำ ธนาคารอาคารสงเคราะห์มีความเชี่ยวชาญในธุรกิจและ สามารถครองส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัยสูงสุดได้ และเป็นสถาบันการเงินเฉพาะด้านที่ให้บริการด้าน สินเชื่อที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวจึงมีความชำนาญการดำเนินการด้านธุรกิจและการจัดองค์กรสำหรับสินเชื่อที่ อยู่อาศัย ซึ่งอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์มีตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัยสูงสุดมาโดยตลอด เมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ อยู่ที่ 25-35% โดยต้นปี 2550 ยอดสินเชื่อที่บุคคลทั่วไปคงเหลือของสถาบัน การเงินทั้งระบบในไตรมาสแรก จำนวนทั้งสิ้น 1,479,903 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากสิ้นปี 2549 ร้อยละ 5.17 การขยายตัวของสินเชื่อดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนมีกรรมสิทธิ์เพิ่มมากขึ้นในธุรกรรมสินเชื่อที่อยู่อาศัยนั้น ทั้งประชาชนผู้กู้และธนาคารผู้ให้กู้ ต่างก็เผชิญกับปัญหาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยผู้กู้ อาจประสบความเสี่ยงในแง่ ที่ไม่อาจชำระหนี้ได้ตามกำหนดในสัญญา ต้องเสียค่าปรับหรือหากค้างหลายเดือนก็จะถูกผู้ให้กู้บังคับจำนอง ขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ ทำให้อาจต้องสูญเสียสังหาริมทรัพย์ของตนไป ส่วนผู้ให้กู้นั้นหากไม่ได้รับการชำระ หนี้ตามสัญญา จะทำให้ขาดรายได้หรือทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าเป้าหมาย หากต้องมีการบังคับจำนองขาย ทอดตลาดทรัพย์สิน เงินที่ได้อาจจะไม่คุ้มกับหนี้ค้างชำระ และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการดำเนินการตาม กฎหมาย ทำให้ผู้ให้กู้อาจต้องเสียเงินที่ให้กับบางส่วน พร้อมกับดอกเบี้ยที่ควรได้รับ ในปี 2550 มีเหตุการณ์ หลายประการที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงในการกู้และปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยมากขึ้น เช่น ภาวะ

เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวลง ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ยังอยู่ในระดับสูง การเมืองในประเทศที่ยังไม่แน่นอน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ยังสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ที่มีความต้องการซื้อบ้านชะลอการตัดสินใจออกไป สำหรับผู้ซื้อบ้านไปแล้ว อาจมีปัญหาในการผ่อนชำระเงินงวด เนื่องจากรายได้เพิ่มขึ้นไม่ทันค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้สถาบันการเงินประสบปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพิ่มขึ้นและมีสินทรัพย์รอการขาย (NPA) ในครอบครองมากขึ้นตามไปด้วย

ถึงแม้ว่า ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะมีการบริหารสินเชื่อที่ดี ธนาคารยังมีหนี้ค้างชำระเกิดขึ้น โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ปัจจุบันอยู่ที่ 4.86% ของสินเชื่อรวม สูงกว่าสิ้นปี 2561 อยู่ที่ 4.17% เพราะลูกค้าส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจที่ชะลอตัว (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2562) การมีหนี้ค้างชำระทำให้ธนาคารมีค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ตั้งแต่เริ่มค้างชำระรายละ 1,000 บาท และลูกค้าต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้เมื่อถูกส่งดำเนินคดี ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงของธนาคาร มีการจ้างพนักงานเพิ่มเพื่อติดตามหนี้ค้างชำระ และทางธนาคารต้องมีการตั้งสำรองหนี้สูญตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรฐานการบัญชีใหม่ฉบับที่ 39 ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารต้องตั้งสำรอง 100% ทำให้เงินที่ให้สินเชื่อในระบบลดลง รายได้จากการประกอบกิจการของธนาคารลดลงตาม ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเท่าเดิมหรือมีแนวโน้มมากขึ้น ทำให้ธนาคารมีผลกำไรจากการประกอบกิจการลดลง

1.3 ความสนใจของผู้ศึกษา

ผู้วิจัยได้เข้าทำงานในธนาคารอาคารสงเคราะห์ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2536 เนื่องจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ (Government Housing Bank) เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลัง จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2496 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีธนาคารอาคารสงเคราะห์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือทางการเงิน ให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยตามควรแก่สภาพ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496” ขึ้น และได้มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2496

ตลอดระยะเวลาที่ทำงานในธนาคารแห่งนี้ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในสายงานบริหารหนี้มาตลอด 26 ปี ทำให้ทราบขั้นตอนและวิธีการดำเนินการในเรื่องของการจัดการหนี้ NPL และได้ดำเนินการช่วยเหลือลูกหนี้ที่ประสบปัญหาหนี้ค้างชำระให้พ้นจากการเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) จนกลับสู่วิถีปกติ ทำให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อีกครั้งและดำเนินชีวิตต่อไปได้

ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ในชีวิตคนเรามีความใฝ่ฝันที่จะมีบ้านเป็นของตนเองเพื่อสร้างครอบครัว ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่สำหรับมนุษย์ เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว องค์กรหนึ่งที่สนับสนุนการมีบ้านของคนไทย นั่นคือ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) (Government Housing Bank) สถาบันการเงินแห่งนี้ได้ก่อตั้งขึ้นกว่า 6 ทศวรรษ แต่การที่จะนำพาองค์กรให้เดินหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน จะต้องอาศัยองค์ความรู้ที่สั่งสมมาประกอบกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานบนเวทีการแข่งขันในปัจจุบันและมุ่งสู่นาคต

1.4 วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้เรียนรู้รูปแบบความสำเร็จของการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ จากการปฏิบัติงานตลอดระยะเวลา 26 ปี ที่ผ่านมา มีระเบียบและคู่มือปฏิบัติงานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการหนี้ NPL ทั้งระบบ และผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางที่จะช่วยเหลือลูกหนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดทั้งของธนาคารและของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้และเลือกมาตรการให้เหมาะสมกับลูกหนี้ เป็นการแก้ไขหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจมาจากพ่อแม่ที่ไฝ่ฝันให้ผู้วิจัยทำงานธนาคารที่เป็นองค์กรของรัฐ ที่มีสวัสดิการที่ดีมีความมั่นคง และเป็นอาชีพที่มีเกียรติ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมีความภูมิใจว่า การเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สังกัดกระทรวงการคลังนั้น สามารถช่วยเหลือให้ผู้มีรายได้น้อยและรายได้นกลาง มีบ้านเป็นของตนเองได้

ส่วนแรงบันดาลใจในการพัฒนาและเรียนรู้ นั้น ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานนำมาต่อยอดในการกำหนด วิเคราะห์และวางแผนให้เกิดความเหมาะสมกับการจัดทำโครงการและเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหานี้ NPL เพื่อให้ลูกหนี้ทราบถึงทางออกของการจัดการหนี้สินอย่างทั่วถึง อาทิ เรื่องราวของลูกหนี้ที่น่าประทับใจจนกลายเป็นแรงบันดาลใจที่จุ่มมั่นทำงานในสายงานนี้ต่อไป คือ

เรื่องแรก คือ มีลูกหนี้สองสามีภรรยาขอความช่วยเหลือ เนื่องจากไม่มีความสามารถในการชำระหนี้จนบ้านถูกยึดทรัพย์และอยู่ระหว่างขายทอดตลาด ได้แจ้งว่าสามีเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเงินเดือนน้อยและได้กู้เงินสวัสดิการของตำรวจเงินเดือนสุทธิไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ส่วนภรรยาทำธุรกิจส่วนตัวและถูกเพื่อนโกงเงินจนปิดกิจการ ปัจจุบันมีหนี้ในระบบต้องผ่อนชำระหนี้หลายทางและมีภาระเรื่องการศึกษาของบุตรอีก 2 คน จึงเป็นเหตุให้เกิดความเครียดและกังวลต่อปัญหาดังกล่าว หลังจากทั้งสองได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ผู้วิจัยฟังจนจบแล้ว ก็ได้ทราบว่าหากวันนี้เข้ามาพูดคุยกับพนักงานธนาคารแล้วไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ทั้งสองจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย ผู้วิจัยได้ฟังแล้วยอมรับว่าตกใจและกดดันมาก จึงใช้ความพยายามที่จะพูดคุยอย่างเป็นกันเองและให้กำลังใจ เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ได้หาทางออกโดยให้ประណหนี้ตามกำลังที่มีอยู่และแนะนำอาชีพให้กับลูกหนี้ทั้งสองเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพ ด้วยความเพียรและอดออมของลูกหนี้ทำให้วันนี้ทั้งสองท่านสามารถชำระหนี้ปิดบัญชีกับ ธอส.ได้เป็นผลสำเร็จ มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสุขตามไปด้วยและเกิดแรงบันดาลใจที่จะช่วยเหลือลูกหนี้ต่อไป

เรื่องราวต่อไปนี้เป็นอีกแรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้วิจัยอยากปฏิบัติงานในสายงานบริหารหนี้ต่อไป คือ ลูกหนี้รับราชการครูมีหนี้สินหลายสถาบันการเงินรวมทั้ง ธอส. ถูกสถาบันการเงินอื่นฟ้องล้มละลายและถูกอายัดเงินเดือน ทำให้เกิดความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้ฟังเรื่องราวแล้วได้ประสานงานกับฝ่ายกฎหมายสำนักงานใหญ่เพื่อหาแนวทางแก้ไขในทันที เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของลูกหนี้ที่กำลังจะถูกไล่ออก ผู้วิจัยก็

สามารถช่วยเหลือลูกหนี้รายนี้ได้สำเร็จ โดยการช่วยเหลือหนี้เจ้าต่อรองยอดหนี้กับสถาบันการเงินอื่นและปิดบัญชีได้ในที่สุด ส่วนหนี้ของธอส.ลูกหนี้ก็ผ่อนชำระได้เป็นปกติและเป็นลูกหนี้ขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งเรื่องราวนี้เป็นแรงบันดาลใจอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสุขในการทำงาน

งานบริหารนี้เป็นงานที่ต้องรับฟังปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพราะลูกหนี้ที่มาติดต่อธนาคารเป็นลูกหนี้ที่มีหนี้ค้างชำระเกิดความเดือดร้อน ส่งผลให้ไม่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามกำหนด ผู้วิจัยปฏิบัติงานมาหลายหน้าที่ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าบริหารหนี้สาขาเชียงใหม่ ได้พบเจอปัญหามากมายของลูกหนี้ ทั้งปัญหาครอบครัว งาน การศึกษาบุตร ฯลฯ จนทำให้พนักงานส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดตรงกันข้าม การได้รับรู้ปัญหาของลูกหนี้แล้วสามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจนบรรเทาความเดือดร้อนได้นั้น ทำให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับจนสามารถรักษากันให้กับลูกหนี้ไว้ได้ เรื่องราวดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่องราวมากมายที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่ดีเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่นี้เพื่อให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับความเดือดร้อนให้รักษากันไว้ได้

2.2 บริบทของเรื่องที่ทำ สถานการณ์ การเริ่มต้น

ผู้วิจัยทำงานในธนาคารอาคารสงเคราะห์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นช่วงที่ธนาคารมีการขยายตัวอย่างมากทั้งในด้านปริมาณการให้เงินกู้ที่อยู่อาศัย และส่วนแบ่งการตลาดตลอดจนกำไรสุทธิ ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 เกิดเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้สถานการณ์หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขยายตัวธนาคารอาคารสงเคราะห์ก็ได้รับผลกระทบ ธนาคารก็ได้มีบทบาทในการช่วยฟื้นฟูธุรกิจที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ตามนโยบายของรัฐบาล โดยแสดงบทบาทนำในเรื่องการระดมหนี้และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับลูกค้าผู้กู้เงินซื้อบ้านโดยมีมาตรการที่ชัดเจนถึง 14 มาตรการในการระดมหนี้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของลูกค้าได้อย่างมาก ธนาคารได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รวมทั้งการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์และภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จนทำให้ธนาคารได้รับรางวัล “รัฐวิสาหกิจดีเด่น” ติดต่อกัน 3 ปี และในปีพ.ศ. 2562 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้รับรางวัลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ได้คะแนน 99.06 สูงสุดอันดับ 1 ถือเป็นคะแนนประเมินที่สูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ปีที่ 3 ติดต่อกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานในปี 2562 ซึ่งธนาคารมี Key change (Support) หรือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สามารถนำมาสนับสนุนการดำเนินงานของธนาคารเพิ่มขึ้น คือด้าน Learning หรือการเรียนรู้จากผลการประเมินในปีที่ผ่านมา นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้นจากการมีนโยบายที่ชัดเจนจากคณะกรรมการธนาคาร ฝ่ายจัดการ และมีการสื่อสารถ่ายทอดอย่างทั่วถึง และพนักงานร่วมมือกันนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามผล ซึ่งเกิดจากการมีทีมเวิร์คที่ดี มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของทั้งผู้บริหารและพนักงานทั่วทั้งองค์กร ทำให้พนักงานเกิดความรักความผูกพันในองค์กร

พร้อมสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับองค์กร รวมถึงได้รับความร่วมมือจากลูกค้า คู่ค้า คู่ความร่วมมือ และหน่วยงานกำกับฯ จนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร อีกทั้ง ธอส. ยังนำหลัก 3 Lines of Defense มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย สามารถส่งมอบบริการให้กับลูกค้าอย่างพึงพอใจและเกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า ธอส. ดำเนินงานอย่างมีคุณธรรม เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ ด้วยประสบการณ์ในการทำงานที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์มาเป็นเวลากว่า 26 ปี จึงส่งผลให้มีประสบการณ์และได้เรียนรู้ในการทำงานจนครบทุกงาน ตามกระบวนการของธนาคาร ตั้งแต่งานสินเชื่อ งานการเงิน งานบัญชี และงานจัดการหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่งผลให้งานจัดการหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ที่รับผิดชอบประสบความสำเร็จในการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมาอย่างต่อเนื่อง

จากการเป็นพนักงานในองค์กรนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้มีส่วนได้เสีย และต่อองค์กร จึงทำให้ผู้วิจัยมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมาเป็นลำดับ

2.3 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานแต่ละด้าน

2.3.1 การกำหนดนโยบายการปล่อยสินเชื่อ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีการจัดการงานสินเชื่อที่ดี หัวใจสำคัญคือ การไม่เกิดการค้างชำระหรือเกิดหนี้สูญในสินเชื่อที่อยู่อาศัยนั้น ๆ โดยอาศัยการกำหนดนโยบายและเกณฑ์ในการปล่อยสินเชื่อที่รัดกุม สินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นสินเชื่อที่มีวงเงินกู้ค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับสินเชื่อบุคคลประเภทอื่น ๆ เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นทรัพย์สินที่มีราคาแพงมากที่สุดในชีวิตคนทั่วไป โดยสัดส่วนเป็นเงินหลายเท่าตัวของเงินได้ของบุคคลและของครอบครัว จึงต้องมีการกำหนดสัดส่วนของราคาที่อยู่อาศัยต่อรายได้ของครอบครัวที่เหมาะสม ซึ่งถ้าสัดส่วนมีจำนวนที่สูง ธอส.ย่อมจะมีความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อที่สูง เนื่องจากเงินกู้ที่อยู่อาศัยมีวงเงินที่สูง ดังนั้นจึงนับเป็นเงินกู้ระยะยาว มีระยะเวลาการชำระหนี้คืนานยิ่งกว่าสินเชื่อบุคคลประเภทอื่น โดยยาวนานถึง 30 ปี สถาบันการเงินส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้ระยะเวลากู้เมื่อรวมกับอายุผู้กู้แล้วไม่เกิน 70 ปีในวงเงินกู้เท่ากัน อัตราดอกเบี้ยเท่ากัน ยิ่งระยะเวลานานเท่าใด เงินงวดก็จะมีจำนวนลดลงเท่านั้น การประเมินราคาหลักประกัน สถาบันการเงินจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินค่าสังหาริมทรัพย์ที่ผู้กู้จะซื้อ โดยฝ่ายประเมินของ ธอส. เอง หรือจ้างบริษัทประเมินอิสระภายนอก ซึ่งผู้กู้จะต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการประเมิน การกำหนดวงเงินให้กู้จะมีสัดส่วนที่ต่ำกว่ามูลค่าของหลักประกันเสมอ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 70-90% ของมูลค่าราคาประเมิน ในการปล่อยสินเชื่อต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์สินเชื่อของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อ ซึ่งจะพิจารณาจากปัจจัยสำคัญคือ การจัดการความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เครดิตของผู้กู้ จะสามารถชำระหนี้เงินกู้ได้หรือไม่ และพิจารณาประกอบกับมูลค่าหลักทรัพย์ที่จำนองเป็นหลักประกันว่าสูงคุ้มหนี้หรือไม่

นอกจากนี้ ธนาคารยังมีแผนจัดทำโครงการ Virtual NPL เพื่อช่วยเหลือลูกค้าธนาคารที่ประสบปัญหาด้านรายได้จนทำให้ไม่สามารถผ่อนชำระเงินกู้ได้ตามปกติและกลายเป็น NPL ของธนาคาร โดยโครงการ

ดังกล่าว ธอส. จะเปรียบเสมือนศูนย์กลางในการรวบรวมที่อยู่อาศัยที่เป็น NPL ของธนาคารเพื่อจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาดูข้อมูลและเลือกซื้อที่อยู่อาศัยในราคาที่ธนาคารกำหนดโดยได้รับความยินยอมจากผู้กู้เดิมของธนาคารแล้ว และเมื่อสามารถจำหน่าย NPL ได้แล้ว เงินที่ธนาคารได้รับจากผู้ซื้อจะถูกนำไปหักหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคงค้างทั้งหมดให้แก่ผู้กู้เดิมของธนาคาร จึงทำให้ผู้กู้เดิมสามารถปลดภาระหนี้รวมถึงเป็นหนึ่งในมาตรการใหม่จากปัจจุบันที่มีมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ที่เป็น NPL อยู่แล้ว 13 มาตรการ ซึ่งจะช่วยลด NPL ของธนาคารลงให้อยู่ในระดับเป้าหมายที่ไม่เกิน 4% ของสินเชื่อกคงค้างในสิ้นปี 2562

2.3.2 ปัญหาที่เกิดในการดำเนินงาน

ถึงแม้ว่า ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะมีการจัดการสินเชื่อที่ดี ธนาคารยังมีหนี้ค้างชำระเกิดขึ้น โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ปัจจุบันอยู่ที่ 4.86% ของสินเชื่อรวม สูงกว่าสิ้นปี 2561 อยู่ที่ 4.17% เพราะลูกค้าส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจที่ชะลอตัว (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2562) การมีหนี้ค้างชำระทำให้ธนาคารมีค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ตั้งแต่เริ่มค้างชำระรายละ 1,000 บาท และลูกค้าต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้เมื่อถูกส่งดำเนินคดี ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงของธนาคาร มีการจ้างพนักงานเพิ่มเพื่อติดตามหนี้ค้างชำระ และทางธนาคารต้องมีการตั้งสำรองหนี้สูญตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรฐานการบัญชีใหม่ฉบับที่ 39 ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารต้องตั้งสำรอง 100% ทำให้เงินที่ให้สินเชื่อในระบบลดลง รายได้จากการประกอบกิจการของธนาคารลดลงตาม ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเท่าเดิมหรือมีแนวโน้มมากขึ้น ทำให้ธนาคารมีผลกำไรจากการประกอบการลดลง

2.3.3 รอยต่อระหว่างลูกหนี้กับธนาคาร

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธ.อ.ส.) เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ประกอบธุรกรรม 2 ขา นั่นคือให้บริการทั้งเงินฝากและปล่อยสินเชื่อ มีลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตนเองที่ค่อนข้างชัดเจน เพื่อให้สามารถตอบสนองด้านอสังหาริมทรัพย์คือ เงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ลูกค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่ยากจน วงเงินกู้ของลูกค้าเหล่านี้แต่ละรายจะค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับวงเงินกู้ของลูกค้าธนาคารพาณิชย์ ทำให้ต้นทุนในการปล่อยสินเชื่อและการติดตามการใช้เงินกู้จะค่อนข้างสูง นอกจากนั้น ความเสี่ยงที่จะได้รับเงินกู้คืน ค่อนข้างสูง เนื่องจากความไม่สมมาตรของข้อมูล ซึ่งเป็นกรณีที่ธนาคารและลูกหนี้มีข้อมูลเกี่ยวกับการกู้ไม่เท่าเทียมกัน ปกติลูกหนี้จะรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการกู้ดีกว่าธนาคาร การเกิดความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างธนาคารและลูกหนี้ นำไปสู่ปัญหาตามมา 2 ประการ คือ

1. การที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ทำให้ธนาคารตัดสินใจผิดพลาดในการปล่อยกู้ แทนที่จะปล่อยกู้แก่ลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงต่ำ กลับปล่อยกู้แก่ลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงสูง หรือที่เรียกว่า Adverse Selection
2. เมื่อลูกหนี้ได้รับเงินกู้ไปแล้ว แทนที่จะนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ กลับนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และทำให้โอกาสที่จะชำระหนี้คืนค่อนข้างต่ำ กรณีนี้เราเรียกว่า Moral Hazard

ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องมี ธอส. ขึ้นมา เพื่อให้บริการแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศที่เข้าไม่ถึงบริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากว่าการปล่อยกู้ของ ธอส. มีต้นทุนสูง นอกจากนั้นรัฐยังกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ปล่อยกู้ไว้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาด หากขาดทุนรัฐจึงต้องเข้ามารับภาระโดยใช้เงินภาษีจากประชาชนชดเชย

2.3.4 ด้านกระบวนการติดตามหนี้

ธอส. ได้ออกมาตรการป้องกันและแก้ไขการเกิด NPL ให้กับลูกค้า 2 กลุ่ม ได้แก่

2.3.4.1. กลุ่มลูกหนี้สวัสดิการที่เป็น NPL ไม่เกิน 90 วัน เช่น ศาล, ผู้พิพากษา, อัยการ ซึ่งมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลงจากการถูกลดวัน ทำงาน ลดเวลาทำงาน ลดเงินเดือน/ค่าจ้างหรือรายได้อื่น หรือรายได้ลดลง หรือถูกเลิกจ้าง ฯลฯ

2.3.4.2 กลุ่มลูกหนี้ที่เป็น NPL มากกว่า 90 วัน ซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากภาวะวิกฤต โดยจะขยายระยะเวลา การกู้และคิดเงินงวดใหม่ให้จากจำนวนเงินต้นคงเหลือเพื่อให้ผ่อนชำระน้อยลง, ให้ผ่อนเฉพาะดอกเบี้ยชั่วคราว, ลดดอกเบี้ยให้พิเศษชั่วคราวเพื่อให้ผ่อนน้อยลงตามความสามารถที่ลดลง หรือปรับโครงสร้างหนี้ให้ด้วยการพักชำระดอกเบี้ยค้างเก่าและใช้มาตรการผสมผสานควบคู่กันไป

2.3.5 หัวใจสำคัญของการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ตระหนักและให้ความสำคัญด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance : CG) และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility : CSR) โดยธนาคารได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล กิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CG&CSR Committee) เป็นผู้กำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์การกำกับดูแล กิจการที่ดีปี 2560-2564 เพื่อยกระดับความเป็นผู้นำด้านธรรมาภิบาลของธนาคาร ภายใต้ยุทธศาสตร์ของธนาคาร “มุ่งสร้างองค์กรให้มีธรรมาภิบาล” และให้นโยบายการดำเนินงานพร้อมการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งมั่นสร้างเสริมระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีของธนาคาร รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผ่านหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance : CG) จริยธรรม (Ethics) และจรรยาบรรณ (Code of conduct) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสนับสนุนในการขับเคลื่อนองค์กรที่เสริมสร้างการปลูกจิตสำนึกของบุคลากรทุกระดับทั้งองค์กรให้สนใจและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีบุคลากรเป็นทั้งคนดีคนเก่งและจิตอาสา เพื่อนำไปสู่สังคมที่แข็งแกร่งและเติบโตอย่างยั่งยืน ตอบสนองพันธกิจ “ทำให้คนไทยมีบ้าน” และนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันภายใต้วิสัยทัศน์ “ธนาคารที่ดีที่สุดสำหรับการมีบ้าน “The Best Housing Solution Bank”

การดำเนินโครงการ CSR ได้มุ่งเน้นพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านสังคมสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างโอกาสการมีบ้านเป็นของตนเองให้กับผู้ด้อยโอกาสทางด้านที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ในด้านที่อยู่อาศัย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

นั้น ๆ และการปลูกจิตอาสาช่วยเหลือสังคมร่วมกันของพนักงานในองค์กร รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน และสร้างสังคมไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเติบโตอย่างยั่งยืน

2.3.6 ด้านการตลาด

ธอส. คือ housing loan bank (สินเชื่อเพื่อบ้าน) เป็นธนาคารของรัฐ ภาพลักษณ์ของธนาคารคือ การทำให้กลุ่มรายได้น้อยถึงปานกลางสามารถกู้ได้ ทุกคนจะพูดว่า มีบ้านหลังแรกได้ก็เพราะ ธอส. ซึ่งพันธกิจ ธอส. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เป็นทิศทางที่ชัดเจนจากรัฐบาลที่ต้องการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย อีกพันธกิจคือ เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่ไม่จำเป็นต้องได้ผลตอบแทนสูงสุด เอาแค่ KPI profit (คือ ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน โดยเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ตกลงกันไว้) ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ดีควรมีความเหมาะสม และเป็นที่น่าเชื่อถือ ก็เอาไปตั้งดอกเบี้ยให้ต่ำ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการโปรโมชันก็เอามาช่วยลดภาระของผู้กู้ นอกจากนี้ยังมี digital services โดยการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และช่องทางการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมทางการเงินแบบดิจิทัลที่เข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย ในทุกที่ทุกเวลา เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าที่เข้ามาทำธุรกรรมชำระหนี้เงินกู้ การทำงานเราดูแลลูกค้าทุกคนเหมือนกันหมด

จุดแข็งของเรา ช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่มีรายได้น้อย และขาดแคลนที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ถือเป็นกลุ่มใหญ่ซึ่งมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความมั่นคงในสถาบันครอบครัว จึงทำให้กระทรวงการคลังมีนโยบายที่ชัดเจนว่า ให้ธอส.ต้องสร้างกำไรสูงสุด และที่สำคัญต้องทำให้คนไทยมีบ้านมากที่สุด ดังนั้นเราจึงมีแนวคิดนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อ Productivity (การทำงานได้ตามเป้าหมาย) เพื่อเพิ่ม Efficiency (ประสิทธิภาพ) ซึ่งจะช่วยให้ธนาคารสามารถบริหารต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลประโยชน์จะกลับคืนสู่ประชาชนในรูปแบบของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำ ทำให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางก้าวข้ามเส้นการมีบ้านหลังแรกได้ง่ายขึ้น

2.3.7 ด้านการให้บริการ

ด้วยพันธกิจที่สำคัญต่อการยกระดับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนไทยในทุกๆระดับ และตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้กับผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง ประชาชน ในวัยเริ่มต้นทำงาน ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร และผู้สูงอายุ ให้สามารถมี “บ้าน” เป็นของตนเอง ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการบ้านประชารัฐ โครงการบ้าน ธอส. เพื่อสานรัก และโครงการบ้าน ธอส. ชีวิตมีสุข โครงการบ้าน ธอส. เพื่อผู้สูงอายุ โครงการบ้าน ธอส. เพื่อข้าราชการ โครงการ บ้านกตัญญูเลี้ยงดูบุพการี โครงการสินเชื่อ เพื่อที่อยู่อาศัยแห่งรัฐ (โครงการบ้านล้านหลัง) เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนมีบ้าน พร้อมทั้ง เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ อย่างมั่นคง

ด้วยความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนองค์กร ตามกรอบพันธกิจของ ธนาคารที่มุ่งจะ “ทำให้คนไทยมีบ้าน” และเพื่อที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็น “ธนาคารที่ดีที่สุด สำหรับการมีบ้าน” ธนาคารได้ปล่อยสินเชื่อ

เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 8.52 ส่งผลให้ธนาคารสามารถมีส่วนแบ่งทางการตลาด ของสินเชื่อที่อยู่อาศัยบุคคลที่ ร้อยละ 30.30 ของทั้งระบบ

2.3.8 เทคนิคที่ ธ.อ.ส. ใช้ดำเนินงานมากกว่า 6 ทศวรรษ

จะเห็นว่า ธอส. มีการบริหารงานอย่างมีคุณภาพในระดับสากล และเกิดขึ้นจากความร่วมมือของ พนักงานทุกคน ที่ให้ความสำคัญกับการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน มี เป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน มุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย พร้อมกับมีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้แก่องค์กร เพื่อเดินหน้านำตามพันธกิจ ทำให้คนไทยมีบ้าน พร้อมร่วมกันพัฒนา ธอส. ให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน และมุ่งสู่การ เป็นธนาคารที่ดีที่สุดสำหรับการมีบ้าน ตามวิสัยทัศน์ของธนาคาร เนื่องจากธนาคารใช้หลักคิดเรื่องความยั่งยืน มาปรับใช้ ตั้งแต่ในระดับวัฒนธรรมองค์กร จนถึงระดับกระบวนการทำงาน ซึ่งนอกจาก จะเป็นประโยชน์ต่อ การทำธุรกิจของธนาคารแล้วยังช่วยแก้ไขปัญหาด้านสังคมในระยะยาว ซึ่งถือเป็นหัวใจของการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน การไม่คำนึงถึงความยั่งยืน จะเป็นความเสี่ยงด้านกลยุทธ์และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ เพราะบริบทในปัจจุบัน ที่การตรวจสอบ เข้มงวดขึ้น ความคาดหวังจากสังคมและลูกค้ามีความสำคัญมากขึ้น

ธอส. ได้กำหนดแผนงานที่นำไปสู่การเติบโตแบบยั่งยืน พร้อมทั้งคงมุ่งเดินหน้านำตามพันธกิจทำให้คน ไทยมีบ้าน ซึ่งประกอบด้วยภารกิจหลัก 3 ด้าน คือ

1. Sustainability Portfolio ผลประกอบการที่มีความมั่นคงและยั่งยืน ด้วยการกำหนดแนวทางที่ ชัดเจนเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายสำคัญในด้านต่าง ๆ อาทิ สินเชื่อปล่อยใหม่ที่ 203,262 ล้านบาท สินเชื่อคงค้างที่ 1,181,038 ล้านบาท สินทรัพย์รวม 1,210,984 ล้านบาท หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงเหลือ 4.02% ของยอด สินเชื่อรวม และเร่งพิจารณาอนุมัติสินเชื่อโครงการบ้านล้านหลังให้ครบทั้งกรอบวงเงินรวม 50,000 ล้านบาท

ส่วนการที่พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ และหากได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับใช้แล้วนั้น จะมีส่วนช่วยให้ธนาคาร ขยายขอบเขตในการดำเนินธุรกิจ และมีเครื่องมือเพิ่มเติมที่ลดต้นทุนการดำเนินงานลง อาทิ การเปิดจำหน่าย สลากออมทรัพย์ ธอส. เพื่อเพิ่มสัดส่วนของเงินฝากระยะยาวให้สอดคล้องกับการปล่อยสินเชื่อ การเพิ่มอำนาจ การออกพันธบัตรให้เป็นของคณะกรรมการธนาคารซึ่งช่วยให้มีความคล่องตัวในการออกพันธบัตรยิ่งขึ้น และยัง รองรับการให้สินเชื่อเพื่อผู้สูงอายุในรูปแบบ Reverse Mortgage

2. Technology for Digital Service ยกกระดานการให้บริการดิจิทัลด้วยเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์ความ ต้องการของประชาชนในปัจจุบัน ด้วยการนำระบบงานหลัก GHB SYSTEM ที่พัฒนามาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานและการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทางธุรกิจและ บริการรูปแบบใหม่ อาทิ การเดินหน้านำตามเฟส 2 ของ Mobile Application : GHB ALL แอปพลิเคชันที่รวม ทุกบริการของ ธอส. ไว้ในมือลูกค้า ซึ่งจะพัฒนาให้มีบริการเพิ่มเติม อาทิ ดู Statement ทำ Pre Approve ยื่น กู้ ติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง นัดหมายการเข้าประเมินราคา แจ้งผลการพิจารณาสินเชื่อ นัด

วันลงนามเอกสารสำคัญและทำนิติกรรม แจ้งเตือนชำระหนี้ แสดงความประสงค์กู้เพิ่ม และชำระค่า
สาธารณูปโภคต่าง ๆ

การเพิ่มบริการฝากเงินด้วยเครื่องรับเงินฝากแบบพกพา GHB Mobile Deposit เพื่ออำนวยความสะดวก
สะดวกในการรับเงินฝากของลูกค้าประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ เพิ่มความรวดเร็ว มั่นใจ ปลอดภัย และสร้างวินัย
การเงิน

3. Strategic HRM&HRD&CG ยุทธศาสตร์ในด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร รวมถึงการกำกับ
ดูแลกิจการที่ดี โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของธนาคารให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
สมัยใหม่ รองรับการให้บริการแบบดิจิทัล พร้อมไปกับการเดินทางสร้างองค์กรให้มีธรรมาภิบาลและความ
รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งองค์กรกำกับ
ดูแล ลูกค้า พนักงาน และสังคม อาทิ การให้ความสำคัญกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการ
ดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

พัฒนาการที่ดีเหล่านี้ช่วยให้ระบบการเงินของธนาคารอาคารสงเคราะห์และประเทศโดยรวมมี
ประสิทธิภาพ และโปร่งใสมากขึ้น รวมทั้งช่วยให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงบริการทางการเงินได้ดีขึ้น ในราคาที่
ถูกลง ตรงกับความต้องการมากขึ้น มีภาระหนี้ลดลงบ้าง เพื่อสร้างสถานะแวดล้อมที่จะเอื้อให้สังคมไทยพัฒนา
ไปอย่างยั่งยืน หนี้ครัวเรือนลดลง และมีการกระจายผลประโยชน์ที่ทั่วถึงมากขึ้น ลดโอกาสเกิดคอร์รัปชัน
นอกจากนี้ยังสร้างความเป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน เพราะเรามี
ระบบบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี เพื่อที่จะรองรับความเสี่ยงประเภทใหม่ ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ความเสี่ยง
ด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ
และระบบ จนถึงความเสี่ยงจากการที่พันธบัตรไม่ค้ำประกันโดยกระทรวงการคลัง

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ความสำเร็จของ ธอส. ในด้านการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น
ประทับใจ และยังมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ตามพันธกิจ “ทำให้คนไทยมีบ้าน ในปี 2561 ธอส. ประสบ
ความสำเร็จในการให้บริการด้านสินเชื่อบ้านเป็นอย่างดี สะท้อนได้จากการปล่อยสินเชื่อใหม่ได้ถึง 213,161
ล้านบาท สูงกว่าเป้าหมายถึง 12.8% หรือ 24,243 ล้านบาท โดยถือเป็นครั้งแรกในรอบ 65 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้ง
ธนาคารที่ ธอส. สามารถปล่อยสินเชื่อใหม่ได้มากกว่า 1 แสนล้านบาท ภายในระยะเวลา 6 เดือน และปล่อยได้
มากกว่า 2 แสนล้านบาทภายในปีเดียว ส่งผลให้ ธอส. ครองส่วนแบ่งทางการตลาดของสินเชื่อที่อยู่อาศัยปล่อย
ใหม่ได้ถึง 30.3% ของทั้งระบบ

ผลการดำเนินงานที่เติบโตอย่างต่อเนื่องภายใต้การแข่งขันที่สูง ยังสะท้อนให้เห็นถึงการกำหนดแผน
ยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ถูกต้อง ซึ่งมีการสร้าง Passion เป็นแรงผลักดันให้พนักงานมีความมุ่งมั่นในการ
ปฏิบัติหน้าที่และมีความสุขจากความสำเร็จที่ได้สร้างโอกาสให้คนไทยได้มีบ้าน

จากการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ปี 2561 ธนาครมีผลการประเมินด้านธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ดีขึ้นจากการประเมินโดยธนาครแห่งประเทศไทย และธนาครได้รับผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปี 2561 ที่ระดับคะแนน 99.55 (ระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ สูงมาก) สูงสุดอันดับ 1 ของหน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ 54 หน่วยงาน และสูงที่สุดจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ารับการประเมินทั้งสิ้น 426 หน่วยงาน นับเป็นปีที่สอง ที่ธอส. คงอันดับ 1 ของหน่วยงานที่มีการดำเนินงานที่มีคุณธรรมและความโปร่งใสสูงสุด ซึ่งยังคงรักษาระดับหนึ่งเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานโดยผ่านการประเมินจากหน่วยงานภายนอก (สปท. และ ป.ป.ช.) เป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของพนักงานทั้งองค์กร และเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของธนาครที่จะต้องยึดถือและรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

ทั้งนี้ธนาครได้ยึดมั่นคุณธรรมในการดำเนินงาน มีการบริหารงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม รวมถึงการให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มของธนาครอันจะนำไปสู่การยกระดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยให้สูงอย่างยั่งยืน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility : CSR) ธอส. ได้นำความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งสร้างองค์กรให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีและร่วมสร้างสรรค์สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีกำหนดนโยบายสนับสนุน ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญเน้นการทำกิจกรรมหรือการรณรงค์

การดำเนินโครงการ CSR ได้มุ่งเน้นพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านสังคมสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างโอกาสการมีบ้านเป็นของตนเองให้กับผู้ด้อยโอกาสทางด้านที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ในด้านที่อยู่อาศัย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ และการปลูกจิตอาสาช่วยเหลือสังคมร่วมกันของพนักงานในองค์กร รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน และสร้างสังคมไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเติบโตอย่างยั่งยืน

ความสำเร็จขององค์กรที่มีศักยภาพในการดำเนินงานและมีหลักธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการปรับกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานในโลกยุคดิจิทัล จากความเป็นเลิศในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ธนาครอาคารสงเคราะห์มีผลการดำเนินงานที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่นในความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม จึงได้รับการคัดเลือกเป็นองค์กรที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่น โดยมีผลงาน ดังนี้

ปี 2560 รับรางวัล การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปี 2560 (ITA Awards) ภายใต้แนวคิด “Zero Tolerance คนไทยไม่ทนต่อการทุจริต” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประกาศให้ ธอส.ได้รับคะแนนสูงสุด อันดับ 1 ที่ 97.97 ภายในงานผู้บริหาร และพนักงานธนาครได้ร่วมประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริต

ปี 2561 รับรางวัล รัฐวิสาหกิจดีเด่น (SOE Award) จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการ นโยบาย รัฐวิสาหกิจ (สคร.) โดยมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธี ประกอบด้วย

1. รางวัลการบริหารจัดการองค์กรดีเด่น กลุ่มขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้รัฐวิสาหกิจที่มีระบบบริหารจัดการองค์กรดีเด่นที่จะทำให้รัฐวิสาหกิจมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่รัฐวิสาหกิจและมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

2. รางวัลความร่วมมือเพื่อการพัฒนาดีเด่น ด้านการยกระดับการบริหารจัดการองค์กรหรือ “โครงการพี่เลี้ยง” ประเภทดีเด่น เป็นรางวัลคู่รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการองค์กร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นพี่เลี้ยงในการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน แบ่งปัน เพื่อให้รัฐวิสาหกิจที่เป็นน้องเลี้ยง ได้แก่ องค์การสะพานปลา (อสป.) สามารถยกระดับการบริหารจัดการองค์กรให้เข้าสู่มาตรฐานและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. รางวัลความร่วมมือเพื่อการพัฒนาด้านความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ ประเภทเชิดชูเกียรติ (โครงการสร้างบ้านสร้างอาชีพ) เป็นรางวัลเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างรัฐวิสาหกิจได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์(ธอส.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย(ธพว.) และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม(บสย.) ในโครงการสร้างบ้านสร้างอาชีพซึ่งเป็นความร่วมมือในการส่งเสริมประชาชนให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยมีธุรกิจด้วยอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมค้ำประกันที่ต่ำ ความร่วมมือในการสร้างองค์ความรู้ด้านการเงินและด้านการประกอบอาชีพ/ธุรกิจให้กับประชาชน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลลูกค้าระหว่างกันและการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้ง 3 หน่วยงาน

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ รางวัล “รัฐวิสาหกิจดีเด่น” ติดต่อกัน 3 ปี (ปี 2548, 2549 และ 2550)

ปี 2561 รับรางวัล TQM-Progressive Learners ในงาน Thailand Quality Conference & The 19 th Symposium on TQM-Best Practices in Thailand จัดโดยมูลนิธิส่งเสริมทีคิวเอ็มในประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และแนวทางระบบการจัดการของ TQM ที่องค์กรต่าง ๆ นำไปใช้และประสบความสำเร็จ ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้นำเสนอผลงานเรื่อง “การสื่อสารของผู้นำระดับสูง” ซึ่งเป็น “วิธีปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี” ของกระบวนการในหมวด 1 การนำองค์กร โดยมีแนวทางการสื่อสารอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความผูกพันกับพนักงานทั่วทั้งองค์กร รวมถึงลูกค้า คู่ค้า คู่ความร่วมมือที่สำคัญ ซึ่ง ธอส. ได้ยกระดับการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลที่สามารถถ่ายทอดทิศทาง นโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์และค่านิยม ให้กลุ่มเป้าหมายได้ทันที

ปี 2561 ได้รับรางวัล “ธนาคารที่มีบริการยอดเยี่ยม ด้านสินเชื่อบ้าน 2561” และ “รางวัลบุชสวายงามยอดเยี่ยม Best Design Excellence Award ประเภทพื้นที่ขนาด 300-500 ตร.ม.” ในงาน MONEY & BANKING AWARDS 2018 พิจารณาจากผลสำรวจของผู้เข้าชมงานมหกรรมการเงิน MONEY EXPO ทั้งในกรุงเทพฯ และงานมหกรรมการเงินส่วนภูมิภาค

ปี 2561 ได้รับรางวัล “การบริหารสู่ความเป็นเลิศ” Thailand Quality Class (TQC)

ปี 2561 รับรางวัลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ 2561 (ITA Awards) ในฐานะที่ ธอส.เป็นหน่วยงานที่มีคะแนนสูงสุดในกลุ่ม 54 หน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มสถาบันการเงินของรัฐ เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน และได้รับคะแนนประเมินสูงที่สุด เป็นอันดับ 1 ที่ 99.55 คะแนน จากทั้งหมด 426 หน่วยงาน

ปี 2561 รับรางวัล “THAILAND TOP COMPANY AWARDS 2018” ประเภท “DIGITAL BANKING SERVICE OF THE YEAR AWARD” รางวัลสำหรับองค์กรที่ให้บริการด้านธุรกรรมทางการเงินดิจิทัลดีเด่นแห่งปี พิจารณาคัดเลือกองค์กรที่มีความโดดเด่นเพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความภาคภูมิใจในความสำเร็จขององค์กรธุรกิจไทยที่มีศักยภาพการดำเนินธุรกิจ มีหลักธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการปรับกลยุทธ์องค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการดำเนินธุรกิจในโลกดิจิทัล

ปี 2562 ด้วยรางวัล Thailand Top Company Awards 2019 ประเภท Corporate Sustainability เป็นความภาคภูมิใจในความสำเร็จขององค์กร และเป็นแรงบันดาลใจ เป็นแบบอย่างของวิธีคิด และวิธีปฏิบัติให้แก่องค์กรอื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทยต่อไปท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล

2.5 ผลกระทบของการบริหารจัดการหนี้ NPL

ผลกระทบของการบริหารจัดการหนี้ NPL มีดังนี้

2.5.1 ธอส. คือ housing loan bank (สินเชื่อเพื่อบ้าน) เป็นธนาคารของรัฐ ภาพลักษณ์ของธนาคารคือการทำให้กลุ่มรายได้น้อยถึงปานกลางสามารถกู้ได้ ทุกคนจะพูดว่า มีบ้านหลังแรกได้ก็เพราะ ธอส. จึงส่งผลให้ธนาคารอื่นเห็นเป็นแบบอย่าง จึงได้ออกแบบผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยขึ้นมาเพื่อแข่งขัน ซึ่งอาจกระทบต่อปริมาณลูกค้าของ ธอส.บ้าง ทำให้มีส่วแบ่งทางการตลาดลดลง

2.5.2 การปล่อยสินเชื่อที่ด้อยคุณภาพจะส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้(NPL) แล้ว ธนาคารยังต้องกันสำรองหนี้สงสัยจะสูญหรือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนั้น หากธนาคารมีการกันสำรองหนี้สงสัยจะสูญเป็นจำนวนมาก จะทำให้มีผลกระทบต่อกำไรของธนาคาร รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและความมั่นคงของธนาคารได้

2.6 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

2.6.1 ภาวะเศรษฐกิจ เป็นปัญหาสำคัญต่อรายได้ของประชาชน หากภาวะเศรษฐกิจดีย่อมส่งผลให้มีรายได้ดีตามไปด้วย หากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ หรือซบเซาย่อมส่งผลให้เกิดการชะลอตัวทางธุรกิจและการจ้างงานน้อยลง รายได้ของลูกหนี้ลดลง วิธีแก้ปัญหของรัฐบาลคือ ออกบัตรสวัสดิการของรัฐเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.6.2 ปัญหาด้านคุณภาพสินเชื่อ การปล่อยสินเชื่อที่ด้อยคุณภาพในปริมาณมาก นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) แล้วธนาคารยังต้องกันสำรองหนี้สงสัยจะสูญหรือค่าเผื่อหนี้

สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีผลทำให้ธนาคารเกิดความเสี่ยงในระบบการควบคุมหนี้ของธนาคาร ควรแก้ไขด้วยการให้ความรู้กับพนักงานที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะของการจัดอบรมหรือจัดทำโครงการที่สอนน้องเพื่อให้พนักงานทุกคนมีความรู้สึกร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ

2.6.3 ปัญหาของลูกหนี้ การที่ลูกหนี้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมจากเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นเพื่อทำธุรกิจ หากทำการค้าเกินตัวหรือหวังผลเลิศในธุรกิจมากเกินไป อาจเกิดปัญหาผิวนัดชำระหนี้ อันอาจจะเป็นเหตุให้ธนาคารได้รับความเสียหาย แก้ไขโดยให้คำแนะนำลูกหนี้ได้ทราบที่มาที่ไปของรายรับรายจ่ายทำให้สามารถตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป เกิดการประหยัดและมีการออมเงินมากขึ้น จนนำมาสู่การจัดการหนี้เสียที่เกิดขึ้นจากการกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ โดยการหารูปแบบอาชีพเสริมที่เหมาะสม และไม่ต้องลงทุนมาก ประกอบกับหารูปแบบการปรับโครงสร้างหนี้ที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้สินรายบุคคลให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบความสำเร็จของการจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

การจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในรูปของสถาบันการเงินที่มีรัฐบาลเป็นประกัน และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ซึ่งยังมีอีกหลายธนาคารที่มีฐานะเช่น ธอส. อาจมีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน แต่สำหรับผู้วิจัยได้รวบรวมประสบการณ์เรียนรู้จากหน่วยงานนี้มาตลอดระยะเวลา 26 ปี มีหลักการและรูปแบบที่นำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

3.1.1 รู้จักผลิตภัณฑ์ของธนาคาร เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีหลากหลายในแต่ละประเภทที่มีลักษณะเหมือนและแตกต่างกัน ดังนั้นการรู้จักผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทเป็นอย่างดี จะช่วยให้ตอบสนองด้านอสังหาริมทรัพย์ คือเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย (ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 2.3.3) จะเป็นการรักษาลูกค้าและความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี

3.1.2 รู้จักปัญหาของการเกิดหนี้ NPL ปัญหาของการเกิดหนี้ของลูกค้าเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นเพราะความยากจน ธนาคารจึงจัดทำผลิตภัณฑ์สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ ที่ตรงกับความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เราจะอธิบาย ชี้แจง แนะนำผลิตภัณฑ์ เงื่อนไข และหลักเกณฑ์ อย่างละเอียดครบถ้วน ถูกต้อง ไม่ปิดบังข้อมูลที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกค้าและธนาคาร และตอบปัญหาข้อสงสัยแก่ลูกค้าจนกว่าจะเข้าใจ หรือส่งให้ผู้บังคับบัญชาช่วยอธิบาย เพื่อสามารถกำหนดและวางแผนการชำระหนี้ให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของแต่ละบุคคล

3.1.3 กลุ่มเป้าหมายลูกค้าชัดเจน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานการให้บริการที่ดี ภายใต้แนวคิด “ธอส.บริการด้วยหัวใจ” เพื่อสร้างโอกาสให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของธนาคารอาคารสงเคราะห์คือ ผู้ที่มีรายได้น้อยและปานกลางได้มีที่อยู่อาศัยตามนโยบายรัฐบาล โดยพันธกิจ ธอส. สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เป็นทิศทางที่ชัดเจนจากรัฐบาลที่ต้องการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

3.1.4 วิธีการติดตามหนี้ เพราะเป็นธนาคารของรัฐที่ปล่อยสินเชื่อบ้านเพียงอย่างเดียว ลูกหนี้แต่ละกลุ่มที่เป็น NPL มีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ธนาคารก็จะลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ หรือผ่อน เฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ หรือขยายระยะเวลาการกู้ เพื่อป้องกันการเกิดการค้างชำระและนำมาปรับปรุงการแก้ไขหนี้ค้างชำระที่ธนาคารมีมาตรการแก้ไขอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเกิดหนี้ค้างชำระและประชาชนทั่วไปที่ขอใช้บริการสินเชื่อจะได้รับประโยชน์ต่อเนื่อง โดยจำนวนเงินที่นำมาใช้หมุนเวียนในระบบเพื่อให้กู้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ต้นทุนในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ถูกลง

3.1.5 มุ่งสร้างองค์กรให้มีธรรมาภิบาล ยึดหลักการและแนวทางกำกับดูแลที่ดีในรัฐวิสาหกิจเพื่อให้ระบบการทำงานเกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของธนาคาร สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า โดยยึดประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลักด้วยจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อภารกิจและหน้าที่ที่มีต่อลูกค้าด้วยความเสมอภาค

3.1.6 รูปแบบการบริการที่ทันสมัย มีระบบ Digital Banking ระบบการชำระเงินกู้ของธนาคาร โดยจัดทำแผน Transformation to Digital Services สร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และช่องทางการให้บริการโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวขับเคลื่อน ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมการเงินผ่านดิจิทัล โดยจะพัฒนาไอทีทั้งระบบมาช่วยในการดำเนินธุรกิจ และการวางแผนทรัพยากรโดยรวมให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด

3.1.7 เป็นสถาบันการเงินที่มีคุณภาพในระดับสากล เป็นสถาบันการเงินแห่งเดียวที่เป็นศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ เป็นหน่วยงานกลางในการจัดเก็บรวบรวมฐานข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ของประเทศ ที่ทันเหตุการณ์ถูกต้องเชื่อถือได้ และครบถ้วนเป็นระบบ รวมถึงสำรวจ วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ และแนวโน้มของอสังหาริมทรัพย์ พยากรณ์อุปสงค์ อุปทานและราคาของอสังหาริมทรัพย์ และให้บริการปรึกษาและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของอสังหาริมทรัพย์

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการหนี้ NPL ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ประสบความสำเร็จคือ

3.2.1 การพิจารณาสินเชื่อรายใหม่ ควรพิจารณาการปล่อยสินเชื่อตามหลักการวิเคราะห์ที่มีคุณภาพ พิจารณาเอกสารประกอบการขอสินเชื่ออย่างระมัดระวัง เนื่องจากอาจจะทำให้เกิดเป็นหนี้ค้างชำระ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธนาคาร ทั้งผลกำไรลดลงและเพิ่มภาระในการกันเงินสำรองหนี้ตามเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

3.2.2 จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ของลูกหนี้ธอส.นั้น สามารถนำมาสรุปเป็นมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการปล่อยสินเชื่อ ในการคัดเลือกลูกหนี้สินเชื่อ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงและเป็นการป้องกันการเกิดหนี้ ตลอดจนเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจคัดเลือกลูกหนี้ที่มีคุณภาพ

3.2.3 เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเงิน นวัตกรรมบริการ ธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงควรสร้างการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์

ทางการเงิน นวัตกรรมบริการมุ่งเน้นไปที่ลูกค้าไม่ใช่การพัฒนาวัตกรรมการให้บริการภายในขององค์กรเอง ด้วยการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและแสวงหาสิ่งที่ธุรกิจควรให้ความสำคัญเพื่อตอบสนอง สภาพแวดล้อม โดยพยายามปรับตัวให้เข้ากับโลกดิจิทัลและการแข่งขันที่มากขึ้น

3.2.4 ประเมินความสามารถในการชำระหนี้ โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่ผู้กู้อาจมีเงินเหลือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ นอกเหนือจากการพิจารณามูลค่าหลักประกันที่สามารถขายเพื่อชำระหนี้ได้เมื่อเป็นหนี้เสีย หรือเงื่อนไขอื่น ธนาคารมีสิทธิตัดเงินในบัญชีได้ก่อน โดยใช้แนวทางการกำหนดนโยบายการทำธุรกิจสินเชื่อรายย่อยที่ให้ความสำคัญกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า โดยมุ่งเน้นมิให้ลูกค้าก่อหนี้เกินตัว เพื่อปลูกฝัง และส่งผ่านวัฒนธรรมองค์กร ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้สินเชื่อ ให้มีแนวคิด ทศนคติ และพฤติกรรมที่ตระหนัก ถึงการให้สินเชื่ออย่างเหมาะสมตลอดทั้งกระบวนการ

3.3 หลักธรรมที่ใช้ประกอบการทำงาน

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตใน คัมภีร์สัมมการวิปาก พบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการตามองค์ประกอบที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ 1) การจัดหาหรือ สร้างปัจจัยแห่ง สัมมาทิฐิ หมายถึงเหตุที่เป็นเครื่องหนุนให้สัมมาทิฐิเกิดขึ้นมี 2 ประการ คือ ปรโตโฆสะ หมายถึง เสียงจาก ผู้อื่นหรือการกระตุ้นชักจูงจากภายนอกและโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย 2) การสร้าง สัมมาทิฐิ คือ สร้างปัญญาอันเห็นชอบ เห็นถูกต้องตามเป็นจริง เป็นองค์ประกอบสำคัญของมรรค ในฐานะที่เป็นขั้น เริ่มแรกในระบบการศึกษาตามหลักการของพระพุทธศาสนา 3) การฝึกตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ การฝึกตามหลักของ ศีล สมาธิ และปัญญา 4) การวัดผลและประเมินผลตามหลักไตรสิกขา เป็นการวัด พัฒนาการของการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และ ด้านปัญญา

กิจกรรมที่บุคคลคบหาหรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน พระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี จึงสนับสนุนการคบ หากับบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตรดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็น เหตุให้อริยมรรคมีองค์ 8 ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้นหรือเป็นเหตุให้อริยมรรคมีองค์ 8 ที่เกิดขึ้นแล้วถึงความเจริญเต็มที่ เหมือนกัลยาณมิตรตานี้” ดังจะเห็นได้ชัดในคำสอนเกี่ยวกับหลักกรรม ถ้าใช้ศัพท์เฉพาะในทางธรรมก็คือ มัชฌิมา ปฏิปทา คือ ปฏิปทาที่นำเอามัชฌิมนธรรมเทศนามาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นมนุษย์เพื่อบรรลุผลที่มุ่ง หมายของ มัชฌิมนธรรมเทศนานั้นเอง หลักการสำคัญของจริยะดังที่ได้กล่าวมานี้แยกแยะออกไปได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 รู้เข้าใจความจริงของธรรมชาติหรือรู้เท่าทันธรรมชาติว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย ขั้นที่ 2 ใช้ ความรู้ นั้นให้เป็นประโยชน์ คือ ปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมดาหรือกฎธรรมชาตินั้นโดยกระทำการที่เป็นเหตุให้ เหตุ ปัจจัยทั้งหลายดำเนินไปในทางที่จะก่อผลดี ขั้นที่ 3 เมื่อทำอย่างถูกต้องที่ตัวเหตุปัจจัยแล้วก็ปล่อยให้ตัว เหตุ ปัจจัยเป็นไปตามธรรมดาหรือตามกฎจนก่อผลของมันเอง วางใจเป็นอิสระคอยดูอย่างรู้เท่าทันไม่ต้องถือ มั่น เอาตัวตนเข้าไปผูกมัดติดตัว ตามหลักการนี้ ความรู้ความเข้าใจเป็นแกนนำของความประพฤติปฏิบัติเป็น ส่วนสำคัญที่ต้องใช้ตลอดตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด เมื่อพูดอย่างสั้นจึงเรียกจริยธรรมนี้ว่า การเป็นอยู่ด้วยปัญญา และ

เรียกบุคคลผู้มีจริยธรรมนี้ว่าบัณฑิต แปลว่า ผู้เป็นอยู่ด้วยปัญญา ด้วยเหตุที่ต้องใช้ปัญญาตั้งแต่เริ่มต้น ระบบจริยะคือมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา นี้ จึงมีสัมมาทิฐิ ได้แก่ความเห็นชอบหรือความเข้าใจถูกต้อง เป็นองค์ประกอบข้อแรก

วิธีการสร้างแรงจูงใจ ให้เกิดการพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาความรู้ในพระพุทธศาสนา เรื่องอริยสัจ 4 แบบประยุกต์ คือ ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิต หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจว่า หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้มาสอนนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั่นเอง ทุกข์ เป็น ภาษาบาลีและสันสกฤต มาจากคำว่า ทุกข์ แปล แบบทับศัพท์ตามที่เข้าใจกันในวงการบาลี คือ แปลเท่าเดิม ทุกข์ ก็แปลว่า ทุกข์ เพียงเปลี่ยนรูปแบบการเขียนในทางอักษรศาสตร์ เรียกว่า แปลแบบยืมคำ คือ ยืมคำว่า ทุกข์ ที่เป็นภาษาบาลี มาเป็นคำแปลในภาษาไทย ตามตัวอักษร ทุกข์ มิได้แปลว่า ปัญหา และมิได้เป็นไวยากรณ์แห่งคำว่า ปัญหา ทุกข์เป็นปัญหาโดยที่มี สภาพเหมือนกันกับสิ่งที่ปัญหา คือ สิ่งที่ต้องแก้ไข ปัญหาเป็นคำถามที่ต้องพยากรณ์ คือ ควรจะตอบ หู เป็นอุปสรรค คือ คำที่มาขวางหน้าคำอื่น ทั้งคำนามและกริยา ทุกข์ เป็นนามกิต्तที่ใช้เป็นทั้งบทนามกิต्त และบทนามนาม หู แปลว่า ชั่ว,ยาก ข นั้นมาจากขมธาดู ในความหมายว่าทน, อดทน เช่น ชันติ ความอดทน เป็นขมธาดุลติปัจจัย ทุกข์ ตามรูปศัพท์ แปลว่า “สิ่งที่ทนได้ยาก” ความหมายที่ใช้กันในภาษาไทย หมายถึง ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ก็ไม่ผิด เพราะความไม่สบายกายไม่สบายใจนั้น มนุษย์รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ทน ได้ยาก ไม่ต้องการจะทนอยู่ในสภาพนั้น เช่น เวลาไม่สบาย เป็นไข้ มนุษย์ทุกคน ก็ไม่อยากจะทนอยู่ในสภาพ นั้น ต่างหาวิธีบำบัดให้ความไม่สบายกายนั้นหายไป

แนวทางในการพัฒนาชีวิตนั้นสามารถค้นพบจากที่พระพุทธเจ้าดำเนินชีวิตการเป็นพระพุทธเจ้า เป็นกรณีศึกษาถึงเราไม่ได้ปรารถนาพุทธภูมิโดยตรง แต่สามารถที่จะเหมือนกับการสะสมบารมี แต่ละคนอาจจะเน้นบารมีคนละอย่างเท่าที่ตัวเองถนัด บางคนอาจจะเน้นทานบารมี แต่ไม่ได้หมายความว่า สิ่งอื่นหรือบารมีอื่นไม่สำคัญ ถ้ามองในคัมภีร์วิมุติเมธ ซึ่งยังถือว่าอยู่ในฝ่ายเรา จะถือว่าคำว่าเมตตาบารมี เป็นฐานของบารมีทั้งหมดเมื่อเรามีความเมตตาปรารถนาช่วยเหลือคนอื่นให้มีความสุขจะให้ทานไม่คิด เบียดเบียนเขา เราก็รักษาศีล เราก็เนกขัมม เนกขัมมคือให้ตัวเองหลุดพ้นจากกิเลสเพื่อจะได้ช่วยคนอื่น ฉะนั้น ตัวเมตตา ความรักความปรารถนาดี มันจึงเป็นตัวพื้นฐาน เป็นจิตตภาวนาพื้นฐานที่ทำให้เกิดการให้ทาน การรักษาศีล ทาน ศีล ภาวนา สำหรับคนทั่วไปจึงมีแค่ทานคือการให้ ศีลคือการไม่เบียดเบียน มีเมตตา ภาวนาเป็นฐานในการทำบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ คนทั่วไปมักจะมองว่า ทาน ศีล ภาวนา ภาวนาคือกรรมฐานไปเลย แคเมตตาภาวนาก็พอแล้ว เมตตาภาวนาเรียกว่าเป็นฐานของบารมีอื่นๆ ทั้งหมด ถ้าไม่มีเมตตาไม่มีความรักต่อสรรพสัตว์ จะไม่ไปช่วยใครให้พ้นทุกข์ การเป็นพระพุทธเจ้าก็เลยไม่เกิด บุคคลที่จะเป็นคณิงใหญ่ต้องรักสรรพสัตว์ต้องแผ่เมตตา แล้วเมื่อมีเมตตาแล้วทานมาเอง เมื่อมีเมตตา ไม่ช้าก็ช้า ไม่ลักทรัพย์ ศีลก็จะมา เพราะฉะนั้นการปลูกฝังตามหลักทศบารมี จึงต้องมีเมตตา เมตตาเป็นฐาน

ส่วนการนำ “ธรรมะ” หรือ หลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างบรรยาภาสการ ทำงานที่พึงประสงค์ โดยให้ความสำคัญกับชุด “ธรรมะ” ที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละคนที่เป็นอยู่ในหน่วยงาน/องค์กร คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ ผู้ร่วมงาน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้แต่ละ

คนรู้จัก “ทำหน้าที่” ตามบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง ชีวิตของผู้คนในหน่วยงาน/องค์กรก็จะมี ความหมาย และบรรยากาศในองค์กรก็จะเป็นมิตรและร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป แบ่งธรรมะได้ดังนี้

บรรณานุกรม (Bibliography)

- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2542, มกราคม-มีนาคม). การปรับโครงสร้างหนี้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์, **วารสาร ราย 3 เดือน**, 6(20), 12-15.
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2561). **รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารอาคาร สงเคราะห์.
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2562). **ผลการดำเนินงานธนาคารอาคารสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคาร อาคารสงเคราะห์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560). **ความท้าทายของเศรษฐกิจไทยในโลก VUCA**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ มั่นพัฒนา.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). **วิกฤตหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) กับ คปน.: การปรับปรุงโครงสร้าง หนี้สินอสังหาริมทรัพย์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2541). **ระบบการเงินไทย**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- พระครูสังวรสุตกิจ. (2557). มนุษย์สัมพันธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาองค์กร. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์ นครลำปาง**, 3(2).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **ธรรมญูชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพฯ : เอ็มแอล ครีเอชั่น แอนด์ พรินติ้ง.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์. (2560). **20 ปีวิกฤตเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทาง เศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- โชติชัย สุวรรณภรณ์. (2549). **แนวโน้มของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลของ Non-Bank ในปี 2549**. กระทรวงการคลัง: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

Model of Successful patterns of Mae Hong Son chicken breed development

รูปแบบของความสำเร็จของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน

Dr.Rachun Maneetorn

ดร.ราชัน มณีธร

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Social Development
At Bodhisastra University, Florida State, USA.
Academic Year 2019

Abstract

The objective of research of “Model of Successful patterns of Mae Hong Son chicken breed development” is to study the Model of Successful patterns of Mae Hong Son chicken breed development. Which the researcher has experienced for over 36 years. Collective participatory action research and development research the achievement of participatory action research is useful to the Mae Hong Son Provincial Livestock Office. Participating farmers, the government understands and knows the impact of the development of Mae Hong Son chicken breeds. Data collection tools are Self-evident Analyze and synthesize data using qualitative methods. The collected data tools were Self-evident then analysed and synthesized by qualitative methods. Important tools for collecting data for reliable research results and resulting in trust in the quality of qualitative research. The researcher used the method of data validation before analysis. With a triangular inspection method. It consists of the following steps: 1) Examining the data triangles by considering different time sources, sources, locations, and personal sources. Will be the same or not If the information in different locations is the same or not and if the person who gave the information changed the information Will be the same or not. 2) Researcher triangle about the researcher. By changing observers or interviews and 3) checking the triangles on how to gather data. By using different data collection methods in order to gather the same information, such as using observation methods along with questioning By proceeding with the group of Mae Hong Son chickens, from June 2019 to September 2019.

The research shows there are 7 patterns of Model of Successful patterns of Mae Hong Son chicken breed development as follows 1. Know each breed of chicken 2. Know how to use technology for development 3. Have knowledge of farm management 4. Have techniques for developing chicken breeds 5. Know the market demand 6. Know chicken products

Key Word : Success Model means principle patterns which correlated distinctively to the ultimate goal. Mae Hong Son chicken breed development means the development of the Mae Hong Son chicken breed. Of Mae Hong Son Provincial Livestock Office

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เรื่องรูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์รูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในหน้าที่ในตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอ มาตลอด 36 ปี และเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและวิจัยเชิงพัฒนา ผลสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นประโยชน์กับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรผู้มีส่วนรวม ภาครัฐเข้าใจและทราบถึงผลกระทบของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือตัวผู้วิจัยเอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และเกิดความไว้วางใจในคุณภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ประกอบด้วยขั้นตอนได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลา กันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูล จะเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม โดยดำเนินการกับกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึง เดือนกันยายน 2562

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ 1. รู้จักไก่แต่ละสายพันธุ์ 2. รู้จักใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา 3. มีความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม 4. มีเทคนิคในการพัฒนาสายพันธุ์ไก่ 5. รู้ความต้องการของตลาด 6. รู้ผลิตภัณฑ์จากไก่

คำสำคัญ : รูปแบบความสำเร็จ หมายถึง หลักการที่เป็นแบบแผนที่เกี่ยวข้องกันชัดเจนที่นำมาสู่ความสำเร็จ, การพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน หมายถึง การพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง และวิธีการศึกษา

1.1 ความเป็นมา สถานการณ์ทั่วไป แนวคิดทั่วไป (Statement of the problems)

ไก่แม่ฮ่องสอน เดิมทีเป็นไก่ป่าที่ชาวไทยภูเขา กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำมาเลี้ยงไว้ตามบ้าน นอกจากจะนำมาเป็นอาหาร ยังเป็นไก่ที่มีคุณสมบัติพิเศษ สามารถนำไปใช้ล่อไก่ป่าตัวอื่น ๆ ที่อยู่ป่าได้อีกด้วย โดยธรรมชาติของไก่แม่ฮ่องสอน ตัวผู้ จะมีลักษณะสวยงาม ตัวเมีย จะมีคุณสมบัติที่

ดีในการเลี้ยงลูก กล่าวโดยรวมคือ ไก่แม่ฮ่องสอนเป็นไก่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยบนพื้นที่สูงมาก เพราะสามารถเลี้ยงได้ด้วยต้นทุนต่ำ เลี้ยงง่ายแบบชาวบ้าน ไม่ต้องใช้อาหารสำเร็จรูป และยังมีความต้านทานโรคไม่ต้องพึ่งพายาหรือวัคซีนอะไรเลย แม้ว่าจะมีข้อด้อยคือมีขนาดตัวค่อนข้างเล็ก โตช้า โดยต้องใช้เวลาในการเลี้ยงนานถึง 6 เดือน กว่าจะได้น้ำหนักซีก 1 กิโลกรัม แต่รสชาติไก่แม่ฮ่องสอน ดีกว่าไก่ตามท้องตลาดทั่วไปมาก หากินได้ยาก และเหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบพอเพียงเป็นอย่างยิ่ง

จากการเสด็จทรงงานเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อปีพ.ศ.2543 ของ “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง” ซึ่งทรงห่วงใยราษฎรมีแหล่งอาหารโปรตีนไม่เพียงพอ โดยชาวบ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะนิยมล่าสัตว์ป่ามารับประทาน เช่น เขียดแลวหรือกบภูเขา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวน ประกอบกับการทำการเกษตรที่นิยมเผาป่าเป็นประจำทุก ๆ ปี ทำให้แหล่งโปรตีนในธรรมชาติหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ จึงทรงมีพระราชดำริให้หาแหล่งโปรตีนอย่างอื่นมาทดแทน ทรงแนะนำให้เลี้ยงไก่พื้นเมือง “ไก่แม่ฮ่องสอน” นับเป็นกุศโลบายที่แยบยลมากนอกจากชาวบ้านจะได้รับสารอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพดีแล้ว ยังสามารถลดการบุกรุกเผาป่าได้อีก เนื่องจากชาวบ้านต้องใช้เวลาว่างในการเลี้ยงไก่ แทนการไปบุกรุกป่า จากแนวพระราชดำริดังกล่าว กรมปศุสัตว์ได้นำมามำพระราชดำริมาปฏิบัติโดยเริ่มคัดเลือกสายพันธุ์ไก่มาทำการปรับปรุงพันธุ์เพื่อให้ได้ ไก่แม่ฮ่องสอนพันธุ์แท้ โดยมีลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้

ลักษณะประจำพันธุ์

ประเภท (Classification)–เบา (Light) สีเปลือกไข่ (Egg color)–สีนวล (Tinted)

รูปร่าง–ตรง (Upright) มีคอ–แข็ง-ขาสั้น ลักษณะท่าทาง–ว่องไว (Alert) สง่างาม (Graceful)

เพศผู้ มีขนลำตัว-หางสีดำ สร้อยคอ-หลังสีเหลืองเข้ม มีปุยขาวที่โคนหาง หงอนจักร ใบหน้าแดง แข็ง-ปากสีดำหรือเทา ผิวหนังขาวอมแดง

เพศเมีย มีขนลำตัวสีน้ำตาลกระเหลืองหรือสีน้ำตาลลายป่าทั้งตัว ขนดุ่มหูสีเหลือง หงอนจักร ใบหน้าแดง ปาก-แข้งสีดำหรือเทา ผิวหนังขาวอมแดง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก	122-197 วัน
น้ำหนักตัวเมื่อให้ไข่ฟองแรก	918.11 กรัม
น้ำหนักไข่	27.18 กรัม
ผลผลิตไข่	40-123 ฟอง/แม่/ปี
อัตราการผสมติด	85 %
อัตราการฟักออกจากไข่มีเชื้อ	85 %
น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ เพศผู้	1.30 กิโลกรัม
เพศเมีย	1.00 กิโลกรัม

จุดเด่น มีขนสร้อยคอสีน้ำตาลแดงสวยงาม เหมาะที่ใช้เป็นพันธุ์ที่เลี้ยงในท้องถิ่นพื้นที่สูง หนึ่ง

ขาวอมแดง

โดยกรมปศุสัตว์ได้ขึ้นทะเบียนไก่แม่ฮ่องสอนให้เป็นสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น ในปี 2557 ที่ผ่านมานี้ และได้มอบภารกิจในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนให้กับหน่วยงานกรมปศุสัตว์ในส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทั้ง 7 อำเภอ มีการประสานการดำเนินการขับเคลื่อนการส่งเสริมการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน มาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหลายหน่วยงาน อาทิเช่น งบประมาณการพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนาจากผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน งบในการสร้างโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ จากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ทั้งทางด้านงบประมาณและด้านวิชาการ ทำให้มีการพัฒนาการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

1.2 สถานการณ์เฉพาะในประเทศ หรือในท้องถิ่น

ในปัจจุบันระบบการผลิตทางการเกษตรในด้านเนื้อสัตว์ในประเทศ ผู้บริโภคได้นิยมหันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น มีการบริโภคอาหารที่ปลอดจากสารพิษ หรืออาหารที่ผลิตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งกรมปศุสัตว์ได้ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับผู้บริโภคที่รักสุขภาพ เนื่องจากมีการเลี้ยงด้วยวิถีธรรมชาติ จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี 2562 พบว่า จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง รวม 13,130 ราย ปริมาณไก่พื้นเมืองรวม 454,705 ตัว สำหรับไก่เนื้อมีการเลี้ยงเพียง 325/24 ตัว/ราย และไก่ไข่ เพียง 25,078/30 ตัว/ราย ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่มีการเลี้ยงแบบรายย่อย คิดเป็น 50% ของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้งหมด หรือประมาณสองแสนตัว เกษตรกรที่เลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน หกพันกว่าราย อำเภอที่มีปริมาณการเลี้ยงมากเรียงตามลำดับได้แก่ อำเภอขุนยวม อำเภอสบเมย อำเภอเมือง อำเภอแม่สะเรียง อำเภอปาย อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอปางมะผ้า จำนวนประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แยกเป็น ชาย 140,715 คน หญิง 135,169 คน รวม 275,884 คน (ข้อมูลจากสำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2560) มีการนำเข้าไก่จากจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้

(ข้อมูล เดือน กรกฎาคม 2562 จากด่านกักสัตว์แม่ฮ่องสอน) ไก่ไข่ปลดระวาง จำนวน 13,140 ตัว ไก่ไข่รุ่น 920 ตัว ส่วนใหญ่ปลายทางอยู่ที่อำเภอแม่สะเรียง ลูกไก่เนื้อ จำนวน 10,000 ตัว ส่วนใหญ่ปลายทางอยู่ที่อำเภอเมือง (ซากไก่ หรือชิ้นส่วนไก่แช่แข็ง) จำนวน 245,180 กิโลกรัม ส่วนใหญ่ปลายทางอยู่ที่อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอเมือง

จากข้อมูลด้านการผลิตไก่ของเกษตรกรในจังหวัด และการนำเข้าจากจังหวัดอื่น ๆ เห็นได้ว่า การผลิตไก่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่เพียงพอต่อการบริโภค ต้องมีการนำเข้าค่อนข้างมาก หากมีการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง จะช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนมีความมั่นคงในอาชีพเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากไก่แม่ฮ่องสอน ดั้งเดิมมาจากไก่ป่า ชาวบ้านได้นำมาเลี้ยงโดยใช้วิธีการต่อไก่ป่า ทำให้เกิดภูมิปัญญาในการเลือกลักษณะไก่ที่จะนำไปต่อไก่ป่า จนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

ลักษณะประจำพันธุ์ของไก่แม่ฮ่องสอน จากการพัฒนาสายพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน โดยการรวบรวมพันธุ์จากอำเภอต่าง ๆ จนกระทั่งได้สายพันธุ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของไก่แม่ฮ่องสอน โดยกรมปศุสัตว์ได้ขึ้นทะเบียนรับรองเป็นสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น

ไก่แม่ฮ่องสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้ดังนี้ คือ ไก่ไก่ ไก่เก่ง และ ไก่แกง

ไก่ไก่ หรือ ไก่สวยงาม เลี้ยงไว้เพื่อความเพลิดเพลิน และการประกวด

ไก่เก่ง หรือ ไก่ที่นิยมเลี้ยงไว้สำหรับนำไปต่อไก่ป่า เนื่องจากมีความกล้า มีเสียงขันที่ไพเราะ

ไก่แกง หรือ ไก่ที่มีลักษณะผิพื้อนไปจากสายพันธุ์ นิยมเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หรือจำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

1.3 ความสนใจ

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนแม่ฮ่องสอนมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอแม่สะเรียง จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) จากโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ ในสมัยตอนที่ยังเป็นเด็ก คุณพ่อก็เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ตัวไหนที่มีความสวยงามก็จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ส่วนตัวไหนที่ไม่ค่อยจะสวยงามก็จะนำมาเป็นอาหารเลี้ยงครอบครัว ทำให้รู้สึกผูกพันกับไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่ยังเด็ก ๆ

จนกระทั่งได้ไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นโดยได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อกับโรงเรียนสัตวแพทยกรรมปศุสัตว์ ในปี พ.ศ. 2524-2526 หลังจากจบการศึกษาก็ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกรมปศุสัตว์ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2526

ตลอดระยะเวลา 36 ปี ในการปฏิบัติราชการผู้วิจัยไม่เคยโยกย้ายออกไปจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีแต่เพียงการโยกย้ายภายในจังหวัดจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ไปอำเภอแม่สะเรียง ขึ้นดำรงตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอแม่ลาน้อย ในปี 2542 และในปัจจุบันดำรงตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอสบเมย ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีโอกาสสนองงานตามพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน โดยกรมปศุสัตว์ได้รับสนองแนวพระราชดำริ และมอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอเป็นผู้ขับเคลื่อนงานดังกล่าว

ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย หรือมีฐานะยากจน การทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยยึดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยในบริบทของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเน้นให้เกษตรกรพออยู่ พอกิน การสร้างการมีส่วนร่วม และการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน

1.4 วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยเริ่มสนใจเรื่องไก่ตั้งแต่เป็นเด็ก เพราะครอบครัวเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน คุณพ่อเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติให้ไก่หากินอาหารเอง ปล่อยให้นอนตามใต้ถุนบ้าน หรือตามต้นไม้ ซึ่งการเลี้ยงแบบนี้ทำให้ดูแลรักษาคุณภาพของไก่พื้นบ้านทำได้ยาก ไก่โตช้า คุณภาพของเนื้อไก่จะเหนียว หลังจากนั้นคุณพ่อเริ่มพัฒนาเทคนิคการเลี้ยงไก่แบบโรงเรือนมาผสมผสานกับการเลี้ยงแบบพื้นบ้าน พร้อมกับการเพิ่มคุณภาพไก่ด้วยการปรับปรุงพันธุ์ลูกผสมระหว่างไก่บ้านกับไก่พันธุ์แท้ เอาใจใส่ดูแล แต่มักเจอปัญหาหลายวิกฤต เช่น ปัญหาใช้หัวदनก ปัญหาขาดทุน และเจอน้ำท่วม ไก่ที่ขายตามตลาดมีราคาเกินความเป็นจริง อันเกิดมาจากการควบคุมราคาตามกลไกตลาดของพ่อค้า จึงคิดว่าหากได้เรียนรู้เกี่ยวกับ เทคโนโลยีด้านปศุสัตว์ สุขภาพสัตว์ สุขอนามัยสิ่งแวดล้อม เรียนรู้การพัฒนาระบบการผลิต การเลี้ยง และการจัดการที่ได้มาตรฐาน แล้วนำมาถ่ายทอดให้เกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้วิธีแนวทางการป้องกันโรคต่าง ๆ ของสัตว์ทุกชนิด ว่าควรทำอะไร รู้ถึงการจำแนกชนิดพันธุ์ ตลอดจนข้อแนะนำการเลี้ยงอย่างไร จึงจะได้ไก่ที่มีขนาดตามที่ตลาดต้องการ ความรู้ทางวิชาการจะช่วยให้ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา และสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการผลิตสัตว์ได้ รวมถึงความรู้ด้านการตลาดด้วย ผู้วิจัยจึงเข้าศึกษาในสาขาสัตวบาล เรียนตั้งแต่การดูแลสัตว์ในทุกกระบวนการผลิต เริ่มตั้งแต่การคัดสรรวัตถุดิบที่จะมาใช้เป็นอาหารสัตว์ การจัดการสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงโรงเรือน การจัดการด้านสายพันธุ์และการขยายพันธุ์สัตว์ ตลอดจนการจัดการควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น เมื่อเรียนจบก็สอบเข้าทำงานในกรมปศุสัตว์ตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับผิดชอบงานตลอดระยะเวลา 36 ปี ไม่เคยโยกย้ายออกไปจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีแต่เพียงการโยกย้ายภายในจังหวัดเท่านั้น หน้าที่รับผิดชอบคือฟื้นฟูวิถีการเลี้ยงไก่ด้วยแผนบูรณาการ วางแนวทางเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนให้กับชาวบ้านตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนไม่ให้สูญพันธุ์เพราะถือเป็นเอกลักษณ์และความภูมิใจของทางจังหวัด พร้อมร่วมมือกับชาวบ้านจัดตั้ง กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้านแม่ฮ่องสอน เพื่อขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปสร้างรายได้กลับมาสู่ชาวบ้าน โดยอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน การสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์ทั้งด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และระเบียบคู่มือการปฏิบัติงาน และยังได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นจากภาคเอกชน เครือข่ายทางวิชาการที่เข้มแข็ง ได้เรียนรู้และค้นพบรูปแบบการพัฒนาไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน จนได้รูปแบบการพัฒนาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจมาจากการที่ได้เห็นคุณพ่อเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่ผู้วิจัยยังเด็ก ซึ่งในตอนนั้นเรียกกันว่าไก่ป่า และมีความประทับใจในความสวยงามน่ารัก ตัวก็มีขนาดเล็กของไก่แม่ฮ่องสอน ตลอดจนชอบฟังเสียงไก่ขันในตอนเช้า เพราะสามารถช่วยให้จิตใจมีความสงบและทำให้เรามีความสุขในเช้าวันใหม่

เมื่อผู้วิจัยได้รับราชการในกรมปศุสัตว์ ในการทำงานก็มีส่วนผลักดันส่งเสริมให้มีการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีส่วนทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน ที่มีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบากได้มีอาหารไว้บริโภค เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมในด้านพัฒนาการของเด็กนักเรียนตามโครงการพระราชดำริในพื้นที่ ให้มีทักษะอาชีพในการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ให้มีทักษะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อเรียนจบ

ส่วนแรงบันดาลใจในการพัฒนาเรียนรู้ เกิดจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรและทรงงานในพื้นที่ ทั้งสองพระองค์ทรงสนพระทัยและทรงห่วงใยในความเป็นอยู่ของพวกเราผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นหนึ่งในทีมงานของกรมปศุสัตว์และได้ถวายรายงาน ถือเป็นความภาคภูมิใจอย่างสูงสุด มันเป็นความรู้สึกที่ประทับใจ ดีใจ เป็นเกียรติ และกลัวจะพุดผิด แต่สุดท้ายท่านทรงเป็นกันเองไม่ถือพระองค์ ทรงงานเหมือนเราทำงานปกติมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทุกอย่างแฝงด้วยพระเมตตา เป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ในครั้งนั้นท่านทรงสนับสนุนให้มีการทดลองวิจัยด้านพันธุ์สัตว์เพื่อหาพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงบนที่สูงจนได้สัตว์สายพันธุ์ที่เหมาะสม และมีรับสั่งให้เกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน หาไก่ป่ามาผสมพันธุ์ไก่บ้าน ให้ได้ไก่เลี้ยงง่ายแข็งแรงเป็นอาหารทดแทนหมูวัวที่หากินยากราคาแพงในเมืองแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ไก่ซี้ฟ้า ไก่ฟ้าหลวง และไก่แม่ฮ่องสอน ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกรและบูรณาการองค์ความรู้ให้เกิดการทำงานร่วมกับเกษตรกร ด้านการผลิตและการตลาด เป็นการพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์ให้แก่เกษตรกรและชุมชน เกษตรกรใช้อาหารและกระบวนการเลี้ยงแบบท้องถิ่น เกิดความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนและยังสามารถขยายโอกาสด้านการเลี้ยงไก่พันธุ์ให้แก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสร้างความยั่งยืนด้านการผลิตอาหารและเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวต่อไป

2.2 บริบทของเรื่องที่ทำ สถานการณ์ การเริ่มต้น

ด้วยผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนตลอด 36 ปี ที่ผ่านมา ส่งผลให้มีประสบการณ์ และได้เรียนรู้งานตั้งแต่ตำแหน่งสัตวแพทย์ ซึ่งปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ งานด้านการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี งานด้านธุรการ จนกระทั่งได้รับตำแหน่ง ปศุสัตว์อำเภอ ได้เข้าสู่การบริหารงานครบทุกด้าน

โดยเฉพาะบริบทของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ทรงงานของทุกพระองค์ โดยเฉพาะเรื่องไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน

ช่วงแรก ๆ เรารวบรวมไก่จากหมู่บ้านต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่ออนุรักษ์ให้มีไก่พันธุ์แท้ ไม่ให้มีการสูญพันธุ์หรือปนเปื้อนจากสายเลือดไก่พันธุ์อื่น ๆ จากไก่พื้นเมืองพันธุ์ต่างกันว่ามียุทธศาสตร์ประจำพันธุ์อย่างไร สำหรับไก่พื้นเมือง ลักษณะประจำพันธุ์ไม่สามารถระบุได้ถูกต้องชัดเจน เนื่องจากว่ามีการผสมปะปนกันไป ทำให้การถ่ายทอดลักษณะในชั่วอายุต่าง ๆ ไม่แน่นอน เมื่อนำมาเลี้ยงจึงไม่ให้เกิดผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงฟื้นฟูด้วยแผนบูรณาการวางแผนเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนให้กับชาวบ้านตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนไม่ให้สูญพันธุ์ เพราะถือเป็นเอกลักษณ์และความภูมิใจของทางจังหวัด พร้อมร่วมมือกับชาวบ้านจัดตั้ง “กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้านแม่ฮ่องสอน” เพื่อขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปสร้างรายได้กลับเข้าสู่ชาวบ้าน จนทำให้เข้าใจรูปแบบการเลี้ยงไก่ที่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น จากเมื่อก่อนเลี้ยงไว้เพื่อเป็นไก่ต่อไก่ตั้ง เป็นไก่สวยงาม เป็นไก่ชน และเพื่อการบริโภค แนวทางการเลี้ยงของชาวบ้านเป็นแบบธรรมชาติ ใช้พืชผักที่ประกอบเกษตรกรรมเป็นอาหาร ใช้บริเวณที่ปลูกเป็นพื้นที่เลี้ยงแต่ตอนนี้มีบางส่วนนำไปขายสร้างรายได้เสริมด้วย จนคิดว่าอีกไม่นานจะมีความชำนาญพร้อมกับก้าวไปสู่มืออาชีพได้

ข้อจำกัดในการเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนของชาวบ้านที่ผ่านมาพบว่า เมื่อไก่ฟักไข่แล้วไม่ได้คุณภาพ ลูกไก่มักไม่รอดบ้าง สุขภาพไม่สมบูรณ์บ้าง เพราะสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัญหาสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้ประชากรของไก่แม่ฮ่องสอนมีน้อย แต่มีจุดเด่นคือเลี้ยงง่าย กินอาหารตามธรรมชาติ มีความแข็งแรง อดทน ทำให้ผู้เลี้ยงประหยัดต้นทุน วิธีการเลี้ยงของสมาชิกแตกต่างกัน บางรายเลี้ยงในเล้าที่มีบริเวณ บางรายเลี้ยงปล่อยแบบมีอาณาเขต หรือเลี้ยงแบบผสม ปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนเลี้ยง จัดบันทึก ควบคุมโรค ตลอดจนการสร้างโรงเลี้ยงที่ได้มาตรฐาน โดยทั้งหมดได้รับการแนะนำและช่วยเหลือสนับสนุนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้ทางด้านเทคนิค การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการเฝ้าระวังโรคที่มีผลต่อสุขภาพไก่ นอกจากนั้นแล้ว ยังจัดหาตลาดรองรับให้ด้วย ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อต้องการฟื้นฟูไก่แม่ฮ่องสอนให้กลับมาเป็นสัตว์เลี้ยงอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน

จนทำให้ได้ไก่แม่ฮ่องสอนพันธุ์แท้จำนวน 1 พันธุ์ซึ่งถือว่าเป็นไก่พันธุ์แท้ต้นพันธุ์ ซึ่งเป็นสมบัติของประเทศไทย คือ ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน โดยกรมปศุสัตว์เป็นผู้เก็บรักษาและขยายพันธุ์แก่เกษตรกรทั่วไปทำให้มีรูปแบบการพัฒนาไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทำให้เกษตรกรมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยเราแจกพันธุ์ไก่พื้นเมืองให้สมาชิกกลุ่มรายละ 50 ตัว เมื่อเลี้ยงจนโตแล้วให้คืนกลับมาที่ปศุสัตว์จำนวนครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลือแล้วแต่ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ อาจเพื่อใช้บริโภคหรือนำไปเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ก็ได้ ขณะเดียวกัน ที่ผ่านมาพบว่าการขยายพันธุ์ของสมาชิกกลุ่มยังน้อย เนื่องจากพบปัญหาหลายด้าน ทั้งความรู้ เทคนิค สภาพสิ่งแวดล้อม แต่ที่ผ่านมาชาวบ้านส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ไปตามธรรมชาติ ดังนั้น ถึงตอนนี้เห็นว่าชาวบ้านคงยังไม่พร้อมที่จะยึดเป็นอาชีพหลัก คงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นกิจกรรม

สมาชิกที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะมีรายได้จากการขาย 2 ทาง คือขายเป็นไก่เนื้อ เนื่องจากเนื้อไก่แม่ฮ่องสอนมีคุณสมบัติแน่น นุ่ม หนึบหนาก กับรายได้อีกทางคือขายไก่เพื่อใช้สำหรับพิธีกรรม

จากนั้นเราจึงตั้งโครงการ ฟู้ดแบงก์ คือโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อต้องการให้สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองสำหรับไว้บริโภคในครอบครัว โดยมีการให้คำแนะนำส่งเสริมความรู้ แล้วหากมีเหลือจึงค่อยนำไปขายหรือแบ่งไว้ทำพันธุ์ โครงการนี้เริ่มจริงจังเมื่อปี 2556 จนถึงขณะนี้ถือว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์มาระดับหนึ่ง แต่ต้องไปต่อเพราะเป้าหมายสำคัญที่สุดคือต้องการให้สมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นรายได้หลักมากกว่าอาชีพเสริม ดังนั้น ระหว่างทางหากสมาชิกรายได้มีศักยภาพเพียงพอก็อาจจะปรับเปลี่ยนจากผู้เลี้ยงธรรมดามาเป็นเลี้ยงเชิงพาณิชย์ได้ เราชักชวนให้ชาวบ้านมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองต้องคำนึงถึง 3 มิติหลัก คือการอนุรักษ์ การส่งเสริม และการนำไปใช้ประโยชน์ ฉะนั้น การปลูกฝังให้ชาวบ้านหันมาสนใจเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนกันมาก ๆ ควรจะต้องอยู่ในกรอบของมิติทั้ง 3 อย่าง

สำหรับตลาดที่เห็นชัดเจนตอนนี้คือขายให้ชาวบ้านในชุมชนเพื่อบริโภค ขายเพื่อใช้ในพิธีกรรม แล้วขายเข้าโรงงานแปรรูป และถ้าประสบความสำเร็จไปตามที่กำหนดแล้วในอนาคตมีแผนจะขยายต่อยอดมองตลาดนอกพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ต้องมีการบริหารจัดการกำลังการผลิตก่อนด้วยว่ามีความพร้อมเพียงใด ทั้งนี้ ยังมีโรงงานแปรรูปที่รับซื้อไก่จากสมาชิกในราคาประกันเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ การตลาดถือเป็นหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้สมาชิกมีแรงจูงใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และถือเป็นโครงการที่มีกระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

จากการดำเนินงานถึงปัจจุบันสมาชิกหลายรายนิยมเลี้ยงไก่ต่อไก่ตังกัน เพราะถือเป็นอีกแนวทางของรายได้ ทั้งนี้ ได้พัฒนาคุณภาพไก่ตังก้าวได้ดีขึ้นทำให้ชาวบ้านต่างถิ่นติดต่อซื้อ-ขายกันอย่างคับคั่ง โดยอายุไก่ต่อไก่ตังกี่ตัวก็ซื้อ-ขายกันอยู่ที่ 6-8 เดือน มีราคาตั้งแต่ 800-1,500 บาท ลูกไก่ชนิดนี้มีราคาสูงกว่าลูกไก่ทั่วไป การเลี้ยงจะต้องแยกพื้นที่ต่างหาก มักเลี้ยงปล่อยเพื่อต้องการให้ไก่ไม่เครียดแล้วช่วยทำให้ขนสวย ใช้อาหารชนิดเดียวกับไก่พื้นเมือง

2.3 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานแต่ละด้าน

การพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน ได้มีการรวบรวมการพัฒนาพันธุ์ไก่ โดยมีวิธีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 สำรวจคัดเลือกรวบรวมสายพันธุ์ไก่

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่ จ.แม่ฮ่องสอน ทรงมีพระราชดำริให้หาแหล่งโปรตีนอย่างอื่นมาทดแทน ทรงแนะนำให้เลี้ยงไก่พื้นเมือง “ไก่แม่ฮ่องสอน” นอกจากจะช่วยให้ราษฎรในพื้นที่สูงมีแหล่งโปรตีนแล้ว ยังเป็นกุศโลบายช่วยลดการเผาป่าไปในตัว เพราะจะทำให้ชาวบ้านใช้เวลาว่างมาดูแลเลี้ยงไก่ แทนที่จะเอาเวลาว่างไปเผาป่า นับแต่ปี 2544 กรมปศุสัตว์จึงได้น้อมนำพระราชดำริมาปฏิบัติ เริ่มคัดเลือกสายพันธุ์ไก่มาทำการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อให้ได้ไก่แม่ฮ่องสอนพันธุ์แท้

พันธุ์ไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงในแต่ละท้องถิ่น เรานำมารวบรวมด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ในการเลี้ยง การผลิตให้ถูกหลักวิชาการ และควบคุมโรคระบาดได้ และทำการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกร เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรและชุมชนเห็นคุณค่าความสำคัญของไก่พื้นเมืองในการอนุรักษ์พันธุ์กรรม และพัฒนาให้เป็นสินค้า ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของเกษตรกรได้

ไก่แม่ฮ่องสอนเดิมทีเป็นไก่ป่าที่ชาวไทยภูเขาได้นำมาเลี้ยงไว้ตามบ้าน นอกจากจะนำมาเป็นอาหาร ยังเป็นไก่ที่มีคุณสมบัติพิเศษ สามารถนำไปใช้ล่อไก่ป่า ล่อจับเก่งได้ด้วย กว่าเราจะได้พันธุ์มาปรับปรุง ต้องใช้เวลาในการเสาะหาไก่ที่มีลักษณะเฉพาะอยู่นานพอสมควร ต้องไปหาตามบ้านของชาวบ้านบนพื้นที่สูง 3 จังหวัด แม่ฮ่องสอน เชียงราย และพะเยา เนื่องจากต้องค้นหาไก่ตัวผู้ที่มีลักษณะขนคอ-หลังสีเหลืองแดงเข้ม ขนลำตัว-หางสีดำ มีปุยขนที่โคนหาง หงอนจักร ใบหน้าแดง แข็งและปากมีสีดำหรือเทา ขนดุ่มหูสีเหลือง ผิวหนังขาวอมแดงตัวเมีย ขนลำตัวสีน้ำตาลกระเหลืองหรือสีน้ำตาลลายป่าทั้งตัว หงอนจักร ใบหน้าแดง ปาก และแข้งสีดำหรือเทาหรือน้ำตาล ขนดุ่มหูสีเหลือง ผิวหนังขาวอมแดง จากนั้นนำมาผสมพันธุ์ เลี้ยงปรับปรุงพันธุ์ถึง 11 รุ่น ถึงจะได้เป็นไก่พันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนของกรมปศุสัตว์

ไก่แม่ฮ่องสอน เป็นไก่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านบนพื้นที่สูงมาก เพราะสามารถเลี้ยงได้ด้วยต้นทุนต่ำ เลี้ยงง่ายแบบชาวบ้าน ไม่ต้องใช้อาหารสำเร็จรูป และยังทนโรคไม่ต้องพึ่งหยูกยาวัคซีน เรียกว่าชาวบ้านแทบไม่ต้องควักจ่ายอะไรเลย แม้จะเป็นไก่ป่าตัวมีขนาดเล็ก ถ้าเลี้ยงแบบง่าย ๆ ใช้เวลา 6 เดือน จะมีน้ำหนัก 1 กก. มีรสชาติดี หากินได้ยาก ขายได้ราคาสูงถึง กก.ละ 120-150 บาท ราคาดีกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป และไก่พันธุ์เนื้อ ไก่แม่ฮ่องสอนได้ราคาดีกว่า ต้นทุนไม่มีจึงเหมาะกับวิถีชีวิตแบบพอเพียง

หลังจากใช้เวลาในการคัดปรับปรุงพันธุ์มานาน 13 ปี ในที่สุด “ไก่แม่ฮ่องสอน” ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์ไก่พื้นเมืองของกรมปศุสัตว์ เมื่อ 22 กรกฎาคม 2557

2.3.2 พัฒนาระบบการเลี้ยง

ปัจจุบันการหาไก่พื้นเมืองไทยสายพันธุ์แท้ต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ยาก เพราะเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองทั่วไป มักจะเลี้ยงและผสมพันธุ์ไก่โดยปล่อยตามธรรมชาติ ไม่ได้สนใจการแยกพันธุ์หรือสายพันธุ์ หรือแม้แต่ผู้เลี้ยงไก่ชนก็มักจะสนใจเฉพาะไก่ที่ชนเก่ง ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องสี ขนหรือลักษณะภายนอกต่างๆ และยังมี การนิยมเอาไก่พื้นเมืองของพม่า เวียดนาม และบราซิลมาผสมกับไก่พื้นเมืองไทย เพื่อประโยชน์ในการชนซึ่งทำให้มีการปนเปื้อนและการสูญเสียพันธุ์กรรมของไก่พื้นเมืองไทย

ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนมีจุดเด่นคือเลี้ยงง่าย กินอาหารตามธรรมชาติ มีความแข็งแรง อดทน ทำให้ผู้เลี้ยงประหยัดต้นทุน วิธีการเลี้ยงของสมาชิกแตกต่างกัน บางรายเลี้ยงในเล้าที่มีบริเวณ บางรายเลี้ยงปล่อยแบบมีอาณาเขต หรือเลี้ยงแบบผสม

สำหรับกิจกรรมกลุ่ม เราได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนเลี้ยง จัดบันทึก ควบคุมโรค ตลอดจนการสร้างโรงเลี้ยงที่ได้มาตรฐาน โดยทั้งหมดได้รับการแนะนำและ

ช่วยเหลือสนับสนุนจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้ทางด้านเทคนิค การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการเฝ้าระวังโรคที่มีผลต่อสุขภาพไก่ เช่น เลี้ยงในระบบโรงเรือนและสร้างโรงเรือนอนุบาลด้วย เป็นการเลี้ยงแบบจัดระบบให้มีมาตรฐาน โดยลูกไก่จะให้อาหารจนสำเร็จโดยให้กินครวละไม่มาก แต่ให้จำนวนวันละ 4 ครั้ง ขณะเดียวกันต้องมิน้ำให้เพียงพอ สะอาดและมีการดูแลความสะอาดโรงเรือน เมื่อลูกไก่มีขนาดโตจะย้ายเข้าโรงขุนแล้วยังให้อาหารจนเลี้ยง แต่ต้องปรับเปลี่ยนสูตรพร้อมกับเสริมด้วยอาหารธรรมชาติ โดยมีสูตรการเตรียมอาหารคือ ให้อาหารชั้นจำนวน 2 กิโลกรัม แกลบอ่อน 1 กิโลกรัม และปลายข้าว 1 กิโลกรัม ส่วนอาหารธรรมชาติต้องให้ควบคู่กันไป เช่น หยวกกล้วย แกลบ รำข้าว หรือเนเปียร์ เพราะมีโปรตีนสูง

รวมถึงบางคราวยังใช้พีชผักจากการปรุงอาหาร แล้วนำไปขุดปลวกตามป่า แนวทางนี้ช่วยลดต้นทุนได้มาก แอมโมเนียยังมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง จากคุณค่าที่ได้รับจากอาหารเหล่านั้น โดยอาหารจากธรรมชาติจะสลับหมุนเวียนไปตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันจะค่อย ๆ ลดปริมาณการให้อาหารชั้นลงเพื่อลดต้นทุนให้ได้เต็มที่แต่จะยังรักษาคุณภาพของอาหารไว้

การให้อาหารแบบผสมผสาน จะส่งผลให้ไก่เจริญเติบโตดี มีคุณภาพเนื้อดี ไม่มีไขมัน มีขนาดน้ำหนักตัวพอเหมาะกับความต้องการของตลาดในการนำไปปรุงอาหาร

ส่วนโรงเรือนในแต่ละวันเราจะแนะนำให้เปิดและปิดเป็นช่วง ๆ ช่วงเวลาให้อาหารก็จะปิดเพื่อตอนไก่ทุกตัวเข้ามากินอาหารให้ครบอย่างเต็มที่ และเมื่อต้องการให้ไก่ผ่อนคลายก็จะเปิด ขณะที่ภายในโรงเรือนยังติดตั้งไฟสเปคโตรูปเพื่อป้องกันยูง

สำหรับการดูแลสุขภาพ เกษตรกรจะหยุดยาช่วงที่มีอายุสัปดาห์ที่ 4 เพื่อป้องกันโรคนิวคาสเซิล นอกจากนั้น ยังแบ่งโซนสายพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอนกับไก่ดำลูกผสมแยกจากกัน แล้วยังมีการควบคุมดูแลสุขลักษณะภายในโรงเรือนทุกแห่งอย่างถูกต้อง หากพบว่าไก่ตัวใดมีความผิดปกติจะแยกออกมาก่อนเพื่อรอดูอาการ หรือรีบติดต่อขอคำปรึกษาจากปศุสัตว์

2.3.3 พัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในชุมชนให้เข้มแข็งยั่งยืน และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ในระยะยาว

แนวโน้มความนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อบริโภคเชิงพาณิชย์ในขณะนี้ถือว่ามาแรงมาก เนื่องจากไก่กินแต่อาหารจากธรรมชาติล้วน จึงทำให้มีรสชาติอร่อย คุณภาพเนื้อปลอดไขมัน แล้วมั่นใจว่าปลอดภัยต่อสุขภาพ แล้วถ้ายิ่งนำระบบการเลี้ยงและบริหารจัดการแบบอินทรีย์มาใช้ด้วย ส่งผลให้จำนวนไก่พื้นเมืองอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

กรมปศุสัตว์จึงเข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นบ้านเชิงพาณิชย์มากขึ้น ซึ่งไม่เพียงเข้ามาแนะนำวิธีเลี้ยงที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิตอาหารจากธรรมชาติที่จะช่วยลดต้นทุน หรือวิธีการเลี้ยงการดูแลให้ถูกสุขลักษณะในโรงเรือน เพื่อความต้องการให้ไก่มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพ แต่เรายังสนับสนุนส่งเสริมทางด้านอุปกรณ์เครื่องใช้ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ รวมถึงยังหาตลาดแหล่งจำหน่ายให้ด้วย โดย

ชักชวนชาวบ้านในพื้นที่ให้ฟื้นฟูการเลี้ยงพันธุ์พื้นเมืองไก่แม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ เพื่อต้องการอนุรักษ์แล้วกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของไก่พันธุ์นี้ทางด้านอาหารเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักทั่วไปของคนทั้งประเทศ พร้อมกับยังรับซื้อหรือหาตลาดรองรับ ช่วยให้ชาวบ้านในจังหวัดมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย และเรายังชักชวนให้เข้าโครงการธนาคารอาหาร หรือ Food Bank

2.3.4 ปัญหาที่เกิดในการดำเนินงาน

1) ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมีสายเลือดของไก่ป่า เมื่อมีการฟักไข่ของแม่ไก่มักจะไม่ค่อยสมบูรณ์ตึ๊งประสบความสำเร็จไม่เกิน 80 เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้การขยายพันธุ์เป็นไปได้ยาก เนื่องจากวิธีการเลี้ยงไก่พื้นบ้านของชาวบ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นไปตามธรรมชาติควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรม การขยายพันธุ์เป็นไปได้น้อยเนื่องจากปัญหาทางด้านสภาพอากาศที่ส่งผลต่อการฟักไข่ ทำให้ชาวบ้านขาดโอกาสได้จำนวนไก่เพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนการบริโภคหรือเพื่อขายในรูปแบบต่าง ๆ

2) ชาวบ้านส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ปล่อยไปตามธรรมชาติ ยังขาดความรู้ เทคนิค สภาพสิ่งแวดล้อม เมื่อไก่ฟักไข่แล้วไม่ได้คุณภาพ ลูกไก่มักไม่รอดบ้าง สุขภาพไม่สมบูรณ์บ้าง เพราะสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัญหาสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้ประชากรของไก่แม่ฮ่องสอนมีน้อย

3) เสียเวลาไปกับการเตรียมอาหารธรรมชาติ เช่น การหั่นต้นกล้วยเพื่อเป็นอาหารไก่ ซึ่งใช้เวลาไม่สามารถเพิ่มจำนวนไก่ที่เลี้ยงให้ทันกับความต้องการของตลาดทั้งยังไม่สามารถไปทำธุระอย่างอื่นได้

2.3.5 รอยต่อจากเกษตรกรรายย่อยสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ไก่แม่ฮ่องสอน เป็นไก่พื้นเมืองท้องถิ่นที่เลี้ยงกันในชนบทเกือบทุกอำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรที่เลี้ยงมีทั้งในหมู่บ้าน รวมทั้งชาวเขาในเขตที่สูง ไม่ว่าจะเป็นชาวกะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ ฯลฯ ลักษณะทั่วไปของไก่พันธุ์นี้คล้ายกับไก่ป่า ชาวบ้านเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน เพื่อใช้บริโภคเป็นอาหารในครัวเรือน ทั้งบริโภคเนื้อและไข่เหลือเอาไปขายเพื่อสร้างรายได้มาจุนเจือในครอบครัว วิธีการเลี้ยงไก่พื้นบ้านของชาวบ้านแห่งนี้ เป็นไปตามธรรมชาติควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรม ทุกวันนี้ ไก่พื้นเมืองกลายเป็นอาชีพทางเลือกของเกษตรกรรายย่อย เพราะใช้เงินทุนน้อย ดูแลจัดการง่าย ทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และทนต่อการเป็นโรคได้ดี ความนิยมของไก่พื้นบ้านนั้นแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือการบริโภคเนื้อไก่บ้าน การเลี้ยงในลักษณะไก่สวยงาม และการเลี้ยงไว้เพื่อกีฬาชนไก่

จากความนิยมในการบริโภคไก่มากขึ้นตามลำดับ ไก่จึงกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย จากข้อมูลจำนวนสัตว์เลี้ยงของจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี 2560 พบว่า มีการเลี้ยงไก่มากที่สุด การผลิตไก่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนไก่พื้นเมือง 454,705 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ จำนวน 13,130 ราย มีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ 6.8 ต่อปี

ทั้งนี้เนื่องจาก เราได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ จนทำให้เกษตรกรเข้าใจรูปแบบการเลี้ยงไก่ที่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น จากเมื่อก่อนเลี้ยงไว้กินในครอบครัวอย่างเดียว แต่ตอนนี้มีบางส่วนนำไปขายสร้างรายได้เสริม

ด้วย จนคิดว่าอีกไม่นานจะมีความชำนาญพร้อมกับก้าวไปสู่มืออาชีพได้ แต่เป้าหมายสำคัญที่สุดเราต้องการให้สมาชิกเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นรายได้หลักมากกว่าอาชีพเสริม ดังนั้น ระหว่างทางหากเกษตรกรรายใดมีศักยภาพเพียงพอก็อาจจะปรับเปลี่ยนจากผู้เลี้ยงธรรมดาเป็นการเลี้ยงเชิงพาณิชย์ได้ แต่ต้องคำนึงถึง 3 มิติหลัก คือ การอนุรักษ์ การส่งเสริม และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยทางปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้การสนับสนุนทั้งความรู้ เครื่องมืออุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องสับอาหาร ตู้อบ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ผลิตควรคำนึงถึงการลดต้นทุนในทุกขั้นตอนเป็นสำคัญ เพราะหากลดต้นทุนได้มากเท่าไร ก็จะมีกำไรเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น

นอกจากนั้น การลดต้นทุนยังรวมถึงการผลิตอาหาร ด้วยการหมักอาหารจากวัสดุทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ อย่างหยวกกล้วย มะละกอ ข้าวโพด พืชผักต่าง ๆ เนื่องจากที่ผ่านมามีสมาชิกมักเสียเวลาไปกับการมาสับอาหารให้ไก่แทนที่จะไปทำงานอย่างอื่น

สำหรับตลาดที่เห็นชัดเจนตอนนี้คือขายให้ชาวบ้านในชุมชนเพื่อบริโภค ขายเพื่อใช้ในพิธีกรรม แล้วขายเข้าโรงงานแปรรูป และถ้าประสบความสำเร็จไปตามที่กำหนดแล้วในอนาคตมีแผนจะขยายต่อยอดมองตลาดนอกพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ต้องมีการบริหารจัดการกำลังการผลิตก่อนด้วยว่ามีความพร้อมเพียงใด

2.3.6 ด้านการตลาด

การตลาดถือเป็นหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอนที่ชาวบ้านเลี้ยงตามชุมชนต่าง ๆ จะมีการซื้อขาย ยังตลาดรับซื้อหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นตลาดภายในพื้นที่ก็จะขายในราคา 120 บาท/กิโลกรัม หรือมีลูกค้าประจำมารับไปชำแหละขายหรือตลาดตามเทศกาล ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายนถึงเมษายนของทุกปี มักซื้อขายกันในราคาตัวละ 100 บาทมีน้ำหนักประมาณครึ่งกิโลกรัม หรือขายให้ชาวบ้านในชุมชนเพื่อบริโภค ขายเพื่อใช้ในพิธีกรรมเช่น พิธีมัดมือ เรียกขวัญ เลี้ยงไร้เหมืองฝาย เก็บเกี่ยวผลผลิต และที่ตลาดโครงการธนาคารอาหารชุมชนซึ่งจะขายคืนแก่โครงการในราคากิโลกรัมละ 100 บาท แล้วขายเข้าโรงงานแปรรูปทำโป่งแดงที่รับซื้อไก่จากสมาชิกในราคาประกันเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งไก่สดชำแหละและจำหน่ายกิโลกรัมละ 180 บาท ถ้าประสบความสำเร็จไปตามที่กำหนดแล้วในอนาคตมีแผนจะขยายต่อยอดมองตลาดนอกพื้นที่ด้วย

ผลิตภัณฑ์ไก่แม่ฮ่องสอนแปรรูปที่ผลิตป้อนเข้าสู่ตลาดผู้บริโภคแล้ว ได้แก่ ไก่เนื้อมนไพร ไก่ทอดเกลือ ไก่ต้มยำปลา ไก่รมควัน ไก่ข้าวนาสิเลอมัก ไก่อบ โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะออกจำหน่ายในงานต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น งานปอยเหลินสิบเอ็ด (งานเทศกาลออกพรรษา) งานจัดเลี้ยงแขกผู้ใหญ่ รวมถึงเคยนำไก่แม่ฮ่องสอนเนื้อมนไพรจัดขึ้นโต๊ะจัดเลี้ยงคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล

2.3.7 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน

แต่เดิมชาวบ้านเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยเหตุผลเพื่อเป็นไก่ต๊อกไก่ตั้ง เป็นไก่สวยงาม เป็นไก่ชน และเพื่อการบริโภค แนวทางการเลี้ยงของชาวบ้านเป็นแบบธรรมชาติ ใช้พืชผักที่ประกอบเกษตรกรรมเป็นอาหาร ใช้

บริเวณที่พื้กเป็นพื้นที่เลี้ยง และยังไม่ได้รับการปรับปรุงสายพันธุ์ จึงทำให้ลักษณะต่าง ๆ เช่น ขนาด น้ำหนัก กับ อัตราการเจริญเติบโต ความต้านทานโรคต่อสภาพแวดล้อมด้อยลง ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึง พื้กด้วยแผนบูรณาการวางแผนทางเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอนให้กับชาวบ้านตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อ อนุรักษ์พันธุ์ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนไม่ให้สูญพันธุ์เพราะถือเป็นเอกลักษณ์และความภูมิใจของทางจังหวัด พร้อม ร่วมมือกับชาวบ้านจัดตั้ง กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้านแม่ฮ่องสอน เพื่อขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปสร้างรายได้ กลับมาสู่ชาวบ้าน เราได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนเลี้ยง จัดบันทึก ควบคุมโรค ตลอดจนการสร้างโรงเลี้ยงที่ได้มาตรฐาน โดยทั้งหมดได้รับการแนะนำและช่วยเหลือ สนับสนุนจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้ทางด้านเทคนิค การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการเฝ้าระวังโรคที่มีผลต่อสุขภาพไก่ นอกจากนั้นแล้ว ยังจัดหาตลาดรองรับให้ ด้วย ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อต้องการพื้กแม่ฮ่องสอนให้กลับมาเป็นสัตว์เลี้ยงอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและ เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นกิจกรรมสมาชิกที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะ มีรายได้จากการขาย 2 ทาง คือขายเป็นไก่เนื้อ เนื่องจากเนื้อไก่แม่ฮ่องสอนมีคุณสมบัติแน่น นุ่ม หนึ่บาง กับ รายได้อีกทางคือขายไก่เพื่อใช้สำหรับพิธีกรรม เราจะแจกพันธุ์ไก่พื้นเมืองให้สมาชิกกลุ่มรายละ 50 ตัว เมื่อเลี้ยง จนโตแล้วให้คืนกลับมาที่ปศุสัตว์จำนวนครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลือแล้วแต่ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ อาจเพื่อใช้ บริโภคหรือนำไปเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ก็ได้ สมาชิกหลายรายนิยมเลี้ยงไก่ต่อไก่ตังกันเพราะถือเป็นอีกแนวทางของ รายได้ ทั้งนี้ ได้พัฒนาคุณภาพไก่ดังกล่าวได้ดึ่จนทำให้ชาวบ้านต่างถิ่นติดต่อซื้อ-ขายกันอย่างค้บค้ง โดยอายุไก่ ต่อไก่ตังที่ซื้อ-ขายกันอยู่ที่ 6-8 เดือน มีราคาตั้งแต่ 800-1,500 บาท ลูกไก่ชนิดนี้มีราคาสูงกว่าลูกไก่ทั่วไป การ เลี้ยงจะต้องแยกพื้นที่ต่างหาก มักเลี้ยงปล่อยเพื่อต้องการให้ไก่ไม่เครียดแล้วช่วยทำให้ขนสวย ใช้อาหารชนิด เดียวกับไก่พื้นเมือง

2.4 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

เกษตรกรผลิตไก่แม่ฮ่องสอน ทั้งในเรื่องการผลิตสายพันธุ์และมุ่งเน้นเป็นสายพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอนพันธุ์ แท้ คือพันธุ์อุดมทัศนีย์ เราจึงมีการประกวดไก่แม่ฮ่องสอนพันธุ์แท้หรือพันธุ์อุดมทัศนีย์ เพื่อเป็นต้นพันธุ์ที่จะ ขยายพันธุ์ และไก่ที่ชนะการประกวดทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จะติดตามเพื่อให้เป็นพ่อพันธุ์ในการที่จะ พัฒนาไก่แม่ฮ่องสอน สำหรับราคาไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ถ้าไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องสายพันธุ์ จะขายเป็นไก่เนื้อได้ก้โล ละ 180 -200 บาท น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 1 กิโลกรัม นอกจากนี้การประกวดเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและ เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น เป็นทรัพย์สินทางภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ควร อนุรักษ์และพัฒนาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมอาชีพอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดการรับรู้อัตลักษณ์ของไก่แม่ฮ่องสอน รู้ข้อดีเด่น ทั้งรูปลักษณ์ รสชาติ เนื้อ สร้างการรับรู้ความเป็นมาของไก่แม่ฮ่องสอน การนำไปแปรรูป เพื่อ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การเลี้ยง การปรับปรุงพันธุ์เพื่ออนุรักษ์ไก่พื้นเมืองประจำถิ่น รวมถึงเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาอื่น ๆ และเพื่อ

ส่งเสริมการพัฒนาสงครามและช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น และ
ให้สามารถช่วยตัวเองและพึ่งตนเองได้”

ไผ่พื้นเมืองพันธุ์ “แม่ฮ่องสอน” มีลักษณะพิเศษเฉพาะ มีรูปร่างลักษณะประจำพันธุ์คล้ายไผ่ป่า มี
สีน้ำตาลสวยงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะ ที่สำคัญคือเนื้อไม้รสชาดอร่อย ไขมันน้อย และหน้างบาง ดังคำ นิยามที่ว่า
“ไผ่แม่ฮ่องสอน หน้างบาง เนื้อแน่น แทนที่เขียดแล้ว” และลักษณะพิเศษประจำพันธุ์ไผ่แม่ฮ่องสอน คือ มีหนอน
จักร ใบหน้าแดง ปากสีดำหรือเทา ขนดุ่มหูลีเหลือง สร้อยคอและหลังสีเหลืองแดงเข้ม ขนลำตัวมีสีดำ โคนหางมีปุย
ขนสีขาว ขนหางมีสีดำ แข็งเร็วเล็กมีสีดำหรือเทา

ผลของการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ ดังนี้

- 1) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เสริมสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 2) สร้างความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือน แม่พันธุ์ไผ่พื้นเมืองพันธุ์แท้ซึ่งเมื่อเลี้ยงในหมู่บ้าน
สามารถเลี้ยงรอด พักไข่และเลี้ยงลูกไผ่ได้เอง อายุให้ไข่เฉลี่ยได้ถึง 3-5 ปี เพิ่มในชุมชน จำนวน 47,000 แม่ แต่
ละปีผลิตลูกไผ่ได้ในชุมชนกว่า 1 แสนตัว และลูกไผ่ที่ได้เฉลี่ยครึ่งหนึ่งเป็นเพศเมีย เกษตรกรสามารถเลี้ยงเป็น
แม่พันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณแม่พันธุ์ของตัวเองได้
- 3) สร้างขีดความสามารถและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไผ่พื้นเมือง
- 4) อนุรักษ์การเลี้ยงไผ่พื้นเมืองให้อยู่คู่กับชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตัวชี้วัด

- 1) ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ
 - 1.1) ร้อยละ 80 ของเกษตรกรสามารถเลี้ยงไผ่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม
 - 1.2) เกษตรกรรายย่อยมีไผ่พื้นเมืองเพิ่มขึ้น มีอัตราการเลี้ยงรอดไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
 - 1.3) ปริมาณไผ่พื้นเมืองเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 1.88 ล้านตัว/ปี
 - 1.4) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15
- 2) ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
 - 2.1) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เสริมสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม
 - 2.2) กลุ่มเกษตรกร/ชุมชนสามารถอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากไผ่พื้นเมืองอย่างยั่งยืน

2.5 ผลกระทบของการพัฒนาพันธุ์ไผ่แม่ฮ่องสอน

2.5.1 การนำไปเลี้ยงเพื่อการพนัน ไผ่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมีสายเลือดของไผ่ป่า นอกจากจะไว้เลี้ยงเพื่อ
บริโภค เลี้ยงไว้เพื่อความสวยงามแล้ว เกษตรกรยังเลี้ยงไว้เพื่อกีฬาชนไผ่ ซึ่งเป็นกีฬาพื้นฐานที่อยู่ในวัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมประเพณี แต่มีการนำไปพนันเพื่อเข้ามาเป็นการพนัน การชนไผ่เป็นกีฬาที่มีความผูกพันกับวิถี
ชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้วโดยเป็นกีฬาที่นิยมกันทั้งในราชสำนัก และในหมู่คนไทยทั่วไป รวมถึง
ในประเทศใกล้เคียง กีฬาไผ่ชนที่มีชื่อเสียงโด่งดังในประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย ก็หาไก่ชนเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีช่องทางในการทำงานและการขาย ไก่ เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ไก่พื้นเมือง หากไม่มีไก่ชนก็สามารถบอกได้เลยว่าไม่เกิน 10 ปีไก่พื้นเมืองจะถูกทอดทิ้งและล้มหายตายจากไปโดยไม่มีมรดกทางด้านพันธุกรรมไว้ให้ลูกหลานพัฒนาต่อไปอย่างแน่นอน ไก่กลายเป็นไก่เนื้อจากโรงงานทั้งหมด คนที่คิดจะพัฒนาต่อยอดทางพันธุกรรมเพื่อผลประโยชน์อื่น ๆ ก็จะไม่มีไก่สามสายสี่สายที่มีเนื้อแน่น ๆ รสชาติดี ๆ มีคอเรสเตอร์ลต่ำ ๆ ก็จะไม่บริโภคเพราะเราจะบริโภคไก่เนื้อแบบ GMO (อาหารที่ตกแต่งพันธุกรรม) กันทั้งหมด เมื่อถึงวันนั้นเราจะคิดถึงไก่ชน ผู้วิจัยเห็นว่าไก่ชนเป็นการสร้างสีสันให้กับวงการไก่ชน ทำให้ไก่ชนมีมูลค่าเพิ่ม เพราะตัวเก่ง ๆ เซียนก็จะไล่ซื้อในราคาแพง ๆ เพื่อนำไปเล่นพนัน คนจนที่เลี้ยงไก่ก็จะได้รายได้ที่เพิ่มขึ้น ไก่เก่งส่วนมากราคาจะเกินตัวละ 10000 บาทขึ้นทุกตัว ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่ดีมาก ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ประเภทอื่น ดังนั้นถ้าจะดูแบบไม่เอาการพนันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกีฬา เพราะการพนันเป็นเพียงกลยุทธ์ของการอนุรักษ์เท่านั้น เพียงแต่เราหากลไกควบคุมการพนันให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมก็น่าจะเกิดผลดีต่อสังคมแบบยั่งยืน เราก็ดูไก่ชนเพื่อความสนุกสนาน ดูแล้วนึกถึงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีมูลค่าทางการตลาด เพราะไก่ชนเป็นสัตว์เลี้ยงที่แสดงถึงศักดิ์ศรีที่ควรหวงแหน ความนิยมเกมกีฬาไก่ชนมีมาตั้งแต่สมัยโรมันจนถึงปัจจุบัน แพร่หลายและเป็นความนิยมที่มาจากประเทศอินเดีย สามารถพัฒนาสายพันธุ์ให้ดีขึ้น ต้องเป็นที่สนใจของผู้ซื้ออีกมาก

การแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ เล่นอย่างมีความพอประมาณ มีกฎกติกาในการเล่นที่ชัดเจน การจัดการแข่งขันแต่ละครั้งต้องขออนุญาตตามกฎหมายให้ถูกต้อง และควรสวมเครื่องป้องกันที่เดียวหรือสวมหมวกเพื่อป้องกันไม่ให้ของแหลมทิ่มแทงคู่ต่อสู้ แล้วให้มองสังเวียนชนไก่เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการ ด้านการขยายพันธุ์ การเลี้ยงไก่ชนทั้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5.2 ผลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากกลิ่น ฝุ่นละออง ก่อให้เกิดความรำคาญ ทำให้บ้านเรือน ข้าวของ และเสื้อผ้าที่ตากไว้นอกบ้านสกปรก น้ำทิ้งที่เกิดจากการชะล้างทำความสะอาดโรงเรือน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีบ่อพักสำหรับเก็บกักน้ำไว้ หรือปล่อยให้ไหลลงสู่ที่สาธารณะเพื่อเป็นอาหารสำหรับพืชไร่

ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย แนวทางในการป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองโดยการทำโม่งค้ดัก และปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันชน ป้องกันกลิ่นและฝุ่นละอองในเบื้องต้น สร้างระบบการจัดการมูลสัตว์ที่ดี มีการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ทำการเก็บรวบรวมและ เคลื่อนย้ายมูลสัตว์ออกจากพื้นที่ฟาร์มให้เร็วที่สุด หรือดักกิจกรรมที่ทำให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์

การแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น ควรทำให้เป็นฟาร์มสีเขียว(Green Farm) โดยการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดูแลสภาพทั้งภายในและภายนอกฟาร์มให้สะอาดอยู่เสมอ ปลูกต้นไม้รอบ ๆ บริเวณฟาร์มเพื่อเป็นการเพิ่มออกซิเจน เพิ่มความร่มเย็นและร่มรื่นให้กับบรรยากาศ

2.5.3 ผลกระทบของภัยแล้ง อากาศร้อนจัดไก่ไม่กินอาหาร ทำให้การเจริญเติบโตของไก่ช้า ต้องซื้อน้ำมาใช้ เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการเลี้ยงไก่ ใช้ระบบสปริงเกอร์ ที่หลังคาโรงเรือนที่เลี้ยงไก่ และเปิดพัดลมภายในโรงเรือน เพื่อเป็นการระบายความร้อนให้กับไก่ที่เลี้ยง เพราะไกร้อนมากจะทำให้ไก่อ่อนตาย ออกไข่บ่อย และฟองเล็ก เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน

ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย เกษตรกรควรทำการฉีดพ่นน้ำตามร่องแปลงและหลังคาโรงเรือนเพื่อเป็นการลดความร้อนให้ไก่อยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม ซึ่งผลกระทบจากอากาศแปรปรวน และอากาศร้อนอบอ้าว นอกจากจะทำให้เสี่ยงต่อไก่มีอาการป่วยตาย ไก่ก็มีขนาดเล็กกว่าปกติด้วย เกษตรกรควรตรวจสอบดูแลอย่างต่อเนื่อง เพิ่มมาตรการดูแลเข้มงวดป้องกันไข้หวัดนก

2.6 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

2.6.1 เกษตรกรประกอบอาชีพหลายอย่าง บางช่วงไม่สามารถดูแลไก่ได้เต็มที่ แนวทางการแก้ไขคือ เกษตรกรควรศึกษาถึงอุปนิสัยและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้ถ่องแท้ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็จะไม่ใช่เรื่องยาก เพราะหาอาหารกินเองได้ โดยเฉพาะแมลง ไก่พื้นเมืองก็กินได้ จึงทำให้สามารถปล่อยเลี้ยงแบบธรรมชาติได้

2.6.2 เกษตรกรมีพื้นฐานความรู้น้อยการเรียนรู้ค่อนข้างช้า ทำให้การจัดการฟาร์มบางส่วนอาจไม่ถูกต้อง แนวทางการแก้ไขคือ เกษตรกรควรเริ่มต้นจากฟาร์มเล็ก ๆ ไปก่อน ไม่ควรเริ่มทำเป็นฟาร์มใหญ่ทันที เพราะสามารถใช้แรงงานในครอบครัวช่วยดูแลไก่ได้อย่างเต็มที่ และสำนักงานปศุสัตว์ควรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรรายย่อยสามารถปฏิบัติและพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่พื้นเมืองเข้าสู่ระบบมาตรฐาน

2.6.3 เกษตรกรยังไม่สามารถคัดเลือกสายพันธุ์เพื่อเก็บรักษาเองได้ ขาดการปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองให้เป็นพันธุ์มาตรฐาน พันธุ์ดี ๆ ไม่ทราบว่าจะหาได้จากที่ไหน ทำให้การผลิตไม่ต่อเนื่องรายได้จึงไม่แน่นอน แนวทางการแก้ไขคือ รวบรวมพันธุ์ไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงในแต่ละท้องถิ่น นำภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ มาพัฒนาองค์ความรู้ในการเลี้ยง การผลิตให้ถูกหลักวิชาการ และควบคุมโรคระบาด และทำการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ มีการคัดเลือกพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ที่มีลักษณะดีไว้ไว้ทำพันธุ์อยู่เสมอ โดยการคัดไก่พื้นเมืองที่ไม่สมบูรณ์ออกไป แล้วจัดหาพ่อพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะดีจากแหล่งอื่นมาเป็นพ่อพันธุ์ทุก 3 ปี เพื่อป้องกันการผสมเลือดชิด

2.6.4 เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคา หรือตั้งราคาได้เอง รวมถึงแม่ไก่หรือลูกไก่ยังเล็กเกินไปที่จะขาย เมื่อยามราคาดี (หน้าเทศกาล) ส่วนใหญ่จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง ทำให้บางครั้งถูกกดราคา แนวทางการแก้ไขคือ ผู้เลี้ยงไก่ควรตั้งราคาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและมีกำไรพอสมควร และควรสอบถามจากการซื้อขายกันทั่วไป หรือความพิเศษในการเลี้ยงที่แตกต่างจากผู้อื่น เช่น เลี้ยงไก่ระบบอินทรีย์ ซึ่งจะได้ราคาสูงกว่า และปศุสัตว์จังหวัดควรให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพเนื้อไก่พื้นเมืองให้สะอาดและปลอดภัย ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค รวมทั้งลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดสัตว์ปีก เพื่อสามารถต่อรองราคา และจำหน่ายได้ตลอดปี ควรศึกษาอุปสรรคในการฆ่าและไก่พื้นเมืองในชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรมีกำไรมากขึ้น ทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเชื่อมโยงกับตลาดในพื้นที่ สร้างความยั่งยืนในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

2.6.5 อาชีพการเลี้ยงไก่มีศัตรูตามธรรมชาติค่อนข้างมาก เช่น สุนัข แมว เหยี่ยว งู เป็นต้น ซึ่งทำให้ผลผลิตเกิดการสูญเสียได้ เพราะเลี้ยงแบบธรรมชาติและไก่มักเกิดโรคระบาดแบบตายยกเล้า แม้ว่าไก่พื้นเมืองจะ

ด้านทานโรคได้ดี แต่การปล่อยให้หากินตามลานบ้าน โอกาสในการติดเชื้อมีสูงกว่า แนวทางการแก้ไขคือ ผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองควรให้ความสนใจในการทำวัคซีนป้องกันโรคอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำ มีการถ่ายพยาธิตามเวลากำหนด มีการพ่นยาฆ่าเชื้อบ้าง อุปกรณ์การเลี้ยงต้องทำความสะอาดบ่อย ๆ และมีอ่างจุ่มเท้าฆ่าเชื้อก่อนเข้าคอกไก่จึงจะสามารถป้องกันโรคระบาดได้

2.6.6 ปริมาณความต้องการของตลาดในแต่ละฤดูมีปริมาณแตกต่างกันมาก ยากแก่การวางแผนการผลิต และในแต่ละปีมีความต้องการแปรรูปมากตามภาวะเศรษฐกิจ แนวทางการแก้ไขคือ ผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองที่จำหน่ายต้องสร้างตราสินค้า ที่ช่วยสื่อสารถึงจุดเด่นการผลิต สร้างความรู้และยังช่วยให้ผู้บริโภคจดจำผลิตภัณฑ์ได้ง่าย ผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองที่เกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกร อาจสร้างตราสินค้าจากพื้นที่ เช่น ไก่แม่ฮ่องสอน นิลลำนนา ประคุดหางดำเมืองสามหมอก เป็นต้น

2.6.7 มีเอกชนรายใหญ่ที่มีเงินลงทุนมากเข้ามาแข่งขันในการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ซึ่งการผลิตมีต้นทุนต่ำกว่า แนวทางการแก้ไขคือ ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย เช่น การตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง การสร้างเครือข่าย การช่วยเหลือด้านการตลาด จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับไก่พื้นเมือง และการออกกัณฑ์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลต่าง ๆ ประจำจังหวัด นอกจากจะเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการผลิตและโอกาสทางการตลาดไก่พื้นเมืองให้แก่เกษตรกรรายย่อยแล้ว ยังเป็นการทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่ารสชาติของไก่พื้นเมือง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมือง

2.6.8 อาหารสำเร็จรูป ซึ่งเป็นต้นทุนในการเลี้ยงไก่ประมาณร้อยละ 70 มีราคาสูง เกษตรกรมีเงินลงทุนน้อย ทำให้เพิ่มการผลิตได้ยาก แนวทางการแก้ไขคือ ให้อาหารแบบผสมผสานจะช่วยส่งผลให้ไก่เจริญเติบโตดี มีคุณภาพเนื้อดี ไม่มีไขมัน มีขนาดน้ำหนักตัวพอเหมาะกับการต้องการของตลาด โดยเฉพาะไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนเป็นไก่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านบนพื้นที่สูงมาก เพราะสามารถเลี้ยงได้ด้วยต้นทุนต่ำ เลี้ยงง่ายแบบชาวบ้าน ไม่ต้องใช้อาหารสำเร็จรูป และยังทนโรคไม่ต้องพึ่งพืดยาวัคซีน เรียกว่า ชาวบ้านแทบไม่ต้องควักจ่ายอะไรเลย แม้จะเป็นไก่ป่าตัวมีขนาดเล็ก ถ้าเลี้ยงแบบง่าย ๆ ใช้เวลา 6 เดือน จะมีน้ำหนัก 1 กิโลกรัม แต่รสชาติดี หากินได้ยาก ขายได้ราคาสูงถึง กก.ละ 120-150 บาท

2.6.9 ไก่พื้นเมืองใช้เวลาเลี้ยงนานเกินไป ทำให้มีขนาดเล็ก เพราะไม่ได้ดูแลระบบสิ่งแวดล้อมทำให้ต้นทุนค่าอาหารสูง ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อไก่แต่กังวลเรื่องราคาที่สูง และคุณภาพของไก่ไม่แน่นอน เพราะเกษตรกรเลี้ยงตามยถากรรมไม่ได้ดูแลสภาพความเป็นอยู่ของไก่ บางครั้งมีความเหนียวเนื่องจากอายุมาก แนวทางการแก้ไขคือ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองถ้าเลี้ยงอย่างเป็นระบบ โดยการนำมาเลี้ยงในโรงเรือนมีการจัดการที่ดี และให้อาหาร เต็มที่ก็จะทำให้ไก่พื้นเมืองมีอัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้น และใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงที่สั้นลงก็สามารถที่จะจำหน่ายได้ ผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองควรศึกษาวิธีการเลี้ยงให้เข้าใจ พร้อมทั้งมีการดูแลป้องกันรักษาการเกิดโรคต่าง ๆ ก็จะทำให้ผลผลิตไก่พื้นเมืองดีขึ้น สามารถจำหน่ายได้ราคาดี เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองอีกทางหนึ่งด้วย หากมองให้กว้าง ๆ ไก่พื้นเมืองจะช่วยให้ธรรมชาติมีความสมดุลในระบบสวนไร่นา คือ จะช่วยจิกกินแมลงที่ทำลายต้นพืชบางอย่าง ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม คือเลี้ยงแบบยึดหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง (เลี้ยงปริมาณพอสมควร ไม่แออัด ใช้แรงงานน้อย ดูแลได้ทั่วถึง ใช้วัสดุของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด) ซึ่งจะง่ายแก่การควบคุม ป้องกัน โรค และเป็นแหล่งอาหารโปรตีน

การแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น จริง ๆ แล้วการเลี้ยงไก่พื้นเมืองใช้เงินลงทุนน้อย เกษตรกรไม่ต้องดูแลมาก ทนทานต่อความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทนต่อการเป็นโรคได้ดี สำหรับการเลี้ยงไก่ในชุมชนถ้าไม่มีการระวังเรื่องสิ่งแวดล้อม อนาคตอาจมีปัญหาด้านมา เช่น ปริมาณของเสียอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ต้องแก้ไขโดยทำการเกษตรแบบไร้ของเสีย มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ตั้งแต่การจัดการพันธุ์ โรงเรือน อาหาร และน้ำให้เหมาะสมกับวิธีการเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำของเหลือใช้ และ ของเสียในการผลิตเกษตรอื่น และของครัวเรือน มาใช้ในการผลิตไก่พื้นเมืองอย่างคุ้มค่าเพื่อลดต้นทุนการผลิตและยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงอีกด้วย

2.6.10 กลุ่มเกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจระบบการผลิตสัตว์แบบอินทรีย์ ไก่ที่จำหน่ายแก่ผู้บริโภคบางครั้งไม่ทราบแหล่งที่มา จะกลัวเรื่องโรคติดต่อ แนวทางการแก้ไขคือ เกษตรกรควรจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ความหนาแน่น การระบายอากาศ เช่น เลี้ยงสัตว์แบบปล่อย ให้สัตว์ได้สัมผัส ดิน แสงแดด มีคอก โรงเรือนให้คุ้มแดด ฝน และความร้อนได้ และมีพื้นที่ให้สัตว์ออกกำลังกาย ลักษณะการจัดการคอก โรงเรือนเป็นไปตามความเหมาะสม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับวัฒนธรรมการปฏิบัติที่ดีต่อสัตว์ จะทำให้สัตว์ไม่เครียด และมีภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ

การเลี้ยงไก่ให้เป็นไปตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์นั้นยังทำได้ยาก เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่นการที่จะต้องหาลูกไก่ที่เกิดจากพ่อแม่พันธุ์ที่มีการจัดการตามระบบอินทรีย์ต้องใช้วัตถุดิบอาหารจากพืชที่ผลิตในระบบอินทรีย์และห้ามใช้วัตถุดิบอาหารที่ได้จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การห้ามใช้วัตถุดิบที่ได้จากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม การห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ ยาต้านปรสิตเร่งการเจริญเติบโต หรือสารอื่นใดในอาหารสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งการเจริญเติบโตหรือเพิ่มผลผลิต เป็นต้น ข้อจำกัดดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุง โดยเฉพาะในเรื่องของการผลิตวัตถุดิบอาหารที่จะต้องเป็นระบบอินทรีย์และการให้การรับรองว่าวัตถุดิบที่ใช้ไม่เป็นพืชที่เป็น GMOs ดังนั้นเกษตรกรควรเริ่มต้นจากระบบการเลี้ยงไก่แบบปล่อย ซึ่งเป็นระบบที่สามารถทำได้ทันทีและมีความใกล้เคียงกับระบบอินทรีย์แม้ว่ามาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อยจะไม่เข้มงวด เท่ากับการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์แต่ก็มั่นใจได้ว่าเนื้อไก่ ที่ได้จะมีคุณภาพดีมีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค คำนึงถึงหลักสวัสดิภาพของสัตว์และการเลี้ยงใน ระบบนี้จะเป็พื้นฐานในการก้าวไปสู่การเลี้ยงไก่ในระบบอินทรีย์ ต่อไป

3. การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน

ไก่แม่ฮ่องสอนเป็นไก่พื้นเมืองท้องถิ่นที่เลี้ยงกันในชนบทเกือบทุก ๆ อำเภอ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรที่เลี้ยงมีทั้งเกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ และรวมทั้งชาวเขาในเขตที่สูง วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไม่ใช่เพื่อการชนไก่ แต่เพื่อการบริโภค จำหน่าย ความเพลิดเพลินใจ และเลี้ยงเป็นไก่ล่อหรือต่อไก่ป่า ผู้วิจัยค้น

ผูกพันกับไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่ยังเด็ก ๆ จนกระทั่งได้ทำงานในตำแหน่งสัตวแพทย์ ซึ่งปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี งานด้านธุรการ และได้รับตำแหน่ง ปศุสัตว์อำเภอ ได้เข้าสู่งานบริหารงานครบทุกด้าน ตลอดระยะเวลา 36 ปี โดยเฉพาะบริบทของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ทรงงานของทุกพระองค์ โดยเฉพาะเรื่องไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน จึงมีประสบการณ์เรียนรู้ มีหลักการและรูปแบบที่นำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

3.1.1. รู้จักไก่แต่ละสายพันธุ์

ผู้วิจัยผูกพันกับไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่เด็ก เมื่อได้ทำงานจึงต้องการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้จากการเลี้ยงไก่ โดยเริ่มจากการสรรหาพันธุ์ไก่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ แล้วพบว่าไก่แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นไก่พื้นเมืองน่าจะเหมาะกว่าเพราะขนาดตัวไม่ใหญ่มาก ใช้ไก่ป่าผสมไก่บ้านแม่ฮ่องสอนได้ ไก่แม่ฮ่องสอน ตัวผู้ขนคอและหลังสีเหลืองแดงเข้ม หางสีดำ ปากดำแข็งแดงผิวขาวอมแดง ตัวเมียขนสีน้ำตาลกระเหลือง ปากและแข้งสีดำ แข็งแรงกว่าไก่ทั่วไป รวมถึงผู้วิจัยมีความชอบส่วนตัวในการฟังเสียงไก่ขัน จึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโดยพัฒนาสายพันธุ์ไก่แจ้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเรียกว่า ไก่แจ้แม่ฮ่องสอน เพราะเป็นไก่ป่าพื้นบ้านเดิมของแม่ฮ่องสอน มาพัฒนาสายพันธุ์ โดยเริ่มต้นจากการเพาะไก่ต่อ ไก่สวยงาม มาถึงไก่ขายเสียง ทำให้ราคาของไก่ขายเสียงไม่ต่ำกว่าหลักพันถึงหลักหมื่น

3.1.2. รู้จักใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา

ผู้วิจัยคลุกคลีกับไก่มาตั้งแต่เด็ก เห็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบขาดการดูแลเอาใจใส่ ทั้งเรื่องอาหารการป้องกันโรค และที่อยู่อาศัย ปลอ่ยไก่ออนตามต้นไม้ ไม่มีโรงเรือนในรูปแบบที่ชัดเจน ตลอดจนไม่สามารถควบคุมโรคได้ บางรายเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและดูเล่น แต่เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มหันมาเลี้ยงไก่เป็นรายได้หลักมากขึ้นจึงจำเป็นต้องเลี้ยงไก่ให้เข้าสู่มาตรฐาน ทางสำนักงานปศุสัตว์จึงเข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เครื่องฟักไข่ เพื่อให้ไข่ตก อัตราการฟักไข่เป็นตัวสูงถึง 85 % โอกาสรอดสูง ดีกว่าปล่อยให้ฟักไข่ตามธรรมชาติ มักมีผลผลิตต่ำ เนื่องจากแม่ไก่เสียเวลากกไข่และเลี้ยงลูก อัตราการรอดก็น้อย

3.1.3. มีความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม

เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดแม่ฮ่องสอนหลายรายต้องการพัฒนาระบบการผลิตเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพื่อโอกาสทางการค้าและการตลาด และโอกาสทางการเกษตรที่ยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเป้าหมายให้ไก่พื้นเมืองเป็นความมั่นคงของอาหารในชุมชน แล้วค่อยพัฒนาขึ้นมาให้เป็นเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งรายได้และการพัฒนาอาชีพ ซึ่งต้องเลี้ยงไก่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เราสนับสนุนในเรื่องของการฉีดวัคซีน และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ พร้อมทั้งแนะนำให้ชำแหละให้มีมาตรฐาน ให้นำไปโรงฆ่า เพราะปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มมีความต้องการเนื้อไก่พื้นเมืองที่มีคุณภาพสูง รวมทั้งร้านอาหารที่สร้างสรรค์เมนูพิเศษจากไก่พื้นเมืองเนื่องจากเนื้อนุ่มรสชาติอร่อย

3.1.4. มีเทคนิคในการพัฒนาสายพันธุ์ไก่

ผู้วิจัยทำงานสำนักงานปศุสัตว์อำเภอสบเมย ต้องการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้จากการเลี้ยงไก่พบว่าไก่ตะเภาทองสามารถนำมาเลี้ยงในพื้นที่อำเภอสบเมยได้ และไก่แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพันธุ์ไก่พื้นเมืองของจังหวัดที่มีคุณสมบัติเลี้ยงง่าย แข็งแรง ทากินอาหารตามธรรมชาติ จึงมองว่าหากนำไก่ทั้งสองพันธุ์มาผสมกันโดยใช้ไก่พื้นเมืองเป็นแม่พันธุ์ และใช้ตะเภาทองเป็นพ่อพันธุ์น่าจะได้พันธุ์ไก่ที่มีคุณลักษณะสมบูรณ์ แล้วผลที่ออกมาก็เป็นไปตามคาด ได้พันธุ์ไก่ลูกผสมที่เจริญเติบโตเร็ว มีคุณภาพดีมากขึ้นขนาดและเนื้อ รวมถึงไข่ ตอบสนองการเลี้ยงในพื้นที่ได้ดี กินง่าย แข็งแรง ขนาดตัวพอเหมาะ ให้ไข่เร็วและดกเฉลี่ยครั้งละ 18 ฟอง แล้วเคยให้มากถึงครั้งละ 30 ฟอง ใช้เวลาเลี้ยงเพื่อขายเพียง 3 เดือน ราคาขายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 120 บาท ช่วยทำให้ชาวบ้านมีรายได้เร็วขึ้น ตั้งชื่อว่า “ไก่ลูกผสมตะเภาทองสบเมย” ผลิตไม่ทันเพราะเมื่อก่อนใช้เวลาเลี้ยงไก่พื้นเมืองถึง 5 เดือนขายได้ราคา 120 บาท แต่พอเลี้ยงตะเภาทองลูกผสมใช้เวลาเลี้ยงเพียง 3 เดือนได้น้ำหนักตัวถึง 2 กิโลกรัม ขายได้ราคา 120 บาทเหมือนกัน

3.1.5. รู้ความต้องการของตลาด

ผู้วิจัยชอบกินไก่มากโดยเฉพาะไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน เพราะกินอาหารจากธรรมชาติล้วน ๆ จึงอร่อย ไม่มีไขมัน เนื้อนุ่มหนึบทำอาหารอร่อยมาก จึงแนะนำวิธีเลี้ยงที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ผู้เลี้ยง รณรงค์ให้พื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์แม่ฮ่องสอนเพื่อให้เป็นที่รู้จักทั่วไป เราสั่งซื้อและหาตลาดรองรับ สร้างเครือข่ายเกษตรกรที่สนใจเข้ามาเป็นกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อต้องการสร้างผลผลิตให้มีจำนวนเพียงพอหากเปิดตลาดรับซื้อ และขายให้กับทางปศุสัตว์จังหวัดได้น้ำหนักตัวประมาณ 1.2 กิโลกรัมที่มีอายุประมาณ 4-5 เดือน โดยขายในราคาตัวละประมาณ 120 บาท ทั้งนี้ เป็นการขายไก่เพื่อนำเข้าโครงการฟู้ดแบงก์ หรือธนาคารอาหาร หรือนำเข้าโรงงานแปรรูปทำโปงเตง เราพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาการเลี้ยงไก่เพราะบางช่วงที่จะมีปริมาณความต้องการของตลาดลดลง จึงต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาในการที่จะถนอมอาหาร ถนอมวัตถุดิบ ถนอมไก่ไว้เพื่อจัดจำหน่ายในช่วงเทศกาลแทน

3.1.6. รู้ผลิตภัณฑ์จากไก่

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีศักยภาพในผลิตสินค้าพร้อมแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านปศุสัตว์สูง เราสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อมูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่แม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะไก่พื้นเมืองพันธุ์ “แม่ฮ่องสอน” ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ โดยมีรูปร่างลักษณะประจำพันธุ์คล้ายไก่ป่า มีสีขนสวยงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะ ที่สำคัญคือมีเนื้อมีรสชาติอร่อย ไขมันน้อย และหนังบาง ดังคำ นิยามที่ว่า “ไก่แม่ฮ่องสอน หนังบาง เนื้อแน่น แขนที่เขียดแล้ว” ด้วยรสชาติที่อร่อยของไก่พื้นเมือง ความเหนียวของเนื้อ มีคุณค่าทางโภชนาการ ประเพณีนิยม หาได้ง่าย ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น เนื่องจากเลี้ยงตามธรรมชาติทำให้คุณภาพของเนื้อไม่มีสารตกค้าง กลิ่น และรสชาติดี นอกจากเป็นอาหารยังเป็นไก่ชั้นเสียงดีเรียกไก่แจ้แม่ฮ่องสอน ทั้งยังมีไก่อุดมทัศนีย์ สดุดอดพ่อพันธุ์ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอนเพื่อใช้ทำพันธุ์ขยายในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป

นอกจากนี้ยังทำอาหารเมนูอร่อย ได้แก่ ไก่หนึ่งสมุนไพร, ไก่ทอดเกลือ, ไก่ต้มน้ำปลา, ไก่รมควัน, ไก่ข้าวนาสิเลมม้, ไก่อบ โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะออกจำหน่ายในงานต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น งานปอยเหลินสิบเอ็ด (งานเทศกาลออกพรรษา) งานจัดเลี้ยงแขกผู้ใหญ่ แล้วล่าสุดจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำไก่แม่ฮ่องสอนหนึ่งสมุนไพรจัดขึ้นโต๊ะเลี้ยงคณะรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน มีดังนี้

3.2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายหลายมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการประกวดไก่สวยงาม การประกวดไก่ต่อ ไก่ตั้ง เนื่องจากไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนมีลักษณะเฉพาะตัวที่สวยงาม และมีเสียงขันที่ไพเราะ หากภาครัฐ หรือภาคเอกชน ให้การสนับสนุนจัดเวทีการประกวดอย่างต่อเนื่อง จะสามารถสร้างการรับรู้ สร้างแรงจูงใจ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนให้หันมาสนใจในการเลี้ยงมากขึ้น

3.2.2 ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนของเกษตรกร ยังมีข้อจำกัด เช่น การใช้ตู้ฟักไข่ ในการเพิ่มผลผลิตไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน เนื่องจากตู้ฟักไข่ที่มีจำหน่ายมีราคาค่อนข้างสูงเกษตรกรทั่วไปไม่สามารถซื้อไว้เป็นของตนเองได้ หากได้รับการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในเรื่องเหล่านี้ ก็จะทำให้สามารถผลผลิตไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด หรือผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

3.2.3 ในการจัดการฟาร์มนั้น เกษตรกรควรทำการคัดเลือกพ่อ-แม่พันธุ์เพื่อขยายและวางแผนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในพื้นที่ ช่องทางการจำหน่ายมีความหลากหลาย เช่น จำหน่ายสายพันธุ์ให้กับกลุ่มตลาดบน เช่น กลุ่มโรงแรม ร้านอาหารที่บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยควรศึกษาแผนการผลิตของกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่และวัตถุประสงค์ของการซื้อไก่

3.2.4 ในการพัฒนาสายพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอน โดยข้อจำกัดของไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนเองที่มีสายเลือดมาจากไก่ป่า ทำให้ตัวเล็ก น้ำหนักตัวค่อนข้างน้อย และใช้เวลาในการเลี้ยงนานกว่าไก่สายพันธุ์อื่น ๆ นอกจากการ

ใช้ไก่ตะเภาทองมาพัฒนาสายพันธุ์ไก่แม่ฮ่องสอนแล้ว ภาครัฐควรศึกษาไก่สายพันธุ์อื่น ๆ เพื่อนำมาพัฒนา หรือ แก้ปัญหาหรือช่วยลดข้อจำกัดของไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน ทำให้ไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคยิ่งๆ ขึ้นต่อไป

3.2.5. ด้านการตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนควรศึกษาอุปสรรคในการจำหน่ายไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนในชุมชน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง ทำให้บางครั้งถูกกดราคา ซึ่ง อาจจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรมีกำไรมากขึ้น ทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเชื่อมโยงกับตลาดในพื้นที่ สร้างความยั่งยืนในการเลี้ยงไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอน

3.2.6 ควรส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ของเมนูที่แปรรูปจากไก่พันธุ์แม่ฮ่องสอนของกลุ่มเครือข่าย เกษตรกรที่มีรูปแบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน จะช่วยทำให้เพิ่มมูลค่า การเชื่อมโยงกับกลุ่มวิสาหกิจด้านการปศุสัตว์อื่นในพื้นที่ การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มจะช่วยลดการกดราคาของพ่อค้าคนกลางได้

3.3 หลักธรรมที่ใช้ประกอบการทำงาน

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้รับราชการ มีความเห็นว่าข้าราชการทุกคนควรมีคุณธรรม จริยธรรม และใช้ หลักธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติในการบริหารงานทุกระดับตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงในการปกครองและการบริหารที่ดี

การปกครองและบริหารที่ดีตามหลักธรรมปฏิบัติ นั้น ผู้บริหารงานต้องมี “ประมุขศิลป์” คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี (Good Leadership) อันเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สำคัญ ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร ลงมาถึงหัวหน้างานทุกระดับให้สามารถปกครอง และบริหารองค์กรที่ตนรับผิดชอบ ให้ดำเนินไปถึงความสำเร็จอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง และให้ถึงความเจริญ รุ่งเรือง และสันติสุข อย่างมั่นคง

คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้น เป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Arts) กล่าวคือ สามารถ ศึกษาวิเคราะห์วิจัยข้อมูลอย่างมีระบบ (Systematic Study) จากพฤติกรรมและวิธีการปกครองการบริหาร องค์กรให้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงมาแล้ว ประมวลขึ้นเป็นหลัก หรือ ทฤษฎี (Theory) ตามวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ (Scientific Method) สำหรับใช้เป็นแนวทาง การปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร ให้เกิด ประโยชน์แก่การปกครองการบริหารที่ดี (Good Governance) กล่าวคือ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงได้ เพราะเหตุนี้ ประมุขศิลป์ คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี จึงชื่อว่า เป็นศาสตร์ (Science)

นอกจากนี้ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้น ยังเกิดจากการที่บุคคลได้เคยศึกษา หาความรู้ ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัย และเคยปฏิบัติพัฒนาสภาวะความเป็นผู้นำที่ดี มาแต่ปางก่อน คือ แต่อดีตกาล จน หล่อ หลอมบุคลิกภาพและสภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ปูปลูกฝัง เพิ่มพูน อยู่ใน จิตสันดานยิ่งขึ้นต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน ประมุขศิลป์ คือ คุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดีเช่นนี้ ชื่อว่า เป็นศิลป์ (Arts) ซึ่งก็คือ “บุญบารมี” นั่นเอง

บรรณานุกรม (Bibliography)

- ทะนุพงศ์ กุสุมา ณ อยุธยา. (2562). ไก่ลูกผสมตะเภาทองสบเมย. แม่ฮ่องสอน: เทคโนโลยีปศุสัตว์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2549.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2541.
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ. (2557). ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย ปี 2560. กรมปศุสัตว์: กลุ่ม
สารสนเทศและข้อมูลสถิติศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2562). ปศุสัตว์ร่วมกับชาวบ้านเลี้ยงไก่แม่ฮ่องสอน เพื่อบริการ
และเสริมรายได้. แม่ฮ่องสอน: เทคโนโลยีปศุสัตว์.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2562). แนวทางการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อมูลค่าการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ไก่แม่ฮ่องสอน. จังหวัดเชียงใหม่: สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3.

State of Florida

Department of State

I certify from the records of this office that BODHISASTRA UNIVERSITY INC. is a corporation organized under the laws of the State of Florida, filed on July 7, 2017, effective July 20, 2017.

The document number of this corporation is N17000007038.

I further certify that said corporation has paid all fees due this office through December 31, 2020, that its most recent annual report/uniform business report was filed on January 24, 2020, and that its status is active.

I further certify that said corporation has not filed Articles of Dissolution.

*Given under my hand and the
Great Seal of the State of Florida
at Tallahassee, the Capital, this
the Fifth day of March, 2020*

Randy A. Levine
Secretary of State

Tracking Number: 4304878263CU

To authenticate this certificate, visit the following site, enter this number, and then follow the instructions displayed.

<https://services.sunbiz.org/Filings/CertificateOfStatus/CertificateAuthentication>

FLORIDA DEPARTMENT OF
EDUCATION
fldoe.org

State Board of Education

Marva Johnson, *Chair*
Andy Tuck, *Vice Chair*
Members
Gary Chartrand
Ben Gibson
Tom Grady
Michael Olenick
Joe York

Pam Stewart
Commissioner of Education

June 29, 2018

Bodhisastra University
100 SE 2nd Street, Suite 2000 - #035
Miami, FL 33131

Thank you for your affidavit requesting institutional operation without governmental oversight as a religious college. The affidavit is being placed on the July 30, 2018 agenda in Howey-In-The-Hills, Florida, to be heard by the Commission for Independent Education. Upon approval by the Commission, your institution will receive a letter stating that the institution has met the requirements of state law and is not subject to governmental oversight pursuant to Section 1005.06(1)(f), Florida Statutes.

Please feel free to contact me at (850) 245-3200 for additional assistance regarding application to operate as a religious college.

Sincerely,

Andrew Joop

Samuel L. Ferguson
Executive Director

Commission for Independent Education

325 W. Gaines Street, Suite 1414 | Tallahassee, FL 32399-0400 | 850-245-3200 | www.fldoe.org/cie